

**ULUSLARARASI SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMELERİ
II
AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ OLMAYAN ÜLKELER**

Yayın No: 54

T.C.
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI
Yayın No: 54

ULUSLARARASI SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMELERİ
II
AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ OLMAYAN ÜLKELER

1. İSVİÇRE	7. GÜRCİSTAN
2. NORVEÇ	8. BOSNA HERSEK
3. LİBYA	9. KANADA
4. KKTC	10. KEBEK
5. MAKEDONYA	11. ARNAVUTLUK
6. AZERBEYCAN	12. HIRVATİSTAN

Ankara, 2013

T.C.
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI

Yayın No: 54

www.sgk.gov.tr

abdid@sgk.gov.tr

Her türlü hakkı Sosyal Güvenlik Kurumu'na aittir.

Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

ISBN: 978-605-86447-6-2

Ankara, Şubat 2013

Tasarım - Baskı: Altınyaprak Matbaacılık Ltd. Şti

Tel: 0 (312) 384 44 02

Bu kitap, bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, Sosyal Güvenlik Kurumu'nun resmi görüşlerini yansıtmamaktadır. En son 30 Haziran 2012 tarihine kadar açıklanan veriler dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Kitaba Katkı Verenler

Harun HASBİ, Gökhan TUNA, Dr. Fazıl AYDIN, Zeynep GÜNDER, Barış GENÇAL, Mehmet Turgay EROL, Fulya ÖZSUNAR, Hüseyin Olcay TAZE, Ümit KOCADAŞ, Fatih TÜRKÖĞLU, Cenkhan ALTINTAŞ, Şükran KAVLAK, Amine YÜCEDAL, Eyüp Serdar ERDOĞAN, Zafer KOCATEPE, Hatice Aygöl ÇAPAR, Behzat GÜRBÜZER, Caner YARICI, Çağlayan DÖNE, Gülen Seda İMAMOĞLU, Muzaffer BADEM, Seda ANDİÇ, Selmin GÜLTEKİN

SUNUŞ

Uluslararası işgücü gücü hareketleri, çalışmak için diğer bir ülkeye göç eden işçiler ve aile bireylerinin sosyal güvenliklerinin sağlanmasını gerektirmiş, bu ihtiyaç devletler arasında sosyal güvenlik sözleşmeleri yapılması sonucunu doğurmuştur. Böylelikle hem ihtiyaç duyulan işgücünün hareketliliği teşvik edilmiş, hem de bu yabancı bir ülkeye çalışmaya giden işçinin hakları güvence altına alınabilmiştir. lkeler arası gelişen siyasi ve ekonomik ilişkiler de bu tip sözleşmelerin yapılmasında etkili olmuştur. Ekonomik ve ticari ilişkilerin gelişmesi noktasında sosyal güvenlik sözleşmeleri, kolaylaştırıcı olarak önemli bir rol üstlenmektedirler.

Türkiye ilki 1959 yılında İngiltere'yle olmak üzere yirmi dört ülkeyle sosyal güvenlik sözleşmesi imzalamıştır. Ayrıca lkemiz, sekiz Avrupa lkesi açısından yürürlükte bulunan Avrupa Sosyal Güvenlik Sözleşmesini de 1 Mart 1977 tarihinden itibaren uygulamaktadır. Kurumumuzun, lkemizle gelişmiş ya da gelişmekte olan ekonomik ve sosyal ilişkilere sahip ülkelerle ikili sözleşmeler yapılmasına ilişkin çalışmaları da devam etmektedir.

İkili sosyal güvenlik sözleşmeleri kişisel ve maddi kapsamaları açısından ülkelerin tercihleri ve sağlık sistemlerine göre değişiklikler göstermektedir. Ülkemizin taraf olduğu ve halen yürürlükte olan sözleşmeler de kapsamı açısından farklılıklara sahiptirler.

Kurumumuz, mevcut ve hazırlık aşaması devam eden ikili sözleşmelere ilişkin işlemlerin, vatandaşlarımızın menfaatlerini en st seviyeye çıkartılacak biçimde yürütülebilmesi için çalışmalarına durmaksızın devam etmektedir. Bu doğrultuda, iki kitap olarak hazırlanan bu çalışmada, ikili sözleşmelere ilişkin hususlar detaylı biçimde aktarılmıştır. Birinci kitap ülkemiz ile Avrupa Birliği yesi ülkeler arasında yapılan sosyal güvenlik sözleşmelerini, ikinci kitap ise Avrupa Birliği yesi ülkeler dışındaki ülkeler arasında yapılmış olan sözleşmeleri kapsamaktadır.

Referans niteliğindeki bu çalışmayı Kurumumuza kazandırarak, değişim ve dönüşüm dinamiklerimizi sürdürmemize büyük katkı sağlayan Strateji Geliştirme Başkanlığı, AB ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı ile Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Yurtdışı Hizmetler Daire Başkanlığına yoğun ve özverili çalışmalarından ötürü içtenlikle teşekkür eder, tüm okuyucular için yararlı olmasını dilerim.

Fatih ACAR
Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı
ve
Yönetim Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

TABLolar	xiv
KISALTMALAR	xv
1. TÜRKİYE CUMHURİYETİ – İSVİÇRE SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ	1
1.1. İsviçre’deki Türk Vatandaşlarına İlişkin Sayısal Bilgiler	1
1.2. İsviçre Sosyal Güvenlik Sistemi	1
1.2.1. İsviçre Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı	1
1.2.2. İsviçre Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımla	1
1.2.2.1. Hastalık Aylığı.....	1
1.2.2.2. Yaşlılık Aylığı	1
1.2.2.3. Malullük Aylığı.....	3
1.2.2.4. Dul ve Yetim Aylığı	4
1.2.2.5. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Yardımları	4
1.2.2.6. Aile Yardımları	5
1.2.2.7. Geride Kalan Hak Sahiplerine Sağlanan Yardımlar	5
1.3. Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi.....	5
1.3.1. Yürürlük Sahası	5
1.3.2. Kişisel Kapsam	5
1.3.3. Maddi Kapsam.....	6
1.3.4. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları	6
1.3.5. Yaşlılık Aylıkları, Malullük Yardımları ve Geride Kalan Hak Sahiplerine Sağlanan Yardımlar	6
1.3.6. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü	8
1.3.7. Sözleşmenin Feshi	8
1.3.8. Çeşitli Hükümler	8
2. TÜRKİYE CUMHURİYETİ - NORVEÇ KRALLIĞI SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ	9
2.1. Norveç’teki Türk Vatandaşlarına İlişkin Sayısal Bilgiler.....	9
2.2. Norveç Sosyal Güvenlik Sistemi	9
2.2.1. Norveç Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı.....	10
2.2.2. Norveç Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar.....	10
2.2.2.1. Yaşlılık Aylığı	10

2.2.2.2. Dul ve Yetim Aylığı	11
2.2.2.3. Malullük Aylığı.....	12
2.2.2.4. Analık ve Hastalık Yardımları	13
2.2.2.5. İş Göremezlik Yardımı	14
2.2.2.6. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Yardımları	14
2.2.2.7. İşsizlik Yardımı.....	15
2.2.2.8. Aile Yardımları	15
2.2.2.9. Uzun Süreli Bakım Yardımı	16
2.3. Türkiye Cumhuriyeti ile Norveç Krallığı Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi.....	16
2.3.1. Temel İlkeler.....	16
2.3.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi.....	16
2.3.1.2. Eşit Muamele İlkesi	16
2.3.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi.....	16
2.3.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi.....	17
2.3.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi.....	17
2.3.2. Yürürlük Sahası	17
2.3.3. Kişisel Kapsam.....	17
2.3.4. Maddi Kapsam	18
2.3.5. İstisnalar	18
2.3.6. Hastalık ve Analık Yardımları (İkamet veya İstihdam Şartı)	19
2.3.7. Aile Yardımları (Çocukların İkamet Şartı)	20
2.3.8. İşsizlik Yardımı (İkamet Şartı)	20
2.3.9. Ölüm Yardımı (İstihdam ve Ölüm Yeri).....	20
2.3.10. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları	20
2.3.11. Yaşlılık Aylıkları, Malullük Yardımları ve Geride Kalan Hak Sahiplerine Sağlanan Yardımlar.....	21
2.3.12. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü	22
2.3.13. Sözleşmenin Feshi	22
2.3.14. Çeşitli Hükümler	23
3. TÜRKİYE CUMHURİYETİ- LİBYA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ....	24
3.1. Libya'daki Türk Vatandaşlarına İlişkin Sayısal Bilgiler	24
3.2. Libya Sosyal Güvenlik Sistemi.....	24

3.2.1. Libya Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı	24
3.2.2. Libya Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar	25
3.2.2.1. Yaşlılık Aylığı.....	25
3.2.2.2. Malullük Aylığı	25
3.2.2.3. Ölüm Aylığı.....	25
3.2.2.4. Analık ve Hastalık Yardımları.....	26
3.2.2.5. İş Kazası.....	26
3.2.2.6. İşsizlik Yardımı	27
3.2.2.7. Aile Yardımları.....	27
3.3. Türkiye Cumhuriyeti ile Libya Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi.....	27
3.3.1. Türk Sigortalıların Aylıklarının Ödenmesi	27
3.3.2. Müşterek Aylıklar	27
3.3.3. Sağlık Hizmetleri.....	28
3.3.4. Sözleşmenin Tadili	28
3.3.5. Sözleşmenin Feshi	29
4. TÜRKİYE CUMHURİYETİ - KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ.....	30
4.1. KKTC'deki Türk Vatandaşlarına İlişkin Sayısal Bilgiler	30
4.2. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Sistemi.....	30
4.2.1. KKTC Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı	30
4.2.2. KKTC Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar	31
4.2.2.1. Yaşlılık Aylığı	31
4.2.2.2. Malullük Aylığı.....	31
4.2.2.3. Ölüm Aylığı	31
4.2.2.4. Analık ve Hastalık Yardımları	32
4.2.2.5. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Yardımları	32
4.2.2.6. İşsizlik Yardımı.....	32
4.3. Türkiye Cumhuriyeti ile KKTC Arasındaki Sosyal Güvenlik Anlaşması	32
4.3.1. Temel İlkeler.....	33
4.3.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi.....	33
4.3.1.2. Eşit Muamele İlkesi	33
4.3.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi.....	33
4.3.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi.....	33

4.3.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi.....	34
4.3.2. Yürürlük Sahası	34
4.3.3. Kişisel Kapsam.....	34
4.3.4. Maddi Kapsam	34
4.3.5. İstisnalar	35
4.3.6. Hastalık ve Analık (Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi).....	36
4.3.7. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü	36
4.3.8. Anlaşmanın Yürürlük Süresi	36
5. TÜRKİYE CUMHURİYETİ-MAKEDONYA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ.....	37
5.1. Makedonya Sosyal Güvenlik Sistemi	37
5.1.1. Makedonya Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar.....	37
5.1.1.1 Yaşlılık Aylığı	37
5.1.1.2. Malullük Aylığı.....	37
5.1.1.3. Ölüm Aylığı	38
5.1.1.4. Aile Yardımları	38
5.2. Türkiye Cumhuriyeti ile Makedonya Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi.....	38
5.2.1. Temel İlkeler	38
5.2.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi	38
5.2.1.2. Eşit Muamele İlkesi.....	38
5.2.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi	39
5.2.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi	39
5.2.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi	39
5.2.2. Yürürlük Sahası	40
5.2.3. Kişisel Kapsam.....	40
5.2.4. Maddi Kapsam	40
5.2.5. İstisnalar	41
5.2.6. Hastalık ve Analık Yardımları	41
5.2.7. Malullük Yaşlılık ve Ölüm Aylığı.....	41
5.2.8. İş Kazası ve Meslek Hastalıkları	42
6. TÜRKİYE CUMHURİYETİ - AZERBAYCAN CUMHURİYETİ SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ	43
6.1. Azerbaycan'daki Türk Vatandaşlarına İlişkin Nüfus ve Sayısal Bilgiler	43

6.2. Azerbaycan Sosyal Güvenlik Sistemi	43
6.2.1. Azerbaycan Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı	44
6.2.2. Azerbaycan Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar	44
6.2.2.1. Yaşlılık Aylığı	44
6.2.2.2. Malullük Aylığı	45
6.2.2.3. Yaşlılık Yardımları	45
6.2.2.4. İşgöremezlik Yardımları	45
6.2.2.5. Dul/Yetim Yardımları	46
6.2.2.6. Hastalık ve Analık Yardımları	46
6.2.2.7. İş Kazası	47
6.2.2.8. İşsizlik Yardımları	48
6.2.2.9. Aile Yardımları	48
6.3. Türkiye Cumhuriyeti İle Azerbaycan Cumhuriyeti Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	49
6.3.1. Temel İlkeler	49
6.3.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi	49
6.3.1.2. Eşit Muamele İlkesi	49
6.3.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi	50
6.3.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi	50
6.3.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi	50
6.3.2. Yürürlük Sahası	51
6.3.3. Kişisel Kapsam	51
6.3.4. Maddi Kapsam	51
6.3.5. Uygulanacak Mevzuatla İlgili Hükümler	52
6.3.6. Hastalık ve Analık Yardımları	53
6.3.7. Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Yardımları (Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi)	53
6.3.8. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları	53
6.3.9. Aile Yardımları	54
6.3.10. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü	54
6.3.11. Sözleşmenin Yürürlüğe Girmesi ve Süresi	54

7. TÜRKİYE CUMHURİYETİ - GÜRCİSTAN SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ	55
7.1. Gürcistan'daki Türk Vatandaşlarına İlişkin Sayısal Bilgiler.....	55
7.2. Gürcistan Sosyal Güvenlik Sistemi.....	55
7.2.1. Gürcistan Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı	56
7.2.2. Gürcistan Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar	57
7.2.2.1. Yaşlılık Aylığı.....	57
7.2.2.2. Dul ve Yetim Aylığı.....	57
7.2.2.3. Malullük Aylığı	57
7.2.2.4. Analık ve Hastalık Yardımları.....	58
7.2.2.5. İş Göremezlik Yardımı	59
7.2.2.6. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Yardımları.....	59
7.2.2.7. Aile Yardımları.....	59
7.3. Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	60
7.3.1. Temel İlkeler.....	60
7.3.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi	60
7.3.1.2. Eşit Muamele İlkesi	60
7.3.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi	60
7.3.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi.....	61
7.3.2. Yürürlük Sahası	61
7.3.3. Kişisel Kapsam.....	61
7.3.4. Maddi Kapsam	61
7.3.5. İstisnalar	61
7.3.6. Hastalık ve Analık Yardımları	62
7.3.7. İşsizlik Yardımı.....	63
7.3.8. Ölüm Yardımı	63
7.3.9. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları	63
7.3.10. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü	63
7.3.11. Sözleşme Görüşmelerindeki Son Durumlar	63
8. TÜRKİYE CUMHURİYETİ – BOSNA HERSEK SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ	65
8.1. Bosna Hersek Sosyal Güvenlik Sistemi.....	65
8.1.1 Bosna Hersek Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar	65

8.1.2. Sosyal Yardımlardan Yararlanma Koşulları.....	65
8.1.3. Bosna Hersek Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı	65
8.1.4. Sosyal Güvenlik Sistemi Kapsamında Sağlanan Aylıklar	66
8.2. Türkiye Cumhuriyeti ile Bosna Hersek Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi.....	66
8.2.1. Temel İlkeler.....	67
8.2.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi.....	67
8.2.1.2. Eşit Muamele İlkesi	67
8.2.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi	67
8.2.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi.....	67
8.2.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi.....	68
8.2.2. Yürürlük Sahası	68
8.2.3. Kişisel Kapsam.....	68
8.2.4. Maddi Kapsam	68
8.2.5. Uygulanacak Mevzuatla İlgili Hükümler	69
8.2.6. Hastalık ve Analık Yardımları	71
8.2.7. Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Yardımları (Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi).....	71
8.2.8. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları	71
8.2.9. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü	72
8.2.10. Sözleşmenin Yürürlük Süresi.....	72
9. TÜRKİYE CUMHURİYETİ - KANADA SOSYAL GÜVENLİK ANLAŞMASI.....	73
9.1. Kanada Sosyal Güvenlik Sistemi	73
9.1.1. Kanada Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı.....	73
9.1.2. Kanada Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar	73
9.1.2.1. Yaşlılık Aylığı	73
9.1.2.2. Dul ve Yetim Aylığı	74
9.1.2.3. Malullük Aylığı.....	74
9.1.2.4. Analık ve Hastalık Yardımları	74
9.1.2.5. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Yardımları	75
9.1.2.6. İşsizlik Yardımı.....	75
9.1.2.7. Aile Yardımları	75

9.2. Türkiye Cumhuriyeti ile Kanada Arasındaki Sosyal Güvenlik Anlaşması	76
9.2.1. Temel İlkeler.....	76
9.2.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi.....	76
9.2.1.2. Eşit Muamele İlkesi	76
9.2.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi.....	76
9.2.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi.....	77
9.2.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi.....	77
9.2.2. Yürürlük Sahası	77
9.2.3. Kişisel Kapsam.....	77
9.2.4. Maddi Kapsam	78
9.2.5. Uygulanacak Mevzuat İle İlgili Hükümler.....	78
9.2.6. Yaşlılık Aylıkları, Malullük Yardımları ve Geride Kalan Hak Sahiplerine Sağlanan Yardımlar	79
9.2.6.1. Kanada Bakımından Yardımlar.....	79
9.2.6.1.1. Yaşlılık Güvencesi Kanunu Uyarınca Yardımlar.....	79
9.2.6.1.2. Kanada Aylık Planı Uyarınca Yardımlar	79
9.2.6.2. Türk Mevzuatı Uyarınca Yardımlar	80
9.2.7. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü	80
9.2.8. Anlaşmanın Feshi	80
10. TÜRKİYE CUMHURİYETİ-KEBEK SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ.....	81
10.1. Kebek Sosyal Güvenlik Sistemi.....	81
10.1.1. Kanada/Kepek Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı.....	81
10.1.2. Kepek Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar	81
10.1.2.1. Yaşlılık Aylığı	81
10.1.2.2. Dul ve Yetim Aylığı.....	82
10.1.2.3. Malullük Aylığı.....	82
10.1.2.4. Analık ve Hastalık Yardımları	82
10.1.2.5. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Yardımları	83
10.1.2.6. İşsizlik Yardımı.....	83
10.1.2.7. Aile Yardımları	83
10.2. Türkiye Cumhuriyeti ile Kepek Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi.....	84
10.2.1. Temel İlkeler.....	84

10.2.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi	84
10.2.1.2. Eşit Muamele İlkesi	84
10.2.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi	84
10.2.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi	85
10.2.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi	85
10.2.2. Yürürlük Sahası	85
10.2.3. Kişisel Kapsam	85
10.2.4. Maddi Kapsam	86
10.2.5. Uygulanacak Mevzuat İle İlgili Hükümler	86
10.2.6. Yaşlılık Aylıkları, Malullük Yardımları ve Geride Kalan Hak Sahiplerine Sağlanan Yardımlar	87
10.2.7. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü	89
10.2.8. Mutabakatın Yürürlüğe Girmesi ve Fesih	89
11. TÜRKİYE CUMHURİYETİ-ARNAVUTLUK CUMHURİYETİ SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ	90
11.1. Arnavutluk'daki Türk Vatandaşlarına İlişkin Sayısal Bilgiler	90
11.2. Arnavutluk Sosyal Güvenlik Sistemi	90
11.2.1. Arnavutluk Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı	90
11.2.2. Arnavutluk Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar	91
11.2.2.1. Yaşlılık Aylığı	91
11.2.2.2. Malullük Aylığı	91
11.2.2.3. Dul ve Yetim Aylığı	91
11.2.2.4. Sosyal Yardımlar	92
11.2.2.4.1. Yaşlılık Yardımları	92
11.2.2.4.2. İş Göremezlik Yardımları	92
11.2.2.4.3. Dul ve Yetim Yardımları	92
11.2.2.5. Hastalık ve Analık	92
11.2.2.6. İş Kazası	93
11.2.2.7. İşsizlik Yardımları	93
11.2.2.8. Aile Yardımları	94
11.3. Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	94
11.3.1. Temel İlkeler	94

11.3.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi	94
11.3.1.2. Eşit Muamele İlkesi	94
11.3.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi	95
11.3.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi	95
11.3.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi	95
11.3.2. Yürürlük Sahası	95
11.3.3. Kişisel Kapsam.....	96
11.3.4. Maddi Kapsam.....	96
11.3.5. Uygulanacak Mevzuatla İlgili Hükümler	96
11.3.6. Hastalık ve Analık Yardımları	97
11.3.7. Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Yardımları (Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi).....	97
11.3.8. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları	97
11.3.9. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü	98
11.3.10. Sözleşmenin Yürürlüğe Girmesi ve Süresi.....	98
12. TÜRKİYE CUMHURİYETİ – HIRVATİSTAN SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ.....	99
12.1. Hırvatistan Sosyal Güvenlik Sistemi	99
12.1.1. Hırvatistan Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı.....	99
12.1.2. Hırvatistan Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar.....	100
12.1.2.1. Yaşlılık Aylığı.....	100
12.1.2.2. Malullük Aylığı	101
12.1.2.3. Ölüm Aylığı.....	101
12.2. Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi.....	101
12.2.1. Temel İlkeler.....	101
12.2.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi	101
12.2.1.2. Eşit Muamele İlkesi.....	102
12.2.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi.....	102
12.2.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi	102
12.2.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi	103
12.2.2. Yürürlük Sahası.....	103
12.2.3. Kişisel Kapsam.....	103
12.2.4. Maddi Kapsam	103

12.2.5. Uygulanacak Mevzuatla İlgili Hükümler	104
12.2.6. Hastalık ve Analık Yardımları	104
12.2.7. Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Yardımları (Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi)	105
12.2.8. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları	105
12.2.9. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü	105
12.2.10. Sözleşmenin Yürürlüğe Girmesi ve Süresi	106
EKLER	107
Ek 1 Türkiye Cumhuriyeti İle Sosyal Güvenlik Sözleşmesi İmzalanan Ülkeler	109
Ek 2 Sosyal Güvenlik Sözleşme Çalışmaları Devam Eden Ülkeler	113
Ek 3 Uluslararası Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri Metinleri	117
Ek: 3/1 Türkiye Cumhuriyeti İle İsviçre Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	118
Ek: 3/2 Türkiye Cumhuriyeti İle Norveç Krallığı Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	143
Ek: 3/3 Türkiye Cumhuriyeti İle Libya Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	158
Ek: 3/4 Türkiye Cumhuriyeti İle KKTC Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	165
Ek: 3/5 Türkiye Cumhuriyeti İle Makedonya Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	189
Ek: 3/6 Türkiye Cumhuriyeti İle Azerbaycan Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	209
Ek: 3/7 Türkiye Cumhuriyeti İle Gürcistan Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	230
Ek: 3/8 Türkiye Cumhuriyeti İle Bosna Hersek Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	245
Ek: 3/9 Türkiye Cumhuriyeti İle Kanada Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	270
Ek: 3/10 Türkiye Cumhuriyeti İle Kebek Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	284
Ek: 3/11 Türkiye Cumhuriyeti İle Arnavutluk Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	398
Ek: 3/12 Türkiye Cumhuriyeti İle Hirvatistan Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi	318
KAYNAKÇA	343

TABLÖLÄR

Tablo I. Norveç'te Yaşayan Türk Vatandaşlarına Ait Nüfus Bilgileri.....	9
Tablo II. Norveç'te Yaşayan 15 ile 65 Yaş Arasındaki Türk Vatandaşlarına Ait Nüfus Bilgileri.....	9
Tablo III. Tavan Hasta Katılım Payları (2011).....	14
Tablo IV. Azerbaycan'daki Türk Vatandaşları (2010).....	43
Tablo V. Gürcistan Nüfusu, Ülkede Yaşayan Yabancı ve Türk Sayısı (2012)	55

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devleti
ABİA	: Avrupa Birliği İşleyişi Hakkında Anlaşma
AGIRC	: The General Association of Pensions Institutions for Managerial Staffs
AKÇT	: Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
ARRCO	: The Association of Complementary Retirement Pensions Schemes
ASSK	: Avrupa Sağlık Sigorta Kartı
AT	: Avusturya
ATP	: Danimarka İşgücü Piyasası Ek Aylık Sistemi
BAM	: Bosna Hersek Markı
BAMF	: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge
BE	: Belçika
BG	: Bulgaristan
CNAF	: National Family Allowances Fund
CRDS	: Sosyal Borçların Ödenmesi Katkısı
CSG	: Genel Sosyal Katkı
CY	: Güney Kıbrıs Rum Kesimi
CZ	: Çek Cumhuriyeti
DE	: Almanya
DK	: Danimarka
DKK	: Danimarka Kronu
EE	: Estonya
EL	: Yunanistan
ES	: İspanya
EUROSTAT	: Statistical Office of European Communities
FI	: Finlandiya
FR	: Fransa
GSS	: Genel Sağlık Sigortası
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
HU	: Macaristan
IE	: İrlanda
ISSA	: International Social Security Association
IT	: İtalya
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
KD	: Kanada Doları
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
LT	: Litvanya
LU	: Lüksemburg
LV	: Letonya
MISSOC	: Mutual Information System on Social Protection
MISSCEO	: The Mutual Information System on Social Protection of the Council of Europe

MT	: Malta
NL	: Hollanda
OECD	: Organization for Economic Co-operation and Development
ONP	: Belçika Ulusal Emeklilik Fonunca
ONSS	: Belçika Ulusal Sosyal Güvenlik Kurumu
PL	: Polonya
PT	: Portekiz
RO	: Romanya
SE	: İsveç
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SI	: Slovenya
SK	: Slovakya
SSA	: The Social Security Administration
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UK	: İngiltere

1. TÜRKİYE CUMHURİYETİ-İSVİÇRE SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

1.1. İsviçre'deki Türk Vatandaşlarına İlişkin Sayısal Bilgiler

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının verilerine göre 2012 yılı itibariyle İsviçre'de 119.487 vatandaşımız yaşamaktadır. Bunlardan çalışma çağındaki olanların 34.200'ü çalışan 3.365'i işsizdir.

1.2. İsviçre Sosyal Güvenlik Sistemi¹

1.2.1. İsviçre Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı

İsviçre sosyal güvenlik sistemi; bir hizmet akdine tabi çalışanların, bağımsız çalışanları işverenlerin prim katkıları ve devlet sübvansiyonları ile finanse edilmektedir.

1.2.2. İsviçre Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar

1.2.2.1. Hastalık Aylığı

1.1.1996 tarihinden itibaren İsviçre'de oturma müsaadesi olan herkes için hastalık sigortası mecburi olup, hastalık sigortası aile fertlerini kendiliğinden kapsamadığından, her bireyin tek tek sigortalarının yapılması gerekmektedir. İsviçre'de vakıf, kooperatif gibi değişik statülerde teşkilatlanan özel hastalık kasaları ile kamu kuruluşlarınca oluşturulan hastalık kasaları bu alanda faaliyet göstermektedirler. İsviçre'de hastalık yardımlarının kapsamı her kantona göre farklılıklar arz etmektedir.

1.2.2.2. Yaşlılık Aylığı

23 Mayıs 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4759 sayılı Kanuna göre;

- A) 08.09.1999 tarihinden önce aşağıdaki 506 sayılı Kanunun 60'ıncı maddesinin A bendi hükümlerine göre aylığa hak kazananlar ile 08.09.1999 tarihinde sigortalılık süresi 23 yıl ve daha fazla olan erkek sigortalılar ve sigortalılık süresi 18 yıl ve daha fazla olan kadın sigortalılar;

Kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmuş olmak ve en az 5000 gün veya,

Kadın ise 50 erkek ise 55 yaşını doldurmuş olmak, 15 yıldan beri sigortalı bulunmak ve en az 3600 gün veya,

Kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmamış olmakla beraber kadın ise 20, erkek ise 25 yıldan beri sigortalı bulunmak ve en az 5000 gün,

Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödenmiş olmak şartı ile yaşlılık sigortasından emekliliğe hak kazanırlar.

- B) 23.05.2002 tarihinde;

- a) (A) bendi kapsamında olanlar hariç sigortalılık süresi 18 (Dahil) yıldan fazla olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 40 yaşını doldurmaları,

¹ İsviçre Sosyal Güvenlik Kurumunca hazırlanan bilgi notu.

- sigortalılık süresi 23 (Dahil) yıldan fazla olan erkekler, 25 yıllık sigortalılık süresini ve 44 yaşını doldurmaları ve en az 5000 gün,
- b) Sigortalılık süresi 17 (Dahil) yıldan fazla, 18 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 41 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 21 yıl 6 ay (Dahil) dan fazla, 23 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 45 yaşını doldurmaları ve en az 5000 gün,
- c) Sigortalılık süresi 16 (Dahil) yıldan fazla, 17 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 42 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 20 yıl (Dahil) dan fazla, 21 yıl 6 aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 46 yaşını doldurmaları ve en az 5075 gün,
- d) Sigortalılık süresi 15 (Dahil) yıldan fazla, 16 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 43 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 18 yıl 6 ay (Dahil) dan fazla, 20 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 47 yaşını doldurmaları ve en az 5150 gün,
- e) Sigortalılık süresi 14 (Dahil) yıldan fazla, 15 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 44 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 17 yıl (Dahil) dan fazla, 18 yıl 6 aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 48 yaşını doldurmaları ve en az 5225 gün,
- f) Sigortalılık süresi 13 (Dahil) yıldan fazla, 14 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 45 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 15 yıl 6 ay (Dahil) dan fazla, 17 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 49 yaşını doldurmaları ve en az 5300 gün,
- g) Sigortalılık süresi 12 (Dahil) yıldan fazla, 13 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 46 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 14 (Dahil) yıldan fazla, 15 yıl 6 aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 50 yaşını doldurmaları ve en az 5375 gün,
- h) Sigortalılık süresi 11 (Dahil) yıldan fazla, 12 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 47 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 12 yıl 6 ay (Dahil) dan fazla, 14 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 51 yaşını doldurmaları ve en az 5450 gün,
- i) Sigortalılık süresi 10 (Dahil) yıldan fazla, 11 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 48 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 11 (Dahil) yıldan fazla, 12 yıl 6 aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 52 yaşını doldurmaları ve en az 5525 gün,
- j) Sigortalılık süresi 9 (Dahil) yıldan fazla, 10 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 49 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 9 yıl 6 (Dahil) dan fazla, 11 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 53 yaşını doldurmaları ve en az 5600 gün,
- k) Sigortalılık süresi 8 (Dahil) yıldan fazla, 9 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 50 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 8 (Dahil) yıldan fazla, 9 yıl 6 aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 54 yaşını doldurmaları ve en az 5675 gün,
- l) Sigortalılık süresi 7 (Dahil) yıldan fazla, 8 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 51 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 6 yıl 6 ay

(Dahil) dan fazla, 8 yıl dan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 55 yaşını doldurmaları ve en az 5750 gün,

- m) Sigortalılık süresi 6 (Dahil) yıldan fazla, 7 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 52 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 5 (Dahil) yıldan fazla, 6 yıl 6 aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 56 yaşını doldurmaları ve en az 5825 gün,
- n) Sigortalılık süresi 5 (Dahil) yıldan fazla, 6 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 53 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 3 yıl 6 ay (Dahil) dan fazla, 5 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 57 yaşını doldurmaları ve en az 5900 gün,
- o) Sigortalılık süresi 4 (Dahil) yıldan fazla, 5 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 54 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 2 yıl 8 ay 15 (Dahil) günden fazla, 3 yıl 6 aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 58 yaşını doldurmaları ve en az 5975 gün,
- p) Sigortalılık süresi 3 (Dahil) yıldan fazla, 4 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 55 yaşını doldurmaları ve en az 5975 gün,
- r) Sigortalılık süresi 2 yıl 8 ay 15 (Dahil) günden fazla, 3 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 56 yaşını doldurmaları ve en az 5975 gün,

Malullük yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunmaları şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilirler.

- C) a) 23.05.2002 tarihinde 15 yıllık sigortalılık süresini kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmuş ve 3600 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunanlara istekleri halinde yaşlılık aylığı bağlanır.
- b) 23.05.2002 tarihinde (a) bendinde öngörülen şartları yerine getirmeyenlerden bu şartları;
 - ba) 24.05.2002 ile 23.05.2005 tarihleri arasında yerine getirenler kadın ise 52, erkek ise 56 yaşını doldurmuş olmaları,
 - bb) 24.05.2005 ile 23.05.2008 tarihleri arasında yerine getirenler kadın ise 54, erkek ise 57 yaşını doldurmuş olmaları,
 - bc) 24.05.2008 ile 23.05.2011 tarihleri arasında yerine getirenler kadın ise 56, erkek ise 58 yaşını doldurmuş olmaları,
 - bd) 24.05.2011 tarihinden sonra yerine getiren kadınlar ise 58, 24.05.2011 ile 23.05.2014 tarihleri arasında yerine getiren erkekler 59 yaşını doldurmuş olmaları,
 - be) 24.05.2014 tarihinden sonra yerine getiren erkekler 60 yaşını doldurmuş olmaları, şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilirler.

1.2.2.3. Malullük Aylığı

İsviçre’de çalışmakta olan sigortalılara, malüliyet sigortasından aylık bağlanmadan önce rehabilitasyon tedbirleri ile sakatlığın giderilmesi veya çalışma yeteneğinin yükseltilmesine çalışıldığından, bu tedbirler sonuç vermediği veya sakat olanın durumuna

uygulanabilecek tedbir bulunmadığı takdirde sigortalı en az %40 oranında çalışamaz durumda ise maluliyet aylığı bağlanır.

Maluliyet aylığı talebinden önce;

- İsviçre’de en az 1 yıl süre ile çalışamaz durumda olmak,
- Doktor kontrolünde bulunmak, gerekmektedir.

Maluliyet derecesi; %67 - %100 arası ise tam aylık, %50 - %66 arası ise yarım aylık, %40-%49 arası ise dörtte bir aylık bağlanır.

1.2.2.4. Dul ve Yetim Aylığı

i. Dul aylığı

Eşinin vefatı sırasında çocuk sahibi olan veya müşterek evlilikleri asgari 5 yıl devam etmiş ve 45 yaşını doldurmuş dul kadınlara, bağlanır.

Ayrıca, yeni bir düzenleme ile eşi vefat ettiği için dul kalan erkeğe 18 yaşından küçük çocuğu olduğu sürece aylık bağlanması imkanı getirilmiştir.

ii. Yetim Aylığı

Annesi veya babası vefat etmiş olan 18 yaşından küçük çocuklar için ödenir. Eğitim görenlerde azami 25 yaşını dolduruncaya kadar yetim aylığı ödenmesi devam eder. Tam yetim aylığı için ana ve babasının ölmüş olması, çift yetim aylığı için, akrabalarının da kaybedilmiş olması şartı gerekmektedir.

1.2.2.5. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Yardımları

İsviçre’de bütün işçiler için kaza sigortası (unfallversicherung) mecburidir. Kaza sigortası, iş kazalarını, iş kazası dışındaki kazaları ve meslek hastalıklarını kapsar. İş kazaları ve meslek hastalıklarına ait primleri işveren karşılar. İş kazaları dışındaki kazalar için primleri ise kural olarak işçiden kesmek suretiyle bütün primle işveren öder.

Kaza sigortası kapsamına sigorta olaylarında sigortalının tedavi bakım giderleriyle ücret kaybı karşılanır ve ayrıca duruma göre aşağıdaki aylıklar bağlanır.

İş gücünün tam olarak kaybedilmesi halinde kazancın %80’i oranında kaza aylığı bağlanır.

Kaideten %10’un üzerinde kısmi iş gücü kaybı varsa, işgücü kaybı oranında kısmi aylık bağlanır. Buna ilaveten kayıp derecesine göre ve kayıp derecesi %5’in üzerinde ise bir defaya mahsus olmak üzere bir tazminat (Integritätsentschädigung) ödenir.

Sigortalının bir kaza veya meslek hastalığı sonucu ölümü halinde geride kalan eş ve çocuklarına dul-yetim aylığı bağlanır.

Kadın eşe dul aylığı bağlanabilmesi için dul kaldığı sırada çocuklarının olması veya 45 yaşından büyük olması gerekir.

Dul aylığı şartları yerine gelmiyor ise bir defaya mahsus bir tazminat ödenir. Kadın sigortalının ölümü halinde bazı şartlarla geride kalan erkek eşine de dul aylığı bağlanır. Dul aylığı oranı, sigortalının kazancının %40'ı, her bir çocuk için aylık bağlama oranı ise %15 olup, azami toplam aylık oranı %70'tir. Ayrıca, İsviçre sosyal sigortalar kurumundan (AHV-IV) bir aylık bağlanması söz konusu ise, her iki sigorta kurumunun bağlayacakları aylıkların toplamı, sigortalının çalışırken elde ettiği kazancın %90'ından fazla olamaz.

Kaza sigortalılarına ilişkin hizmetler büyük ölçüde İsviçre Kaza Sigorta Kurumunca (SUVA) yürütülmekte, çalışanların üçte ikisinin işyerleri, bu kurum kapsamında sigortalı bulunmaktadır. Diğer işyerleri, kuruluşlar ve çalışanları ise, kanunun öngördüğü şartlara sahip olan ve usulüne uygun olarak tanınmış bulunan özel sigorta kuruluşlarında sigortalıdırlar.

1.2.2.6. Aile Yardımları

İsviçre'de çalışan çocuk sahibi her işçi çocuk parası alır. Çocuk parası miktarı kantonlara göre değişir. Yalnızca tarım işçileri için İsviçre'nin her tarafında aynı miktardır.

1.2.2.7. Geride Kalan Hak Sahiplerine Sağlanan Yardımlar

Geride kalanlar aylığa hak kazanılmasına sebep olan olay sırasında bir yada birden fazla rant alma hakkına sahip çocuğu bulunanlar yada en azından üçte iki oranında iş göremezlik sebebiyle malul durumda bulunan dul kadınlar ve dul erkeklerdir.

Rant alma hakkına sahip olmayan çocuğu bulunan yada 45 yaş sınırına gelmemiş dul bayanlar, rant alma hakkına sahip olmayan dullar bir sefere özgü toptan ödeme alma hakkına sahiptir.

Dul bayandan boşanmış kocası, dul erkekten boşanmış karısı birbirleri ile eşit haklara sahip olup, müteveffa sigortalı eşine karşı nafaka ödemeye yükümlü ise birbirlerine eşit mütalaa edilirler.

Rant talep hakkı geride kalan eşin yeniden evlenmesi halinde sona erer, hak sahibinin ölümü ile sona erer yada rantın satın alınması durumunda sona erer.

Yetim rant hakkı yetimin 18 yaşını doldurması ile sona erer. (Öğrenim görme durumunda azami 25 yaşın sonuna kadar devam eder)

1.3. Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi

1.3.1. Yürürlük Sahası

Türkiye Cumhuriyeti- İsviçre Sosyal Güvenlik Sözleşmesi; İsviçre ile Türkiye Cumhuriyeti'nde uygulanmaktadır.

1.3.2. Kişisel Kapsam

İsviçre'de çalışan sigortalılara, sigortalıların bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerine, ölümleri halinde hak sahiplerine, yardım yapılmasını sağlar.

1.3.3. Maddi Kapsam

Sözleşme hükümleri aşağıda yazılı mevzuata uygulanır.

Türkiye bakımından;²

- İşçiler hakkında uygulanan sosyal sigortalar (Hastalık, analık, malûllük, yaşlılık, ölüm, iş kazalarıyla meslek hastalıkları) hakkındaki mevzuat,
- Devlet memur ve hizmetlilerini kapsayan Emekli Sandığı hakkındaki mevzuat,
- Serbest çalışanların sosyal sigortalarına ilişkin mevzuat,
- Bankalar, ticaret ve sanayi odaları, sigorta şirketleri ve borsalar emekli sandıklarına ilişkin mevzuat,

İsviçre bakımından;

- Yaşlılık ve ölüm sigortası hakkındaki federal mevzuat;
- Malullük sigortası hakkında federal mevzuat;
- İş kazalarıyla işten mütevellit olmayan kazalar ve meslek hastalıkları hakkındaki federal mevzuat;
- Tarım işçileriyle küçük tarımcılara ait aile yardımları hakkındaki federal mevzuat; uygulanır.

1.3.4. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları

Âkit Taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı olan Türk veya İsviçre vatandaşlarıyla üçüncü bir devletin vatandaşları, diğer Âkit Taraf ülkesinde buldukları sırada bir iş kazasına uğradıkları veya bir meslek hastalığına tutuldukları takdirde, bu Tarafın yetkili kurumundan, gerekli her türlü sağlık yardımlarının yapılmasını isteyebilirler.

Bir iş kazası veya meslek hastalığı sonucu, Âkit Taraflardan birinin mevzuatına göre sağlık yardımı talep etme hakkına sahip bulunan Türk ve İsviçre vatandaşlarıyla üçüncü bir devlet vatandaşları, sağlık yardımlarından faydalandıkları sırada, yetkili kurumun önceden müsaadesini almak şartıyla, ikâmetgahlarını diğer Âkit Taraf ülkesine naklettikleri takdirde bu yardımlardan faydalanma hakkını muhafaza ederler.

1.3.5. Yaşlılık Aylıkları, Malullük Yardımları ve Geride Kalan Hak Sahiplerine Sağlanan Yardımlar

i. İsviçre Mevzuatının Uygulanması

Türk vatandaşları, İsviçre yaşlılık ve ölüm sigortalarından sağlanan normal aylıklarla sakatlara mahsus yardımlardan, İsviçre vatandaşları ile aynı şartlarla yararlanırlar. İsviçre’de ikamet etmeyen bir Türk vatandaşının hak kazandığı kısmi normal aylığın tutarı, tam normal aylığın en çok yüzde onuna eşit olduğu takdirde, Türk vatandaşına, yalnız, ödenecek aylığın peşin değerine eşit bir toptan ödeme yapılır. Kendisine kısmi aylık bağlanmış olan Türk vatandaşı İsviçre ülkesinden devamlı olarak ayrıldığı takdirde de kendisine, aynı şekilde, bir toptan ödeme yapılır. Kısmi normal aylık tutarı tam normal aylığın yüzde onundan fazla ve

² Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce imzalanmıştır.

yüzde yirmisinden az olduğu takdirde, İsviçre’de ikamet etmeyen veya İsviçre’den devamlı olarak ayrılan Türk Vatandaşları, aylık veya toptan ödeme şekillerinden birini seçebilirler. Bu seçme, sigortalının İsviçre dışında ikamet etmesi halinde, aylık bağlanması talebinde bulunduğu zaman, daha önce böyle bir aylık bağlanmış olması halinde ise İsviçre’den ayrıldığı tarihte yapılır. İsviçre sigortasınca böyle bir toptan ödeme yapıldığı takdirde, gerek aylık bağlanmış olan kimse, gerekse ölümünde hak sahibi kimseleri o tarihe kadar ödenmiş olan primler dolayısıyla sigortadan başkaca bir hak talebinde bulunamazlar.

İsviçre’de ikamet eden Türk vatandaşları, malullük halinin vukua geldiği tarihten hemen önce, İsviçre sigortasına en az tam bir yıllık prim ödemiş olmak şartıyla, İsviçre malullük sigortasından rehabilitasyon yardımları isteyebilirler.

Sigortalıların kazanç getiren bir işte çalışmayan ve Türk vatandaşı olan karıları ile dul karıları ve sigortalıların reşit olmayan çocukları, ancak malullük halinin vukua geldiği tarihten hemen önce aralıksız olarak en az bir yıl süresiyle İsviçre’de ikamet etmiş olmaları şartıyla, İsviçre malullük sigortasından rehabilitasyon yardımları yapılmasını isteyebilirler. Ayrıca, İsviçre’de malul olarak doğmuş ve doğum tarihinden itibaren aralıksız olarak İsviçre’de ikamet etmiş bulunan çocuklardan reşit olmayanlar da bu yardımlardan yararlanabilirler.

Türk vatandaşları, İsviçre malullük sigortasından bağlanan normal aylıklarla sakatlara mahsus yardımlardan, İsviçre vatandaşları ile aynı şartlarla yararlanırlar.

Malullük derecesi yüzde elliden az olanlara bağlanan normal aylıklar, İsviçre’den devamlı olarak ayrılan Türk vatandaşlarına ödenmez. İsviçre malullük sigortasından kendisine yarım-aylık bağlanmış olan bir Türk vatandaşı, İsviçre dışında ikamet ettiği takdirde, maluliyetin artması halinde de, bu yarım aylığın ödenmesine, hiç bir değişiklik yapılmadan, devam edilir.

İsviçre malullük sigortasından bir Türk veya İsviçre vatandaşına bağlanacak normal malullük aylığının hesabına esas olacak prim ödeme sürelerinin tespitinde, Türk mevzuatına tabi olarak geçen prim ödeme süreleri İsviçre’de geçen prim ödeme süreleri ile aynı zamana rastlamamak şartı ile İsviçre’de geçen prim ödeme süresi olarak kabul edilir.

ii. Türk Mevzuatının Uygulanması

Türk mevzuatına göre sağlanan yaşlılık ve ölüm aylıklarına hak kazanılıp kazanılmadığının tespitinde, İsviçre yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi olarak geçen prim ödeme süreleri, Türk mevzuatına tabi olarak geçen prim ödeme süreleri ile, bu süreler aynı zamana rastlamamak şartıyla, birleştirilir.

Sözü edilen yardımlara hak kazanılması, prim ödeme sürelerinin belli bir işte geçmiş olması şartına bağlı bulunduğu takdirde, bu yardımlara hak kazanılabilmesi için, İsviçre de yalnız işte geçen prim ödeme süreleri nazara alınır. Sigortalı, bu sürelerinin birleştirilmesine rağmen, söz konusu özel hükümlere göre sağlanan yardımlardan yararlanma şartını yerine getiremediği takdirde, sözü edilen süreler, genel hükümlere göre sağlanan yardımlara hak kazanılıp kazanılmadığının tespitinde nazara alınır.

Kendisine İsviçre malullük sigortasından yarım-normal aylık bağlanmış olan ve Türkiye’de ikamet eden bir sigortalı, Türk mevzuatına göre malul sayılabilecek bir duruma gelmiş ise, İsviçre sigortasından bağlanan yarım aylığın tespitinde nazara alınan süreler hariç olmak üzere, yalnız Türk mevzuatına tabi olarak geçen prim ödeme sürelerine göre malullük aylığına hak kazanıyorsa, bu yardımdan da yararlanır.

Prim ödeme sürelerinin birleştirilmesinde ve prim ödeme süresi ile orantılı aylık tutarının tespitinde, İsviçre yaşlılık ve ölüm sigortaları mevzuatına göre bir prim ödeme ayı, Türk mevzuatına göre, 30 gün veya 1 ay prim ödeme süresi gibi sayılır.

Türk mevzuatına göre sigortaya isteğe bağlı olarak devam edilip edilemeyeceğinin tespitinde, İsviçre mevzuatına tabi olarak geçen prim ödeme süreleri de nazara alınır.

1.3.6. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü

İki Akit Tarafın yetkili makamları arasında anlaşmak suretiyle çözümlenir. Anlaşmazlığın bu suretle çözümlenememesi halinde, anlaşmazlık, bir hakem heyetine tevdi edilir; hakem heyeti anlaşmazlığı bu Sözleşmenin esasları ve esprisi içinde çözümler. Bu heyetin teşekkülü ve çalışma usulleri Akit Taraflar arasında anlaşmak suretiyle tespit edilir.

1.3.7. Sözleşmenin Feshi

Bu Sözleşme bir senelik süre için akdedilmiştir. Sözleşme Akit Taraflardan biri tarafından feshedilmediği ve fesih keyfiyeti sürenin hitamından en az üç ay önce diğer Akit Tarafa bildirilmediği takdirde, her yıl yenilenmiş olur.

Sözleşmenin feshi halinde, sözleşme hükümleri gereğince kazanılmış olan haklar devam eder. Sözleşme hükümlerine göre ileride hak kazanılacak yardımlar anlaşmalarla tanzim edilir.

1.3.8. Çeşitli Hükümler

Bu Sözleşmenin tatbikatında yetkili makam ve kurumlar kendi sosyal güvenlik

Eşit muamele ilkesi, sosyal güvenlik sistemlerinin göçmen işçilere buldukları üye devletin uyruklarıyla eşit işlem görecekları anlamına gelmektedir. Bu ilkeye göre, sigortalıya çalıştığı üye devletin kendi vatandaşına uygulanan hak ve yükümlülüklerde eşit davranılmasına ilişkin zorunluluk getirilmektedir. Her türlü dolaylı veya doğrudan ayrımcılık yasaklanmıştır.

2. TÜRKİYE CUMHURİYETİ - NORVEÇ KRALLIĞI SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

2.1. Norveç'teki Türk Vatandaşlarına İlişkin Sayısal Bilgiler

Aşağıda yer alan tabloda, Norveç'te yaşayan Türk vatandaşlarına ait nüfus bilgileri yer almaktadır.

Tablo I. Norveç'te Yaşayan Türk Vatandaşlarına Ait Nüfus Bilgileri

	2007	2008	2009	2010
Kadın	1420	1344	1379	1487
Erkek	1994	1883	1909	2035
Toplam	3414	3227	3288	3522

Kaynak: EUROSTAT, Uluslararası Göç ve Sığınma İstatistikleri (Erişim Tarihi: 15/11/2011)

Norveç'te 2010 yılı itibariyle 3522 vatandaşımız yaşamaktadır. Bunlardan 1487'si kadın, 2035'i erkektir.

Aşağıda yer alan Tablo I'de ise Norveç'te yaşayan ve 15 ile 65 yaş arasındaki vatandaşlarımızın sayısal bilgileri yer almaktadır.

Tablo II. Norveç'te Yaşayan 15 ile 65 Yaş Arasındaki Türk Vatandaşlarına Ait Nüfus Bilgileri

YAŞ	2009	2010
15-64	2789	2989

Kaynak: EUROSTAT, Uluslararası Göç ve Sığınma İstatistikleri (Erişim Tarihi: 15/11/2011)

Tablo II incelendiğinde, bir önceki yıla göre Norveç'te yaşayan vatandaşlarımızın sayısının arttığı (200 kişi) görülmektedir.

2.2. Norveç Sosyal Güvenlik Sistemi³

Norveç sosyal koruma sistemi, üç bakanlık tarafından yönetilmektedir. Çalışma Bakanlığı, sosyal güvenlik sistemine ait sigorta kollarının temel işlemlerinden, Sağlık Bakanlığı, sağlık yardımlarından, Çocuk, Eşitlik ve Sosyal İçerme Bakanlığı ise aile yardımlarından sorumludur.

Milli Çalışma ve Sosyal Koruma Kurumu (NAV), Çalışma Bakanlığı ile Çocuk, Eşitlik ve Sosyal İçerme Bakanlığının gözetimi altında, Norveç sosyal sigorta sisteminin sunduğu yardımları yerel ve bölgesel ofisleriyle idare edilmektedir. Sosyal koruma sisteminin bir Kurum (NAV) tarafından yürütülmesi ile sosyal ve çalışma hayatından kaynaklanan risk durumlarının telafi edilmesinde uygulanan prosedürlerin, basit ve etkili olmasına yardımcı olmaktadır.

³ ISSA ve MISSOC yayınlarından derlenmiştir.

Norveç'te yaşayan ve çalışan herkes, vatandaşlık dikkate alınmaksızın Milli Sigorta kapsamında sigortalı olmak zorundadır. Yardımlar ikamete dayalı olarak evrensel düzeyde ve kişilerin çalışmalarına bağlı olarak sigortalılık kapsamında sunulmaktadır.

Milli Sigorta'nın sosyal güvenlik kapsamında, ülke nüfusunun tamamına sunduğu yardımlar aşağıda belirtildiği şekildedir.

- i. Yaşlılık Aylığı
- ii. Dul ve Yetim Aylığı
- iii. Malullük Yardımı
- iv. Analık ve Hastalık Yardımları
- v. İş Göremezlik Yardımı
- vi. İş Kazası ve Meslek Hastalığı
- vii. İşsizlik Yardımı
- viii. Aile Yardımları
- ix. Uzun Süreli Bakım Yardımı

2.2.1. Norveç Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı

Norveç sosyal güvenlik sistemi, bir hizmet akdine tabi çalışanların, bağımsız çalışanların, işverenlerin prim katkıları ve devlet sübvansiyonları ile finanse edilmektedir.

Bir hizmet akdine tabi çalışanların brüt gelirlerinin %7,8'i, bağımsız çalışanların brüt gelirlerinin %11'i sisteme prim katkısı olarak aktarılmaktadır. İşverenler ise çalışanlarının brüt ücretinin %14,1'ini sosyal güvenlik sistemine katkı payı olarak ödemektedirler. Ödenen işveren katkı payı oranı, ülkenin bazı bölgelerinde veya sektörlerinde değişebilmektedir. Emeklilerden de aylıklarının %3'ü oranında katkı payı alınmaktadır.

Aile yardımları vergilerle finanse edilirken, işverenlerin endüstriyel kazalar ve meslek hastalıkları için özel bir sigorta şirketine işçileri için prim ödemeleri gerekmektedir.

2.2.2. Norveç Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar

2.2.2.1. Yaşlılık Aylığı

Norveç sosyal güvenlik sisteminde yaşlılık aylığı; ikamete dayalı olarak sunulan birinci sütun yaşlılık aylığı, zorunlu sigortalılığa dayalı ve gelire bağlı olarak sunulan ikinci sütun yaşlılık aylığı ve son olarak ikinci sütun yaşlılık aylığına hak kazanamayanlar için sunulan özel tazminat zammından oluşmaktadır.

Birinci sütun yaşlılık aylığı ikamete prensibine dayalı olarak sunulmaktadır. Birinci sütun yaşlılık aylığı 67 yaşını dolduran kişilerden, 16 yaşından sonra en az 3 yıl hizmeti olanlara, gelirlerinden veya ödedikleri katkı paylarından bağımsız olarak ödenmektedir. Sigortalılardan 40 yıl hizmeti bulunanlara, temel (birinci sütun) yaşlılık aylığının tamamı, daha az hizmeti olanlara ise hizmet süreleri ile orantılı temel yaşlılık aylığı ödenmektedir.

Bekar veya eşi Milli Sigorta kapsamında emekli aylığı almayan bir kimseye ödenecek yıllık birinci sütun yaşlılık aylığı miktarı, Norveç sosyal güvenlik sisteminde yardımların belirlenmesinde kullanılan “temel tutara” eşittir. Temel tutar, yılda en az bir kez Parlamento tarafından ülkenin genel gelir seviyesindeki değişikliklere bağlı olarak tespit edilmektedir. 1 Mayıs 2011 tarihi itibarıyla temel tutar miktarı 79.216 Norveç Kroneridir.

Eğer eşlerden her ikisi de yaşlılık aylığı alıyor ise birinci sütun yaşlılık aylığı temel tutarın %85'i oranında eşlerden her birine ödenmektedir. Ayrıca, özel bazı durumlarda yaşlılık aylığı alan kimsenin, temel yaşlılık aylığının %50'sine kadarki bağımlı eşine veya %40'ı, 18 yaşından küçük her bağımlı çocuğuna ödenebilmektedir.

İkinci sütun yaşlılık aylıkları, sigortalıların gelirlerine ve ödedikleri primlere bağlı olarak ödenmektedir. İkinci sütun yaşlılık aylığına hak kazanabilmek için kişilerin en az 3 yıl hizmetlerinin bulunması gerekmektedir. İkinci sütun yaşlılık aylığı, kişilerin 17 ile 69 yaş arasındaki temel tutardan (79.216 NOK) gelirleri yüksek olan yıllardaki hizmet süreleri dikkate alınarak hesaplanmaktadır. Hizmet süreleri toplamı 40 yıl olduğunda kişiler tam yaşlılık aylığına hak kazanırken, hizmet süreleri azaldıkça ödenecek yaşlılık aylığı orantılanarak azaltılmaktadır.

Yaşlılık aylığının hesaplanmasında kişilerin kariyerleri boyunca en yüksek gelirlerinin olduğu 20 yılın gelirleri dikkate alınmaktadır.

Sigortalı olanlardan ikinci sütun yaşlılık aylığını almaya hak kazanamayanlar veya aylıkları düşük olanlar, Milli Sigorta Sisteminden özel tazminat zammı alabilmektedirler. Hizmet süreleri toplamı 40 yıl olduğunda kişiler tam özel tazminat zammı almaya hak kazanırken, hizmet süreleri azaldıkça ödenecek özel tazminat zammı orantılanarak azaltılmaktadır.

Bekar veya eşi Milli Sigorta kapsamında emekli aylığı almayan bir kimseye ödenecek özel tazminat zammı “temel tutara”, eğer söz konusu bağımlı eş 60 yaşından büyük ise bu durumda temel miktarın iki katı tutarında özel tazminat zammı ödenmektedir.

2.2.2.2. Dul ve Yetim Aylığı

Dul ve yetim aylığı; yaşlılık aylığı gibi ikamet dayalı olarak sunulan birinci sütun dul ve yetim aylığı, zorunlu sigortalılığa dayalı ve gelire bağlı olarak sunulan ikinci sütun dul ve yetim aylığı ve son olarak ikinci sütun dul ve yetim aylığına hak kazanamayanlar için sunulan özel tazminat zammından oluşmaktadır.

Ölümlerinden önce en az 3 yıl hizmeti olan sigortalıların ve yaşlılık aylığı alırken ölenlerin eşlerine, ölen sigortalının gelirinden veya ödediği katkı paylarından bağımsız ve ikametlerine dayalı olarak birinci sütun dul aylığı ödenmektedir. Ancak, kişilerin dul aylığına hak kazanabilmeleri için ölen sigortalı ile en az 5 yıl evli olmaları veya en az bir çocuğunun bakını üstlenmeleri gerekmektedir.

Ölümlerinden önce en az 3 yıl hizmeti olan sigortalıların ve yaşlılık aylığı alırken ölenlerin 18 yaşından küçük çocuklarına, ölen sigortalının gelirinden veya ödediği katkı paylarından bağımsız ve ikametlerine dayalı olarak birinci sütun yetim aylığı ödenmektedir.

Ancak eğitimine devam eden çocuklar için söz konusu aylık 20 yaşına kadar sunulmaya devam etmektedir.

Sigortalılardan 40 yıl hizmeti bulunanlara, temel dul ve yetim aylığının tamamı; az hizmeti olanlara ise hizmet süreleri ile orantılı temel dul ve yetim aylığı ödenmektedir. Milli Sigorta kapsamında emekli aylığı almayan bir dula ödenecek yıllık birinci sütün dul aylığı miktarı, temel tutarın %100'üne eşit olmaktadır. Ancak geriye kalan kimsenin geliri temel tutarın %50'sinden fazla ise, ödenebilecek dul aylığı temel tutarın %50'sinden fazla olan miktarı ile tam dul aylığının %40'ı arasındaki farka eşit olmaktadır.

18 yaşından küçük çocuklara ödenebilecek yetim aylığı ise 1'inci çocuk için temel tutarın %40'ı varsa diğer çocuklar için temel tutarın %25'ine eşit olmaktadır. Ölen kimsenin ikiden fazla çocuğu varsa hesaplanan söz konusu yetim aylıkları toplamı, çocuk sayısına bölünerek eşit bir şekilde dağıtılmaktadır.

İkinci sütün dul ve yetim aylıkları sigortalıların gelirlerine ve ödedikleri primlere bağlı olarak eşlerine ve 18 yaşından küçük çocuklarına ödenmektedir. İkinci sütün dul ve yaşlılık aylığına hak kazanabilmek için ölen sigortalının en az 3 yıl hizmetinin bulunması veya ikinci sütün aylığa hak kazanmış olması gerekmektedir.

Ölen sigortalıların eşlerine dul aylığı olarak yaşlılık aylığının %55'i ödenirken, 18 yaşından küçük çocuklarına ödenebilecek yetim aylığı; 1'inci çocuk için yaşlılık aylığının %40'ı, varsa diğer çocuklar için %25'i kadardır. Ölen kimsenin ikiden fazla çocuğu varsa hesaplanan söz konusu yetim aylıkları toplamı çocuk sayısına bölünerek eşit bir biçimde dağıtılmaktadır.

Sigortalı olanlardan, ikinci sütün dul aylığını almaya hak kazanamayanlara veya aylıkları düşük olanlara, Milli Sigorta kapsamında özel tazminat zammı sunulmaktadır. Hizmet süreleri toplamı 40 yıl olduğunda kişilere özel tazminat zammı tam olarak ödenirken, hizmet süreleri azaldıkça ödenecek özel tazminat zammı orantılanarak azaltılmaktadır.

Ölen kişilerin cenaze masraflarının karşılanması için Milli Sigorta kapsamında toplu olarak ölüm yardımı yapılmaktadır. Ölüm yardımı, gelir testine bağlı olarak sunulmakta ve 2011 yılı itibarıyla 19.944 Norveç Kroneridir.

2.2.2.3. Malullük Aylığı

Malullük aylığı; ikamete dayalı olarak sunulan birinci sütün malullük aylığı, zorunlu sigortalılığa dayalı ve gelire bağlı olarak sunulan ikinci sütün malullük aylığı ve son olarak ikinci sütün malullük aylığına hak kazanamayanlar için sunulan özel tazminat zammından oluşmaktadır.

Norveç sosyal sigorta sisteminde, çalışma kapasitelerinin en az %50'sini bir hastalık veya kaza nedeniyle sürekli süreyle kaybeden ve 18 ile 67 yaş arasında en az 3 yıl hizmeti bulunanlara malullük aylığı ödenmektedir. Ancak söz konusu 3 yıllık bekleme süresi, 26 yaşından küçük kimselere uygulanmamaktadır. Birinci ve ikinci sütün malullük aylığı, kişilerin gelecekteki muhtemel gelirleri göz önünde tutularak yaşlılık aylığına benzer bir şekilde hesaplanmaktadır.

Doğuştan sakat olanlar ile 26 yaşından küçük bir yaşta sakat kalanlar için özel tazminat zammı sunulmaktadır. Söz konusu kimselere sunulan özel tazminat zammı, prim katkısız ve Devlet tarafından finanse edilmektedir.

2.2.2.4. Analık ve Hastalık Yardımları

Norveç'te yaşayan herkes ana sağlığı hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanma hakkına sahiptir. Ayrıca analık ve babalık yardımları kapsamında; ebeveyn yardımı, nakdi analık yardımı, doğum yardımı ve evlat edime yardımları sunulmaktadır.

Yardım döneminin başlangıcından önceki 10 ayın en az 6 ayında ücretli bir işte çalışan ve çocuğun doğumunu izleyen süre içerisinde işlerinden ayrılan ebeveynlere, ebeveyn yardımı sunulmaktadır. Ebeveyn yardımı yaklaşık olarak tam ücrete eşit olmakla birlikte, temel tutarın altı katı ile sınırlandırılmıştır. Ebeveyn yardımı, tam ücrete eşit olarak 44 hafta boyunca veya tam ücretin %80'i oranında 54 hafta süresince ödenmektedir. Çoğul gebelik durumunda, ebeveyn yardımı alma süresi, her ilave çocuk için, tam ücretin alınması durumunda 5 hafta, ücretin %80'i alınması durumunda ise 7 hafta uzatılmaktadır. Ayrıca, hem anne hem de baba ebeveyn yardımına hak kazanmış ise ebeveynler belirli sınırlamalar altında, kendi uygun gördükleri şekilde ebeveyn yardım süresini paylaşılabirler.

Nakdi analık yardımı, hamilelikleri nedeniyle işlerinden ayrılan hizmet akdine tabi veya bağımsız çalışan kadın sigortalılara sunulmaktadır. Nakdi analık yardımı tutarı iş göremezlik yardımına eşit tutarda ödenmektedir.

Doğum yardımı, bir defaya mahsus olarak ödenmektedir. Doğum yardımı 2011 yılı için 35.263 Norveç Kroneridir (4285 avro).

Evlat edinme yardımı 15 yaşından küçük bir çocuğu evlat edinen ebeveynlere, 43 haftalık bir süre ile sınırlı olarak, iş göremezlik yardımına eşit tutarda ödenmektedir.

Norveç'te yaşayan herkes, herhangi bir bekleme süresi geçirilmeksizin ve ikametgah prensibine dayalı olarak hastalık yardımı alabilmektedir. Norveç'te yaşayan herkesin kişisel tercihinine göre bir aile hekimi bulunmaktadır. Kişiler yılda iki kere aile hekimlerini değiştirme hakkına sahiptir. Uzman doktorlardan tedavi alabilmek için aile hekimlerinin sevki gerekmektedir. Ancak aile hekiminin sevki olmadan yapılan tedavilerde, hastalardan daha yüksek tutarda katılım payı istenebilmektedir. Aile hekimi tarafından yapılan ayakta tedaviler için hastalar, 2011 yılı için 136 Norveç Kroneri (17 avro), uzman doktorlar tarafından yapılan ayakta tedavilerde ise 307 Norveç Kroneri (39 avro) ödenmektedirler. Milli Sigorta kapsamında anlaşması olmayan özel doktorlardan da tedavi alınabilmekte, ancak yapılan masrafların tümü hasta tarafından karşılanmaktadır.

Her yıl Parlamento tarafından hastaların katılım paylarının tavan tutarları belirlenmektedir. Sağlık masrafları için belirlenen tavan tutarlar aşıldıktan sonra yapılan sağlık yardımları, söz konusu yıl ile sınırlı olarak ücretsiz sunulmaktadır. 2011 yılı itibariyle Norveç'te uygulanmakta olan tavan hasta katılım payları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo III. Tavan Hasta Katılım Payları (2011)

Ayakta Tedavi, Önemli İlaçlar ve Bakım Malzemeleri, Psikolog, Radyolojik İncelemeler ve Tedaviler, Laboratuvar Testleri, Yol Masrafları	1880 Norveç Kroneri (241 avro)
Fizyoterapi, Geri Ödemeye Tabi Olmayan Ortodonti Dış Masrafları, Tıbbi Rehabilitasyon Merkezlerindeki Masraflar	2560 Norveç Kroneri (329 avro)

Kaynak: MISSOC verilerinden derlenmiştir.

İlaç masraflarına ilişkin olarak, doktor tarafından reçete edilse dahi yararlanıcılar önsensiz ilaçların masrafların tamamını kendileri karşılamaktadır. Çocukların 18 yaşına kadar temel diş tedavi masrafları ücretsiz sunulurken, 18 ile 20 yaş arasındaki diş tedavi masraflarında düşük tutarlı bir katılım payı söz konusu olmaktadır.

2.2.2.5. İş Göremezlik Yardımı

Ücretli ve bağımsız çalışanlar, zorunlu iş göremezlik yardımı kapsamında sigortalanmaktadır. İş göremezlik yardımı alabilmek için sigortalıların en az dört hafta hizmet sürelerinin olması ve yıllık gelirlerinin temel tutarın %50'sinden yüksek olması gerekmektedir.

İş göremezlik yardımı, ücretli çalışanların son gelirlerinin %100'üne, bağımsız çalışanların ise %65'ine eşit olmaktadır. Ancak, yardım miktarı temel tutarın altı katı ile sınırlandırılmıştır. İş göremezlik yardımı, ücretli çalışanlar için hastalığın ilk gününden 260'ıncı gününe (52 hafta) kadar ödenmektedir. Bağımsız çalışanlar için ise hastalığın 17'inci gününden 248'inci gününe kadar iş göremezlik yardımı yapılma imkanı bulunmaktadır. İş göremezlik halinde çalışanların iş göremezlik ücretinin ilk 16 gününden işverenler sorumlu olmaktadır. Hastalığın devam etmesi durumunda ise geri kalan günlerin ücretleri Milli Sigorta kapsamında ödenmektedir.

2.2.2.6. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Yardımları

Norveç sosyal güvenlik sisteminde; bir hizmet akdine tabi çalışanlar, öğrenciler ve askerler için iş kazası ve meslek hastalığı sigortası zorunlu tutulmaktadır. İş merkezinde gerçekleşen kazalar, iş kazası olarak kabul edilmektedir. Ancak iş merkezi dışında gerçekleşmekle birlikte, çalışanın işverene bağlı bir görevi yerine getirirken veya nesnel bir biçimde yüksek risk durumlarında da iş kazası kabul edilebilmektedir.

İş kazası durumunda, işverenler bir yıl içinde Milli Sigorta'ya bildirimde bulunmak zorundadırlar. Çalışma ve Sosyal Koruma Bakanlığı, iş kazasının araştırılmasından ve tespitinden sorumludur.

Bağımsız çalışanlar ise kendi sektörleri için zorunlu bir iş kazası sigortası söz konusu değilse, kendi talepleri doğrultusunda Mili Sigorta kapsamında sigortalanabilmektedirler.

Norveç sosyal güvenlik sisteminde, işverenler tüm çalışanları için özel bir sigorta şirketine meslek hastalıkları kapsamında sigorta yaptırmak zorundadırlar. Meslek hastalıkları

için kapalı bir liste mevcuttur. Söz konusu liste Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanmaktadır. Meslek hastalığı yardımlarından yararlanabilmek için, hastalığın listede olması gerekmektedir. Ancak sigortalılar kapalı listede mevcut olmayan hastalıklarının, meslekleri ile alakalı olduğunu kanıtlamaları halinde yardımlardan yararlanabilmektedirler. Milli Sigorta'ya ilave olarak yapılan bu özel sigortalar, kişilerin meslek hastalıkları durumunda alacakları yardımların artırılmasını ve kayıplarının tam olarak telafi edilmesini sağlamaktadır.

Meslek hastalığı meydana geldikten sonra, işverenlerin olayı öğrendikten sonraki en kısa sürede meslek hastalığını sigorta şirketine bildirmeleri gerekmektedir. Ayrıca sigortalı meslek hastalığını öğrendiği yılsonunu takip eden 3 yıl içinde özel sigorta şirketine yardımların yapılması için başvuruda bulunabilmektedir.

İş kazasının bildirimini takip eden 52 hafta boyunca, geçici iş göremezlik yardımı ödenmektedir. Geçici iş göremezlik yardımı, sigortalının iş kazası geçirdiği tarihte elde ettiği kazancın %100'üne eşit olmaktadır.

2.2.2.7. İşsizlik Yardımı

Norveç sosyal güvenlik sistemine göre, son 15 gün içerisinde 3 gün çalışma saatleri %50 oranında azalan kimseler, işsizlik yardımına hak kazanabilmektedir. İşsizlik yardımının hesaplanmasında kişinin bir önceki yılda elde ettiği geliri veya yararlanıcı için daha avantajlı bir duruma neden olacak ise, son üç yılda elde ettiği gelirlerinin ortalaması dikkate alınmaktadır. İşsizlik yardımları, kişilerin önceki gelirlerinin yaklaşık olarak üç de ikisine eşit olmaktadır. Ancak yardım miktarı temel tutarın altı katı ile sınırlandırılmaktadır.

İşsizlik yardımının ödenme süresi, kişilerin önceki gelirlerine bağlı olarak değişmektedir. Buna göre işsiz kalan bir kimsenin önceki gelirleri temel tutarın 2 katına eşit ise bu durumda iki yıl, temel tutarın 2 katından az ise 1 yıl işsizlik yardımı alınabilmektedir.

Ayrıca işsizlik yardımı alanlardan, 18 yaşından küçük çocukları bulunanlara Norveç Kroneri (2,18 avro) ödenmektedir (2011 yılı yardım tutarıdır).

2.2.2.8. Aile Yardımları

Norveç'te aile yardımları, ikametgah prensibine dayalı olarak Norveç'te yaşayan çocuklar için sunulmaktadır. Aile yardımları kapsamında, çocuk yardımı ile küçük çocuklu ailelere yönelik nakdi yardım yapılmaktadır. Çocuk yardımı, 18 yaşından küçük çocuklar için 2011 yılı için aylık 970 Norveç Kronerine (125 avro) eşittir.

Küçük çocuklu ailelere yönelik nakdi yardım ise yaşı 1 ile 3 yaş arasında çocukları bulunan ebeveynlere sunulmaktadır. Nakit yardım alınabilmesi için, çocuğun devlet destekli ve tam zamanlı çocuk yuvasına gitmiyor olması gerekmektedir. Çocuğun yuvada kaldığı süre miktarı ödenen yardımın miktarını belirlemektedir.

Aile yardımları her ay dağıtılmakta ve yardım tutarı üzerinden herhangi bir vergi kesintisi yapılmamaktadır.

2.2.2.9. Uzun Süreli Bakım Yardımı

Norveç'te ikametgahı bulunan herkes uzun süreli bakıma ihtiyaç duyduğunda her hangi bir gelir testi, yaş koşulu veya bekleme süresi söz konusu olmadan uzun süreli bakım yarımı alabilmektedir.

2.3. Türkiye Cumhuriyeti ile Norveç Krallığı Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi

Norveç Krallığı ile Türkiye Cumhuriyeti arasında bir Sosyal Güvenlik Sözleşmesi yapılması amacıyla 24-27 Ocak 1977 tarihlerinde Oslo'da müzakerelere başlamış ve söz konusu müzakereler, 20 Temmuz 1978 tarihinde sonuçlandırılmıştır. İki ülke arasındaki sosyal güvenlik sözleşmesi 01 Haziran 1981 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

2.3.1. Temel İlkeler

2.3.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi

İkili sosyal güvenlik sözleşmelerinde teklik ilkesi kapsamında ekonomik anlamda aktif olanlar için, yalnızca bir taraf sosyal güvenlik mevzuatını sigortalıya uygulamaktadır. Bu taraf devlet de prensip olarak sigortalının çalıştığı ülke (lex loci laboris) olmaktadır. Bu kuralın birinci istisnası yurt dışında görevlendirmeler sayılmaktadır. Bu durumda işçiye uygulanacak sosyal güvenlik mevzuatı, göçmen işçiyi gönderen ülke olarak benimsenmektedir.

2.3.1.2. Eşit Muamele İlkesi

Her iki ülkeden birinin vatandaşları diğer ülkenin sosyal güvenlik mevzuatının uygulanması bakımından, o tarafın vatandaşı ile eşit işleme tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı hallerde, bir ülkenin vatandaşları diğer ülke vatandaşları gibi, aynı şartlarla aynı haklardan yararlanacaklar ve aynı yükümlülüklerle tabi olacaklardır.

Eşit muamele ilkesi, sosyal güvenlik sistemlerinin göçmen işçilere buldukları üye devletin uyruklarıyla eşit işlem göreceklere anlamına gelmektedir. Bu ilkeye göre, sigortalıya çalıştığı üye devletin kendi vatandaşına uygulanan hak ve yükümlülüklerde eşit davranılmasına ilişkin zorunluluk getirilmektedir. Her türlü dolaylı veya doğrudan ayrımcılık yasaklanmıştır.

Toplumsal kurallar ve politikalar belirli özelliklere sahip kişi ve grupları diğer bazı kişi ve gruplara tercih edecek şekilde tasarlanmış ve bu amaçla yapıldığı açık olan uygulamalar mevcut ise doğrudan ayrımcılık söz konusu olmaktadır. İşe almada aynı mesleki niteliklere sahip kişilerden belirli bir uyuğua sahip olanların, diğer ülke vatandaşlarına tercih edilmesi açık bir ayrımcılık uygulamasıdır.

2.3.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi

Taraf ülkelerde çalışma ya da ikamet süreleri, sigorta haklarının kazanılmasında tamamlanmış süreler olarak dikkate alınacaktır.

2.3.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi

Kişi, sosyal sigorta yardımlarını ödeyen üye devlet dışında başka bir üye devlette ikamet etse dahi yardımlar, yardımı yapan üye devlet tarafından askıya alınamaz, durdurulamaz veya geri çekilemez. Ancak bu ilke özel primsiz yardımlar için değil, zorunlu primli yardımlar için geçerli olmaktadır.

Türkiye-Norveç Sosyal Güvenlik Sözleşmesi kapsamında; Türk vatandaşları da Norveç vatandaşları gibi yalnızca temel yardıma, bakım yardımlarına ve tazminat zamlarına ancak Norveç'te ikamet ettikleri sürece hak kazanmaktadırlar.

Her iki taraf için bağlanmış bir aylık, diğer ülkede ikamet edilmesi dolayısıyla durdurulamaz, indirilemez, tadil edilemez veya geri alınamaz. Ayrıca, üçüncü bir ülkede ikamet eden diğer ülke vatandaşına, o ülke vatandaşlarına uygulanan koşullar ve aynı ölçüler içerisinde yardımlar ödenecektir. Yaşlılık aylığı, ilgili şahsın aylığa hak kazanma yaşına eriştiği zaman diğer ülkede ikamet etmesi halinde de ödenmektedir. Geride kalan hak sahiplerine verilen aylığa hak kazanma durumu, geride kalan hak sahibinin sigortalının ölümü tarihinde diğer ülkede ikamet etmekte olmasından dolayı da etkilenmeyecektir.

2.3.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi

Üye devletlerin sosyal sigorta kurumları her türlü konuda birbirlerine ve sigortalılara yardımcı olmak ve kendi mevzuatlarını uyguluyormuş gibi hareket etmek zorundadırlar.

Türkiye-Norveç Sosyal Güvenlik Sözleşmesi kapsamında, her iki ülkenin yetkili makamları veya bu yetkili makamlarca tayin edilen merciler, Sözleşmenin uygulanması ve uygulanmasını kolaylaştırmak amacı ile irtibat bürolarını tayin ederler. Kendi Kanun ve Yönetmeliklerinde gerçekleşen bütün önemli değişiklikleri birbirlerine ileticekledir.

Ayrıca, taraflardan birinin mevzuatına göre belirli bir süre içinde bir makama verilmesi gereken bir talep, bildirme veya dilekçe aynı süre içinde karşı tarafın eşdeğer makamına verilmiş ise zamanında birinci makama verilmiş sayılacaktır. Bu durumlarda söz konusu talebi, bildirgeyi veya dilekçeyi alan diğer Taraf Makamları, bunları zaman kaybetmeden birinci Tarafın yetkili makamına iletileceklerdir.

Diğer Akit Taraf ülkesinde bulunan şahıslara ödenecek aylıklarla ilgili ödeme usulü Akit tarafların anlaşmaları ile tespit edilmektedir.

2.3.2. Yürürlük Sahası

Türkiye Cumhuriyeti-Norveç Krallığı Sosyal Güvenlik Sözleşmesi; Norveç Krallığı ve Norveç kıta sahanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti'nde uygulanmaktadır.

2.3.3. Kişisel Kapsam

Sözleşme; Türkiye'deki Norveç vatandaşlarına ve Norveç'teki Türk vatandaşlarına uygulanmaktadır.

2.3.4. Maddi Kapsam

Sözleşme hükümleri Norveç açısından maddi kapsam çerçevesindeki aşağıdaki mevzuatlar hakkında uygulanmaktadır.

- Milli Sigorta ile ilgili (söz konusu Kanununun 12’inci Bölümü hariç) 17 Haziran 1966 tarihli Kanun
- Milli Sigorta tahtında yardımlara yapılan özel zamlarla ilgili 19 Haziran 1966 tarihli Kanun
- Milli Sigorta tahtında yardımlara ek tazminatlarla ilgili 19 Aralık 1969 tarihli Kanun
- Aile Ödenekleri ile ilgili 24 Ekim 1946 tarihli Kanun

Türkiye açısından; hastalık ve analık, iş kazaları ile meslek hastalıkları, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları hakkındaki aşağıdaki sigortalılara uygulanmaktadır.⁴

- Hastalık ve analık, iş kazaları ile meslek hastalıkları, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları hakkındaki Sosyal Sigortalar Mevzuatı,
- Devlet memur ve hizmetlilerini kapsayan T.C. Emekli Sandığı Hakkındaki Mevzuat
- Esnaf ve Sanatkarlar ile Diğer Bağımsız Çalışanlar Hakkındaki Sosyal Sigorta Mevzuatı (BAĞ-KUR),
- Özel sandıklar için hüküm: 506 sayılı kanunun geçici 20’nci maddesine (1964) dahil edilen Sosyal Sigorta Sandıkları.

Ayrıca söz konusu mevzuatı değiştiren ve bunlara ek olan bütün Kanun ve Yönetmeliklere uygulanacaktır. Sosyal Güvenlik Sözleşmesi tarafların mutabakatı halinde, yeni bir Sosyal Güvenlik dalı tesis eden bütün kanun ve yönetmeliklere ile mevcut mevzuatın yeni nüfus grupları tanınmasına dair Kanun ve Yönetmeliklerin resmen yayımlanmasını izleyen 6 ay içerisinde, diğer tarafın itiraz etmemesi halinde söz konusu Kanun ve Yönetmelikler hakkında da uygulanacaktır.

2.3.5. İstisnalar

Norveç ile Türkiye arasında imzalan sosyal güvenlik sözleşmesi, Türkiye’deki Norveç vatandaşlarına ve Norveç’teki Türk vatandaşlarına uygulanmaktadır. Ancak sözleşme kapsamında bazı kişilere istisna getirilmiştir. İki Akit Tarafın yetkili makamları, karşılıklı mutabakatları ile başka istisnalar da getirebilirler veya karşılıklı anlaşmalarla istisnaların, icabı halinde, uygulanmamasına izin verebileceklerdir.

- Atama:** Taraflardan birisinin ülkesinde ikamet eden ve iş merkezi bu Tarafta bulunan bir müessese istihdam edilen bir şahsın bu müessese tarafından diğer taraf ülkesine gönderilmesi halinde bu şahıs hakkında; diğer Taraf ülkesinde kaldığı ilk on iki aylık süre sırasında kendi ülkesinin mevzuatı, şahıs orada istihdam ediliyormuş gibi uygulanmaya devam etmektedir.

⁴ Türkiye Cumhuriyeti ile Norveç Krallığı arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce imzalanmıştır.

Söz konusu istihdam on iki ayı geçtiği takdirde, diğer Akit Tarafın yetkili makamının veya bu makam tarafından tayin edilen mercinin muvafakati ile kendi ülkesinin mevzuatı bu şahıs hakkında uygulanmaya devam edebilir. Bu durum milliyetlerine bakılmaksızın bütün işçilere uygulanır. Kendileri ayrıca çalışmıyorlarsa bu hükümler; söz konusu kişilerin diğer ülkeye giderken beraber götürdükleri eş ve çocuklarına da aynı şekilde uygulanmaktadır.

- ii. **Demiryolu ve Karayolu Çalışanları:** Demiryolu ve kara ulaşım müesseselerinde gezici personel olarak her iki ülkede çalışan kişiler hakkında, müessesenin iş merkezinin bulunduğu ülke mevzuatı uygulanır. Ancak söz konusu işçi diğer Akit Taraf ülkesinde ikamet etmekte ise söz konusu işçiye o ülkenin mevzuatı uygulanır.
- iii. **Uçak Görevlileri:** Bir şahsın, her iki ülkede faaliyet gösteren bir şirkete ait bir uçakta mürettebat olarak istihdam edilmesi halinde, diğer ülke vatandaşı olmaması ve diğer ülkede ikamet etmemesi kaydıyla, söz konusu şahıs hakkında şirketin iş merkezinin bulunduğu ülke mevzuatı uygulanır. Böyle bir şirket tarafından diğer kategorilerdeki personel çalıştırılması halinde, söz konusu şahsın geçici olarak istihdam edilmek üzere diğer ülkeye gönderildiği durumlarda, şirket merkezinin bulunduğu ülke mevzuatı uygulanır.
- iv. **Gemi Çalışanları:** Taraflardan birinin bayrağını taşıyan bir gemide tayfa olarak çalıştırılan bir şahıs, geminin bayrağını taşıdığı ülke mevzuatına tabi olacaktır. Eğer bu kabil bir gemi diğer ülkede bulunduğu sırada; yükleme, boşaltma, tamir ve gemide nöbetçilik işleri için o ülke vatandaşlarını çalıştırırsa, bu şahıslar limanın bulunduğu ülke mevzuatına tabi olurlar.
- v. **Norveç Tesislerinde Çalışanlar:** Doğal kaynakların işletildiği ve araştırıldığı Norveç Kıta Sahaneliği üzerindeki tesislerde çalışan kişiler hakkında Norveç mevzuatı uygulanacaktır. Aynı hüküm, ilgili kıyı devleti ile yapılan özel anlaşmaya veya uluslararası hukuka uygun olması kaydıyla, Norveç'e ait olmayan Kıta Sahaneliklerindeki Norveç tesislerinde çalışan kişiler hakkında da uygulanacaktır. Norveç mevzuatı Svalbard (Spitzbergen) ve Jan Mayen adalarında bulunan kişiler hakkında da uygulanır.
- vi. **Diplomatlar ve Onların Özel Hizmetinde Çalıştırılan Kimseler:** Sözleşme her iki Tarafın Diplomatik Hizmet Mensuplarına uygulanmayacaktır. Diplomatik Hizmet Mensupları hariç olmak üzere, Diplomatik Misyonlarla Konsolosluklarda istihdam edilen kimseler ile söz konusu memurlarının özel hizmetlerinde çalıştırılan kimseler temsil ettiği ülkenin uyuşunda bulunan kimse, vatandaşı bulunduğu Tarafın mevzuatına tâbi olmak konusunda tercih hakkını kullanabilir. Böyle bir tercih hakkı ancak bir kez kullanılabilir. Ancak bu hak, Sözleşmenin yürürlüğe girişini ya da işçilerin işe giriş tarihini izleyen altı ay içinde kullanılabilirler.

2.3.6. Hastalık ve Analık Yardımları (İkamet veya İstihdam Şartı)

Tarafların vatandaşları, diğer ülkede ikamet ediyorlarsa veya diğer ülkede istihdam ediliyorlarsa, diğer ülkenin vatandaşları için sağlanan hastalık yardımları ile analık ve lohusalık hallerinde sağlanan yardımların hepsine hak kazanacaklardır. Yardıma hak kazanma

ile ilgili aynı mevzuat, bahsi geçen kimsenin sigortalı olduğu memleketin dışında kaldığı süre için de uygulanmaktadır.

2.3.7. Aile Yardımları (Çocukların İkamet Şartı)

Sözleşme kapsamında diğer ülkede kalmakta bulunan bir ülke vatandaşları, o ülkede ikamet eden çocukları bakımından, o ülke vatandaşlarına uygulanan aynı şartlarla, aile yardımlarına hak kazanırlar.

2.3.8. İşsizlik Yardımı (İkamet Şartı)

Akit Taraf ülkesinde kalmakta bulunan bir Akit Taraf vatandaşları, kalmakta bulunduğu Taraf vatandaşlarına uygulanan şartlarla işsizlik yardımına hak kazanmaktadırlar.

2.3.9. Ölüm Yardımı (İstihdam ve Ölüm Yeri)

Bir ülkenin diğer ülkede bulunan vatandaşları aynen o ülkenin vatandaşlarının tabi olduğu kurallar uyarınca ölüm yardımlarına hak kazanırlar. Söz konusu yardımlar; ilgilinin sigortalı bulunduğu ülkeden başka bir ülkede vefat etmesi halinde de sağlanmaktadır.

Eğer ölüm olayı her iki ülkenin mevzuatındaki yardımlara hak kazandırmakta ise;

- i. Ölüm yardımı, ölüm hangi taraf ülkesinde meydana gelmişse yalnızca o ülke mevzuatına göre ödenir.
- ii. Ölümün her iki Akit Taraf ülkesinde gerçekleşmesi halinde, ölüm yardımı yalnızca sigortasından dolayı bu yardıma hak kazanan ilgilinin ölüm tarihinden evvel son olarak sigortalı bulunduğu Taraf mevzuatına göre ödenecektir.

2.3.10. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları

Zamlar ve munzam yardımlar dahil olmak üzere iş kazaları ve meslek hastalıkları ile ilgili olarak bir ülkede ödenen yardımlar; yabancı uyruklular için mevcut kısıtlayıcı hükümlere ve ikamet koşullarına bakılmaksızın öteki ülke vatandaşlarına sözleşme kapsamında ödenmektedir.

- i. **Yeni Kaza:** İş esnasında meydana gelen yeni bir kaza için tazminat, yeni kazanın neden olduğu çalışma kapasitesindeki azalmaya ve bedeni ya da akli meleke kaybına göre ve yeni kazanın vuku bulduğu ülkedeki mevzuat uyarınca tespit edilmektedir.
- ii. **Hastalığın Ortaya Çıkması:** Eğer hasta her iki ülkede aynı hastalığın, aynı risklerini doğuran bir işte istihdam edildikten sonra meslek hastalığı ortaya çıkmış ise bu işin en son yapıldığı ülkedeki sigorta sistemi yardımı ödemekle mükelleftir.
- iii. **Hastalığın İlerlemesi:** Meslek hastalığı eğer bir ülkenin sigorta sisteminden yardım yapılmasına hak kazandırmakta ve hastalığın ilerlemesi ikinci ülkede böyle bir hastalığın risklerine neden olacak bir istihdama bağlı değilse, yardım yapan ülkenin sigorta sistemi, hastalığın öteki ülkede ilerlemesi halini de kapsamına almaktadır.

2.3.11. Yaşlılık Aylıkları, Malullük Yardımları ve Geride Kalan Hak Sahiplerin Sağlanan Yardımlar

i. Norveç Mevzuatının Uygulanması

Türk vatandaşları, aile reisinin yaşlılığı, malullüğü ve ölümü hallerinde, Norveç vatandaşlarının tabi oldukları aynı koşullar içinde Milli Sigorta ile ilgili Norveç Kanunlarına göre ek yardımlar dahil olmak üzere aylıklara hak kazanırlar. Türk vatandaşları, 1966 tarihli Milli Sigorta Kanununun yürürlüğe girmesinden önceki sürelerin sigortalılık süresi olarak dikkate alınmasında, Norveç vatandaşları ile aynı haklara sahiptirler.

Türk vatandaşları ile ilgili munzam aylıklar, Norveç vatandaşları ve yabancı mülteciler dışındaki sigortalıları telafi tazminatına ilişkin hükümlere göre hesaplanacaktır.

- **İhraç Edilen Aylıklar:** Yukarıda belirlenen hükümler uyarınca bağlanmış bir aylık, yardımı alan kimsenin Türkiye’de ikamet etmesi dolayısı ile durdurulamaz, indirilemez, tadil edilemez veya geri alınamaz. Ayrıca üçüncü bir ülkede ikamet eden Türk vatandaşlarına Norveç vatandaşlarına uygulanan koşullar aynı ölçüler içinde ödenecektir. Yaşlılık aylığı, ilgili şahsın aylığa hak kazanma yaşına eriştiği zaman Türkiye’de ikamet etmesi halinde de ödenir. Geride kalan hak sahiplerine verilen aylığa hak kazanma durumu, geride kalan hak sahibinin sigortalının ölümü tarihinde Türkiye’de ikamet etmekte olmasından dolayı da etkilenmez.
- **İhraç Edilemeyen Aylıklar:** Türk vatandaşları Norveç vatandaşları gibi yalnızca temel yardıma, bakım yardımlarına ve tazminat zamlarına ancak Norveç’te mukim oldukları sürece hak kazanırlar.

ii. Türk Mevzuatının Uygulanması

Sözleşme kapsamında, Türkiye sınırları içinde ikamet eden Norveç vatandaşları maluliyet, yaşlılık ve geride kalan hak sahipleri aylıkları konusunda Türk mevzuatına göre sigortalılık hakkı bakımından Türk vatandaşları ile eşit muamele görürler.

Norveç vatandaşları ve hak sahipleri Türk mevzuatına göre malullük, yaşlılık ve geride kalan hak sahipleri aylıklarına Türk vatandaşlarına uygulanan aynı kurallar çerçevesinde hak kazanırlar. Ancak bu kişilerin anılan mevzuat hükümlerine uygun olarak en az toplam 12 ay süre ile sigortalı olmuş olmaları gerekmektedir.

Bir Norveç veya Türk vatandaşı veya hak sahipleri münhasıran Türk mevzuatına göre geçirdikleri sigortalılık veya prim ödeme süresi dikkate alınınca bir aylığa hak kazanma koşulunu yerine getiremediği takdirde, ilgili kişinin Norveç mevzuatına göre geçirdiği ikamet sürelerinin gerekli miktarı, anılan sigortalılık veya prim ödeme süresi ile anılan ikamet süresi aynı zamana rastlamamalıdır.

Sürelerin birleştirilmesi için gerekli sürelerin çevrilişi aşağıdaki kurallara göre yapılır.

- Norveç'te geçirilen ikamet süresinin her yılı, Türk mevzuatına göre üç yüz altmış gün prim ödeme süresine eşittir.
- Norveç'te geçirilen ikamet süresinin her bir ayı, Türk mevzuatına göre otuz gün prim ödeme süresine eşittir.

Bir Norveç vatandaşı veya hak sahipleri Türk mevzuatına göre maluliyet aylığı veya yaşlılık aylığı veya geride kalan hak sahipleri bakımından geride kalan hak sahipleri aylıklarına hak kazanma koşullarını yerine getirdiği takdirde; Norveç vatandaşının veya hak sahiplerinin bu gibi aylık veya aylıklara hak kazanmaları için aşağıdaki ek şartların yerine getirilmesi gerekmektedir.

- i. Maluliyet aylığı açısından; maluliyeti takip eden iş göremezlik halinin Norveç vatandaşının Türkiye'de ikameti sırasında meydana gelmiş olması
 - ii. Erken yaşlılık aylığı açısından; böyle bir aylığa hak kazanılmasını gerektiren şartların Norveç vatandaşının Türkiye'deki ikameti sırasında meydana gelmiş olması
 - iii. Hak sahipleri aylıkları açısından; sigortalı Norveç vatandaşının ölümünün Türkiye'deki ikameti sırasında gerçekleşmesi
- **Aylık Miktarının Hesaplanması:** Hesaplanan ve Türkiye'deki aylık kazanma yıl sayısı ile Türkiye ve Norveç'teki toplam aylık kazanma yıl sayısı arasındaki orana tekabül eden kısmını teşkil edecektir.
 - **Aylıkların İhraç Edilmesi:** Bağlanan aylıklar, yalnızca hak sahibinin Norveç'te ikamet etmesi nedeniyle durdurulamaz, indirilemez, tadil edilemez veya geri alınamaz. İlgili şahıs; aylık almaya hak kazanma yaşına eriştiği zaman Norveç'te ikamet etse bile kendisine yaşlılık aylığı bağlanır. Sigortalının ölümü tarihinde geride kalan hak sahibinin Norveç'te ikamet etmesi, geride kalan hak sahiplerine verilen aylığa hak kazanmayı etkilememektedir.

2.3.12. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü

Sözleşmenin uygulanması ve yorumlanması ile ilgili olarak çıkacak anlaşmazlıklar, Akit Tarafların Yetkili Makamları arasında müzakere yoluyla çözümlenecektir. Müzakereler yoluyla üç ay içerisinde hiçbir mutabakata varılamamış olması halinde ihtilaf; terkibi ve kullanacağı muhakeme usulü Akit Taraflar arasında mutabakat ile tespit edilecek olan bir hakem kuruluna intikal ettirilecektir.

2.3.13. Sözleşmenin Feshi

Sözleşmenin fesih ihbarı bir yıllık sürenin sonundan üç ay önce yapılacaktır. Feshedilmesi halinde Sözleşme, fesih içinde yapıldığı bir yıllık sürenin sonunda yürürlükten kalkar. Fesih durumunda bu Sözleşme hükümleri, milliyet ve diğer ülkede ikametten dolayı, yardımlara hak kazanma açısından her iki ülkenin milli mevzuatlarında belirtilen sınırlamalar ilgili hükümler dikkate alınmaksızın kazanılmış olan haklara uygulanmaya devam edecektir.

Sözleşmenin yürürlükten kalkmasından önce tamamlanmış sigortalılık süreleri ve ikamet sürelerine istinaden kazanılmış olan haklar için, Sözleşme ve Sözleşme ile ilgili

anlaşma hükümleri, özel bir anlaşma ile tespit edilecek Yönetmeliğe göre uygulanmaya devam edecektir.

2.3.14. Çeşitli Hükümler

- Sözleşmenin uygulanması sırasında ibrazı gerekli vesika ve dokümanlar Elçilik veya Konsolosluk tasdikinden muaftır.
- Sözleşme kapsamında yapılacak ödemeler, ödemeyi yapan ülkenin parası ile yapılabilir.
- Sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihinden önceki ikamet, sigortalılık ve prim ödeme süreleri dikkate alınacaktır. Ancak yürürlüğe giriş tarihinden önce Sözleşmeye göre hiç bir yardıma hak kazanılmaz.

3. TÜRKİYE CUMHURİYETİ- LİBYA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

3.1. Libya'daki Türk Vatandaşlarına İlişkin Sayısal Bilgiler

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından alınan verilere göre 2012 yılı itibariyle Libya'da 15.000 vatandaşımız bulunmaktadır.

3.2. Libya Sosyal Güvenlik Sistemi⁵

Libya sosyal koruma sistemi ikamet esasına dayanmaktadır. Libya'da ikamet eden herkesi kapsamaktadır. Yalnız askeri personel için özel bir sistem getirilmiştir. Ülkede sosyal güvenlik sistemi fonlarının idari yönetimi bölgesel ve yerel kuruluşlar tarafından yerine getirilmektedir. Sosyal güvenlik fonlarının genel yönetimi ulusal sosyal güvenlik kuruluşu tarafından, yerel yönetimi ise belediyeler tarafından yerine getirilmektedir.

Libya'da yaşayan ve çalışan herkes vatandaşlığına bakılmaksızın, Milli Sigorta kapsamında sigortalı olmak zorundadır. Yardımlar ikamete dayalı olarak evrensel düzeyde ve kişilerin çalışmalarına bağılı olarak sigortalılık kapsamında sunulmaktadır.

Sosyal güvenlik kapsamında, ülke nüfusunun tamamına sunduğu yardımlar aşağıda sıralanmaktadır.

- i. Yaşlılık Aylığı
- ii. Dul ve Yetim Aylığı
- iii. Malullük Yardımı
- iv. Analık ve Hastalık Yardımları
- v. İş Göremezlik Yardımı
- vi. İş Kazası ve Meslek Hastalığı
- vii. İşsizlik Yardımı
- viii. Aile Yardımları

3.2.1. Libya Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı

Libya sosyal güvenlik sistemi, bir hizmet akdine tabi çalışanların, bağımsız çalışanların, işverenlerin prim katkıları ve devlet sübvansiyonları ile finanse edilmektedir.

Bir hizmet akdine tabi çalışanların brüt gelirlerinin % 3,75'i, bağımsız çalışanların brüt gelirlerinin %15,175'i sisteme prim katkısı olarak aktarılmaktadır. İşverenler ise çalışanlarının brüt ücretinin %10,5'ini, yabancı işverenler ise brüt ücretinin %11,25'ini sosyal güvenlik sistemine katkı payı olarak ödemektedir. Ödenen işveren katkı payı oranı, ülkenin bazı bölgelerinde veya sektörlerinde değışebilmektedir. Hükümetin ise %0.75'lik katkısı örtülü kazanç, yıllık sübvansiyonlar ve gelir testinden kaynaklanan katkıları bulunmaktadır.

5 SSA yayınından derlenmiştir.

3.2.2. Libya Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar

3.2.2.1. Yaşlılık Aylığı

Libya sosyal güvenlik sisteminde yaşlılık aylığına hak kazanma şartları erkekler için 65 yaş, kadınlar için 60 yaş, kamu görevlileri için 62 yaş, riskli ve sağlıksız koşullarda çalışanlar için ise 60 yaş olarak belirlenmiştir. Bu belirlenen yaşlara erişmekle birlikte kişilerin 20 yıllık çalışması olması gerekmektedir.

Yaşlılık aylığına hak kazanmak için çalışmanın sona ermesi gerekmektedir.

Bakmakla yükümlü olunan kişilerden, sigortalının eşi ve 18 yaşından küçük her çocuk yardımlardan yararlanmaktadır. Evlenmemiş kız çocukları için herhangi bir yaş sınırlaması getirilmemiştir.

Yaşlılık aylığı ikamet esasına dayalı olarak verildiği için yurtdışına ödeme yapılmamaktadır.

Sigortalının emeklilik aylığı için, ilk 20 yıldaki çalışmasındaki son 3 yıllık ortalama kazancının %2.5'ine e diğer 20 yıllık çalışmasında her yıl için %2 prim katkısı eklenir.

En az yaşlılık aylığı ücreti ulusal asgari ücretin %80'idir. Ülkedeki asgari ücret 250 dinardır. En çok emeklilik aylığı ise sigortalının ortalama kazancının %80'idir. Bakmakla yükümlü kişilerden, kadın eşe ödenen para aylık 4 dinar ve her 18 yaşından küçük çocuk için aylık 2 dinardır. Evlenmemiş kız çocukları için bir sınırlama getirilmemiştir.

3.2.2.2. Malullük Aylığı

İlk 20 yıllık çalışmada belirlenen maluliyet oranı %60, emeklilik aylığının %50'sinin %5'i oranında katkı payı alınır. Diğer 20 yıllık dönem için %2 katkı eklenir.

Minimum aylık 60 dinardır ve sigortalının kazançlarının yarısı eklenir. Maksimum aylık ise sigortalının kazançlarının %80'idir.

Bakmakla yükümlü olunan eşe aylık 4 dinar ve 18 yaşından küçük her bir çocuk için aylık 2 dinar ödenir.

Ödenek olarak aylığın %25'ine kadar ödeme yapılabilir.

3.2.2.3. Ölüm Aylığı

Yapılacak ödemeler aile üye sayısına ve ölen kişinin akrabalık ilişkisine dayanmaktadır. Dul eşe, sigortalının aylığının %30 dan %70 ine kadar ödeme yapılabilir. %40 ile %75 arasında bir erkek çocuğa ödeme yapılır, birden çok çocuk varsa %100'e kadar ödeme yapılabilir. Ölenin anne baba ve kardeşlerine ise %15'ten %60'a kadar ölüm aylığı bağlanır.

Dul eş ve eşler, erkek çocukları (28 yaşına kadar eğitimi devam edenler), evlenmemiş, boşanmış, dul kalmış kız çocukları, anne baba ve hayattaki kardeşler hak sahibi olarak anılır. Meğerki ölen kişinin çocuğu olmasın.

Cenaze yardımı, toplu para halinde 50 dinar verilir.

3.2.2.4. Analık ve Hastalık Yardımları

Libya’da yaşayan çalışan, kendi adına çalışan herkes analık ve hastalık hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir.

Sigortalı hastalık yardımlarından yararlanabilmek için son 3 aylık dönemde en az 6 haftalık prim yatırmak zorundadır.

Analık yardımlarından yararlanabilmek için, sigortalının çocuğun doğumuna kadar en az 6 aylık çalışması veya son 6 ayda 4 aylık prim ödemesi yapması gerekmektedir.

İlaç yardımlarından yararlanmak için sigortalı hastalık yardımı, analık sigortası veya emeklilik aylığı almak zorundadır. Bakmakla yükümlü olunan kişiler için de aynıısı geçerlidir.

Hastalık yardımı, sigortalının kazancının %60’ı yıllık olarak ödenir.

Analık yardımı, sigortalının kazancının tamamı 3 aya kadar ödenir.

Hamilelik yardımı, çocuğun doğumuna kadar 4 ay boyunca aylık 3 dinar ödenir.

Doğum ödeneği, toplu olarak 25 dinar her bir doğum için verilir.

Çalışanlara ilaç yardımı, yardımlar genel ve özel olarak ayrılmış, hastane, ilaç yardımı, özel ilaç takviyesi ve rehabilitasyonu kapsamaktadır.

Hastalar yapılan yardımların bir kısmını ödemek durumunda kalabilir.

İlaç yardımı, 6 aya kadar nakdi yardımlar kesilinceye kadar sağlanır.

Sosyal Güvenlik Bakanlığı direk olarak hastalara ilaç yardımı sağlamaktır.

Bakmakla yükümlü olunanların sağlık yardımı da sigortalılara tanınan haklarla aynıdır.

3.2.2.5. İş Kazası

İşverenle sosyal sigorta kurumunun birlikte sorumluluğu vardır.

Bütün işçiler işverenin sorumluluğunda nakdi yardımlardan yararlanmaktadır. Sosyal sigorta programında kendi adına çalışanlar, işverenler belirlenen yardımlardan yararlanmaktadır.

Geçici iş göremezlik halinde, bir yıllık sigortalının kazancının % 70'i ödenir.

Sürekli iş göremezlik yardımı, en az % 60 oranında belirlenen maluliyet oranı, sigortalının her 20 yıl için son 3 yıldaki ortalama kazancının % 2,5'i, diğer 20 yıllık dönem için her yıl ortalama kazancının % 2'si eklenmektedir.

En az ödenecek tutar 60 dinar ve sigortalının ortalama kazancının %50'sidir.

En çok ödenecek tutar ise sigortalının ortalama geliri kadardır.

Sabit katılım payı, sigortalı günlük ihtiyaçlarını yerine getirebilmek için başkasının bakımına muhtaç ise %25 oranında katkı payı ödenir.

Kısmi malullük halinde, maluliyet derecesi %30 ile %59 arasında ise tam maluliyet aylığı ödenir. %5 ile %29 arasındaki maluliyet oranı için toplu olarak para ödemesi yapılabilir.

İşçilerin hastalık yardımları, ilaç tedavisi uygulamalarında ve ameliyatlarda, hastane masrafları, ilaç, diş tedavisi, gözlük ve rehabilitasyonu kapsamaktadır.

3.2.2.6. İşsizlik Yardımı

Libya sosyal güvenlik sistemine göre, işsizlik yardımı verilmemektedir.

1980 yılındaki Sosyal Güvenlik Kanunu, işverenlere işten çıkardığı kişilere 6 aya kadar %100 kazancı oranında yardımda bulunmasını hükme bağlamıştır.

3.2.2.7. Aile Yardımları

Bazı aile yardımları 1998 yılındaki Sosyal Sigorta Kanununa göre sağlanmaktadır.

3.3. Türkiye Cumhuriyeti ile Libya Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi

3.3.1. Türk Sigortalıların Aylıklarının Ödenmesi

Libya Sosyal Sigortalar Kurumundan aylık almakta olan malül durumdaki Türk sigortalılardan sağlık kurulu raporu istenmesi hususunun (Kontrol Muayenesinin) kolaylaştırılması yönündeki Türk tarafının talebi üzerine Libya tarafınca; tıbben maluliyetlerinin değişmesi mümkün olmayan ve bu nedenle Kontrol Muayenesine tabi tutulmasına gerek olmayan sigortalıların belirlenerek Türk tarafına bildirileceği, ancak maluliyet durumu değişebilecek olanlardan her yıl sağlık kurulu raporu istenmesine devam edileceği ve alınacak sağlık kurulu raporlarının Türk tarafınca maluliyet oranının belirlenmesi amacıyla Libya Sosyal Sigortalar Kurumuna iletileceği ifade edilmiştir.

3.3.2. Müşterek Aylıklar

Libya tarafı, 01.10.1976 tarihinde yürürlüğe giren Birinci Sözleşmeye uygun olarak bu konuda Türk tarafının takdim ettiği müşterek aylık talep dosyaları üzerinde yaptığı incelemelerin neticesini sunmuştur;

- a. 01.10.1976 tarihinden önceki hizmetler.
Bu konunun çözümü o dönemde geçerli olan Temin Sigorta Sistemi hükümlerine göre yapılmakta ve yukarıda sözü edilen 1. Sözleşmenin 5. maddesiyle kararlaştırılan oranlara göre primler iade edilmektedir.
- b. Sözleşmenin geçerlilik süresi 01.10.1976'dan 31.08.1985 tarihine kadar olup, bu da iki kısma ayrılmaktadır.

Temin Dönemi : 01.10.1976'dan 31.05.1981

Daman Dönemi:01.06.1981'den 31.08.1985'e kadardır.

Bu süreler aşağıda belirtilen şartların yerine getirilmesi durumunda Müşterek Maaş hak edilen sürelerdir.

İlgilinin Temin ve Daman Sistemine tabi olması

Temin Dönemi için Temin Sigorta Numarası veya Daman Dönemi için iş sözleşmelerinin ve teselsül mürettabatının bulunması

Sigortalının pasaportunun fotokopilerinin bulunması

3.3.3. Sağlık Hizmetleri

Hastalık veya iş kazası veya doğumdan dolayı kısa vadeli nakdi yardımlarını karşılayacak sigorta priminin bulunmaması halinde, çalışılan ülkedeki işveren yürürlükteki mevzuat gereğince işçilerin hastalık veya iş kazası veya doğum dolayısıyla uğrayacakları gelir kaybını tazmin ile yükümlüdür.

İşçiye veya onun hayatta kalan hak sahiplerine, iki ülke arasında daha önce akdedilmiş bulunan Sosyal Güvenlik Sözleşmesi gereğince verilmiş olan sigorta aylıkları, işin yapıldığı ülkedeki sosyal güvenlik mevzuatına göre ödemeye devam edilir.

Türkiye, Libya mevzuatına göre sağlık sigortası primi ödenmiş olmasına rağmen Türk çalışanların Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık merkezlerinde muayene ve tedavilerinde ücret talep edilmesi hususunu yeniden gündeme getirmiştir.

Sağlık Bakanlığınca sağlık sigortası primleri kendilerine aktarılmış olmasına rağmen bu primler karşılığında Türk çalışanlarının yalnızca ücretsiz muayene olabilecekleri yönünde mütalaa edildiği, Libya tarafının bu konuya ilişkin olarak ilgili makamlar nezdinde girişimlerde bulunacağını ve alınacak neticeyi yazılı olarak Türkiye'ye bildireceğini teyit etmiştir.

3.3.4. Sözleşmenin Tadili

Türk tarafının yürürlükteki Sözleşmenin yeniden gözden geçirilmesi yönündeki önerisi çerçevesinde müşterek aylıklar bahsinde olduğu gibi Sözleşmenin hükümleri konusunda taraflar arasında farklı değerlendirmelerin bulunduğu hususlarda tarafların görüşlerinin daha iyi anlaşılabilmesi için yapılacak değerlendirmeler sonucunda ihtiyaç

duyulması halinde Sözleşmenin tadili konusunda Türk tarafınca öneride bulunulabileceği ifade edilmiştir.

3.3.5. Sözleşmenin Feshi

Onay belgelerinin teati edildiği tarihi izleyen ayın birinci günü üç yıllık süre ile yürürlüğe girer.

Yürürlük süresinin sona ermesinden en az üç ay önce akit taraflardan biri diğer akit tarafa anlaşmayı feshetmek veya tadil etmek istediğini yazılı olarak bildirmediği takdirde, sözleşmenin süresi birer yıllık devreler için kendiliğinden yenilenir.

4. TÜRKİYE CUMHURİYETİ - KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

4.1. KKTC'deki Türk Vatandaşlarına İlişkin Sayısal Bilgiler

İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü verilerine göre KKTC'de yaşayan 112.543 vatandaşımız bulunmaktadır.

4.2. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Sistemi⁶

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) sosyal güvenlik sistemi sosyal sigorta ve bireysel hesap sisteminden oluşmaktadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı sosyal güvenlik sisteminin genel denetiminden ve politika geliştirilmesinden sorumludur. Sosyal Sigortalar Dairesi sistemin yönetiminden sorumludur.

Sosyal güvenlik kapsamında, ülke nüfusunun tamamına sunduğu yardımlar aşağıda sıralanmaktadır.

- i. Yaşlılık Aylığı
- ii. Dul ve Yetim Aylığı
- iii. Malullük Yardımı
- iv. Analık ve Hastalık Yardımları
- v. İş Göremezlik Yardımı
- vi. İş Kazası ve Meslek Hastalığı
- vii. İşsizlik Yardımı
- viii. Evlenme Yardımı

4.2.1. KKTC Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı

KKTC sosyal güvenlik sistemi, bir hizmet akdine tabi çalışanların, bağımsız çalışanların, işverenlerin prim katkıları ve devlet sübvansiyonları ile finanse edilmektedir.

Tarifesine göre saptanacak iş kazaları ile meslek hastalıkları sigortası priminin tamamı işverenler tarafından ödenir. Bu prim sigortalının kazancının %0.5 ile %6'sı arasında bir orandır.

Hastalık sigortası primi, sigortalının kazancının % 6.5'idir. Bunun 2.25'i sigortalı hissesi, 2.25'i işveren hissesidir. Bakiye 2'si ise Devlet Bütçesinden karşılanır.

Analık sigortası primi, sigortalının kazancının %1'idir. Bu primin 0.5'i sigortalı, 0.5'i ise işveren tarafından karşılanır.

Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi sigortalının kazancının %16.5'idir. Bu primin 5.5'i sigortalı hissesi, 7'si işveren hissesidir. Bakiye 4'ü ise Devlet Bütçesinden karşılanır.

⁶ 73/2007 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 132 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Kanunu.

İşsizlik sigortası primi, sigortalının kazancının %1.5’idir. Bunun 0.75’i sigortalı, bakiye 0.75’i ise işveren tarafından karşılanır.

4.2.2. KKTC Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar

4.2.2.1. Yaşlılık Aylığı

Sigortalıya yaşlılık sigortasından sağlanan yardımlar şunlardır:

- Yaşlılık aylığı bağlanması,
- Toptan ödeme yapılması.

Sigortalının yaşlılık aylığından yararlanabilmesi için, altmış yaşını doldurmuş olması ve bu Yasa kapsamında en az dokuz bin gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olması koşuldur.

4.2.2.2. Malullük Aylığı

Çalışma gücünün en az üçte ikisini yitirdiği, sağlık kurulu raporu ile saptanan sigortalı, malullük sigortası bakımından malül sayılır.

Ancak sigortalı olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihte, malül sayılmayı gerektirecek derecede hastalığı veya arızası bulunduğu, önceden veya sonradan sağlık kurulu raporu ile saptanan sigortalı, bu hastalığı veya arızası sebebiyle malullük sigortası yardımlarından yararlanamaz. Bu gibi sigortalılara malullük sigortasından daha önce ödenmiş bulunan aylıklar geri alınmaz.

Malullük aylığından yararlanabilmek için sigortalının:

- Yukarıdaki hükme göre malül sayılması,
- İşten ayrılmış olması,
- En az bin sekiz yüz gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olması,
- Malüliyetinin tespit edildiği rapor tarihinden önceki son beş takvim yılı içerisinde en az altı yüz gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olması gerekmektedir.

4.2.2.3. Ölüm Aylığı

Ölüm sigortasından sağlanan yardımlar şunlardır;

- Ölen sigortalının eşine ve çocuklarına aylık bağlanması,
- Ölen sigortalı ile geçindirmekle yükümlü olduğu eşi ve çocukları için, bu Yasanın 103’üncü maddesi kuralları kapsamında cenaze masrafı karşılığı verilmesi,
- Ölen sigortalının eşine ve çocuklarına toptan ödeme yapılması.

4.2.2.4. Analık ve Hastalık Yardımları

Sigortalı kadının veya sigortalı erkeğin sigortalı olmayan karısının analığı halinde aşağıdaki yardımlar sağlanır:

Sağlık hizmeti verilmesi;

Sigortalı kadına veya sigortalı erkeğin sigortalı olmayan karısına gebelik süresince yapılan muayene ve tedaviler ile doğum sırasında ve doğumdan sonra kendisi ve doğan çocuk veya çocuklarına gerekli olan her türlü sağlık hizmeti belirli kurallar kapsamında sağlanır.

Sigortalı kadının veya sigortalı erkeğin sigortalı olmayan karısının analığı halinde, doğumdan önceki on iki takvim ayı içinde en az yüz yirmi gün analık sigortası primi ödenmiş olması koşulu ile aşağıdaki maktu yardımlar sağlanır;

- Gebelik yardım parası;
- Doğum yardım parası;
- Emzirme yardım parası;
- Geçici işgöremezlik ödeneği;

4.2.2.5. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Yardımları

İş kazası;

- Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada;
- Sigortalı tarafından işyerinde veya işyeri dışında yürütmekte olduğu iş nedeniyle;
- Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının işveren tarafından görev ile işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda;
- Emzikli kadın sigortalının, çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda;
- Sigortalıların, işe başlama ve işten ayrılma saatleri dikkate alınarak, işe gidiş-gelişi sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedence veya ruhça arızaya uğratan olaydır.

4.2.2.6. İşsizlik Yardımı

Sigortalılardan işsizlik primi ödeyip zorunlu eğitim yaşını doldurmuş olanlar ile altmış üç yaş arasındaki çalışanlara, belirtilen diğer nitelik ve koşulları taşımaları kaydıyla, kendi isteği dışında işten ayrılmış olup çalışmaya muktedir ve iş almaya hazır bulunduğu halde uygun bir iş bulma imkansızlığı sebebi ile kazancının geçici olarak durduğu süre için, işsizlik sigortası ödeneği sağlanır.

4.3. Türkiye Cumhuriyeti ile KKTC Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi

KKTC ile Türkiye Cumhuriyeti arasında Sosyal Güvenlik Anlaşması 9 Mart 1987 tarihinde Lefkoşe'de imzalanmış ve 1 Aralık 1988 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

4.3.1. Temel İlkeler

4.3.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi

İkili sosyal güvenlik anlaşmalarında teklik ilkesi kapsamında ekonomik anlamda aktif olanlar için, sadece bir taraf sosyal güvenlik mevzuatını sigortalıya uygulamaktadır. Bu taraf devlet de prensip olarak sigortalının çalıştığı ülke (lex loci laboris) olmaktadır. Bu kuralın birinci istisnası yurt dışında görevlendirmeler sayılmaktadır. Bu hallerde işçiye uygulanacak sosyal güvenlik mevzuatı, göçmen işçiyi gönderen ülke olarak benimsenmektedir.

4.3.1.2. Eşit Muamele İlkesi

Her iki ülkeden birinin vatandaşları diğer ülkenin sosyal güvenlik mevzuatının uygulanması bakımından, o tarafın vatandaşı ile eşit işleme tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda anlaşma aksine bir hüküm bulunmadığı hallerde, bir ülkenin vatandaşları diğer ülke vatandaşları gibi, aynı şartlarla, aynı haklardan yararlanacaklar ve aynı yükümlülüklerle tabi olacaklardır.

Eşit muamele ilkesi, sosyal güvenlik sistemlerinin göçmen işçilere buldukları üye devletin uyruklarıyla eşit işlem göreceklere anlamına gelmektedir. Bu ilkeye göre, sigortalıya çalıştığı üye devletin kendi vatandaşına uygulanan hak ve yükümlülüklerde eşit davranılmasına ilişkin zorunluluk getirilmektedir. Her türlü dolaylı veya doğrudan ayrımcılık yasaklanmıştır.

Toplumsal kurallar ve politikalar belirli özelliklere sahip kişi ve grupları diğer bazı kişi ve gruplara tercih edecek şekilde tasarlanmış ve bu amaçla yapıldığı açık olan uygulamalar mevcut ise doğrudan ayrımcılık söz konusu olmaktadır. İşe almada aynı mesleki niteliklere sahip kişilerden belirli bir uyuğua sahip olanların, diğer ülke vatandaşlarına tercih edilmesi açık bir ayrımcılık uygulamasıdır.

Tarafsız gibi görünen ve açık bir ayrımcılık niyeti ortaya koymayan uygulama ve politikalar ayrımcılığa sebep oluyorsa dolaylı ayrımcılık söz konusu olmaktadır. Örneğin; bir işverenin gece vardiyasında çalıştırmak üzere, en az iki yıl söz konusu üye ülkede ikamet eden kişiler işe almak istediğini duyurması, üye ülke vatandaşları için gerçekleştirilmesi daha kolay bir şart olduğundan dolaylı ayrımcılığa neden olan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.3.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi

Taraf ülkelerde çalışma yada ikamet süreleri, sigorta haklarının kazanılmasında tamamlanmış süreler olarak göz önüne alınacaktır.

4.3.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi

Kişi, sosyal sigorta yardımlarını ödeyen üye devlet dışında başka bir üye devlette ikamet etse dahi yardımlar, yardımı yapan üye devlet tarafından askıya alınamaz, durdurulamaz veya geri çekilemez. Ancak bu ilke özel primsiz yardımlar için değil, zorunlu primli yardımlar için geçerli olmaktadır.

Türkiye-KKTC Sosyal Güvenlik Anlaşması kapsamında; Türk vatandaşları da, KKTC vatandaşları gibi, sadece temel yardıma, bakım yardımlarına ve tazminat zamlarına ancak KKTC’de ikamet ettikleri sürece hak kazanmaktadırlar.

Her iki taraf için bağlanmış bir aylık, diğer ülkede ikamet edilmesi dayısıyla durdurulamaz, indirilemez, tadil edilemez veya geri alınamaz. Ayrıca üçüncü bir ülkede ikamet eden diğer ülke vatandaşına, o ülke vatandaşlarına uygulanan koşullar ve aynı ölçüler içerisinde yardımlar ödenecektir. Yaşlılık aylığı, ilgili şahsın aylığa hak kazanma yaşına eriştiği zaman diğer ülkede ikamet etmesi halinde de ödenmektedir. Geride kalan hak sahiplerine verilen aylığa hak kazanma durumu, geride kalan hak sahibinin sigortalının ölümü tarihinde diğer ülkede ikamet etmekte olmasından dolayı da etkilenmeyecektir.

4.3.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi

Üye devletlerin sosyal sigorta kurumları her türlü konuda birbirlerine ve sigortalılara yardımcı olmak ve kendi mevzuatlarını uyguluyormuşçasına hareket etmek zorundadırlar.

Türkiye-KKTC Sosyal Güvenlik Anlaşması kapsamında, her iki ülkenin yetkili makamları veya bu yetkili makamlarca tayin edilen merciler, Anlaşmanın uygulanması ve uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla irtibat bürolarını tayin ederler. Kendi Kanun ve Yönetmeliklerinde gerçekleşen bütün önemli değişiklikleri birbirlerine iletceklerdir.

Ayrıca, taraflardan birinin mevzuatına göre belirli bir süre içinde bir makama verilmesi gereken bir talep, bildirme veya dilekçe aynı süre içinde karşı tarafın eşdeğer makamına verilmiş ise, zamanında birinci makama verilmiş sayılacaktır. Bu gibi hallerde talebi, bildirgeyi veya dilekçeyi alan diğer Taraf Makamları, bunları vakit kaybetmeksizin birinci Tarafın yetkili makamına iletileceklerdir.

Diğer Akit Taraf ülkesinde bulunan şahıslara ödenecek aylıklarla ilgili ödeme usulü Akit tarafların anlaşmaları ile tespit edilmektedir.

4.3.2. Yürürlük Sahası

Türkiye Cumhuriyeti-KKTC Sosyal Güvenlik Anlaşması, KKTC ile Türkiye Cumhuriyeti’nde uygulanmaktadır.

4.3.3. Kişisel Kapsam

Bu Anlaşma, aksine hüküm yoksa, Akit Tarafların vatandaşları ile bunların geçindirmekle yükümlü olduğu ve ölümlerinde hak sahibi kimseleri hakkında da uygulanır.

4.3.4. Maddi Kapsam

Anlaşma hükümleri;

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bakımından;

- 16/76 sayılı Kıbrıs Türk Sosyal Sigortalar Yasası,
- 30/1996 Sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Hizmetlerin Hesaplanması

Yasası (Bu Yasanın yaş sınırlamaları ile ilgili hükümleri, akit taraflara hizmet sürelerinin bildiriminde dikkate alınmaz)

Türkiye bakımından;⁷

- İşçileri (Tarım işçileri dahil) kapsayan Sosyal Sigortalar (Hastalık, Analık, İş kazaları ile Meslek Hastalıkları, Malullük, Yaşlılık ve Ölüm) hakkındaki mevzuat,
- Devlet memur ve hizmetlilerini kapsayan T.C. Emekli Sandığı hakkındaki mevzuat, (Malullük, Yaşlılık ve Ölüm)
- Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar hakkındaki mevzuat, (Malullük, Yaşlılık ve Ölüm)
- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun Geçici 20'nci maddesine tabi sandıklarla ilgili mevzuat, uygulanmaktadır.

Bu Anlaşma, bu maddede yazılı mevzuatı değiştirecek veya tamamlayacak veya bu konuda yeniden çıkarılacak bütün mevzuat hakkında uygulanır.

4.3.5. İstisnalar

i. Genel Kural

Bu Anlaşmada aksine hüküm yoksa çalışanların mecburi olarak sigortaya tabi tutulmaları ve iş münasebetlerinden doğan ve işverene ait olan hak ve yükümlülükleri bakımından, işverenin ikametgâhı veya iş merkezi diğer Akit Taraf ülkesinde bulunsa dahi haklarında, çalıştıkları ülkede yürürlükte bulunan mevzuat uygulanır.

Akit Tarafların Yetkili Makamları aralarında anlaşmak suretiyle, genel kurala başka istisnalar da getirebilirler. Aynı şekilde Akit Taraflar karşılıklı mutabakat ile getirilen istisnaların, icabı halinde uygulanmamasına izin verebilirler.

Aşağıdaki hususlar genel kural hükümlerine istisna teşkil eder;

ii. Geçici Görevlendirme

İş merkezi Akit Taraflardan birinin ülkesinde bulunan bir işverenin hizmetindeki kimse, geçici olarak bir işin icrası için diğer Akit Tarafın ülkesine gönderildiği takdirde, bu Taraf ülkesine vardığı tarihten başlayarak yirmi dört ay müddetle kendi ülkesinde çalışıyormuş gibi, hakkında iş merkezinin bulunduğu Akit Taraf mevzuatı uygulanır.

Çalışma süresi yirmi dört ayı aştığı takdirde; işçi, işverenin veya işveren, işçinin muvafakatini almak şartıyla, önceden istekte bulunur ve 5'inci madde hükmünü uygulamak durumunda olan diğer Akit Tarafın Yetkili Makamı buna muvafakat ederse, bu kimse hakkında iş merkezinin bulunduğu Akit Taraf mevzuatının uygulanmasına devam edilir.

⁷ Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce imzalanmıştır.

iii. Uluslararası Taşımacılık İşinde Çalışanlar

Merkezi Akit Taraflardan birinin ülkesinde bulunan bir nakliyat işçisi, bir işin icrası için geçici olarak diğer Akit Taraf ülkesine gönderildiği takdirde, bu işçi hakkında, işyeri merkezinin bulunduğu ülkede çalışıyormuş gibi o Taraf mevzuatı uygulanır.

Merkezi, Akit Taraflardan birinin ülkesinde bulunan hava nakliye işinde çalışan bir işçi, bir işin icrası için geçici olarak diğer Akit Taraf ülkesine gönderildiği takdirde, bu işçi hakkında işyeri merkezinin bulunduğu ülkede çalışıyormuş gibi o Taraf mevzuatı uygulanır.

iv. Gemi Adamları

Akit Taraflardan birinin limanlarından birine kayıtlı bir geminin mürettebatı hakkında o Taraf mevzuatı uygulanır.

Akit Taraflardan birinin limanında bir işçi, diğer Akit Tarafın limanlarından birine kayıtlı bir geminin yükleme, boşaltma veya tamir işlerinde çalışır veya bu işlere nezaret ederse bu işçi hakkında limanın bulunduğu ülkenin mevzuatı uygulanır.

- Akit Taraflardan birinin ülkesinde ikamet eden bir işçi, diğer Akit Tarafın limanlarından birine kayıtlı bir gemide, geminin sahibi olmayan ve iş merkezi işçinin ikamet ettiği ülkede bulunan bir işveren tarafından geçici olarak çalıştırıldığı takdirde, bu işçi hakkında ikametgâhının bulunduğu yer mevzuatı uygulanır.

4.3.6. Hastalık ve Analık (Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi)

Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre hastalık ve analık yardımları hakkının doğması, korunması veya yeniden kazanılmasının, tamamlanan belirli sigortalılık veya çalışma sürelerine bağlı olduğu hallerde, bu Akit Tarafın yetkili Kurumu diğer Akit Tarafın mevzuatına göre tamamlanmış sigortalılık veya çalışma sürelerini kendi mevzuatına göre tamamlanmış süreler gibi dikkate alır.

4.3.7. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü

Bu Anlaşmanın yorumu veya uygulanmasıyla ilgili olarak, Akit Taraflar arasında çıkacak anlaşmazlıklar, Akit Tarafların Yetkili Makamları arasında müzakere yoluyla halledilir.

4.3.8. Anlaşmanın Yürürlük Süresi

Bu Anlaşma yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl için muteberdir. Her defasında bir yıllık müddetin sona ermesinden üç ay evvel Anlaşmanın yürürlükten kaldırılacağına dair yazılı ihbarda bulunulmadığı takdirde, müteakip senede de yürürlükte kalır.

5. TÜRKİYE CUMHURİYETİ-MAKEDONYA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

5.1. Makedonya Sosyal Güvenlik Sistemi⁸

Makedonya sosyal güvenlik sistemi anayasal bir hak olup, zorunlu bir sistemdir. Çalışma ve Sosyal Politika Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığını sosyal güvenlik sisteminin genel denetiminden ve politika geliştirilmesinden sorumludur.

Milli Sigorta'nın sosyal güvenlik kapsamında, ülke nüfusunun tamamına sunduğu yardımlar aşağıda belirtildiği şekildedir.

- i. Yaşlılık Aylığı
- ii. Malullük Yardımı
- iii. Ölüm Aylığı
- iv. Analık ve Hastalık Yardımları
- v. İş Göremezlik Yardımı
- vi. İş Kazası ve Meslek Hastalığı
- vii. İşsizlik Yardımı
- viii. Aile Yardımları

5.1.1. Makedonya Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar

5.1.1.1. Yaşlılık Aylığı

Yaşlılık aylığı bütün sektörlerde çalışan sigortalılar için tektir. Zorunlu bir sigorta sistemidir fakat istisnai olarak isteğe bağlı da olabilmektedir. Yaşlılık aylığına hak kazanabilmek için yaş şartı erkekler için 63, kadınlar için 60'tır. 20 yıl sigortalılık şartı olmakla beraber erkek sigortalı 65, kadın sigortalı 60 yaşını doldurduğunda 15 yıllık sigortalılığı varsa emekli olur. Ayrıca belirli şartlar altında kısmi emeklilik ve erken emeklilik imkanları da bulunmaktadır.

Emeklilik maaşı, sigortalının tüm hayatı boyunca elde ettiği kazançlarının ortalamasının %80'inden fazla olamaz. Kadınlar 35 yıl çalışmayla erkekler ise 40 yıl çalışmayla %80 oranına ulaşırlar.

5.1.1.2. Malullük Aylığı

Kişinin çalışma gücünü %50 oranında kaybetmiş ve 50 yaşını doldurmuş olması durumunda malullük aylığı hakkı doğar. Ancak işyerine, eğitim durumuna ve sigortalının işe başladığı yaşa göre bazı kolaylıklar sağlanmaktadır.

⁸ SSA yayınından derlenmiştir.

5.1.1.3. Ölüm Aylığı

Ölüm aylığının miktarı ölen kişinin maaşının %70'tir. Ölen kişinin en az 5 yıl prim ödemiş olması, 10 yıldan beri sigortalı bulunması ya da malullük, yaşlılık aylığı hakkını kazanmış olması durumunda aile fertleri aylığa hak kazanır. Eş, çocuklar ve anne-baba hak sahibi durumundadır. Sigortalı erkek ise sağ kalan eşin sigortalının ölüm tarihinde 45 yaşını doldurmuş olması ve yeterli çalışma gücüne sahip olmaması gerekmektedir. Sigortalı kadın ise eşinin 55 yaşını tamamlaması gerekmektedir. Çocukların yararlanma koşulları ise eğitim durumlarına göre farklılık göstermektedir. Orta ve yüksek öğrenim görmemiş çocuklar 15 yaşına kadar, yüksek öğrenimdeki çocuklar ise 26 yaşına kadar, çalışacak güçte olmayanlar ise daimi olarak yararlanır.

5.1.1.4. Aile Yardımları

Aile yardımları ebeveynlerin maaşlarına ek bir ücret olarak ödenir. Yardımın miktarı ailedeki çocuk sayısına, ailenin maddi imkanına, çocukların yaş ve eğitim durumlarına bağlıdır.

5.2. Türkiye Cumhuriyeti ile Makedonya Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi

Makedonya ile Türkiye Cumhuriyeti arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi 06/07/1998 tarihinde Ankara'da imzalanmış ve 24056 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01/07/2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

5.2.1. Temel İlkeler

5.2.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi

İkili sosyal güvenlik sözleşmelerinde teklik ilkesi kapsamında ekonomik anlamda aktif olanlar için, sadece bir taraf sosyal güvenlik mevzuatını sigortalıya uygulamaktadır. Bu taraf devlet de prensip olarak sigortalının çalıştığı ülke (lex loci laboris) olmaktadır. Bu kuralın birinci istisnası yurt dışında görevlendirmeler sayılmaktadır. Bu hallerde işçiye uygulanacak sosyal güvenlik mevzuatı, göçmen işçiyi gönderen ülke olarak benimsenmektedir.

5.2.1.2. Eşit Muamele İlkesi

Her iki ülkeden birinin vatandaşları diğer ülkenin sosyal güvenlik mevzuatının uygulanması bakımından, o tarafın vatandaşı ile eşit işleme tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı hallerde, bir ülkenin vatandaşları diğer ülke vatandaşları gibi, aynı şartlarla, aynı haklardan yararlanacaklar ve aynı yükümlülüklerle tabi olacaklardır.

Eşit muamele ilkesi, sosyal güvenlik sistemlerinin göçmen işçilere buldukları üye devletin uyruklarıyla eşit işlem görecekleri anlamına gelmektedir. Bu ilkeye göre, sigortalıya çalıştığı üye devletin kendi vatandaşına uygulanan hak ve yükümlülüklerde eşit davranılmasına ilişkin zorunluluk getirilmektedir. Her türlü dolaylı veya doğrudan ayrımcılık yasaklanmıştır.

Toplumsal kurallar ve politikalar belirli özelliklere sahip kişi ve grupları diğer bazı kişi ve gruplara tercih edecek şekilde tasarlanmış ve bu amaçla yapıldığı açık olan uygulamalar mevcut ise doğrudan ayrımcılık söz konusu olmaktadır. İşe almada aynı mesleki niteliklere sahip kişilerden belirli bir uyuğua sahip olanların, diğer ülke vatandaşlarına tercih edilmesi açık bir ayrımcılık uygulamasıdır.

Tarafsız gibi görünen ve açık bir ayrımcılık niyeti ortaya koymayan uygulama ve politikalar ayrımcılığa sebep oluyorsa dolaylı ayrımcılık söz konusu olmaktadır. Örneğin; bir işverenin gece vardiyasında çalıştırmak üzere, en az iki yıl söz konusu üye ülkede ikamet eden kişiler işe almak istediğini duyurması, üye ülke vatandaşları için gerçekleştirilmesi daha kolay bir şart olduğundan dolaylı ayrımcılığa neden olan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

5.2.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi

Taraf ülkelerde çalışma ya da ikamet süreleri, sigorta haklarının kazanılmasında tamamlanmış süreler olarak göz önüne alınacaktır.

5.2.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi

Kişi, sosyal sigorta yardımlarını ödeyen üye devlet dışında başka bir üye devlette ikamet etse dahi yardımlar, yardımı yapan üye devlet tarafından askıya alınamaz, durdurulamaz veya geri çekilemez. Ancak bu ilke özel primsiz yardımlar için değil, zorunlu primli yardımlar için geçerli olmaktadır.

Türkiye-Makedonya Sosyal Güvenlik Sözleşmesi kapsamında; Türk vatandaşları da, Makedonya vatandaşları gibi, sadece temel yardıma, bakım yardımlarına ve tazminat zamlarına ancak Makedonya'da ikamet ettikleri sürece hak kazanmaktadırlar.

Her iki taraf için bağlanmış bir aylık, diğer ülkede ikamet edilmesi dayısıyla durdurulamaz, indirilemez, tadil edilemez veya geri alınamaz. Ayrıca üçüncü bir ülkede ikamet eden diğer ülke vatandaşına, o ülke vatandaşlarına uygulanan koşullar ve aynı ölçüler içerisinde yardımlar ödenecektir. Yaşlılık aylığı, ilgili şahsın aylığa hak kazanma yaşına eriştiği zaman diğer ülkede ikamet etmesi halinde de ödenmektedir. Geride kalan hak sahiplerine verilen aylığa hak kazanma durumu, geride kalan hak sahibinin sigortalının ölümü tarihinde diğer ülkede ikamet etmekte olmasından dolayı da etkilenmeyecektir.

5.2.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi

Üye devletlerin sosyal sigorta kurumları her türlü konuda birbirlerine ve sigortalılara yardımcı olmak ve kendi mevzuatlarını uyguluyormuşçasına hareket etmek zorundadırlar.

Türkiye-Makedonya Sosyal Güvenlik Sözleşmesi kapsamında, her iki ülkenin yetkili makamları veya bu yetkili makamlarca tayin edilen merciler, Sözleşmenin uygulanması ve uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla irtibat bürolarını tayin ederler. Kendi Kanun ve Yönetmeliklerinde gerçekleşen bütün önemli değişiklikleri birbirlerine iletceklerdir.

Ayrıca, taraflardan birinin mevzuatına göre belirli bir süre içinde bir makama verilmesi gereken bir talep, bildirge veya dilekçe aynı süre içinde karşı tarafın eşdeğer makamına verilmiş ise, zamanında birinci makama verilmiş sayılacaktır. Bu gibi hallerde talebi, bildirgeyi veya dilekçeyi alan diğer Taraf Makamları, bunları vakit kaybetmeksizin birinci Tarafın yetkili makamına iletileceklerdir.

Diğer Akit Taraf ülkesinde bulunan şahıslara ödenecek aylıklarla ilgili ödeme usulü Akit tarafların anlaşmaları ile tespit edilmektedir.

5.2.2. Yürürlük Sahası

Türkiye Cumhuriyeti-Makedonya Sosyal Güvenlik Sözleşmesi, Makedonya ile Türkiye Cumhuriyeti'nde uygulanmaktadır.

5.2.3. Kişisel Kapsam

Sözleşme, bir veya her iki Taraf mevzuatına tabi olan veya tabi olmuş kimseler ile bunların iki ülkeden birinin uygulanan mevzuatının kapsamında bulunan aile fertlerine ve geride kalan hak sahiplerine uygulanır.

5.2.4. Maddi Kapsam

Sözleşme hükümleri Makedonya bakımından,

- Sağlık sigorta ve sağlık koruma,
- Emeklilik ve malüllük sigortası,
- Çalışma sırasında kaza ve mesleki hastalığa kapılma sigortası
- İşsizlik sigortası,
- Çocuklar için ek ödeme,

Türkiye bakımından;⁹

- İşçileri (Tarım işçileri dahil) kapsayan sosyal sigortalar (Hastalık, Analık, İş kazaları ile Meslek Hastalıkları, Malüllük, Yaşlılık ve Ölüm) hakkındaki mevzuat,
- Devlet memur ve hizmetlilerini kapsayan T.C. Emekli Sandığı hakkındaki mevzuat, (Malüllük, Yaşlılık ve Ölüm)
- Esnaf ve sanatkarlar ve diğer bağımsız çalışanlar ile tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar hakkındaki mevzuat, (Malüllük, Yaşlılık ve Ölüm)
- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu' nun Geçici 20 nci maddesine tabi sandıklarla ilgili mevzuat, uygulanır.

Bir tarafın mevzuatında kişi ve hak kapsamını genişleten düzenlemeler, diğer tarafa üç ay içerisinde bildirilir. Bu bildirimde, bildirim alındığı tarihten itibaren diğer tarafa üç ay içerisinde bir itirazda bulunulmadıkça bu Sözleşme kapsamında uygulanır. Yeni

⁹ Türkiye Cumhuriyeti ile Makedonya arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce imzalanmıştır.

bir sosyal sigorta koluna ilişkin mevzuat, taraflar arasında bu maksatla sözleşme yapılması şartıyla uygulanır.

5.2.5. İstisnalar

İşçi ve işverenin müşterek talepleri esas alınarak her iki tarafın yetkili makamları veya bu makamlar tarafından belirlenen yetkili kurumlarının muvafakatı ile Sözleşmenin 6 ncı ve 7 nci maddede hükümlerine istisnalar getirilebilir.

5.2.6. Hastalık ve Analık Yardımları

Makedonya’da çalışan sigortalılar ile Makedonya kurumlarından aylık alan ve Makedonya’da ikamet eden kimseler ile bunların yanlarında sürekli olarak oturan aile fertleri geçici olarak ülkemizde buldukları sırada sağlık durumları derhal (acil) tedaviyi gerektirdiği zaman kayıtlı buldukları ülkenin yetkili sosyal güvenlik kurumları hesabına Kurumumuz mevzuatına göre hastalık ve analık yardımlarından ücretsiz olarak yararlanırlar. Yardımlar Türkiye’deki Sosyal Güvenlik Kurumu ile anlaşma yapmış sağlık tesislerinde sağlanır.

Makedonya mevzuatına tabi çalışan sigortalının Türkiye’de oturan aile bireylerinin, hangilerinin Kurumumuz mevzuatına göre sağlık yardımlarından yararlanabileceği Makedonya mevzuatına göre tespit edilir. Makedonya mevzuatına göre sigortalının bakmakla yükümlü olduğu aile bireylerinin, Kurumumuz mevzuatına göre sağlık yardımlarından faydalanma hakları vardır

Analık yardımında bir kadın sigortalının bir veya her iki taraf mevzuatına göre analık yardımlarından faydalanma hakkına sahip olması halinde, bu kimse hakkında, gerekirse 10 uncu maddeye göre birleştirilen sigortalılık süreleri de nazara alınmak suretiyle, yalnız doğumun vuku bulunduğu ülkede yürürlükte olan mevzuat hükümleri uygulanır. Erkek sigortalının sigortalı olmayan eşi de analığı halinde sağlık yardımlarından yararlanır.

5.2.7. Malüllük Yaşlılık ve Ölüm Aylığı

Türkiye veya Makedonya’da geçen sigortalılık süreleri; malullük, yaşlılık veya ölüm sigortasından aylık bağlanmasına yeterli ise hizmet birleştirilmesi yapılmadan her iki ülke sigorta kurumunca ayrı ayrı tam aylık bağlanabilir. Türkiye’de geçen sigortalılık süresiyle, müstakil yaşlılık, dul ve yetim aylığı bağlanmasına hak kazanılmaz ise, Türkiye’de ve Makedonya mevzuatına tabi geçen sigortalılık süreleri birleştirilerek Türkiye’de geçen sigortalılık süresi oranında kısmi aylık bağlanabilir. Ancak, Türk mevzuatına tabi olarak, 360 günden az prim ödendiği takdirde hizmet birleştirilmesi yapılamaz.

Makedonya’da geçen hizmetlerle, Türkiye’de;

- 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa, (Devredilen Sosyal Sigortalar Kurumuna, BAĞ-KUR ve TC. Emekli Sandığına tabi hizmetler),
- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20’nci maddesindeki emekli sandıklarına, tabi olarak geçen hizmetler birleştirme kapsamındadır.

5.2.8. İş Kazası ve Meslek Hastalıkları

Sigortalı olduğu süre içinde iş kazası geçiren veya meslek hastalığına tutulan bir sigortalı yardımlardan Sözleşmenin III'üncü Bölüm 1'inci Kısım hükümlerine uygun olarak sigortalı olduğu Tarafın mevzuatına göre yararlanır.

Bir Tarafın mevzuatına göre, bir iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meydana gelen daimi iş göremezlik derecesinin tayininde, diğer Taraf mevzuatına göre evvelce vukua gelmiş olan iş kazaları ve meslek hastalıkları da, kendi mevzuatına göre vukua gelmiş gibi nazara alınır. İlgiliye verilecek yardımların belirlenmesinde 23'üncü maddenin 2'nci paragraf hükümleri kıyasen uygulanır.

6. TÜRKİYE CUMHURİYETİ - AZERBAYCAN CUMHURİYETİ SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

6.1. Azerbaycan'daki Türk Vatandaşlarına İlişkin Nüfus ve Sayısal Bilgiler

Aşağıda yer alan Tablo IV'de, Azerbaycan'da yaşayan vatandaşlarımıza ait nüfus bilgileri gösterilmektedir. Azerbaycan'da 2010 yılı itibarıyla 25.130 vatandaşımız yaşamaktadır. Bunlardan 12.340'ı oturma kayıtlı, 8.159'u kayıtdışı çalışan ve 4.631'i öğrencidir.

Tablo IV. Azerbaycan'daki Türk Vatandaşları (2010)

Toplam	25.130
Oturum Kayıtlı	12.340
Kayıtdışı Çalışan	8.159
Öğrenci	4.631
Toplam Çalışan	14.067
Sigortalı Çalışan	5.908
Kayıtdışı Çalışan*	8.159

Kaynak: Bakü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Müşavirliği, Mayıs 2011 Raporu * Müşavirlik Tahmini

6.2. Azerbaycan Sosyal Güvenlik Sistemi¹⁰

Azerbaycan sosyal güvenlik sistemi üç kurum tarafından idare edilmektedir. Çalışma ve Halkın Sosyal Koruma Bakanlığı genel gözetimi sağlarken, Devlet Sosyal Koruma Fonu sosyal güvenlik sistemine ait sigorta kollarının temel işlemlerinden, Sağlık Bakanlığı ise sağlık yardımlarından sorumludur.

Çalışma ve Halkın Sosyal Koruma Bakanlığının yerel kolları yardımları yönetmek ve işsiz kimselere yardımları ödemekten kısaca sosyal yardım programından sorumludur. Devlet Sosyal Koruma Fonu, ilgili departmanları ve bölgesel kolları vasıtasıyla katkı paylarını ve finansal yardımları toplar ve yönetir ve sosyal sigorta programından sorumludur.

Serbest meslek çalışanları, çiftçi birliklerinin üyeleri, toprak sahipleri ve yabancı vatandaşlarda dahil olmak üzere Azerbaycan'da ikamet eden bütün çalışanlar sigorta kapsamındadır.

Sosyal güvenlik kapsamında, ülke nüfusunun tamamına sunulan yardımlar aşağıda sıralanmaktadır.

- i. Yaşlılık Aylığı
- ii. Sosyal Ödenekler (Yaşlılık, İş Göremezlik, Dul ve Yetim)

¹⁰ SSA yayınından derlenmiştir.

- iii. Dul ve Yetim Aylığı
- iv. Malullük Aylığı
- v. Cenaze Yardımı
- vi. Analık ve Hastalık Yardımları
- vii. İş Göremezlik ve Geçici İş Göremezlik Yardımı
- viii. İş Kazası
- ix. İşsizlik Yardımı
- x. Aile Yardımları

6.2.1. Azerbaycan Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı

Azerbaycan sosyal güvenlik sistemi, hizmet akdine tabi çalışanların, bağımsız çalışanların ve işverenlerin prim katkıları ile birlikte devlet sübvansiyonları ile finanse edilmektedir.

Bir hizmet akdine tabi çalışanların brüt gelirlerinin % 3'ü, bölgeler ve sektörler itibariyle farklılıklar göstermekle birlikte bağımsız çalışanların brüt gelirlerinin %50'si sisteme prim katkısı olarak aktarılmaktadır. İşverenler ise çalışanlarının brüt ücretinin %22'sini sosyal güvenlik sistemine katkı payı olarak ödemektedir. Katkı paylarını sınırlamak için kullanılan hiçbir asgari ya da azami kazanç sınırı yoktur.

6.2.2. Azerbaycan Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar

6.2.2.1. Yaşlılık Aylığı

En az 12 yıllık sigortalılık süresi olmak üzere erkeklerde 62,5, kadınlarda ise 57,5 yaşını dolduran kişiler yaşlılık aylığına hak kazanmaktadır. 1 Ocak 2010 tarihinden itibaren emeklilik yaşı her yıl 6'ş ay artırılmak suretiyle erkeklerde 63 (2012), kadınlarda 60 (2016) yaşına yükseltilecektir.

Zorunlu askeri hizmetler de dahil diğer alternatif hizmetlerde sigortalılık sürelerine dahil edilmektedir. İki taraflı anlaşma bulunması şartıyla yaşlılık aylıkları yurtdışında da ödenebilmektedir.

Erken emeklilik maaşı erkeklerde en az 25 yıl yada ağır işlerde 12.6 yıl sigortalılık süresi ve 57 yaşını doldurduklarında, kadınlarda ise en az 20 yıl yada ağır işlerde 10 yıl sigortalılık süresi ve 52 yaşını doldurduklarında ödenir. En az 10 yıllık sigortalılık süresi olan ve en az 5 çocuğu olan (8 yaşına gelmiş olmak şartıyla) kadınlarda emeklilik yaş şartı her çocuk için 1 yıl azaltılarak uygulanır.

Kademeli emeklilik maaşı, normal emeklilik yaş şartını yerine getirdikten sonra çalışmaya devam eden emekli kişilere ödenir.

Yaşlılık ödeneği, yaşlılık aylığına hak kazanamayan 67 yaşındaki erkekler ve 62 yaşındaki kadınlara ödenir. En az üç çocuğu olan yada engelli çocuğu olan (8 yaşına gelmiş olmak şartıyla) kadınlarda yaş şartı 57'ye inmektedir.

6.2.2.2. Malullük Aylığı

Sigortalı en az 5 yıl sigortalı olmak ve her tam çalışma yılı için 4 ay prim ödemiş olması gerekmektedir. Aylıklar belirlenmiş olan üç değerlendirme derecesine göre ödenir.

- i. **Grup Malullük:** Tamamıyla malul ve işgöremez ayrıca bakıma muhtaç olan kişiler
- ii. **Grup Malullük:** Tamamıyla malul ve işgöremez olan kişiler
- iii. **Grup Malullük:** Belirli işler için işgöremez olan kişiler

Zorunlu askeri hizmetler de dahil diğer alternatif hizmetlerde sigortalılık sürelerine dahil edilmektedir. Kalıcı bir işgöremezlik durumu belgelenene kadar, tıbbi bir komisyon malullüğün derecesini periyodik olarak değerlendirir ve gözden geçirir.

Malullük Ödeneği, her 3 grup malullük derecesine de giremeyen sigortalı işçilere ve 18 yaşından küçük malul çocuklara ödenir. İki taraflı anlaşma bulunması şartıyla yaşlılık aylıkları yurtdışında da ödenebilmektedir.

Cenaze Yardımı, bir işçi emeklisinin ölümünde ödenir.

Hak sahibi ödeneği, Ölen kişi emekli aylığına hak kazanamamış ise bağımlı olan hak sahibine ödenir. İki taraflı anlaşma bulunması şartıyla yaşlılık aylıkları yurtdışında da ödenebilmektedir.

6.2.2.3. Yaşlılık Yardımları

İşçi emeklileri için yaşlılık aylığı, üç kademeli olarak hesaplanmaktadır. Asgari yardım, 1 Ocak 2006 tarihi öncesinde ödenen primlerle orantılı ödenen yardım ve 1 Ocak 2006 tarihi sonrasında ödenen primlerle orantılı ödenen yardım.

Asgari yardım miktarı Eylül 2010 itibarıyla 85 Yeni Manat'tır. Yardımlar belirlenen bir taban aylık üzerinden enflasyon oranlarına göre ayarlanır.

Kademeli emeklilik aylığı, emekli olduktan sonra çalışmaya devam edenler emekli aylığının %100'ünü almaya devam ederler, tamamen emekli olduklarında ise aylıkları tekrar hesaplanır.

Yaşlılık Ödeneği: Aylık 50 Yeni Manat olarak ödenir. Yardımlar dönemsel olarak enflasyon oranlarına göre ayarlanır.

6.2.2.4. İşgöremezlik Yardımları

İşçi sigortalıları için işgöremezlik aylığı, birinci grup maluller ve 18 yaşından küçük maluller için taban aylığının %120'si ödenir. İkinci grup maluller için %100'ü, üçüncü grup maluller için ise %55'i ödenir. Asgari yardım miktarı Eylül 2010 itibarıyla 85 Yeni Manat'tır.

Bakım Desteği, taban aylığın %10'u birinci grup maluller ve 18 yaşından küçük maluller için ödenir.

Malullük Ödeneği, birinci grup maluller ve 18 yaşından küçük maluller için 55 Yeni Manat, ikinci grup maluller için 40 Yeni Manat ve üçüncü grup maluller için ise 35 Yeni Manat olarak ödenir. (Eylül 2010) Yardımlar dönemsel olarak enflasyon oranlarına göre ayarlanır.

6.2.2.5. Dul/Yetim Yardımları

Dul Eş Aylığı: Aile üyeleri içerisinde tek hak sahibi eş ise 85 Manat olan temel yardım olan 85 Manat'ın hepsi kendisine ödenir.

Vefat eden Azerbaycan ulusal kahramanlarının çocuklarına ve eşine değişmez temel yardım oranının % 100'ü ödenir; ülkenin bağımsızlığı için hayatını feda etmiş olan vatandaşların eş ve çocuklarına temel yardımın %85'i ödenir.

Yetim Emekli Maaşı, Evlenmemiş bir kadının her bir çocuğuna, tam olarak yetim olan her bir yetime yada vefat edenin tek çocuğuna değişmez temel yardım oranının tamamı ödenir.

Tek bir hak sahibi olması durumunda değişmez temel yardım oranının tamamı ödenir; iki yada daha fazla hak sahibi olması durumunda her birine bu oranın %50'si ödenir.

Cenaze Yardımı, Bir işçi emeklisinin vefatı durumunda 255 Yeni Manat (değişmez temel yardımın 3 katı) ödenir.

Sosyal Ödenek (sağ kalanlar): Bir ay için 45 Yeni Manat ödenir. (Eylül 2010)

6.2.2.6. Hastalık ve Analık Yardımları

Nakdi yardımlar, serbest meslek çalışanları, çiftçi birliklerinin üyeleri, toprak sahipleri ve yabancı vatandaşlarda dahil olmak üzere Azerbaycan'da ikamet eden bütün çalışanlar sigorta kapsamındadır.

Sağlık yardımları, Azerbaycan'da daimi ikamet eden herkes sağlık yardımlarından yararlanabilmektedir.

Bir hizmet akdine tabi çalışanların brüt gelirlerinin % 3'ü, bölgeler ve sektörler itibariyle farklılıklar göstermekle birlikte bağımsız çalışanların brüt gelirlerinin %50'si sisteme prim katkısı olarak aktarılmaktadır. İşverenler ise çalışanlarının brüt ücretinin %22'sini sosyal güvenlik sistemine katkı payı olarak ödemektedir. Katkı paylarını sınırlamak için kullanılan hiçbir asgari ya da azami kazanç sınırı yoktur.

Nakdi hastalık ve analık yardımlarından yararlanabilmek için en az altı aylık sigorta primi ödenmiş olması koşuluyla sigortalı olmak gerekmektedir. Sağlık yardımlarından yararlanabilmek için ise Azerbaycan'da ikamet şartı bulunmaktadır.

Hastalık yardımları: En az 8 yıllık çalışma süresi olanlar için son ayki kazancının tamamı, en az 5 ila 7 yıllık çalışma süresi olanlar için % 80'i ve 5 yıldan az çalışma süresi olanlar için ise %60'ı ödenir. Malul ise son ayki kazancının %150'sine kadar ödeme yapılır.

Belirli çatışmalarda yaralanmış kişiler, savaşta hayatını kaybetmiş olan askerlerin anne-babaları, eşleri ve çocukları ile Çernobil faciasında enfeksiyona maruz kalmış kişilere son ayki kazançlarının tamamı ödenir.

İşveren, yardımları ilk 14 gün için öder, daha sonraki sürelerle ilişkin yardımları Devlet Sosyal Koruma Fonu tarafından ödenir.

Analık yardımları, ortalama aylık brüt kazancın tamamı 126 gün süreyle ödenir. (Tahmini doğum zamanından 70 gün öncesi ve doğum sonrası 56 gün için)

Doğum izni, tarım sektöründe istihdam edilen sigortalı kadınlar için, tahmini doğum zamanının 70 gün öncesi ve 70 gün sonrası için (Çoklu doğumlarda 116 gün doğum sonrasına kadar) verilmektedir.

İşverenler, sağlık sigortası acenteleri ile anlaşması bulunan kamu yada özel sağlık kuruluşları aracılığıyla hastalara doğrudan tıbbi hizmetleri sağlayan zorunlu sağlık sigortası sağlamakla yükümlüdür.

Ücretsiz sağlık hizmetleri kapsamında; tekerlekli sandalye, aşı ve birinci grupta bulunan iş göremezliği bulunan kişiler için evde hemşire bakımı sağlamayı sunulmaktadır. Maluller ve yurt dışında tedavi için yetkilendirilmiş kişiler için ulaşım harcamalarının telifleri yapılır.

Birinci Grup (Devamlı bakım gerektiren, bütün iş dalları için yetersiz ve tam olarak engelli kişiler) ve İkinci Grup (Engellilik durumu bulunan, hiçbir iş için yeterli olmayan fakat devamlı bakım ihtiyacı olmayan kişiler) kişilere reçeteye tabi ilaçlar ve dış protezleri ücretsiz olarak sunulur.

Azerbaycan'da ikamet etmek koşulu ile bağımlı aile bireyleri de sağlık yardımlarından yararlanırlar.

6.2.2.7. İş Kazası

Tüm çalışanlar kapsam dahilindedir. Sadece yarı zamanlı çalışanlar kapsam dışıdır. Sağlık yardımlarından ülkede ikamet etmek koşulu ile yararlanırlar. Bütün masraflar işveren tarafından karşılanır. Sigortalı yada devlet katkısı bulunmamaktadır.

Geçici işgöremezlik yardımları; sigortalı kişinin aylık ortalama maaşının iş göremezlik derecesine göre hesaplanan miktarı, iş göremezliğin ortaya çıkmasının ertesi günün ödenmeye başlar ve kişinin tamamen iyileşmesine yada kalıcı iş göremezliğinin belgelenmesi aşamasına kadar ödenir.

Kalıcı işgöremezlik yardımları, sigortalıda tam işgöremezlik hali ortaya çıkarsa, geçmiş 12 aydaki ortalama aylık kazanımlarının %100'ü ödenir. tıbbi bir kurul periyodik olarak iş göremezlik durumunu gözden geçirir ve değerlendirir.

Kamu sağlık tedarikçileri tıbbi hizmetleri doğrudan hastalara sağlarlar. Yardımlar genel ve özel bakımı, hastanede tedaviyi, laboratuvar hizmetlerini, ulaşımı ve uygulamaların

ve ilaçların bütün bedelini kapsar. İş göremezliği olan kişilere rehabilitasyon ve meslek içi yeniden eğitim hizmetleri de mevcuttur.

Hak sahibi kişi sayısı birden fazla ise emekli maaşı eşit olarak bölünür; vefat eden kişinin aylık kazanımlarının ortalama %100'ü ödenir. vefat eden kişinin hak sahibi yardımcıları toplamı, vefat edenin tam iş göremezliği durumunda alacağı yardımı aşamaz.

Devlet Sosyal Koruma Fonu, ölüm yardımı olarak 100 Yeni Manat öder. Cenaze yardımları işveren tarafından karşılanır.

İşgöremezlik yardımları doğrudan işveren tarafından ödenir. Çalışma ve Halkın Sosyal Koruma Bakanlığı genel denetlemeden sorunludur.

Sağlık yardımlarının genel denetimi ve koordinasyonu Sağlık Bakanlığı'nın ve taşra teşkilatının sorumluluğundadır. Sağlık yardımı bedeli işveren tarafından ödenir.

6.2.2.8 İşsizlik Yardımları

Azerbaycan'da ikamet eden herkes bu yardımlarından yararlanma hakkına sahiptir.

Bir hizmet akdine tabi çalışanların brüt gelirlerinin %3'ü, bölgeler ve sektörler itibarıyla farklılıklar göstermekle birlikte bağımsız çalışanların brüt gelirlerinin %50'si sisteme prim katkısı olarak aktarılmaktadır. İşverenler ise çalışanlarının brüt ücretinin %22'sini sosyal güvenlik sistemine katkı payı olarak ödemektedir. Katkı paylarını sınırlamak için kullanılan hiçbir asgari ya da azami kazanç sınırı yoktur.

İşsiz kalmadan önceki 12 ay içerisinde en az 26 hafta sigortalılık süresi bulunması gerekmektedir. Sigortalı 15 ila normal emeklilik yaşı arasında bir yaşta olmalı, aktif bir şekilde iş aramakta ve çalışma istek ve arzusunda olmalıdır. Yardımlar iki uygun iş teklifi reddedilir veya geçerli bir sebebi olmaksızın her ay istihdam hizmetlerine kayıt yenileme yapılmazsa 3 aylık bir süre için askıya alınır. Yanlış bilgi verme ya da meslek içi eğitimi reddetme durumlarında yardımlar durdurulur.

İşsizlik yardımı almadan önceki 12 ay içerisinde ortalama aylık brüt kazancın %70'i ödenir. yardım miktarı ulusal ortalama aylık miktarını aşamaz. Yardımlar herhangi bir 12 aylık süreç içerisinde 26 haftaya kadar ödenir. aylık ortalama ulusal maaş miktarı Haziran 2010 için 315,2 Manattır.

Çalışma ve Halkın Sosyal Koruma Bakanlığı genel gözetimden sorunludur. Bakanlık alt kuruluşu olan Devlet İstihdam Hizmetleri, programı yerel ofisleri vasıtasıyla yönetir, yardımları öder ve işsiz kişilere (eğitim de dahil) istihdam hizmetlerini sağlar.

6.2.2.9. Aile Yardımları

En az bir çocuk sahibi sigortalılar sosyal sigorta yardımlarından yararlanırken, düşük gelirli aileler sosyal destek yardımlarından da yararlanabilmektedir.

Bir hizmet akdine tabi çalışanların brüt gelirlerinin %3'ü, bölgeler ve sektörler itibariyle farklılıklar göstermekle birlikte bağımsız çalışanların brüt gelirlerinin %50'si sisteme prim katkısı olarak aktarılmaktadır. İşverenler ise çalışanlarının brüt ücretinin %22'sini sosyal güvenlik sistemine katkı payı olarak ödemektedir. Katkı paylarını sınırlamak için kullanılan hiçbir asgari ya da azami kazanç sınırı yoktur. Sosyal destekler ve çocuk yardımlarının tüm maliyeti devlet tarafından karşılanmaktadır.

Sosyal desteklerden yararlanabilmek için ailedeki kişi başı aylık gelirin 65 Manat'tan az olması gerekmektedir.

Çocuk yardımları, Azerbaycan'da ikamet eden 16 yaşından küçük bazı kategorideki kişiler için ödenir. Çocuk bakım yardımları ise bir çocuk yetiştirmek için işinden ayrılan çalışanlara ödenir. Herhangi bir asgari belirleyici süre yoktur. Bu yardımlardan başka doğum ve evlat edinme yardımları (Ayda 75 Manat) ile kimsesizlere ödenen yardımlar (Ayda 35 Manat bulunmaktadır).

Çocuk ödeneği (Gelir değerlendirmeli); Bir yaşından küçük çocuk sahibi düşük gelirlili ailelere ayda 30 Manat ödenmektedir. Askeri hizmetini yapan çocuğu bulunan anne-babaya aylık 50 Manat ödenmektedir.

Çocuk bakım yardımı adı altında, 1,5 yaşına gelene kadar ayda 20 Manat ve 3 yaşına gelinceye kadar ise ayda 10 Manat ödenmektedir.

6.3. Türkiye Cumhuriyeti İle Azerbaycan Cumhuriyeti Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi

Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti arasında Sosyal Güvenlik Anlaşması 17 Temmuz 1998 tarihinde Ankara'da imzalanarak 9 Ağustos 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

6.3.1. Temel İlkeler

6.3.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi

İkili sosyal güvenlik sözleşmelerinde teklik ilkesi kapsamında ekonomik anlamda aktif olanlar için, sadece bir taraf sosyal güvenlik mevzuatını sigortalıya uygulamaktadır. Bu taraf devlet de prensip olarak sigortalının çalıştığı ülke (lex loci laboris) olmaktadır. Bu kuralın birinci istisnası yurt dışında görevlendirmeler sayılmaktadır. Bu hallerde işçiye uygulanacak sosyal güvenlik mevzuatı, göçmen işçiyi gönderen ülke olarak benimsenmektedir.

6.3.1.2. Eşit Muamele İlkesi

Her iki ülkeden birinin vatandaşları diğer ülkenin sosyal güvenlik mevzuatının uygulanması bakımından, o tarafın vatandaşı ile eşit işleme tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı hallerde, bir ülkenin vatandaşları diğer ülke vatandaşları gibi, aynı şartlarla, aynı haklardan yararlanacaklar ve aynı yükümlülüklerle tabi olacaklardır.

Eşit muamele ilkesi, sosyal güvenlik sistemlerinin göçmen işçilere buldukları üye devletin uyruklarıyla eşit işlem görecekleri anlamına gelmektedir. Bu ilkeye göre, sigortalıya çalıştığı üye devletin kendi vatandaşına uygulanan hak ve yükümlülüklerde eşit davranılmasına ilişkin zorunluluk getirilmektedir. Her türlü dolaylı veya doğrudan ayrımcılık yasaklanmıştır.

Toplumsal kurallar ve politikalar belirli özelliklere sahip kişi ve grupları diğer bazı kişi ve gruplara tercih edecek şekilde tasarlanmış ve bu amaçla yapıldığı açık olan uygulamalar mevcut ise doğrudan ayrımcılık söz konusu olmaktadır. İşe almada aynı mesleki niteliklere sahip kişilerden belirli bir uyuğa sahip olanların, diğer ülke vatandaşlarına tercih edilmesi açık bir ayrımcılık uygulamasıdır.

Tarafsız gibi görünen ve açık bir ayrımcılık niyeti ortaya koymayan uygulama ve politikalar ayrımcılığa sebep oluyorsa dolaylı ayrımcılık söz konusu olmaktadır. Örneğin; bir işverenin gece vardiyasında çalıştırmak üzere, en az iki yıl söz konusu üye ülkede ikamet eden kişiler işe almak istediğini duyurması, üye ülke vatandaşları için gerçekleştirilmesi daha kolay bir şart olduğundan dolaylı ayrımcılığa neden olan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

6.3.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi

Taraf ülkelerde çalışma yada ikamet süreleri, sigorta haklarının kazanılmasında tamamlanmış süreler olarak göz önüne alınacaktır.

6.3.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi

Kişi, sosyal sigorta yardımlarını ödeyen üye devlet dışında başka bir üye devlette ikamet etse dahi yardımlar, yardımı yapan üye devlet tarafından askıya alınamaz, durdurulamaz veya geri çekilemez. Ancak bu ilke özel primsiz yardımlar için değil, zorunlu primli yardımlar için geçerli olmaktadır.

Her iki taraf için bağlanmış bir aylık, diğer ülkede ikamet edilmesi dolayısıyla durdurulamaz, indirilemez, tadil edilemez veya geri alınamaz. Ayrıca üçüncü bir ülkede ikamet eden diğer ülke vatandaşına, o ülke vatandaşlarına uygulanan koşullar ve aynı ölçüler içerisinde yardımlar ödenecektir. Yaşlılık aylığı, ilgili şahsın aylığa hak kazanma yaşına eriştiği zaman diğer ülkede ikamet etmesi halinde de ödenmektedir. Geride kalan hak sahiplerine verilen aylığa hak kazanma durumu, geride kalan hak sahibinin sigortalının ölümü tarihinde diğer ülkede ikamet etmekte olmasından dolayı da etkilenmeyecektir.

6.3.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi

Üye devletlerin sosyal sigorta kurumları her türlü konuda birbirlerine ve sigortalılara yardımcı olmak ve kendi mevzuatlarını uyguluyormuşçasına hareket etmek zorundadırlar.

Türkiye-Azerbaycan Sosyal Güvenlik Anlaşması kapsamında, her iki ülkenin yetkili makamları veya bu yetkili makamlarca tayin edilen merciler, Sözleşmenin uygulanması ve uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla irtibat bürolarını tayin ederler. Kendi Kanun ve Yönetmeliklerinde gerçekleşen bütün önemli değişiklikleri birbirlerine ileteceklerdir.

Ayrıca, taraflardan birinin mevzuatına göre belirli bir süre içinde bir makama verilmesi gereken bir talep, bildirge veya dilekçe aynı süre içinde karşı tarafın eşdeğer makamına verilmiş ise, zamanında birinci makama verilmiş sayılacaktır. Bu gibi hallerde talebi, bildirgeyi veya dilekçeyi alan diğer Taraf Makamları, bunları vakit kaybetmeksizin birinci Tarafın yetkili makamına iletileceklerdir.

Diğer Akit Taraf ülkesinde bulunan şahıslara ödenecek aylıklarla ilgili ödeme usulü Akit tarafların anlaşmaları ile tespit edilmektedir.

6.3.2. Yürürlük Sahası

Türkiye Cumhuriyeti-Azerbaycan Cumhuriyeti arasındaki Sosyal Güvenlik Anlaşması, Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti sınırları içerisinde uygulanmaktadır.

6.3.3. Kişisel Kapsam

Sözleşme; Türkiye'deki Azerbaycan vatandaşlarına ve Azerbaycan'daki Türk vatandaşlarına uygulanmaktadır.

6.3.4. Maddi Kapsam

Sözleşme hükümleri Norveç bakımından,

- Sosyal Sigorta Hakkında” Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu,
- Ahalinin İstihdamı Hakkında” Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu,
- Emegın Korunması Hakkında” Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu,
- Mezuniyetler Hakkında” Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu,
- Vatandaşların Emeklilik Maaşıyla Teminatı Hakkında” Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu,

Türkiye bakımından; hastalık ve analık, iş kazaları ile meslek hastalıkları, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları hakkındaki,¹¹

- İşçileri (Tarım işçilerinin dahil olması koşuluyla) kapsayan Sosyal Sigortalar (Hastalık, Analık, İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları, Malullük, Yaşlılık ve Ölüm) hakkında mevzuat,
- Devlet memurlarını kapsayan Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı hakkında mevzuat (Malullük, Yaşlılık ve Ölüm),
- Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar hakkında mevzuat (Malullük, Yaşlılık ve Ölüm),
- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20’nci Maddesine tabi olan Sandıklarla ilgili mevzuatlara uygulanmaktadır.

11 Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce imzalanmıştır.

Bir Tarafın mevzuatında yeni haklar getiren değişiklikler yapıldığı takdirde diğer tarafa 3 ay içinde bilgi verilir. Diğer taraf 3 ay içinde söz konusu değişikliklere itiraz etmez ise bu Sözleşme, bu değişikliklere de uygulanır.

Bu sözleşmenin Sosyal Sigortanın yeni bir alanına dair mevzuata uygulanması, Taraflar arasında bu amaçla ilave Sözleşme imzalanması yolu ile gerçekleştirilir.

6.3.5. Uygulanacak Mevzuatla İlgili Hükümler

Sözleşmenin 7'nci ve 8'inci maddelerine aykırı olmadığı takdirde, bir Taraf Ülkesinde emek faaliyetiyle uğraşan şahıs bu faaliyetle ilgili olarak yalnız çalıştığı Ülke mevzuatına tabi olur.

- i. Bir Tarafın mevzuatına tabi olan ve bir tarafın işvereni tarafından diğer Taraf Ülkesine 24 aydan az bir süre için çalışmaya gönderilen bir şahıs, bu hizmetleri birinci Taraf Ülkesinde yerine getirilmiş gibi, yalnız birinci Taraf Ülkesinin mevzuatına tabi olur. Her iki Tarafın Yetkili Makamlarının önceden onaylamasıyla bu süre toplam 60 ayı geçmemek şartıyla uzatılabilir.
- ii. Taraf Ülkelerden birinin sınırları içinde kendi sermayesi hesabına faaliyette bulunan şahıs, kendi faaliyetini geçici olarak 2 nci Taraf Ülkenin sınırları içinde gerçekleştirmek amacıyla bu Ülkeye geldiği halde 24 aya kadar 1 inci Ülkede faaliyet göstermiş gibi o şahsa 1 inci Tarafın mevzuatı uygulanır. Her iki tarafın Yetkili Makamlarının önceden onaylaması koşuluyla bu süre toplam 60 ayı geçmemek şartı ile uzatılabilir.
- iii. Taraf Ülkelerin birinde merkezi bulunan hava, kara taşımacılığı veya telekomünikasyon firmalarında çalışan şahsın diğer Taraf Ülkeye gönderilmesi halinde, gönderen Tarafın mevzuatı uygulanır.
- iv. Gemi mürettebatı ve gemide mürettebat olmayan diğer çalışanlar geminin taşıdığı bayrağın ait olduğu Taraf Ülkenin mevzuatına tabidirler.
- v. Taraflardan birinin diğer Taraf Ülkesindeki şube veya daimi temsilcilik bürolarında çalışan şahıslar, Şube veya Daimi Temsilciliğin bulunduğu Taraf Ülkenin mevzuatına tabidirler.
- vi. Bir Taraf Ülkenin devlet kuruluşlarında, resmi temsilciliklerinde veya buna eşit olan kurumlarında çalışan şahıslar, vatandaşı olduğu Tarafın mevzuatına tabi olurlar. Bu şahıslar, diğer Tarafın vatandaşı oldukları durumda veya sürekli olarak bu ülkede oturuyor iseler, bunlar; sürekli oturdukları Ülkenin mevzuatının uygulanmasını, işe başladıkları tarihten itibaren 3 ay içinde talep edebilirler.

Diplomatik ve Konsolosluk Temsilcilikleri;

- Diplomatik ve Konsolosluk Temsilciliklerinde çalışanlar ve bunlara eş tutulan şahıslara, gönderen Tarafın mevzuatı uygulanır.
- Bir Taraf ülkesinde, diplomatik ve konsolosluk temsilciliklerinde Ülkeleri tarafından gönderilmeyen şahıslara, çalıştıkları temsilciliklerin bulunduğu Taraf Ülkenin mevzuatı uygulanır.

- Bu Maddenin 1'inci ve 2'nci bendinde gösterilenler dışında, diplomatik veya konsolosluk temsilciliğinin ait olduğu Ülkenin vatandaşı olan şahıslar veya o Ülkede daimi oturan şahıslar, Taraf Ülkelerden birinin mevzuatının uygulanmasını, işe başladıkları tarihten itibaren 3 ay içinde talep edebilirler.

İstisnalar

İşçi ve işverenin birlikte talepleri esas alınarak her iki Tarafın Yetkili Makamları veya bu Makamlar tarafından gösterilen Yetkili Kurumların genel mutabakatıyla Sözleşmenin 6'ncı ve 7 nci maddelerinin hükümlerinin uygulanmasında istisnai haller belirlenebilir.

6.3.6. Hastalık ve Analık Yardımları

Taraflardan birinin mevzuatına göre hastalık ve analıkla ilgili yardım hakkının meydana gelmesi, belirli sigortalılık sürelerinin veya staj sürelerinin tamamlanmasına bağlı olduğu hallerde, bir tarafın Yetkili Kurumu, sigortalılık sürelerini birleştirmek yoluyla diğer tarafın mevzuatına göre tamamlanmış sigortalılık sürelerini, aynı zamana tesadüf etmemek şartı ile kendi mevzuatına göre tamamlanmış süreler gibi dikkate alır.

İşverenleri tarafından belirli bir işin yerine getirilmesi için, geçici olarak diğer Taraf Ülkesine gönderilen sigortalı şahsın tedaviye ihtiyacı olursa, geçici olarak çalıştığı Ülkenin ilgili Kurumunca tedavisi sağlanır. Tedavi masrafları hastanede yatma da dahil olmak üzere, gönderen Ülkenin sosyal güvenlik kurumu tarafından tedaviyi yapan ilgili Kuruma ödenir.

6.3.7. Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Yardımları (Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi)

Taraflardan birinin mevzuatına göre yardım alma hakkının meydana gelmesi, korunması veya yeniden kazanılmasının belirli sigortalılık sürelerinin tamamlanmasına bağlı olduğu hallerde, bir tarafın yetkili kurumu diğer taraftaki sigortalılık sürelerini, aynı zamana rastlamamak şartı ile kendi mevzuatına uygun olarak kabul eder.

6.3.8. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları

Sigortalı olduğu sürede iş kazası geçiren veya meslek hastalığına tutulan sigortalı şahıs, yardımlardan sigortalı olduğu tarafın mevzuatına göre yararlanır.

İş kazası geçiren veya meslek hastalığına tutulan bir şahıs ikametgahını diğer taraf ülkesine naklettiği zaman, kayıtlı bulunduğu yetkili kurumun iznini almak koşuluyla bu yardımlardan yararlanmaya devam eder. Bu izin süresi ilgili sağlık kuruluşu raporu ve yetkili kurumun muvafakati ile uzatılabilir.

Bir şahıs ikametgahını diğer taraf ülkeye naklettikten sonra iş kazası veya meslek hastalığı tespit edildiği takdirde, kayıtlı bulunduğu kurumun iznini almak koşuluyla bu kurumun hesabına iş kazası ve meslek hastalığı sigortasının sağlık ve tedavi yardımlarından yararlanmaya hak kazanır.

6.3.9. Aile Yardımları

- i. Çocuklar için ilave yardımlar ödeme hakkı, diğer tarafta yaşayan çocuklar da dahil edilerek şahsın sigortalı olduğu ülke mevzuatına uygun olarak tespit edilir.
- ii. Çocuklar için ilave yardımlar ödeme hakkı, her iki tarafın mevzuatına göre kazanıldığı takdirde, çocukların oturduğu ülkenin mevzuatı uygulanır.
- iii. Yukarıdaki mevzuat emekli maaşı alan şahıslar için de geçerlidir.

6.3.10. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü

Tarafların yetkili makamları, taraflar arasında bu Sözleşmenin yorum ve yerine getirilmesi ile ilgili meydana gelen bütün anlaşmazlıkları görüşerek çözmeye çalışırlar.

Bir anlaşmazlığın 6 ay içinde ortadan kaldırılması mümkün olmazsa, onun çözümü taraflardan birinin başvurusu ile aşağıda belirtilen şekilde kurulan hakem heyetine verilir.

- i. Sözleşmede taraf olan her bir Devlet, anlaşmazlığın hakem heyeti tarafından çözülmesi ile ilgili müracaatı aldıktan sonraki bir ay içinde, bir hakem tayin eder. Bu şekilde atanan iki hakem, hakemi sonuncu atayan devletin, bu atamayı bildirmesinde itibaren 2 ay içinde, 3'üncü bir devletin temsilcisi olan bir şahsı 3'üncü hakem olarak seçer.
- ii. Sözleşmeye taraf olan Devletlerden biri belirlenen sürede hakem tayin etmezse, diğer devlet, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanına müracaat ederek hakem tayin etmesini ister. Tayin edilen iki hakem tayin olunacak üçüncü hakemin seçilmesi konusunda anlaşmaya varamazsa, aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulur.
- iii. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanı Sözleşmeye taraf olan devletlerden birinin temsilcisi olursa, bu maddeye göre ona verilen görevler mahkeme başkan yardımcısına ya da 3'üncü bir devletten olan en yüksek dereceli hakeme devredilir.

Hakemler heyeti oy çokluğu ile karar verir. Heyetin kararları her iki Devlet için mecburi nitelik taşır. Sözleşmede taraf olan her bir devlet kendisinin tayin ettiği hakemin masraflarını öder. Diğer masraflar Sözleşmede taraf olan devletlerce eşit düzeyde ödenir. Hakemler Heyeti çalışma usullerini kendisi belirler.

6.3.11. Sözleşmenin Yürürlüğe Girmesi ve Süresi

Sözleşme 5 yıl süreyle yürürlükte kalır ve geçerli olması için zorunlu olan, iç hukuki prosedürlerin yerine getirilmesi konusunda tarafların yazılı teatilerinin tamamlandığı tarihte yürürlüğe girer. Eğer, taraflardan biri bu sürenin sona ermesinden 6 ay önce diğer Tarafa Sözleşmenin feshedilmesi konusunda yazılı bildirimde bulunmaz ise, Sözleşme 5 yıllık devreler halinde yeniden uzatılmış sayılır.

Bu Sözleşme feshedildiğinde, Sözleşmenin 3'üncü maddesinde belirtilen şahısların elde ettikleri haklar geçerliliğini korur ve onların Sözleşmeye göre elde edecekleri haklar konusunda karar verilmesini teminen müzakerelere başlanılır. Bu konuda anlaşma olmaz ise, anlaşmazlıklar 33'üncü maddedeki esaslara göre halledilir.

7. TÜRKİYE CUMHURİYETİ - GÜRCİSTAN SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

7.1. Gürcistan'daki Türk Vatandaşlarına İlişkin Sayısal Bilgiler

Aşağıda yer alan tabloda Gürcistan'da yaşayan Türk vatandaşlarına ait nüfus bilgileri gösterilmektedir.

Tablo V. Gürcistan Nüfusu, Ülkede Yaşayan Yabancı ve Türk Sayısı (2012)

	Ülke Nüfusu (1)	Ülkedeki Yabancı Nüfus (2)	Ülkedeki Türk Nüfus (3)	Ülkedeki Türk Çalışan Sayısı (4)
	2012	2010	2010	2010
Kadın	2.341.900			
Erkek	2.127.300			
Toplam	4.469.200 ⁽¹⁾	34.200 ⁽²⁾	2.145 ⁽³⁾	1.000 ⁽⁴⁾

Kaynaklar:

- (1) Veriler Gürcistan Ulusal İstatistik Ofisi internet sayfasından alınmıştır ve 2012 rakamlarını göstermektedir. http://www.geostat.ge/index.php?action=page&p_id=152&lang=eng, (Erişim Tarihi: 07.06.2012)
- (2) Rakamlar Gürcistan Ulusal İstatistik Ofisi 2010 İstatistik Yıllığı'ndan alınmıştır. Ülkedeki yabancı sayısı cinsiyete göre belirtilmemiş olup, en son 2010 yılı göçmen verisidir. http://dwvg.ge/wp-content/uploads/2010/03/Yearbook_2010.pdf, (Erişim Tarihi: 07.06.2012)
- (3) Gürcistan'da yaşayan Türk vatandaşları sayısı verisi en son 31.10.2010 tarihi itibarıyla ÇSGB, DİYİH verisidir. <http://www.cs.gb.gov.tr/cs.gbPortal/diyih.portal?page=yv&id=1> (Erişim Tarihi: 07.06.2012)
- (4) Gürcistan'da çalışan Türk vatandaşları sayısı verisi en son 31.10.2010 tarihi itibarıyla ÇSGB, DİYİH verisidir. <http://www.cs.gb.gov.tr/cs.gbPortal/diyih.portal?page=yv&id=1> (Erişim Tarihi: 07.06.2012)

Gürcistan'da yaşayan Türk vatandaşlarımız, ülkedeki yabancı uyruklu nüfusun %6,2'sini oluşturmaktadır.

7.2. Gürcistan Sosyal Güvenlik Sistemi¹²

Gürcistan sosyal güvenlik sistemi; Çalışma, Sağlık ve Sosyal İşler Bakanlığı'nın bir birimi olan Sosyal Hizmet Birimi (Social Service Agency) tarafından yönetilmektedir. Ancak genel olarak sistemin denetim ve koordinasyonu Bakanlık tarafından yapılmaktadır.

Gürcistan'da ikamet eden tüm çalışanlar için sosyal sigorta sistemi bulunmaktadır. Ayrıca, Güvenlik Bakanlığı, İçişleri ve Savunma Bakanlığı çalışanları için özel sistem ve hükümet kararlarıyla belirlenen ihtiyaca göre yaşlılar, malul kişiler ve dul-yetimlere sosyal yardım sistemi uygulanmaktadır.

¹² ISSA ve MISSCEO yayınlarından derlenmiştir.

Sosyal Hizmet Birimi'nin temel görevi; yararlanıcıların belirlenmesi, belirlenen kişilere verilecek sağlık hizmetleri ile erişimi yapılacak diğer sosyal güvenlik yardımlarının gelecekteki durumunu daha şeffaf ve genel kapsamlı yapmak amacıyla, finansmanı devletçe sağlanan sosyal yardım programlarını yönetmek ve izlemektir.

Gürcistan'da ikamet eden tüm kayıtlı çalışanlar için sosyal sigorta ve sosyal yardım sistemi bulunmaktadır. Aşağıda belirtilen sigorta kollarına ek olarak, işverenler ve devlet ek diğer yardımlar sağlayabilmektedir.

Sosyal güvenlik kapsamında sağlanan temel ve ek yardımlar aşağıda belirtildiği şekildedir.

- i. Yaşlılık Aylığı
- ii. Ölüm Aylığı (Dul-yetim aylığı)
- iii. Malullük Aylığı
- iv. Hastalık ve Analık Yardımları
- v. İş Kazası ve Meslek Hastalığı
- vi. Aile Yardımları
- vii. Ek Yardım Programları

Gürcistan'da işsizlik yardımı ile ilgili özel bir sosyal sigorta, dolayısıyla ayrı bir fon kaynağı ve devlet katkısı yoktur. Ancak işçi-işveren arasında iş kanunu ile düzenlenen anlaşmalar olabilmektedir. İşveren tarafından sözleşme feshinde işveren, 1 aylık ortalama ücreti çalışana vermektedir.

7.2.1. Gürcistan Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı

Gürcistan sosyal güvenlik sisteminde uzun vadeli sigorta kolları olan malullük, yaşlılık ve ölüm aylığı için yapılan yardımın finansmanı; sigortalılardan, serbest çalışanlardan ve işverenden alınan prim kesintileriyle sağlanmaktadır. Sigortalı kişinin vergilendirilebilir gelirinin %25'i sosyal güvenlik primleri için alınmaktadır. Ancak bu orana kısa vadeli sigorta kolları olan iş kazası- meslek hastalığı, hastalık, analık için ödenen katkılar da dahildir. Aylıklar vergilendirmeye tabii değildir. Ayrıca devlet, ihtiyaç halinde sübvansiyon sağlamaktadır. Yaşlılık ve malullük için sigortalıdan ve devlet bütçesinden, ölüm sigortası ile uzun dönem bakımı için yalnızca devlet bütçesinden katkı sağlanmaktadır.

Hastalık ve analık sigortalarında, sağlık yardımı ve nakdi yardımların finansmanı, sigortalılar ve işverenlerden alınan prim kesintileri ve devlet desteğiyle sağlanmaktadır. Ancak sigortalı ve bağımsız çalışanlardan alınan katkılar; ayrıca hastalık ve analık sigortası adı altında alınmamakta olup yaşlılık, malullük, ölüm için alınan uzun vadeli sigorta kolları için toplanan yardımlardan karşılanmaktadır. Hastalık nakdi yardımının tümü işverence ödenmektedir. Aynı yardım ise vergilerle ve devlet sübvansiyonlarıyla finanse edilmektedir. Analık halinde nakdi yardım devletçe ödenmektedir. Analık sigortası, gelire bağlı olmadan Sosyal Hizmet Birimi tarafından sosyal sigorta programı aracılığı ile finanse edilmektedir.

İş kazası ve meslek hastalığı halinde, çalışanların ihtiyacı uzun vadeli sigorta kolları için toplanan primlerden karşılanmaktadır. Bunun için ayrı bir prim toplanmamakta olup, işverenler ve bağımsız çalışanlar söz konusu katkıları ödemektedirler. Bu durumda ödenen aylıklar vergi ve prim gibi kesintilere tabii değildir. Devlet katkısı yoktur.

2008 yılında yürürlüğe giren kanun ile aile yardımlarının finansmanının tamamı devlet tarafından sağlanmakta olup söz konusu yardımlar herhangi bir vergi veya prim kesintisine tabii değildir.

7.2.2. Gürcistan Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar

7.2.2.1. Yaşlılık Aylığı

Yaşlılık aylığı; devlet bütçesi ve özel sigorta şirketlerince yaş şartını sağlayan tüm yaşlı kişilere ödenmektedir. Yaş şartı; en az 5 yıl kapsamda çalışmak şartıyla kadınlar için 60, erkekler için 65'tir. Sosyal yardım olarak yaş şartı ise erkeklerde 70, kadınlarda 65 yaşından sonra başka gelirlerinin olmaması şartıyla ödenmektedir. Erken emeklilik mümkün değildir. Aylıkların hesaplanmasında belirli bir miktara ek olarak, hizmet yılına göre hesaplanan tutarlar eklenmektedir. Elde edilen gelir, aylıkları etkilemez ve aylıklarda üst sınır yoktur. Kısmi emeklilik aylığı için herhangi bir şart yoktur. Aylık 80 lariye (37,1 avro) ek olarak katkı süresine göre değişen 2 ile 10 lari arasında ilave ödeme bulunmaktadır. 0-5 yıl süreyle çalışmaya 2 lari, 5-15 yıl için 4 lari, 15-25 yıl için 7 lari, 25 yıl üstü için 8 lari ek ödeme vardır (1 lari= 0,46 avro).

7.2.2.2. Dul ve Yetim Aylığı

Dul ve yetim aylığından, çalışan tüm vatandaşların dul, yetim ve eski eşleri yararlanabilmektedir. Ölen kişinin eşi, çalışmamasına bağlı olarak bu haktan faydalanabilmektedir. Yetimler 18 yaşına kadar, öğrenciler ise 23 yaşına kadar aylık alabilmektedirler. Ancak ölen kişinin bakmakla yükümlü olduğu çalışmayan kişiler de aylık alabilmektedir. Özürlülerde süre sınırı yoktur. Boşanmış eş bu haktan faydalanamaz. 18 yaş altındaki yetimler de (Evlat edinilmiş çocuklar da) bu gruba dahil olup, söz konusu kişiler yardımdan faydalanmak için Sosyal Hizmet Birimi'ne başvurmalıdırlar. Ayrıca cenaze ve ölüm ödeneği yoktur. Ölüm aylığı tüm hak sahiplerine, ölen kişinin en son yıl aldığı gelire göre; bununla ilgili bir bilgi yoksa benzer durumda olan kişilerin aylıkları dikkate alınarak; benzer kişi de yoksa ulusal asgari gelir nispetinde bağlanmaktadır. Hayatta kalan eş tekrar evlenirse önceden bağlanmış olan ölüm aylığı kesilmektedir. Yetim çocuklar ayda 55 gel almaktadır. (Bu rakam genel olarak minimum yaşlılık aylığıdır.) Aylıklarda azami sınır yoktur. Ayrıca verilen aylıklardan da vergi veya prim kesintisi yapılmamaktadır.

7.2.2.3. Malullük Aylığı

Maluliyet sigortası, şartları taşıyan tüm vatandaşlara sabit bir yardım oranı olarak uygulanmaktadır. Talep sahipleri, kendilerine bakabilme, hareket, iletişim, çalışma kabiliyetleri gibi çeşitli faktörlere göre değerlendirildikten sonra, maluliyet dereceleri hafif, orta, önemli ve yüksek olarak dört kategoriye ayrılmaktadır. (Hafif; kişinin çalışmasına engel

olmayacak düzeyde bedensel kayıptır. Diğer üç sınıf ise düzeylerine göre başkasının bakımına muhtaç olacak şekilde bedensel kayıplardır.) 18 yaşından önce daimi olarak çalışma gücünü kaybedenler “malul durumdaki çocuk” unvanını alırlar.

Eğer maluliyet durumuna uğrayan kişi; aynı işi daha az maaşla yapabilecek veya maluliyetinden dolayı işini yaparken daha çok zorlanacaksa, maluliyet oranı %25 olarak değerlendirilmektedir.

Aylık miktarı maluliyet derecesine bağlı olup yardım miktarları kanunla belirlenmiştir. Yüksek maluliyet oranına sahip kişiler 1’inci sınıf, önemli derecede maluliyet oranına sahip kişiler 2’inci sınıf, orta derecede maluliyet oranına sahip kişiler ise 3’üncü sınıf malul sayılmaktadır. Harp malulleri ve malul çocuklara (Bunlar aslında üçüncü gruba dahil edilmektedir) 80 ve 70 gel, 1’inci ve 2’inci sınıftakiler ayda 129 gel, 3’üncü sınıftakiler 80 gel aylık almaktadırlar. Geçici maluliyet aylığı ayda 55 gel, Harp malulleri bu aylıktan ayrı olarak çalışmalarından dolayı da kazanç elde edebilirler.

Maluliyet aylığı vermek açısından süre sınırı yoktur. Ancak kişi yaşlılık aylığı alabilecek zamana geldiğinde, maluliyet veya yaşlılık aylıklarından birini seçmek zorundadır. Kişi kendisi için en yüksek aylığı tercih edebilir. Ancak aylık miktarı değişmez. Çocuk maluller 1’inci ve 2’nci gruba dahil edilmelerine göre yıllık 3000 gel, diğer malul kişiler yıllık 1500 gel vergi muafiyetine tabidir.

7.2.2.4. Analık ve Hastalık Yardımları

Analık ve hastalık yardımları için, 1994 “Sağlık Bakımı”, 1955 “Sağlık Bakımı Sistemi”, 1997 “Medikal Sigorta”, 2006 “İş Kanunları” geçerlidir. Analık yardımları için sosyal sigorta, medikal yardımlar için sosyal yardım sistemleri kullanılmaktadır. Sigortalı çalışanlardan ayrı olarak yoksul Gürcistan sakinleri de medikal yararlarından faydalanmaktadır.

Hastalık sigortasından, sigortalı çalışanların yanında askeri ve sivil memurlar da faydalanmaktadır. Hastalık yardımını işverenler direk çalışanlara sağlamaktadır. Analık sigortasında aynı yardım, yoksulluk sınırı altında olanlara; nakdi yardım ise tüm çalışan kadınlara verilmektedir.

Hastalık izni yalnızca devlet tarafından yetkilendirilmiş doktor ve hastanelerce verilebilmektedir. Hastalık izni için çalışmama durumunun ilk gününden itibaren bu izne ihtiyaç vardır. Hak sahibinin kendi doktoru yalnızca ilk 10 gün için hastalık izni verebilir. Bu sürenin aşılmasını gerektirecek durumlarda iş yeri birimiyle ilgili doktor ancak 30 güne kadar hastalık izni verilebilmektedir. 30 günü geçen hastalıklarda heyet kurulu gibi bir komisyon izinleri verilebilmektedir. Bu sürede maaşta herhangi bir kesinti uygulanmaz. Hastalık izni hak etmek için asgari çalışma süre şartı yoktur.

Hastalık bakımı yararlanıcıları; yoksulluk sınırı altındaki çocuklar, yaşlılar ve malul kişilerdir. Nakdi analık yardımı için doğumun gerçekleşmesi gereklidir. Belirli bir çalışma süresi, ikametgah veya süre şartı aranmamaktadır. Ayrıca tüm vatandaşlar ve Gürcistan’da kalıcı oturanlar, ilave bir şart aranmadan ek bazı faydalar sağlayan özel sigorta şirketleri tarafından sağlanan isteğe bağlı sigorta yaptırabilirler.

Analık izni; normal doğumlar için 126 takvim günü, sorunlu veya çoğul doğumlar için 140 takvim günü, 26'ncı haftadan erken doğum halinde çocuk canlı doğarsa 140 gün, ölü doğum veya çocuğun doğduktan sonra yedi gün içinde ölmesi hallerinde 70 takvim günüdür. Doğumdan dolayı annenin ölmesi sebebiyle babaya veya bebeğe bakan kişiye 126 gün, çocuğun evlat edinilmesi dolayısıyla 56 gün analık izni verilmektedir.

7.2.2.5. İş Göremezlik Yardımı

Hastalık ve analık yardımları kapsamındaki izin süresine bağlı olarak yapılacak iş göremezlik yardımı, özel sektör için işçi-işveren arasında yapılan anlaşmalara bağlı olarak değişebilmektedir. Analık için nakdi yardım, maaşa göre hesaplanmaktadır ancak azami sınır 600 geldir.

7.2.2.6. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Yardımları

İş kazası ve meslek hastalığı sigortasından, bağımsız çalışanlar hariç tüm çalışanlar faydalanabilmektedir. İşverenler, çalışanlarına güvenli bir iş ortamı sağlamak zorundadır. İş yerindeki zararların tazmini sivil ilişkiye dayanmakta ve iş kanunu çerçevesinde düzenlenmektedir.

Bu sigortadan sağlanan yardımlarda herhangi bir hak kazanma süresi söz konusu değildir. Kişi, işini yaparken iş yerinde veya dışarıda oluşan kazalar iş kazası sayılmaktadır. İşe gitmek için çalışan tarafından sağlanan ulaşımda, yolda olan kazalar da kapsamdadır.

Meslek hastalıkları listesini 2002'den itibaren Çalışma, Sağlık ve Sosyal İşler Bakanlığı belirlemektedir. Hastalığa maruz kalmada minimum ve maksimum süre sınırı yoktur. Sürekli ve geçici iş göremezlikle ilgili nakdi ve aynı yardım miktarı işçi-işveren arasındaki anlaşmaya dayanmaktadır. Geçici iş göremezlik durumunda yardım, 6 aya kadar (tüberküloz için 10 aya kadar) ödenmektedir. Sürekli iş göremezlik, genelde iş kazası geçiren kişinin iyileşme derecesine ve kazanın yapısına göre değişen sürelerle 6, 12 ve 24 ay süre sonra tekrar değerlendirilmektedir. Ayrıca bu kişiler için rehabilitasyon düzenlemeleri vardır. Eğer kazaya uğrayan kişi, belirli medikal kurumlarca işe dönmek için tekrar eğitilebilir düzeyde ise işveren bu kişiye gerekli eğitim imkanlarını sağlamak zorundadır. Eğitim süresince bu kişinin daha önceki maaşları da işverence ödenmektedir. Engelliler için çeşitli kurum ve kuruluşlarca düzenli programlar düzenlenmektedir. Kişisel rehabilitasyon programları devlet ve yerel idare bütçelerinden finanse edilmektedir.

7.2.2.7. Aile Yardımları

Aile yardımları sosyal yardım sistemiyle verilmekte olup, Gürcistan'da oturan tüm vatandaşlardan bir veya birden fazla çocuğu olan yoksul ebeveynlere ve öksüz kalan çocuklara bakan veli ya da vasilere, yerel otorite kararlarıyla verilmektedir.

Aile yardımından faydalanmak için özel bir şart yoktur. Özürlü çocuklara sahip ailelere diğer gelirlerine ek olarak her engelli çocuk için ayda 22 gel ek yardım sağlanmaktadır. Ayrıca görme özürlü çocuklu aileler için aile başına ayda 22 gel ilave yardım ödenmektedir. Bu miktar, diğer sosyal yardımlarla beraber geçerli kanun ile belirlenmektedir. 18 yaş altı yedi veya daha fazla çocuklu ailelere, aile başına ayda 35 gel ek yardım sağlanmaktadır.

Çalışmayan (İşsiz kalan) kişinin ailesinde tek çocuk varsa 22 gel, daha fazla çocuk varsa 35 gel ek yardım sağlanır. Ayrıca ana-babası olmayan çocuklara bakanlar, çocuk başına 55 gel yardım alabilmektedirler.

7.3. Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi

Türkiye ile Gürcistan arasında imzalanan sosyal güvenlik sözleşmesinin tarihsel gelişiminde sosyal güvenlik alanında gerçekleştirilen işbirliği çalışmaları sonucunda bir protokol anlaşmasının imzalandığı görülmektedir.

29 Eylül 1998 tarihinde Ankara’da, Türkiye Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Gürcistan Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik, Çalışma ve İstihdam Bakanlığı arasında “Sosyal Güvenlik Alanında Karşılıklı İşbirliği ve Protokol” imzalanmıştır. Söz konusu protokol ile taraflar, sosyal politika alanında öngörülen değişiklikler ve uygulamaların etkileri hakkında bilgi ve deneyim alışverişinde bulunacaklardır.

Bakanlıklar arası İşbirliği Protokolü kapsamında 22-26 Haziran 1999 tarihleri arasında Borjomi’de Ortak Çalışma grubu toplantısı yapılmıştır. Söz konusu protokol ile uzman değişimi, eğitim ve benzeri konularda izlenecek yöntemler belirlenerek faaliyet planı hazırlanmıştır. Faaliyet planları çerçevesinde görevliler, taraf ülkelere gitmişlerdir. Ancak işbirliği faaliyetleri 1999 yılında kesintiye uğramıştır.

11 Aralık 1998’de imzalanan “Türkiye- Gürcistan Sosyal Güvenlik Sözleşmesi” 20 Kasım 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu sözleşmeye ait İdari Anlaşma’da aynı tarihlerde imzalanmış ve yürürlüğe girmiştir.

7.3.1. Temel İlkeler

7.3.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi

İkili sosyal güvenlik sözleşmelerinde teklik ilkesi kapsamında ekonomik anlamda aktif olanlar için, yalnızca bir taraf sosyal güvenlik mevzuatını sigortalıya uygulamaktadır. Söz konusu taraf devlet de prensip olarak sigortalının çalıştığı ülke (lex loci laboris) olmaktadır.

7.3.1.2. Eşit Muamele İlkesi

Her iki ülkeden birinin vatandaşları diğer ülkenin sosyal güvenlik mevzuatının uygulanması bakımından, o tarafın vatandaşı ile eşit işleme tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı hallerde, bir ülkenin vatandaşları diğer ülke vatandaşları gibi, aynı şartlarla aynı haklardan yararlanacaklar ve aynı yükümlülüklerle tabi olacaklardır.

7.3.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi

Taraf ülkelerde çalışma ya da ikamet süreleri, sigorta haklarının kazanılmasında tamamlanmış süreler olarak göz önüne alınacaktır.

7.3.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi

Kişi, sosyal sigorta yardımlarını ödeyen akit taraf dışında başka bir ülkede ikamet etse dahi yardımlar, yardımı yapan devlet tarafından askıya alınmaz, durdurulamaz veya geri çekilemez. Ancak bu ilke özel primsiz yardımlar için değil, zorunlu primli yardımlar için geçerli olmaktadır.

7.3.2. Yürürlük Sahası

Türkiye Cumhuriyeti-Gürcistan Sosyal Güvenlik Sözleşmesi; Gürcistan ve Türkiye Cumhuriyeti'nde uygulanmaktadır.

7.3.3. Kişisel Kapsam

Sözleşme; Türkiye'deki Gürcistan vatandaşlarına ve Gürcistan'daki Türk vatandaşlarına uygulanmaktadır.

7.3.4. Maddi Kapsam

Sözleşme hükümlerine göre Türkiye Cumhuriyeti açısından;¹³

- İşçileri (tarım işçileri dahil) kapsayan sosyal sigortalar mevzuatı(hastalık, analık, iş kazaları ve meslek hastalıkları, malullük, yaşlılık ve ölüm),
- Devlet memurlarını kapsayan Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı mevzuatı(malullük, yaşlılık ve ölüm),
- Esnaf ve sanatkarlar ve diğer bağımsız çalışanlar ile tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar hakkındaki mevzuat(malullük, yaşlılık ve ölüm),
- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20'nci maddesinde belirtilen sandıklarla ilgili mevzuat.

Sözleşmede, Gürcistan ile ilgili mevzuat hükümleri bulunmamaktadır.

7.3.5. İstisnalar

Gürcistan ile Türkiye arasında imzalan sosyal güvenlik sözleşmesi, Türkiye'deki Gürcistan vatandaşlarına ve Gürcistan'daki Türk vatandaşlarına uygulanmaktadır. Ancak sözleşme kapsamında aşağıdaki kişilere istisna getirilmiştir.

- Genel Kurallar:** Anlaşmada aksine bir hüküm yoksa; bir taraf ülkesinde ücretli çalışanlar, bu çalışmalarını ile ilgili olarak, kendilerinin diğer taraf ülkesinde oturmaları ya da işverenin veya işverenin işyeri merkezinin diğer taraf ülkesinde bulunması halinde bile çalıştıkları taraf ülke mevzuatına tabi olmaktadır. Faaliyetini bir taraf ülkesinde icra eden bağımsız çalışan, diğer taraf ülkede otursa bile faaliyetini yürüttüğü taraf ülke mevzuatına tabi olmaktadır. Taraffardan birinin memurları veya benzeri personelleri kendilerini çalıştıran idarenin bağlı olduğu taraf ülkenin mevzuatına tabi olmaktadır.

¹³ Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce imzalanmıştır.

- ii. **Geçici Görevlendirme:** Sözleşmeye taraf ülkede istihdam edilen bir ücretli çalışan, işvereni tarafından belirli bir işin ifası için diğer akit taraf ülkesine geçici görevli olarak gönderilirse, bu kimse aynı işverenin ücretli çalışanı sıfatını koruduğu takdirde, 24 ayı geçmemek koşulu ile birinci akit taraf ülkesinin mevzuatına tabi olmaktadır. Her iki tarafın yetkili makamlarının veya bu makamların görevlendireceği yetkili kurumların önceden onaylanması ile bu süre toplam 60 ayı geçmemek kaydıyla uzatılabilmektedir. İki taraftan birinin ülkesinde bir mesleki faaliyet icra eden bağımsız çalışan, faaliyetini geçici olarak diğer akit taraf ülkede gerçekleştirmek amacı ile bu ülkeye gittiği takdirde, 24 aya kadar birinci akit taraf ülke mevzuatına tabi olmaktadır. Her iki akit tarafın yetkili makamlarının veya bu makamların görevlendireceği yetkili kurumların önceden onaylanması ile bu süre toplam 60 ayı geçmemek kaydıyla uzatılabilmektedir.
- iii. **Uluslararası Taşımacılık İşletmeleri Personeli:** Bir işyerinin, başkası hesabına veya kendi adına karayolu, havayolu, demiryolu veya denizyolu ile uluslararası yolcu veya mal taşımacılığı yapan ve işyeri merkezi diğer akit taraf ülkesinde bulunan, dolaşan veya sefer yapan personelinden olan kimse, bu tarafın mevzuatına tabi olmaktadır. Anılan işyerinin merkezinin bulunduğu taraf dışındaki akit taraf ülkesinde bir şube veya daimi temsilciliği tarafından çalıştırılan kimse, bu şube veya daimi temsilciliğin bulunduğu tarafın mevzuatına tabi olmaktadır.
- iv. **Gemi Adamları:** Sözleşme taraflarından birinin bayrağını taşıyan gemide çalışanlar, bu tarafın mevzuatına tabi olmaktadır. Akit taraflardan birinin limanında veya karasularında ücretli çalışan ve gemi mürettebatından olmayan bir kimse, diğer akit taraf ülke bayrağını taşıyan bir geminin yükleme, boşaltma veya tamir işlerinde çalışır ya da bu işlere nezaret ederse; hakkında limanın veya karasularının bulunduğu taraf ülkenin mevzuatı uygulanmaktadır. Akit taraflardan birinin bayrağını taşıyan bir gemide bir faaliyet icra eden ve bu faaliyet için kendisine işyeri merkezi veya ikametgahı diğer akit taraf ülkesinde bulunan bir müessese veya kimse tarafından ücret ödenen kimse, ikinci tarafın mevzuatına, o devletin ülkesinde oturuyorsa tabi olmakta; ücreti ödeyen müessese veya kimse anılan mevzuatın uygulanmasında işveren sayılmaktadır.
- v. **Diplomatik Misyonlar ve Konsolosluk Görevlileri:** Sözleşmeye taraf ülkelerden birinin diplomatik misyonlarında veya konsolosluklarında çalışan diplomatlar ile diplomatların özel hizmetlerinde çalışmak üzere bu misyonların bağlı olduğu akit tarafça görevlendirilenler, gönderen tarafın mevzuatına tabidirler.

7.3.6. Hastalık ve Analık Yardımları

Taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanmak için belirli sigortalılık sürelerinin tamamlanmış olması gerekiyorsa, bu tarafın yetkili kurumu, diğer taraf ülkesinde geçmiş olan sigortalılık sürelerini, aynı zamana rastlamamak koşulu ile kendi mevzuatına göre geçmiş sigorta süresi gibi değerlendirilmektedir.

7.3.7. İşsizlik Yardımı

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanma hakkı sigortalılık sürelerinin tamamlanması koşuluna bağlı bulunuyorsa; bu tarafın yetkili kurumu, diğer akit tarafın mevzuatına tabi olarak geçen sigortalılık sürelerini aynı zamana rastlamamak koşulu ile değerlendirilmektedir.

7.3.8. Ölüm Yardımı

Taraflardan birinin mevzuatına göre ölüm yardımlarından yararlanmak için sigortalılık sürelerinin tamamlanmış olması gerekiyorsa, yetkili kurum; bu yardımların hesaplanmasında, diğer akit tarafta geçen süreleri, aynı zamana rastlamamak koşulu ile sanki kendi ülkesinde geçmiş süreler gibi dikkate alınmaktadır. Taraf ülkenin mevzuatına göre sigortalı bulunan bir kimse, diğer akit taraf ülkesinde öldüğü takdirde, sigortalı olduğu akit taraf ülkesinde ölmüş gibi kabul edilir ve ölüm yardımına hak kazanmaktadır.

7.3.9. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları

Meslek hastalığına tutulan kimse, her iki taraf ülkede bu hastalığa neden olabilecek bir işte çalışmışsa, bu kimsenin veya hak sahiplerinin talep edebilecekleri yardımlar, duruma göre koşullarını en son yerine getirdikleri akit tarafın mevzuatına göre sağlanmaktadır. Akit taraflardan birinin mevzuatına göre meslek hastalığı yardımlarından yararlanma hakkı, hastalığın ilk kez bu ülkenin kendi topraklarında meydana gelmiş olması koşuluna bağlı bulunuyorsa bu koşul; bu hastalığın ilk kez diğer akit tarafın ülkesinde meydana gelmiş olması halinde de yerine getirilmiş sayılmaktadır. Akit taraflardan birinin mevzuatı, doğrudan veya dolaylı olarak yardım hakkını meslek hastalığının meydana gelmesine yol açan bir faaliyetin belirli bir süre zarfında icra edilmiş olması koşuluna bağlıyorsa, o tarafın yetkili kurumu; birleştirme işleminin yapılmasında, böyle bir faaliyetin diğer akit tarafın ülkesinde icra edildiği süreleri de değerlendirmektedir.

7.3.10. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü

Sözleşme tarafı ülkelerin yetkili makamları, anlaşmanın yorumlanmasında ve uygulanmasında ortaya çıkan her türlü anlaşmazlıkların çözümlenmesinde bütün imkanlarını kullanmak zorundadırlar.

7.3.11. Sözleşme Görüşmelerindeki Son Durumlar

Var olan sözleşmenin yenilenmesine ilişkin görüşmeler 21-24 Haziran 2011 tarihleri arasında Ankara’da gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde Türkiye tarafından hazırlanan ve Gürcistan tarafına verilen model sosyal güvenlik anlaşma metninin ilk 23 maddesi görüşülmüştür. Ancak Gürcistan tarafı, sosyal güvenlik sistemlerinde yapılmakta olan düzenlemelerin devam ettiği gerekçesiyle, taslakta aşağıdaki maddelerin ileriki görüşmelerde yeniden değerlendirilmesi teklifinde bulunmuş ve bu teklif Türk tarafından kabul edilmiştir.

- “Genel Hükümler” kısmında, tanımlar bölümünde, “Yetkili Makam”, “Yetkili Kurum”, “Kurum”, “Sigortalılık Süresi”, “Aylık Gelir ve Yardım” tanımları, Maddi Uygulama Alanı bölümünde “4/c bendi kapsamında olanlar için uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası” hükmü.

- “Yardımların İhracı” ile ilgili maddede; “Akit taraflardan birinin mevzuatına göre elde edilen yardımlar anlaşmada aksine bir hüküm yoksa akit taraf mevzuatına tabii olanlara, bunların bakmakla yükümlü oldukları kişiler ve hak sahiplerinin diğer taraf ülkesinde veya akit taraf ülkeleri dışında üçüncü bir ülkede oturmaları halinde de aynen ödenir” hükmü.
- “Özel Hükümler” başlığı altında, “Hastalık ve Analık Yardımları” bölümü altındaki maddeler; Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi, Diğer Akit Taraf Ülkede Çalışma veya Bulunma, Sigortalının Aile Bireylerinin Sağlık Yardımları, Aylık Sahiplerinin Sağlık Yardımları, Protezler, Büyük Cihazlar ve Büyük Masraf Gerektiren Sağlık Yardımları, İş Göremezlik Ödenekleri, Gider İadesi.

24-26 Ocak 2012 tarihlerinde Gürcistan’ın Tiflis şehrinde gerçekleştirilen 11.12.1998 tarihinde imzalanan “Türkiye-Gürcistan Sosyal Güvenlik Anlaşması”nın tadil görüşmelerinin ikinci bölümünde her iki ülkenin mevzuatlarında meydana gelen değişiklikler nedeniyle Anlaşmanın tadili amaçlanmıştır.

Toplantının gündeminde aşağıdaki hususlara yer verilmiştir :

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Sosyal Güvenlik Anlaşması’nın tadiline yönelik ikinci tur görüşmelerin yapılması.
- Sosyal Güvenlik Anlaşmasında sağlık sigortasının kapsama alınması üzerinde görüşme yapılması.
- Yürürlükteki Anlaşmanın uygulamasından dolayı ortaya çıkan sorunların görüşülmesi.

Görüşmeler sonunda taslak sözleşme metninin ilk 5 maddesi görüşülüp karara bağlanmış; ayrıca Anlaşmanın her iki ülke dillerine ek olarak İngilizce olması konusunda mutabakata varılmıştır.

8. TÜRKİYE CUMHURİYETİ – BOSNA HERSEK SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

8.1. Bosna Hersek Sosyal Güvenlik Sistemi¹⁴

Bosna Hersek sosyal güvenlik sistemi; sosyal refah, savaş mağdurları için sosyal refah ve ülkede yaşayan çocuklu aileler için sosyal refaha yönelik kanunların öngördüğü sosyal yardımları, kendisine bakamayan yada belli bir gelir düzeyinin altındaki kişilere sağlamaktadır.

Ayrıca göçe zorlanmış, aile bireylerinde kayıplar yaşamış, hastalıklar yada doğal afetlere maruz kalmış ve hükümlü kişilerde Bosna Hersek sosyal refah sistemine dahil edilmiştir. Taleplerin değerlendirilmesi ve sonrasında verilecek sosyal hizmetlerin sunulması hizmetleri yerel Sosyal Refah Merkezleri tarafından sağlanmaktadır. Sosyal hizmetlerin genel gözetim ve denetimi Bosna Hersek Federasyonu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

8.1.1 Bosna Hersek Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar

- Sigortalı yada aile bireyleri için tıbbi hizmetler,
 - Mali yardım adında evdeki bir kişiye 114 (Bosna Hersek Markı,BAM-80 USD) ve hanedeki diğer her bir kişi için %10'u kadar daha ödenmektedir.
 - Kamu hizmetleri (elektrik, su vb.) için 50 BAM (35 USD) ödenmektedir.
- Kanton ve eyaletlere göre değişmekle birlikte bunların dışında ek ödemeler de bulunmaktadır.

8.1.2. Sosyal Yardımlardan Yararlanma Koşulları

Yardımlardan yararlanabilmek için (Başkent Saraybosna);

- Yaşanılan evin kullanılabilir alanının 44 m²'den az olması,
- Aynı evde oturan bireylerden her birinin aylık toplam kazancının (58.5 BAM)'dan daha az olması, gerekmektedir.

Yardım verilmesi kararları fiili duruma göre değişmekle birlikte iki ay yada daha fazla uzayabilmektedir. Yardım onayı çıktıktan sonra ise fonların yetersizliği nedeniyle yardımların ödenmesinde aksamalar olabilmektedir.

8.1.3. Bosna Hersek Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı

Bosna Hersek Primler Yasasına göre;

- Ülke topraklarında düzenli olarak istihdam edilen çalışanlar,
- Uluslar arası bir anlaşma ile aksine bir düzenleme yapılmadıkça ülke topraklarında yada dışında bulunan, kişi yada tüzel kişi, uluslar arası örgüt, kurum veya elçilik ve konsolosluk tarafından istihdam edilenler,

¹⁴ Bundesamt Für Migration und Flüchtlinge (BAMF) yayınından derlenmiştir.

- Kamuda ya da özel sektörde maaşlı olarak çalışanlar,
- Kendi nam ve hesabına çalışanlar,
- Sadece tarım işiyle uğraşanlar,
- Profesyonel sporcular prim ödeme yükümlüsüdür.

Aylıklar ve maluliyet sigortası için sigortalının aylık gelirinden %17 ve işverenin sorumluluğunda ödenen gelirden %7 oranında prim katkısı sisteme aktarılmaktadır.

Sağlık sigortası için ise; sigortalının aylık gelirinden %13 ve işverenin sorumluluğunda ödenen gelirden %5 oranında prim katkısı sisteme aktarılmaktadır.

İşsizlik sigortası için; sigortalının aylık gelirinden %2 ve işverenin sorumluluğunda ödenen gelirden %1 oranında prim katkısı sisteme aktarılmaktadır.

8.1.4. Sosyal Güvenlik Sistemi Kapsamında Sağlanan Aylıklar

Bosna Hersek sosyal güvenlik sisteminde yaşlılık, maluliyet ve hak sahipliği aylıkları mevcuttur.

Göçten önce Bosna Hersek'te aylık bağlanmış olan her Bosna Hersek ve Sırbistan Cumhuriyeti vatandaşı, Bosna Hersek'e döndükten sonra da aylıklarını alma hakkına sahiptir.

2002 yılında Sırbistan sigorta kurumu ile yapılan anlaşmayla, aylık ödemeleri, önceki hizmetlerin hesaplanması gibi konularda bilgi ve belge alışverişi yapılması konusunda anlaşma yapılmıştır.

Aylığa hak kazanma konusunda aranan koşullar Sırbistan Cumhuriyeti ile benzerlik arz etmektedir. En az 40 yıllık çalışma koşulu bulunmaktadır. 65 yaşındaki kadın yada erkekler için 20 yıllık çalışmaları var ise aylık alma hakkı doğmaktadır.

İş kazası yada meslek hastalığı sonucu malul olan kişiler içinde aylık alma hakkı mevcuttur. Maluliyet aylığı alırken vefat eden kişinin geride kalan hak sahipleri de bu aylığı almaya devam ederler.

Aylık Kanununa göre isteğe bağlı sigortalılıkta belirli koşulları yerine getirmek kaydıyla mümkündür. İsteğe bağlı sigorta için aylık ödenmesi gereken prim tutarı 214 BAM'dır.

Ayrıca İşsizlik Merkezi aracılığıyla, belirli koşulların yerine getirilmesi şartıyla işsizlik aylığı verilmektedir.

8.2. Türkiye Cumhuriyeti ile Bosna Hersek Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi

Türkiye Cumhuriyeti ile Bosna Hersek arasında Sosyal Güvenlik Anlaşması 27.05.2003. tarihinde Ankara'da imzalanarak 1 Eylül 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

8.2.1. Temel İlkeler

8.2.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi

İkili sosyal güvenlik sözleşmelerinde teklik ilkesi kapsamında ekonomik anlamda aktif olanlar için, sadece bir taraf sosyal güvenlik mevzuatını sigortalıya uygulamaktadır. Bu taraf devlet de prensip olarak sigortalının çalıştığı ülke (lex loci laboris) olmaktadır. Bu kuralın birinci istisnası yurt dışında görevlendirmeler sayılmaktadır. Bu hallerde işçiye uygulanacak sosyal güvenlik mevzuatı, göçmen işçiyi gönderen ülke olarak benimsenmektedir.

8.2.1.2. Eşit Muamele İlkesi

Her iki ülkeden birinin vatandaşları diğer ülkenin sosyal güvenlik mevzuatının uygulanması bakımından, o tarafın vatandaşı ile eşit işleme tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı hallerde, bir ülkenin vatandaşları diğer ülke vatandaşları gibi, aynı şartlarla, aynı haklardan yararlanacaklar ve aynı yükümlülüklerle tabi olacaklardır.

Eşit muamele ilkesi, sosyal güvenlik sistemlerinin göçmen işçilere buldukları üye devletin uyruklarıyla eşit işlem göreceklere anlamına gelmektedir. Bu ilkeye göre, sigortalıya çalıştığı üye devletin kendi vatandaşına uygulanan hak ve yükümlülüklerde eşit davranılmasına ilişkin zorunluluk getirilmektedir. Her türlü dolaylı veya doğrudan ayrımcılık yasaklanmıştır.

Toplumsal kurallar ve politikalar belirli özelliklere sahip kişi ve grupları diğer bazı kişi ve gruplara tercih edecek şekilde tasarlanmış ve bu amaçla yapıldığı açık olan uygulamalar mevcut ise doğrudan ayrımcılık söz konusu olmaktadır. İşe almada aynı mesleki niteliklere sahip kişilerden belirli bir uyruğa sahip olanların, diğer ülke vatandaşlarına tercih edilmesi açık bir ayrımcılık uygulamasıdır.

Tarafsız gibi görünen ve açık bir ayrımcılık niyeti ortaya koymayan uygulama ve politikalar ayrımcılığa sebep oluyorsa dolaylı ayrımcılık söz konusu olmaktadır. Örneğin; bir işverenin gece vardiyasında çalıştırmak üzere, en az iki yıl söz konusu üye ülkede ikamet eden kişiler işe almak istediğini duyurması, üye ülke vatandaşları için gerçekleştirilmesi daha kolay bir şart olduğundan dolaylı ayrımcılığa neden olan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

8.2.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi

Taraf ülkelerde çalışma yada ikamet süreleri, sigorta haklarının kazanılmasında tamamlanmış süreler olarak göz önüne alınacaktır.

8.2.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi

Kişi, sosyal sigorta yardımlarını ödeyen üye devlet dışında başka bir üye devlette ikamet etse dahi yardımlar, yardımı yapan üye devlet tarafından askıya alınamaz, durdurulamaz veya geri çekilemez. Ancak bu ilke özel primsiz yardımlar için değil, zorunlu primli yardımlar için geçerli olmaktadır.

Her iki taraf için bağlanmış bir aylık, diğer ülkede ikamet edilmesi dolayısıyla durdurulamaz, indirilemez, tadil edilemez veya geri alınamaz. Ayrıca üçüncü bir ülkede ikamet eden diğer ülke vatandaşına, o ülke vatandaşlarına uygulanan koşullar ve aynı ölçüler içerisinde yardımlar ödenecektir. Yaşlılık aylığı, ilgili şahsın aylığa hak kazanma yaşına eriştiği zaman diğer ülkede ikamet etmesi halinde de ödenmektedir. Geride kalan hak sahiplerine verilen aylığa hak kazanma durumu, geride kalan hak sahibinin sigortalının ölümü tarihinde diğer ülkede ikamet etmekte olmasından dolayı da etkilenmeyecektir.

8.2.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi

Üye devletlerin sosyal sigorta kurumları her türlü konuda birbirlerine ve sigortalılara yardımcı olmak ve kendi mevzuatlarını uyguluyormuşçasına hareket etmek zorundadırlar.

Türkiye- Bosna Hersek Sosyal Güvenlik Anlaşması kapsamında, her iki ülkenin yetkili makamları veya bu yetkili makamlarca tayin edilen merciler, Sözleşmenin uygulanması ve uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla irtibat bürolarını tayin ederler. Kendi Kanun ve Yönetmeliklerinde gerçekleşen bütün önemli değişiklikleri birbirlerine iletceklerdir.

Ayrıca, taraflardan birinin mevzuatına göre belirli bir süre içinde bir makama verilmesi gereken bir talep, bildirge veya dilekçe aynı süre içinde karşı tarafın eşdeğer makamına verilmiş ise, zamanında birinci makama verilmiş sayılacaktır. Bu gibi hallerde talebi, bildirgeyi veya dilekçeyi alan diğer Taraf Makamları, bunları vakit kaybetmeksizin birinci Tarafın yetkili makamına iletileceklerdir.

Diğer Akit Taraf ülkesinde bulunan şahıslara ödenecek aylıklarla ilgili ödeme usulü Akit tarafların anlaşmaları ile tespit edilmektedir.

8.2.2. Yürürlük Sahası

Türkiye Cumhuriyeti ile Bosna Hersek arasındaki Sosyal Güvenlik Anlaşması, Türkiye Cumhuriyeti ile Bosna Hersek sınırları içerisinde uygulanmaktadır.

8.2.3. Kişisel Kapsam

Bu Sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, bu Sözleşme hükümleri, her iki akit taraf mevzuatından birine veya her ikisine evvelce tabi olmuş bulunan veya akit taraflardan birinin mevzuatına halen tabi olan kişiler ve bunların aile bireyleri ile hak sahiplerine uygulanır.

8.2.4. Maddi Kapsam

Sözleşme hükümlerinin kapsamı

Bosna Hersek bakımından,

- Analığın korunması ve iş kazaları ile meslek hastalıklarını da kapsayacak şekilde zorunlu sağlık sigortası mevzuatı,
- İş kazaları ve meslek hastalıkları güvencesini de kapsayacak şekilde zorunlu emeklilik sigortası, (Yaşlılık, malüllük ve ölüm aylığı),

- İşsizlik sigortası.
- Analık nedeniyle ödenen nakdi yardımlar.
Türkiye Cumhuriyeti bakımından,¹⁵
- İşçileri kapsayan Sosyal Sigortalar Kanunu ile Tarım işçileri Sosyal Sigortalar Kanunu, (malullük, yaşlılık, ölüm, iş kazası ve meslek hastalıkları, hastalık ve analık),
- Devlet memurlarını kapsayan, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu (Malullük, Yaşlılık ve Ölüm),
- Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu (Melullük, Yaşlılık ve Ölüm),
- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20. Maddesine tabi olan Sandıklarla ilgili, (malullük, yaşlılık, ölüm, iş kazası ve meslek hastalıkları, hastalık ve analık),
- Bir hizmet akdine tabi olarak çalışan sigortalılar açısından uygulanan İşsizlik Sigortası Mevzuatı, uygulanmaktadır.

Bu Sözleşme, yukarıda belirtilen mevzuatı değiştiren, yeniden düzenleyen birleştiren veya bu mevzuat yerine geçen ya da bu mevzuata ek hükümler getiren her türlü mevzuata da uygulanır. Bu Sözleşmenin yeni bir sosyal güvenlik rejimine veya yeni bir sosyal sigorta koluna dair mevzuatı kapsamı, akit taraflar arasında bu amaçla yeni bir Sözleşme imzalanması yolu ile gerçekleştirilir.

8.2.5. Uygulanacak Mevzuatla İlgili Hükümler

Sözleşmede aksine bir hüküm yoksa;

Bir taraf ülkesinde ücretli çalışanlar, bu çalışmaları ile ilgili olarak, kendilerinin diğer taraf ülkesinde oturmaları ya da işverenin veya işverenin işyeri merkezinin diğer taraf ülkesinde bulunması halinde dahi, çalıştıkları taraf ülke mevzuatına tabi olur.

Faaliyetini bir taraf ülkesinde icra eden bağımsız çalışan, diğer taraf ülkede otursa dahi, faaliyetini yürüttüğü taraf ülke mevzuatına tabi olur.

Akit taraflardan birinin memurları ve bu ad altında sayılan kişiler kendilerini çalıştıran akit tarafın mevzuatına tabi olurlar.

i. Geçici Görevle Çalışanlar

Akit taraf ülkesinde istihdam edilen bir ücretli çalışan, işvereni tarafından belirli bir işin ifası için diğer akit taraf ülkesine geçici görevli olarak gönderilirse, bu kimse aynı işverenin ücretli çalışanı sıfatını koruduğu takdirde, 24 ayı geçmemek koşulu ile birinci akit taraf ülkesinin mevzuatına tabi olur. Her iki akit tarafın yetkili makamlarının önceden onaylaması ile bu süre toplam 60 ayı geçmemek kaydıyla uzatılabilir.

¹⁵ Türkiye Cumhuriyeti ile Bosna-Hersek arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce imzalanmıştır.

Akit taraflardan birinin ülkesinde bir mesleki faaliyet icra eden bağımsız çalışan, faaliyetini geçici olarak diğer akit taraf ülkede gerçekleştirmek amacı ile bu ülkeye gittiği takdirde, 24 aya kadar birinci akit taraf ülke mevzuatına tabi olur. Her iki akit tarafın yetkili makamlarının önceden onaylaması ile bu süre toplam 60 ayı geçmemek kaydıyla uzatılabilir.

ii. Uluslararası Taşımacılık Personeli

Bir işyerinin, başkası hesabına veya kendi adına karayolu, havayolu, demiryolu veya denizyolu ile uluslararası yolcu veya mal taşımacılığı yapan ve işyeri merkezi diğer akit taraf ülkesinde bulunan, dolaşan veya sefer yapan personelinden olan kimse, bu tarafın mevzuatına tabi olur.

Anılan işyerinin merkezinin bulunduğu taraf dışındaki akit taraf ülkesindeki bir temsilciliği tarafından çalıştırılan kimse bu temsilciliğin bulunduğu tarafın mevzuatına tabi olur.

iii. Gemi Adamları

Akit taraflardan birinin bayrağını taşıyan gemide çalışanlar, bu akit tarafın mevzuatına tabi olurlar.

Akit taraflardan birinin limanında veya karasularında ücretli çalışan ve gemi mürettebatından olmayan bir kimse, diğer akit taraf ülke bayrağını taşıyan bir geminin yükleme, boşaltma veya tamir işlerinde çalışır ya da bu işlere nezaret ederse, hakkında limanın veya karasularının bulunduğu taraf ülkenin mevzuatı uygulanır.

Akit taraflardan birinin bayrağını taşıyan bir gemide bir faaliyet icra eden ve bu faaliyet için kendisine işyeri merkezi veya ikametgahı diğer akit taraf ülkesinde bulunan bir müessese veya kimse tarafından ücret ödenen kimse, ikinci tarafın mevzuatına, o devletin ülkesinde oturuyorsa tabi olur; ücreti ödeyen müessese veya kimse anılan mevzuatın uygulanmasında işveren sayılır.

iv. Diplomatik Misyonlar ve Konsolosluk Görevlileri

Akit taraf ülkelerden birinin diplomatik misyonlarında veya konsolosluklarında çalışan diplomatlar ile diplomatların özel hizmetlerinde çalışmak üzere bu misyonların bağlı olduğu akit tarafça görevlendirilenler, gönderen tarafın mevzuatına tabi olurlar.

Yukarıdaki paragrafta bahsedilen hizmetliler mahallinden istihdam edilmiş ise, bulunulan tarafın mevzuatına tabidirler. Ancak, bu kimseler istihdam eden ülkenin vatandaşı iseler, işe alındıkları tarihi takip eden üç ay içerisinde, istihdam eden tarafın mevzuatının uygulanmasını tercih edebilirler.

Yukarıdaki iki paragraf kapsamında olmayanlar hakkında işyerinin bulunduğu tarafın mevzuatı uygulanır.

v. İstisnalar

İki tarafın yetkili makamları, işçi ve işverenin talebi üzerine, bir kimse veya kişi grupları hakkında uygulanacak mevzuat bakımından bu sözleşmenin

yukarıda adı geçen çalışanlar hakkında istisna teşkil eden hükümler üzerinde anlaşılabilirler.

8.2.6. Hastalık ve Analık Yardımları

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanmak için belirli sigortalılık sürelerinin tamamlanmış olması gerekiyorsa, bu tarafın yetkili kurumu, diğer taraf ülkesinde geçmiş olan sigortalılık sürelerini, aynı zamana rastlamamak koşulu ile, kendi mevzuatına göre geçmiş gibi değerlendirir.

8.2.7. Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Yardımları (Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi)

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanma hakkı bir sigortalılık süresinin tamamlanmış olması koşuluna bağlı ise, bu mevzuatı uygulayan kurum, diğer akit tarafın mevzuatına tabi olarak geçen sigortalılık sürelerini aynı zamana rastlamamak şartı ile kendi mevzuatına göre geçmiş süreler gibi değerlendirir.

İlgilinin, bu maddenin uygulanması sonucu yardıma hak kazanmadığı durumlarda taraflar, sosyal güvenlik sözleşmesi imzalamış buldukları üçüncü bir ülkedeki sigortalılık sürelerini de, aynı zamana rastlamamak şartı ile birleştirirler.

8.2.8. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları

Meslek hastalığına tutulan kimse, her iki akit taraf ülkesinde bu hastalığa neden olabilecek bir işte çalışmışsa, bu kimsenin veya hak sahiplerinin talep edebilecekleri yardımlar (Duruma göre bu maddenin 2 ve 4'üncü fıkraları hükümleri dikkate alınarak) koşullarını en son yerine getirdikleri akit tarafın mevzuatına göre sağlar.

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre meslek hastalığı yardımlarından yararlanma hakkı, hastalığın ilk kez bu ülkenin kendi topraklarında meydana gelmiş olması koşuluna bağlı bulunuyorsa, bu koşul, bu hastalığın ilk kez diğer akit tarafın ülkesinde meydana gelmiş olması halinde de yerine getirilmiş sayılır.

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre meslek hastalığı yardımlarından yararlanma hakkı, hastalığın, böyle bir hastalığa neden olabilecek son faaliyetin sona ermiş olmasından sonra belirli bir süre içerisinde meydana gelmiş olması koşuluna bağlı bulunuyorsa, bu tarafın yetkili kurumu, bu hastalığın diğer akit taraf ülkesinde ne zaman meydana geldiğini tetkik ederek, diğer akit tarafın ülkesinde icra edilen aynı nitelikteki faaliyetleri, bu faaliyetler kendi mevzuatına göre icra edilmiş gibi değerlendirir.

Akit taraflardan birinin mevzuatı, doğrudan veya dolaylı olarak yardım hakkını meslek hastalığının meydana gelmesine yol açan bir faaliyetin belirli bir süre zarfında icra edilmiş olması koşuluna bağlıyorsa, o tarafın yetkili kurumu, birleştirme işleminin yapılmasında, böyle bir faaliyetin diğer akit tarafın ülkesinde icra edildiği süreleri de değerlendirir.

8.2.9. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü

Akit tarafların yetkili makamları bu Sözleşmenin yorumlanmasında ve uygulanmasında ortaya çıkan her türlü anlaşmazlıkların çözümlenmesinde bütün imkanlarını kullanacaklardır.

Eğer bir anlaşmazlık, bu maddenin 1'inci fıkrasında belirtildiği biçimde ve 6 ay içerisinde çözümlenemezse, anlaşmazlık akit taraflardan birinin yetkili makamının talebi üzerine aşağıda belirtildiği şekilde oluşturulan Hakem Heyetine götürülür;

Her akit tarafın Hükümeti, anlaşmazlığın hakem heyeti tarafından giderilmesi ile ilgili başvurunun eline geçmesinden itibaren altı ay içinde bir hakem tayin eder. Hükümetlerce atanan iki hakem, (Akit taraflardan hakemini en son tayin etmiş olan tarafın bu tayin hakkında diğer tarafa bildirimde bulunduğu tarihi izleyen iki aylık süre zarfında), akit taraflardan biri veya diğerinin vatandaşı olmayan üçüncü bir hakem tayin eder.

Akit tarafın Hükümetlerinden biri, belirtilen süre içinde hakem tayin etmezse, diğer taraf Uluslararası Adalet Divanı Başkanından veya Başkanın akit taraflardan birinin vatandaşı olması durumunda Başkan yardımcısından veya akit taraflardan birinin vatandaşı olmayan ve Başkan yardımcısından sonra gelen yargıçtan bir hakem tayin etmesini talep edebilir. İki hakemin bir üçüncü hakem tayininde anlaşamamaları halinde de taraflardan biri veya diğerinin hükümetlerinin talebi üzerine aynı usul uygulanır.

Hakem Heyeti, taraflar arasında yapılan Sözleşmeye ve uluslararası hukukun genel hükümlerine (Prensiplerine) istinaden oy çokluğu ile karar verir. Hakem Heyeti çalışma usul ve esaslarını kendisi belirler.

Hakem Heyetinin kararları bağlayıcı ve kesindir.

Her akit taraf kendi üyesinin masrafları ile Hakem Heyetindeki temsil giderleri ile ilgili masrafları karşılar. Başkanlık ve diğer masraflar eşit olarak akit taraflar arasında paylaşılır.

8.2.10. Sözleşmenin Yürürlük Süresi

Sözleşme süresiz olarak yürürlükte kalacaktır. Akit taraflardan biri, diğer akit tarafa diplomatik yollardan, içinde bulunulan yılın sonuna en az 6 ay kala yazılı bildirimde bulunmak suretiyle bu Sözleşmeyi feshedebilir. o takdirde Sözleşme, o yılın sonu itibarıyla sona erer.

9. TÜRKİYE CUMHURİYETİ-KANADA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

9.1. Kanada Sosyal Güvenlik Sistemi¹⁶

Kanada sosyal güvenlik sisteminde genel sigorta ve sosyal sigorta sistemi olmak üzere ikili bir yapı mevcuttur. İnsan kaynaklarını ve Becerilerini Geliştirme Kurumu bölgesel ve yerel ofisleri aracılığıyla genel ve gelire bağlı aylıkları yöneten birimdir. Gelire bağlı aylıklar için prim toplama işlemleri Kanada Gelir Ajansı tarafından yerine getirilmektedir.

İş güvenliği programı kapsamında İnsan kaynaklarını ve Becerilerini Geliştirme Kurumu, nakdi yardımlar, analık-babalık ve bakım yardımları ve işsizlik yardımlarından sorumludur.

Kanada sosyal güvenlik sisteminin, ülke nüfusunun tamamına sunduğu yardımlar aşağıda sıralanmaktadır.

- i. Yaşlılık Aylığı
- ii. Dul ve Yetim Aylığı
- iii. Malullük Yardımı
- iv. Analık ve Hastalık Yardımları
- v. İş Göremezlik Yardımı
- vi. İş Kazası
- vii. İşsizlik Yardımı
- viii. Aile Yardımları

9.1.1. Kanada Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı

Kanada genel sigorta sisteminde tek finansman kaynağı devlettir. Sosyal sigorta sisteminde ise bir hizmet akdine tabi çalışanların günlük gelirin %4.95'i (belirlenen minimum günlük kazanç miktarı 3.500 Kanada Doları ve maksimum günlük kazanç miktarı ise 48.300 KD'dir. Bağımsız çalışanlarda ise günlük kazancın %9.9'u prim katkısı olarak sisteme katılmaktadır. İşverenlerin prim katkıları %4.95 iken, devletin sisteme katkısı işverenler ile aynıdır.

9.1.2. Kanada Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar

9.1.2.1. Yaşlılık Aylığı

Kanada genel sigorta sisteminde yaşlılık aylığı; ikamete dayalı olarak sunulmaktadır. Gelire bağlı sigorta da ise Kanada'da tam zamanlı yada yarı zamanlı çalışma koşulu bulunmaktadır.

¹⁶ SSA yayınından derlenmiştir.

65 ve üstü yaşlardaki kişilere, 18 yaşından sonra Kanada'da en az 10 yıl ikamet etmiş olma şartıyla aylık bağlanmaktadır. Eğer kişi yurtdışında ise Kanada'da ikamet etme koşulu 20 yıla çıkmaktadır. Düşük gelirli ailelere (Gelir testi ile belirlenmektedir.) düşük gelir desteği verilmektedir. Yurtdışında bu destek en fazla altı ay verilebilmektedir.

Gelire bağlı aylık ise 65 yaş üstünde tam aylık olarak verilmekte iken, 60-64 yaş arasında kısmi aylık verilmektedir. 2012 sonrasında çalışmaya ve sisteme katkı yapmaya devam eden sigortalıya kısmi yaşlılık aylığı verilmektedir.

Yaşlılık yardımları adı altında, 18 yaşından sonra 40 yaşına kadar Kanada'da ikamet edilen her yıl için maksimum aylık gelirin 1/40'ı oranında aylık verilmektedir. Bunun dışında düşük gelirli için destek ve ödenek imkanları da bulunmaktadır.

Gelire bağlı yaşlılık yardımı kapsamında kişinin prim katkısı yaptığı süreçteki kazancının %25'i oranında , 65 yaşından sonra tam aylık bağlanmaktadır. En yüksek aylık miktarı 960 KD'dir.

9.1.2.2. Dul ve Yetim Aylığı

Genel sigorta kapsamında dul erkek ve kadınlara aylık bağlanmaktadır. Kişinin Kanada'da en az 10 yıldır ikamet ediyor olması şartı bulunmaktadır. Evlenme halinde aylık kesilmektedir. Dul aylığı 65 yaşına genel sigorta kapsamında yaşlılık aylığına dönüşmektedir. Aylık yurtdışında da ödenebilmektedir.

9.1.2.3. Malullük Aylığı

Gelire bağlı malullük aylığı; son altı yılın dört yılında sisteme prim katkısı bulunan ve malullük derecesi hiçbir gelir getirici faaliyet yapamamasına neden olan kişilere ödenmektedir. Bu gelir yurtdışında da ödenebilmektedir.

Kalıcı malullük yardımı adı altında, gelire bağlı malullük yardımı olarak, 433 Kd'lik temel aylığa ek olarak gelire bağlı emeklilik aylığının %75'i ödenmektedir. En yüksek aylık miktarı 1.153 KD'dir. Ayrıca 18 yaşına kadar ve öğrenciyse 25 yaşına kadar çocuk desteği ödenmektedir.

Malullük aylığı alan kişinin ölümü halinde, geride kalan 60-64 yaş arasındaki dul kadın ya da erkeğe 1050 KD'ye kadar genel sigorta kapsamında aylık bağlanabilmektedir.

Gelire bağlı sistem kapsamında, 65 yaşından büyük dul kişiye gelire bağlı emeklilik aylığının %60'ı ödenmektedir. 35 yaş altındaki dul kişiye malul ve çocuğu olmaması durumunda ölen sigortalıdan dolayı aylık bağlanmamaktadır.

Ölüm yardımı olarak altı aylık gelire bağlı emeklilik aylığı ödenmektedir.

9.1.2.4. Analık ve Hastalık Yardımları

Kanada'da yaşayan bütün ücretli çalışanlar, federal hükümet çalışanları ve kendi hesabına çalışan balıkçılar nakdi yardım alma hakkına sahiptir. Nakdi yardımların finansmanı

ücretli çalışanlar (1,79), işverenler ise (%2.48) oranında karşılanmaktadır. Devletin katkısı bulunmamaktadır.

Yine Kanada’da ikamet eden herkes federal ve eyaletlere özgü kriterleri yerine getirmeleri halinde tıbbi hizmetlerden yararlanabilmektedir.

Nakdi hastalık, analık, babalık yardımı alabilmek için son 52 haftada en az 600 saatlik çalışma (Prim katkılı) bulunmalıdır. Bunun dışında bakım yardımı da verilebilmektedir.

Tıbbi hizmetlerden yararlanabilmek için genel olarak en az 3 aylık eyalette ikamet etmek koşulunu sağlamak yeterlidir.

Hastalık, analık-babalık yardımı olarak son 26 haftalık ortalama kazancın %55’i ödenmektedir. Yoksul ailelere buna ek olarak iki hafta daha bu yardım verilebilmektedir.

9.1.2.5. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Yardımları

Sanayi ve ticaret sektörlerinde çalışan kişiler kapsam dahilindedir. Bağımsız çalışanlar, ev işlerinde çalışanlar, profesyonel atletler ve spor kulüplerindeki sporcular kapsam dışıdır. Tek finansman kaynağı işverenlerdir. Herhangi bir koşul bulunmamaktadır. Brüt kazancın %75-90’ı arasında geçici ve tam işgöremezlik yardımı bulunmaktadır.

9.1.2.6. İşsizlik Yardımı

Bütün ücretli çalışanlar, federal hükümet çalışanları ve kendi hesabına çalışan balıkçılar nakdi yardım alma hakkına sahiptir. Diğer bağımsız çalışanlar kapsam dışıdır. Finansman kaynakları çalışanlar ve işverenlerdir.

Son yıl içinde en az 720 yada 900 saatlik çalışma gerekmektedir. Sigortalı çalışma istek ve arzusunda olması gerekmektedir. Ayrıca hastalık, hamilelik, çocuk bakımı nedeniyle işsiz kalmış ise yine kapsam dahilindedir.

Son 26 haftadaki ortalama kazancının %55’i oranında, iki haftadan sonraki 14-45 hafta işsizlik yardımı alabilmektedir.

9.1.2.7. Aile Yardımları

Kanada aile yardımları ikametgah prensibine dayalı olarak verilmektedir. Tek finansman kaynağı devlettir. 18 yaşından küçük çocuklar için verilmektedir.

Aile yardımı ödeneği adı altında, ilk çocuk için 3436 KD ve devam eden çocuklar için 3200 KD civarında verilmektedir. Bu yardım temel vergi yardımı (Düşük ve orta gelirli çocuklu ailelere) ve ulusal çocuk destek yardımı adı altında düşük gelirli ve çocuklu ailelere verilmektedir.

Ulusal çocuk bakım yardımı ise çocuk bakımı için aylık 100 KD olarak 6 yaşından küçük her çocuk için verilmektedir.

9.2. Türkiye Cumhuriyeti ile Kanada Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi

Kanada ile Türkiye Cumhuriyeti arasında Sosyal Güvenlik Anlaşması Ankara'da, 19 Haziran 1998 tarihinde imzalanmış ve 01.01.2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

9.2.1. Temel İlkeler

9.2.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi

İkili sosyal güvenlik anlaşmalarında teklik ilkesi kapsamında ekonomik anlamda aktif olanlar için, sadece bir taraf sosyal güvenlik mevzuatını sigortalıya uygulamaktadır. Bu taraf devlet de prensip olarak sigortalının çalıştığı ülke (lex loci laboris) olmaktadır. Bu kuralın birinci istisnası yurt dışında görevlendirmeler sayılmaktadır. Bu hallerde işçiye uygulanacak sosyal güvenlik mevzuatı, göçmen işçiyi gönderen ülke olarak benimsenmektedir.

9.2.1.2. Eşit Muamele İlkesi

Her iki ülkeden birinin vatandaşları diğer ülkenin sosyal güvenlik mevzuatının uygulanması bakımından, o tarafın vatandaşı ile eşit işleme tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda anlaşmada aksine bir hüküm bulunmadığı hallerde, bir ülkenin vatandaşları diğer ülke vatandaşları gibi, aynı şartlarla, aynı haklardan yararlanacaklar ve aynı yükümlülüklerle tabi olacaklardır.

Eşit muamele ilkesi, sosyal güvenlik sistemlerinin göçmen işçilere buldukları üye devletin uyruklarıyla eşit işlem görecekleri anlamına gelmektedir. Bu ilkeye göre, sigortalıya çalıştığı üye devletin kendi vatandaşına uygulanan hak ve yükümlülüklerde eşit davranılmasına ilişkin zorunluluk getirilmektedir. Her türlü dolaylı veya doğrudan ayrımcılık yasaklanmıştır.

Toplumsal kurallar ve politikalar belirli özelliklere sahip kişi ve grupları diğer bazı kişi ve gruplara tercih edecek şekilde tasarlanmış ve bu amaçla yapıldığı açık olan uygulamalar mevcut ise doğrudan ayrımcılık söz konusu olmaktadır. İşe almada aynı mesleki niteliklere sahip kişilerden belirli bir uyuğa sahip olanların, diğer ülke vatandaşlarına tercih edilmesi açık bir ayrımcılık uygulamasıdır.

Tarafsız gibi görünen ve açık bir ayrımcılık niyeti ortaya koymayan uygulama ve politikalar ayrımcılığa sebep oluyorsa dolaylı ayrımcılık söz konusu olmaktadır. Örneğin; bir işverenin gece vardiyasında çalıştırmak üzere, en az iki yıl söz konusu üye ülkede ikamet eden kişiler işe almak istediğini duyurması, üye ülke vatandaşları için gerçekleştirilmesi daha kolay bir şart olduğundan dolaylı ayrımcılığa neden olan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

9.2.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi

Taraf ülkelerde çalışma yada ikamet süreleri, sigorta haklarının kazanılmasında tamamlanmış süreler olarak göz önüne alınacaktır.

9.2.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi

Kişi, sosyal sigorta yardımlarını ödeyen üye devlet dışında başka bir üye devlette ikamet etse dahi yardımlar, yardımı yapan üye devlet tarafından askıya alınmaz, durdurulamaz veya geri çekilemez. Ancak bu ilke özel primsiz yardımlar için değil, zorunlu primli yardımlar için geçerli olmaktadır.

Türkiye- Kanada Sosyal Güvenlik Anlaşması kapsamında; Türk vatandaşları da, Kanada vatandaşları gibi, sadece temel yardıma, bakım yardımlarına ve tazminat zamlarına ancak Kanada'da ikamet ettikleri sürece hak kazanmaktadırlar.

Her iki taraf için bağlanmış bir aylık, diğer ülkede ikamet edilmesi dayısıyla durdurulamaz, indirilemez, tadil edilemez veya geri alınmaz. Ayrıca üçüncü bir ülkede ikamet eden diğer ülke vatandaşına, o ülke vatandaşlarına uygulanan koşullar ve aynı ölçüler içerisinde yardımlar ödenecektir. Yaşlılık aylığı, ilgili şahsın aylığa hak kazanma yaşına eriştiği zaman diğer ülkede ikamet etmesi halinde de ödenmektedir. Geride kalan hak sahiplerine verilen aylığa hak kazanma durumu, geride kalan hak sahibinin sigortalının ölümü tarihinde diğer ülkede ikamet etmekte olmasından dolayı da etkilenmeyecektir.

9.2.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi

Üye devletlerin sosyal sigorta kurumları her türlü konuda birbirlerine ve sigortalılara yardımcı olmak ve kendi mevzuatlarını uyguluyormuşçasına hareket etmek zorundadırlar.

Türkiye Kanada Sosyal Güvenlik Anlaşması kapsamında, her iki ülkenin yetkili makamları veya bu yetkili makamlarca tayin edilen merciler, Anlaşmanın uygulanması ve uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla irtibat bürolarını tayin ederler. Kendi Kanun ve Yönetmeliklerinde gerçekleşen bütün önemli değişiklikleri birbirlerine iletceklerdir.

Ayrıca, taraflardan birinin mevzuatına göre belirli bir süre içinde bir makama verilmesi gereken bir talep, bildirge veya dilekçe aynı süre içinde karşı tarafın eşdeğer makamına verilmiş ise, zamanında birinci makama verilmiş sayılacaktır. Bu gibi hallerde talebi, bildirgeyi veya dilekçeyi alan diğer Taraf Makamları, bunları vakit kaybetmeksizin birinci Tarafın yetkili makamına iletileceklerdir.

Diğer Akit Taraf ülkesinde bulunan şahıslara ödenecek aylıklarla ilgili ödeme usulü Akit tarafların anlaşmaları ile tespit edilmektedir.

9.2.2. Yürürlük Sahası

Türkiye Cumhuriyeti-Kanada Sosyal Güvenlik Anlaşması, Kanada ile Türkiye Cumhuriyeti'nde uygulanmaktadır.

9.2.3. Kişisel Kapsam

Bu Anlaşma, Türkiye ve Kanada mevzuatına tabi olmuş kişiler ile bunların iki ülkeden birinin uygulanan mevzuatının kapsamında bulunan bakmakla yükümlü olduğu kişilere ve geride kalan hak sahiplerine uygulanır.

9.2.4. Maddi Kapsam

Anlaşma hükümleri;

Kanada bakımından,

- Yaşlılık Güvencesi Kanunu (Old Age Security Act) ve bununla ilgili tüzükler,
- Kanada Aylık Planı (Canada Pension Plan) ve bununla ilgili tüzükler;

Türkiye bakımından,¹⁷

İş kazaları ile meslek hastalıkları, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile sınırlı olmak üzere;

- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu,
- 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu,
- 1479 sayılı BAĞ-KUR Kanunu,
- 2925 sayılı Tarım işçileri ile 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunları,
- Yukarıdaki Kanunlara ilişkin yasal düzenlemeler,
- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20. Maddesine tabi sandıklar hakkındaki, mevzuatlara uygulanmaktadır.

Bu Anlaşma, yukarıdaki paragrafta belirlenen mevzuatı değiştiren, ilaveler getiren, birleştiren veya yerine geçen kanun ve tüzüklere de uygulanır. Bu Anlaşma, bir Taraf mevzuatını yeni hak sahibi gruplar ve yeni yardımlarla genişleten kanun ve tüzüklere, bir Taraf tarafından bu kanun ve tüzüklerin yürürlüğe girmesini müteakip 3 ay içinde, diğer Taraf bir itiraz bildiriminde bulunmadıkça, bu kanun ve tüzüklere de uygulanır.

9.2.5. Uygulanacak Mevzuat İle İlgili Hükümler

i. Bu Anlaşmanın aşağıda hükümleri saklı kalmak kaydıyla:

- a. Bir Taraf ülkesinde çalışan, istihdam edilen bir kişi, o işle ilgili olarak, sadece o Tarafın mevzuatına tabi olur; ve
 - b. Daimi olarak bir Taraf ülkesinde ikamet eden ve diğer Tarafın ülkesinde veya her iki Taraf ülkesinde kendi hesabına, kendi işinde çalışan bir kimse, o işle ilgili olarak, sadece daimi ikamet ettiği Tarafın mevzuatına tabi olur.
- ii. Bir Tarafın mevzuatına tabi olan ve aynı veya ilgili bir işveren için diğer Taraf ülkesinde 24 ayı geçmeyecek bir süre için hizmet vermek üzere istihdam edilen bir kimse, bu hizmetleri birinci ülkede yapıyormuş gibi birinci Taraf mevzuatına tabi olur. Her iki Tarafın yetkili makamlarının önceden onayı ile bu 24 aylık süre toplam olarak 60 ayı geçmemek kaydı ile uzatılabilir.
- iii. Bir kimse, bu Anlaşma hükümleri uygulanmaksızın bir geminin mürettebatı olarak iş nedeniyle her iki Taraf mevzuatına tabi olacak ise, bu işle ilgili olarak

¹⁷ Türkiye Cumhuriyeti ile Kanada arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce imzalanmıştır.

Türk bandırası taşıyan gemide çalışan personel Türk mevzuatına, diğer haller için Kanada mevzuatına tabidir.

- iv. Bir Taraf adına diğer Taraf ülkesinde yürütülen bir devlet görevi ile ilgili olarak istihdam edilen kimse, eğer sadece ikinci Tarafın vatandaşı ise veya normal olarak ikinci Taraf ülkesinde ikamet ediyorsa, ikinci Tarafın mevzuatına tabi olur. Söz konusu kimse birinci Tarafın vatandaşı ise, birinci Tarafın mevzuatına tabi olmayı tercih edebilir.
- v. Tarafların yetkili makamları, ortak mutabakat ile her hangi bir kişi veya kişi grupları ile ilgili olarak bu madde hükümlerinin uygulanmasını değiştirebilir.

9.2.6. Yaşlılık Aylıkları, Malullük Yardımları ve Geride Kalan Hak Sahiplerine Sağlanan Yardımlar

9.2.6.1. Kanada Bakımından Yardımlar

9.2.6.1.1. Yaşlılık Güvencesi Kanunu Uyarınca Yardımlar

- i. Eğer bir kimse, sadece 1'inci Bölümün birleştirme hükümlerinin uygulanması suretiyle bir aylık veya eş tahsisatı ödemesine hak kazanır ise, Kanada yetkili kurumu, yalnızca Yaşlılık Güvencesi Kanunu uyarınca dikkate alınabilecek olan Kanada'daki ikamet sürelerini esas alarak, kısmi aylık veya eş ödeneği bağlanmasını sağlayan Yaşlılık Güvencesi Kanunu hükümlerine uygun olarak, o kimseye ödenebilecek aylık veya eş ödeneğinin miktarını hesaplar.
- ii. 1'inci paragraf aynı zamanda, Kanada' da bir aylık ödemesine hak kazanan, ancak Kanada dışında bir aylığın ödenmesine hak kazanmak için Yaşlılık Güvencesi Kanunu ile istenen asgari süre için Kanada'da ikamet etmemiş bir kişiye de uygulanır.
- iii. Bu Anlaşmanın diğer hükümlerine bakılmaksızın:
 - a. Eğer o kimsenin ikamet süreleri, 1. Bölümde belirtildiği gibi birleştirildiği zaman, en az Kanada dışında bir aylık ödenmesine hak kazanmak için Yaşlılık Güvencesi Kanununca istenen minimum Kanada ikamet süresine eşit ise, Kanada dışındaki bir kimseye bir yaşlılık güvencesi aylığı ödenir;
 - b. Bir eş ödeneği ve garanti edilen gelir zammı, Kanada dışındaki bir kimseye sadece Yaşlılık Güvencesi Kanunu' nun izin verdiği ölçüde ödenir.

9.2.6.1.2. Kanada Aylık Planı Uyarınca Yardımlar

Eğer bir kimse, sadece 1. Bölümün birleştirme hükümlerinin uygulanmasıyla bir yardım ödemesine hak kazanırsa, Kanada yetkili kurumu bu kimseye ödenecek yardımın miktarını aşağıdaki şekilde hesaplar:

- i. Yardımın kazanç-bağlantılı kısmı, Kanada Aylık Planı hükümlerine uygun olarak, yalnızca bu Plan uyarınca aylığa esas kazançlar esas alınarak tespit edilir; ve
- ii. Yardımın sabit miktarlı kısmı;
 - a. Kanada Aylık Planı hükümlerine uygun olarak tespit edilen yardımın sabit miktarlı kısmının miktarının,
 - b. İlgili yardım hakkının belirlenmesi için bu Plan uyarınca gerekli minimum staj süresi ile bağlantılı olarak Kanada Aylık Planı' na prim ödeme sürelerinin

oranının temsil eden kesiri, ile çarpılması suretiyle tespit edilir, ancak hiçbir şekilde bu kesir bir' i aşamaz.

9.2.6.2. Türk Mevzuatı Uyarınca Yardımlar

Ödenecek Yardım Miktarının Hesaplanması

- i. Türk kredilenebilir sürelerinden bir aylık veya gelir bağlanmasını talep etmek hakkının mevcut olmaması, ancak Anlaşmanın VIII veya IX maddesi sonucu bir aylık veya gelir talep etme hakkının mevcut olması halinde, aşağıdaki hükümler uygulanır:
 - a. Yetkili Türk Sosyal Güvenlik Kurumu, birleştirilen kredilenebilir süreleri kendi mevzuatına göre geçmiş gibi dikkate alarak aylık veya geliri tespit eder.
 - b. Yetkili Türk Sosyal Güvenlik Kurumu daha sonra (a) bendine göre nazari olarak tespit edilen aylık veya gelirin kendi mevzuatına göre geçen kredilenebilir sürelerin her iki akit Taraf mevzuatına göre geçen kredilenebilir süreler toplamına olan oranına uygun kısmını hesaplayarak, ödenecek aylık veya gelir miktarını belirler.
- ii. Türk mevzuatındaki aylığın azaltılması, durdurulması veya kesilmesi ile ilgili hükümler bu Anlaşmanın uygulanmasında nazara alınır.

9.2.7. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü

Bu Anlaşmanın yorum ve uygulanması ile ilgili olarak, Taraflar arasında ortaya çıkacak her türlü uyuşmazlık Tarafların yetkili makamları arasında yapılacak doğrudan müzakerelerin konusunu oluşturur.

Bu suretle ortaya çıkan bir uyuşmazlık, değinilen müzakerelerin başlama tarihini izleyen 6 ay zarfında belirlenen şekilde çözümlenemediği takdirde, keyfiyet Taraflardan birisinin talebi üzerine, oluşum tarzı ve usule ilişkin uygulama kuralları taraflar arasında yapılacak bir anlaşma ile belirlenecek bir Tahkim Komisyonuna sunulur.

Tahkim Komisyonu, uyuşmazlık hakkında anlaşmanın ruhu ve temel ilkeleri uyarınca bir karar verir. Komisyonun kararları bağlayıcı ve kesindir.

9.2.8. Anlaşmanın Feshi

Bu Anlaşma süresinde herhangi bir kısıtlama olmaksızın yürürlükte kalır. Anlaşma herhangi bir tarihte iki Taraftan biri tarafından diğer Tarafa yazılı olarak, 12 aylık ihbar süresi verilmek suretiyle feshedilebilir.

Bu Anlaşmanın sona ermesi halinde, onun hükümlerine göre bir kimsenin elde etmiş olduğu herhangi bir hak devam eder ve bu hükümler dolayısıyla hak kazanma esnasında hakların karara bağlanması için görüşmeler yapılır

10. TÜRKİYE CUMHURİYETİ-KEBEK SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

10.1. Kebek Sosyal Güvenlik Sistemi¹⁸

Kebek sosyal güvenlik sistemi de, Kanada sosyal güvenlik sisteminde olduğu gibi genel sigorta ve sosyal sigorta sistemi olmak üzere ikili bir yapı mevcuttur. Kebek Gelir İdaresi ve Kebek Aylıklar Kurulu gelire bağlı aylıkları yöneten birimdir.

İş güvenliği programı kapsamında İnsan kaynaklarını ve Becerilerini Geliştirme Kurumu, nakdi yardımlar, analık-babalık ve bakım yardımları ve işsizlik yardımlarından sorumludur. Kebek eyaletinde aile yardımları Kebek Ebeveyn Sigortası Planı dahilinde, ebeveynlik (anne-babalık) yardımları yönetilmektedir.

Kanada (Kebek’de dahil) sosyal güvenlik sisteminin, ülke nüfusunun tamamına sunduğu yardımlar aşağıda sıralanmaktadır.

- i. Yaşlılık Aylığı
- ii. Dul ve Yetim Aylığı
- iii. Malullük Yardımı
- iv. Analık ve Hastalık Yardımları
- v. İş Göremezlik Yardımı
- vi. İş Kazası ve Meslek Hastalığı
- vii. İşsizlik Yardımı
- viii. Aile Yardımları

10.1.1. Kanada/Kebek Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı

Kanada genel sigorta sisteminde tek finansman kaynağı devlettir. Sosyal sigorta sisteminde ise bir hizmet akdine tabi çalışanların günlük gelirinin %4.95’i (belirlenen minimum günlük kazanç miktarı 3.500 Kanada Doları ve maksimum günlük kazanç miktarı ise 48.300 KD’dir. Bağımsız çalışanlarda ise günlük kazancın %9.9’u prim katkısı olarak sisteme katılmaktadır. İşverenlerin prim katkıları %4.95 iken, devletin sisteme katkısı işverenler ile aynıdır.

10.1.2. Kebek Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar

10.1.2.1. Yaşlılık Aylığı

Kanada genel sigorta sisteminde yaşlılık aylığı; ikamete dayalı olarak sunulmaktadır. Gelire bağlı sigorta da ise Kanada’da tam zamanlı yada yarı zamanlı çalışma koşulu bulunmaktadır.

65 ve üstü yaşlardaki kişilere, 18 yaşından sonra Kanada’da en az 10 yıl ikamet etmiş olma şartıyla aylık bağlanmaktadır. Eğer kişi yurtdışında ise Kanada’da ikamet etme

¹⁸ SSA yayınından derlenmiştir.

koşulu 20 yıla çıkmaktadır. Düşük gelirli ailelere (gelir testi ile belirlenmektedir.) düşük gelir desteği verilmektedir. Yurtdışında bu destek en fazla altı ay verilebilmektedir.

Gelire bağlı aylık ise 65 yaş üstünde tam aylık olarak verilmekte iken, 60-64 yaş arasında kısmi aylık verilmektedir. 2012 sonrasında çalışmaya ve sisteme katkı yapmaya devam eden sigortalıya kısmi yaşlılık aylığı verilmektedir.

Yaşlılık yardımları adı altında, 18 yaşından sonra 40 yaşına kadar Kanada'da ikamet edilen her yıl için maksimum aylık gelirin 1/40'ı oranında aylık verilmektedir. Bunun dışında düşük gelirli için destek ve ödenek imkanları da bulunmaktadır.

Gelire bağlı yaşlılık yardımı kapsamında kişinin prim katkısı yaptığı süreçteki kazancının %25'i oranında, 65 yaşından sonra tam aylık bağlanmaktadır. En yüksek aylık miktarı 960 KD'dir.

10.1.2.2. Dul ve Yetim Aylığı

Genel sigorta kapsamında dul erkek ve kadınlara aylık bağlanmaktadır. Kişinin Kanada'da en az 10 yıldır ikamet ediyor olması şartı bulunmaktadır. Evlenme halinde aylık kesilmektedir. Dul aylığı 65 yaşına genel sigorta kapsamında yaşlılık aylığına dönüşmektedir. Aylık yurtdışında da ödenebilmektedir.

10.1.2.3. Malullük Aylığı

Gelire bağlı malullük aylığı; son altı yılın dört yılında sisteme prim katkısı bulunan ve malullük derecesi hiçbir gelir getirici faaliyet yapamamasına neden olan kişilere ödenmektedir. Bu gelir yurtdışında da ödenebilmektedir.

Kalıcı malullük yardımı adı altında, gelire bağlı malullük yardımı olarak, 433 KD'lik temel aylığa ek olarak gelire bağlı emeklilik aylığının %75'i ödenmektedir. En yüksek aylık miktarı 1.153 KD'dir. Ayrıca 18 yaşına kadar ve öğrenciyse 25 yaşına kadar çocuk desteği ödenmektedir.

Malullük aylığı alan kişinin ölümü halinde, geride kalan 60-64 yaş arasındaki dul kadın ya da erkeğe 1050 KD'ye kadar genel sigorta kapsamında aylık bağlanabilmektedir.

Gelire bağlı sistem kapsamında, 65 yaşından büyük dul kişiye gelire bağlı emeklilik aylığının %60'ı ödenmektedir. 35 yaş altındaki dul kişiye malul ve çocuğu olmaması durumunda ölen sigortalıdan dolayı aylık bağlanmamaktadır.

Ölüm yardımı olarak altı aylık gelire bağlı emeklilik aylığı ödenmektedir.

10.1.2.4. Analık ve Hastalık Yardımları

Kanada'da yaşayan bütün ücretli çalışanlar, federal hükümet çalışanları ve kendi hesabına çalışan balıkçılar nakdi yardım alma hakkına sahiptir. Kebek eyaletinde ise, Kebek Anne-Baba Sigortası Planına göre bağımsız çalışanlarda kapsam içindedir. Nakdi yardımların finansmanı ücretli çalışanlar (1,79), işverenler ise (%2.48) oranında karşılanmaktadır. Devletin katkısı bulunmamaktadır.

Yine Kanada’da ikamet eden herkes federal ve eyaletlere özgü kriterleri yerine getirmeleri halinde tıbbi hizmetlerden yararlanabilmektedir.

Nakdi hastalık, analık, babalık yardımı alabilmek için son 52 haftada en az 600 saatlik çalışma (Prim katkılı) bulunmalıdır. Bunun dışında bakım yardımı da verilebilmektedir.

Tıbbi hizmetlerden yararlanabilmek için genel olarak en az 3 aylık eyalette ikamet etmek koşulunu sağlamak yeterlidir.

Hastalık, analık-babalık yardımı olarak son 26 haftalık ortalama kazancın %55’i ödenmektedir. Yoksul ailelere buna ek olarak iki hafta daha bu yardım verilebilmektedir.

10.1.2.5. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Yardımları

Sanayi ve ticaret sektörlerinde çalışan kişiler kapsam dahilindedir. Bağımsız çalışanlar, ev işlerinde çalışanlar, profesyonel atletler ve spor kulüplerindeki sporcular kapsam dışıdır. Tek finansman kaynağı işverenlerdir. Herhangi bir koşul bulunmamaktadır. Brüt kazancın %75-90’ı arasında geçici ve tam işgöremezlik yardımı bulunmaktadır.

10.1.2.6. İşsizlik Yardımı

Bütün ücretli çalışanlar, federal hükümet çalışanları ve kendi hesabına çalışan balıkçılar nakdi yardım alma hakkına sahiptir. Diğer bağımsız çalışanlar kapsam dışıdır. Finansman kaynakları çalışanlar ve işverenlerdir.

Son yıl içinde en az 720 yada 900 saatlik çalışma gerekmektedir. Sigortalı çalışma istek ve arzusunda olması gerekmektedir. Ayrıca hastalık, hamilelik, çocuk bakımı nedeniyle işsiz kalmış ise yine kapsam dahilindedir.

Son 26 haftadaki ortalama kazancının %55’i oranında, iki haftadan sonraki 14-45 hafta işsizlik yardımı alabilmektedir.

10.1.2.7. Aile Yardımları

Kanada aile yardımları ikametgah prensibine dayalı olarak verilmektedir. Tek finansman kaynağı devlettir. 18 yaşından küçük çocuklar için verilmektedir.

Aile yardımı ödeneği adı altında, ilk çocuk için 3436 KD ve devam eden çocuklar için 3200 KD civarında verilmektedir. Bu yardım temel vergi yardımı (Düşük ve orta gelirli çocuklu ailelere) ve ulusal çocuk destek yardımı adı altında düşük gelirli ve çocuklu ailelere verilmektedir.

Ulusal çocuk bakım yardımı ise çocuk bakımı için aylık 100 KD olarak 6 yaşından küçük her çocuk için verilmektedir.

10.2. Türkiye Cumhuriyeti ile Kebek Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi

Kebek ile Türkiye Cumhuriyeti arasında Sosyal Güvenlik Anlaşması Kebek'te imzalanarak 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

10.2.1. Temel İlkeler

10.2.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi

İkili sosyal güvenlik anlaşmalarında teklik ilkesi kapsamında ekonomik anlamda aktif olanlar için, sadece bir taraf sosyal güvenlik mevzuatını sigortalıya uygulamaktadır. Bu taraf devlet de prensip olarak sigortalının çalıştığı ülke (lex loci laboris) olmaktadır. Bu kuralın birinci istisnası yurtdışında görevlendirmeler sayılmaktadır. Bu hallerde işçiye uygulanacak sosyal güvenlik mevzuatı, göçmen işçiyi gönderen ülke olarak benimsenmektedir.

10.2.1.2. Eşit Muamele İlkesi

Her iki ülkeden birinin vatandaşları diğer ülkenin sosyal güvenlik mevzuatının uygulanması bakımından, o tarafın vatandaşı ile eşit işleme tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda anlaşmada aksine bir hüküm bulunmadığı hallerde, bir ülkenin vatandaşları diğer ülke vatandaşları gibi, aynı şartlarla, aynı haklardan yararlanacaklar ve aynı yükümlülüklerle tabi olacaklardır.

Eşit muamele ilkesi, sosyal güvenlik sistemlerinin göçmen işçilere buldukları üye devletin uyruklarıyla eşit işlem göreceklere anlamına gelmektedir. Bu ilkeye göre, sigortalıya çalıştığı üye devletin kendi vatandaşına uygulanan hak ve yükümlülüklerde eşit davranılmasına ilişkin zorunluluk getirilmektedir. Her türlü dolaylı veya doğrudan ayrımcılık yasaklanmıştır.

Toplumsal kurallar ve politikalar belirli özelliklere sahip kişi ve grupları diğer bazı kişi ve gruplara tercih edecek şekilde tasarlanmış ve bu amaçla yapıldığı açık olan uygulamalar mevcut ise doğrudan ayrımcılık söz konusu olmaktadır. İşe almada aynı mesleki niteliklere sahip kişilerden belirli bir uyuşma sahip olanların, diğer ülke vatandaşlarına tercih edilmesi açık bir ayrımcılık uygulamasıdır.

Tarafsız gibi görünen ve açık bir ayrımcılık niyeti ortaya koymayan uygulama ve politikalar ayrımcılığa sebep oluyorsa dolaylı ayrımcılık söz konusu olmaktadır. Örneğin; bir işverenin gece vardiyasında çalıştırmak üzere, en az iki yıl söz konusu üye ülkede ikamet eden kişiler işe almak istediğini duyurması, üye ülke vatandaşları için gerçekleştirilmesi daha kolay bir şart olduğundan dolaylı ayrımcılığa neden olan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

10.2.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi

Taraf ülkelerde çalışma yada ikamet süreleri, sigorta haklarının kazanılmasında tamamlanmış süreler olarak göz önüne alınacaktır.

10.2.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi

Kişi, sosyal sigorta yardımlarını ödeyen üye devlet dışında başka bir üye devlette ikamet etse dahi yardımlar, yardımı yapan üye devlet tarafından askıya alınmaz, durdurulamaz veya geri çekilemez. Ancak bu ilke özel primsiz yardımlar için değil, zorunlu primli yardımlar için geçerli olmaktadır.

Türkiye- Kebek Sosyal Güvenlik Anlaşması kapsamında; Türk vatandaşları da, Kanada vatandaşları gibi, sadece temel yardıma, bakım yardımlarına ve tazminat zamlarına ancak Kanada'da ikamet ettikleri sürece hak kazanmaktadırlar.

Her iki taraf için bağlanmış bir aylık, diğer ülkede ikamet edilmesi dayısıyla durdurulamaz, indirilemez, tadil edilemez veya geri alınmaz. Ayrıca üçüncü bir ülkede ikamet eden diğer ülke vatandaşına, o ülke vatandaşlarına uygulanan koşullar ve aynı ölçüler içerisinde yardımlar ödenecektir. Yaşlılık aylığı, ilgili şahsın aylığa hak kazanma yaşına eriştiği zaman diğer ülkede ikamet etmesi halinde de ödenmektedir. Geride kalan hak sahiplerine verilen aylığa hak kazanma durumu, geride kalan hak sahibinin sigortalının ölümü tarihinde diğer ülkede ikamet etmekte olmasından dolayı da etkilenmeyecektir.

10.2.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi

Üye devletlerin sosyal sigorta kurumları her türlü konuda birbirlerine ve sigortalılara yardımcı olmak ve kendi mevzuatlarını uyguluyormuşçasına hareket etmek zorundadırlar.

Türkiye- Kebek Sosyal Güvenlik Anlaşması kapsamında, her iki ülkenin yetkili makamları veya bu yetkili makamlarca tayin edilen merciler, Anlaşmanın uygulanması ve uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla irtibat bürolarını tayin ederler. Kendi Kanun ve Yönetmeliklerinde gerçekleşen bütün önemli değişiklikleri birbirlerine ileteceklerdir.

Ayrıca, taraflardan birinin mevzuatına göre belirli bir süre içinde bir makama verilmesi gereken bir talep, bildirge veya dilekçe aynı süre içinde karşı tarafın eşdeğer makamına verilmiş ise, zamanında birinci makama verilmiş sayılacaktır. Bu gibi hallerde talebi, bildirgeyi veya dilekçeyi alan diğer Taraf Makamları, bunları vakit kaybetmeksizin birinci Tarafın yetkili makamına iletileceklerdir.

Diğer Akit Taraf ülkesinde bulunan şahıslara ödenecek aylıklarla ilgili ödeme usulü Akit tarafların anlaşmaları ile tespit edilmektedir.

10.2.2. Yürürlük Sahası

Türkiye Cumhuriyeti-Kebek Sosyal Güvenlik Anlaşması, Kebek Eyaleti ile Türkiye Cumhuriyeti'nde uygulanmaktadır.

10.2.3. Kişisel Kapsam

Aksine hüküm bulunmadığı takdirde, bu Anlaşma, taraflardan birinin mevzuatına tabi olan veya tabi olmuş bulunan kişiler ile bunların hak sahiplerine uygulanır.

10.2.4. Maddi Kapsam

Anlaşma hükümleri Kebek bakımından,

- Kebek Gelirler Rejimine ilişkin mevzuata,

Türkiye bakımından,¹⁹ Sadece malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarını kapsamak üzere;

- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu,
- 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu,
- 1479 sayılı BAĞ-KUR Kanunu,
- 2925 sayılı Tarım işçileri ile 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunları,
- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20'nci maddesine tabi sandıklar hakkındaki, mevzuatlara uygulanmaktadır.

Bu Anlaşma, yukarıda sözü edilen mevzuatı tamamlayan veya o mevzuatın yerine geçen veya o mevzuatı değiştiren kanun veya tüzük hükümlerine de uygulanır. Bu Anlaşma, bir taraf mevzuatını yeni hak sahibi gruplar ve yeni yardımlarla genişleten kanun ve tüzüklere, diğer tarafça bu kanun ve tüzüklerin yürürlüğe girmesini takip eden 3 ay içinde, bir itiraz bildiriminde bulunulmadıkça uygulanır. Yeni bir sosyal güvenlik dalını kapsayan kanun veya tüzük, bu hususta taraflar arasında Anlaşmada değişiklik yapılması halinde uygulanır.

10.2.5. Uygulanacak Mevzuat İle İlgili Hükümler

Bu Anlaşmada aksine hüküm bulunmadıkça kendi hesabına çalışanlar, geçici görevliler, bir uluslararası nakliye firması tarafından istihdam edilen gemi veya uçak personeli, devlet hizmeti gören kimseler ile ilgili hükümler saklı kalmak üzere, bir tarafın ülkesinde çalışan kimse o tarafın mevzuatına tabidir.

i. Kendi Hesabına Çalışanlar

Bir tarafın ülkesinde ikamet eden ve diğer taraf ülkesinde veya her iki tarafın ülkesinde kendi ad ve hesabına çalışan kimse bu çalışma ile ilgili olarak, yalnız ikamet yeri ülkesinin mevzuatına tabidir.

ii. Geçici Görevliler

Bir tarafın mevzuatına tabi olan ve işvereni tarafından 60 ayı geçmeyen bir süre için diğer taraf ülkesine geçici olarak gönderilen kimse, geçici görevli olarak bulunduğu süre zarfında, bu çalışma ile ilgili olarak, birinci tarafın mevzuatına tabidir. Bu süre, iki tarafın yetkili makamlarının onayı ile uzatılabilir.

iii. Bir Uluslararası Nakliye Firması Tarafından İstihdam Edilen Gemi Veya Uçak Personeli

- a. Uluslararası bir nakliyatçının gemi veya uçak personeli sıfatıyla her iki taraf ülkesinde çalışan ve kendi ad ve hesabına ya da başkası hesabına hava

¹⁹ Türkiye Cumhuriyeti ile Kebek arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce imzalanmıştır.

veya deniz yolu ile yolcu veya mal taşımacılığı yapan ve işyeri merkezi taraflardan birinin ülkesinde bulunan kimse, bu çalışma ile ilgili olarak, yalnız işyeri merkezinin bulunduğu tarafın mevzuatına tabidir.

- b. Bununla birlikte, anılan kimse, teşebbüsün işyeri merkezinin bulunduğu Taraf dışında diğer tarafın ülkesinde bir şubesi veya daimi temsilciliğinin bulunması halinde ülkesinde bu şube veya daimi temsilciliğin bulunduğu taraf mevzuatına tabidir.
- c. 1 ve 2'nci paragraflara karşın, istihdam edilen kimse, ağırlıklı olarak ikamet ettiği taraf ülkesinde çalışıyorsa, bu çalışma ile ilgili olarak, kendisini istihdam eden nakliyatçının o ülkede işyeri merkezi, şubesi veya daimi temsilciliği bulunmasa dahi, yalnız o taraf mevzuatına tabi olur.

iv. Devlet Hizmeti Gören Kimse

- a. Taraflardan biri adına devlet hizmeti gören ve diğer taraf ülkesinde bir çalışma için görevlendirilen kimse, bu çalışma ile ilgili olarak birinci tarafın mevzuatına tabi olur.
- b. Taraflardan birinin ülkesinde ikamet eden ve o ülkede diğer taraf adına devlet hizmeti gören kimse, bu çalışma ile ilgili olarak, o ülkede uygulanan mevzuata tabi olur. Ancak, bu kimse kendisini istihdam eden tarafın vatandaşı ise, çalışmaya başladıktan veya Mutabakatın yürürlüğe girmesinden itibaren 6 aylık bir süre zarfında, kendisini istihdam eden ülke mevzuatının uygulanması yolunda tercihte bulunabilir.
- c. Mutabakatın hiçbir hükmü, 2 nci maddede sözü edilen mevzuatla ilgili olarak, 18 Nisan 1961 tarihli Elçilik İlişkileri Hakkındaki Viyana Sözleşmesi hükümlerine veya 24 Nisan 1963 tarihli Konsolosluk İlişkileri Hakkındaki Viyana Sözleşmesi hükümlerine aykırı biçimde yorumlanamaz.

v. Tabi Olmaya İlişkin İstisna Hükümleri

Her iki tarafın yetkili makamları, karşılıklı anlaşmak suretiyle, bir kişi veya kişiler grubu ile ilgili olarak yukarıdaki adı geçen çalışanlar ile ilgili hükümlerin uygulanmasını değiştirebilirler.

10.2.6. Yaşlılık Aylıkları, Malullük Yardımları ve Geride Kalan Hak Sahiplerine Sağlanan Yardımlar

i. Kebek Mevzuatı Uyarınca Sağlanacak Yardımlar

1. Taraflardan her ikisinin mevzuatına tabi olmuş bulunan bir kimse, kendisi, geçindirmekle yükümlü olduğu kimseleri, dul ve yetimleri veya hak sahipleri için 13'üncü maddede öngörülen süre birleşimine başvurmaksızın, Kebek Mevzuatı uyarınca bir yardımdan yararlanma hakkının doğması için gerekli koşulları taşıyorsa, Kebek Yetkili Kurumu uyguladığı mevzuat hükümlerine göre yardım miktarını belirler.
2. 1'inci paragrafta sözü edilen kimse, süre birleşimine başvurmaksızın bir yardımdan yararlanma hakkının doğması için gerekli koşulları taşıyamıyorsa, Kebek Yetkili Kurumu aşağıda belirtildiği şekilde hareket eder:

- a. Anılan kurum, Türk Yetkili Kurumunun bir takvim yılında asgari 90 günlük bir sigortalılık süresinin Türk Mevzuatına göre alacak kaydedildiğini tasdik etmesi halinde ve bu sürenin Kebek Mevzuatında tanımlanan şekilde prim ödeme sürelerine dahil olması kaydıyla, bir prim ödeme yılım tanır;
- b. Anılan kurum 13'üncü maddeye uygun olarak, (a) paragrafı uyarınca tanınan yılları ve Kebek Mevzuatına göre geçen süreleri birleştirir.
- c. Yardımdan yararlanma hakkının 2'nci paragrafta öngörülen süre birleşimi çerçevesinde kazanılmış olması halinde, Kebek Yetkili Kurumu ödenecek yardım miktarını aşağıda belirtildiği şekilde tayin eder:
 - Yardımın kazançlara bağlı olan kısmının miktarı Kebek Mevzuatına göre hesaplanır,
 - Bu Mutabakat uyarınca ödenecek yardımın sabit oranlı birleşik miktarı; Kebek Gelirler Rejimine göre belirlenen sabit oranlı yardım miktarı ile bu rejime ilişkin mevzuatta tanımlanan prim ödeme süreleri ve Kebek Gelirler Rejimindeki prim ödeme süreleri arasındaki oranı gösteren kesrin çarpılması suretiyle hesaplanır.

ii. Türk Mevzuatı Uyarınca Sağlanacak Yardımlar

1. Taraflardan her ikisinin mevzuatına tabi olmuş bulunan bir kimse, kendisi, bakmakla yükümlü olduğu kimseler, dul ve yetimler veya hak sahipleri için 13 üncü maddede öngörülen süre birleşimine başvurmaksızın, Türk Mevzuatı uyarınca bir yardımdan yararlanma hakkının doğması için gerekli koşulları taşıyorsa, Türk Yetkili Kurumu uyguladığı mevzuat hükümlerine göre yardım miktarını belirler.
2. 1'inci paragrafta sözü edilen kimse, süre birleşimine başvurmaksızın bir yardımdan yararlanma hakkının doğması için gerekli koşulları taşımıyorsa, Türk Yetkili Kurumu aşağıda belirtildiği şekilde hareket eder:
 - a. Türk Mevzuatı uyarınca bir yaşlılık ödemesi hakkı doğması için;
 - Anılan kurum, Kebek Yetkili Kurumu tarafından tasdik edilen her sigorta yılı için, Türk Mevzuatına göre 360 prim gününü kabul eder.
 - (a)/i bendinin uygulanmasıyla bir yardım hakkı doğmuyorsa, anılan kurum, Kebek ülkesinde uygulanan yaşlılık sigortasına göre ikamet edilen her günü, Türk Mevzuatı uyarınca prim ödenmiş bir gün olarak kabul eder, ancak bu gün Kebek Mevzuatına göre geçen bir sigortalılık süresi ile çakışmamalıdır ve bu şekilde kabul edilen gün sayısı da yılda 360'ı aşmamalıdır.
 - Söz konusu kurum, (a)/i ve (a)/ü bentleri uyarınca tanınan günleri, Türk Mevzuatı kapsamında geçen sürelerle birleştirir.
 - b. Türk Mevzuatı uyarınca malullük veya ölüm yardımı hakkı doğması için, Kebek Gelirler Rejimi Yasasına göre sigortalı olunan bir takvim yılı Türk Mevzuatınca 360 gün olarak kabul edilir.
3. Bir kimsenin, Türk Sigorta Rejimine giriş tarihinden önce, Kebek Gelirler Rejimi Yasası uyarınca bir sigortalılık süresi veya Kebek ülkesinde uygulanan Yaşlılık Yasası uyarınca bir ikamet süresi varsa, bu sürelerden

başlangıç tarihi en eski olanı, Türk Sigorta Rejimine giriş tarihi olarak kabul edilir.

4. Eğer yardımdan yararlanma hakkı 2'nci paragrafta öngörülen süre birleşimi sayesinde kazanılıyorsa, Türk Yetkili Kurumu ödenecek yardım miktarını aşağıdaki gibi tayin eder:
 - a. Önce ödenecek teorik yardımın miktarı, 2'nci fıkra uyarınca birleştirilmiş tüm sigortalılık süreleri, Türk Mevzuatına göre geçmiş gibi kabul edilerek hesaplanır.
 - b. (a) bendine göre hesaplanan tutar şu oranla çarpılır. Bu oranın payı Türk Mevzuatına göre geçirilmiş sürelerin toplamıdır. Paydası ise Türk Mevzuatına göre geçirilmiş sürelerin toplamı ile 2'nci paragrafta göz önüne alınması istenen sürelerin toplamı ile elde edilen süredir.
 - c. (b) bendinin uygulanmasında, yalnız 2'nci paragrafın (a) i bendi uyarınca tanınan sigortalı sürelerin birleştirilmesi sayesinde bir yardım hakkı kazandırsa, Kebek Ülkesinde uygulanan yaşlılık sigortasının uygulanmasıyla kabul edilen ikamet süreleri ödenecek yardımın hesaplanmasında dikkate alınmaz.

10.2.7. Çıkarılabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü

Her iki tarafın yetkili makamları, taraflar arasında bu Mutabakatın yorumu ve uygulanmasında doğabilecek her nevi anlaşmazlığı doğrudan müzakereler yolu ile çözmeye gayret ederler. Eğer ihtilaf, müzakerelerin başlama tarihinden itibaren 6 ay zarfında çözümlenemediği takdirde, taraflardan biri veya her ikisinin talebi üzerine, Hakem Komisyon'una gönderilir. Bu Hakem Komisyonun oluşum tarzı ve işleyiş usulleri İdari Düzenleme'de belirlenir. Hakem Komisyonu ihtilafın çözülmesi için uyuşmazlık hakkında Mutabakatın ruhu ve temel ilkelerine göre bir karar verir. Komisyonun kararları bağlayıcı ve kesindir.

10.2.8. Mutabakatın Yürürlüğe Girmesi ve Fesih

Akit taraflardan her biri diğer tarafa Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli olan iç usulleri tamamladığını bildirir. Anlaşma akit taraflar arasında karşılıklı mektup teatisi ile belirlenen yürürlüğe giriş tarihinden itibaren sınırsız bir süre için geçerlidir. Anlaşma, taraflardan birinin diğer tarafa yaptığı bildirim ile feshedilebilir. Mutabakat bildirim tarihini izleyen en az 12 ay sonra 31 Aralık'ta sona erer. Eğer Anlaşma sona ererse, Anlaşma hükümleri uyarınca kazanılmış olan haklar devam eder ve Anlaşma uyarınca kazanılmakta olan haklar üzerinde karar vermek üzere müzakerelere girilir.

11. TÜRKİYE CUMHURİYETİ - ARNAVUTLUK CUMHURİYETİ SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

11.1. Arnavutluk'daki Türk Vatandaşlarına İlişkin Sayısal Bilgiler

Dışişleri Bakanlığı verilerine göre Arnavutluk'ta yaşayan 2.275 vatandaşımız bulunmaktadır.

11.2. Arnavutluk Sosyal Güvenlik Sistemi²⁰

Arnavutluk sosyal güvenlik sistemi sigorta kollarına göre farklı kurumlar tarafından idare edilmektedir. Maliye Bakanlığı ve Üçlü Yönetim Kurulu genel gözetimi sağlarken, Sosyal Güvenlik Kurumu ise sistemin yönetiminden sorumludur.

Maliye Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı hastalık ve analık yardımlarının genel gözetiminden sorumlu iken, Sosyal Güvenlik Kurumu yardımların yönetimini sağlayan kurumdur. Sağlık Güvenliği Kurumu ise tıbbi hizmetlerin yönetiminden sorumludur.

Çalışma, Sosyal İlişkiler ve Fırsat Eşitliği Bakanlığı işsizlik ve aile yardımlarının genel gözetiminden sorumlu iken, Ulusal Çalışma Servisi işsizlik yardımlarının yönetiminden, Sosyal Yardımlar ve Hizmetler Genel İdaresi taşra teşkilatı vasıtasıyla yardımları yönetmekten sorumludur.

Sosyal güvenlik kapsamında, ülke nüfusunun tamamına sunulan yardımlar aşağıda sıralanmaktadır.

- i. Yaşlılık Aylığı
- ii. Malullük Aylığı
- iii. Dul ve Yetim Aylığı
- iv. Sosyal Yardımlar (Yaşlılık, İş Göremezlik, Dul ve Yetim)
- v. Analık ve Hastalık Yardımları
- vi. İş Kazası ve Meslek Hastalığı
- vii. İşsizlik Yardımı
- viii. Ölüm Yardımı
- ix. Aile Yardımları

11.2.1. Arnavutluk Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı

Arnavutluk sosyal güvenlik sistemi, hizmet akdine tabi çalışanların, bağımsız çalışanların ve işverenlerin prim katkıları ile birlikte devlet sübvansiyonları ile finanse edilmektedir.

Bir hizmet akdine tabi çalışanların aylık kazançlarının % 8'i, bağımsız çalışanlarda ise aylık asgari ücretin %33,2'si oranında sisteme prim katkısı olarak aktarılmaktadır.

²⁰ SSA yayınından derlenmiştir.

Bir hizmet akdine tabi çalışanlar ve bağımsız çalışanlar aynı zamanda hastalık ve analık yardımlarının finansmanına da katkı yapmaktadırlar. İşverenler ise çalışanlarının aylık bordro ücretinin %21,7'sini sosyal güvenlik sistemine katkı payı olarak ödemektedir. Hizmet akdine tabi çalışan, bağımsız çalışan ve işveren için aylık minimum katkı payı tutarı, minimum aylık ücrete eşittir (13.140 Leki). Azami katkı payı ise bu tutarın 5 katına eşittir.

11.2.2. Arnavutluk Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar

11.2.2.1. Yaşlılık Aylığı

En az 35 yıllık katılım süresi olmak üzere erkeklerde 65, kadınlarda ise 60 yaşını dolduran kişiler yaşlılık aylığına hak kazanmaktadır. Ekonomik faaliyetlerden emekli olma zorunluluğu bulunmaktadır.

8 yaşından büyük en az 6 çocuğu bulunan annelerde emeklilik yaşı 50'ye, katılım süresi ise 30 yıla düşürülmektedir.

15 ila 35 yıllık katılım süresi olan erkeklerde 65 yaş, kadınlarda ise 60 yaşında kısmi emeklilik söz konusudur. Erken emeklilik ,imkanı bulunmamaktadır. Yaşlılık yardımları yurtdışında ödenmez.

11.2.2.2. Malullük Aylığı

Sigortalı, görme engelli, ağır derecede malul ya da herhangi bir işte çalışamayacak durumda olmalıdır. Malullük derecesi Tıbbi Uzmanlar Komitesince belirlenmektedir.

Malullük durumu son çalıştığı işine devam etmesine engel olmakla beraber, Tıbbi Uzmanlar Komitesince belirlenen, özel şartlara tabi işlerde çalışmasını engellemediği durumlarda kısmi malullük aylığı bağlanabilmektedir.

Malullük ve kısmi malullük aylığı için asgari sigortalılık süresi yaşa göre değişmekle birlikte, aylık talep edilen yaş ile 20'nci yaşını doldurduğu yaş arasındaki yıl toplamının en az yarısı kadar sigortalılık süresi bulunmalıdır.

Emeklilik yaşına geldiği zaman malullük aylığı, emeklilik aylığından daha fazla ise sigortalının talebi halinde malullük aylığını almaya devam eder. Malullük yardımları yurtdışında ödenmemektedir.

11.2.2.3. Dul ve Yetim Aylığı

Ölen sigortalının,

- 8 yaşından küçük çocuğuna bakan eşi,
- Malul eşi,
- 50 yaşındaki dul eşi (Kadın) yada 60 yaşındaki dul eşi (Erkek),
- 18 yaşından küçük bağımlı yetimi, (Öğrenci ise 25 yaşına kadar, çocukluktan beri malul ise yaş sınırı bulunmamaktadır)

- Ölen sigortalıya bağımlı ve ölümünden önce en az 12 aydır birlikte yaşayan anne- baba yada büyük anne-baba ve bağımlı torunları aylığı almaya hak kazanmaktadır.

Dul ve yetim yardımları yurtdışında ödenmemektedir.

11.2.2.4. Sosyal Yardımlar

11.2.2.4.1. Yaşlılık Yardımları

Minumum yaşam standardı aylığı olan 3960 Leks (2003) yaşlılık aylığı olarak ödenmektedir. En yüksek aylık oranı minumum aylığın iki katı yada önceki kazancının %80'idir.

11.2.2.4.2. İş Göremezlik Yardımları

Asgari temel aylığın (3960 Leks) yanı sıra, çalışırken aldığı maaşa göre hesaplanan oranda temel aylığa ekleme yapılmaktadır. En yüksek aylık miktarı temel aylığın iki katıdır.

Tam aylığın yarısı oranında kısmi yaşlılık aylığı bağlanabilmektedir. 15 yaşından küçük sigortalıya bağımlı her çocuk için temel aylığın %5'i oranında çocuk desteği verilmektedir. Maksimum destek miktarı temel aylığın %20'si oranındadır.

Yardım miktarları, periyodik olarak yaşlılık aylığına göre ayarlanmaktadır.

11.2.2.4.3. Dul ve Yetim Yardımları

Dul eş ölen sigortalının yaşlılık aylığının yarısını alırken, her yetim ve diğer bağımlı her kişi yaşlılık aylığının ¼'ünü almaktadır. Dul eş tekrar evlendiği zaman aylığı kesilir. Bütün geride kalanların aylıklarının toplamı ölen sigortalının yaşlılık aylığını aşamaz.

Yetim kalan tek çocuk varsa ve başka ölen sigortalıya bağımlı kimse yok ise, yetime yaşlılık aylığının yarısı ödenir. Yetim çocuk, hem anne hem de babasından dolayı yetim maaşı alabilir.

Ölüm Yardımı: Bir aylık temel asgari aylık oranında ölüm yardımı verilmektedir.

11.2.2.5. Hastalık ve Analık

Arnavutluk'ta ikamet eden hizmet akdine tabi çalışan, bağımsız çalışan ve işverenlere ödenmektedir. İsteğe bağlı sigortalılarda bu yardımlardan yararlanabilmektedir.

Hizmet akdine tabi çalışanlarda, nakdi yardımların finansmanı, yaşlılık, malullük ve dul yetim aylığının finansman kaynakları ile paraleldir. Tıbbi yardımlarda ise kazancın %1,5'i oranında, kentlerde ise %1.7'si oranında katkı payı alınmaktadır.

Bağımsız çalışanlarda, nakdi yardımların finansmanı, yaşlılık, malullük ve dul yetim aylığının finansman kaynakları ile paraleldir.

İşverenler, bordro ücretinin %0.8'i oranında hastalık yardımları için, %2,3'ü oranında analık yardımları için ve %1,5'i oranında da tıbbi yardımlar için katkı payı ödemektedir. Minimum katkı payları, en düşük aylık kazanç (13.140 Leks), maksimum katkı payı miktarı ise bu oranın beş katına eşittir.(65.700 Leks)

İşçilerin tıbbi hizmet yardımları için devlet katkısı bordro ücretinin %1,7'si oranındadır.

Nakdi analık yardımlarına hak kazanabilmek için en az 12 aylık sigortalılık süresi bulunmalıdır. Tıbbi yardımlar için herhangi bir koşul bulunmamaktadır.

Hastalık yardımı miktarı son takvim yılındaki günlük ortalama kazancının %70'i oranındadır. Yardımların ilk 14 günü işveren tarafından, 15'inci günden itibaren ise 6 aya kadar Kurum tarafından ödenmektedir. Bu süre Tıbbi uzmanlar komitesinin kararıyla 3 ay daha uzatılabilir. Yardım miktarı hastane sürecinde aldığı ortalama günlük kazancın yarısı tutarındadır.

Analık yardımı, 365 güne kadar verilebilmektedir. Tahmini doğum süresinden en az 35 gün öncesine kadar ve doğumdan 42 gün sonrasında kadar verilmektedir. Aylık miktarı, son takvim yılı günlük kazancının %80'i oranındadır. Çoklu doğumlarda 390 güne kadar yardım ödenmektedir.

Hizmet akdine tabi çalışanlarda ve Bağımsız çalışanlarda yardım miktarı asgari temel aylık miktarına eşittir.

Asgari temel aylığın %50'sinde başlamak üzere doğum yardımı yapılabilmektedir.

Genel tıbbi hizmetlerin tamamı ücretsizdir. Bazı hizmetlerin ise %90'ı Kurum tarafından %10'u ise sigortalı tarafından karşılanmaktadır.

11.2.2.6. İş Kazası

Çalışanlar, çıraklar ve tatillerinde çalışan öğrenciler kapsam dahilindedir. Bağımsız çalışanlar kapsam dışıdır.

Meslek hastalıkları Sağlık Bakanlığına bağlı teknik bir kurul tarafından tanımlanmıştır.

Geçici işgöremezlik yardımı 12 aya kadar ödenebilmektedir. Kalıcı işgöremezlik için ise çalışma gücünün en az %67'sinin kaybı durumunda ödenmektedir.

11.2.2.7. İşsizlik Yardımları

Bağımsız çalışanlar dışındaki tüm çalışanlar kapsam dahilindedir. Maliyeti işverenler ve devlet tarafından karşılanmaktadır. Asgari temel aylık 12 aya kadar işsizlik parası olarak ödenebilmektedir. 15 yaşından küçük her çocuk için %5 oranında çocuk desteği sağlanmaktadır.

11.2.2.8. Aile Yardımları

Arnavutluk'ta ikamet eden herkes kapsam dahilindedir. Tek finansman kaynağı devlettir.

Aile ödenekleri Arnavutluk'ta ikamet eden düşük gelirli ailelere ve aile üyeleri arasında görme engelli yada malul bulunanlara ödenmektedir.

11. 3. Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi

Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti arasında Sosyal Güvenlik Anlaşması 15 Temmuz 1998 tarihinde Tiran' da imzalanarak 01 Şubat 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

11.3.1. Temel İlkeler

11.3.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi

İkili sosyal güvenlik sözleşmelerinde teklik ilkesi kapsamında ekonomik anlamda aktif olanlar için, sadece bir taraf sosyal güvenlik mevzuatını sigortalıya uygulamaktadır. Bu taraf devlet de prensip olarak sigortalının çalıştığı ülke (lex loci laboris) olmaktadır. Bu kuralın birinci istisnası yurt dışında görevlendirmeler sayılmaktadır. Bu hallerde işçiye uygulanacak sosyal güvenlik mevzuatı, göçmen işçiyi gönderen ülke olarak benimsenmektedir.

11.3.1.2. Eşit Muamele İlkesi

Her iki ülkeden birinin vatandaşları diğer ülkenin sosyal güvenlik mevzuatının uygulanması bakımından, o tarafın vatandaşı ile eşit işleme tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı hallerde, bir ülkenin vatandaşları diğer ülke vatandaşları gibi, aynı şartlarla, aynı haklardan yararlanacaklar ve aynı yükümlülüklerle tabi olacaklardır.

Eşit muamele ilkesi, sosyal güvenlik sistemlerinin göçmen işçilere buldukları üye devletin uyruklarıyla eşit işlem göreceklere anlamına gelmektedir. Bu ilkeye göre, sigortalıya çalıştığı üye devletin kendi vatandaşına uygulanan hak ve yükümlülüklerde eşit davranılmasına ilişkin zorunluluk getirilmektedir. Her türlü dolaylı veya doğrudan ayrımcılık yasaklanmıştır.

Toplumsal kurallar ve politikalar belirli özelliklere sahip kişi ve grupları diğer bazı kişi ve gruplara tercih edecek şekilde tasarlanmış ve bu amaçla yapıldığı açık olan uygulamalar mevcut ise doğrudan ayrımcılık söz konusu olmaktadır. İşe almada aynı mesleki niteliklere sahip kişilerden belirli bir uyuğa sahip olanların, diğer ülke vatandaşlarına tercih edilmesi açık bir ayrımcılık uygulamasıdır.

Tarafsız gibi görünen ve açık bir ayrımcılık niyeti ortaya koymayan uygulama ve politikalar ayrımcılığa sebep oluyorsa dolaylı ayrımcılık söz konusu olmaktadır. Örneğin; bir işverenin gece vardiyasında çalıştırmak üzere, en az iki yıl söz konusu üye ülkede ikamet

eden kişiler işe almak istediğini duyurması, üye ülke vatandaşları için gerçekleştirilmesi daha kolay bir şart olduğundan dolayı ayrımcılığa neden olan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

11.3.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi

Taraf ülkelerde çalışma yada ikamet süreleri, sigorta haklarının kazanılmasında tamamlanmış süreler olarak göz önüne alınacaktır.

11.3.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi

Kişi, sosyal sigorta yardımlarını ödeyen üye devlet dışında başka bir üye devlette ikamet etse dahi yardımlar, yardımı yapan üye devlet tarafından askıya alınamaz, durdurulamaz veya geri çekilemez. Ancak bu ilke özel primsiz yardımlar için değil, zorunlu primli yardımlar için geçerli olmaktadır.

Her iki taraf için bağlanmış bir aylık, diğer ülkede ikamet edilmesi dolayısıyla durdurulamaz, indirilemez, tadil edilemez veya geri alınamaz. Ayrıca üçüncü bir ülkede ikamet eden diğer ülke vatandaşına, o ülke vatandaşlarına uygulanan koşullar ve aynı ölçüler içerisinde yardımlar ödenecektir. Yaşlılık aylığı, ilgili şahsın aylığa hak kazanma yaşına eriştiği zaman diğer ülkede ikamet etmesi halinde de ödenmektedir. Geride kalan hak sahiplerine verilen aylığa hak kazanma durumu, geride kalan hak sahibinin sigortalının ölümü tarihinde diğer ülkede ikamet etmekte olmasından dolayı da etkilenmeyecektir.

11.3.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi

Üye devletlerin sosyal sigorta kurumları her türlü konuda birbirlerine ve sigortalılara yardımcı olmak ve kendi mevzuatlarını uyguluyormuşçasına hareket etmek zorundadırlar.

Türkiye- Arnavutluk Sosyal Güvenlik Anlaşması kapsamında, her iki ülkenin yetkili makamları veya bu yetkili makamlarca tayin edilen merciler, Sözleşmenin uygulanması ve uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla irtibat bürolarını tayin ederler. Kendi Kanun ve Yönetmeliklerinde gerçekleşen bütün önemli değişiklikleri birbirlerine iletacaklardır.

Ayrıca, taraflardan birinin mevzuatına göre belirli bir süre içinde bir makama verilmesi gereken bir talep, bildirme veya dilekçe aynı süre içinde karşı tarafın eşdeğer makamına verilmiş ise, zamanında birinci makama verilmiş sayılacaktır. Bu gibi hallerde talebi, bildirgeyi veya dilekçeyi alan diğer Taraf Makamları, bunları vakit kaybetmeksizin birinci Tarafın yetkili makamına iletileceklerdir.

Diğer Akit Taraf ülkesinde bulunan şahıslara ödenecek aylıklarla ilgili ödeme usulü Akit tarafların anlaşmaları ile tespit edilmektedir.

11.3.2. Yürürlük Sahası

Türkiye Cumhuriyeti-Arnavutluk Cumhuriyeti arasındaki Sosyal Güvenlik Anlaşması, Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti sınırları içerisinde uygulanmaktadır.

11.3.3. Kişisel Kapsam

Sözleşme; Türkiye'deki Arnavutluk vatandaşlarına ve Arnavutluk'daki Türk vatandaşlarına uygulanmaktadır.

11.3.4. Maddi Kapsam

Sözleşme hükümleri;

Arnavutluk bakımından,

- Sosyal Sigorta Mevzuatı (Hastalık ve analık, İş kazaları ve meslek hastalıkları, maluliyet, yaşlılık ve ölüm) çalışan kişileri ve aynı zamanda ekonomik olarak aktif olan diğer kişileri (işçiler ve kendi işinde çalışanları)
- Aile yardımları ile ilgili mevzuat,
- Sağlık sigortası ile ilgili mevzuat,
- Sağlık bakımı ile ilgili mevzuat,

Türkiye Cumhuriyeti bakımından,²¹

- İşçileri kapsayan Sosyal Sigortalar Kanunu ile Tarım işçileri Sosyal Sigortalar Kanunu,
- Devlet memurlarını kapsayan, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu (Malullük, Yaşlılık ve Ölüm),
- Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu (Melullük, Yaşlılık ve Ölüm),
- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20'nci Maddesine tabi olan Sandıklarla ilgili, mevzuatlara uygulanmaktadır.

Bu Sözleşme, yukarıda belirlenen mevzuatı değiştiren, ilaveler getiren, birleştiren veya yerine geçen yasal düzenlemelere de uygulanır.

Bir Tarafın mevzuatında yeni haklar getiren değişiklikler yapıldığı takdirde, diğer Tarafa 3 ay içinde bilgi verilir. Diğer Taraf 3 ay içinde söz konusu değişikliklere itiraz etmez ise bu sözleşme, bu değişikliklere de uygulanır.

Yeni bir sosyal sigorta koluna ilişkin mevzuata, Akit Taraflar arasında bu amaçla Sözleşme yapılması şartıyla uygulanır.

11.3.5. Uygulanacak Mevzuatla İlgili Hükümler

Bu Sözleşmenin aşağıdaki hükümleri saklı kalmak kaydıyla;

- Bir Taraf ülkesinde istihdam edilen bir kimse, o işle ilgili olarak, sadece o Tarafın mevzuatına tabi olur.

²¹ Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce imzalanmıştır.

- Daimi olarak bir Taraf ülkesinde ikamet eden ve diğer Tarafın ülkesinde veya her iki Taraf ülkesinde kendi hesabına, kendi işinde çalışan bir kimse, o işle ilgili olarak, sadece daimi ikamet ettiği Tarafın mevzuatına tabi olur.
- Bir Tarafın mevzuatına tabi olan ve işvereni tarafından diğer Taraf ülkesinde 24 ayı geçmeyecek bir süre istihdam edilen bir kimse, bu hizmetleri birinci Taraf ülkesinde yapıyormuş gibi sadece birinci Taraf ülkesinin mevzuatına tabi olur. Her iki Tarafın Yetkili Makamlarının önceden onayı ile bu 24 aylık süre, toplam olarak 60 ayı geçmemek kaydı ile uzatılabilir.
- Bir kimse, bu Sözleşme hükümleri uygulanmaksızın bir geminin mürettebatı olarak iş nedeniyle her iki Taraf mevzuatına tabi olacak ise, bu işle ilgili olarak Türk bandırası taşıyan gemide çalışan personel Türk mevzuatına, Arnavutluk bandırası taşıyan gemide çalışan personel Arnavutluk mevzuatına tabidir.
- Bir Taraf adına diğer Akit Taraf ülkesinde bir hükümet çalışması görevi ile ilgili olarak istihdam edilen kimseler eğer istihdam eden Tarafın vatandaşı iseler, vatandaşı olduğu Tarafın mevzuatına tabi olurlar. Bu kimseler diğer Akit Tarafın vatandaşı iseler veya daimi olarak o ülkede ikamet etmekte iseler haklarında daimi ikamet ettikleri ülkenin mevzuatının uygulanması isteyebilirler. Yapılan tercih eski sürelerle teşmil edilemez.
- Tarafların Yetkili Makamları, ortak mutabakat ile herhangi bir kimse veya grupları ile ilgili olarak bu madde hükümlerinin uygulanmasını değiştirebilirler.

11.3.6. Hastalık ve Analık Yardımları

Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre hastalık ve analık yardımları hakkının doğması, korunması veya yeniden kazanılmasının, belirli sigortalılık veya çalışma sürelerinin tamamlanmasına bağlı olduğu hallerde, bir Akit Tarafın Yetkili Kurumu diğer Akit Tarafın mevzuatına göre tamamlanmış sigortalılık veya çalışma sürelerini kendi mevzuatına göre tamamlanmış süreler gibi dikkate alır.

11.3.7. Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Yardımları (Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi)

Taraflardan birinin mevzuatına göre münhasıran aylık veya gelir bağlanmasına hak kazanan bir kimseye, diğer Akit Tarafıta geçen sigortalılık süreleri dikkate alınmadan müstakil aylık bağlanır.

11.3.8. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları

Akit Taraflardan her birinde uygulanan mevzuata göre iş kazaları sonucu bağlanan gelirlere yapılan zamlar veya ek olarak sağlanan tamamlayıcı yardımlar, bu kimselerin ikametgahlarını diğer Taraf ülkesine nakletmeleri halinde de devam eder.

Meslek hastalığına uğrayan kimse, her iki memleketin ülkesi üzerinde söz konusu hastalığa sebep olabilecek bir işte çalışmış ise, sigortalının veya ölümünde hak sahiplerinin talep ettiği yardımlar, münhasıran söz konusu işin en son icra edildiği memleket ülkesindeki

mevzuata göre, ilgili bu mevzuatın öngördüğü şartları yerine getirmiş olmak kaydı ile sağlanır.

11.3.9. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü

Akit Taraf Yetkili Makamları, Akit Taraflar arasında bu Sözleşmenin yorumu ve tatbiki nedeni ile çıkacak tüm anlaşmazlıkları müzakere yolu ile halletmeye çalışırlar.

Bir anlaşmazlığın bu şekilde altı ay içinde giderilmesi mümkün olmazsa, bu durumda anlaşmazlığın çözümü Akit Taraflardan birinin müracaatı üzerine aşağıdaki şekilde oluşturulacak olan bir hakem heyetine devredilir.

- Sözleşmeye Taraf olan her devlet, anlaşmazlığın hakem heyeti tarafından giderilmesi ile ilgili müracaatın eline geçmesinden itibaren bir ay içinde bir hakem tayin eder. Bu şekilde tayin edilen iki hakem, hakemini son olarak atayan devletin bu atamayı bildirmesinden itibaren iki ay içinde üçüncü bir devletin uyruğundaki bir kişiyi üçüncü hakem olarak seçer.
- Sözleşmeye Taraf olan devletlerden birinin tespit edilen süre içinde hakem tayin etmemesi durumunda, diğer devlet Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanına başvurarak, hakem tayin etmesini isteyebilir. Tayin edilen iki hakemin atanacak üçüncü hakemin seçimi konusunda mutabakata varamamaları halinde, aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurabilir.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanının Sözleşmenin Tarafı olan devletlerden birinin uyruğunda olması halinde, bu madde ile kendisine verilen görevler mahkemenin başkan yardımcısına yada aynı uyruktaki olma durumunun söz konusu olmadığı en yüksek dereceli hakime devredilir.
- Hakem heyeti oy çokluğu ile karar verir. Heyetin kararları her iki devlet için de bağlayıcı niteliktedir. Sözleşmeye Taraf olan her devlet kendisi tarafından atanan hakemin masraflarını karşılar. Diğer masraflar Sözleşmeye Taraf olan devletlerce eşit oranda karşılanır. Hakem heyeti çalışma usullerini kendisi belirler.

11.3.10. Sözleşmenin Yürürlüğe Girmesi ve Süresi

Sözleşme 5 yıl süreyle yürürlükte kalır ve geçerli olması için zorunlu olan, iç hukuki prosedürlerin yerine getirilmesi konusunda Tarafların yazılı teatilerinin tamamlandığı tarihte yürürlüğe girer. Eğer Taraflardan biri bu sürenin sona ermesinden 6 ay önce diğer Tarafa Sözleşmenin feshedilmesi konusunda yazılı bildirimde bulunmaz ise, Sözleşme 5 yıllık devreler halinde yeniden uzatılmış sayılır.

Bu Sözleşme feshedildiğinde, Sözleşmenin 3'üncü maddesinde belirtilen şahısların elde ettikleri haklar geçerliliğini korur ve onların Sözleşmeye göre elde edecekleri haklar konusunda karar verilmesini teminen müzakerelere başlanılır. Bu konuda anlaşma olmaz ise, anlaşmazlıklar 33'üncü maddedeki esaslara göre halledilir.

12. TÜRKİYE CUMHURİYETİ – HIRVATİSTAN SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

12.1. Hırvatistan Sosyal Güvenlik Sistemi²²

Hırvatistan’da sosyal güvenlik sistemi devletin organları/kamu kurumları tarafından ulusal seviyede organize edilmekte ve yürütülmektedir.

Hırvatistan sosyal güvenlik sistemi, sosyal sigorta temelli üç ana sigorta kolundan oluşmaktadır. Kamu tarafından düzenlenen, genel ve zorunlu olan bu sigorta kolları şunlardır:

Emeklilik Sigortası: Malullük, yaşlılık, ölüm, iş kazası ve meslek hastalığı risklerini kapsamaktadır.

Sağlık Sigortası: Hastalık veya analık durumuna bağlı olarak geçici iş görmezlik ve tedavi risklerini kapsamaktadır.

İşsizlik Sigortası: İşsizlik riskini kapsamaktadır. Ayrıca istihdam ve malul işsizlerin rehabilitasyon süreci desteklenmektedir.

İş kazası ve meslek hastalığı için ayrıca bir sigorta bulunmamaktadır. Bu riskler, genel emeklilik ve malullük programları ile genel sağlık ve tedavi programları altında düzenlenmektedir.

Hırvatistan’da, sosyal sigortalar ve zorunlu bireysel hesaplar olmak üzere, iki çeşit sosyal güvenlik programı bulunmaktadır. Sanayi, ticaret ya da hizmet sektörlerinde çalışanlar; çıraklar, devlet memurları ve kamu sektörü çalışanları; askeriye ve polis teşkilatı personeli, yargı mensupları, geçici iş sözleşmesi ile çalışanlar ve kendi nam ve hesabına çalışanlar sosyal sigortalar kapsamı altındadırlar. 1 Ocak 1999’da 40 yaşından genç olan ve aynı zamanda sosyal sigortalar tarafından kapsanan herkes zorunlu bireysel hesaplar programının kapsamındadırlar. 40 ila 50 yaş arasında olanlar ve aynı zamanda sosyal sigortalar sistemi altında kapsananlar ise, isteklerine bağlı olarak, 30 Haziran 2002 tarihine kadar ikinci sütun emeklilik sistemine katılabilmektedirler.

12.1.1. Hırvatistan Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı

Hırvatistan sosyal güvenlik sistemi; işverenler, işçiler, kendi nam ve hesabına çalışanların tarafından ödenen primler ve kısmen de devlet bütçesinden aktarılan kaynaklarla finanse edilmektedirler. Prim oranları aşağıdaki şekildedir.

i. Sigortalılar

- **Sosyal Sigortalılar:** Yalnızca sosyal sigortalılar kapsamında olunması halinde kazançların %20’si, hem sosyal sigortalılar hem zorunlu bireysel hesaplar kapsamında olunması halinde ise kazançların %15’i prim oranı olarak belirlenmiştir.

²² ISSA ve EURAXESS yayınlarından derlenmiştir.

Primlerin hesaplanmasında kullanılan minimum aylık tutarı 2,611 kunas, maksimum aylık tutarı ise 44,760 kunas'tır. Sosyal sigortalıların primleri ile aynı zamanda malullük, ölüm, iş kazası ve meslek hastalığı yardımları da finanse edilmektedir.

- **Zorunlu Bireysel Hesap:** Kazançların %5'i artı yönetim ücretleri.

ii. Kendi Nam ve Hesabına Çalışanlar

- **Sosyal Sigortalar:** Yalnızca sosyal sigortalar kapsamında olan kendi nam ve hesabına çalışanlar için prim oranı kazançların %20'si, hem sosyal sigortalar hem zorunlu bireysel hesaplar kapsamında olanlar için ise sigorta tabanının %15'i olarak belirlenmiştir.

Gelir vergisi ödemek zorunda olmayan kendi nam ve hesabına çalışan çiftçiler için prim oranı, yalnızca sosyal sigortalar kapsamında olmaları halinde kazançlarının %10'u, hem sosyal sigortalar hem zorunlu bireysel hesaplar kapsamında olanlar için ise sigorta tabanının %5'idir.

Sigorta tabanı, serbest çalışmanın kategorisine ve kişinin eğitim seviyesine bağlı olarak değişmekle birlikte, tüm çalışanların ortalama brüt ücretlerinin yüzdesi (% 50'den % 110'a kadar, 7,460 kunas'tan başlayarak) olarak belirlenmektedir.

Primlerin hesaplanmasında kullanılan minimum aylık tutarı 2,611 kunas, maksimum aylık tutarı ise 44,760 kunas'tır. Sosyal sigortalıların primleri ile aynı zamanda malullük, ölüm, iş kazası ve meslek hastalığı yardımları da finanse edilmektedir.

- **Zorunlu Bireysel Hesap:** Kazançların %5'i artı yönetim ücretleri.

iii. İşveren

- **Sosyal Sigortalar:** Ağır ve sağlıksız şartlarda çalışan işçi çalıştırma hali istisna olmak kaydıyla, işverenlerin prim payı bulunmamaktadır.
- **Zorunlu Bireysel Hesap:** Ağır ve sağlıksız şartlarda çalışan işçi çalıştırma hali istisna olmak kaydıyla, işverenlerin prim payı bulunmamaktadır. __

iv. Devlet

- **Sosyal Sigortalar:** Devlet, askeriye ve polis teşkilatı personelinin, yargı mensuplarının, milletvekillerinin, hükümet üyelerinin, eski savaş gazilerinin sosyal sigorta primlerini kısmen veya tamamen karşılamaktadır.
- **Zorunlu Bireysel Hesap:** Devlet payı bulunmamaktadır.

12.1.2. Hırvatistan Sosyal Güvenlik Sisteminde Sunulan Yardımlar

12.1.2.1. Yaşlılık Aylığı

En az 15 yıl sigortalılık süresinin bulunması şartıyla, erkeklerde 65, kadınlarda 60 yaşın doldurulmasıyla sosyal sigortalar kapsamında yaşlılık aylığına hak kazanılmaktadır. Bunun yanında Hırvatistan sosyal güvenlik sisteminde erken emeklilik hakkı da mevcuttur. Buna göre erkek sigortalıların en az 35 yıl sigortalılık süresi bulunması halinde 60 yaşında,

kadın sigortalıların en az 30 yıl sigortalılık süresi bulunması halinde 55 yaşında emekli olmaları mümkündür.

Sigortalıların zorunlu bireysel hesap sisteminden aylık alabilmesi için de sosyal sigortalar sistemindeki koşulları yerine getirmiş olmaları gerekmektedir.

Yaşlılık aylığının talep edilebilmesi için kişilerin çalışmalarını sonlandırmaları gerekmektedir.

12.1.2.2. Malullük Aylığı

Maluliyet yardımları, mesleki ya da meslekle ilgili olmayan bir sebeple yaşanan kaza veya hastalık sonucu ortaya çıkan, çalışma gücündeki sürekli düşüş ya da kayıp halinde ödenmektedir.

Genel Malullük aylığı: Bu aylığa hak kazanılabilmesi için, sigortalının, çalışma gücünde sürekli kayba yol açan sağlık sıkıntılarında, 65 yaşından (Kadın ve erkek için) önce ortaya çıkanlar ile değerlendirilmesi gerekmektedir. Sigortalının, 20 yaşından sonraki çalışma hayatının en az % 33,3'ünde sigorta kapsamında olması gerekmektedir.(Ortaöğretim sonrası için 23, üniversite mezunu için 26 yaş koşulu aranmaktadır). Eğer iş kazası veya meslek hastalığı sonucu tam maluliyet durumu varsa minimum koşul aranmamaktadır.

12.1.2.3. Ölüm Aylığı

Sosyal Sigortalar: Ölen sigortalı, mesleki rehabilitasyon gören kişi, veya 10 yıllık sigortalılık süresi içinde 5 yıllık prim yatırmış, veya maluliyet aylığı koşullarını karşılamış olması gerekir. Eğer iş kazası veya meslek hastalığı sonucu tam maluliyet durumu varsa minimum koşul aranmamaktadır.

Hak sahibi geride kalan erkek veya bayan en az 50 veya üstü, bakmak zorunda olduğu hak sahibi çocuklar, veya malül; çocuklar 15 yaşına kadar(eğer işsiz ise 18, öğrenci ise 26, malül ise sınırsız). Eğer geride kalan erkek veya bayan tekrar evlenir veya yaşı 50'den az olur veya malül ise aylık durur.

12.2. Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi

Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan arasında Sosyal Güvenlik Anlaşması 25 Ocak 2007 tarihinde imzalanmış ve 30/11/2011 tarih ve 28128 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Ancak sözleşmeye ilişkin teati süreci devam etmektedir.

12.2.1. Temel İlkeler

12.2.1.1. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından Teklik İlkesi

İkili sosyal güvenlik sözleşmelerinde teklik ilkesi kapsamında ekonomik anlamda aktif olanlar için, sadece bir taraf sosyal güvenlik mevzuatını sigortalıya uygulamaktadır. Bu taraf devlet de prensip olarak sigortalının çalıştığı ülke (lex loci laboris) olmaktadır. Bu kuralın

birinci istisnası yurt dışında görevlendirmeler sayılmaktadır. Bu hallerde işçiye uygulanacak sosyal güvenlik mevzuatı, göçmen işçiyi gönderen ülke olarak benimsenmektedir.

12.2.1.2. Eşit Muamele İlkesi

Her iki ülkeden birinin vatandaşları diğer ülkenin sosyal güvenlik mevzuatının uygulanması bakımından, o tarafın vatandaşı ile eşit işleme tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı hallerde, bir ülkenin vatandaşları diğer ülke vatandaşları gibi, aynı şartlarla, aynı haklardan yararlanacaklar ve aynı yükümlülüklerle tabi olacaklardır.

Eşit muamele ilkesi, sosyal güvenlik sistemlerinin göçmen işçilere buldukları üye devletin uyruklarıyla eşit işlem görecekları anlamına gelmektedir. Bu ilkeye göre, sigortalıya çalıştığı üye devletin kendi vatandaşına uygulanan hak ve yükümlülüklerde eşit davranılmasına ilişkin zorunluluk getirilmektedir. Her türlü dolaylı veya doğrudan ayrımcılık yasaklanmıştır.

Toplumsal kurallar ve politikalar belirli özelliklere sahip kişi ve grupları diğer bazı kişi ve gruplara tercih edecek şekilde tasarlanmış ve bu amaçla yapıldığı açık olan uygulamalar mevcut ise doğrudan ayrımcılık söz konusu olmaktadır. İşe almada aynı mesleki niteliklere sahip kişilerden belirli bir uyuğa sahip olanların, diğer ülke vatandaşlarına tercih edilmesi açık bir ayrımcılık uygulamasıdır.

Tarafsız gibi görünen ve açık bir ayrımcılık niyeti ortaya koymayan uygulama ve politikalar ayrımcılığa sebep oluyorsa dolaylı ayrımcılık söz konusu olmaktadır. Örneğin; bir işverenin gece vardiyasında çalıştırmak üzere, en az iki yıl söz konusu üye ülkede ikamet eden kişiler işe almak istediğini duyurması, üye ülke vatandaşları için gerçekleştirilmesi daha kolay bir şart olduğundan dolaylı ayrımcılığa neden olan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

12.2.1.3. Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi

Taraf ülkelerde çalışma ya da ikamet süreleri, sigorta haklarının kazanılmasında tamamlanmış süreler olarak göz önüne alınacaktır.

12.2.1.4. Yardımların İhraç Edilebilirliği İlkesi

Kişi, sosyal sigorta yardımlarını ödeyen üye devlet dışında başka bir üye devlette ikamet etse dahi yardımlar, yardımı yapan üye devlet tarafından askıya alınamaz, durdurulamaz veya geri çekilemez.

Her iki taraf için bağlanmış bir aylık, diğer ülkede ikamet edilmesi dolayısıyla durdurulamaz, indirilemez, tadil edilemez veya geri alınamaz. Ayrıca üçüncü bir ülkede ikamet eden diğer ülke vatandaşına, o ülke vatandaşlarına uygulanan koşullar ve aynı ölçüler içerisinde yardımlar ödenecektir. Yaşlılık aylığı, ilgili şahsın aylığa hak kazanma yaşına eriştiği zaman diğer ülkede ikamet etmesi halinde de ödenmektedir. Geride kalan hak sahiplerine verilen aylığa hak kazanma durumu, geride kalan hak sahibinin sigortalının ölümü tarihinde diğer ülkede ikamet etmekte olmasından dolayı da etkilenmeyecektir.

12.2.1.5. İyi Yönetim ve İşbirliği İlkesi

Üye devletlerin sosyal sigorta kurumları her türlü konuda birbirlerine ve sigortalılara yardımcı olmak ve kendi mevzuatlarını uyguluyormuşçasına hareket etmek zorundadırlar.

Türkiye- Hırvatistan Sosyal Güvenlik Anlaşması kapsamında, her iki ülkenin yetkili makamları veya bu yetkili makamlarca tayin edilen merciler, Sözleşmenin uygulanması ve uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla irtibat bürolarını tayin ederler. Kendi Kanun ve Yönetmeliklerinde gerçekleşen bütün önemli değişiklikleri birbirlerine iletceklerdir.

Ayrıca, taraflardan birinin mevzuatına göre belirli bir süre içinde bir makama verilmesi gereken bir talep, bildirme veya dilekçe aynı süre içinde karşı tarafın eşdeğer makamına verilmiş ise, zamanında birinci makama verilmiş sayılacaktır. Bu gibi hallerde talebi, bildirgeyi veya dilekçeyi alan diğer Taraf Makamları, bunları vakit kaybetmeksizin birinci Tarafın yetkili makamına iletileceklerdir.

Diğer Akit Taraf ülkesinde bulunan şahıslara ödenecek aylıklarla ilgili ödeme usulü Akit tarafların anlaşmaları ile tespit edilmektedir.

12.2.2. Yürürlük Sahası

Türkiye Cumhuriyeti-Hırvatistan arasındaki Sosyal Güvenlik Anlaşması, Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan sınırları içerisinde uygulanmaktadır.

12.2.3. Kişisel Kapsam

Sözleşme; Türkiye'deki Hırvatistan vatandaşlarına ve Hırvatistan'daki Türk vatandaşlarına uygulanmaktadır.

12.2.4. Maddi Kapsam

Sözleşme hükümleri;

Hırvatistan bakımından,

- Analığın korunması ve iş kazaları ile meslek hastalıklarını da kapsayacak şekilde zorunlu sağlık sigortası,
- İş kazaları ve meslek hastalıkları güvencesini de kapsayacak şekilde zorunlu emeklilik sigortası, (Yaşlılık, malullük ve ölüm aylığı, mesleki rehabilitasyon ve vücuda zarar verilmesi durumunda maddi tazminat)
- İşsizlik Sigortası,

Türkiye Cumhuriyeti bakımından,²³

- İşçileri kapsayan Sosyal Sigortalar Kanunu ile Tarım işçileri Sosyal Sigortalar Kanunu,
- Devlet memurlarını kapsayan, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu (Malullük, Yaşlılık ve Ölüm),

²³ Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce imzalanmıştır.

- Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu (Malullük, Yaşlılık ve Ölüm),
- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20'nci maddesine tabi olan Sandıklarla ilgili,
- Bir hizmet akdine tabi olarak çalışan sigortalılar açısından uygulanan İşsizlik Sigortası mevzuatlarına uygulanmaktadır.

Bu Sözleşme, yukarıda belirlenen mevzuatı değiştiren, ilaveler getiren, birleştiren veya yerine geçen yasal düzenlemelere de uygulanır.

Sözleşmenin, yeni bir sosyal güvenlik rejimine veya yeni bir sosyal sigorta koluna dair mevzuata uygulanması, taraflar arasında bu amaçla yeni bir sözleşme imzalanması yolu ile gerçekleştirilir.

12.2.5. Uygulanacak Mevzuatla İlgili Hükümler

- i. Bu Sözleşmenin aşağıdaki hükümleri saklı kalmak kaydıyla;- Bir Taraf ülkesinde istihdam edilen bir kimse, o işle ilgili olarak, sadece o Tarafın mevzuatına tabi olur; ve
 - Daimi olarak bir Taraf ülkesinde ikamet eden ve diğer Tarafın ülkesinde veya her iki Taraf ülkesinde kendi hesabına, kendi işinde çalışan bir kimse, o işle ilgili olarak, sadece daimi ikamet ettiği Tarafın mevzuatına tabi olur.
- ii. Bir Tarafın mevzuatına tabi olan ve işvereni tarafından diğer Taraf ülkesinde 24 ayı geçmeyecek bir süre istihdam edilen bir kimse, bu hizmetleri birinci Taraf ülkesinde yapıyormuş gibi sadece birinci Taraf ülkesinin mevzuatına tabi olur. Her iki Tarafın Yetkili Makamlarının önceden onayı ile bu 24 aylık süre, toplam olarak 60 ayı geçmemek kaydı ile uzatılabilir.
- iii. Bir kimse, bu Sözleşme hükümleri uygulanmaksızın bir geminin mürettebatı olarak iş nedeniyle her iki Taraf mevzuatına tabi olacak ise, bu işle ilgili olarak Türk bandırası taşıyan gemide çalışan personel Türk mevzuatına, Hırvatistan bandırası taşıyan gemide çalışan personel Hırvatistan mevzuatına tabidir.
- iv. Bir Taraf adına diğer Akit Taraf ülkesinde bir hükümet çalışması görevi ile ilgili olarak istihdam edilen kimseler eğer istihdam eden Tarafın vatandaşı iseler, vatandaşı olduğu Tarafın mevzuatına tabi olurlar. Bu kimseler diğer Akit Tarafın vatandaşı iseler veya daimi olarak o ülkede ikamet etmekte iseler haklarında daimi ikamet ettikleri ülkenin mevzuatının uygulanması isteyebilirler. Yapılan tercih eski sürelerle teşmil edilemez.
- v. Tarafların Yetkili Makamları, ortak mutabakat ile herhangi bir kimse veya grupları ile ilgili olarak bu madde hükümlerinin uygulanmasını değiştirebilirler.

12.2.6. Hastalık ve Analık Yardımları

Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre hastalık ve analık yardımları hakkının doğması, korunması veya yeniden kazanılmasının, belirli sigortalılık veya çalışma sürelerinin tamamlanmasına bağlı olduğu hallerde, bir Akit Tarafın Yetkili Kurumu diğer Akit Tarafın

mevzuatına göre tamamlanmış sigortalılık veya çalışma sürelerini kendi mevzuatına göre tamamlanmış süreler gibi dikkate alınır.

12.2.7. Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Yardımları (Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi)

Taraflardan birinin mevzuatına göre münhasıran aylık veya gelir bağlanmasına hak kazanan bir kimseye, diğer Akit Tarafıta geçen sigortalılık süreleri dikkate alınmadan müstakil aylık bağlanır.

12.2.8. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları

Akit Taraflardan her birinde uygulanan mevzuata göre iş kazaları sonucu bağlanan gelirlere yapılan zamlar veya ek olarak sağlanan tamamlayıcı yardımlar, bu kimselerin ikametgahlarını diğer Taraf ülkesine nakletmeleri halinde de devam eder.

Meslek hastalığına uğrayan kimse, her iki memleketin ülkesi üzerinde söz konusu hastalığa sebep olabilecek bir işte çalışmış ise, sigortalının veya ölümünde hak sahiplerinin talep ettiği yardımlar, münhasıran söz konusu işin en son icra edildiği memleket ülkesindeki mevzuata göre, ilgili bu mevzuatın öngördüğü şartları yerine getirmiş olmak kaydı ile sağlanır.

12.2.9. Çıkabilecek Anlaşmazlıkların Çözümü

Akit Taraf Yetkili Makamları, Akit Taraflar arasında bu Sözleşmenin yorumu ve tatbiki nedeni ile çıkacak tüm anlaşmazlıkları müzakere yolu ile halletmeye çalışırlar.

Bir anlaşmazlığın bu şekilde altı ay içinde giderilmesi mümkün olmazsa, bu durumda anlaşmazlığın çözümü Akit Taraflardan birinin müracaatı üzerine aşağıdaki şekilde oluşturulacak olan bir hakem heyetine devredilir.

- Sözleşmeye Taraf olan her devlet, anlaşmazlığın hakem heyeti tarafından giderilmesi ile ilgili müracaatın eline geçmesinden itibaren bir ay içinde bir hakem tayin eder. Bu şekilde tayin edilen iki hakem, hakemini son olarak atayan devletin bu atamayı bildirmesinden itibaren iki ay içinde üçüncü bir devletin uyruğundaki bir kişiyi üçüncü hakem olarak seçer.
- Akit taraflardan biri belirtilen süre içinde hakem tayin etmezse, diğer taraf Uluslararası Adalet Divanı Başkanından veya Başkanın akit taraflardan birinin vatandaşı olması durumunda Başkan yardımcısından veya akit taraflardan birinin vatandaşı olmayan ve Başkan yardımcısından sonra gelen yargıçtan bir hakem tayin etmesini talep edebilir. Benzeri bir usul iki hakemin bir üçüncü hakem tayininde anlaşamamaları halinde de taraflardan biri veya diğerinin talebi üzerine uygulanmak üzere kabul edilir.
- Hakem Heyetinin her iki akit tarafı bağlayan kararı oy çokluğu ile alınır. Hakem Heyeti çalışma usul ve esaslarını kendisi belirler. Giderleri her iki akit tarafça eşit oranda üstlenilir.

12.2.10. Sözleşmenin Yürürlüğe Girmesi ve Süresi

Akit taraflardan biri, diğer akit tarafa diplomatik yollardan, içinde bulunulan yılın sonuna en az 6 ay kala yazılı bildirimde bulunmak suretiyle bu Sözleşmeyi feshedebilir. o takdirde Sözleşme, o yılın sonu itibariyle sona erer.

Bu sözleşmenin feshi halinde, sözleşme uyarınca kazanılmış olan haklar geçerliliğini korur. Feshin hüküm ifade ettiği tarihten önce geçen sigortalılık süreleri çerçevesinde kazanılmakta olan ve henüz karara bağlanmamış yardım hakları ile ilgili işlemler sözleşme hükümlerine göre sonuçlandırılır

EKLER

EK 1
TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE SOSYAL GÜVENLİK
SÖZLEŞMESİ İMZALANAN ÜLKELER

Türkiye Cumhuriyeti ile Sosyal Güvenlik Sözleşmesi İmzalanın Ülkeler

ÜLKE	İMZA TARİHİ	RESMİ GAZETE		YÜRÜRLÜK TARİHİ	ÜLKE	İMZA TARİHİ	RESMİ GAZETE		YÜRÜRLÜK TARİHİ
		Tarih	Sayı				Tarih	Sayı	
1. İNGİLTERE	09.09.1959	21.10.1960	10686	01.06.1961	14. AZERBAIJAN	17.07.1998	09.10.2000	24225	09.08.2001
2. ALMANYA	30.04.1964	10.04.1965	11976	01.11.1965	15. ROMANYA	06.07.1999	12.03.2000	23991	01.03.2003
3. HOLLANDA	05.04.1966	16.12.1967	12778	01.02.1968	16. GÜRCİSTAN	11.12.1998	07.06.2003	25131	20.11.2003
4. BELÇİKA	04.07.1966	11.05.1967	12595	01.05.1968	17. BOSNA HERSEK	27.05.2003	28.04.2004	25446	01.09.2004
5. AVUSTURYA	12.10.1966	07.04.1969	13168	01.10.1969	18. KANADA	19.06.1998	21.10.2004	25620	01.01.2005
6. İSVİÇRE	01.05.1969	10.08.1971	13922	01.01.1972	19. KEBEK	21.11.2000	18.02.2004	25377	01.01.2005
7. FRANSA	20.01.1972	14.08.1973	14525	01.08.1973	20. ÇEK CUM.	28.06.2001	28.04.2004	25446	01.01.2005
8. DANİMARKA	13.12.1999	03.07.2002	24804	01.12.2003	21. ARNAVUTLUK	14.07.1998	09.11.2000	24225	01.02.2005
9. İSVEÇ	30.06.1978	03.02.1981	17240	01.05.1981	22. LÜKSEMBURG	20.11.2003	27.10.2004	25626	01.06.2006
10. NORVEÇ	20.07.1978	07.10.1980	17128	01.06.1981	23. HIRVATİSTAN	12.06.2006	30.11.2011	28128	01.06.2012
11. LİBYA	13.09.1984	11.03.1985	18691	01.09.1985	24. SLOVAKYA	25.01.2007	30.11.2010	27771	-
12. KKTC	09.03.1987	25.11.1999	23887	01.12.1988	25. KORE CUMHURİYETİ	01.08.2012	-	-	-
13. MAKEDONYA	06.07.1998	12.03.2000	23991	01.07.2000					

EK 2
SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞME ÇALIŞMALARI DEVAM EDEN
ÜLKELER

Sosyal Güvenlik Sözleşme Çalışmaları Devam Eden Ülkeler

ÜLKE	AÇIKLAMA
SIRBİSTAN	Sosyal Güvenlik Anlaşması ve İdari Anlaşma 26/10/2009 tarihinde imzalanmıştır.
FAS	23/1/2006 tarihinde başlayan Sosyal Güvenlik Anlaşması müzakerelerinin üçüncüsü, 8-12 Eylül 2008'de Ankara'da yapılmıştır.
İTALYA	Sosyal Güvenlik Anlaşması müzakerelerine 2009 yılında başlanmıştır.
İSPANYA	Sosyal Güvenlik Anlaşması müzakerelerine 09/12/2009 tarihinde başlanmıştır.
POLONYA	Sosyal Güvenlik Anlaşması müzakerelerine 22/10/2010 tarihinde başlanmıştır.
İSRAİL	Sosyal Güvenlik Anlaşması müzakerelerine 14/06/2000 tarihinde başlanmıştır.
ÖZBEKİSTAN	Sosyal Güvenlik Anlaşması müzakerelerine 13/11/1998 tarihinde başlanmıştır.
CEZAYİR	Sosyal Güvenlik Anlaşması müzakerelerine 27/12/2005 tarihinde başlanmıştır.

EK 3
ULUSLARARASI SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMELERİ
METİNLERİ

EK: 3/1

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE İSVİÇRE ARASINDA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

İmza Tarihi: 01.05.1969

Resmi Gazete Tarihi: 10.08.1971

Resmi Gazete No: 13922

Yürürlük Tarihi: 01.01.1972

KISIM I

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

(1) Bu Sözleşme aşağıda yazılı mevzuata uygulanır:

A-Türkiye’de:

- (a) İşçiler hakkında uygulanan sosyal sigortalar (Hastalık, analık, malûllük, yaşlılık, ölüm, iş kazalarıyla meslek hastalıkları) hakkındaki mevzuat,
- (b) Devlet memur ve hizmetlilerini kapsayan Emekli Sandığı hakkındaki mevzuat,
- (c) Serbest çalışanların sosyal sigortalarına ilişkin mevzuat,
- (d) Bankalar, ticaret ve sanayi odaları, sigorta şirketleri ve borsalar emekli sandıklarına ilişkin mevzuat,

B- İsviçre’de:

- (a) Yaşlılık ve ölüm sigortası hakkındaki federal mevzuat,
 - (b) Malullük sigortası hakkında federal mevzuat,
 - (c) İş kazalarıyla işten mütevellit olmayan kazalar ve meslek hastalıkları hakkındaki federal mevzuat;
 - (d) Tarım işçileriyle küçük tarımcılara ait aile yardımları hakkındaki federal mevzuat;
- (2) Bu sözleşme, bu maddenin 1’inci fıkrasında sayılan mevzuatı kodifiye eden, değiştiren veya tamamlayan her türlü mevzuata da uygulanır.
- (3) Bu Sözleşme,
- (a) Yeni bir sosyal güvenlik dalının kurulmasına mütedair mevzuata Âkit Tarafların bu maksatla bir anlaşmaya varmaları şartıyla, uygulanır;
 - (b) Mevcut sigortaların yeni nüfus gruplarına teşmiline mütedair mevzuatın Resmi Gazete’ de yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde ilgili Âkit Taraf buna muhalefet ettiğini diğer Âkit Tarafa bildirmediği takdirde, bu mevzuata da uygulanır.

Madde 2

- (1) Bu Sözleşmede ve nihai Protokolde mevcut aksine hükümler saklı kalmak kaydıyla, Âkit Taraflardan birinin vatandaşlarıyla bunların aile fertleri ve ölümlerinde hak sahibi kimseleri, diğer Âkit Taraf mevzuatı bakımından, bu Âkit Taraf vatandaşlarıyla aynı mükellefiyetlere tabidirler ve bu mevzuatla sağlanan yardımlardan aynı şartlarla yararlanırlar.
- (2) İsviçre dışında bulunan İsviçre vatandaşlarının isteğe bağlı emeklilik sigortasına, İsviçre'deki bir işveren hesabına İsviçre dışında çalışan İsviçre vatandaşlarının emeklilik sigortasına ve İsviçre dışında ikamet eden yaşlı ve malul İsviçre vatandaşlarına mahsus sosyal yardım mahiyetindeki yardımlara müteallik mevzuatın tatbikatında 1 inci fıkrada yazılı eşit muamele prensibi uygulanmaz.

Madde 3

Bu Sözleşmede ve nihai Protokolde mevcut aksine hükümler saklı kalmak kaydıyla, 1 inci maddede yazılı mevzuat gereğince sosyal güvenlik yardımlarına hak kazanmış bulunan Türk ve İsviçre vatandaşları, Âkit Taraflardan birinin ülkesinde ikamet ettikleri sürece, bu yardımlardan tam olarak ve hiçbir kesintiye tabi olmaksızın yararlanırlar. Aynı hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu yardımlar, diğer Âkit Tarafın üçüncü bir ülkede ikamet eden vatandaşlarıyla aynı şart ve ölçülerle sağlanır.

KISIM II

UYGULANACAK MEVZUAT

Madde 4

- (1) Âkit Taraflardan birinin mesleki bir faaliyet icra eden vatandaşları bu faaliyeti hangi Taraf ülkesinde icra ediyorsa o Tarafın mevzuatına tabi olurlar.
- (2) Bir kimse 1'inci fıkra hükümlerine göre her iki Taraf ülkesinde icra ettiği mesleki faaliyetleri dolayısıyla iki Tarafın da mevzuatına tabi olduğu takdirde, bunlardan her birinin sigortasına ödenecek primler yalnız o Taraf ülkesinde icra edilen mesleki faaliyetten elde edilen kazançlara göre hesaplanır.

Madde 5

- (1) 4'üncü maddenin 1'inci fıkrası hükmünün istisnası olarak, İsviçre vatandaşları Türkiye malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalılarına, yalnız yazılı müracaatları üzerine tabi olurlar.
- (2) Aşağıda yazılı haller, 4'üncü maddenin 1'inci fıkrasının istisnalarını teşkil eder:
 - (a) Merkezi Âkit Taraflardan birinin ülkesinde bulunan bir teşebbüs tarafından çalıştırılan ve geçici bir işin icrası için diğer Âkit Taraf ülkesine gönderilen işçiler, ilk 24 aylık süre içinde, teşebbüs merkezinin bulunduğu ülke mevzuatına tabi olmakta devam ederler. Diğer Âkit Taraf ülkesindeki

çalışma bu süreyi aştığı takdirde, teşebbüs merkezinin bulunduğu Taraf mevzuatının uygulanmasına, iki Tarafın yetkili makamları arasında mutabık kalınacak bir süre için, istisnai olarak devam edilebilir.

- (b) Merkezi Âkit Taraflardan birinin ülkesinde bulunan bir ulaştırma teşebbüsü tarafından diğer Âkit Tarafın ülkesinde çalıştırılan işçiler, teşebbüs merkezinin bulunduğu Taraf mevzuatına, bu Taraf ülkesinde çalışıyorlarmış gibi, tabi olurlar. Şu kadar ki, teşebbüsün, diğer Âkit Taraf ülkesinde bir şubesi veya bir daimi temsilciliği varsa, bu şube veya temsilcilik tarafından çalıştırılan işçiler, teşebbüs tarafından geçici olarak o Tarafa gönderilmiş olanlar müstesna, buldukları Tarafın mevzuatına tabi olurlar.
- (c) Taraflardan birinin resmi dairesinde çalışan işçilerden geçici olarak diğer Taraf ülkesine gönderilenler, gönderen Tarafın mevzuatına tabi olurlar.
- (d) (a) ve (b) bentleri hükümleri, işçilerin vatandaşlık durumuna bakılmaksızın uygulanır.

Madde 6

- (1) Âkit Taraflardan birinin vatandaşı olup diğer Âkit Taraf ülkesine Diplomatik misyon ve Konsolosluk üyesi olarak gönderilen kimseler, temsil edilen Tarafın mevzuatına tabi olurlar.
- (2) Âkit Taraflardan birinin vatandaşı olup bu Tarafı diğer Âkit Taraf ülkesindeki Elçilik ve Konsolosluklarında çalıştırılan kimseler, ülkesinde çalıştıkları Tarafın mevzuatına tabi olurlar. Şu kadar ki, bu kimseler, çalışmaya başladıkları veya bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden altı ay içinde elçilik ve konsoloslukla temsil edilen Âkit Tarafın mevzuatına tabi olmayı isteyebilirler.
- (3) Bu maddenin 2'nci fıkrası hükümleri, 1 inci fıkrada söz konusu olan kimselerin vatandaşı olup onların şahsi hizmetlerinde çalıştırılan kimseler hakkında da kıyas yoluyla uygulanır.
- (4) 1'inci ve 2'nci fıkralar hükümleri fahri konsolosluklar üyeleri ile bunların hizmetlileri hakkında uygulanmaz.

Madde 7

Âkit Tarafların yetkili makamları, aralarında anlaşmak suretiyle, 4-6. maddeler hükümlerinden istisnalar yapabilirler.

KISIM III
ÖZEL HÜKÜMLER
BÖLÜM I
MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM

A- İsviçre mevzuatının uygulanması

Madde 8

- (1) Bu maddenin 2'nci fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Türk vatandaşları, İsviçre yaşlılık ve ölüm sigortalarından sağlanan normal aylıklarla sakatlara mahsus yardımlardan, İsviçre vatandaşları ile aynı şartlarla yararlanırlar.
- (2) İsviçre'de ikamet etmeyen bir Türk vatandaşının hak kazandığı kısmi normal aylığın tutarı, tam normal aylığın en çok yüzde onuna eşit olduğu takdirde, Türk vatandaşına, yalnız, ödenecek aylığın peşin değerine eşit bir toptan ödeme yapılır. Kendisine kısmi aylık bağlanmış olan Türk vatandaşı İsviçre ülkesinden devamlı olarak ayrıldığı takdirde de kendisine, aynı şekilde, bir toptan ödeme yapılır. Kısmi normal aylık tutarı tam normal aylığın yüzde onundan fazla ve yüzde yirmisinden az olduğu takdirde, İsviçre'de ikamet etmeyen veya İsviçre'den devamlı olarak ayrılan Türk Vatandaşları, aylık veya toptan ödeme şekillerinden birini seçebilirler. Bu seçme, sigortalının İsviçre dışında ikamet etmesi halinde, aylık bağlanması talebinde bulunduğu zaman, daha önce böyle bir aylık bağlanmış olması halinde ise İsviçre'den ayrıldığı tarihte yapılır. İsviçre sigortasınca böyle bir toptan ödeme yapıldığı takdirde, gerek aylık bağlanmış olan kimse, gerekse ölümünde hak sahibi kimseleri o tarihe kadar ödenmiş olan primler dolayısıyla sigortadan başkaca bir hak talebinde bulunamazlar.

Madde 9

- (1) İsviçre'de ikamet eden Türk vatandaşları, malullük halinin vukua geldiği tarihten hemen önce, İsviçre sigortasına en az tam bir yıllık prim ödemiş olmak şartıyla, İsviçre malullük sigortasından rehabilitasyon yardımları isteyebilirler.
- (2) Sigortalıların kazanç getiren bir işte çalışmayan ve Türk vatandaşı olan karıları ile dul karıları ve sigortalıların reşit olmayan çocukları, ancak malullük halinin vukua geldiği tarihten hemen önce aralıksız olarak en az bir yıl süresiyle İsviçre'de ikamet etmiş olmaları şartıyla, İsviçre malullük sigortasından rehabilitasyon yardımları yapılmasını isteyebilirler. Ayrıca, İsviçre'de malul olarak doğmuş ve doğum tarihinden itibaren aralıksız olarak İsviçre'de ikamet etmiş bulunan çocuklardan reşit olmayanlar da bu yardımlardan yararlanabilirler.

Madde 10

- (1) Bu maddenin 2 ve 3'üncü fıkraları hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Türk vatandaşları, İsviçre malullük sigortasından bağlanan normal aylıklarla sakatlara mahsus yardımlardan, İsviçre vatandaşları ile aynı şartlarla yararlanırlar.
- (2) Malullük derecesi yüzde elliden az olanlara bağlanan normal aylıklar, İsviçre'den devamlı olarak ayrılan Türk vatandaşlarına ödenmez. İsviçre malullük sigortasından kendisine yarım-aylık bağlanmış olan bir Türk vatandaşı, İsviçre dışında ikamet ettiği takdirde, maluliyetin artması halinde de, bu yarım aylığın ödenmesine, hiç bir değişiklik yapılmadan, devam edilir.
- (3) İsviçre malullük sigortasından bir Türk veya İsviçre vatandaşına bağlanacak normal malullük aylığının hesabına esas olacak prim ödeme sürelerinin tespitinde, Türk mevzuatına tabi olarak geçen prim ödeme süreleri İsviçre'de geçen prim ödeme süreleri ile aynı zamana rastlamamak şartı ile İsviçre'de geçen prim ödeme süresi olarak kabul edilir. Bunu yaparken, 1'inci maddenin 1 inci fıkrasının A bendinin (a) bölümünde yazılı Türk mevzuatına göre her 30 prim ödeme günü, İsviçre mevzuatına tabi olarak geçen bir prim ödeme ayına muadil sayılır. Ortalama yıllık gelirin tayininde yalnız İsviçre'de geçen prim ödeme süreleri nazara alınır.
- (4) Yukarıdaki fıkraya göre tespit edilen bir malullük aylığının kesilerek onun yerine normal yaşlılık veya normal ölüm aylığının bağlanacağı hallerde, yaşlılık ve ölüm aylığı yalnız İsviçre'de geçen prim ödeme süreleri nazara alınmak suretiyle hesaplanır. Şu kadar ki, 12'nci madde hükümleri uygulanmak suretiyle Türk mevzuatına göre bir yaşlılık veya ölüm aylığına hak kazanılmadığı takdirde, Türk mevzuatına tabi olarak geçen süreler, İsviçre mevzuatına göre bağlanacak aylığın hesabına esas olan prim ödeme sürelerine eklenir.

MADDE 10 a

- (1) Türk vatandaşları, Sözleşmenin 8 ve 12'nci maddelerine rağmen İsviçre yaşlılık ölüm sigortalarına kendileri için yatırılmış olan primlerin Türk sigortalarına transferini İsviçre yaşlılık, malullük ve ölüm sigortaları yardımlarından henüz hiç yararlanmamış olmaları ve Türkiye'de veya bir üçüncü ülkede yerleşmek üzere İsviçre'den ayrılmış bulunmaları koşulu ile, talep edebilirler.
İsviçre yaşlılık ve ölüm sigortasının iki eş için prim yatırılmışsa, eşler kendileri için yatırılan primlerin transferini münferit olarak isteyebilirler. Ancak yalnız kadın eşin primleri transfer olunmuşsa, erkek eş ancak yaşlılık, malullük ve ölüm sigortasına ilişkin basit bir gelirden yararlanır.
- (2) Birinci paragrafın uygulanmasında, Türk sigortalarına primleri transfer olunmuş Türk vatandaşları ve bunların hak sahipleri söz konusu primlerin transferi nedeniyle, İsviçre yaşlılık, malullük ve ölüm sigortasından artık hiç bir hak iddiasında bulunamazlar.
- (3) Primler Türkiye Sosyal Sigortalar Kurumuna transfer olunur ve bu kurum primleri Türk mevzuatına göre yetkili sigorta kuruluşuna intikal ettirir. Bu

primler ve bu primlere ilişkin süreler, bir Türk aylığına hak kazanmada ve bu aylığın hesabında, Türk primlerine ve sürelerine muadil sayılır. Transfer olunan primlerden Türk emeklilik sigortası çerçevesinde sigortalı veya hak sahibi yararına hiç bir menfaat sağlanmıyorsa, anılan yetkili kuruluş transfer edilmiş olan primleri ilgili kimselere öder.

Madde 11

Türk vatandaşları, İsviçre malullük yaşlılık ve ölüm sigortalarından bağlanan olağanüstü aylıklardan, aylık talep tarihinden hemen önce, yaşlılık aylığı bahis konusu ise en az 10 yıl, ölüm veya malullük aylıkları veya bu aylıklar kesilerek onların yerine bağlanacak yaşlılık aylığı bahis konusu ise en az 5 yıl süre ile aralıksız olarak İsviçre’de ikamet etmiş olmak şartıyla ve İsviçre’de ikamet ettikleri sürece, İsviçre vatandaşları ile aynı şartlarla yararlanırlar.

B- Türk mevzuatının uygulanması

Madde 12

- (1) Türk mevzuatına göre sağlanan yaşlılık ve ölüm aylıklarına hak kazanılıp kazanılmadığının tespitinde, İsviçre yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi olarak geçen prim ödeme süreleri, Türk mevzuatına tabi olarak geçen prim ödeme süreleri ile, bu süreler aynı zamana rastlamamak şartıyla, birleştirilir. Türk mevzuatına tabi olarak geçen prim ödeme süresi, yerine göre en az 360 gün veya 12 aydan az olduğu takdirde, bu hüküm uygulanmaz.
- (2) Birinci fıkrada sözü edilen yardımlara hak kazanılması, prim ödeme sürelerinin belli bir işte geçmiş olması şartına bağlı bulunduğu takdirde, bu yardımlara hak kazanılabilmesi için, İsviçre de yalnız işte geçen prim ödeme süreleri nazara alınır. Sigortalı, bu sürelerinin birleştirilmesine rağmen, söz konusu özel hükümlere göre sağlanan yardımlardan yararlanma şartını yerine getiremediği takdirde, sözü edilen süreler, genel hükümlere göre sağlanan yardımlara hak kazanılıp kazanılmadığının tespitinde nazara alınır.
- (3) Yukarıdaki 1 ve 2’nci fıkralar hükümleri uygulanmak ve İsviçre prim ödeme süreleri nazara alınmak suretiyle, Türk mevzuatına göre bir yardıma hak kazanıldığı takdirde, yardım tutarı aşağıda belirtildiği şekilde hesaplanır:
 - (a) Yetkili Türk Kurumu, önce 1 ve 2’nci fıkralar gereğince birleştirilen sürelerin tamamı bu kurumun uyguladığı mevzuata tabi olarak geçmiş olsaydı hak kazanılacak aylık tutarı ne olacak idiyse onu tespit eder; şu kadar ki, aylığın hesabına esas olacak kazançlar yalnız Türkiye’de geçen sigortalılık süreleri nazara alınarak tespit edilir.
 - (b) Bu şekilde elde edilecek nazari aylık tutarı, gerekirse, Türk mevzuatında belirtilen asgari aylık tutarına iblâğ edildikten sonra, yetkili kurumun ödeyeceği kısmî aylık tutarı, bu nazari tutar üzerinden ve kurumun uyguladığı mevzuata tabi olarak geçen prim ödeme sürelerinin iki Âkit Taraf mevzuatına göre geçmiş prim ödeme süreleri toplamına oranı dahilinde tespit edilir.

Madde 13

- (1) Bir sigortalı, yalnız Türk mevzuatına göre geçen prim ödeme süreleri nazara alınmak suretiyle, bu mevzuata göre malullük aylığına hak kazanamadığı takdirde, İsviçre yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi olarak geçen prim ödeme süreleri de, aynı zamana rastlamamak şartıyla, bu yardım hakkının doğması bakımından, gerekli olduğu ölçüde, Türk mevzuatına tabi olarak geçen prim ödeme süresi, yerine göre en az 360 gün veya 12 aydan az olduğu takdirde, bu hüküm uygulanmaz.
- (2) Sigortalıya, İsviçre malullük sigortasınca aylık bağlanmışsa 1 inci fıkra hükmü uygulanmaz.

Madde 14

Kendisine İsviçre malullük sigortasından yarım-normal aylık bağlanmış olan ve Türkiye’de ikamet eden bir sigortalı, Türk mevzuatına göre malul sayılabilecek bir duruma gelmiş ise, İsviçre sigortasından bağlanan yarım aylığın tespitinde nazara alınan süreler hariç olmak üzere, yalnız Türk mevzuatına tabi olarak geçen prim ödeme sürelerine göre malullük aylığına hak kazanıyorsa, bu yardımdan da yararlanır.

Madde 15

12 – 14’üncü maddeler hükümlerinin uygulanmasında,

- (a) Bir kimse, Türk mevzuatına tabi olmadan önce İsviçre yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi olmuş ise, sözü edilen İsviçre sigortasına ilk defa tabi olduğu tarih, 1’inci maddenin 1’inci fıkrasının A bendinin (a) bölümünde belirtilen Türk mevzuatına ilk defa tabi olduğu tarih sayılır.
- (b) Prim ödeme sürelerinin birleştirilmesinde ve prim ödeme süresi ile orantılı aylık tutarının tespitinde, İsviçre yaşlılık ve ölüm sigortaları mevzuatına göre bir prim ödeme ayı, Türk mevzuatına göre, 30 gün veya 1 ay prim ödeme süresi gibi sayılır.

Madde 16

Türk mevzuatına göre sigortaya isteğe bağlı olarak devam edilip edilemeyeceğinin tespitinde, İsviçre mevzuatına tabi olarak geçen prim ödeme süreleri de nazara alınır.

BÖLÜM II

İŞKAZASI VE MESLEK HASTALIKLARI

Madde 17

- (1) Âkit Taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı olan Türk veya İsviçre vatandaşlarıyla üçüncü bir devletin vatandaşları, diğer Âkit Taraf ülkesinde buldukları sırada bir iş kazasına uğradıkları veya bir meslek hastalığına tutuldukları takdirde, bu Tarafın yetkili kurumundan, gerekli her türlü sağlık yardımlarının yapılmasını isteyebilirler.

- (2) Bir iş kazası veya meslek hastalığı sonucu, Âkit Taraflardan birinin mevzuatına göre sağlık yardımı talep etme hakkına sahip bulunan Türk ve İsviçre vatandaşlarıyla üçüncü bir devlet vatandaşları, sağlık yardımlarından faydalandıkları sırada, yetkili kurumun önceden müsaadesini almak şartıyla, ikâmetgahlarını diğer Âkit Taraf ülkesine naklettikleri takdirde bu yardımlardan faydalanma hakkını muhafaza ederler. İkametgâh değiştirilmesinde tıbbi bir mahzur görülmediği ve ilgili ailesinin yanına gittiği takdirde bu müsaade verilir.
- (3) Bu maddenin 1 ve 2'nci fıkralarında bahis olunan kimselere yapılacak sağlık yardımları, buldukları yerde yetkili makamlarca tayin edilecek sigorta kurumlarının uygulandığı mevzuata göre sağlanır.
- (4) Protezlerle önemli yekûn tutan diğer sağlık yardımlarının sağlanması, âcil haller müstesna olmak şartıyla, bu yardımların bedelini ödeyecek olan kurumun müsaadesine bağlıdır.

Madde 18

- (1) Bağlanan gelirler, cenaze yardımları ve üçüncü kişiler için yapılan ek yardımlar hariç olmak üzere, Türk ve İsviçre vatandaşlarına Âkit Taraflardan birinin mevzuatına göre yapılacak para yardımları, 17'nci maddenin 1'inci ve 2'nci fıkralarında öngörülen hallerde, yardımı yapmakla yükümlü kurumun isteği üzerine ve bu kurumun uyguladığı mevzuatta belirtilen usuller dahilinde ödenir.
- (2) Yetkili kurum, gönderdiği yazıda ilgiliye verilecek ödenek tutarı ile ödemenin devam edeceği süreyi de belirtir.

Madde 19

Yardımları yapmakla yükümlü olan kurum, 17 ve 18'inci maddelere göre sağlanmış olan yardımların tutarını, yönetim masrafları hariç olmak üzere, bu yardımları yapmış olan kurumu öder. 17'nci maddede öngörülen yardımlar için bu ödeme, yetkili makamlar arasında mutabık kalınacak bir usule götürü olarak da yapılabilir.

Madde 20

Meslek hastalığı hallerinde, Âkit Tarafların yetkili kurumları kendi mevzuatlarını uygularlar.

Madde 21

- (1) Âkit Taraflardan birinin mevzuatına göre, iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu kazanma gücündeki azalma derecesinin ve hak kazanılan yardım miktarının tespitinde, diğer Âkit Tarafın mevzuatına göre iş kazası veya meslek hastalığı olarak kabul edilmiş olan kaza ve hastalıklar da nazara alınır.
- (2) Ayrı tarihlerde vukua gelen ve iki Âkit Taraf mevzuatına göre de yardım yapılmasına hak kazandıran iş kazaları ile meslek hastalıklarının sebep

olduğu daimi iş göremezlik derecesine göre hesaplanan yardım miktarlarının tespitinde aşağıda yazılı hükümler uygulanır.

- (a) Daha önce vukua gelmiş olan iş kazası veya meslek hastalığı sebebiyle bağlanmış olan gelirlerin ödenmesine devam edilir. Şayet, yardım hakkı bu maddenin 1 inci fıkrası hükmü uygulanmak suretiyle doğmuş bulunuyorsa, önceki kaza veya meslek hastalığı vakası için yetkili olan kurum para yardımının o kaza veya meslek hastalığı neticesinde kazanma gücünde vukua gelen azalma derecesine tekabül eden kısmını öder.
- (b) Sonradan vukua gelen iş kazası veya meslek hastalığı için yetkili olan kurum, bu kaza veya meslek hastalığı dolayısıyla kendi mevzuatına göre tespit edeceği iş göremezlik derecesine tekabül eden yardım tutarını tespit eder.

Madde 22

- (1) Bir kimse, Âkit Taraflardan birinin mevzuatına göre, diğer Âkit Taraf ülkesinde maruz kaldığı bir hasar dolayısıyla yardım talep ettiği ve bu hasar dolayısıyla üçüncü şahıstan tazminat isteme hakkına sahip bulunduğu takdirde aşağıdaki hükümler uygulanır:
 - (a) Türkiye, sigortalının hakları konusunda İsviçre Sigorta kurumunun halefiyet hakkını tanır;
 - (b) İsviçre, Türk Sigorta Kurumunun üçüncü kişilere doğrudan doğruya rücu hakkını tanır.
- (2) Aynı sigorta vakası için yaptıkları yardımlar dolayısıyla, her iki Âkit Taraf tazminat talep etme hakkına sahip oldukları takdirde, kurumlar müteselsil alacaklı sayılırlar ve alınacak tazminatı yaptıkları yardımlarla orantılı olarak aralarında paylaşırlar.

BÖLÜM III

AİLE YARDIMLARI

MADDE 23

İsviçre’de tarım işlerinde çalışan ve çocukları Türkiye’de bulunan Türk işçileri, İsviçre’de çalıştıkları sürece İsviçre federal mevzuatında öngörülen çocuk yardımlarından faydalanırlar.

KISIM IV

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 24

- (1) Bu Sözleşmenin uygulanmasında «yetkili makam» deyimi, Türkiye bakımından: Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve her biri kendilerini ilgilendiren

hususlarda Sözleşmenin 1. maddesinin birinci paragrafının (a) harfinde belirtilen mevzuatların uygulanmasıyla görevli bakanlıklar;

İsviçre bakımından: Sosyal Sigortalar Federal Ofisi anlamına gelir.

(2) Yetkili makamlar,

- (a) Bu Sözleşmenin uygulanması için gerekli idari anlaşmaları yaparlar.
- (b) Bu Sözleşmenin uygulanması amacıyla aldıkları bütün tedbirler hakkında birbirlerine bilgi verirler;
- (c) Mevzuatlarında yapılan değişiklikler hakkında birbirlerine bilgi verirler;
- (d) Özellikle, her Âkit Tarafıta irtibat kurumları tayin edilmesi hususunda mutabakata varabilirler.
- (e) Aralarında anlaşmak suretiyle, hukuki tasarrufların tebliğ ile ilgili hükümleri tespit edebilirler.

Madde 25

- (1) Bu Sözleşmenin tatbikatında yetkili makam ve kurumlar kendi sosyal güvenlik mevzuatlarını uyguluyorlarmış gibi hareket ederler.
- (2) Maluliyet derecesinin tayininde, Âkit Taraflardan her birinin kurumları, icabında diğer Taraf kurumlarınca temin edilen tıbbi raporlarla sair bilgilere göre işlem yaparlar, Şu kadar ki, kurumların sigortalıyı diledikleri bir hekime muayene ettirme hakları saklıdır.

Madde 26

- (1) Âkit Taraflardan birinin mevzuatına göre, bu Tarafın mevzuatının uygulanmasında düzenlenen belgeler için tanınmış olan pul ve resim muafiyeti ve indirimleri, diğer âkit Taraf mevzuatının uygulanmasında düzenlenen belgelere de şamildir.
- (2) Âkit Tarafların yetkili makam ve kurumları, bu Sözleşmenin uygulanmasında kendilerine verilecek olan her türlü belgelerin elçilik veya konsolosluklarca vize edilmesini istemeyeceklerdir.

Madde 27

- (1) Bu Sözleşmenin uygulanmasında, âkit Tarafların resmi dilleriyle yazılmış olan belgeler kabul edilir.
- (2) Bu Sözleşmenin uygulanması maksadıyla, âkit Tarafların sigorta kurumları, idari anlaşma ile tespit edilecek usullere göre, doğrudan doğruya kendi aralarında veya irtibat kurumları aracılığı ile ve kendi resmi dilleri ile yazışma yapabilirler.

Madde 28

Uygulanan mevzuata göre, Akit Taraflardan birinin bir kurumuna belirli bir süre içinde verilmesi lâzım gelen dilekçe, bildirge veya müracaatlar, aynı süre içinde diğer Akit Tarafın ona tekabül eden bir kurumuna verildiği takdirde kabul edilir. Bu halde, mezkur

dilekçe, bildirme veya müracaatı alan kurum, alındığı tarihi de belirtmek suretiyle, bunları, gecikmeksizin diğer Akit Tarafın yetkili kurumuna gönderir.

Madde 29

- (1) Bu Sözleşme gereğince bir yardım yapmakla yükümlü olan kurumlar, bu yardım tutarını, transfer tarihinde meri olan kur üzerinden, kendi paraları ile ödeyerek yükümlülüklerini yerine getirmiş olurlar.
- (2) Bu sözleşme ile nihai Protokol gereğince yapılacak para transferleri döviz alış verişini kısıtlayan hükümlere tabi değildir.

Madde 30

- (1) Bu Sözleşmenin uygulanmasından doğacak anlaşmazlıklar, iki Akit Tarafın yetkili makamları arasında anlaşmak suretiyle çözümlenir.
- (2) Anlaşmazlığın bu suretle çözümlenememesi halinde, anlaşmazlık, bir hakem heyetine tevdi edilir; hakem heyeti anlaşmazlığı bu Sözleşmenin esasları ve esprisi içinde çözümler. Bu heyetin teşekkülü ve çalışma usulleri Akit Taraflar arasında anlaşmak suretiyle tespit edilir.

KISIM V

GEÇİCİ VE SON HÜKÜMLER

Madde 31

- (1) Bu sözleşme, yürürlük tarihinden önceki devreler için hiç bir hak doğurmaz.
- (2) Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden önce, âkit taraflardan birinin mevzuatına tabi olarak geçmiş olan bütün prim ödeme süreleriyle ikamet süreleri, bu Sözleşme hükümlerine göre bir yardıma hak kazanılıp kazanılmadığının tespitinde nazara alınır.
- (3) Bu maddenin 1. fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla, sözleşmenin yürürlüğe girmesinden önce vukua gelmiş olan ölüm ve yaşlılık halleri için dahi, bu Sözleşmenin hükümlerine göre yardım hakkı doğar. Şu kadar ki, İsviçre yaşlılık ve ölüm sigortasından bağlanan normal aylıklar, yaşlılık veya ölüm halininin 31 Aralık 1959 dan sonra vukua gelmiş olması ve sigorta primlerinin yaşlılık ve ölüm sigortaları hakkındaki federal kanun 18'inci maddesinin 3'üncü fıkrası gereğince geri verilmemiş bulunması şartı ile tahsis edilir.
- (4) Toptan ödeme yapılmak veya sigorta primleri iade edilmek suretiyle tasfiye edilmiş haklar için bu Sözleşme hükümleri uygulanmaz.

Madde 32

Sözleşmeye ekli nihai Protokol Sözleşmenin ayrılmaz parçasıdır.

Madde 33

- (1) Bu Sözleşme tasdik edilir ve tasdik belgeleri en kısa zamanda BERN' de teati edilir.
- (2) Sözleşme, tasdik belgelerinin teati edildiği tarihi takip eden ikinci ayın birinci günü, 1 Ocak 1969 tarihinden muteber olmak üzere, yürürlüğe girer.

Madde 34

- (1) Bu Sözleşme bir senelik süre için akdedilmiştir. Sözleşme Akit Taraflardan biri tarafından feshedilmediği ve fesih keyfiyeti sürenin hitamından en az üç ay önce diğer Akit Tarafa bildirilmediği takdirde, her yıl yenilenmiş olur.
- (2) Sözleşmenin feshi halinde, sözleşme hükümleri gereğince kazanılmış olan haklar devam eder. Sözleşme hükümlerine göre ileride hak kazanılacak yardımlar anlaşmalarla tanzim edilir. Usulü dairesinde yetkili kılınmış temsilciler bu Sözleşmeyi imzalamışlardır. Ankara'da 1 Mayıs 1969 tarihinde Türkçe ve Fransızca ikişer nüsha ve her iki metin aynı derecede muteber olmak üzere düzenlenmiştir.

TÜRKİYE - İSVİÇRE SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİNE EK NİHAİ PROTOKOL

Bugün, Türkiye-İsviçre Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin (Aşağıda Sözleşme olarak isimlendirilmiştir) imzası sırasında, iki Akit Tarafın tam yetkili temsilcileri aşağıda yazılı hususlarda mutabık kaldıklarını beyan etmişlerdir:

- (1) Akit Taraflardan her biri, kendi ülkesinde bulunan bir kimsenin diğer Tarafın sigortasına isteğe bağlı olarak tabi olmasına veya sigortaya isteğe bağlı olarak devam etmesine mani olunmaması hususunda mutabık olduklarını beyan eder.
- (2) Sözleşmenin 2'nci maddesinin tatbikinde, kaza ve hastalık sigortası hakkındaki 13 Haziran 1911 tarihli kanunun, yabancılara ödenecek yardımlarda indirim yapılmasını öngören 90'ıncı maddesi hükmünün Türk vatandaşlarıyla, vatandaşlık durumları ne olursa olsun, bunların hak sahipleri hakkında uygulanmaz.
- (3) Sözleşmenin uygulanmasında «İkamet» tabiri mutat ikamet anlamındadır.
- (4) Sözleşmenin 5'inci maddesinin 2'nci fıkrasının (a) bendinde söz konusu olan hallerde, Akit Taraflardan her birinin ulaştırma teşebbüsleri, kimlerin geçici olarak diğer Tarafa gönderildiğini, o tarafın yetkili kurumuna bildirirler.
- (5) Sözleşmenin 8'inci maddesinin 2'nci fıkrasında öngörülen toptan ödeme, İsviçre mevzuatına göre ödenecek aylığın sigorta vakasının vukua geldiği tarihteki peşin değerine veya ilgilinin İsviçre'den ayrılması aylığın bağlanmasından sonra olduğu takdirde, ayrılma tarihindeki peşin değerine eşittir.
- (6) İsviçre'de oturan Türk vatandaşlarının her takvim yılı içinde en çok üç ay süre ile İsviçre'den ayrılmaları halinde, Sözleşmenin 11'inci maddesi anlamında, İsviçre'deki ikametlerine ara verilmiş sayılmaz. Buna karşılık, İsviçre'de ikamet eden Türk vatandaşlarının İsviçre malullük, yaşlılık ve ölüm

sigortalarına tabi tutulmadıkları süreler, sözü geçen maddede belirtilen ikamet sürelerinin hesabında nazara alınmaz.

- (7) İsviçre’de oturmayan Türk vatandaşlarının bir kaza veya hastalık sonucu olarak İsviçre’deki faaliyetlerini terk etmeye mecbur olmaları halinde, malullük halinin ortaya çıkmasına kadar İsviçre’de kaldıkları süre İsviçre malullük sigortasına göre sigortalılık süresi olarak kabul edilir.
- (8) İsviçre yaşlılık ve ölüm sigortalarına ödenen primlerin, sözleşmenin yürürlüğe girmesinden önce, geri verilmiş olması sözleşmenin 11 inci maddesine göre olağanüstü aylık bağlanmasına mani teşkil etmez; şu kadar ki, bu halde, geri verilen primlerin tutarı ödenecek aylıklara mahsup edilir.
- (9) Türk vatandaşlarına geri verilmiş olan yaşlılık ve ölüm sigortası primleri İsviçre sigortasına yeniden transfer edilemez. Bu primlerden dolayı İsviçre sigortasından hiç bir hak talep edilemez.
- (10) Sözleşmenin idari ve tıbbî yardımlaşmaya mütedair hükümleriyle 22’nci ve 23’üncü maddeleri hükümleri, mesleki olmayan ve İsviçre yetkili kurumunca yardım yapılan kazalar hakkında da uygulanır.
- (11) Halen yürürlükteki İsviçre mevzuatının uygulanmasında, İsviçre’de tarım işlerinde çalışmayan Türk işçilerinin İsviçre dışında ikamet eden çocukları için de çocuk zamlarından faydalandırılmakta oldukları müşahede olunmuştur. Türkiye’de aile yardımlarının ihdası hakkında yeni bir kanun kabul edilmesi halinde, eşit muamele prensibine dayanarak, bu konuda İsviçre ile bir anlaşma akdine Türkiye’nin amade olduğu Türk heyetince belirtilmiştir.
- (12) Sözleşmenin 29’uncu maddesinin 2’nci fıkrasında söz konusu para transferleri, başlıca sigorta yardımları, isteğe bağlı sigorta primleri ve sözleşmenin 22’nci maddesinde öngörülen zarar tazmini ile ilgili ödemeleri içine alır.
- (13) Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihte, sigortalının malullüğün vuku bulduğu Taraf ülkesinde ikamet etmekte olması halinde de, sözleşmenin malullük yardımları hakkındaki 31 inci maddenin 2’nci fıkrası hükmü uygulanır. Öte yandan, Taraflardan birinin mevzuatına göre bağlanmış olup, ilgilinin İsviçre’den ayrılmış olması sebebiyle, bu Taraf mevzuatı uyarınca ödenmesi durdurulmuş olan yardımlar, sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ve sözleşme hükümleri saklı kalmak kaydıyla, ödenir.
- (14) Türk işçileri, kaza ve hastalık sigortaları hakkındaki 13 Haziran 1911 tarihli İsviçre Federal Kanununa göre, henüz ilaç ve tedavi sigortasına girmemiş oldukları takdirde, işverenler bunların böyle bir sigortaya kaydolanmalarını sağlamaya çalışırlar ve işçiler bunu yapmadıkları takdirde işverenleri onları sigortaya kendileri kaydettirirler. İlgililer arasında yapılmış anlaşmalar mahfuz kalmak şartıyla, sigorta primleri işçilerin ücretlerinden kesilebilir.
- (15) İsviçre hastalık sigortasına giriş aşağıda yazıldığı şekilde kolaylaştırılmıştır:
 - (a) Âkit Taraflardan birinin vatandaşı ikametgâhını Türkiye’den İsviçre’ye naklettiği ve Türkiye Hastalık Sigortasından ayrıldığı takdirde, bu kimse, İsviçre yetkili makamı tarafından tanınan hastalık sandıklarından birine

müracaat ederek gerek günlük ödenekler, gerekse sağlık yardımları bakımından sigortalı olmayı isteyebilir. Bu takdirde, aşağıda yazılı şartları yerine getirmiş olmak kaydıyla sandık, o kimseyi sigortalı olarak kabul etmeye mecburdur:

- Sigortaya kabul için gerekli diğer şartları yerine getirmiş olmak,
 - İkametgâhını nakletmeden önce Türkiye’de hastalık sigortasına tabi olmak,
 - Türkiye mevzuatına göre sigortalılığın sona erdiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde İsviçre’deki bir hastalık sandığına müracaatta bulunmak,
 - İkametgâhını, sadece tıbbi tedavi veya kür tedavisi maksadıyla değiştirmiş olmamak,
- (b) Âkit Taraflardan birinin vatandaşı olan kimsenin karısı ve 20 yaşından küçük çocukları, yukarıdaki şartları yerine getirmiş oldukları takdirde, sağlık yardımları bakımından yetkili makam tarafından tanınmış hastalık sandıklarından birine kaydolunma hakkına sahiptirler. Eş ve çocukların, sigortalının geçindirmekle yükümlü olduğu kimseler sıfatıyla yardımlardan yararlandırılmaları halinde, bunlar sigortaya kaydolunmuş kimseler olarak kabul edilirler.
- (c) Yardıma hak kazanılıp kazanılmadığının tespitinde, Türkiye hastalık sigortasına tabi olarak geçmiş sigortalılık süreleri de nazara alınır. Şu kadar ki, analık yardımları bahis konusu olan hallerde, sigortalının en az üç aydan beri bir İsviçre hastalık sandığına kayıtlı olması şarttır.
- (16) (a) Âkit Taraflardan birinin İsviçre yetkili makamı tarafından tanınmış hastalık sandıklarından birine kayıtlı bulunan vatandaşları ikametgâhlarını Türkiye’ye naklettikleri ve orada hastalık ve analık sigortalarına tabi bir işte çalıştıkları zaman, bu sigortalardan sigortalılarla bunların aile fertlerine sağlanan para ve tedavi yardımlarından faydalanmaya hak kazanıp kazanmadıklarının tespitinde, sözü edilen sandıklar mevzuatına göre geçen prim ödeme süreleri de nazara alınır.
- (b) Türkiye’de ikamet eden ve Türkiye mevzuatına göre tam veya kısmi aylık veya gelir bağlanmış olan Türk veya İsviçre vatandaşlarıyla bunların aile fertleri, hastalıkları halinde Türkiye mevzuatına göre sağlanan sağlık yardımlarından faydalanırlar.

Ankara’da 1 Mayıs 1969 tarihinde Türkçe ve Fransızca ikişer nüsha olarak ve her iki metin aynı derecede muteber olmak üzere düzenlenmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE İSVİÇRE ARASINDA 1 MAYIS 1969 TARİHİNDE AKDEDİLEN SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİNİN UYGULAMA ŞEKİLLERİ HAKKINDA İDARİ ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre arasında 1 Mayıs 1969 tarihinde akdedilen Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin uygulama şekilleri hakkında İdari Anlaşma Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Konfederasyonu arasında 1 Mayıs 1969 tarihinde akdedilen ve aşağıda «Sözleşme» olarak adlandırılan Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin 24’üncü maddesinin 2’nci fıkra, (a) bendine uygun olarak,

Türkiye Cumhuriyeti adına: Dışişleri Bakanlığı Sosyal İşler Dairesi Genel Müdürü Bay Sıtkı Coşkun İsviçre Federal Konseyi adına: Sosyal Sigortalar Konusundaki Sözleşmelerle Görevli Bay Cristoforo Motta tarafından temsil edilen âkit Tarafların yetkili makamları aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır.

BÖLÜM I

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

- (1) Sözleşmenin 24'üncü maddesinin 2'nci fıkrası (d) bendinde öngörülen irtibat kurumları şunlardır:

İsviçre'de:

- Yaşlılık, ölüm ve malullük sigortası için İsviçre Kompanzasyon Sandığı-Cenevre; aşağıda «İsviçre Sandığı» olarak adlandırılmıştır.
- İş kazaları ve işten mütevellit olmayan kazalarla meslek hastalıkları sigortası için, İsviçre Milli Kaza Sigortası Sandığı Luzern; aşağıda «Milli Sandık» olarak adlandırılmıştır.
- Aile yardımları ve Nihai Protokolde düzenlenmiş olan hastalık sigortası konuları için, Sosyal Sigortalar Federal Ofisi-Bern

Türkiye'de:

- Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı mevzuatı hariç olmak üzere bütün sosyal güvenlik kolları için, Sosyal Sigortalar Kurumu Ankara; aşağıda «Sigorta Kurumu» olarak adlandırılmıştır.
 - T.C. Emekli Sandığı mevzuatı ile ilgili konular için Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Ankara; aşağıda «Emekli Sandığı» olarak adlandırılmıştır.
- (2) Âkit Tarafların yetkili makamları başka irtibat kurumları gösterme hakkını mahfuz tutarlar; bu hallerde birbirlerini haberdar ederler.

Madde 2

Yetkili Makamlar veya bunların muvafakati ile, irtibat kurumları Sözleşmenin ve bu Anlaşmanın uygulanması için gerekli formüllerini ve diğer belgeleri aralarında anlaşarak hazırlarlar.

BÖLÜM II

UYGULANACAK MEVZUAT İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Madde 3

- (1) Sözleşmenin 5'inci maddesinin 2'nci fıkrası (a) bendinde öngörülen hallerde, aşağıdaki fıkrada belirtilen ve kendi mevzuatı uygulanacak olan âkit Tarafın kurumları, işverenin talebi üzerine, ilgili kimsenin bu mevzuata tabi tutulduğunu tasdik eden bir belge hazırlar.

- (2) Belge,
İsviçre’de:
Yaşlılık , ölüm ve malullük sigortasında yetkili kompanzasyon sandığı ve Milli Sandığın yetkili belge şubesi;
Türkiye’de:
 - (a) Sözleşmenin 1’inci maddesinin 1’inci fıkrası (A-b) bendinde yazılı mevzuatın uygulanması halinde Sigorta Kurumu,
 - (b) Sözleşmenin 1’inci maddesinin 1’inci fıkrası (A-a) bendinde yazılı mevzuatın uygulanması halinde Emekli Sandığı, tarafından hazırlanır.
- (3) Diğer Akit Taraf ülkesindeki çalıştırılma süresi, Sözleşmenin 5’inci maddesinin 2’nci fıkrası (a) bendinde tespit edilen 24 aylık süreyi aştığı takdirde aynı bendin ikinci paragrafında öngörülen mutabakat, ilgili işveren tarafından ve kendi ülkesinin yetkili makamı aracılığıyla, bu sürenin bitiminden önce, İsviçre’de: Sosyal Sigortalar Federal Ofisinden, (Bern) Türkiye’de: Çalışma Bakanlığında (Ankara) istenir.
- (4) Sözleşmenin 15’inci maddesinin 2’nci fıkrası (a) bendinin ikinci paragrafı gereğince iki Akit Tarafın yetkili makamları arasında mutabık kalınmak suretiyle alınacak karar ilgili kurumlara bildirilir.

Madde 4

- (1) Sözleşmenin 6’ncı maddesinin, 2 ve 3’üncü fıkralarında tanınan tercih hakkını kullanmak için, İsviçre’de çalışan kimselerin dilekçelerini Sosyal Sigortalar Kurumuna, Türkiye’de çalışan kimseler ise Federal Kompanzasyon Sandığına (Bern), gönderirler.
- (2) Sözleşmenin 6’ncı maddesinin 2 ve 3’üncü fıkralarında söz konusu olan kimseler, temsil edilen memleketin mevzuatına tabi olmayı tercih ederlerse, bu memleketin yetkili sigorta kurumları, bunlara o memleket mevzuatına tabi olduklarını gösteren bir belge verirler.

BÖLÜM III

YARDIMLARLA İLGİLİ HÜKÜMLER

BİRİNCİ KISIM

YAŞLILIK VE ÖLÜM

I- Türkiye’de ikamet eden ve İsviçre sigortasından yardım talep hakkına sahip olan Türk vatandaşları

A- Dilekçenin verilmesi ve tekemmül ettirilmesi

Madde 5

- (1) Türk vatandaşları, İsviçre yaşlılık ve ölüm sigortasından kendilerine aylık bağlanması hakkındaki dilekçelerini,

- (a) Son defa bağlı buldukları ve müracaatı kabule yetkili olan Sigorta Kurumuna veya Emekli Sandığına,
 - (b) a bendinde yazılı kurumlardan hiçbirine bağlı olmamış iseler, Sigorta Kurumuna, verirler. Dilekçenin yetkili sayılan diğer bir Türk Kurumuna veya makamına verilmesi halinde, bu kurum veya makam müracaat tarihini dilekçenin üzerine işler ve dilekçeyi, vakit geçirmeksizin Sigorta Kurumuna veya Emekli Sandığına ulaştırır.
- (2) Aylık Talepleri İsviçre Sandığı tarafından Sigorta Kurumuna verilen formül-dilekçelerle yapılır. Bu dilekçe üzerindeki bilgiler, formül-dilekçelerde öngörüldüğü gibi, lüzumlu kanıtlayıcı belgelerle tevsik edilir.

Madde 6

- (1) Sigorta Kurumu veya Emekli Sandığı, yardım dilekçesinin alınış tarihini dilekçe üzerine işler, dilekçenin tam olarak doldurulup doldurulmadığını kontrol eder ve formül-dilekçede öngörüldüğü gibi dilekçe sahibinin beyanlarının doğruluğunu tasdik eder.
- (2) Sigorta Kurumu veya Emekli Sandığı dilekçe ve kanıtlayıcı belgeleri İsviçre Sandığına gönderirken icabı halinde, Sözleşmenin 12'nci ve 15'inci maddelerinin uygulanması için gerekli, İsviçre sigortası ile ilgili verileri İsviçre Sandığından ister.
- (3) İsviçre Sandığının talebi üzerine Sigorta Kurumu veya Emekli Sandığı, Türkiye makamları tarafından düzenlenecek diğer belgeleri de temin eder.

Madde 7

İsviçre Sandığı aylık talebini karara bağlar ve kararını, itiraz yolları ve sürelerini de belirterek, doğrudan doğruya talep sahibine gönderir ve kararın iki suretini, müracaatı kendine ulaştırmış olan irtibat kurumuna yollar.

Madde 8

Türkiye'de ikamet eden Türk vatandaşları İsviçre Sandığının kararlarına karşı itirazlarını veya birinci derecede yetkili İsviçre mercilerinin hükümlerine karşı idare hukuku bakımından itiraz dilekçelerini, ya doğrudan doğruya veya irtibat kurumları aracılığıyla yetkili İsviçre adli makamlarına gönderirler. Bu sonuncu halde, Sigorta Kurumu veya Emekli Sandığı, itiraz muhtırasını göndermeden evvel, itirazın alınış tarihini muhtıranın üzerine işler ve bunu, yetkili adli makama tevdi edilmek üzere, İsviçre Sandığına ulaştırır.

B-Yardımların Ödenmesi

Madde 9

İsviçre yaşlılık ve ölüm sigortası aylıkları, İsviçre Sandığı tarafından doğrudan doğruya, Türkiye'de ikamet eden hak sahiplerine ödenir. Bu ödemeler her üç aylık devrenin üçüncü ayı içinde yapılır. Yetkili makamlar ödemenin irtibat kurumları aracılığıyla yapılması hususunda anlaşılabilirler.

Madde 10

İsviçre Sandığı, yaşlılık ve ölüm sigortası yardımlarından yararlanmakta olan kimselerden yılda bir defaya doğrudan doğruya veya, yerine göre Sigorta Kurumu veya Emekli Sandığı aracılığıyla, hayatta olduklarını gösteren bir belge ile yardımın ifası için gerekli diğer belgeleri ister.

Madde 11

5 ila 10'uncu maddeler hükümleri, kıyas yolu ile Sözleşmenin 8'inci maddesinin 2'nci fıkrası gereğince yapılacak toptan ödemelerin tahsis ve ödenmesi için de, uygulanır.

II-İsviçre'de ikamet eden ve Türkiye mevzuatına göre yaşlılık ve ölüm yardımı talep hakkına sahip olan İsviçre ve Türk vatandaşları

A- Dilekçenin verilmesi ve tekemmül ettirilmesi

Madde 12

- (1) İsviçre ve Türk vatandaşları Türkiye mevzuatına göre yaşlılık ve ölüm yardımlarından yararlanmak için dilekçelerini İsviçre Sandığına verirler. Dilekçenin yetkili sayılan diğer bir İsviçre makamına verilmesi halinde, bu makam, dilekçenin üzerine alınış tarihini işler ve dilekçeyi vakit geçirmeksizin İsviçre Sandığına ulaştırır.
- (2) Yardım talepleri, Sigorta Kurumu tarafından İsviçre Sandığına verilen formül dilekçelerle yapılır. Bu formül-dilekçeler üzerinde verilen bilgiler, formül-dilekçelerde öngörüldüğü gibi, lüzumlu kanıtlayıcı belgelerle tevsik edilir.

Madde 13

- (1) İsviçre Sandığı yardım dilekçesinin alınış tarihini dilekçe üzerine işler, dilekçenin tam olarak doldurulup doldurulmadığını kontrol eder ve formül-dilekçede öngörüldüğü gibi, dilekçe sahibinin beyanlarının doğruluğunu tasdik ettikten sonra dilekçeyi yetkili Türk kurumuna gönderir.
- (2) Sözleşmenin 12'nci ve 15'inci maddelerinin uygulanması amacıyla, İsviçre Sandığı, Sigorta Kurumunun veya Emekli Sandığının talebi üzerine, dilekçe sahibinin İsviçre mevzuatına göre tamamladığı prim ödeme sürelerini bildirir.
- (3) İsviçre Sandığı, Sigorta Kurumunun veya Emekli Sandığının talebi üzerine İsviçre makamlarınca düzenlenecek diğer belgeleri de temin eder.

Madde 14

İlgilinin son defa bağlı bulunduğu kurum yardım talebi karara bağlar ve kararını, itiraz yol ve sürelerini de göstererek, doğrudan doğruya talep sahibine gönderir; kararın bir suretini de İsviçre Sandığına yollar.

Madde 15

- (1) İsviçre'de ikamet eden Türkiye veya İsviçre vatandaşları, Sigorta Kurumunun veya Emekli Sandığının kararlarına karşı itiraz dilekçelerini, veya birinci

derecedeki adli merciilerin hükümlerine karşı temyiz dilekçelerini doğrudan doğruya yetkili Türk mahkemelerine gönderebilecekleri gibi, bu mercilerin mukabil olan İsviçre adli mercilerine de verebilirler. Bu sonuncu halde İsviçre makamu, itiraz veya temyiz muhtırası üzerine alınış tarihini işler ve bunu irtibat kurumları aracılığıyla yetkili Türk mahkemesine intikal ettirir.

- (2) İsviçre’de ikamet eden Türkiye ve İsviçre vatandaşları, sağlık raporlarına istinad eden Sigorta Kurumu kararlarına karşı itirazlarını, ya doğrudan doğruya veya irtibat kurumları aracılığıyla, Sosyal Sigortalar Yüksek Sağlık Kurumuna gönderirler.

B- Yardımların Ödenmesi

Madde 16

Türk mevzuatına göre bağlanan yaşlılık ve ölüm yardımları, yetkili kurum tarafından doğrudan doğruya İsviçre’de ikamet eden hak sahiplerine ödenir. Bu ödemeler üç ayda bir peşin olarak yapılır. Yetkili makamlar ödemelerin irtibat Kurumları aracılığıyla yapılması hususunda anlaşabilirler.

Madde 17

Yetkili kurum, bu yardımlardan yararlanan kimselerden yılda bir defa, ya doğrudan doğruya veya İsviçre Sandığı aracılığıyla, hayatta olduklarını gösterir bir belge ile yardımların ifası için gerekli diğer belgeleri ister.

III-Üçüncü bir Devlet ülkesinde ikamet eden ve Türkiye mevzuatına göre yaşlılık veya ölüm yardımları veya İsviçre Sigortasından yardım talep hakkına sahip olan İsviçre ve Türk vatandaşları

Madde 18

- (1) Üçüncü bir Devlet ülkesinde ikamet eden ve Türkiye mevzuatına göre yardım hakkına sahip olan İsviçre vatandaşları dilekçelerini, gerekli kanıtlayıcı belgeleri de ekleyerek, doğrudan doğruya Sigorta Kurumuna gönderirler.
- (2) Üçüncü bir devlet ülkesinde ikamet eden ve İsviçre Sigortasından yardım talep hakkına sahip olan Türk vatandaşları, dilekçelerini gerekli kanıtlayıcı belgeleri de ekleyerek, doğrudan doğruya İsviçre sandığına gönderirler.
- (3) 1’inci fıkrada öngörülen hallerde Sigorta Kurumu, 2’nci fıkrada öngörülen hallerde İsviçre Sandığı, talepleri karara bağlayarak kararlarını doğrudan hak sahiplerine bildirirler ve ödemeleri varsa ödemeyi yapan kurumun ülkesi ile Devlet arasındaki ödeme anlaşmalarına uygun olarak yaparlar.

İKİNCİ KISIM MALÜLLÜK

I- İsviçre malullük sigortasından aylık talep hakkına sahip olan veya böyle bir yardımdan yararlanmakta olan Türk vatandaşları

Madde 19

Sözleşmenin 10'uncu madde 3'üncü fıkrasının uygulanmasında Sigorta Kurumu veya Emekli Sandığı, İsviçre Sandığının talebi üzerine dilekçe sahibinin Türkiye mevzuatına göre geçirdiği ve bu mevzuata göre malullük aylığı hakkının kazanılmasında ve aylık tutarının hesaplanmasında nazara alınabilecek prim ödeme sürelerini bildirir.

Madde 20

Malullük aylığı alan bir kimse ikametgâhını Türkiye'ye naklettiğinde, İsviçre Sandığı, Sigorta Kurumundan, ilgilinin tıbbi muayenesinin yaptırılmasını ve İsviçre mevzuatına göre gerekli diğer bilgilerin verilmesini her zaman isteyebilir.

Madde 21

Malullük aylığı almakta olan bir Türk vatandaşı ikametgâhını Türkiye'ye naklettiğinde, 8 ilâ 10'uncu maddeler hükümleri kıyas yolu ile uygulanır.

II- Türkiye mevzuatına göre malullük yardımı talep eden veya böyle bir yardımdan yararlanmakta olan İsviçre ve Türk vatandaşları

Madde 22

Sözleşmenin 13'üncü maddesinin uygulanması amacıyla İsviçre Sandığı, Sigorta Kurumunun veya Emekli Sandığının talebi üzerine, dilekçe sahibinin İsviçre mevzuatına göre tamamladığı prim ödeme sürelerini bildirir.

Madde 23

Malullük aylığı alan bir kimse ikametgâhını İsviçre'ye naklettiğinde Sigorta Kurumu veya Emekli Sandığı, İsviçre Sandığından tıbbi muayenelerin yaptırılmasını ve Türk mevzuatına göre gerekli diğer bilgilerin verilmesini her zaman isteyebilir.

Madde 24

Malullük aylığı alan bir kimse ikametgâhını İsviçre'ye naklettiğinde, 15 ilâ 17'nci maddeler hükümleri, kıyas yolu ile uygulanır.

ÜÇÜNCÜ KISIM KAZALAR VE MESLEK HASTALIKLARI

Madde 25

- (1) Türkiye'de ikamet eden ve iş kazası veya meslek hastalığı sebebiyle İsviçre mevzuatına göre yardım talep eden İsviçre veya Türk vatandaşları veya bunların ölümlerinde hak sahipleri, dilekçelerini ya doğrudan doğruya veya Sigorta Kurumu aracılığıyla, Milli Sandığa yollarlar.

- (2) İsviçre’de ikamet eden ve iş kazası veya meslek hastalığı sebebiyle Türk mevzuatına göre yardım talep eden İsviçre veya Türk vatandaşları veya bunların ölümlerinde hak sahipleri, dilekçelerini ya doğrudan doğruya veya Milli Sandık aracılığıyla, Sigorta Kurumuna veya Emekli Sandığına gönderirler.
- (3) Üçüncü bir Devlet ülkesinde ikamet eden ve iş kazaları veya meslek hastalıkları sebebiyle İsviçre kaza sigortasından veya Türk mevzuatına göre yardım talep eden İsviçre veya Türk vatandaşları müracaatlarını doğrudan doğruya yetkili kuruma yaparlar.

Madde 26

- (1) Türkiye’de ikamet eden Türk veya İsviçre vatandaşları veya bunların ölümlerinde hak sahipleri, İsviçre kaza sigortasının yardımlarıyla ilgili itirazlarının Lükern’deki Kanton Sigorta Mahkemesine, adı geçen yargı merciinin kararlarına karşı idare hukuku bakımından itiraz dilekçelerini Lükern’deki Federal Sigorta Mahkemesine ya doğrudan doğruya veya Sigorta Kurumu aracılığı ile gönderirler. Bu son halde dilekçenin alınış tarihi itiraz veya temyiz muhtirasının üzerine kaydedilir.
- (2) İsviçre’de ikamet eden Türkiye ve İsviçre vatandaşlarının ilgili Türk kurumunun kararlarına karşı itirazları halinde 15’inci madde hükmü kıyas yoluyla uygulanır.

Madde 27

Sözleşmenin 17’nci maddesinin 1’inci fıkrasında öngörülen hallerde, ilgili sağlık yardımlarına müstahak olduğunu tevsik ederse, bu yardımlar kazanın vukua geldiği yerdeki sigorta kurumu tarafından yapılır. Kazanın vukua geldiği ülkede işverenin bir temsilcisi varsa, sigortalının yardıma müstahak olduğunu gösteren belge, bu temsilci tarafından mümkün olduğu takdirde düzenlenir. Yardım hakkını tevsik eden hiç bir belgenin ibraz edilmemesi halinde belge sigortalının isteği üzerine, ikamet mahallindeki sigorta kurumu tarafından yetkili sigorta kurumundan istenir.

Madde 28

Sözleşmenin 17’nci madde 2’nci fıkrasının uygulanmasında, yardımı ödemekle yükümlü kurum sigortaya ikametgâhını naklettikten sonra da yardım hakkının devam ettiğini gösteren bir belge verir.

Madde 29

Sözleşmenin 17’nci madde 4’üncü fıkrasında öngörülen protezlerle önemli sağlık yardımları bu anlaşmanın 1’nolu Ekinde gösterilmiştir. İrtibat kurumları, ihtiyaca göre, bu ekte değişiklik yapılması hususunda mutabık kalabilirler.

Madde 30

- (1) Sözleşmenin 18’inci madde 1’inci fıkrasının uygulanmasında, iş göremezlik hali ikamet mahallindeki kurumun uyguladığı usullere uygun olarak hazırlanan bir hekim raporu ile tevsik edilir. Sigortalı, ayrıca işverenin isim ve adresini de

bu kuruma bildirir. İkamet mahallindeki sigorta kurumu iş göremezlik süresini yetkili kuruma bildirir. Yetkili sigorta kurumunun sigortalıyı kendi istediği bir hekime yeniden muayene ettirme hakkı saklıdır.

- (2) Sigortalının muayenelerine ikamet mahallindeki sigorta kurumunun uyguladığı usullerle devam olunur. İkamet mahallindeki sigorta kurumu; sigortalının yeniden çalışabilecek duruma geldiğini tespit ettiği takdirde, iş göremezliğin sona eriş tarihini, bir taraftan sigortalıya diğer taraftan da yetkili sigorta kurumuna bildirir.
- (3) Yetkili sigorta kurumu para yardımlarının ikamet mahallindeki sigorta kurumu aracılığıyla yapılmasını istediği takdirde, yardım tutarı ile bu yardımların ödeneceği süreyi yazısında belirtir.

Madde 31

- (1) Sözleşmenin 19'uncu maddesinin uygulanmasında, yetkili sigorta mercii tarafından ödenecek olan sağlık yardımları masrafları aşağıda belirtilen şekilde tespit edilir:
 - (a) İsviçre'de: İkamet mahallindeki sigorta kurumunun fiilen ödediği masraflar tutarı;
 - (b) Türkiye'de: Sigorta Kurumuna bağlı hekimler tarafından veya Kurum sağlık tesislerinde yapılan muayene ve tedaviler için, Çalışma Bakanlığınca tasdik edilmiş tarife esaslı üzerinden hesaplanan miktar, Kurum sağlık tesisleri dışında yapılan tedaviler için Sigorta Kurumu tarafından fiilen ödenen miktar.
- (2) Her iki memleketin kurumları tarafından bu maddenin 1'inci fıkrası uyarınca tespit edilen meblâğlar, her vaka için ayrı ayrı olarak ödenir.

Madde 32

Bu bölüm hükümleri kıyas yolu ile, İsviçre mevzuatına göre yardım yapılmasını gerektiren ve işten mütevellit olmayan kazalar hakkında da uygulanır.

DÖRDÜNCÜ KISIM AİLE YARDIMLARI

Madde 33

İsviçre'de ikamet eden ve Türkiye'deki çocukları için İsviçre federal mevzuatına göre yardım talep eden Türk vatandaşları, taleplerini, çocukların ikamet ettikleri yerin, bu belgeyi düzenlemekle görevli makamınca verilen ve çocukların varlığını tasdik eden bir belge ile tevsik ederler. Türk vatandaşları, ayrıca aile yardımları sandıklarının İsviçre mevzuatına uygun olarak kendilerinden isteyeceği bütün diğer bilgileri ve her türlü belgeyi de temin ederler.

BEŞİNCİ KISIM HASTALIK SİGORTASI

Madde 34

- (1) Sözleşme ek nihaî Protokolün 15'inci maddesinde öngörülen kolaylıklardan yararlanmak için, bu maddede sözü edilen kişiler, mezkûr maddenin uygulanmasına katılan İsviçre hastalık sandıklarından birine, Türk Sosyal Sigortalarına tabi oluşlarının sona erdiği tarihi ve son altı ay içindeki sigortalılık süresini belirten bir belge ibraz ederler. İcabında, İsviçre hastalık sandığı, Sigorta Kurumundan daha uzun bir sigortalılık süresinin teyit edilmesini isteyebilir.
- (2) Belge, ilgili şahsın isteği üzerine, Sigorta Kurumu tarafından verilir. Eğer şahıs bu belgeye sahip değilse, kendisine müracaat edilen İsviçre hastalık sandığı, gerekli belgeyi temin etmek için Sosyal Sigortalar Federal Ofisi aracılığıyla adı geçen Kuruma müracaat eder.
- (3) Sözleşmeye ek nihaî Protokolün 15'inci maddesinin uygulanmasına katılan hastalık sandıklarının listesi bu Anlaşmanın 2 numaralı Ekinde'dir. İsviçre yetkili makamı, mezkûr Protokolün 15'inci maddesini uygulamak istediklerini daha sonra bildirecek olan diğer hastalık sandıklarının isimleri Türkiye yetkili makamına bildirecektir.

Madde 35

- (1) Sözleşmeye ek nihaî protokolün 16'ncı maddesinde bahsolunan kişiler Türk Sosyal Sigortalar mevzuatına göre yardım yapılması için gerekli bekleme sürelerinin tespitinde, İsviçre yetkili makamınca tanınmış bir İsviçre hastalık sandığına tabi olarak geçen sigortalılık sürelerinin hesaba katılabilmesi için sigorta vakasının meydana gelmesinden hemen önceki yıl içindeki sigortalılık sürelerini ve İsviçre hastalık sandığından ayrılış tarihini belirten bir belgeyi Sigorta Kurumuna ibraz ederler. Sigorta Kurumu, icabında, daha uzun sigortalılık sürelerinin teyit edilmesini, Sosyal Sigortalar Federal Ofis aracılığıyla, hastalık sandığından isteyebilir.
- (2) Yukarıda sözü edilen belge, ilgili şahsın isteği üzerine son defa bağlı bulunduğu sandık tarafından verilir. İlgili şahıs bu belgeye sahip değilse, Sigorta Kurumu, Sosyal Sigortalar Federal Ofisi aracılığıyla, hastalık sandığından bu belgeyi isteyebilir.

BÖLÜM IV ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 36

- (1) Âkit Tarafların sigorta kurumlarıyla irtibat kurumları, genel mahiyetteki talep veya özel istek üzerine, Sözleşmenin ve bu Anlaşmanın uygulanması için gerekli yardımlaşma hususunda aralarında anlaşırlar.

- (2) Âkit Taraflardan birinin sigorta ve irtibat kurumları, diğer Taraf kurumuna, Sözleşmenin 22'nci maddesinin tatbikatı olarak bu kurumun katıldığı bir mahkeme sonunda verilen kararların bir suretini gönderirler.
- (3) Sözleşmenin 22'nci madde 2'nci fıkrasının uygulanmasında, sorumlu üçüncü şahsın ikamet etmekte olduğu Âkit Taraf ülkesindeki sigorta kurumu, diğer Tarafın sigorta kurumu talep ettiği takdirde, borçlunun ödemesi gereken meblâğın tamamını tahsil eder.

Madde 37

- (1) Âkit Taraflardan birinin mevzuatına göre yapılan yardımlardan yararlanmakta olan ve diğer Taraf ülkesinde ikamet eden kimseler, şahsî ve aile durumlarında, sağlık durumlarında veya çalışma ve kazanma güçlerinde vukua gelen ve Sözleşmenin 1'inci maddesinde zikredilen mevzuat ve Sözleşme hükümlerine göre hak ve vecibelerini değiştirebilecek mahiyette olan her türlü değişiklikleri, ya doğrudan doğruya veya irtibat kurumları aracılığıyla ödemeyi yapan kuruma bildirmekle yükümlüdürler.
- (2) Sigorta Kurumları, muttali oldukları bu kabil bilgileri irtibat kurumları aracılığıyla, karşılıklı olarak birbirlerine bildirirler.

Madde 38

- (1) Bu Anlaşmanın uygulanmasından doğan idarî masraflar, Anlaşmayı uygulamakla görevli kurumlar tarafından karşılanır.
- (2) Tıbbi muayeneler ve çalışma veya kazanma gücünün tespiti için yapılan muayeneler ve bunlarla ilgili olarak yapılan seyahat, iaşe ve ibate masraflarıyla diğer masraflar, bu muayene ve araştırmayı yapmakla görevli kurumca avans olarak karşılanır ve muayene ve araştırmayı talep eden kuruma, her vaka için ayrı ayrı ödenir.

Madde 39

Bu Anlaşma 1 Mayıs 1969 tarihinde Türkiye ile İsviçre arasında akdedilen Sözleşme ile aynı tarihte yürürlüğe girer, Sözleşmenin yürürlükte kaldığı sürece yürürlükte kalır. Türkçe ve Fransızca olarak ikişer nüsha, her iki metin de aynı derecede muteber olmak üzere, Bern'de 14 Ocak 1970 tarihinde düzenlenmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE İSVİÇRE ARASINDA 1 MAYIS 1969 TARİHLİ SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİNİN UYGULANMASI HAKKINDAKİ 14 OCAK 1970 TARİHLİ İDARİ ANLAŞMAYA EK 1

İdari Anlaşmanın 29'uncu maddesinde bahsedilen protezler, büyük cihazlar ve önemli sağlık yardımları, ikamet mahallindeki kurumun uyguladığı mevzuatta söz konusu sigorta vakası için öngörüldüğü ölçüde, şunlardır:

- (a) Protezler, ortopedi cihazları ve gövdeyi dik tutmaya mahsus cihazlar ile takviyeli bezden ortopedik korseler ve tamamlayıcı kısımlarla diğer aksesuarlar ve araçlar.

- (b) Ortopedik ayakkabılar ve (ortopedik olmayan) mütemmim ayak-kabılar.
- (c) Çene ve yüz protezleri, peruklar.
- (d) Göz protezleri (Takma gözler), doğrudan doğruya göze geçirilen camlar, büyütme gözlükleri ve teleskopik gözlükler.
- (e) Başlıca akustik ve fonetik işitme cihazları olmak üzere, sağırlara mahsus cihazlar.
- (f) Diş protezleri (Sabit ve çıkarılabilir) ve ağız boşluğu (damak) protezleri.
- (g) Hasta arabaları (Elle veya motorla çalışır), tekerlekli koltuklar, hareket etmeye yarayan diğer mekanik araçlar, körlere mahsus kılavuz-köpekler.
- (h) Yukarıdaki fıkralarda yazılı araçların yenilenmesi.
- (ı) Kür tedavileri.
- (j) Aşağıda yazılı yer ve hallerde ibate masrafları ve tıbbi tedaviler:
 - Bir nekahet evinde, sanatoryumda veya bir aerium da,
Bir prevantoryumda; müdavi hekimin mütalâasına göre, veya ilgilinin bulunduğu memleketin mevzuatı öyle lüzum gösteriyorsa ikamet mahallindeki kurumun kontrol hekiminin (Müşavir hekiminin) mütalâasına göre prevantoryumda kalma süresinin 20 günden fazla olacağıının anlaşılması halinde veya yukarıda yazılı doktorun ilk mütalâasının aksine olarak, bu sürenin 20 günü aşması halinde.
- (k) Çalışma gücünü yeniden kazandırma veya yeni bir işe alıştırmaya tedbirleri.
- (l) Türkiye’de 1000 TL. İsviçre’de 500 F.S. aşması muhtemel olan bütün diğer tıbbi tedaviler ve diş tedavileri ile cerrahi müdahaleler ve diğer tedavi araç ve gereçlerinin sağlanması.
- (m) a ilâ k bentlerinin yazılı sağlık yardımları masraflarını kısmen karşılamak üzere sigortaca ödenen ve (1) bendinde yazılı meblâğları aşan her türlü nakdi yardımlar.

EK: 3/2
TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE NORVEÇ KRALLIĞI ARASINDA
SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

İmza Tarihi: 20.07.1978

Resmi Gazete Tarihi: 07.10.1980

Resmi Gazete No: 17128

Yürürlük Tarihi: 01.06.1981

İki devlet arasında Sosyal Güvenlik alanındaki ilişkileri düzenlemeyi arzu eden Türkiye Hükümeti ile Norveç Hükümeti,

Her iki ülkeden birinin vatandaşlarının diğer ülkenin Sosyal Güvenlik Mevzuatına göre, o tarafın vatandaşları ile eşit işleme tabi tutulmaları prensibini teyit ederek, Bu prensibin yürürlüğe konması ve bir tarafın ülkesinden, diğer tarafın ülkesine giden her iki ülke vatandaşlarının, kendi ülkelerinde buldukları sırada kendi mevzuatlarına göre kazandıkları hakların korunması ve gittikleri ülkede yürürlükte bulunan mevzuatla sağlanan muadil haklardan yararlanmaları hususunda gerekli tedbirlerin alınmasını arzu ederek,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır:

BÖLÜM I
GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

İşbu Sözleşme Norveç Krallığı ile Türkiye Cumhuriyeti'ne uygulanacaktır. İşbu Sözleşme, aynı zamanda, Norveç kıta sahanlığına da uygulanacaktır.

Mevcut Sözleşmenin uygulanmasında, Sözleşmede aksine bir hüküm yoksa:

- (a) «Ülke» Norveç bakımından Norveç Krallığı toprakları ve Türkiye Cumhuriyeti bakımından kendi ulusal toprakları,
- (b) «Mevzuat» madde 2 de belirtilen Kanunlar ve Yönetmelikler,
- (c) «Yetkili Makam» Norveç bakımından Sosyal İşler Bakanlığı ve işsizlik yardımları bahis konusu olduğunda Mahalli İdareler ve Çalışma Bakanlığı ve Türkiye bakımından, Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve diğer ilgili Bakanlıklar,
- (d) «Yetkili Kurum» yardımları sağlamaktan sorumlu olan Kurum;
- (e) «Sigortalılık Süreleri» hangi mevzuata göre geçmişse, o mevzuata göre sigortalılık süresi olarak tanımlanan veya öyle tanınan süreler demektir,
- (f) «Aylık» ve «Yardım» terimleri; aylık ve yardımlardaki artışları veya sırasıyla aylık ve bir yardımla birlikte kabili tediye olan ilave meblağları ihtiva eder,
- (g) «Sigortalı Şahıs» Norveç bakımından, Madde 2, paragraf 1(a)'da belirtilen mevzuata göre sigortalı olan ve Türkiye bakımından, Madde 2, pa-ragraf 1(b)'de belirtilen mevzuata göre sigortalı olan şahıs,

- (h) «Aile Fertleri» ve «Geride kalan hak sahipleri» terimleri; yardımlar hangi mevzuata göre yapılıyorsa, o mevzuatta böyle tanımlanan veya tanı-nan şahıslar demektir.

İşbu Sözleşmede kullanılan diğer kelimeler ve ifadeler, ilgili mevzuatta kendilerine verilen manaları haizdirler.

Madde 2

Mevcut Sözleşme Hükümleri:

- (1)(a) Norveç bakımından aşağıdaki mevzuata uygulanacaktır:
- Milli Sigorta ile ilgili(bu Kanununun 12. Bölümü hariç) 17 Haziran 1966 tarihli Kanun,
 - Milli Sigorta tahtında yardımlara yapılan özel zamlarla ilgili 19 Haziran 1966 tarihli Kanun,
 - Milli Sigorta tahtında yardımlara ek tazminatlarla ilgili 19 Aralık 1969 tarihli Kanun,
 - Aile Ödenekleri ile ilgili 24 Ekim 1946 tarihli Kanun,
- (b) Türkiye bakımından aşağıdaki mevzuat uygulanacaktır:
- Hastalık ve analık, iş kazaları ile meslek hastalıkları, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları hakkındaki Sosyal Sigortalar Mevzuatı,
 - Devlet memur ve hizmetlilerini kapsayan T.C. Emekli Sandığı Hakkındaki Mevzuat,
 - Esnaf ve Sanatkarlar ile Diğer Bağımsız Çalışanlar Hakkındaki Sosyal Sigorta Mevzuatı,(BAĞ-KUR)
 - Özel sandıklar için hüküm: 506 sayılı kanunun geçici 20'nci maddesine(1964) dahil edilen Sosyal Sigorta Sandıkları.
- (2) Bu sözleşme, bu Maddenin (1)'inci paragrafında belirtilen mevzuatı tadil eden ve bunlara mütemmin olan bütün Kanun ve Yönetmeliklere uygulanacaktır.
- (3) Bundan başka, mevcut Sözleşme:
- (a) Akit Tarafların mutabakatı halinde, yeni bir Sosyal Güvenlik dalı tesis eden bütün kanun ve yönetmeliklere,
- (b) Mevcut mevzuatın yeni nüfus gruplarına teşmil edilmesine dair Kanun ve Yönetmeliklerin resmen yayımlanmasını izleyen 6 ay içerisinde diğer Akit Tarafın itiraz etmemesi halinde bahis konusu Kanun ve Yönetmelikler hakkında da uygulanır.

Madde 3

Türkiye'deki Norveç vatandaşları ve Norveç'teki Türk vatandaşları 2. Maddedeki Türk ve Norveç mevzuatına zikredildikleri sıra ile tabi olacaklardır. Bu sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı hallerde, bu şahıslar, diğer ülke vatandaşları gibi, aynı şartlarla, aynı haklardan yararlanacaklar ve aynı yükümlülüklerle tabi olacaklardır.

Madde 4

Madde 3’de zikredilen hüküm aşağıdaki istisnalara tabidir:

- (a) Taraflardan birisinin ülkesinde ikamet eden ve iş merkezi bu Tarafta bulunan bir müessede istihdam edilen bir şahsın bu müessese tarafından diğer taraf ülkesine gönderilmesi halinde, bu şahıs hakkında, diğer Taraf ülkesinde kaldığı ilk on iki aylık süre sırasında kendi ülkesinin mevzuatı, şahıs orada istihdam ediliyormuş gibi, uygulanmaya devam eder. Bu istihdam on iki ay geçtiği takdirde, diğer Akit Tarafın yetkili makamının veya bu makam tarafından tayin edilen merciin muvafakati ile kendi ülkesinin mevzuatı bu şahıs hakkında uygulanmaya devam edebilir.

Bu, milliyetlerine bakılmaksızın bütün işçilere uygulanır.

Kendileri ayrıca çalışmıyorlarsa, bu hükümler, bu kimselerin diğer ülkeye giderken beraber götürdükleri eş ve çocuklarına da aynen uygulanır.

- (b) Demiryolu ve kara ulaşım müesseselerinde gezici personel olarak her iki ülkede çalışan kimseler hakkında, müessesenin iş merkezinin bulunduğu ülke mevzuatı uygulanır. Ancak söz konusu işçi diğer Akit Taraf ülkesinde ikamet etmekte ise, bu işçiye, o ülkenin mevzuatı uygulanır.
- (c) Bir şahsın, her iki ülkede faaliyet gösteren bir şirkete ait bir uçakta mürettebat olarak istihdam edilmesi halinde, diğer ülke vatandaşı olmaması ve diğer ülkede ikamet etmemesi kaydıyla, bu şahıs hakkında şirketin iş merkezinin bulunduğu ülke mevzuatı uygulanır. Böyle bir şirket tarafından diğer kategorilerdeki personel çalıştırılması halinde, söz konusu şahsın geçici olarak istihdam edilmek üzere diğer ülkeye gönderildiği durumlarda, şirket merkezinin bulunduğu ülke mevzuatı uygulanır.
- (d) Taraflardan birinin bayrağını taşıyan bir gemide tayfa olarak çalıştırılan bir şahıs, geminin bayrağını taşıdığı ülke mevzuatına tabi olacaktır. Şayet bu kabil bir gemi, diğer ülkede bulunduğu sırada, yükleme, boşaltma, tamir ve gemide nöbetçilik işleri için o ülke vatandaşlarını çalıştırır, bu şahıslar limanın bulunduğu ülke mevzuatına tabi olurlar.
- (e) Doğal kaynakların işletildiği ve araştırıldığı Norveç Kıta Sahanlığı üzerindeki tesislerde işi olan kişiler hakkında Norveç mevzuatı uygulanacaktır. Aynı hüküm, ilgili kıyı devleti ile yapılan özel anlaşmaya veya uluslararası hukuka uygun olması kaydıyla, Norveç’e ait olmayan Kıta Sahanlıklarındaki Norveç tesislerinde işi olan kişiler hakkında da uygulanacaktır. Norveç mevzuatı Svalbard(Spitzbergen) ve Jan Mayen adalarında bulunan kişiler hakkında da uygulanır. Ancak, Madde 4(a) mukabil olarak uygulanır.

Madde 5

- (1) Bu sözleşme her iki Tarafın Diplomatik Hizmet Mensuplarına uygulanmayacaktır.
- (2) Bu Maddenin (1)’inci paragrafının hükmü saklı kalmak üzere, 3’üncü madde hükümleri, Diplomatik Misyonlarla Konsolosluklarda istihdam edilen kimseler ile bu Misyonlarla, Konsoloslukların memurlarının özel hizmetlerinde çalıştırılan kimselere uygulanır.

- (3) Ancak, bu Maddenin (2)'inci paragrafının kapsamında bulunan ve Diplomatik Misyon ya da Konsoloslukun temsil ettiği ülkenin uyuğunda bulunan kimse, vatandaşı bulunduğu Tarafın mevzuatına tâbi olma konusunda tercih hakkını kullanabilir; böyle bir tercih hakkı ancak bir kez kullanılabilir. Bu hak, Sözleşmenin yürürlüğe girişini ya da işçilerin işe giriş tarihini izleyen altı ay içinde kullanılır. Tercih hakkı, o tarihte işe girmiş bulunanlar için Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, diğerleri için istihdam edildikleri tarihten itibaren geçerlidir.

Madde 6

İki Akit Tarafın yetkili makamları, karşılıklı mutabakatları ile 3'üncü maddenin genel kuralına başka istisnalar da getirebilirler. Aynı şekilde, karşılıklı anlaşma ile 4. ve 5'inci maddelerde belirtilen istisnaların, icabı halinde, uygulanmamasına izin verebilirler.

BÖLÜM II

ÖZEL HÜKÜMLER

HASTALIK VE ANALIK

Madde 7

Akit taraflardan birinin vatandaşları, öteki ülkede ikamet ediyorlarsa veya öteki ülkede istihdam ediliyorlarsa, diğer ülkenin vatandaşları için sağlanan hastalık yardımlarına, analık ve lohusalık hallerinde sağlanan yardımların hepsine hak kazanacaklardır. Yardıma hak kazanma ile ilgili aynı mevzuat, bahsi geçen kimsenin sigortalı olduğu memleketin dışında kaldığı sürede de uygulanır.

AİLE TAHSİSLERİ

Madde 8

Diğer ülkede kalmakta bulunan bir ülke vatandaşları, o ülkede ikamet eden çocukları bakımından, o ülke vatandaşlarına uygulanan aynı şartlarla, aile tahsislerine hak kazanırlar.

İŞSİZLİK YARDIMI

Madde 9

Diğer Akit Taraf ülkesinde kalmakta bulunan bir Akit Taraf vatandaşları, kalmakta bulunduğu Taraf vatandaşlarına uygulanan şartlarla işsizlik yardımına hak kazanırlar.

ÖLÜM YARDIMI

Madde 10

- (1) Bir ülkenin diğer ülkede bulunan vatandaşları aynen o ülkenin vatandaşlarının tabi olduğu kurallar uyarınca ölüm yardımlarına hak kazanırlar. Bu yardımlar, ilgilinin, sigortalı bulunduğu ülkeden başka bir ülkede vefat etmesi halinde de sağlanır.
- (2) Bu sözleşmeden dolayı veya diğer herhangi bir şekilde, eğer aynı ölüm olayı her iki ülkenin mevzuatı tahtında yardımlara hak kazandırmakta ise:

- (a) Ölüm yardımı, ölüm hangi taraf ülkesinde meydana gelmişse sadece o ülke mevzuatına göre ödenir, veya
- (b) Ölümün her iki Akit Taraf ülkesinde vuku bulmamış olması halinde, ölüm yardımı sadece, sigortasından dolayı bu yardıma mütehak olan ilgilinin ölüm tarihinden evvel son olarak sigortalı bulunduğu Taraf mevzuatına göre ödenir.

İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI

Madde 11

Zamlar ve munzam yardımlar dahil, iş kazaları ve meslek hastalıkları ile ilgili olarak bir ülkede ödenen yardımlar, yabancı uyruklular için mevcut kısıtlayıcı hükümlere ve ikamet koşullarına bakılmaksızın öteki ülke vatandaşlarına ödenir.

Madde 12

İş esnasında meydana gelen yeni bir kaza için tazminat, yeni kazanın sebebiyet verdiği çalışma kapasitesindeki azalmaya ve bedeni ya da akli meleke kaybına göre ve yeni kazanın vuku bulduğu ülkedeki mevzuat uyarınca tespit edilir. Eğer hasta her iki ülkede aynı hastalığın, aynı risklerini doğuran bir işte istihdam edildikten sonra meslek hastalığı ortaya çıkmış ise, bu işin en son yapıldığı ülkedeki sigorta sistemi yardımı ödemekle mükelleftir. Eğer böyle bir meslek hastalığı bir ülkenin sigorta sisteminden yardım yapılmasına hak kazandırmakta ise, bu ülkenin sigorta sistemi, hastalığın öteki ülkede ilerlemesi halini de kapsamına alır; şu şartla, bir hastalığın ilerlemesi ikinci ülkede böyle bir hastalığın risklerine neden olacak bir istihdama bağlı tutulmasın.

YAŞLILIK AYLIKLARI, MALÜLLÜK YARDIMLARI VE GERİDE KALAN HAK SAHİPLERİNE SAĞLANAN YARDIMLAR

Madde 13

Norveç Mevzuatının Uygulanması:

Bu madde’de aksine bir hüküm bulunmaması halinde, Türk vatandaşları, aile reisinin yaşlılığı, malullüğü ve ölümü hallerinde, Norveç vatandaşlarının tabi oldukları aynı koşullar tahtında, Milli Sigorta ile ilgili Norveç Kanunlarına göre ek yardımlar dahil olmak üzere aylıklara hak kazanırlar.

Türk vatandaşları 1966 tarihli Milli Sigorta Kanununun yürürlüğe girmesinden önceki sürelerin sigortalılık süresi olarak nazarı itibare alınmasında, Norveç vatandaşları ile aynı haklara sahip olacaklardır.

Türk vatandaşları ile ilgili munzam aylıklar, Norveç vatandaşları ve yabancı mülteciler dışındaki sigortalıları telafi tazminatına ilişkin hükümlere göre hesaplanacaktır.

Yukarıda belirlenen hükümler uyarınca bağlanmış bir aylık yardımı alan kimsenin Türkiye’de ikamet etmesi dolayısı ile durdurulamaz, indirilemez, tadil edilemez veya geri alınmaz.

Yukarıda belirtilen hükümler uyarınca verilen yardımlar, üçüncü ülkede mukim Türk vatandaşlarına Norveç vatandaşlarına uygulanan koşullar ve aynı ölçüler içerisinde ödenecektir.

Türk vatandaşları da, Norveç vatandaşları gibi, sadece temel yardıma bakım yardımlarına ve tazminat zamlarına ancak Norveç'te mukim oldukları sürece hak kazanırlar.

Yaşlılık aylığı, ilgili şahsın aylığa hak kazanma yaşına eriştiği zaman Türkiye'de ikamet etmesi halinde de ödenir.

Geride kalan hak sahiplerine verilen aylığa hak kazanma durumu, geride kalan hak sahibinin sigortalının ölümü tarihinde Türkiye'de ikamet etmekte olmasından dolayı etkilenmez.

Madde 14

Türk Mevzuatının Uygulanması:

- (1) Türkiye sınırları içinde ikamet eden Norveç vatandaşları maluliyet yaşlılık ve geride kalan hak sahipleri aylıkları konusunda Türk mevzuatına göre sigortalılık hakkı bakımından Türk vatandaşları ile eşit muamele görürler.
- (2) Bu maddenin (6)'ncü fıkrası hükümlerine bağlı olarak, Norveç vatandaşları ve hak sahipleri Türk mevzuatına göre malullük, yaşlılık ve geride kalan hak sahipleri aylıklarına Türk vatandaşlarına uygulanan aynı kurallar çerçevesinde hak kazanırlar, şu kadar ki, bu kişilerin anılan mevzuat hükümlerine uygun olarak en az toplam 12 ay süre ile sigortalı olmuş olmaları gerekir.
- (3) Bir Norveç veya Türk vatandaşı veya hak sahipleri münhasıran Türk mevzuatına göre geçirdikleri sigortalılık veya prim ödeme süresi dikkate alınca bir aylığa hak kazanma koşulunu yerine getiremediği takdirde, ilgili kişinin Norveç mevzuatına göre geçirdiği ikamet sürelerinin gerekli miktarı, Türk mevzuatına göre geçirilmiş sigortalılık veya prim ödeme süresi imiş gibi dikkate alınır, şu kadar ki, anılan sigortalılık veya prim ödeme süresi ile anılan ikamet süresi aynı zamana rastlamamalıdır.
- (4) Yukarıdaki fıkranın uygulanması bakımından müddetlerin birleştirilmesi için gerekli sürelerin çevrilişi aşağıdaki kurallara göre yapılır:
 - (a) Norveç'te geçirilen ikamet süresinin her yılı, Türk mevzuatına göre üçyüzaltmış gün prim ödeme süresine eşittir.
 - (b) Norveç'te geçirilen ikamet süresinin her bir ayı, Türk mevzuatına göre otuz gün prim ödeme süresine eşittir.
- (5) Yukarıdaki (3) ve (4)'üncü paragraflara göre hak kazanılan aylıkların hesaplanmasında 15'inci maddenin (1)'inci paragraf hükümleri uygulanır.
- (6) Bir Norveç vatandaşı veya hak sahipleri Türk mevzuatına göre maluliyet aylığı veya yaşlılık aylığı veya-onun geride kalan hak sahipleri bakımından-geride kalan hak sahipleri aylıklarına hak kazanma koşullarını yerine getirdiği takdirde, bu Norveç vatandaşının veya hak sahiplerinin bu gibi aylık veya aylıklara hak kazanmaları aşağıdaki ek şartların yerine getirilmesine bağlıdır.

- (a) Maluliyet aylığı bakımından, maluliyeti takibeden iş göremezlik halinin Norveç vatandaşının Türkiye’de ikameti sırasında meydana gelmiş olması,
- (b) Erken yaşlılık aylığı bakımından, böyle bir aylığa hak kazanılmasını gerektiren şartların Norveç vatandaşının Türkiye’deki ikameti sırasında meydana gelmiş olması,
- (c) Hak sahipleri aylıkları bakımından sigortalı Norveç vatandaşının ölümünün Türkiye’deki ikameti sırasında vuku bulması.

Madde 15

Aylığın miktarı; aylığın, yukarıda zikredilen hükümler uyarınca hesaplanan ve Türkiye’deki aylık-kazanma yıl sayısı ile Türkiye ve Norveç’teki toplam aylık kazanma yıl sayısı arasındaki nispete tekabül eden kısmını teşkil edecektir. Yukarıda zikredilen hükümler uyarınca bağlanan aylıklar, sadece hak sahibinin Norveç’te ikamet etmesi nedeniyle durdurulamaz, indirilemez, tadil edilemez veya geri alınamaz.

İlgili şahıs; aylık almaya müstehak olma yaşına eriştiği zaman Norveç’te ikamet etse dahi, kendisine yaşlılık aylığı bağlanır.

Sigortalının ölümü tarihinde geride kalan hak sahibinin Norveç’te ikamet etmesi, geride kalan hak sahiplerine verilen aylığa hak kazanmayı etkilemez.

BÖLÜM III

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

GEÇİCİ VE SON HÜKÜMLER

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 16

Her iki ülkenin yetkili makamları veya bu yetkili makamlarca tayin edilen merciler, bu Sözleşmenin uygulanması için lüzumlu hükümlere ilişkin anlaşmalar akteder ve bu Sözleşmenin uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla irtibat bürolarını tayin ederler. Kendi Kanun ve Yönetmeliklerinde vuku bulan bütün önemli tadilatlar hususunda birbirleriyle muhabere ederler.

Madde 17

Bu Sözleşmenin uygulanmasında Akit Tarafların Yetkili Makamları ve Kurumları birbirlerine, sanki kendi mevzuatlarını tatbik ediyormuş gibi hareket ederek aynı ölçüde yardımcı olurlar. Bu yardımlar ücretsiz sağlanır. Akit Taraf Makamları ve Kurumları birbirleriyle ve ilgili şahıslarla doğrudan doğruya yazışma yapabilirler. Lüzum hasıl olduğu takdirde, diğer ülkenin makamlarına o ülkenin Elçilik veya Konsolosluk kanalıyla da müracaat edebilirler. Elçilik ve Konsolosluk makamları; özel bir vekâletname olmaksızın temsil ettikleri vatandaşlarının menfaatlerini idame ettirmek için gerekli olan bütün malumatı toplamak amacıyla, diğer ülkenin makamlarına ve kurumlarına doğrudan doğruya müracaat edebilirler.

Bu Sözleşmenin uygulanması ile ilgili olarak Taraflardan birinin yetkili makamına veya kurumuna gönderilen müracaatlar, diğer ülkenin resmi dili ile yazılmış olsa dahi mevkiî muameleye konulacaktır. Ancak, makamlar ve fertler arasındaki yazışmalar ingilizce olarak yapılır.

Madde 18

Bir Akit Taraf mevzuatında bulunan, bu mevzuatın uygulanması sırasında ibrazı gerekli vesikalar veya dokümanların vergiden ve harçtan muaf tutulmasına dair hükümler, bu Sözleşmenin uygulanması sırasında diğer Taraf makam ve kurumlarına ibrazı gerekli olacak vesika ve dokümanlara da teşmil edilir.

Bu Sözleşmenin uygulanması sırasında ibrazı gerekli vesika ve dokümanlar Elçilik veya Konsolosluk tasdikinden muaftır.

Madde 19

Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre belirli bir süre içinde Akit Tarafın bir makamına verilmiş olması gereken bir talep, bildirme veya dilekçe aynı süre içinde karşı tarafın müteakabil makamına verilmiş ise, zamanında birinci Akit Taraf makamına verilmiş sayılır. Bu gibi hallerde talebi, bildirgeyi veya dilekçeyi alan diğer Taraf Makamları, bunları vakit kaybetmeksizin birinci Tarafın yetkili makamına intikal ettirir.

Madde 20

Bu Sözleşme uyarınca kabili tediye olan ödemeler ödemeyi yapan ülkenin parası ile muteber olarak yapılabilir.

Taraflardan birinin ülkesinde para üzerinde tahditler tatbik edilmesi halinde, her iki Akit Taraf, bu sözleşme gereğince ödenecek meblağların ülkeler arasında transferini sağlamak için gerekli olan tedbirler üzerinde derhal mutabakata varacaklardır. Diğer Akit Taraf ülkesinde bulunan şahıslara ödenecek aylıklarla ilgili ödeme usulü 16'ncı maddede belirtildiği şekilde anlaşma ile tespit edilecektir.

Madde 21

Bu Sözleşmenin uygulanması ve yorumlanması ile ilgili olarak çıkacak anlaşmazlıklar Akit Tarafların Yetkili Makamları arasında müzakere yoluyla çözümlenir. Müzakereler yoluyla üç ay içerisinde hiçbir mutabakata varılamamış olması halinde, ihtilaf, terkibi ve kullanacağı muhakeme usulü Akit Taraflar arasında mutabakat ile tespit edilecek olan bir hakem kuruluna intikal ettirilecektir.

GEÇİCİ VE SON HÜKÜMLER

Madde 22

İş bu Sözleşme hükümleri; Sözleşmenin yürürlüğe girişinden evvel vukua gelmiş olaylar hakkında da uygulanır. Ancak yürürlüğe giriş tarihinden evvel bu Sözleşmeye göre hiç bir yardıma hak kazanılmaz.

Bu Sözleşmenin uygulanmasında Sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihinden evvelki ikamet, sigortalılık ve prim ödeme süreleri nazarı itibare alınacaktır.

Madde 23

Bu Sözleşme yürürlüğe giriş tarihinden itibaren on ik ay süreyle yürürlükte kalacaktır. Bundan sonra, Akit Taraflardan birinin hükümeti tarafından yazılı olarak fesih ihbarında bulunulmadığı takdirde bir yıllık sürelerle yürürlükte kalacaktır. Sözleşmenin fesih ihbarı bir yıllık sürenin sonundan üç ay evvel yapılacaktır. Feshedilmesi halinde Sözleşme, fesih içinde yapıldığı bir yıllık sürenin sonunda yürürlükten kalkar.

Fesih halinde, bu Sözleşme hükümleri, milliyet ve diğer ülkede ikametten ötürü, yardımlara hak kazanma bakımından her iki ülkenin milli mevzuatlarında zikredilen tahditlerle ilgili hükümler nazarı itibare alınmaksızın, kazanılmış olan haklara uygulanmaya devam edecektir.

Bu Sözleşmenin yürürlükten kalkmasından evvel tamamlanmış sigortalılık süreleri ve ikamet sürelerine müsteniden kazanılmış olan haklar için, bu Sözleşme ve onunla ilgili anlaşmalar hükümleri, özel bir anlaşma ile tespit edilecek Yönetmeliğe göre uygulanmaya devam edecektir.

Madde 24

Bu Sözleşme onaylanacak ve onay belgeleri mümkün olan en kısa zamanda Oslo'da teati edilecektir. Bu Sözleşme, onay belgelerinin teati edildiği ayı takibeden ikinci ayın birinci günü yürürlüğe girecektir.

Hükümetlerince usulüne uygun olarak yetkili kılınmış olan aşağıda imzaları bulunan kimseler, yukarıdaki hususları tasdik zımında bu Sözleşmeyi imzalamışlardır. İşbu Sözleşme Oslo'da 20 Temmuz 1978 günü İngilizce olarak ve her metin eşit şekilde geçerli olmak üzere iki nüsha halinde hazırlanmıştır.

TÜRKİYE İLE NORVEÇ ARASINDAKİ SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN İDARİ ANLAŞMA

Türkiye ile Norveç arasında 20 Temmuz 1978 tarihinde Oslo'da imzalanan ve bundan böyle «Sözleşme» olarak adlandırılan Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin 16'ncı maddesine uygun olarak;

Norveç tarafı adına Milli Sigorta Kurumu(Rikstrygdeverket)

Türk tarafı adına Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü

Herbiri kendi yetkili makamlarınca tayin edilmiş olarak, Sözleşmenin uygulanmasına ait aşağıda belirtilen hükümler üzerinde anlaşmaya varmışlardır.

Madde 1

Tanımlar

Sözleşmenin 1'inci maddesinde tanımlanan ve aşağıda belirtilen maddelerde yer alan kelime ve ifadeler, orada belirtilen anlamları taşır.

Madde 2

İrtibat Kuruluşları

(1) Sözleşmenin 16'ncı maddesi uyarınca İrtibat Kuruluşları şunlardır:

A- Norveç'de:

Milli Sigorta Kurumu(Rikstrygdeverket)

B- Türkiye'de:

- (I) Sosyal Sigortalara ilişkin mevzuatın ve 506 sayılı Kanunun geçici 20'nci maddesinin uygulanmasında; Ankara'da Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü,
- (II) Devlet Memurlarını kapsayan Emekli Sandığına ait mevzuatın uygulanmasında; Ankara'da T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü,
- (III) Esnaf, Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanları kapsayan sosyal sigorta mevzuatı uygulanmasında; Bağ-Kur Genel Müdürlüğü.

İrtibat Kuruluşlarının adresleri, bu Anlaşmanın ekinde verilmiştir.

- (2) Her iki Akit Tarafın yetkili makamları, başka İrtibat Kuruluşları tayin edebilirler. Akit Taraflar, bu hallerde, bu kuruluşları birbirlerine bildireceklerdir.
- (3) İrtibat Kuruluşları Sözleşmenin ve bu Anlaşmanın uygulanmasında gerekli formüllerle birbirleriyle işbirliği yaparak hazırlar.

Madde 3

Bir Ülkede Çalışan Şahısların Öteki Ülkeye Gönderilmesi

- (1) Sözleşmenin 4(a) Maddesinde anılan durumlarda, aşağıdaki 2 ve (3)'üncü paragraflarda belirtilen sigorta kurumları, işveren ya da çalışan şahsın talebi üzerine, söz konusu işçinin gönderen ülkenin sosyal güvenlik mevzuatına tabi olmaya devam ettiğini tasdik eder.
- (2) Norveç'te özel bir formüler şeklinde hazırlanan tasdik belgesi yurtdışında Sosyal Sigorta işlerini tedvir eden Milli Sigorta Dairesi(Folketrygdkontoret for utenlandssaker) tarafından Türkiye'de Madde 2 paragraf 1(B) de anılan ilgili irtibat kuruluşuna tevdi edilir.
- (3) Türkiye'de 2'nci maddenin 1(B) paragrafında anılan İrtibat Kuruluşu tarafından özel bir formüler şeklinde hazırlanan tasdik belgesi, Norveç'teki işveren kanalı ile, işveren/işçi tescili ile ilgili mevzuat uyarınca, istihdamın bildirilmiş olacağı Mahalli Milli Sigorta Dairesi(det lokale trygdekontor) ne gönderilir.
- (4) Çalışan şahsın öteki ülkede kalma süresinin Sözleşmenin 4(a) maddesinde belirtilen 12 aylık süreyi aşması halinde, işveren, anılan sürenin bitiminden yeteri kadar önce, sürenin uzatılması için, sözleşmenin 4(a) maddesine uygun olarak belirlenmiş bir formüler ile başvuruda bulunur.

Başvurunun Norveç'teki çalışma ile ilgili olması halinde dilekçe, karar için 2'nci maddenin 1(B) paragrafında işaret edilen irtibat kuruluşuna gönderilir. Talep kabul edilirse, dilekçe, derhal, muvafakatin alınması için yurtdışında sosyal sigorta İşlerini tedvir eden

Milli Sigorta Dairesine gönderilir. Dilekçenin gönderilmiş olduğu tarihten itibaren sekiz hafta içerisinde irtibat kuruluşu, muvafakat edilmediğine dair bildiri almadığı takdirde, bu muvafakat, Norveç tarafından verilmiş olarak kabul edilir.

Başvurunun Türkiye’deki çalışma ile ilgili olması halinde, dilekçe, yurtdışında sosyal sigorta işlerini tedvir eden Milli Sigorta Dairesine gönderilir. Talebin kabul edilmesi halinde, dilekçe, muvafakat için, 2’nci maddenin 1(B) paragrafında anılan irtibat kuruluşuna gönderilir. Dilekçenin gönderilmiş olduğu tarihten itibaren sekiz hafta içinde, yurtdışında sosyal sigorta işlerini tedvir eden Milli Sigorta Dairesi muvafakat edilmediğine dair bildiri almadığı takdirde, bu muvafakat Türkiye tarafından verilmiş olarak kabul edilir.

Madde 4

Diplomatik Temsilciliği Veya Konsolosluğu

- (1) Norveç’teki Türk Diplomatik Temsilciliği veya Konsolosluğu Sözleşmenin 5’inci maddesinin (1)’inci paragrafı uyarınca Norveç Sosyal Sigorta mevzuatına tabi olan şahısları, Oslo Milli Sigorta Dairesine(Oslo trygdekontor) bildirir.

İşveren primi Oslo Vergi Tahsildarına(Oslo Kemnerkontor) ödenir.

Türkiye’deki Norveç Diplomatik Temsilciliği veya Konsolosluğu, Sözleşmenin 5’inci maddesinin (2)’inci paragrafı uyarınca, Türk sosyal güvenlik mevzuatına tabi olan şahısları Sosyal Sigortalar Kurumuna bildirir.

İşveren primi mahalli Sosyal Sigorta Kurumuna ödenir.

- (2) Norveç’teki Türk Diplomatik Temsilciliği veya Konsolosluğu, Sözleşmenin 5’inci maddesinin (3)’üncü paragrafı uyarınca, Türk mevzuatına tabi olmayı tercih etmiş şahısları, Sosyal Sigortalar Kurumuna bildirir. Sosyal Sigortalar Kurumu, hangi şahısların tercih hakkı kullandıklarını Oslo Milli Sigorta Dairesine bildirir.

Türkiye’deki Norveç Diplomatik Temsilciliği veya Konsolosluğu Sözleşmenin 5’inci maddesinin (3)’üncü paragrafı uyarınca, Norveç mevzuatına tabi olmayı tercih etmiş şahısları yurtdışında sosyal sigorta işlerini tedvir eden Milli Sigorta Dairesine bildirir. Yurtdışında sosyal sigorta işlerini tedvir eden Milli Sigorta Dairesi, hangi şahısların tercih hakkını kullandıklarını Sosyal Sigortalar Kurumuna bildirir.

Madde 5

Türk mevzuatına göre yardımlara hak kazanılmasını sağlayan Norveç sigortalılık süreleri hakkında bilgi verilmesi

Sözleşmenin 14’üncü maddesinin (3)’üncü fıkrasında değinilen hallerde, müracaatçının ya da yetkili Türk sigorta kurumunun talebi üzerine yurtdışında sosyal sigorta işlerini tedvir eden Milli Sigorta Dairesi, müracaatçının Norveç mevzuatına göre tamamlamış olduğu sigortalılık süresini tasdik eder.

Madde 6

Yaşlılık, Malullük ve Ölüm Yardımları İçin Müracaat

- (1) Norveç’te ikamet eden ve Türk sigortasından yardım almak üzere müracaat eden şahıslar, müracaatlarını, ya doğrudan doğruya ya da Norveç Milli Sigorta

Kurumu kanalıyla 2'nci maddenin 1(B) paragrafında anılan ilgili irtibat kurumuna yaparlar.

- (2) Türkiye'de ikamet eden ve Norveç sigortasından yardım almak üzere müracaat eden şahıslar, müracaatlarını, ya doğrudan doğruya ya da 2'nci maddenin 1(B) paragrafında anılan ilgili irtibat kurumu kanalıyla yurtdışında sosyal sigorta işlemlerini tedvir eden Milli Sigorta Dairesine yaparlar.
- (3) Yardım için müracaatlar, sözü edilen irtibat kuruluşlarınca sağlanacak formlar kullanılmak suretiyle yapılır.
- (4) Müracaat formunun, müracaatçının ikamet ettiği ülkenin sigorta kurumu vasıtasıyla gönderilmesi halinde, bu kurum, müracaatın alınış tarihini form üzerine kaydeder, formun doğru olarak doldurulduğunu tasdik eder ve istenildiği kadarıyla müracaatçı tarafından verilen bilgilerin doğruluğunu teyit eder. Müracaat diğer ülkenin sigorta kurumuna gönderilir.
- (5) Yetkili sigorta kurumu, yardım talebine ilişkin müracaat hakkında karar verir ve bu kararı, itiraz yolları hakkındaki bilgi ile birlikte doğrudan doğruya müracaatçıya gönderir. Aynı zamanda kararın sureti, diğer ülke sigorta kurumuna, yani Norveç'te «Milli Sigorta Kurumu» na ve Türkiye'de 2'nci maddenin 1(B) paragrafında anılan ilgili irtibat kuruluşuna gönderilir.

Madde 7

Tıbbi Muayene

- (1) Akit Taraflardan birisinin mevzuatına göre verilmekte olan malullük aylığının hak sahibinin diğer Akit Taraf ülkesinde ikamet etmesi halinde aylığı ödeyen ülkenin sigorta kurumu, malullüğünün tespit edilmesi amacıyla hak sahibinin tıbbi muayeneye tabi tutulmasını isteyebilir. Sigorta Kurumu, bu amaçla muayeneyi yapacak olan hekimi tayin edebilir.
- (2) Tıbbi muayene talebi diğer Akit Tarafın İrtibat Kuruluşu vasıtasıyla gönderilir; bu kuruluş, muayene sonuçlarını talep eden sigorta kurumuna bildirir.
- (3) Tıbbi muayene, yolculuk, konaklama ve diğer ilgili masraflar, talebi alan kurum tarafından ödenir ve talebeden kurumdan her olay için ayrı olmak üzere bedeli tahsil edilir.

Madde 8

İş kazası/Meslek Hastalıkları

Sözleşmenin 12'nci maddesi hükümlerinin uygulanması amacıyla Akit Tarafların İrtibat Kuruluşları gerekli bilgi alışverişinde bulunurlar.

Madde 9

Uygulanacak Dil

- (1) İrtibat Kuruluşları ve her iki Akit Taraf Kurumları, İngilizce dili ile yazışma yaparlar.

- (2) Gereken hallerde İrtibat Kuruluşları, dilekçelerle öteki belgelerin müracaatçının ana dili ile yazılmış olduğu durumlarda, bu yazıların İngilizce'ye çevrilmesinde birbirlerine yardım ederler.

Madde 10

Bilgi Verme

- (1) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre yardım alan ve diğer Akit Taraf ülkesinde ikamet eden şahıslar; Sözleşmenin 2'nci maddesinde değinilen mevzuat ve Sözleşme uyarınca haklarını ve yükümlülüklerini etkileyen kendilerine ve aile durumlarına ait bütün değişiklikler ile kendi sağlık durumlarını ve çalışma kabiliyetlerini, yardımları ödemekle yükümlü Sigorta Kurumuna bildirirler. Bu şahıslar bu bilgileri, doğrudan doğruya veya İrtibat Kuruluşları vasıtasıyla verirler.
- (2) Sigorta Kurumları, öteki Akit Tarafça istenilen bilgileri verirler ve birinci paragrafta değinildiği gibi, bilgilerine sunulan bütün değişiklikleri birbirlerine bildirirler.

Madde 11

Yardımların Ödenmesi

Sözleşmenin 20'nci maddesinin (3)'üncü paragrafı uyarınca, aylıklar, hak sahibi şahıslara doğrudan doğruya ödenebilir. Ödemenin usulü, yardımı ödemekle yükümlü Akit Tarafça tespit edilir.

Madde 12

İstatistik

İrtibat Kuruluşları, diğer Akit Taraf ülkesinde yapılmış olan aylık ödemeleri ile ilgili olarak mutabık kalınmış formüllerler üzerinde yıllık bilgi alış-verişi yaparlar.

Madde 13

Yönetim Masrafları

Sözleşmenin ve bu Anlaşmanın uygulanmasından doğan yönetim masrafları diğer tarafca ödenmez.

Madde 14

Sözleşmenin 21. Maddesi Uyarınca Hakem Kurulu Konusu

- (1) Hakemlik için yapılan talebin alınmasından itibaren bir ay içinde, her Akit Taraf birer hakem tayin eder. Bu suretle tayin edilmiş olan iki hakem, iki ay içerisinde üçüncü hakem olarak hareket etmeye üzere üçüncü bir devlet vatandaşını seçer.
- (2) Şayet bir Akit Taraf, verilen süre içinde bir hakem tayin etmezse diğer Akit Taraf, bu hakemin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Başkanınca tayin

edilmesini talep edebilir. Bu talep, iki hakemin diğer hakemin seçiminde mutabık kalamamaları halinde de yapılabilir.

- (3) Hakemler kararlarını ekseriyetle vereceklerdir. Kararlar, her iki Akit Tarafı bağlayıcıdır. Her bir Akit Taraf, o tarafa tayin edilmiş olan hakemin masraflarını öder. Diğer masraflar, Akit Taraflarca eşit bir şekilde ödenir. Hakemler, kendi usullerini kendileri tespit ederler.

Madde 15

Yürürlüğe Giriş

Bu anlaşma Sözleşme ile aynı zamanda yürürlüğe girer ve Sözleşmenin yürürlükte kaldığı sürece yürürlükte kalır.

5.2.1981 tarihinde İngilizce olarak iki nüsha halinde düzenlenmiştir.

Milli Sigorta Kurumu adına Sosyal Sigortalar Kurumu adına Madde 2 ye göre irtibat kuruluşları:

Norveç'te:

The National Insurance Institution(Milli Sigorta Kurumu)

(Rikstrygdeverket)

Drammensveien 60, Oslo 2, Norveç

Türkiye'de:

Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü

ANKARA

T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü

ANKARA

Bağ-Kur Genel Müdürlüğü

ANKARA

TÜRKİYE - NORVEÇ KRALLIĞI ARASINDA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİNİN UYGULANMASINA AİT TATBİKAT ANLAŞMASI (İDARİ ANLAŞMA)

PROTOKOL

- (1) Norveç Krallığı ile Türkiye Cumhuriyeti arasında bir Sosyal Güvenlik Sözleşmesi yapılması amacıyla 24-27 Ocak 1977 tarihlerinde Oslo'da başlamış olan müzakereler, bu kez Ankara'da sürdürülmüş ve sonuçlandırılmıştır.

Görüşmelere, her iki ülkeyi temsilen katılan heyetleri gösteren listeler ilişiktir.

(Ek: 1 ve Ek: 2)

- (2) Heyetler, daha önce Türkiye tarafından hazırlanan ve Norveç yönünden de benimsenerek yeniden kaleme alınan bir metin tasarısı üzerinde çalışmışlar ve bu çalışmalar sonucunda, imzaya hazır duruma getirilen anlaşma tasarısını parafe etmişlerdir.

İngilizce olarak hazırlanan tasarı ilişiktir.(Ek: 3)

- (3) Görüşmeler sırasında, Türk Heyeti, kendileri yönünden son derece önemli olan; Türkiye’de kalan işçi çocuklarının paraları konusunda, Norveç mevzuatının olanak tanımaması nedeniyle tatmin edici bir hal şekli bulunamamış olmasından duyduğu endişeyi dile getirmiştir.

Norveç tarafı, tüm sosyal güvenlik sisteminin ikamet prensibine dayanması nedeni ile bu soruna direkt bir çözüm bulunamadığını bununla beraber, Türkiye’deki ailelerine mali yardımda bulunan Türk İşçilerine küçümsenemeyecek bir vergi indirimi yapıldığını ifade etmiştir. Norveç mevzuatına göre, çocukları Norveç’te ikamet etmeyen Norveç uyruklular dahi aile yardımlarından yararlanamamaktadırlar.

- (4) Taraflar, tasarının ilgili maddelerinde yer almış bulunan maluliyet maaşlarıyla ilgili olarak, Norveç’te yaşayan ve malulen, kesin olarak Türkiye’ye dönmüş olan Türk işçilerinin maluliyet durumlarının daha kötüleşmesi ile ilgili kontrol yöntemlerinin İdari Anlaşma içinde yer alması konusunda anlaşmaya varmışlardır.

- (5) Ayrıca, bir ülkede kalan işçilerin diğer ülkedeki ailelerini ihmal ederek onlara gerekli mali yardım yapmamaları halinde ilgili yetkili kurumlar, söz konusu ailelere yardımcı olabilmek için ellerinden geleni yapacaklardır.

- (6) Taraflar, üzerinde anlaşmaya varılmış sözleşmenin uygulanması ve yürütülmesi amacı ile sürdürülecek çalışmalarda aralarında yapacakları yazışmanın İngilizce olmasını kabul etmişlerdir.

- (7) Sözleşmenin 16’ncı maddesinde düzenleneceği belirtilen İdari Anlaşma tasarısını Türk tarafı hazırlayacak ve bu anlaşmanın en kısa zamanda sonuçlandırılmasına çaba sarf edilecektir.

- (8) Norveç yönünden dış ticaret hizmetlerindeki, Norveç gemilerinde hizmet gören Türk uyruklular, ancak, Norveç, Danimarka, Finlandiya, İzlanda ya da İsveç ülkelerinden birinde devamlı ikamet etmek şartı ile yardım konusundaki Norveç mevzuatına tabi olacaklardır.

Bu durumda ilgili kimse, Norveç dışında olsa da, yardımlara o ülkenin vatandaşlarına uygulanan kurallar uyarınca hak kazanmış olacaklardır.

- (9) İşbu protokol 24 Şubat 1978 tarihinde İngilizce olarak düzenlenmiştir.

EK: 3/3
TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE LİBYA ARASINDA SOSYAL
GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

İmza Tarihi: 13.09.1984

Resmi Gazete Tarihi: 11.03.1985

Resmi Gazete No: 18691

Yürürlük Tarihi: 01.09.1985

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiriyesi;

İki ülke arasında mevcut dostluk bağlarının güçlendirilmesi, Sosyal Güvenlik Mevzuatları açısından eşitlik prensibinin teyidi ve bu münasebetlerin daha da geliştirilmesi amacıyla,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır.

Madde 1

Sözleşmenin uygulanması:

(1) “Mevzuat”

Sosyal Güvenlik Yardımlarına taalluk eden her iki taraf ülkesinde yürürlükte bulunan veya gelecekte yürürlüğe girecek olan kanun, tüzük ve yönetmelikleri.

(2) “Yetkili Makam”

- Türkiye bakımından;

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

- Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiriyesi bakımından;

Halk Genel Komitesi Sosyal Güvenlik Sekreteryası

(3) “İlgili Kurum”

Mevzuatı uygulamakla görevli Sosyal Sigorta Kurumu

(4) “Daimi İşçi”

Akit taraflardan birinin vatandaşı olup, işveren tarafından, diğer akit taraf ülkesinde proje uygulaması için gönderilen ve anılan işverenlerden ücret alan kimsedir.

(5) “Daimi Olmayan İşçi”

Akit ülkelerden birinin vatandaşı olup, çalışılan ülkenin sosyal güvenlik mevzuatına tabi olan kimsedir.

(6) “Hak Sahibi”

Tarafların mevzuatında belirtilen, sigorta yardımlarından istifade eden kimsedir.

(7) “Sigorta Hakları”

Tarafların mevzuatında belirtilen emeklilik maaşları ile nakdi yardımlar.

(8) “Ana Ülke”

İşçinin tabiyetini taşıdığı ülke.

(9) “İşin Yapıldığı Ülke”

İşçinin, topraklarında işi yaptığı ülke anlamını taşır.

Madde 2

İşbu Sözleşme hükümleri hususunda mütekabiliyet prensibi uygulanır.

Madde 3

Akit taraflardan birinin ülkesinde iş üstlenen, diğer taraf kuruluş veya şirketlerinde çalışan daimi işçiler sosyal sigortaya tabi olup, bunların sağlık ve sosyal hizmetlerine ilişkin primleri, işin yapıldığı ülkenin mevzuatı gereğince ödenir.

Madde 4

Taraflardan birine ait şirketler, sigorta primleri (işçi ve işveren payları) ile maktu yardımlarını ana ülkedeki ilgili kuruluşa transfer etmekle yükümlüdürler.

Madde 5

Akit taraflardan birindeki kuruluş veya şirketlerde çalışan devamlı olmayan işçiler, sosyal sigortaya tabi olup, bunların sosyal sigorta primlerinin emeklilik primleri de dahil, tümü işin yapıldığı ülkenin mevzuatı gereğince kesilir.

Bu işçiler, işin yapıldığı ülkedeki mevzuatın tanıdığı bütün sigorta haklarından yararlanırlar.

İşçi, çalıştığı ülkeden kesin olarak ayrılması veya ölümü halinde, bu haklarını kendi ülkesine transfer etme hakkına haizdir.

Madde 6

Bu sözleşmenin kapsamına giren daimi sigortalı işçiler ve bunların hak sahibi aile fertleri sosyal sigorta kapsamına giren her türlü aylıkları ve maktu yardımlarla ilgili haklarından dolayı müracaatlarını, esas ülkedeki Sosyal Güvenlik Kurumlarına yaparlar.

Bu haklardan dolayı çalışan ülkedeki Sosyal Sigorta Kuruluşları nezdinde bir talepte bulunamazlar.

Madde 7

Hastalık veya iş kazası veya doğumdan dolayı kısa vadeli nakdi yardımlarını karşılayacak sigorta priminin bulunmaması halinde, çalışılan ülkedeki işveren yürürlükteki

mevzuat gereğince işçilerin hastalık veya iş kazası veya doğum dolayısıyla uğrayacakları gelir kaybını tazmin ile yükümlüdür.

Madde 8

İşçiye veya onun hayatta kalan hak sahiplerine, iki ülke arasında daha önce aktedilmiş bulunan Sosyal Güvenlik Sözleşmesi gereğince vermiş olan sigorta aylıkları, işin yapıldığı ülkedeki sosyal güvenlik mevzuatına göre ödemeye devam edilir.

Madde 9

Akit taraflar arasında daha önce aktedilen Sosyal Güvenlik Sözleşmesi hükümleri ile buna ilişkin olarak yapılan işlemlerin uygulanmasına, bu sözleşmenin onay belgelerinin teatisine değin devam edilir.

Madde 10

Bu sözleşme yürürlüğe girmeden önce, akit taraflardan biri vatandaşının diğer akit taraf ülkesindeki sigorta primi ödenmiş önceki çalışma süreleri; esas ülkesindeki primini ödemiş bulunduğu süreler ile ihtiyarlık, iş kazası haricindeki malüllük veya geride kalanların aylık istihkaklarının tesbiti için, akit taraflar arasında aktedilen eski sözleşme hükümleri ve anılan sözleşmenin uygulanmasına ilişkin idari anlaşma hükümleri gereğince birleştirilir.

Madde 11

İşbu Anlaşmanın uygulanması amacıyla akit taraflardaki ilgili makamlar ve Sosyal Güvenlik Kuruluşları aşağıdaki hususları yerine getirirler.

- (1) Uygulama ile ilgili tedbirleri almasında mutabık kalmak üzere kendi aralarında doğrudan doğruya temasta bulunurlar.
- (2) Ücretsiz idari yardımlaşmada bulunurlar.
- (3) Sosyal güvenliğe ilişkin mevzuat metinleri ile bunlar üzerinde yapılacak değişiklikleri teati ederler.

Madde 12

Bu sözleşmenin uygulanması veya yorumlanmasına ilişkin olarak çıkabilecek anlaşmazlıklar tarafların seçecekleri ikişer üyeden oluşan dört üyelik bir komisyon tarafından çözümlenir.

Madde 13

Bu sözleşme akit tarafların mevzuatı gereğince onaylanır.

Onay belgelerinin teati edildiği tarihi izleyen ayın birinci günü üç yıllık süre ile yürürlüğe girer.

Yürürlük süresinin sona ermesinden en az üç ay önce akit taraflardan biri diğer akit tarafa anlaşmayı feshetmek veya tadil etmek istediğini yazılı olarak bildirmediği takdirde, sözleşmenin süresi birer yıllık devreler için kendiliğinden yenilenir.

Madde 14

20 Mart 1976 (Miladi) 19 Rebilülevvel 1396 (Hicri) tarihinde akit taraflar arasında imzalanmış bulunan Sosyal Güvenlik Sözleşmesi işbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesi ile yürürlükten kalkar.

Madde 15

Bu Sözleşme 13 Eylül 1984'e tekabül eden 18 Zilhicce 1393 tarihinde Trablus'da her iki dilde ikişer kopya olmak üzere, Türkçe, Arapça olarak ve Türkçe ve Arapça metinler aynı derecede muteber ve resmi mahiyette kullanılmak üzere hazırlanarak imzalanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE LİBYA ARAP HALK SOSYALİST CEMAHİRİYESİ ARASINDA İMZALANAN SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİNİN UYGULANMASINA DAİR İDARİ ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti ile Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiriyesi arasında 13 Eylül 1984'e tekabül eden 18 Zilhicce 1393 tarihinde imzalanan Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin 11 nci Maddesinin 1 nci fıkrasında öngörüldüğü üzere iki kardeş ülke temsilcileri 3 Ağustos 1985 tarihine tekabül eden 26 Zilkade 1394 tarihinde Ankara'da toplanarak aşağıdaki esaslar üzerinde mutabakata varmışlardır.

Madde 1

Sözleşmenin ve onun uygulanmasına ilişkin İdari Anlaşmanın içinde geçen deyimler aşağıdaki anlamları ifade etmektedir.

- (1) “Sözleşme”
İki ülke arasında 13 Eylül 1984'e tekabül eden 18 Zilhicce 1393 tarihinde imzalanan Sosyal Güvenlik Sözleşmesi.
- (2) “İdari Anlaşma”
Bu metin kapsamına giren uygulamalar.
- (3) “Mevzuat”
Sosyal Güvenlik Yardımlarına taallük eden her iki taraf ülkesinde yürürlükte bulunan veya gelecekte yürürlüğe girecek olan kanun, tüzük ve yönetmelikler.
- (4) “Yetkili Makam”
- Türkiye bakımından;
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiriyesi bakımından;
Sosyal Güvenlik ilgili Genel Halk Komitesi Sekreterliği
- (5) “İlgili Kurum”
Mevzuatı uygulamakla görevli sosyal sigorta kurumu.

(6) “Daimi İşçi”

Akit taraflardan birinin vatandaşı olup, işveren tarafından diğer akit taraf ülkesinde proje uygulaması için gönderilen ve anılan işverenden ücret alan kimse.

(7) “Daimi Olmayan İşçi”

Akit ülkelerden birinin vatandaşı olup, çalışılan ülkenin sosyal güvenlik mevzuatına tabi olan kimse.

(8) “Hak Sahipleri”

İki taraf mevzuatında öngörülen haklardan yararlanan kimseler,

(9) “Sigorta Hakları”

Tarafların mevzuatında belirtilen bütün emeklilik maaşları ile maktu nakdi yardımlar.

(10) “Ana Ülke”

İşçinin tabiyetini taşıdığı ülke.

(11) “İşin Yapıldığı Ülke”

İşçinin toprakları üzerinde çalıştığı ülke.

Sözleşmenin 1 inci maddesinde yer alan deyimler ve ibareler bu Anlaşmada da aynı anlamı taşırlar.

Madde 2

Akit taraflardan birine ait olup, karşı taraf topraklarında iş üstlenen kuruluş ve şirketler nezdinde çalışan Daimi İşçiler sosyal güvenliğe tabi olurlar. Bunlar işin yapıldığı ülkede sigortalı olarak tescil edilirler. Bunların sadece sağlık ve sosyal hizmetlerine ilişkin primleri işin yapıldığı ülkenin mevzuatına göre ödenir ve bu primlere tekabül eden hizmetler o ülkenin mevzuatına göre aynı ülkenin ilgili Kurumunca üstlenilir. Bunlar işin yapıldığı ülkede sigorta aylıkları ve maktu yardımlarla ilgili primlerden muaf tutulurlar.

Madde 3

Akit taraflardan birinin vatandaşı olup, diğer akit taraf topraklarında iş üstlenen kuruluş ve şirketlerin çalıştırdıkları Daimi İşçilerin sigorta aylıkları ve maktu yardımlarına ilişkin sigorta primlerinin işçi ve işveren payları işverenler tarafından Ana ülkenin Mevzuatına göre Ana Ülke İlgili Kurumuna transfer edilir.

Madde 4

Her iki ülke yetkili Makamları uygulamaya ilişkin, formüllerler üzerinde mutabakata varırlar ve Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bunları uygulamaya koyarlar.

Madde 5

(a) Türkiye bakımından:

Türkiye’de çalışan Libyalı işçilerin hastalık, işkazası ve doğumdan dolayı kısa vadede nakdi yardımları Türk Sosyal Sigortalar mevzuatında öngörülen esaslara göre Kurumca ödenir.

(b) Libya bakımından;

Libya’da iş yapan Türk firmaları nezdinde çalışan Türk işçilerinin hastalık, işkazası ve doğumdan dolayı kısa vadede nakdi yardımlarını Libya mevzuatına göre işveren ödemekle yükümlüdür. Bu hususta doğacak ihtilafların çözümünde Libya Sigorta Kurumu, gerek işçiye gerek Türk Sosyal Sigortalar Kurumuna yardımcı olmayı, mevzuatlarına ilişkin her türlü bilgi vermeyi taahhüt eder.

Madde 6

Akit taraflar Yetkili Makamları ve sosyal güvenlik kuruluşları aşağıdaki hususları yerine getirirler:

- (1) Anlaşmanın uygulanması için iki taraf sürekli temas halinde olur ve uygulama esnasında doğacak meselelere çözüm bulurlar.
- (2) Taraflar arasında ücretsiz idari yardımlaşma yapılır.
- (3) Taraflar sosyal sigorta kanunlarında ileride meydana gelecek değişiklikleri, karşılıklı olarak birbirlerine bildirirler.

Madde 7

İşin yapıldığı ülkede faaliyette bulunan bütün kuruluşlar ilgili Kuruma kendilerini ve çalıştırdıkları işçilerini, faaliyete geçmelerinden itibaren, en geç 15 gün içinde tescil ettirmek zorunluluğundadır. Kuruluşlar tescil taleplerine aşağıdaki belgeleri eklemek mecburiyetindedir:

- (a) Sözleşmeye tabi olan Daimi İşçilerin işe başladıklarına dair belge,
- (b) Sözleşmeye tabi olan Daimi İşçilerin tam isimleri, doğum ve işe başlama tarihleri ile imzalarını ihtiva eden liste.

Madde 8

7’nci Maddenin (a) fıkrasında sözü geçen belgelerin ana ülkedeki sosyal güvenlikle ilgili Yetkili Makam tarafından verilmesi gereklidir.

Madde 9

Daimi işçi sayısında herhangi bir değişiklik olduğu takdirde kuruluşlar, 7 nci Maddenin (b) fıkrasında belirtilen şekilde bu değişikliği ek liste halinde ilgili Kuruma bildirirler. Bu ek liste anılan işçilerin işe başlama ve ayrılma tarihlerini de ihtiva eder.

Madde 10

Sözleşmenin kapsamına giren Daimi İşçiler hakkında işin yapıldığı ülkedeki ilgili Kuruma gönderilecek yazı, liste ve formlerlerin “Sözleşme kapsamına giren Daimi İşçi” ibaresini taşıması ve resmi mühürle tasdik edilmiş olması gerekir.

Madde 11

Akit taraflardan birinin ülkesinde, Sözleşme kapsamına giren Daimi işçilerden birinin bir işkazasına uğraması veya bir meslek hastalığına tutulması neticesinde malül kalması veya herhangi bir sebeple malül olması veya ölmesi halinde, işin yapıldığı ülkedeki ilgili Kurum Ana Ülkedeki ilgili Kuruma, Daimi işçinin kendisi veya mirasçılarının Ana

ülkedeki haklarını alabilmeleri için,talep edecekleri her türlü bildirim, rapor ve belgeleri vermek suretiyle yardım eder.

Madde 12

- (a) Daimi veya Daimi olmayan işçinin ana ülkede bulunması halinde işin yapıldığı ülkedeki ilgili Kurum, Ana ülkedeki ilgili Kurumun gerek duyacağı sağlık raporlarını gönderir.
- (b) Akit taraflardan birinin ilgili kurumu sağlık tesisince Daimi veya Daimi olmayan işçilerle ilgili düzenlenen raporlar diğer taraf ilgili Kurumu sağlık tesisince düzenlenmiş gibi geçerli sayılır.

Madde 13

Sözleşmenin kapsamına giren sigortalı Daimi İşçiler ve bunların hak sahibi aile fertleri, sosyal sigortalar kapsamına giren emekli aylıkları ve maktu yardımlarla ilgili şahsi haklardan dolayı müracaatlarını Ana Ülkedeki ilgili kuruma yaparlar. Bu haklardan yararlanmak için işin yapıldığı Ülkedeki ilgili Kurumdan bir talepte bulunulmaz.

Madde 14

Akit taraflardan birinin ülkesinde iş üstlenen kuruluş ve şirketlerde çalışan Daimi Olmayan işçiler işin yapıldığı ülke mevzuatına tabidirler. Bunlara ait, emeklilik primleri de dahil olmak üzere bütün primler bu mevzuata göre ödenir. Bu işçiler, işin yapıldığı ülkedeki mevzuatın öngördüğü tüm sigorta hak larından yararlanırlar ve bu haklarını ve primlerini işin yapıldığı ülkeden kesin dönüşlerinde kendileri veya ölümleri halinde de mirasçıları Ana Ülkeye transfer etme hakkına sahiptirler. Çalıştıkları ülke kurumundan primlerini alan işçilerin, bu ülkedeki sosyal güvenlik hakları sona erer.

Madde 15

Akit taraflardan herhangi birinin ilgili Kurumuna Sözleşmeden yararlananlar tarafından yapılan müracaatlar, talebin konusu olan menfaatle ilgili geçerlilik süresi bakımından diğer ilgili Kuruma yapılmış sayılır.

Madde 16

İşbu İdari Anlaşma, Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geçerli olup, Sözleşme yürürlükte kaldığı müddetçe uygulanır.

Madde 17

İşbu İdari Anlaşma ikisi Türkçe, ikisi Arapça olarak ve her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere düzenlenerek 1 Zilhicce 1394'e tekabül eden 9 Ağustos 1985 tarihinde İstanbul'da imzalanmıştır.

EK: 3/4
TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE KKTC ARASINDA SOSYAL
GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

İmza Tarihi: 09.03.1987

Resmi Gazete Tarihi: 25.11.1999

Resmi Gazete No: 23887

Yürürlük Tarihi: 01.12.1988

Sosyal Güvenlik alanındaki ilişkileri düzenlemeyi arzu eden Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti, Her iki ülkeden birinin vatandaşlarının diğer ülkenin Sosyal Güvenlik mevzuatına göre, o tarafın vatandaşları ile eşit işleme tabi tutulmaları prensibini teyit ederek, Bu prensibin; yürürlüğe konması ve bir tarafın ülkesinden diğer tarafın ülkesine giden her iki ülke vatandaşlarının, kendi ülkelerinde buldukları sırada kendi mevzuatlarına göre kazandıkları hakların korunması ve gittikleri ülkede yürürlükte bulunan mevzuatla sağlanan muadil haklardan yararlanmaları hususunda gerekli tedbirlerin alınmasını arzu ederek, Aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır.

BÖLÜM I
GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Bu Anlaşmanın uygulanmasında;

- (1) Vatandaş Taraf ülkelerin Anayasasına göre vatandaş sayılan kimseyi,
- (2) Mevzuat 2'nci maddede belirtilen sigorta kolları ile sosyal güvenlik yardımlarına taalluk eden her iki Akit Taraf ülkesinde veya bu ülkelerin bir kısmında yürürlükte bulunan ve gelecekte yürürlüğe girecek kanun, tüzük ve yönetmelikleri,
- (3) Yetkili Makam Türkiye bakımından; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı veya diğer ülke ilgili Bakanlıkları,
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bakımından; Sosyal Güvenlik işlerinden sorumlu Bakanlık veya diğer ilgili Bakanlıkları,
- (4) Sosyal Güvenlik Kuruluşu 2'nci maddede belirtilen mevzuatı uygulamakla görevli teşkilat veya makamları;
- (5) Sosyal Güvenlik Kurumu Türkiye bakımından; Merkezi Türkiye'de bulunan yetkili Sosyal Güvenlik Kurumunu, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bakımından; Merkezi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devletinde bulunan yetkili Sosyal Güvenlik Kurumunu,
- (6) Yetkili Sosyal Güvenlik Kurumu Sigortalının yardım isteğinde bulunduğu veya yardım istemek hakkına sahip olduğu veyahut son defa çalıştığı Taraf ülkesinde

ikamet ettiği sırada bağlı olduğu veya yardım isteğinde bulunabileceği Sosyal Güvenlik Kurumunu, bu Taraf mevzuatında mercii belirtilmemişse, Yetkili Makam tarafından belirtilecek Sosyal Güvenlik Kurumunu,

- (7) İkamet Mahallindeki Sosyal Güvenlik Kurumu İkamet mahalli için yetkili Sosyal Güvenlik Kurumunu, bu Taraf mevzuatında böyle bir mercii belirtilmemişse, Yetkili Makam tarafından belirtilecek Sosyal Güvenlik Kurumunu,
- (8) Aile Fertleri Sigortalının uygulanacak mevzuatta tarif edilen geçindirmekle yükümlü olduğu kimseleri,
- (9) Çalışma Uygulanan mevzuata göre çalışmayı veya faaliyette bulunmayı,
- (10) Prim Ödeme Süresi Prim veya kesenek ödemiş olan veya ödenmiş sayılan süreyi,
 - 1(1) Muadil Süre İkame süresi, ara verme süresi veya eklenen sürelerden, uygulanan mevzuata göre, prim ödeme süresine muadil sayılan süreleri,
 - 1(2) Sigortalılık Süreleri Türkiye bakımından; uygulanan mevzuata göre sigortalılık veya hizmet süresi olarak kabul edilen süreleri, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bakımından; uygulanan mevzuata göre sigortalılık süresini,
 - 1(3) Para Yardımı Her türlü zam veya ilaveleriyle birlikte para yardımını,
 - 1(4) Gelir veya Aylık Her türlü zam ve ilaveleriyle birlikte gelir veya aylıkları,
 - 1(5) Hak Sahipleri Akit Tarafların, bu Anlaşmanın 2'nci maddesinde sayılan mevzuatlarına göre hak sahipleri olarak tarif edilen veya kabul edilen kimseleri,
 - 1(6) İşçi, Sigortalı, Çalışan, Hizmetli veya Benzerleri Akit tarafların, bu Anlaşmanın 2'nci maddesinde sayılan mevzuatlarının uygulanmasında bu şekilde tarif veya kabul edilen kimseleri, İfade eder.

Madde 2

Bu Anlaşma, aşağıda yazılı Sosyal Güvenlik Mevzuatı hakkında uygulanır;

- (1) Türkiye bakımından,
 - a) İşçiler (Tarım işçileri dahil) hakkında uygulanan Sosyal Sigortalar (Hastalık, Analık, İş kazaları ile Meslek Hastalıkları, Malullük, Yaşlılık ve Ölüm) hakkındaki mevzuat,
 - b) Devlet memur ve hizmetlilerini kapsayan T.C. Emekli Sandığı hakkındaki mevzuat,
 - c) Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar hakkındaki mevzuat,
 - d) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20'nci maddesinde sayılan sandıklarla ilgili mevzuat,

- (2) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bakımından,
- Kamu görevleri kadrolarında hizmete alınma şart tasarruflarına dayanarak asaletleri muvazzaf tekaüdiyeli olarak onaylanıncaya kadar geçen adaylık döneminde sigortalı olarak çalıştırılanlar,
 - Bir hizmet veya çıraklık akdine dayanarak çalıştırılanlar (Tarım, Orman ve Hayvancılık kesimi dahil),
 - Kendi nam ve hesabına bağımsız çalışanlar (Tarım, Orman, Hayvancılık kesimi dahil),
 - İşveren durumundaki Çiftçiler (Tarım, Orman ve Hayvancılık kesimlerinde Ortakçı, Yarıcı, Müstecir ve benzerleri dahil),
 - 1976 Kıbrıs Türk Sosyal Sigortalar Yasasının XVII. bölümü altında düzenlenmiş bulunan özel uygulamalara ilişkin kurallar,
- (3) Bu Anlaşma, bu maddede yazılı mevzuatı değiştirecek veya tamamlayacak veya bu konuda yeniden çıkarılacak bütün mevzuat hakkında da uygulanır.

Madde 3

Bu Anlaşma, aksine hüküm yoksa, Akit Tarafların vatandaşları ile bunların geçindirmekle yükümlü olduğu ve ölümlerinde hak sahibi kimseleri hakkında da uygulanır.

Madde 4

- Bu Anlaşmada aksine hüküm yoksa 3'üncü maddede belirtilen kimseler, Akit Tarafların mevzuatına göre hak ve yükümlülük bakımından, eşit sayılırlar.
- Bu Anlaşmanın 2'nci maddesinde yazılı Sosyal Güvenlik Mevzuatına göre kazanılan haklar, ilgililerin diğer Akit Taraf Ülkesinde ikamet etmesi sebebiyle durdurulamaz, kesilemez ve indirime tabi tutulamaz.

Madde 5

Bu Anlaşmada aksine hüküm yoksa çalışanların mecburi olarak sigortaya tabi tutulmaları ve iş münasebetlerinden doğan ve işverene ait olan hak ve yükümlülükleri bakımından, işverenin ikametgâhı veya iş merkezi diğer Akit Taraf ülkesinde bulunsa dahi haklarında, çalıştıkları ülkede yürürlükte bulunan mevzuat uygulanır.

Madde 6

Bu Anlaşmanın 5'inci maddesindeki genel kural aşağıdaki istisnalara tabidir.

- İş merkezi Akit Taraflardan birinin ülkesinde bulunan bir işverenin hizmetindeki kimse geçici olarak bir işin icrası için diğer Akit Tarafın ülkesine gönderildiği takdirde, bu Taraf ülkesine vardığı tarihten başlayarak yirmidört ay müddetle kendi ülkesinde çalışıyormuş gibi, hakkında iş merkezinin bulunduğu Akit Taraf mevzuatı uygulanır.

Çalışma süresi yirmidört ayı aştığı takdirde; işçi, işverenin veya işveren, işçinin muvafakatini almak şartıyla, önceden istekte bulunur ve 5'inci madde

hükümünü uygulamak durumunda olan diğer Akit Tarafın Yetkili Makamı buna muvafakat ederse, bu kimse hakkında iş merkezinin bulunduğu Akit Taraf mevzuatının uygulanmasına devam edilir.

- (2) Merkezi, Akit Taraflardan birinin ülkesinde bulunan bir nakliyat işçisi bir işin icrası için geçici olarak diğer Akit Taraf ülkesine gönderildiği takdirde, bu işçi hakkında, işyeri merkezinin bulunduğu ülkede çalışıyormuş gibi o Taraf mevzuatı uygulanır.
- (3) Merkezi, Akit Taraflardan birinin ülkesinde bulunan hava nakliye işinde çalışan bir işçi bir işin icrası için geçici olarak diğer Akit Taraf ülkesine gönderildiği takdirde, bu işçi hakkında işyeri merkezinin bulunduğu ülkede çalışıyormuş gibi, o Taraf mevzuatı uygulanır.

Madde 7

- (1) Akit Taraflardan birinin limanlarından birine kayıtlı bir geminin mürettebatı hakkında o Taraf mevzuatı uygulanır.
- (2) Akit Taraflardan birinin limanında bir işçi, diğer Akit Tarafın limanlarından birine kayıtlı bir geminin yükleme, boşaltma veya tamir işlerinde çalışır veya bu işlere nezaret ederse bu işçi hakkında limanın bulunduğu ülkenin mevzuatı uygulanır.
- (3) Akit Taraflardan birinin ülkesinde ikamet eden bir işçi, diğer Akit Tarafın limanlarından birine kayıtlı bir gemide, geminin sahibi olmayan ve iş merkezi işçinin ikamet ettiği ülkede bulunan bir işveren tarafından geçici olarak çalıştırıldığı takdirde, bu işçi hakkında ikametgâhının bulunduğu yer mevzuatı uygulanır.

Madde 8

Akit Taraflardan birinin vatandaşı, Devlet veya âmme hizmeti görmek üzere, kurumu tarafından, diğer Akit Taraf ülkesine gönderilirse, bu kimse hakkında vatandaşı bulunduğu Akit Taraf mevzuatı uygulanır.

Akit Taraflardan birinin vatandaşı, diğer Akit Taraf ülkesinde vatandaşı bulunduğu Tarafın dairesinde veya kendi elçilik, temsilcilik veya konsolosluk mensuplarının şahsi hizmetlerinde çalıştırıldığı takdirde, bu kimse hakkında yukarıdaki hüküm uygulanır.

Madde 9

Akit Tarafların Yetkili Makamları aralarında anlaşmak suretiyle 5'inci maddenin genel kuralına başka istisnalar da getirebilirler. Aynı şekilde, Akit Taraflar karşılıklı mutabakat ile bu Anlaşmanın 6 ve 7'nci maddelerinde belirtilen istisnaların, icabı halinde, uygulanmasına izin verebilirler.

BÖLÜM II

HASTALIK VE ANALIK SİGORTALARI

Madde 10

Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre hastalık ve analık yardımları hakkının doğması, korunması veya yeniden kazanılmasının, tamamlanan belirli sigortalılık veya çalışma sürelerine bağlı olduğu hallerde, bu Akit Tarafın yetkili Kurumu diğer Akit Tarafın mevzuatına göre tamamlanmış sigortalılık veya çalışma sürelerini kendi mevzuatına göre tamamlanmış süreler gibi dikkate alır.

Madde 11

- (1) Türkiye’de çalışan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı bir sigortalı veya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde çalışan Türk vatandaşı bir sigortalı senelik ücretli izin münasebetiyle geçici olarak kendi memleketinde bulunduğu sırada, sağlık durumu tedaviyi gerektirdiği zaman, kayıtlı bulunduğu Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Kurumunun hesabına hastalık veya analık sigortası yardımlarından, hastaneye yatırılma dahil, yararlanır.
- (2) Türkiye’de çalışan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı bir sigortalı veya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde çalışan Türk vatandaşı bir sigortalı, birinci halde bir Türk Kurumunca, ikinci halde ise bir Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kurumunca sağlanan hastalık veya analık sigortası yardımlarından yararlanmakta iken, ikametgâhını diğer Akit Taraf ülkesine naklettiği takdirde, bu yardımlardan yararlanmaya devam eder; ancak, ilgili ikametgâhını değiştirmeden önce Yetkili Kurumun müsaadesini almak zorundadır. Müsaade talebi, yalnız bu Kurumun bir hekimi tarafından ilgilinin sağlık durumunun ikametgâhını diğer Akit Taraf ülkesine nakletmesine mani olduğu hakkında rapor verilmesi halinde reddolunur.
- (3) Yukarıdaki fıkralar gereğince yardıma hak kazanmış bulunan bir kimseye yapılacak sağlık yardımları, geçici olarak bulunulan yerdeki veya yeni ikamet mahallindeki Kurum tarafından özellikle sağlık yardımlarının kapsamı ve ifa şekli bakımından, bu Kurumun uyguladığı mevzuat hükümlerine uygun olarak sağlanır; ancak, yardımların süresi yetkili Akit Tarafın mevzuatında öngörülen süredir.
- (4) Bu maddenin 1 ve 2’nci fıkralarında bahsolunan hallerde, protez, araç ve gereçlerin ve önemli sağlık yardımlarının sağlanması, mutlak olarak acil olan haller dışında, Yetkili Kurumun müsaade vermesi şartına bağlıdır.
- (5) Bu maddenin 1 ve 2’nci fıkralarında öngörülen hallerde;
 - Sağlık yardımları (tedavi), ilgilinin yeni ikamet ettiği veya geçici olarak bulunduğu memleketin Kurumu tarafından, bu yardımların kapsam ve ifa şekilleri hakkında bu memlekette cari olan mevzuata göre sağlanır.
 - Para yardımlarının (günlük ödenekler) ödenmesi, ilgili kayıtlı bulunduğu Kurumca sağlanır.

- (6) Bu maddenin, 1 ve 2'nci fıkralarında öngörülen hallerde yapılan yardımların masrafı, ilgilinin kayıtlı bulunduğu Kurumca karşılanır. Sağlık yardımları masrafları, ilgilinin kayıtlı bulunduğu Kurum tarafından, yeni ikametgâhının bulunduğu veya geçici olarak bulunulan ülkenin Sosyal Güvenlik Kurumuna, İdari Düzenleme ile tespit edilecek şekilde fiili veya götürü tutar üzerinden ödenir.

Madde 12

- (1) Sigortalı bulunduğu ülke mevzuatına göre yardıma hak kazanmış olan kişinin aile fertleri, diğer Akit Taraf ülkesinde ikamet ettikleri sırada da ikamet ettikleri ülkenin mevzuatına göre sağlık yardımlarından faydalanma hakkına sahip bulunmama şartı ile hastalık, analık sigortasıyla sağlanan sağlık yardımlarından faydalanırlar. Söz konusu yardımlara hak kazanılıp kazanılmadığı sigortalının çalıştığı ülke mevzuatına göre; aile fertleri, yardımların kapsamı, süresi ve ifa şekli ise aile fertlerinin ikamet ettiği ülke mevzuatına göre tayin edilir. Yardımların giderleri, sigortalının kayıtlı bulunduğu ülkenin Sosyal Güvenlik Kurumuna aittir. Bu Kurum, aile fertlerinin ikamet ettiği ülkenin Sosyal Güvenlik Kurumuna, İdari Düzenleme ile tespit edilecek şekilde fiili veya götürü tutar üzerinden yardım giderlerini öder.
- (2) Aile fertleri ikametgâhlarını Yetkili Kurumun bulunduğu ülkeye naklettiklerinde, yardımlardan, bu Akit Taraf mevzuatındaki hükümlere göre faydalanırlar. Bu hüküm, aile fertlerine ikametgâhlarını değiştirmeden önce buldukları memleketin Kurumu tarafından sağlanan yardımlardan aynı hastalık veya analık vak'ası için faydalanmaya başlamış olmaları halinde de uygulanır. Bu halde Yetkili Kurumun uyguladığı mevzuatta sağlık yardımları için azami bir süre derpiş olunmuş ise, ikametgâhın naklinden önce yardım yapılmış olan süreler dikkate alınır.
- (3) Bu maddenin 1'inci fıkrasında bahsolunan aile fertleri ikametgâhlarının bulunduğu ülkede kendilerinin veya başka birisinin hastalık sigortasından yararlanıyorsa, bu madde hükmü uygulanmaz.

Madde 13

Bu bölüm hükümlerinin uygulanması bir sigortalıya veya bunların aile fertlerinden birine her iki Akit Taraf mevzuatına göre analık yardımlarından faydalanma hakkını kazandırdığı takdirde, bu kişiler hakkında, gerekirse 10'uncu maddeye göre birleştirilen sigortalılık süreleri de nazara alınmak suretiyle, yalnız doğumun vuku bulduğu ülkede yürürlükte olan mevzuat hükümleri uygulanır.

Madde 14

- (1) İki ülkede geçmiş sigortalılık sürelerinin birleştirilmesi suretiyle; Her iki Akit Taraf mevzuatına göre, aylık veya gelir bağlanmış olan bir kimse, ülkesinde ikamet etmekte olduğu Akit Tarafın mevzuatına göre sağlık yardımlarına hak kazandığı ve aile fertlerine bu hakkı kazandırdığı takdirde, yardımlar, ikamet edilen ülkenin Kurumunun yükümlülüğünde ve bu Kurumun mevzuatına göre sağlanır.

- (2) Akit Taraflardan yalnız birinin mevzuatına göre aylık veya gelir bağlanmış olan bir kimse, diğer Akit Taraf ülkesinde ikamet ettiği takdirde, aylığı ödeyen Akit Taraf mevzuatı uyarınca gerek kendisinin gerek aile fertlerinin hak kazandıkları sağlık yardımları, ikamet mahallindeki Kurumca sağlanır. Bu yardımlara hak kazanılıp kazanılmadığı, aylığı ödeyen Akit Tarafın mevzuatına göre tespit olunur. Yardımların kapsamı, süresi ve ifa şekli aylık almakta olan kimsenin ikamet ettiği ülke mevzuatına göre tayin edilir. Bu yardımların giderleri, aylığı ödeyen Akit Tarafın Sosyal Güvenlik Kurumuna aittir. Bu Kurum, aylık sahibinin ikamet ettiği ülkenin Kurumuna, yardım giderlerini, İdari Düzenlemede tespit edilecek usullere göre öder.

BÖLÜM III

CENAZE MASRAFI KARŞILIŞI

Madde 15

- (1) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı bulunan bir kimse diğer Akit Taraf ülkesinde öldüğü takdirde, sigortalı olduğu Akit Taraf ülkesinde ölmüş gibi, cenaze masrafına hak kazanır.
- (2) Bu Anlaşmanın uygulanmasında, her iki Akit Taraf mevzuatına göre cenaze masrafı ödenmesi mümkün olan hallerde, cenaze masrafı ölüm hangi Akit Taraf ülkesinde vaki olmuş ise o Taraf mevzuatına göre ödenir.

Ölüm Akit Tarafların ülkeleri dışında vuku bulmuş ise, maktu cenaze masrafı karşılığı, ölen kimse son olarak Akit Taraflardan hangisinin mevzuatına tabi olmuş ise o Taraf mevzuatına göre ödenir.

BÖLÜM VI

İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI SİGORTASI

Madde 16

- (1) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre yardıma hak kazanan kimse, tedavi sırasında kanuni ikametgâhını Yetkili Sosyal Güvenlik Kurumunun muvafakati ile diğer Akit Taraf ülkesine nakletmiş olması halinde, sağlık ve para yardımlarından da yararlanır. Tıbbi bir mahzur bulunmadığı takdirde ikametgâhın nakline muvafakat edilir. Elde olmayan sebeplerden dolayı önceden alınmamış olsa dahi, muvafakat sonradan da verilebilir.
- (2) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre diğer Akit Taraf ülkesinde bulunan bir kimseye sağlık yardımı yapılması gerektiği takdirde yardım orada bulunduğu sürece yapılır.
- (3) Protez ve diğer önemli sağlık yardımları acil olmayan hallerde ancak Yetkili Sosyal Güvenlik Kurumunun önceden muvafakati alınmak suretiyle yapılır.
- (4) Sağlık yardımları, yardıma hak kazanan kimseye ikamet mahallindeki Sosyal Güvenlik Kurumuna bağlı bir sigortalı gibi, bu Kurum tarafından sağlanır.

Sağlık hizmetinde bulunmak üzere Sosyal Güvenlik Kurumuyla sözleşme yapmış olan kimseler ve sağlık tesisleri de aynı yükümlülük altındadırlar.

- (2) Akit Taraflardan birinin mevzuatına tabi olarak geçen prim ödeme süresinin 360 günden az olması halinde bu taraf mevzuatına göre hiçbir yardım yapılmaz. Ancak Akit Tarafların kendi mevzuatlarına göre geçen ve bu mevzuata göre dikkate alınması gereken sigortalılık süreleri müstakil olarak yardım hakkının kazanılmasına yetiyorsa bu hüküm uygulanmaz.

Madde 17

Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre para yardımına hak kazanan bir kimseye 16'ncı maddenin (1)'inci ve (2)'nci fıkrasında belirtilen hallerde ödenecek gelir, cenaze ve maktu yardım hariç, Yetkili Sosyal Güvenlik Kurumunun isteği üzerine ve bu Kurumun uyguladığı mevzuata göre yapılır. Yetkili Sosyal Güvenlik Kurumu böyle bir istekte bulunurken yardımın miktarını ve azami yardım süresini de bildirir.

Madde 18

16'ncı ve 17'nci maddeler uyarınca; ikamet mahallindeki Sosyal Güvenlik Kurumunca yapılan sağlık ve para yardımlarının Yetkili Sosyal Güvenlik Kurumunca, yardımı yapan Kuruma ödenme şekli, İdari Düzenleme ile tespit edilir.

Madde 19

Bir Akit Tarafın mevzuatına göre, bir iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meydana gelen daimi iş göremezlik derecesinin tayininde, diğer Akit Taraf mevzuatına göre evvelce vuku bulmuş; fakat gelir bağlanmasını gerektirmemiş olan iş kazaları ve meslek hastalıkları, bu Akit Tarafın mevzuatına göre vuku bulmuş gibi dikkate alınır.

Madde 20

Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre gelirin sermaye olarak ödenmesinde, diğer Akit Taraf ülkesinde ikamet edilmiş olması, yabancı ülkede ikamet sayılmaz.

BÖLÜM V

MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM SİGORTALARI

Madde 21

Birbirini takip eden süreler içinde veya münavebe ile her iki Akit Taraf mevzuatına tabi bulunan bir sigortalının yardım hakkının doğması, idamesi veya ihyasında her iki Akit Taraf mevzuatına göre geçen sigortalılık süreleri aynı zamana rastlamamak şartıyla, birleştirilir. Ancak, Akit Taraflar, aynı zamana rastlayan sürelerden yalnızca kendi ülkesinde geçen süreyi dikkate alırlar.

Madde 22

21'inci maddede söz konusu olan bir sigortalının veya ölümü halinde hak sahibi kimselerinin talepleri üzerine yapılacak yardımlar, aşağıda yazılı fıkralar hükümlerine göre tespit edilir.

- (1) Akit Taraflardan birinin Sosyal Güvenlik Kurumu kendi mevzuatına göre aylıkları tespit ederken, diğer Akit Taraf mevzuatına göre geçen ve aylığın hesaplanmasında dikkate alınması gereken sigortalılık sürelerini, bu süreler kendi mevzuatına göre geçmiş gibi dikkate alır.

Sosyal Güvenlik Kurumunca bu suretle hesaplanacak nazari aylığın sigorta vak' asından önceki süre içinde, kendi mevzuatına göre, sayılması gereken sigortalılık süresinin her iki Akit Taraf mevzuatına göre dikkate alınması icap eden sigortalılık süreleri toplamına olan oranı nispetinde yardımın gerçek miktarını tespit eder. Bu suretle tespit edilen miktar, aylık olarak tahsis olunur.

- (2) Akit Taraflardan birinin mevzuatına tabi olarak geçen prim ödeme süresinin 360 günden az olması halinde bu taraf mevzuatına göre hiçbir yardım yapılmaz. Ancak Akit Tarafların kendi mevzuatlarına göre geçen ve bu mevzuata göre dikkate alınması gereken sigortalılık süreleri müstakil olarak yardım hakkının kazanılmasına yetiyorsa bu hüküm uygulanmaz.

Madde 23

Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre, diğer Akit Tarafta geçen prim ödeme süreleri dikkate alınmaksızın aylığa hak kazanılması halinde bu mevzuata göre hesaplanan aylık tutarı, Anlaşma hükümleri uygulanmak suretiyle, Akit Tarafların Sosyal Güvenlik Kurumlarınca bağlanan aylıkların toplamından fazla olduğu takdirde, aradaki fark müstakil olarak aylık bağlama durumunda olan Akit Tarafın Sosyal Güvenlik Kurumunca sigortalıya veya hak sahibi kimselerine ödenir.

Madde 24

Türkiye Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Kurumlarınca, bu bölümle ilgili hususlarda, aşağıdaki hükümler uygulanır;

- (1) Aylığın hesaplanmasında dikkate alınacak esaslar Türkiye Cumhuriyeti mevzuatına göre kabul edilen prim ödeme sürelerine göre tespit edilir.
- (2) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti mevzuatına göre geçen ve aylığa hak kazanılması için dikkate alınması gereken sigortalılık süreleri Türkiye Cumhuriyeti mevzuatına göre geçen ve muteber sayılan sigortalılık süreleriyle eşit muameleye tabi tutulur.
- (3) Türkiye'de sigortaya tabi tutulmadan önce Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Malullük, Yaşlılık, Ölüm Sigortalarına tabi tutulmuş bir kimse için, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde sigortaya ilk girdiği tarih, Türkiye'de sigortaya ilk giriş tarihi sayılır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Kurumlarınca bu bölümle ilgili hususlarda aşağıdaki hükümler uygulanır:

- (1) Aylığın hesaplanmasında dikkate alınacak esaslar, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti mevzuatına göre kabul edilen prim ödeme sürelerine göre tespit edilir.

- (2) Türkiye Cumhuriyeti mevzuatına göre geçen ve aylığa hak kazanılması için dikkate alınması gereken sigortalılık süreleri, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti mevzuatına göre geçen ve muteber sayılan sigortalılık süreleriyle eşit muamaleye tabi tutulur.
- (3) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde sigortaya tabi tutulmasından önce, Türkiye'de Malullük, Yaşlılık ve Ölüm sigortalarına tabi tutulmuş bir kimse için Türkiye'de sigortaya ilk giriş tarihi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde sigortaya ilk giriş tarihi sayılır.

Madde 25

Bu bölüm ile ilgili aylıkların hesabında Akit Taraflar, kendi mevzuatlarına göre geçen sigortalılık süresindeki kazançları dikkate alırlar.

Madde 26

- (1) İsteğe bağlı sigorta hakkı, ilgili kimsenin, ülkesinde ikamet ettiği Akit Taraf mevzuatına göre ve bu ülkedeki prime esas kazançlar dikkate alınarak düzenlenir.
- (2) İsteğe bağlı sigortaya devam hakkının tespitinde, her iki ülkede geçen sigortalılık süreleri birlikte dikkate alınır.

BÖLÜM VI İŞSİZLİK SİGORTASI

Madde 27

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde çalışan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı işçiler, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti mevzuatına göre, işsizlik sigortası yardımlarından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı olan işçilerin tabi oldukları şartlarla faydalanırlar.

BÖLÜM VII ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 28

Bir Akit Tarafın Sosyal Güvenlik Kurumu, diğer Akit Taraf Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sağlanmış olan tıbbi raporları ve idari nitelikteki bilgileri dikkate alır. Ancak, yetkili Kurum kendi seçeceği bir hekim marifetiyle ve kendi mevzuatında öngörülen şartlarla ilgiliyi muayene ettirmek hakkını saklı tutar.

Madde 29

Yetkili Makamlar;

- (1) Bu Anlaşmanın uygulanması için gerekli bütün idari hazırlıkları yaparlar;
- (2) Bu Anlaşmanın uygulanması maksadıyla alınan tedbirler hakkında birbirlerine bilgi verirler,

- (3) Bu Anlaşmanın uygulanmasında değişiklik yapabilecek mahiyetteki bütün mevzuat tadilleri hakkında birbirlerine bilgi verirler.
- (4) Bu anlaşmanın uygulanması için görevlendirilen İrtibat Kurumları şunlardır: Türkiye bakımından;
 - a) İşçiler (tarım işçileri dahil) hakkında uygulanan sosyal güvenlik kolları ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20'nci maddesinde sayılan sandıklar mevzuatı ile ilgili konular için, Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü/ANKARA
 - b) Devlet memur ve hizmetlilerini kapsayan T.C. Emekli Sandığı hakkındaki mevzuat ile ilgili konular için, T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü/ANKARA
 - c) Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Hakkındaki Sosyal Sigortalar mevzuatı ile ilgili konular için, Bağ-Kur Genel Müdürlüğü/ANKARA
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bakımından; Sosyal Sigortalar Dairesi Müdürlüğü LEFKOŞA

Madde 30

- (1) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre, bu Taraf mevzuatının uygulanmasında düzenlenen belgeler için tanınmış olan pul, resim ve harç muafiyeti veya indirimler, diğer Akit Taraf mevzuatının veya bu Anlaşmanın uygulanmasında düzenlenen belgelere de teşmil edilir.
- (2) Bu Anlaşmanın uygulanmasında düzenlenen belgelerle yazılar Konsolosluk tastikinden muaftır.

Madde 31

Akit Taraflardan birinin mevzuatının uygulanmasında, bu Akit Tarafın bir makamına veya kurumuna belirli bir süre içinde verilmesi gerekli olan dilekçe veya bildirgeler, aynı süre içinde diğer Akit Tarafın bunlara tekabül eden bir makamına veya kurumuna verilebilir. Bu halde, başvurulmuş makam veya kurum, bu dilekçe veya bildirgeleri geciktirmeksizin diğer Akit Tarafın yetkili makam veya kurumuna ya doğrudan doğruya veya Akit Tarafların Yetkili Makamlarının aracılığı ile intikal ettirilir.

Madde 32

Bu Anlaşma, kendi ülkesi dışında yabancı ülkelerde ikamet edilmiş olması halinde, ikamet mahallinin Yetkili Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmesi veya bu Kurumun tespit edeceği bir makama müracaat mecburiyetini ortadan kaldırmaz.

Madde 33

Akit Taraflardan birinin Sosyal Güvenlik Kurumunun kararları, diğer Akit Taraf ülkesinde oturan bir kimseye, oturduğu ülkenin Sosyal Güvenlik Kurumu aracılığı ile tebliğ edilir.

Madde 34

Bu Anlaşma hükümlerinin uygulandığı kimselere, Akit Taraflardan birinin Sosyal Güvenlik Kurumunca yapılan fuzuli ödeme veya verilen avans, bu Sosyal Güvenlik Kurumunun isteği üzerine ve bu Kurum hesabına diğer Akit Tarafın Yetkili Sosyal Güvenlik Kurumunun kendi mevzuatına göre hak kazanılmış olup yapmakta bulunduğu veya sonradan yapacağı yardımlardan, mahsup edilir.

Madde 35

Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre para yardımlarının hesaplanmasında, ilgilinin diğer Akit Taraf ülkesinde ikamet eden geçindirmekle yükümlü olduğu kimseler de dikkete alınır.

Madde 36

Bu Anlaşmanın yorumu veya uygulanmasıyla ilgili olarak, Akit Taraflar arasında çıkacak anlaşmazlıklar, Akit Tarafların Yetkili Makamları arasında müzakere yoluyla halledilir.

Madde 37

Akit Tarafların resmi makamları ve Sosyal Güvenlik Kurumları yekdiğerine yaptıkları bütün yardımları, bu Anlaşmanın uygulanmasında diğer Akit Tarafın resmi makamlarına ve Sosyal Güvenlik Kurumlarında sağlarlar. Tıbbi muayene masrafları, sağlık tesislerinde yaptırılacak müşahede masrafları ve bununla ilgili sair masraflar ve yol paraları bu işlemin yapılmasını isteyen Kurum tarafından ödenir.

Madde 38

Bu Anlaşma, yürürlük tarihinden önce geçen sigortalılık süreleri içinde vuku bulmuş olan sigorta vak'aları için de uygulanır. Ancak önceden prim iadesi veya toptan ödeme yapılmak suretiyle tasfiye edilen ve ihya edilmemiş olan haklar için bu hüküm uygulanmaz.

Madde 39

- (1) Bu Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten önce vuku bulmuş olan sigorta vak'aları için ödenecek gelir veya aylıklar yapılacak müracaat üzerine, müracaat tarihinden başlanarak ödenir veya yeniden tespit olunur.
- (2) Gelir veya aylığın 1'inci fıkraya gereğince yeniden tespitinde, ilgilinin gelir veya aylığa hak kazanmadığı anlaşıldığı veya bu Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten önceki süreye ait olmak üzere son defa tespit edilen gelir veya aylıktan daha az gelir veya aylığa hak kazandığı tespit edildiği takdirde, daha fazla olanı tahsis olunur.
- (3) 1'inci fıkraya gereğince yapılacak müracaat, bu Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde yapılmış ise, gelir veya aylık veyahut yükseltilen gelir veya aylık hakkı bu Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten başlar.

BÖLÜM VIII

SON VE GEÇİCİ HÜKÜMLER

Madde 40

Bu Anlaşma yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl için muteberdir. Her defasında bir yıllık müddetin sona ermesinden üç ay evvel Anlaşmanın yürürlükten kaldırılacağına dair yazılı ihbarda bulunulmadığı takdirde, müteakip senede de yürürlükte kalır.

Madde 41

- (1) Bu Anlaşmanın yürürlükten kalkması halinde, yürürlükten kaldırıldığı tarihe kadar ve Anlaşmanın uygulanması dolayısıyla kazanılmış olan haklar devam eder.
- (2) Bu Anlaşmanın yürürlükten kalkmasından önceki süreler için ileride kazanılması muhtemel haklar kaybolmaz. Bu haklar, İlgili Sosyal Güvenlik Kurumlarının uyguladığı mevzuat ile korunur.

Madde 42

Bu Anlaşma, onay belgelerinin Lefkoşa'da teati edildiği tarihi takip eden aybaşından itibaren yürürlüğe girer.

Madde 43

Bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle; Türkiye Cumhuriyeti ile Kıbrıs Türk Federe Devleti arasında 8/10/1980 ve 8/9/1983 tarihlerinde imzalanmış olan Sosyal Güvenlik Protokolü, yürürlükten kalkar.

Madde 44

İşbu Anlaşma 9 Mart 1987 tarihinde Lefkoşa'da iki nüsha halinde Türkçe olarak düzenlenip imza edilmiştir.

(K.K.T.C. tarafı için sadece iş kazalarında geçerlidir.)

- g) Elle ve motorla çalışan küçük hasta arabaları,
- h) Yukarıdaki bentlerde belirtilen tıbbi malzemelerin bakımı, onarımı ve yenilenmesi,
- i) Kürler,
- j) Bir huzur evinde, bir sanatoryumda veya hava koşulları bakımından sağlığa elverişli bir yerde,

- Müdavi hekim raporuna veya benzeri durumlarda, ilgili kimsenin bulunduğu ülke mevzuatının gerektirdiği hallerde geçici ikamet yeri Kurumun kontrolör hekimin (müşavir hekim) raporuna göre geçici ikamet 20 günden fazla süreceğinin anlaşıldığı hallerde veya geçici ikamet süresinin anılan hekimin önceden tespit ettiği duruma aykırı olarak 20 günden fazla süreceğinin saptanması halinde bir provantoryumda, tıbbi bakım ve tedavi yaptırılması. k) Yeniden işe alıştırma ve meslekte yeniden eğitime tedbirlerinin alınması,

- l) Önceden tespit olunan maliyetlerin K.K.T.C. için 500.000.- TL'nı Türkiye için 500.000.- TL'nı aşmaması kaydıyla, diğer her çeşit tıbbi tedbirler veya diğer her nev'i tıbbi, dişle veya cerrahi ile ilgili malzemeler,
- m) Hastaneye yatırma, (ayrıca hastaneye her giriş ve hastaneden her çıkış yetkili Kuruma bildirilecektir.)
- (2) Acil hallerde yeni kararın 1'inci paragrafında belirtilen yardımlardan birinin sağlanması ilgilinin hayatını ve sağlık durumunu tehlikeye koymadan ertelenmesinin mümkün olmaması halinde, yukarıdaki 1'inci paragrafta belirtilen yardımların sağlanması için gerekli olan izin talebi yerine acilliği haklı gösteren tıbbi nedenleri belirtilen bir rapor ikame olunur. Bu kararın 1'inci paragrafının (a) ile (g) bentlerinde belirtilen malzemelerden birinin kazaen kırılması, bozulması veya tahribi halinde, acil durumun tespiti için, söz konusu malzemenin yenilenmesi gerektiğinin kanıtlanması yeterlidir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ ARASINDA SOSYAL GÜVENLİK KONUSUNDA, 9/3/1987 TARİHLİ ANLAŞMANIN UYGULAMA ŞEKİLLERİNE DAİR İDARİ DÜZENLEME

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında imzalanan 10.3.1987 tarihli Sosyal Güvenlik Anlaşmasının 28'inci maddesi gereğince, yetkili İdari Makamlar adına :

Türkiye Cumhuriyetini temsilen : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini temsilen :

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında Sosyal Güvenlik konusunda, Anlaşma hükümlerinin uygulama şekilleri üzerinde aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır.

BÖLÜM I GENEL HÜKÜMLER (ANLAŞMANIN 6'NCI MADDESİNİN UYGULANMASI)

Madde 1

İşveren tarafından geçici olarak gönderilen işçiler (24 aya kadar)

Anlaşmanın 6(1) maddesinde belirtilen hallerde, mevzuatı uygulamaya devam olunacak Tarafın Yetkili Makamınca gönderilen Kurum, işçiye, gerekli koşulların yerine getirilmiş olması halinde, kendisinin veya işverenin talebi üzerine, kendisinin anılan Taraf mevzuatına tabi olmaya devam edeceğini ve diğer ülkeye geçici bir süre için çalışmak üzere gönderildiğini bildiren bir belge verir.

İşveren tarafından geçici olarak gönderilen işçiler (24 aylık süreden sonra):

- (1) Anlaşmanın 6(1) maddesi 2'nci paragrafının uygulanması için işçinin bağlı bulunduğu ülkenin Yetkili Makamına gerekçeli bir talepname gönderilerek

İlgilinin o ülkenin Sosyal Güvenlik mevzuatına tabi tutulması talep edilir. Bu talebe bağlı bulunduğu ülkenin Yetkili Makamının mutabakatını kapsayan bir formülerden üç nüsha eklenir.

- (2) İlgilinin geçici olarak bulunduğu ülkenin mevzuatına tabi tutulması veya tabi tutulmama halinin devamı hususunda bu ülkenin Yetkili Makamının mutabık olması halinde bu makam, mutabakatını formüler üzerinde belirterek formülerin iki nüshasını işçinin bağlı bulunduğu ülkenin Yetkili Makamına iade eder.

BÖLÜM II

HASTALIK VE ANALIK SİGORTALARI

Madde 2

- (1) Anlaşmanın 10'uncu maddesinin uygulanmasında; bir ülkeden diğerine giden işçiler ile bunların beraberindeki aile fertlerinin yeni geldikleri ülkenin hastalık ve analık sigortasından yararlanabilmeleri için, diğer ülkede geçirilen sigortalılık süreleri ile çalışma sürelerinin nazara alınması gerekiyorsa bu işçiler yeni işyerlerinin bulunduğu ülkede bu yardımları yapacak olan Yetkili Kuruma, söz konusu sigortalılık sürelerini veya çalışma sürelerini gösteren belgeyi ibraz etmek zorundadır.
- (2) Söz konusu belge, işçinin isteği üzerine bu ülkeye gelmeden önce, son olarak bağlı bulunduğu Yetkili Kurumca verilir.
- (3) İşçi yardım talebine destek olacak, söz konusu belgeyi ibraz edemezse, yeni işyerinin bulunduğu ülkedeki Yetkili Kurum bu belgenin gönderilmesini diğer Ülkenin Yetkili Kurumundan ister.

Madde 3

- (1) Anlaşmanın 11'nci maddesinin 1'nci fıkrasında bahsi geçen işçi, diğer Taraf Ülkesinde geçici olarak ikamet ettiği sırada sağlık yardımlarından (gerektiğinde hastanede tedavi dahil) yararlanmak için mümkün olduğu takdirde geçici ikamet başlamadan önce Yetkili Kurumca verilmiş ve kendisinin bu yardımlara hak kazandığını gösterir bir belgeyi geçici ikamet mahallindeki Kuruma ibraz eder. Bu belgede yardımların yapılabileceği devrenin süresi belirtilir. İşçi anılan belgeyi ibraz edemediği takdirde, geçici ikamet mahallindeki Kurumu Yetkili Kuruma, belgenin temini için bir belge ile müracaat eder.
- (2) Anlaşmanın 11'inci maddesinin 2'nci fıkrasında bahsi geçen işçi yeni ikamet yerinin bulunduğu memlekette sağlık yardımlarından yararlanmak için anılan ülkedeki Kuruma bir belge ibraz etmek zorundadır. Anılan Kurum, aynı belgede, sağlık yardımlarının, Yetkili Taraf mevzuatına göre devam edeceği azami süreyi de belirtir. Belge mucbir sebeplerle önceden düzenlenmemişse, Yetkili Kurum, bunu, işçinin ikametgahını naklinden sonra müracaatı üzerine de verebilir.

Yeni ikamet mahallindeki Kurum, yardımların devam edip etmeyeceğini tespit için, ilgiliyi gerek kendi müracaatı, gerek Yetkili Kurumun talebi üzerine eşit devrelerle muayane ettirir. Anılan Kurum bu muayeneleri yaptırmakla ve neticelerini Yetkili Kuruma derhal bildirmekle yükümlüdür. Yardımların Yetkili Kurumca karşılanmaya devam olunması bu usullere uyulmasına bağlıdır.

- (3) Yatarak tedavi halinde, geçici ikamet mahallindeki Kurum, ilgilinin bir hastane veya sağlık tesisine giriş tarihini ve söz konusu tedavinin muhtemel süresini başvurunun kendisine intikal ettiği tarihten itibaren 7 gün içinde Yetkili Kuruma bildirir, Hastaneden veya sağlık tesisinden çıkış halinde de, geçici ikamet mahallindeki Kurum, söz konusu çıkış tarihini, durumun kendisine intikal ettiği tarihten itibaren 7 gün içinde Yetkili Kuruma bildirir. İkamet mahallindeki Kurum, hastanede tedavinin sona ermesi gerektiğini tespit ettiği takdirde işçiye, söz konusu tedavinin sona eriş tarihini bildirir ve bildirisinin bir suretini derhal Yetkili Kuruma gönderir.
- (4) Bu maddenin 1 ila 2'nci fıkrası hükümleri aile fertleri hakkında kıyas yoluyla uygulanır.
- (5) Anlaşmanın 11'inci maddesinin 4'üncü fıkrasına göre, yardımların sağlanmasında öngörülen müsaadeyi almak için geçici ikamet mahallindeki Kurum Yetkili Kuruma müracaat eder. Bu yardımlar mutlak aciliyet halinde Yetkili Kurumun izni olmadan yapılırsa, geçici ikamet mahallindeki Kurum, Yetkili Kurumu derhal haberdar eder.
 - Anlaşmanın 11'inci maddesinin 4'üncü fıkrasında öngörülen mutlak acilet halleri ilgilinin hayatını ve sağlığını ağır surette tehlikeye düşüren ve yardımın derhal yapılmasını gerektiren hallerdir. Bir protez veya aracın kazaen kırılması veya bozulması halinde mutlak aciliyetin tespiti için, söz konusu malzemenin tamiri veya yenilenmesi suretinin belirtilmesi kafidir. - Protez araç ve gereçler ile büyük önem taşıyan sağlık yardımlarının listesi bu İdari Düzenlemenin Ek 1 inde gösterilmiştir.

Madde 4

- (1)a) Anlaşmanın 12'nci maddesinin 1'inci fıkrasında bahsi geçen aile fertleri, ikamet yerlerinin bulunduğu ülkede sağlık yardımlarından yararlanmak için, anılan ülkedeki Yetkili Kuruma aşağıdaki belgeleri ibraz ederek kaydolmaya mecburdurlar.
 - i- İşçinin talebi üzerine, Yetkili Kurumca 3 nüsha olarak verilmiş, işçinin sağlık yardımlarından yararlanma hakkının bulunduğu ve işçi tarafından bildirilen aile fertlerinin isimlerini gösterir bir belge, bu belge hükümsüzlüğü Yetkili Kurumca ikamet mahallindeki kuruma bildirilinceye kadar geçerlidir.
 - ii- Aile fertlerine sağlık yardımları sağlanması için, ikamet yerinin bulunduğu memleket mevzuatına göre normal olarak gerekli görülen belgeler.
- b) İkamet mahallindeki Yetkili Kurum kendi mevzuatına göre aile fertlerinin yardımlardan yararlanma hakkına sahip olup olmadıklarını Yetkili Kuruma bildirir.

- c) Aile fertlerine sağlık yardımlarının yapılması, bu maddenin 1'inci fıkrasında öngörülen belgenin geçerliliğine bağlıdır.
 - d) İşçi ve aile fertleri, bu fertlerin sağlık yardımlarından yararlanma haklarına tesir eden mahiyetteki her türlü değişikliği bilhassa işçinin işini terk ettiğini veya değiştirdiğini veyahut işçinin veya ailesinden birinin daimi veya geçici ikametgahını haklettiğini, Yetkili Kuruma ve aile fertlerinin ikamet mahallindeki Yetkili Kurumuna bildirmekle yükümlüdür.
 - e) Yardımlardan haksız yere yararlanmış olan kimse hakkında işlem yapmak isteyen Yetkili Kuruma, daimi ikamet mahallindeki Yetkili Kurum yardımcı olur.
- (2) Anlaşmanın 12'nci maddesinin 2'nci fıkrasında öngörülen halde Yetkili Kurum gerektiğinde, Yetkili Kurumun bulunduğu ülkeye ikametgahını Nakletmiş olan aile fertlerinin her biri için ikametgahın bulunduğu ülkedeki Yetkili Kurumdan, naklinden hemen önce yardım yapılan sürelerle ait bilgilerin verilmesini ister.

Madde 5

- (1) Anlaşmanın 14'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında öngörülen aylık veya gelir alan kimse, ikamet yerinin bulunduğu ülkede sağlık yardımlarından yararlanmak için, bu ülkedeki Yetkili Kuruma bir belge ibraz ederek kaydolmaya mecburdur. Bu belgede; aylık veya gelir alan kimsenin ve aile fertlerinin, aylık veya gelir ödeyen Yetkili Kurumun mevzuatına göre, sağlık yardımlarından yararlanma hakkına sahip olduğu bildirilir. Belgelyi düzenleyen Yetkili Kurum ikamet mahallindeki Yetkili Kuruma belgenin ikinci nüshasını gönderir.
- (2) Aylık veya gelir alan kimse sağlık yardımlarından yararlanma hakkına tesir eden mahiyette her türlü değişikliği bilhassa aylık veya gelirin kesildiğini veya durdurulduğunu ve kendisinin veya aile fertlerinin ikametgahlarını naklettiklerini ikamet mahallindeki Yetkili Kuruma bildirmekle yükümlüdür.
- (3) Belgelyi düzenleyen Yetkili Kurum, aylık veya gelir alan kimsenin ikamet mahallindeki Yetkili Kuruma bu kimsenin sağlık yardımlarından yararlanma hakkının sona erdiğini bildirir.

Madde 6

- (1) Yetkili Tarafta değil de, diğer Taraf ülkesinde geçici olarak ikamet sırasında para yardımlarından yararlanmak için işçi, geçici ikamet mahallindeki Yetkili Kuruma (Anlaşmanın 11'inci maddesinin 1'inci fıkrasında öngörülen halde bu İdari Düzenlemenin 3'üncü madde 1'inci fıkrasında öngörülen belgelyi ve Anlaşmanın 11'inci maddesinin 2'nci fıkrasında öngörülen halde bu İdari Düzenlemenin 3'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında öngörülen belgelyi ibraz ederek) derhal müracaatta bulunur. Eğer bulunduğu ülkenin mevzuatı gerektiriyorsa, müracaatına müdavi hekim tarafından verilmiş bir iş göremezlik belgesini ekler. Ayrıca bulunduğu ülkedeki kendi adresini ve işvereni ile Yetkili Kurumun isim ve adresini de bildirir.

- (2) Eğer işçi, yukarıdaki fıkrada öngörülen belgeyi ibraz etmezse, geçici ikamet mahallindeki Yetkili Kurum, böyle bir belgenin veya işçinin Yetkili Kurum mevzuatına göre hâlâ sigortalı olduğunu gösterir bir belgenin temini için diğer Taraf Yetkili Kurumuna müracaat eder. Bununla beraber İdari Düzenlemenin 3'üncü madde 2'inci fıkrasında öngörülen belge ancak zorunlu sebeplerle önceden düzenlenmemiş ise, ikametgahın naklinden sonra düzenlenir.

Madde 7

- (1) Geçici ikamet mahallindeki Yetkili Kurum, derhal ve en geç işçinin bu Kuruma başvurduğu tarihi takip eden 3 gün içinde, hekimlerinden birine işçiyi muayene ettirir. Yetkili Kurum, 3'üncü maddenin 2'nci fıkrasında öngörülen belgede, işçinin sağlık kontrolüne tabi olacağı bir tarih bildirmişse, ikamet mahallindeki Yetkili Kurum, ilk muayeneyi bu tarihe kadar geciktirebilir.
- (2) İşçinin iş göremez durumda olup olmadığını belirten ve iş göremezliğin mevcut olması halinde bunun başladığı tarihi, teşhis ve muhtemel iş göremezlik süresini gösteren hekim raporu, muayene tarihini takip eden 3 gün içinde, geçici ikamet mahallindeki Yetkili Kurumca, diğer Taraf Yetkili Kurumuna gönderilir. Geçici ikamet mahallindeki Yetkili Kurum, bu meyanda işçinin bu Kuruma başvurduğu tarihi de bildirir.

Madde 8

- (1) İşçi geçici ikamet mahallindeki Yetkili Kurumun idari kontrol düzenine tabidir.
- (2) Geçici ikamet mahallindeki, Yetkili Kurum, ilk sağlık kontrolünden sonra, kendi sigortalılarına uygulanan şartlar dahilinde tıbbi ve idari kontrole devam eder.
- (3) İşçinin hâlâ iş göremez durumda olup olmadığını belirten ve teşhis ve muhtemel iş göremezlik süresini de gösteren hekim raporları, muayene tarihini takip eden 7 gün içinde geçici ikamet mahallindeki Yetkili Kurumca, diğer Taraf Yetkili Kurumuna gönderilir.
- (4) İşçi kontrol nizamına uymadığı takdirde, geçici ikamet mahallindeki Yetkili Kurum, durumunu derhal diğer Taraf Yetkili Kurumuna bildirir. Bildiride, ihlalin mahiyeti ve kendi sigortalısına bu gibi durumda uygulanan işlemin ne olduğunu da bildirir.

Madde 9

- (1) Hekim, işçinin tekrar çalışabilir durumda olduğunu veya olacağını tespit ederse, geçici ikamet mahallindeki Yetkili Kurum işçiyi iş göremezliğinin sona erdiğini bildirir ve bildirin bir suretini hekim raporuyla birlikte derhal diğer Taraf Yetkili Kurumuna gönderir.
- (2) Bu Yetkili Kurum, aldığı bilgilere dayanarak, işçinin çalışabilir durumda olduğuna karar verirse, kararını kendisine bildirir ve bildirin bir suretini ikamet mahallindeki Yetkili Kuruma gönderir.

- (3) Böyle bir durumda, ikamet mahallindeki Yetkili Kurumla, sigortalının bağlı bulunduğu Yetkili Kurum iş göremezliğin sona erdiğine dair, birbirinden farklı iki tarih tespit ederlerse sigortalının bağlı bulunduğu Yetkili Kurumun tespit ettiği tarihe itibar olunur.

Madde 10

İşçinin yetkili Tarafa dönmesi halinde, geçici ikamet mahallindeki Kurum, durumu Yetkili Kuruma bildirir ve bildiriye seyahatin, işçinin sağlık durumu bakımından zararlı olup olmadığını gösteren hekim mütalaasını ekler.

Madde 11

- (1) Anlaşmanın 11, 12 ve 14'üncü maddeleri hükümlerine göre yapılan sağlık yardımları masraflarının, Kurumların muhasebe kayıtlarından elde edilen fiili tutarları, Yetkili Kurumlarca, bu yardımları yapan Kurumlara ödenir.
- (2) Türkiye'de bu konuda yapılan yardım tutarlarını gösterir belgeler, örneği her iki Yetkili Kurumca müştereken tespit edilen bir cetvelle birlikte, altı ayda bir, K.K.T.C. Sosyal Güvenlik Kurumuna gönderilir.
- (3) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde bu konuda yapılan yardım tutarlarını gösterir belgeler, örneği her iki Yetkili Kurumca müştereken tespit edilen bir cetvelle birlikte, altı ayda bir, Sosyal Sigortalar Kurumuna gönderilir.
- (4) Ödemelerde, bu maddenin 1'inci fıkrasında öngörülen yardımların Kurum dışı veya anlaşmalı sağlık tesislerinde yapılmış olması halinde Yetkili Kurum mevzuatına tabi işçilere sağlanan sağlık yardımlarına uygulanan tarifelerden yüksek olan tarifeler nazara alınmaz.
- (5) Anlaşmanın 11'inci maddesi 5'inci fıkrasına göre yapılacak olan para yardımları ve iş göremezlik ödenekleri, Yetkili Kurum tarafından, kendi mevzuatındaki esaslar dahilinde sağlanır.
- (6) Hak sahipliği belgesinin Sosyal Sigortalar Kurumu kayıtlarına intikal ettiği tarihte, sigortalı, aylık sahibi ve bunların aile fertleri tedavi altında iseler, başlanan bu tedaviye Sosyal Sigortalar Kurumu mevzuatında öngörülen süre dikkate alınarak ilgilinin tedavisine devam edilir.
- (7) Hak sahipliği belgesinin K.K.T.C. Sigorta Kurumu kayıtlarına intikal ettiği tarihte, sigortalı, aylık sahibi ve bunların aile fertleri tedavi altında iseler, başlanan bu tedaviye K.K.T.C. Sigorta Kurumu mevzuatında öngörülen süre dikkate alınarak ilgilinin tedavisine devam edilir.
- (8) Sağlık yardımları hak sahipliği belgesinin, her iki Akit Taraf Kurumuna intikalinden önce, sigortalı, aylık sahibi ve bunların aile fertlerinin hastalıklarında alınan ücretler, hak sahipliği belgesinde kayıtlı, hakkın başlangıç tarihi esas alınarak iade edilir.

Madde 12

İdari masrafların karşılanması için, Anlaşmanın 29'uncu maddesinde belirtilen İrtibat Kurumları bu İdari Düzenlemenin 11'inci maddesine göre hesaplanan meblağlar üzerinden bir yüzde oranında mutabık kalabilirler.

Bundan başka, borçlanılan meblağlar üzerinden avans ödenmesinde de anlaşabilirler.

BÖLÜM III

İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI SİGORTASI

Madde 13

11'inci Bölüm hükümleri iş kazası veya meslek hastalığı halinde yapılacak sağlık ve para yardımlarında da aynen uygulanır.

BÖLÜM IV

MALULLÜK - YAŞLILIK VE ÖLÜM SİGORTALARI

Madde 14

- (1) Anlaşmanın V'inci Bölümünde öngörülen yardımlardan yararlanmak için, işçi veya bir işçinin ölümünde hak sahibi olan kimseler, ikamet ettikleri yerdeki Yetkili Kuruma, bu ülke mevzuatında tayin edilen şekiller dahilinde müracaat ederler.
- (2) K.K.T.C.'de veya Türkiye'de ikamet etmeyen işçi veya bir işçinin ölümünden hak sahibi olan kimse, Anlaşmanın V'inci bölümünde öngörülen bir yardımdan yararlanmak isterse, dilekçesini işçinin son defa sigortalı olduğu ülkedeki Yetkili Kuruma gönderir.
- (3) Dilekçe sahibi, imkan nisbetinde, sigortalı olduğu iki ülkenin Kurum veya Kurumlarını ve işçinin nezdinde çalıştığı işveren veya işverenleri belirtir.

Madde 15

- (1) 14'üncü madde hükümlerine göre yapılan bir müracaat, müracaatın yapıldığı Yetkili Kurumca tamamlanır.
- (2) Karşı Taraf ülkesinde çalışan işçinin, kendi ülkesine kesin dönüş yapması halinde, işçinin talebi üzerine Yetkili Kurum, işçinin sigortalılık süresini gösterir bir belge vermek zorundadır.

Madde 16

- (1) Anlaşmanın V'inci Bölümünde öngörülen yardım talepleri ile ilgili olarak verilen dilekçelerin tamamlanması için, işlemi yürüten Kurum hüviyet ve medeni hal durumunu gösterir bilgilerle, sigortalının tabi olduğu mevzuata göre geçmiş sigortalılık sürelerini ihtiva eden bir formüller kullanır.

- (2) Kullanılan formlerdeki bilgileri, işlemi yürüten Kurum tasdik etmiş ise, formlere, hekim raporu hariç, başka bir belgenin eklenmesine lüzum yoktur. Anılan formlerin diğer ülkedeki Yetkili Kuruma gönderilmesi, doğrulayıcı belgelerin gönderilmesi yerine geçer.

Madde 17

- (1) İşlemi yürüten Kurum, 16'ncı maddede öngörülen formlere, sigortalının tabi olduğu mevzuata göre geçmiş sigortalılık sürelerini işler ve formlerin iki nüshasını diğer ülkedeki Yetkili Kuruma gönderir.
- (2) Bu Kurum, formleri, sigortalının kendi mevzuatına göre geçmiş sigortalılık sürelerine ait bilgilerle tamamlar ve bir nüshasını işlemi yürüten Kuruma iade eder.

Bundan başka, anılan Kurumca, formlere şu bilgiler de aktarılır:

- Anlaşmanın V'inci Bölümü hükümleri nazara alınmak suretiyle, kendi mevzuatına göre hak kazanılan yardımın tutarı,
- Dilekçesahibinin, Anlaşma'nın 22'inci maddesi hükümleri uygulanmaksızın, yalnız Kurumun uyguladığı mevzuata göre geçirdiği sigortalılık devreleri için ödeyeceği yardımın tutarı,
- İtiraz yolları ve süreleri.

Madde 18

İşlemi yürüten Kurum Anlaşmanın 22'nci maddesinin uygulanmasında yardımların bağlanması için alınan bütün kararları ve uygulanan mevzuatların her birinde öngörülen itiraz yol ve sürelerini dilekçe sahibine bildirir. Ayrıca, anılan Kurum, bildirim bir suretini diğer ülkenin Yetkili Kurumuna gönderir ve dilekçe sahibine tebliğin yapıldığı tarihi de belirtir.

Madde 19

- (1) K.K.T.C. mevzuatına göre yardım almakta olup, Türkiye'de ikamet eden kimselerin idari ve tıbbi kontrolü Yetkili Kurumun talebi üzerine, Sosyal Sigortalar Kurumu aracılığı ile yapılır.
- (2) Türk mevzuatına göre yardım almakta olup K.K.T.C.'de ikamet eden kimselerin idari ve tıbbi kontrolü, Yetkili Kurumun talebi üzerine, K.K.T.C. Sosyal Sigortalar Dairesi aracılığı ile yapılır.
- (3) Ancak, Yetkili Kurumun, yardım mevzuu kimseyi kendi seçeceği bir hekime muayene ettirme ve bu kimsenin sağlık durumu ile çalışma gücünü koruma, idame ve artırmaya ilişkin tedbirler alma hakkı saklıdır.

Madde 20

Tarafların Yetkili Kurumlarınca, malullük derecesinin tayininde diğer Tarafın Yetkili Kurumlarınca elde edilen tıbbi müşahadeleri ve idari bilgileri nazara alınır. İlgiliyi kendi seçecekleri bir hekime muayene ettirme hakları saklıdır.

Madde 21

Bir malullük aylığı almakta olan kimsenin, bu İdari Düzenlemenin 20'nci maddesinde öngörülen kontrol sonunda yardımlardan yararlanmakta olduğu bir sırada bir işte çalıştığı veya evvelce çalışmış olduğu veya tekrar işe başladığı tespit edilirse, durum Yetkili Kuruma bildirilir. Gerektiğinde ilgilinin sağlık durumu hakkında bir mütehasıs hekimin vereceği mütalaa belirtilir.

Madde 22

Bir sigortalı, aylığının kesilmesinden veya durdurulmasından sonra, aylığı ödeyen ülkede değil de diğer ülkede ikamet ettiği sırada malullük aylığına yeniden hak kazanmışsa, ilgili Kurumlar, ödemelerin yeniden başlaması için lüzumlu bütün bilgileri birbirlerine gönderirler.

Yönetim Tıbbi ve İdari Kontrol Masraflarının Ödenmesi

Madde 23

Masraf Ödeme Sisteminin Tanımı

- (1) Diğer ülkenin Sigorta Kurumlarının isteği üzerine, ikamet veya geçici ikamet mahallindeki Yetkili Kurumlarca yapılan tıbbi kontrollerle idari kontrollerden ileri gelen masraflar, kontrolün yapılmasını isteyen Yetkili Kurumlarca karşılanır.
- (2) Anlaşma hükümlerinin uygulanması nedeniyle, ikamet veya geçici ikamet mahallindeki Yetkili Kurumlarca yapılan yönetim giderleri için de aynı hüküm uygulanır.
- (3) Bu masraflar, ödenen yardım tutarlarının belli bir oranda artırılması suretiyle, götürü olarak karşılanır.
- (4) Yardım tutarlarına uygulanacak artış yüzdesi, her ülkede yapılan yardımların toplam tutarı ile söz konusu masraflar arasındaki oran nazara alınarak iki ülkenin Yetkili Kurumları arasında anlaşma yoluyla tespit edilir.
- (5) Bununla beraber, Yetkili Kurumlar başka ödeme şekilleri üzerinde mutabık kalabilirler.

Madde 24

Masraf Ödeme Sisteminin Uygulanması

- (1) Anlaşmanın 11, 12, 14, 18, 27 ve 37'inci maddelerinin uygulanması İdari Düzenlemenin 23'üncü maddesinde öngörülen şartlarla yönetim, tıbbi, idari kontrol masrafları ve yol paraları vesair masrafların ödenmesine yol açar.
- (2) Bu masrafların olması halinde İdari Düzenlemenin 11'inci maddesinin uygulamasından elde edilen giderlerin toplam tutarına uygulanacak belirli bir artırma ile hesaplanır.

Masrafların Ödeme Usul ve Şekli

Madde 25

- (1) Sigortalıların bağlı oldukları ülkenin Yetkili Kurumları tarafından ikamet veya geçici ikamet mahallindeki Kurumlara ödenmesi gereken giderlerin tutarı, İdari Düzenlemenin 11'inci ve diğer ilgili maddelerde belirtilen oranlara göre hesaplanır.
- (2) Bir yıla ait tutarların tespitinde hesaba katılan çeşitli veriler belirlenince iki ülke arasındaki hesapların düzenlenmesine geçilir. Bu amaçla, gerekirse ertesi yılın sonundan önce Teknik Komisyon toplanabilir.
- (3) Bir önceki hesaplaşma sonucundan elde edilen giderler toplamı dikkate alınmak suretiyle, iki ülkenin Yetkili Makamları arasında mutabık kalınacak esaslara göre içinde bulunulan yıl için bir avans ödenebilir.
- (4) Avans veya kesin hesap sonucu olarak ödenecek meblağlara ilişkin fon transferleri, iki ülkenin İrtibat Kurumlarının aracılığı ile yapılır.
- (5) İki ülkenin Yetkili Makamları, ödeme konusu olan yardımların yükümlülüğünü üzerine almak üzere her ülkede Kurum veya Kurumlar gösterebilirler.

BÖLÜM V

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 26

- (1) Bir ülkenin Yetkili Kurumunca diğer ülkedeki hak sahibi kimselere ödenecek yardımlar, doğrudan doğruya Yetkili Kurum tarafından ve bu Kurumun uyguladığı mevzuatta öngörülen vadelerle ödenir.
- (2) Yetkili Kurum, para yardımlarını milletlerarası posta veya banka havalesiyle öder ve durumu bir defa için, ikametgahın bulunduğu ülkedeki Kuruma bildirir. Ancak, bu yardımlar, ikametgahın bulunduğu ülkedeki Yetkili Kurumca, sigortalının kayıtlı bulunduğu Yetkili Kurum adına (eğer bu Kurum mutabıksa) yapılabilir. Bu takdirde, Yetkili Kurum, ikametgahın bulunduğu ülkedeki Yetkili Kuruma yardımların miktarını, ödemenin yapılacağı tarih veya tarihleri ve yardımların azami süresini bildirir.
- (3) Yardımlar, hak sahiplerine, posta veya banka masrafları dolayısıyla bir kesinti yapılmaksızın ödenir.

Madde 27

İrtibat Kurumları Anlaşmanın uygulanması için gerekli belge ve diğer vesaiikle ilgili formüllerleri müştereken tespit ederler. Ayrıca bu İdari Düzenlemenin uygulanmasında tamamlayıcı idari tedbirleri müştereken alabilirler.

Madde 28

Bu İdari Düzenleme, Anlaşma ile aynı tarihte yürürlüğe girer ve Anlaşma yürürlükte kaldıkça mer'idir.

İşbu İdari Düzenleme Lefkoşa'da 19 Nisan 1989 tarihinde Türkçe olarak iki nüsha düzenlenmiştir.

Türk Tarafı ve K.K.T.C.Tarafı Protezler, büyük cihazlar ve büyük önemdeki diğer sağlık yardımlarının listesini aşağıdaki şekilde tespit etmişlerdir.

- (1) Protez, büyük tıbbi cihaz ve büyük önem taşıyan diğer sağlık yardımları, daimi ikamet yeri Kurumunca uygulanan mevzuatta öngörülen durumlar için gerekli oldukları ölçüde, aşağıdaki yardımlardan ibarettir.
 - a) Dayanıklı dokumadan mamül ortopedik korselerle her çeşit tıbbi munzam parçalar alet ve edavat dahil, protez cihazları ve ortopedik veya koruyucu cihazlar,
 - b) Ortopedik ayakkabılarla ortopedik olmayan yardımcı ayakkabılar,
 - c) Çene ve yüz protezleri, peruklar, (Türk Tarafı için geçerlidir.)
 - d) Göz protezleri, görüşü düzenleyici takma camlar, dürbün gözlükler ve teleskop gözlükler,
 - e) Sağırılarla ilgili cihazlar özellikle işitme ve ses cihazları,
 - f) Sabit ve oynak diş protezleri ile ağız boşluğu tıkaçıcı protezler, (K.K.T.C. tarafı için sadece iş kazalarında geçerlidir.)
 - g) Elle ve motorla çalışan küçük hasta arabaları,
 - h) Yukarıdaki bentlerde belirtilen tıbbi malzemelerin bakımı, onarımı ve yenilenmesi,
 - i) Kürler,
 - j) Bir huzur evinde, bir sanatoryumda veya hava koşulları bakımından sağlığa elverişli bir yerde,

Müdavi hekim raporuna veya benzeri durumlarda, ilgili kimsenin bulunduğu ülke mevzuatının gerektirdiği hallerde geçici ikamet yeri Kurumun kontrolör hekimin (müşavir hekim) raporuna göre geçici ikametnin 20 günden fazla süreceğinin anlaşıldığı hallerde veya geçici ikamet süresinin anılan hekimin önceden tespit ettiği duruma aykırı olarak 20 günden fazla süreceğinin saptanması halinde bir provantoryumda, tıbbi bakım ve tedavi yaptırılması.

- k) Yeniden işe alıştırma ve meslekte yeniden eğitime tedbirlerinin alınması,
- l) Önceden tespit olunan maliyetlerin K.K.T.C. için 500.000.- TL'nı Türkiye için 500.000.- TL'nı aşmaması kaydıyla, diğer her çeşit tıbbi tedbirler veya diğer her nev'i tıbbi, dişle veya cerrahi ile ilgili malzemeler,
- m) Hastaneye yatırma, (ayrıca hastaneye her giriş ve hastaneden her çıkış yetkili Kuruma bildirilecektir.)

- (2) Acil hallerde yeni kararın 1'inci paragrafında belirtilen yardımlardan birinin sağlanmasının ilgilinin hayatını ve sağlık durumunu tehlikeye koymadan ertelenmesinin mümkün olmaması halinde, yukarıdaki 1'inci paragrafta belirtilen yardımların sağlanması için gerekli olan izin talebi yerine acilliği haklı gösteren tıbbi nedenleri belirtilen bir rapor ikame olunur.

Bu kararın 1'inci paragrafının (a) ile (g) bentlerinde belirtilen malzemelerden birinin kazaen kırılması, bozulması veya tahribi halinde, acil durumun tespiti için, söz konusu malzemenin yenilenmesi gerektiğinin kanıtlanması yeterlidir.

EK: 3/5

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE MAKEDONYA ARASINDA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

İmza Tarihi: 06.07.1998

Resmi Gazete Tarihi: 12.03.2000

Resmi Gazete No: 23991

Yürürlük Tarihi: 01.07.2000

“Makedonya Cumhuriyeti” ile “Türkiye Cumhuriyeti” (Metnin devamında “Taraf” ülkeler olarak adlandırılacaklardır) aralarındaki sosyal güvenlik alanını kapsayan konuları düzenlemek amacıyla aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır.

BÖLÜM I GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Tanımlar

- (1) Bu Sözleşmenin uygulanmasında:
 - (1.1) “Ülke”

Türkiye bakımından, Türkiye Cumhuriyetini,
Makedonya bakımından, Makedonya Cumhuriyetini,
 - (1.2) “Mevzuat” Madde 2’de belirtilen kanunları, tüzükleri ve diğer mevzuatları,
 - (1.3) “Yetkili Makam” Türkiye bakımından, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile diğer ilgili Bakanlıkları,
Makedonya bakımından, Çalışma ve Sosyal Politika Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığını,
 - (1.4) “Yetkili Kurum” Madde 2’de belirtilen mevzuatın uygulanmasından sorumlu Kurum veya Kurumları,
 - (1.5) “Sigortalı” Madde 2’de belirtilen mevzuatlara tabi olan veya tabi olmuş kimseyi,
 - (1.6) “Sigortalılık Süresi” Prim veya kesenek ödenmiş olan ve ödenmiş sayılan süreyi,
 - (1.7) “Aile Ferdi” Tarafların kurumlarının uyguladığı mevzuatta tanımlanan veya öyle kabul edilen kimseyi,
 - (1.8) “İkamet” Sürekli ikamet yerini,
 - (1.9) “Geçici İkamet” Taraf ülkelerden birinde ikamet eden kimsenin diğer taraf ülkede geçici bulunduğu yeri,
 - (1.10) “Yardım” Tarafların kendi mevzuatlarına göre tanımlanan nakdi ve ayni yardımlar veya bağışları, ifade eder.

- (2) Bu maddede tanımlanmayan herhangi bir terim, uygulanacak mevzuatta kendisine atfedilen anlamı taşır.

Madde 2

Sözleşmenin Uygulanacağı Mevzuat

- (1) Bu Sözleşme aşağıdaki mevzuata uygulanır:
- (A) Türkiye bakımından:
- (1) İşçileri (Tarım işçileri dahil) kapsayan sosyal sigortalar (Hastalık, Analık, İş kazaları ile Meslek Hastalıkları, Malullük, Yaşlılık ve Ölüm) hakkındaki mevzuat,
 - (2) Devlet memur ve hizmetlilerini kapsayan T.C. Emekli Sandığı hakkındaki mevzuat, (Malullük, Yaşlılık ve Ölüm)
 - (3) Esnaf ve sanatkarlar ve diğer bağımsız çalışanlar ile tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar hakkındaki mevzuat, (Malullük, Yaşlılık ve Ölüm)
 - (4) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun Geçici 20'nci maddesine tabi sandıklarla ilgili mevzuat,
- (B) Makedonya bakımından:
- (1) Sağlık sigorta ve sağlık koruma,
 - (2) Emeklilik ve malullük sigortası,
 - (3) Çalışma sırasında kaza ve mesleki hastalığa kapılma sigortası,
 - (4) İşsizlik sigortası,
 - (5) Çocuklar için ek ödeme,
- (2) Bu Sözleşme, 3'ncü paragraf hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 1'inci paragrafta belirlenen mevzuatı değiştiren, ilaveler getiren, birleştiren veya yerine geçen kanun, tüzük ve diğer mevzuatlara da uygulanır.
- (3) Bir tarafın mevzuatında kişi ve hak kapsamını genişleten düzenlemeler, diğer tarafa üç ay içerisinde bildirilir. Bu bildirim, bildirim alındığı tarihten itibaren diğer tarafça üç ay içerisinde bir itirazda bulunulmadıkça bu Sözleşme kapsamında uygulanır.
- (4) Yeni bir sosyal sigorta koluna ilişkin mevzuat, Taraflar arasında bu maksatla Sözleşme yapılması şartıyla uygulanır.

Madde 3

Uygulamanın Kapsadığı Kişiler

Bu Sözleşme, bir veya her iki Taraf mevzuatına tabi olan veya tabi olmuş kimseler ile bunların iki ülkeden birinin uygulanan mevzuatının kapsamında bulunan aile fertlerine ve geride kalan hak sahiplerine uygulanır.

Madde 4

İşlem eşitliği

3'üncü maddede tanımlanan kimseler akit Tarafların mevzuatına göre hak ve yükümlülük bakımından eşit işlem görürler.

Madde 5

Yardımların İhracı

- (1) Bu Sözleşme dolayısıyla elde edilen yardımlar dahil, 3'üncü maddede tanımlanan herhangi bir kimseye bir Taraf mevzuatı uyarınca ödenecek yardımlar, o kimsenin diğer Taraf ülkesinde ikamet ediyor olması nedeniyle herhangi bir indirim, değişiklik, durdurma, iptal veya hacze tabi tutulamaz ve bu yardımlar diğer taraf ülkesinde de ödenir.
- (2) İlgilinin üçüncü bir ülkede ikamet etmesi durumunda da bu maddenin 1'inci paragraf hükmü uygulanır.

BÖLÜM II

UYGULANACAK MEVZUAT İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Madde 6

7. ve 8'inci maddelerde aksine hüküm bulunmuyorsa,

- (1) Bir Taraf ülkesinde istihdam edilen bir kimse o işle ilgili olarak, sadece o Tarafın mevzuatına,
- (2) Daimi olarak bir Taraf ülkesinde ikamet eden ve diğer Tarafın ülkesinde veya her iki taraf ülkesinde kendi hesabına kendi işinde çalışan bir kimse, o işle ilgili olarak sadece daimi ikamet ettiği Tarafın mevzuatına, tabi olur.

Madde 7

- (1) Bir Tarafın mevzuatına tabi olan ve işvereni tarafından diğer Taraf ülkesinde 24 ayı geçmeyecek bir süre için istihdam edilmek üzere gönderilen bir kimse, bu hizmetleri birinci Taraf ülkesinde yapıyormuş gibi sadece birinci Taraf ülkesinin mevzuatına tabi olur. Her iki Tarafın yetkili makamlarının önceden onayı ile bu 24 aylık süre, toplam olarak 60 ayı geçmemek kaydı ile uzatılabilir.
- (2) Taraf ülkelerden birinin topraklarında kendi nam ve hesabına çalışan bir kişi, kendi işini geçici olarak ikinci Taraf ülkenin topraklarında gerçekleştirmek üzere bu ülkeye gittiği takdirde, 24 aya kadar, birinci ülkede çalışıyor gibi hakkında birinci ülkenin mevzuatı uygulanır. Her iki tarafın yetkili makamlarının önceden onayı ile bu 24 aylık süre 60 ayı geçmemek kaydı ile uzatılabilir.

- (3) Taraf ülkelerin birinde merkezi olan hava, kara veya telekomünikasyon firmalarında çalışan birinin diğer Taraf ülkeye gönderilmesi halinde gönderen tarafın mevzuatı uygulanır.
- (4) Gemi mürettebatı ve gemide bulunan diğer görevliler, geminin taşıdığı bayrağın temsil ettiği Taraf ülke mevzuatına tabidirler.
- (5) Ülkelerden birinin diğer Taraf ülkesindeki şube veya temsilciliğinde istihdam edilen kişiler, şube veya temsilciliğin bulunduğu Taraf ülkenin mevzuatına tabidirler.
- (6) Bir Taraf ülkenin devlet ve kamu hizmetlerinde, resmi temsilciliklerinde veya buna mukabil kuruluşlarında istihdam edilen kimseler, vatandaşı olduğu tarafın mevzuatına tabi olurlar. Bu işyerlerinde istihdam edilen kimseler, diğer Tarafın vatandaşı iseler veya daimi olarak o ülkede ikamet etmekte iseler haklarında daimi ikamet ettikleri ülkenin mevzuatının uygulanmasını işe başladıkları tarihten itibaren üç ay içinde talep edebilirler.

Madde 8

Diplomatik ve Konsolosluk Temsilcilikleri

- (1) Diplomatik ve konsolosluk temsilciliklerinde çalışanlar ve bunlarla eşdeğer görülen kişiler ile buralarda yerel personel olarak görevli bulunan kişiler hakkında gönderildikleri hallerde, gönderen tarafın mevzuatı uygulanır.
- (2) Bir taraf ülkesinde, ülkeleri tarafından gönderilmeyen kişiler hakkında ise çalıştıkları taraf ülkenin mevzuatı uygulanır.
- (3) Maddenin 1 ve 2'nci bendinde belirtilenlerin dışında, diplomatik veya konsolosluk temsilciliğinin ülkesi vatandaşı olan kimseler veya daimi olarak ülkede ikamet eden kimseler taleplerine binaen, çalışmaya başlama tarihinden itibaren üç ay içinde taraf ülkelerden birinin mevzuatının uygulanmasını tercih edebilirler.

Madde 9

İstisnalar

İşçi ve işverenin müşterek talepleri esas alınarak her iki Tarafın yetkili makamları veya bu makamlar tarafından belirlenen yetkili kurumlarının muvafakatı ile Sözleşmenin 6'ncı ve 7'nci madde hükümlerine istisnalar getirilebilir.

BÖLÜM III

ÖZEL HÜKÜMLER

KISIM I

HASTALIK VE ANALIK YARDIMLARI

Madde 10

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

Taraflardan birinin mevzuatına göre hastalık ve analık yardımları hakkının doğması, korunması ve yeniden kazanılmasının, belirli sigortalılık sürelerinin tamamlanmasına bağlı olduğu hallerde, bir Tarafın yetkili kurumu, diğer Tarafın mevzuatına göre tamamlanmış sigortalılık sürelerini aynı zamana rastlamamak kaydıyla kendi mevzuatına göre tamamlanmış süreler gibi dikkate alır.

Madde 11

Sağlık Yardımlarından Yararlanma

- (1) Diğer Taraf ta ikamet eden veya geçici olarak bulunan ve bir Taraf mevzuatına göre yardım hakkını kazanmış olan sigortalı, sağlık yardım hakkına sahiptir. Bu yardım hakkı geçici veya devamlı bulunulan ülkenin kurumu tarafından bu kurumun mevzuatına göre, yetkili kurumun hesabına sağlanır.
- (2) İşverenleri tarafından belli bir işin icrası için geçici görevle diğer Taraf ülkesine gönderilen sigortalıların durumları tedaviyi gerektirdiği zaman iş merkezinin bulunduğu ülkenin Sosyal Güvenlik Kurumu hesabına, hastalık veya analık sigortası yardımlarından, hastaneye yatırılma dahil, yararlanırlar.
- (3) Taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı çalışan kimselerin geçici olarak diğer Taraf ülkesinde buldukları sırada, sağlık durumları derhal (acil) tedaviyi gerektirdiği zaman, kayıtlı buldukları ülkenin yetkili sosyal güvenlik kurumları hesabına hastalık sigortası yardımlarından, hastaneye yatırılma dahil, yararlanırlar.
- (4) 1'nci 2'nci ve 3'üncü paragraflarda belirtilen kimseler, diğer Taraf ülkesinde başlattıkları tedavilerini kayıtlı oldukları ülkede sürdürebilirler.
- (5) 1, 2, 3 ve 4'üncü paragraflarda yer alan hükümler sigortalı ile yaşayan veya ikamet eden ve sağlık yardımlarına müstahak olan sigortalının, aile fertleri için de geçerlidir.

Madde 12

- (1) Sigortalı bulunduğu Taraf ülke mevzuatına göre sağlık yardımına hak kazanmış olan kişinin, diğer Taraf ülkesinde ikamet eden aile fertleri, ikamet ettikleri ülkenin mevzuatına göre sağlık yardımlarından faydalanma hakkına sahip bulunmama şartı ile hastalık, analık sigortasıyla sağlanan sağlık yardımlarından faydalanırlar.

- (2) 1'inci fıkrada sözü edilen aile fertleri ikametgahlarını yetkili kurumun bulunduğu ülkeye naklettiklerinde veya geçici olarak bulduklarında sağlık yardımlarından, bu Taraf mevzuatındaki hükümlere göre faydalanırlar.
- (3) Sigortalının sağlık yardımlarına hak kazanıp kazanmadığı istihdam edildiği ülke mevzuatına göre tayin edilir.
- (4) Sigortalının diğer Tarafta ikamet eden aile fertleri, bu sigortalının çalıştığı ülkedeki mevzuata göre kazanılan sağlık yardımlarından yetkili kurum hesabına yararlanır.
- (5) Hak kazanma şartları, aile fertlerinin kimler olduğu ve yardımların süresi yetkili kurumun mevzuatına göre belirlenir.

Madde 13

Aylık Sahiplerinin Sağlık Yardımlarından Yararlanmaları

- (1) Her iki Taraf ülkenin mevzuatına göre aylık veya gelir bağlanmış olan kimseye sağlık yardımları sadece ikamet edilen ülkenin mevzuatına göre sağlanır.
- (2) Taraplardan yalnız birinin mevzuatına göre aylık veya gelir bağlanmış olan bir kimse, diğer Taraf ülkesinde ikamet ettiği takdirde, sağlık yardımları, aylığı ödeyen ülkenin yetkili kurumunun nam ve hesabına ikamet mahallindeki kurumca sağlanır.
- (3) Maddenin 1'inci paragrafında belirtilen kimselerin diğer Taraf ülkesinde geçici ikametlerinde, derhal (acil) yardım yapılmasını gerektirdiği zaman, daimi ikamet edilen ülkenin yetkili kurumu hesabına olmak kaydıyla, sağlık yardımlarından yararlanırlar.
- (4) 1, 2 ve 3'üncü paragraflarda yer alan hükümler, aylık sahibinin aile fertleri için de geçerlidir.
- (5) Bu yardımlara hak kazanılıp, kazanılmadığı ile yardımların süresi ve aile fertlerinin tespiti, aylık veya gelir ödeyen ülkenin yetkili kurumunca, yardımların kapsamı ve ifa şekli ise ikamet mahallindeki yetkili kurumca tespit edilir.

Madde 14

Sağlık Yardım Masraflarının Ödenmesi

Bu Sözleşmenin 11, 12, 13, 20 ve 22'nci maddelerinde öngörülen hallerde yapılan sağlık yardım masrafları, ilgilinin kayıtlı bulunduğu kurum tarafından, yardımları yapan ülkenin sosyal güvenlik kurumuna, İdari Anlaşma ile tespit edilecek usul ve esaslar dahilinde ödenir.

Madde 15

Protezler ve Önemli Sağlık Yardımları ile Para Yardımları

- (1) Protezler ve diğer önemli sağlık yardımları, 11'nci madde ile kapsanan ilgilinin hayatı ve sağlığı tehlike içinde olduğu (acil) haller dışında yetkili kurumun iznine tabidir. Usul ve esaslar İdari Anlaşma ile belirlenir.

- (2) Para yardımlarının (günlük ödeneklerin) ödenmesi 11'nci maddede belirtilen durumlarda ilgilinin kayıtlı bulunduğu kurumun mevzuatına göre sağlanır.
- (3) Taraf ülke mevzuatında sigortalıya yapılacak parasal yardımların aile fertlerinin sayısına göre belirlenmesi hükmü varsa, diğer Taraf ülkesinde ikamet eden aile fertleri de dikkate alınır

Madde 16

Analık Yardımları

- (1) Bir kadın sigortalının bir veya her iki Taraf mevzuatına göre analık yardımlarından faydalanma hakkına sahip olması halinde, bu kimse hakkında, gerekirse 10 uncu maddeye göre birleştirilen sigortalılık süreleri de nazara alınmak suretiyle, yalnız doğumun vuku bulduğu ülkede yürürlükte olan mevzuat hükümleri uygulanır.
- (2) Erkek sigortalının sigortalı olmayan eşi de analığı halinde sağlık yardımlarından yararlanır.
- (3) Analık yardımlarına hak kazanan bir kimseye yapılan sağlık yardımları, duruma göre bu Sözleşmenin 11 ve 12'nci maddelerindeki esaslar çerçevesinde karşılanır.

KISIM II

MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM YARDIMLARI

Madde 17

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

- (1) Bir Taraf mevzuatına göre yardıma hak kazanılması, korunması veya tekrar yardıma hak kazanılması sigortalılık süresiyle ilgili ise, Tarafların yetkili kurumu gerektiğinde bu Sözleşmede aksi öngörülmedikçe, diğer Taraftaki sigortalılık sürelerini aynı zamana rastlamamak kaydı ile kendi mevzuatına uygun olarak kabul eder.
- (2) Maddenin 1'nci paragrafının uygulanmasına rağmen yardıma hak kazanmayan bir kimse hakkında ilgili kurum, Tarafların sosyal güvenlik sözleşmesi imzalamış olduğu bir üçüncü ülkedeki sigortalılık sürelerini de birleştirir.
- (3) Taraflardan birinin mevzuatı gereğince sigortalı olarak ilk işe girme, yardımcı koruma veya tekrar yardıma hak kazanma peşinen sigortalı olma süreleri veya diğer hususlarla şartlandırıldığı takdirde, diğer Taraftaki süreler ve ilk işe girme esas alınır.

Madde 18

12 Aydan Az Olan Sigortalılık Süreleri

- (1) Bir Taraf ülke mevzuatı gereğince dikkate alınması gereken sigortalılık süresi 12 aydan az ise, sadece bu sigortalılık süresi ile yardıma hak kazanma durumları hariç, bu süreler için yardım yapılmaz.

- (2) Maddenin 1'nci paragrafında belirtilen ve bir Tarafın ilgili kurumca sigortalılık süresi olarak kabul edilmeyen süreler, diğer Tarafın ilgili kurumun, ilgilinin yardıma hak kazanma, yardım hakkını koruma veya tekrar yardıma hak kazanma ve yardım miktarının tespiti bakımından, gerekirse bu süreyi kendi mevzuatına göre geçmiş gibi dikkate alır.

Madde 19

Yardımların Hesaplanması

- (1) Bir Tarafın mevzuatı gereğince 17'nci madde uygulanmadan bir yardım hakkı doğuyorsa, bu tarafın yetkili kurumu sadece kendi mevzuatı gereğince geçen sigortalılık sürelerini göz önünde bulundurarak yardımı tespit eder.
- (2) 1'inci fıkraya göre yardım hakkının mevcut olmaması halinde 17'nci maddeye göre sigortalılık süreleri dikkate alınarak yardımlar şöyle hesaplanır.
17'nci maddenin uygulanmasıyla ilgili kurum, toplam sigortalılık sürelerini kendi mevzuatı gereğince geçmiş gibi hesaplar. Bundan sonra hesaplanmış toplam süreden sadece kendi mevzuatına göre geçen süreyi nazara alarak yardımın miktarını belirler.
- (3) Tarafların mevzuatlarında aylığın azaltılması, durdurulması veya kesilmesi ile ilgili hükümler varsa, bu hüküm Sözleşmenin uygulanmasında da nazara alınır.

KISIM III

İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI

Madde 20

Yardımlar

- (1) Sigortalı olduğu süre içinde iş kazası geçiren veya meslek hastalığına tutulan bir sigortalı yardımlardan Sözleşmenin III. Bölüm 1.Kısım hükümlerine uygun olarak sigortalı olduğu Tarafın mevzuatına göre yararlanır.
- (2) Taraflardan birinin bir iş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan bir kimse, ikametgahını diğer Taraf ülkesine naklettiği zaman, kayıtlı bulunduğu yetkili kurumun iznini almak şartıyla bu yardımlardan yararlanmaya devam eder. Bu izin ilgili sağlık kuruluşu raporuna istinaden ve yetkili kurumun muvafakatı ile uzatılabilir.
- (3) Bir kimse ikametgahını diğer Tarafa naklettikten sonra iş kazası veya meslek hastalığının teşhisinde, daha önce kayıtlı bulunduğu kurumun muvafakatıyla, bu kurum hesabına iş kazaları ve meslek hastalıkları sigortasının sağlık ve tedavi yardımlarından yararlanmaya hak kazanır.
- (4) 1,2, 3'üncü paragraflarda öngörülen yardımlar, yetkili kurumun hesabına, geçici olarak bulunduğu Tarafda geçerli olan mevzuata göre verilir.

- (5) Yukarıdaki fıkralarda öngörülen protez, daha büyük cihaz ve daha önemli sağlık ve para yardımları 15 inci madde hükümlerine göre karşılanır.

Madde 21

Bir Tarafın mevzuatına göre, bir iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meydana gelen daimi iş göremezlik derecesinin tayininde, diğer Taraf mevzuatına göre evvelce vukua gelmiş olan iş kazaları ve meslek hastalıkları da, kendi mevzuatına göre vukua gelmiş gibi nazara alınır. İlgiliye verilecek yardımların belirlenmesinde 23'üncü maddenin 2 nci paragraf hükümleri kıyasen uygulanır.

Madde 22

Meslek Hastalıkları İle İlgili Yardımlar

Meslek hastalığına uğrayan kimse, her iki Tarafın ülkesinde söz konusu hastalığa sebep olabilecek bir işte çalışmış ise, sigortalıya veya ölümü halinde hak sahiplerine yapılacak yardımlar, sözkonusu işin en son icra edildiği Tarafın mevzuatına göre, ilgili bu mevzuatın öngördüğü şartları yerine getirmiş olması kaydı ile sağlanır.

Madde 23

Taraflardan birinin mevzuatına göre meslek hastalığından dolayı yardım yapılmış olan bir sigortalının, diğer Taraf ülkesinde ikamet ettiği sırada bu hastalığın ağırlaşması halinde, aşağıdaki kurallar uygulanır.

- (1) Sigortalı, yeni ikamet ettiği ülkede meslek hastalığının meydana gelmesine veya ağırlaşmasına sebep olabilecek bir işte çalışmamış ise, sigortalının ilk ülkede kayıtlı bulunduğu kurum, ağırlaşmayı da hesaba katarak, kendi mevzuatına göre gerekli yardımları yapar.
- (2) Sigortalı, yeni ikamet ettiği ülkede böyle bir işte çalışmış ise, ilk ülkedeki kayıtlı bulunulan kurum, ağırlaşmayı hesaba katmaksızın, kendi mevzuatına göre yapılacak yardımları üzerine alır; yeni ikametgahın bulunduğu ülkede kayıtlı bulunulan kurum, sigortalıya kendi mevzuatına göre tayin edilen ve ağırlaşmadan sonra ödemesi gereken yardım tutarı ile ağırlaşmadan önce hastalık kendi ülkesinde meydana gelmiş olsaydı ödeyeceği yardım tutarı arasındaki farka eşit bir ek yardım öder.

KISIM IV

ÇOCUKLAR İÇİN EK ÖDEME

Madde 24

Yardımların Belirlenmesi

- (1) Çocuklar için ek ödeme hakkı, diğer Taraf ta ikamet eden çocuklar dahil, kişinin sigortalı olduğu ülke mevzuatı gereğince tespit edilir.

- (2) Çocuklar için ek ödeme hakkı, her iki Taraf mevzuatınca hak kazanılıyor ise sadece çocuğun ikamet ettiği Tarafın mevzuatı uygulanır.
- (3) Bu maddenin 1 ve 2'nci fıkrasında belirtilen hükümler, emekli maaşı alanlar için de geçerlidir.

KISIM V

İŞSİZLİK YARDIMLARI

Madde 25

İşsizlik Yardımları için Gerekli Koşullar

İşsizlik yardımları, sigortalının çalışmakta olduğu ülkede uygulanmakta olan mevzuat çerçevesinde yapılır. Yardımın belirlenmesinde diğer Taraf ta geçen sigortalılık süreleri dikkate alınarak kendi mevzuatında öngörülen koşul, biçim ve usullere göre sağlanır.

BÖLÜM IV

TIBBİ KONTROL

Madde 26

Taraf ülkelerin birinde yaşayan veya bulunan kimselerin iş göremezlik durumlarının belirlenebilmesi için bir Taraf mevzuatına göre öngörülen tıbbi kontroller, yetkili kurumun talebi üzerine ve yetkili kurumun hesabına, ilgilinin yaşadığı kurumca yapılır.

Eğer tıbbi kontroller, her iki Tarafın mevzuatlarının uygulanması için yapılıyorsa ilgilinin ikamet ettiği veya geçici olarak bulunduğu kurum tarafınca yapılır ve kurumca masrafları karşılanır.

BÖLÜM V

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 27

İdari Anlaşma

Bu Sözleşmenin uygulanması ile ilgili her türlü usul ve esaslar, taraflar arasında yapılacak İdari Anlaşma ile belirlenir.

Madde 28

Bilgi Değişimi ve Karşılıklı Yardım

- (1) Bu Sözleşmenin uygulanmasından sorumlu yetkili makam ve kurumlar:
 - 1.1 Mevzuatların izin verdiği ölçüde, bu Sözleşmenin uygulanması için gerekli her türlü bilgiyi birbirlerine bildirirler;

- 1.2. Bu Sözleşme veya bu Sözleşmenin uygulandığı mevzuat uyarınca herhangi bir yardımın ödenmesi veya bu yardıma hak kazanmanın tespiti ile ilgili olarak, kendi mevzuatlarının uygulanması ile ilgiliymiş gibi, birbirlerine yardımcı olurlar; ve
- 1.3 Mümkün olan en kısa zamanda, bu Sözleşmenin uygulanması için alınan tüm önlemleri veya Sözleşmenin uygulanmasını etkilemesi halinde, kendi mevzuatlarındaki değişiklikleri birbirlerine bildirirler.
- (2) Bu maddenin (1.2) fıkrasında işaret edilen yardım, belirli masraf türlerinin geri ödenmesi için 27'nci maddede uygun olarak yapılan İdari Anlaşmada yer alan özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, ücretten muaf olarak sağlanır. Bir Tarafın yetkili kurumu diğer Tarafın yetkili kurumundan ödemeyi istediğinde, A.B.D. Doları (\$) olarak ödenecek miktarı bildirir. Bunun üzerine, ikinci kurum bu miktarı, birinci kuruma öder.
- (3) Bir Tarafın mevzuatı uyarınca açıklanması gerekmedikçe, bu Sözleşmeye göre bir Tarafça diğer Tarafa bir kimse hakkında gönderilen herhangi bir bilgi gizlidir. Bu bilgiler sadece bu Sözleşmenin uygulandığı mevzuatın yürütülmesi amacıyla kullanılır.
- (4) Taraflardan birinin bir sigorta vakasından dolayı üçüncü bir kimseden olan tazminat alacağına, bu şahsın diğer Taraf ülkesinde ikamet etmesi halinde o ülkenin yetkili kurumu aracılığı ile talebinin ilgiliye tebliğ edilmesi ve sonuçlarının bildirilmesi hususunda bir talepte bulunma halinde, diğer Taraf yetkili kurumu gereken işlemi yaparak bu talebi yerine getirir ve talepte bulunan Tarafın yetkili kurumuna bilgi verir.

Madde 29

Vergi, Ücret ve Harçlardan Muafiyet veya İndirim

Bir Tarafın, mevzuatının uygulanması için gerekli herhangi bir belge veya dokümanın hazırlanması ile ilgili olarak o Tarafın mevzuatınca hükme bağlanmış bulunan vergiler, konsolosluk ücretleri veya idari harçlardan muafiyet veya bunlarla ilgili herhangi bir indirim, diğer Taraf mevzuatının uygulanması ile ilgili gerekli belge ve dokümanları da kapsar. Sözleşmenin uygulanması için gereken herhangi bir belge, diplomatik veya konsolosluk yetkililerinin onayından veya benzer formalitelerden muafır.

Madde 30

Haberleşme Dili

Bu Sözleşmenin uygulanması için Tarafların yetkili makamları ve kurumları Türkçe ve Makedonca haberleşirler.

Madde 31

Talep, Bildiri ve İtirazların Sunulması

- (1) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre, o Tarafın yetkili makam veya kurumuna yasal süresi içinde yapılmış olan bir yardımın ödenmesi veya

yardım hakkının belirlenmesine ilişkin talep, bildiri veya itiraz, diğer Tarafın yetkili makamına ve kurumuna sunulmuş gibi kabul edilir. Aynı husus, diğer konulara ilişkin dilekçeler ile beyannameler ve itirazlar için de geçerlidir.

- (2) Bir Taraf mevzuatı uyarınca yapılan yardım talebi, diğer tarafın mevzuatı uyarınca muadil bir yardım için talep olarak kabul edilir.
- (3) 1 ve 2'nci Paragrafın uygulandığı herhangi bir durumda, talep, bildiri veya itirazın sunulduğu yetkili makam veya kurum, bunu geciktirmeksizin diğer Tarafın yetkili makam veya kurumuna iletir.

Madde 32

Yardımların Ödenmesi

Bir Tarafın yetkili kurumu, bu Sözleşmeye göre doğan parasal yükümlülüklerini kendi para birimi ile ödeyerek yerine getirir.

Madde 33

Anlaşmazlıkların Çözümü

- (1) Tarafların yetkili makamları, Taraflar arasında bu Sözleşmenin yorumu ve tatbiki nedeni ile çıkacak tüm anlaşmazlıkları müzakere yolu ile halletmeye çalışırlar.
- (2) Bir anlaşmazlığın bu şekilde altı ay içinde giderilmesi mümkün olmazsa, bu durumda anlaşmazlığın çözümü Taraflardan birinin müracaatı üzerine aşağıdaki şekilde oluşturulacak olan bir hakem heyetine devredilir.
 - 2.1 Sözleşmeye Taraf olan her ülke, anlaşmazlığın hakem heyeti tarafından giderilmesi ile ilgili müracaatın eline geçmesinden itibaren bir ay içinde bir hakem tayin eder. Bu şekilde tayin edilen iki hakem, hakemini son olarak atayan ülkenin bu atamayı bildirmesinden itibaren iki ay içinde üçüncü bir devletin uyruğundaki bir kişiyi üçüncü hakem olarak seçer.
 - 2.2 Sözleşmeye Taraf olan devletlerden birinin tespit edilen süre içinde hakem tayin etmemesi durumunda, diğer Taraf Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanına başvurarak, hakem tayin etmesini ister. Tayin edilen iki hakemin atanacak üçüncü hakemin seçimi konusunda mutabakata varamamaları halinde, aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulur.
 - 2.3 Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanının Sözleşmenin Tarafı olan devletlerden birinin uyruğunda olması halinde, bu madde ile kendisine verilen görevler mahkemenin başkan yardımcısına ya da aynı uyruktaki olma durumunun söz konusu olmadığı en yüksek dereceli hakime devredilir.
- (3) Hakem heyeti oy çokluğu ile karar verir. Heyetin kararları her iki devlet için de bağlayıcı niteliktedir. Sözleşmeye taraf olan her devlet kendisi tarafından atanan hakemin masraflarını karşılar. Diğer masraflar Sözleşmeye taraf olan ülkelerce eşit oranda karşılanır. Hakem heyeti çalışma usullerini kendisi belirler.

BÖLÜM VI

GEÇİCİ VE NİHAİ HÜKÜMLER

Madde 34

Geçici Hükümler

- (1) Bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tamamlanmış herhangi bir sigortalılık süresi, bu Sözleşme uyarınca bir yardım hakkının tespitinde dikkate alınır.
- (2) Bu Sözleşme yürürlüğe girdiği tarihten önceki bir süre için bir yardım ödenmesi hakkını vermez.
- (3) 2'nci fıkra hükmü saklı kalmak üzere, toptan ödeme yardımları hariç herhangi bir yardım; bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önce vuku bulmuş olaylar için de uygulanır. Ancak, kazanılan haklar Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde yapılan yazılı başvurularda Sözleşmenin yürürlük tarihinden, iki yıldan sonra yapılan başvurularda ise talep tarihini takip eden aybaşından geçerli olmak üzere ödenir.

Madde 35

Sözleşmenin Yürürlüğe Girmesi ve Feshi

- (1) Taraflardan her biri diğer Tarafa Sözleşmenin yürürlüğe girmesi için gerekli iç mevzuatın tamamlandığını bildirir. Sözleşme, son bildirim takip eden ikinci ayın birinci günü yürürlüğe girer.
- (2) Sözleşme yürürlüğe girdiği tarihten itibaren uygulanır. Ancak Sözleşme, Taraflardan birinin diğer Tarafa yaptığı bildiri ile feshedilebilir. Fesih, bildiri tarihini izleyen altıncı ayın sonunda geçerlilik kazanır.
- (3) Eğer Sözleşme sona ererse, Sözleşme hükümleri uyarınca kazanılmış olan haklar devam eder ve Sözleşme uyarınca sonuçlandırılmamış talepler hakkında karar vermek üzere müzakerelere girilir. Anlaşma sağlanamaması halinde halledilmeyen taleplere ilişkin esaslar 33'üncü madde hükmü çerçevesinde çözümlenir.

Bu Sözleşme, 7 Temmuz 1998 tarihinde Üsküp'te her iki metin eşit derecede geçerli olmak üzere, Türkçe ve Makedonca dillerinde düzenlenmiş ve imzalanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE MAKEDONYA CUMHURİYETİ ARASINDAKİ SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN İDARİ ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti ile Makedonya Cumhuriyeti arasında 6 Temmuz 1998 tarihinde Üsküp'te imzalanan Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin (aşağıda "Sözleşme" olarak adlandırılmıştır.) 27'nci maddesi hükmüne istinaden her iki Tarafın Yetkili Makamları aşağıdaki hususlarda mutabakata varmışlardır.

BÖLÜM I GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Tanımlar

Bu Anlaşmada, Sözleşmenin 1 inci maddesinde geçen tanımlar aynı manada kullanılmıştır.

Madde 2

Sözleşmeyi Uygulayacak İrtibat Büroları

- (1) Sözleşmenin 2'nci maddesinde sayılan mevzuatların uygulanması ile ilgili İrtibat Büroları şunlardır.
 - A) Türkiye bakımından;
 - a) İşçileri (tarım işçileri dahil) kapsayan mevzuat ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20'nci maddesine tabi sandıklarla ilgili mevzuat için: Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü – ANKARA
 - b) Devlet Memur ve hizmetlileri hakkındaki mevzuat için; T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü – ANKARA
 - c) Esnaf ve sanatkarlar ve diğer bağımsız çalışanlar ile tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar hakkındaki mevzuat için: Bağ-Kur Genel Müdürlüğü - ANKARA
 - B) Makedonya Bakımından;
 - a) İş Kazaları ve mesleki hastalıklar dahil olmak üzere sağlık sigortası ve sağlığın korunması için; Sağlık Sigorta Fonu
 - b) İş Kazaları ve mesleki hastalıklar dahil olmak üzere emeklilik ve malullük sigortası için; Makedonya Emeklilik ve Malullük Fonu
 - c) İşsizlik ve çocuk ek ödemeleri için: Çalışma ve Sosyal Politika Bakanlığı
- (2) İrtibat büroları bu İdari Anlaşma ile belirlenen ödevlerin uygulanması ile görevlidirler. Sözleşmenin uygulanmasında aralarında işbirliği yaparlar, yetkili organlara, kurumlara doğrudan başvurabilirler. Sözleşmenin uygulanması sırasında irtibat büroları yardımcı olurlar.

- (3) Birinci fıkraya ile öngörülen irtibat büroları sözleşmenin uygulanması için iki dilde formüller belirlerler.

Madde 3

Yardımların Ödenmesi

Sözleşmenin 5'inci maddesinde sayılan yardımlar doğrudan sigortalı ve hak sahiplerine ödenir.

BÖLÜM II

UYGULANACAK MEVZUATLA İLGİLİ HÜKÜMLER

Madde 4

Sigortalılık Belgesinin Verilmesi

Sözleşmenin 7'nci maddesinin 1, 2, 3, 4'üncü fıkraları ve 6'ncı fıkrasının 1'inci cümlesi ile 8'inci maddesinin 1'inci fıkrasının uygulanmasında sigortalı gönderilmiş olduğu Taraf Ülkenin Yetkili Kurumlarına kendisini gönderen Taraf Ülke mevzuatının uygulanacağını gösteren bir belge ibraz eder. Bu belge:

- Türkiye'de; Sigortalının en son tabi olduğu mevzuatın uygulanması ile görevli irtibat bürosu,
- Makedonya'da; Sağlık Sigorta Fonunun Bölgesel Ofisi, tarafından verilir.

Madde 5

Tercih Hakkı

- Sözleşmenin 7'nci maddesinin 6'nci fıkrasının ikinci cümlesi ile 8'inci maddesinin 3'üncü fıkrasında sözü edilen kişilere tanınan tercih hakkı, işçinin çalışmaya başladığı tarihten itibaren 3 aylık süre içinde kullanılabilir. Halen çalışmakta olanlar için bu süre Sözleşmenin yürürlük tarihinden itibaren başlar.
- Tercih talebi, işçinin tercihini Yetkili Kuruma bildirdiği ayı takip eden ayın birinci gününden itibaren geçerlidir.

BÖLÜM III

ÖZEL HÜKÜMLER

KIŞIM I

HASTALIK VE ANALIK YARDIMLARI

Madde 6

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

Sözleşmenin 10'uncu maddesinin uygulanmasında ilgili, Taraf Ülke mevzuatına göre geçen sigortalılık sürelerini gösterir bir belge ibraz eder veya gerektiğinde bu belge, diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumundan talep edilir.

Madde 7

Sağlık Yardımlarından Yararlanma

- (1) Sözleşmenin 11, 12, 13, 16 ve 20'nci maddelerinin uygulanması için talepte bulunan ilgili, hak sahibi olduğunu gösterir Yetkili Kurumdan aldığı belgeyi ikamet yada geçici ikamet ettiği yerdeki kuruma ibraz etmekle yükümlüdür.
Başvuruda bulunan kişi belge ibraz edemediği takdirde Yetkili Kurum, ikamet yada geçici ikamet ettiği yerin yardımları sağlayan kurumunun talebi üzerine bu belgeyi verir.
- (2) İkamet yada geçici ikamet edilen yerin kurumu, diğer taraf ülke mevzuatına göre sağlık yardımlarına hak kazanmış olan sigortalıya kendi sigortalısıymış gibi sağlık yardımlarını sağlamakla yükümlüdür ve işgöremezlik durumunun saptanması halinde ise, bu durumu sigortalının kayıtlı bulunduğu Yetkili Kuruma geciktirmeksizin bildirir.
- (3) Sigortalının hastanede yatarak tedavi edilmesinin gerektiği durumlarda ikamet yada geçici olarak ikamet edilen yerin kurumu hastaneye kabul edildiği tarihi, tedavinin öngörülen süresini ve hastaneden taburcu edileceği günü gecikmeksizin, Yetkili Kuruma bildirmekle yükümlüdür.
- (4) Sözleşmenin 11'inci maddesinde sayılan kişilerin sağlık yardımlarına hak kazanma koşulları, aile fertlerinin kimler olduğu ve yardımların süresi, geldiği Taraf Ülke Yetkili Kurumunun mevzuatına göre bu belgede belirtilir.

Madde 8

Protez ve Önemli Sağlık Yardımları ile Para Yardımları

- (1) Sözleşmenin 15'inci maddesinin 1'inci fıkrasında belirtilen ve kendi mevzuatında öngörülen yardımlardan yararlanma onayı, akit devletin ulusal parasıyla ifade edilmek üzere, değeri 300 Alman Markını (DM) geçmesi durumunda iki dilde düzenlenmiş formun onaylanması ile sağlanır.

- (2) Acil haller dışında Yetkili Kurumun onayı alınmaksızın yapılan yardımların masrafları ödenmez.
- (3) Para yardımları Yetkili Kurumca doğrudan sigortalıya ödenir.

Madde 9

Gerçek Bedeller Üzerinden Yapılacak Sağlık Yardım Masraflarının Ödenmesi

- (1) Sözleşmenin 11'inci maddesi, 13'üncü maddenin 3'üncü fıkrasında belirtilen aylık sahipleri ile bunların 13'üncü maddenin 4'üncü fıkrasında belirtilen aile fertleri, 15, 20, ve 26'nci maddelerine göre yapılan sağlık yardım masrafları fiili tutarlar üzerinden ödenir.
- (2) Ödemeye ilişkin formüllerler hazırlanacak listeler ile birlikte 6 ayda bir talebi yapan Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderilir. Bu Kurum, dokümanları aldığı tarihten itibaren 3 ay içinde talep edilen masraftan öder.

Madde 10

Götürü Bedeller Üzerinden Yapılacak Sağlık Yardım Masraflarının Hesaplanması ve Ödenmesi

- (1) Sözleşmenin 12'nci maddesi ile 13'üncü maddesi 2'nci fıkrasında belirtilen aylık sahipleri ve bunların 13'üncü maddenin 4'üncü fıkrasında belirtilen aile fertleri için yapılan sağlık yardım masrafları her takvim yılı için götürü tutar üzerinden hesap edilir.
- (2) Götürü tutar aşağıdaki yöntemle göre hesaplanır:
Bir Taraf Ülkesinin bir takvim yılı içerisinde yapacağı toplam sağlık masrafları, yardımlardan yararlanan kişilerin toplam sayısı ve 12 sayısı ile bölünür. Bu şekilde elde edilen tutar ortalama aile katsayısı ile çarpılır ve aylık götürü miktar tespit edilir.
- (3) Aile katsayısı aşağıda belirtilen yöntemle göre hesaplanır:
Kurumların istatistikî verileri esas alınarak sağlık yardımlarından yararlanan toplam aile fertleri sayısı yardımlardan yararlanan toplam sigortalı sayısına bölünür. Elde edilen sayıya 1 eklenir. Bulunan sonuç aile katsayısıdır. Bu işlemin yapılmasında tam sayı ve sonra gelen iki rakam dikkate alınır.
- (4) Götürü masrafların belirlenmesinde dikkate alınacak ay sayısının tespitinde, hakkın başlangıcını gösteren tarihi içine alan takvim ayı tam ay olarak alınır. Hakkın sona erdiği ay ise, hakkın ayın son gününde sona ermesi durumu hariç dikkate alınmaz.
- (5) Hakkın sona ermesinin bildirilmesi, hakkın sona erdiği tarihten 30 günden fazla ise götürü tutarın hesaplanması sırasında hakkın sona ermesi ile ilgili bildirim alındığı tarih esas alınır.
- (6) Aylık götürü miktar ile hesaplamalara esas alınacak veri ve belgeler geçen yıla ait olmak üzere en geç yürürlükteki yılın ilk 6 ayı sonuna kadar Yetkili Kuruma ulaştırılır. Bununla birlikte Yetkili Kurum diğer Taraf Ülke Kurumuna, tespit

edilen formlarla geçen takvim yılında sözleşme gereği sağlık yardım hakkına sahip olan kişilerin üstesini de gönderir. Geciken talepler, bir sonraki yılın hesap döneminde gönderilir.

- (7) Götürü tutara ilişkin yapılan hesaplaşmalarda meydana gelen itirazların sonuçlandırma süresi, hesaplaşmanın ilk gönderildiği tarihten itibaren 3'üncü yılın sonunda biter.

Madde 11

Ödemenin Şekli

Bir Taraf Ülkenin Yetkili Kurumu diğer Tarafın Yetkili Kurumundan gerçek ve götüre usule göre yapılan sağlık yardım masraflarını talep ettiğinde aşağıdaki yöntem uygulanır:

Yapılan sağlık yardım masrafları ait olduğu hesaplaşma yılının 1 Temmuz tarihi esas alınarak DM kurundan tespit edilir. Talebi alan Taraf Ülke Yetkili Kurumu toplam miktarın % 90'mı talebi aldığı tarihten, itibaren en geç bir ay içinde, kalan % 10'luk kısmı ise incelemenin tamamlanmasından sonra DM veya karşılığı alacaklı ülkenin para birimiyle öder. ödemeler kurumların alacaklarından karşılıklı olarak mahsup edilebilir.

KISIM II

MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM YARDIMLARI

Madde 12

Yardımların Ödenmesi

Sözleşmenin 19 uncu maddesinin 1 inci ve 2'nci fıkralarına istinaden hesaplanan yardımlar, ilgililerin diğer Taraf Ülkesinde, yada üçüncü bir Ülkede ikamet etmeleri durumunda da, Kurumların uygulamakta oldukları mevzuatta öngörülen sürelerde milletlerarası posta veya banka havalesi ile yapılır.

KISIM III

İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI

Madde 13 Yardımlar

Sözleşmenin 20'nci maddesinin uygulanmasında sigortalı, iş kazası ve meslek hastalıkları sigortasından sağlık ve tedavi yardımlarına hak kazandığını belirten belgeyi, diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumuna ibraz etmelidir.

Böyle bir belgenin, sigortalı tarafından ibraz edilememesi durumunda, bu belge Taraf Ülke Yetkili Kurumunca, diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumundan istenir.

KISIM IV

ÇOCUKLAR İÇİN EK ÖDEME

Madde 14

Aile Durum Belgesi

Sözleşmenin 24'üncü maddesine göre çocuklar için ek ödeme hakkının gerçekleşmesi için talepte bulunan kişi Yetkili Sigorta kurumuna irtibat bürosunun ek olarak tespit edeceği gerekli belgeler ile birlikte talepte bulunmakla yükümlüdür.

KISIM V

İŞSİZLİK YARDIMLARI

MADDE 15

İşsizlik Yardımı İçin Gerekli Koşullar

İşsizlik yardımının belirlenmesinde, diğer Taraf Ülkede geçen sigortalılık süreleri aynı zamana rastlamamak koşulu ile birleştirilir.

BÖLÜM IV

TIBBİ KONTROL

Madde 16

Kontrol Muayenesi

Yetkili Kurumun talebi üzerine, daimi veya geçici olarak ikamet edilen Ülkenin Yetkili Kurumu, ilgilinin tıbbi kontrolünü yaptırarak sonuçlarını en kısa sürede Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderir.

BÖLÜM V

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 17

Taleplerin Yapılması

- (1) Sözleşmenin 17, 18, 19, ve 21'inci maddelerinin uygulanmasında, sigortalı talebini ikamet ettiği Ülkedeki Yetkili Kuruma yapar. Bu Kurum, vakit geçirmeksizin ilgili belgelerle birlikte, Ülkesinde geçen sigortalılık sürelerini de belirterek talebi, diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderir.
- (2) Talebi alan Kurum, en kısa sürede ülkesinde geçen sigortalılık sürelerini gereği halinde ilk Kuruma iletir. Her iki Taraf Ülke Yetkili Kurumları, sigortalı hakkında aldıkları kararları karşılıklı olarak birbirlerine bildirirler.

- (3) Sözleşmenin 31'inci maddesine istinaden yapılacak itirazlar, ilgili Kuruma yapılabileceği gibi, ikamet edilen Ülkenin Yetkili Kurumuna da yapılabilir. Bu Kurum, itirazı ekleri ile birlikte en kısa sürede diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderir.

BÖLÜM VI

SON HÜKÜM

Madde 18

Yürürlük

Bu İdari Anlaşma, Sözleşme ile birlikte yürürlüğe girer.

Bu İdari Anlaşma, 21 Ağustos 1998 tarihinde İstanbul'da, her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, Türkçe ve Makedonca düzenlenmiş ve imzalanmıştır.

EK: 3/6

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE AZERBAYCAN ARASINDA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

İmza Tarihi: 17.07.1998

Resmi Gazete Tarihi: 9.10. 2000

Resmi Gazete No: 24225

Yürürlük Tarihi: 09.08.2001

BÖLÜM I

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Esas Tanımlar

- (1) Bu sözleşmenin metninde kullanılan kavramlar aşağıdakilerdir:
 - ((1)1) “Ülke” Türkiye Cumhuriyeti bakımından Türkiye Cumhuriyeti, Azerbaycan Cumhuriyeti bakımından Azerbaycan Cumhuriyeti;
 - ((1)2) Mevzuat 2’nci maddede belirtilen kanun ve diğer hukuki normları;
 - ((1)3) “Yetkili Makam” Türkiye Cumhuriyeti bakımından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile diğer ilgili Bakanlıkları, Azerbaycan Cumhuriyeti bakımından Azerbaycan Cumhuriyeti Çalışma ve Ahalinin Sosyal Güvenliği Bakanlığı ve ilgili Bakanlıklar ve Kuruluşları,
 - ((1)4) “Yetkili Kurum” 2’nci Maddede belirtilen mevzuatın yerine getirilmesi konusunda sorumlu Kurum ve Kuruluşları,
 - ((1)5) “Sigortalı Şahıs” 2’nci Maddede öngörülen mevzuatın uygulandığı veya uygulanmış olduğu şahısları,
 - ((1)6) “Sigortalılık Süresi” Sigorta primlerinin ödenmiş olduğu veya ödenmiş sayıldığı süreyi,
 - ((1)7) “Aile Ferdî” Tarafların Yetkili Kurumlarının uyguladığı mevzuatta öngörülen şahısları,
 - ((1)8) “Oturma Yeri” Sürekli Oturma Yerini,
 - ((1)9) “Geçici Oturma Yeri” Taraf Ülkelerden birinde sürekli oturan şahsın diğer Taraf Ülkede geçici bulunduğu yeri,
 - ((1)10) “Yardım” Tarafların kendi mevzuatlarında öngörülmüş olan herhangi bir yardım (emeklilik maaşı, ikramiye ve diğer ödemeler) veya bağışları, ifade eder.
- (2) Bu maddede belirtilmeyen her tanım kullanıldığı mevzuat tarafından öngörülen anlamı taşır.

Madde 2

Sözleşmenin Uygulanacağı Mevzuat

- (1) Bu Sözleşme aşağıdaki mevzuata uygun olarak uygulanır.
 - (a) Türkiye Cumhuriyeti bakımından:
 - a.(1) İşçileri (Tarım işçilerinin dahil olması koşuluyla) kapsayan Sosyal Sigortalar (Hastalık, Analık, İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları, Malullük, Yaşlılık ve Ölüm) hakkında mevzuat:
 - a.(2) Devlet memurlarını kapsayan Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı hakkında mevzuat (Malullük, Yaşlılık ve Ölüm):
 - a.(3) Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar hakkında mevzuat (Malullük, Yaşlılık ve Ölüm):
 - a.(4) 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20. Maddesine tabi olan Sandıklarla ilgili mevzuat:
 - (b) Azerbaycan Cumhuriyeti bakımından:
 - b.(1) “Sosyal Sigorta Hakkında” Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu,
 - b.(2) “Ahalinin İstihdamı Hakkında” Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu,
 - b.(3) “Emeğin Korunması Hakkında” Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu,
 - b.(4) “Mezuniyetler Hakkında” Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu,
 - b.5. “Vatandaşların Emeklilik Maaşıyla Teminatı Hakkında” Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu,
- (2) Bu Sözleşme 2’nci maddenin 3’üncü bendi hükmü saklı kalması koşuluyla 2’nci maddenin 1’inci bendinde gösterilen mevzuatı değiştiren, ilaveler yapan, birleştiren veya yerine geçen Yasal düzenlemelere de uygulanır.
- (3) Bir Tarafın mevzuatında yeni haklar getiren değişiklikler yapıldığı takdirde diğer tarafa 3 ay içinde bilgi verilir. Diğer taraf 3 ay içinde söz konusu değişikliklere itiraz etmez ise bu Sözleşme, bu değişikliklere de uygulanır.
- (4) Bu sözleşmenin Sosyal Sigortanın yeni bir alanına dair mevzuata uygulanması, Taraflar arasında bu amaçla ilave Sözleşme imzalanması yolu ile gerçekleştirilir.

Madde 3

Uygulamanın Kapsadığı Kişiler

Bu Sözleşme bir veya her iki Tarafın mevzuatının uygulandığı veya uygulanmış olduğu şahıslar ile onların iki Ülkeden birinin mevzuatının etki alanında bulunan aile üyelerine ve buna hakkı olan diğer şahıslara uygulanır.

Madde 4

İşlem Eşitliği

3’üncü maddede belirtilen şahıslar, Tarafların mevzuatında öngörülen hak ve yükümlülükler bakımından eşit işlem görürler.

Madde 5

Yardımların İhracı

- (1) Bu Sözleşme esasında elde edilen yardımlarda dahil olmak üzere 3'üncü maddede gösterilen her hangi bir şahısa bir tarafın mevzuatına uygun şekilde ödenilecek yardımlar, bu şahsın diğer Taraf ta yaşaması nedeniyle herhangi bir şekilde azaltılmaz, durdurulmaz, dondurulmaz, iptal veya müsadere edilmez ve diğer Taraf Ülkesinde de ödenir.
- (2) Bu Sözleşmenin uygulandığı şahıslar 3'üncü bir ülkede buldukları takdirde bu maddenin 1 inci bendinin hükümleri uygulanır.

BÖLÜM II

UYGULANACAK MEVZUATLA İLGİLİ HÜKÜMLER

Madde 6

Bu Sözleşmenin 7'nci ve 8'inci maddelerine aykırı olmadığı takdirde, bir Taraf Ülkesinde emek faaliyetiyle uğraşan şahıs bu faaliyetle ilgili olarak yalnız çalıştığı Ülke mevzuatına tabi olur.

Madde 7

- (1) Bir Tarafın mevzuatına tabi olan ve bir tarafın işvereni tarafından diğer Taraf Ülkesine 24 aydan az bir süre için çalışmaya gönderilen bir şahıs, bu hizmetleri birinci Taraf Ülkesinde yerine getirilmiş gibi, yalnız birinci Taraf Ülkesinin mevzuatına tabi olur. Her iki Tarafın Yetkili Makamlarının önceden onaylamasıyla bu süre toplam 60 ayı geçmemek şartıyla uzatılabilir.
- (2) Taraf Ülkelerden birinin sınırları içinde kendi sermayesi hesabına faaliyette bulunan şahıs, kendi faaliyetini geçici olarak 2'nci Taraf Ülkenin sınırları içinde gerçekleştirmek amacıyla bu Ülkeye geldiği halde 24 aya kadar 1'inci Ülkede faaliyet göstermiş gibi o şahsa 1'inci Tarafın mevzuatı uygulanır. Her iki tarafın Yetkili Makamlarının önceden onaylaması koşuluyla bu süre toplam 60 ayı geçmemek şartı ile uzatılabilir.
- (3) Taraf Ülkelerin birinde merkezi bulunan hava, kara taşımacılığı veya telekomünikasyon firmalarında çalışan şahsın diğer Taraf Ülkeye gönderilmesi halinde, gönderen Tarafın mevzuatı uygulanır.
- (4) Gemi mürettebatı ve gemide mürettebat olmayan diğer çalışanlar geminin taşıdığı bayrağın ait olduğu Taraf Ülkenin mevzuatına tabidirler.
- (5) Tarafardan birinin diğer Taraf Ülkesindeki şube veya daimi temsilcilik bürolarında çalışan şahıslar, Şube veya Daimi Temsilciliğin bulunduğu Taraf Ülkenin mevzuatına tabidirler.
- (6) Bir Taraf Ülkenin devlet kuruluşlarında, resmi temsilciliklerinde veya buna eşit olan kurumlarında çalışan şahıslar, vatandaş olduğu Tarafın mevzuatına tabi olurlar. Bu şahıslar, diğer Tarafın vatandaşı oldukları durumda veya

sürekli olarak bu ülkede oturuyor iseler, bunlar; sürekli oturdukları Ülkenin mevzuatının uygulanmasını, işe başladıkları tarihten itibaren 3 ay içinde talep edebilirler.

Madde 8

Diplomatik ve Konsolosluk Temsilcilikleri

- (1) Diplomatik ve Konsolosluk Temsilciliklerinde çalışanlar ve bunlara eş tutulan şahıslara, gönderen Tarafın mevzuatı uygulanır.
- (2) Bir Taraf ülkesinde, diplomatik ve konsolosluk temsilciliklerinde Ülkeleri tarafından gönderilmeyen şahıslara, çalıştıkları temsilciliklerin bulunduğu Taraf Ülkenin mevzuatı uygulanır.
- (3) Bu Maddenin 1'inci ve 2'nci bendinde gösterilenler dışında, diplomatik veya konsolosluk temsilciliğinin ait olduğu Ülkenin vatandaşı olan şahıslar veya o Ülkede daimi oturan şahıslar, Taraf Ülkelerden birinin mevzuatının uygulanmasını, işe başladıkları tarihten itibaren 3 ay içinde talep edebilirler.

Madde 9

İstisnalar

İşçi ve işverenin birlikte talepleri esas alınarak her iki Tarafın Yetkili Makamları veya bu Makamlar tarafından gösterilen Yetkili Kurumların genel mutabakatıyla Sözleşmenin 6'ncı ve 7'nci maddelerinin hükümlerinin uygulanmasında istisnai haller belirlenebilir.

BÖLÜM III

ÖZEL HÜKÜMLER

KISIM I

HASTALIK VE ANALIK YARDIMLARI

Madde 10

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

Taraflardan birinin mevzuatına göre hastalık ve analıkla ilgili yardım hakkının meydana gelmesi, belirli sigortalılık sürelerinin veya staj sürelerinin tamamlanmasına bağlı olduğu hallerde, bir tarafın Yetkili Kurumu, sigortalılık sürelerini birleştirmek yoluyla diğer tarafın mevzuatına göre tamamlanmış sigortalılık sürelerini, aynı zamana tesadüf etmemek şartı ile kendi mevzuatına göre tamamlanmış süreler gibi dikkate alır.

Madde 11

Sağlık Yardımlarından Yararlanma

- (1) İşverenleri tarafından belirli bir işin yerine getirilmesi için, geçici olarak diğer Taraf Ülkesine gönderilen sigortalı şahsın tedaviye ihtiyacı olursa, geçici

olarak çalıştığı Ülkenin ilgili Kurumunca tedavisi sağlanır. Tedavi masrafları hastanede yatma da dahil olmak üzere, gönderen Ülkenin sosyal güvenlik kurumu tarafından tedaviyi yapan ilgili Kuruma ödenir.

- (2) Taraplardan birinin mevzuatına göre sigortalanarak çalışan şahısların, geçici olarak diğler Taraf Ülkesinde oldukları zaman acil ve ertelenmez tedaviye ihtiyaçları olursa, tedavi masraflarının ödenmesi, hastanede yatma da dahil olmak üzere kayıtlı buldukları Ülkenin yetkili sosyal güvenlik kurumları hesabına gerçekleştirilir.
- (3) 2'nci bentte öngörülen şahıslar, diğler Taraf Ülkesinde başlattıkları tedaviyi sigortalı buldukları Ülkede de devam ettirebilirler.
- (4) Bu maddenin 1'inci, 2'nci ve 3'üncü bentlerinin hükümleri sigortalı şahsın aile fertlerine de uygulanır.

Madde 12

- (1) Sigortalı şahıs sigorta eden Ülkenin mevzuatına göre sağlık yardımı alma hakkı kazandığı takdirde; diğler Taraf Ülkesinde oturan aile fertleri oturdukları Ülkenin mevzuatına göre sağlık yardımından yararlanma haklarına sahip olmamak koşuluyla hastalık, analık sigorta kolları ile sağlanan sağlık yardımından yararlanırlar.
- (2) Birinci fıkrada 9sözü edilen aile fertleri, ikametgahlarını Yetkili Kurumun bulunduğu Ülkeye naklettiklerinde veya geçici olarak bulduklarında, sağlık yardımlarından, geçici olarak buldukları Taraf Ülke mevzuatındaki hükümlere göre yararlanırlar.
- (3) Sigortalı şahsın sağlık yardımından yararlanma hakkına sahip olması, çalıştığı Ülkenin mevzuatına göre belirlenir.
- (4) Sigortalı şahsın diğler tarafta oturan aile fertleri, sigortalı şahsın çalıştığı Ülkedeki mevzuata göre elde ettiği sağlık yardımından çalıştığı Ülkenin Yetkili Kurumu hesabına yararlanır.
- (5) Yardım hakkının elde edilmesi şartları ve yardımların ödenilmesi süresi, Yetkili Kurumun bulunduğu Ülkenin mevzuatına göre belirlenir.

Madde 13

Aylık Sahiplerinin Sağlık Yardımları

- (1) Her iki Taraf Ülkenin mevzuatına göre aylık yardım ve gelir tayin edilmiş şahıs tıbbi yardımlardan sürekli oturduğu Ülkenin mevzuatına göre yararlanır.
- (2) Taraplardan yalnız birinin mevzuatına göre aylık yardım veya gelir tayin edilmiş bir şahsa, diğler Taraf Ülkesinde oturduğu takdirde tıbbi yardımlar, ona aylık yardım ödeyen tarafın Yetkili Kurumu hesabına oturduğu Ülkenin Yetkili Kurumu tarafından yerine getirilir.
- (3) Bu maddenin 1'inci bendinde belirtilen kimseler diğler Taraf Ülkesinde geçici ikametlerinde acil yardım yapılması gerektiği zaman, daimi ikamet edilen Ülkenin Yetkili Kurumu hesabına sağlık yardımlarından yararlanırlar.

- (4) Bu maddenin 1'inci, 2'nci ve 3'üncü bentleri hükümleri, ilgili bentlerde belirtilen sigortalı şahsın aile fertlerine de uygulanır.

Madde 14

Protezler ve Önemli Yardımları Para Yardımları

- (1) Protezler ve diğer önemli sağlık yardımları, şahsın hayatı ve sağlığı için tehlikeli olduğu (acil) haller dışında Yetkili Kurumun izin vermesi şartıyla gerçekleştirilir. Bununla ilgili usul ve esaslar İdari Anlaşma ile belirlenir.
- (2) Para şeklinde yardımların (günlük ödeneklerin) ödenmesi, ilgili şahsın kayıtlı bulunduğu Yetkili Kurumun belirlemiş olduğu kurallara göre gerçekleştirilir.
- (3) Taraf Ülke mevzuatında sigortalı şahsa yapılacak para yardımlarının aile fertlerinin sayısına göre belirlenmesi hükmü varsa, diğer Taraf Ülkesinde oturan aile fertleri de dikkate alınır.

Madde 15

Analık Yardımları

- (1) Bir sigortalı kadının bir veya her iki Tarafın mevzuatına esasen analığa göre yardım alma hakkı olursa, bu halde 10'uncu maddeye göre birleştirilen sigortalılık süreleri de dikkate alınarak yalnız çocuğun doğduğu Ülkede geçerli olan mevzuat hükümleri uygulanır.
- (2) Sigortalı kocanın sigortalı olmayan karısı da analık durumunda sağlık yardımlarından yararlanır.
- (3) Analık yardımı alma hakkını kazanan herhangi bir şahsa yapılan sağlık yardımları bu Sözleşmenin 11'inci ve 12'nci maddelerindeki esaslara uygun olarak sağlanır.

KISIM II

MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM YARDIMLARI

Madde 16

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

- (1) Taraflardan birinin mevzuatına göre yardım alma hakkının meydana gelmesi, korunması veya yeniden kazanılmasının belirli sigortalılık sürelerinin tamamlanmasına bağlı olduğu hallerde, bir Tarafın Yetkili Kurumu diğer Taraftaki sigortalılık sürelerini, aynı zamana rastlamamak şartı ile kendi mevzuatına uygun olarak kabul eder.
- (2) Şahsın, bu maddenin 1 inci bendinin uygulanması sonucu yardıma hak kazanmadığı durumlarda Yetkili Kurum, Tarafların sosyal güvenlik sözleşmesi imzalamış buldukları üçüncü bir ülkedeki sigortalılık sürelerini de birleştirir.

- (3) Taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı olarak ilk işe alınma zamanı, yardım hakkının korunması veya tekrar kazanılması şartlarının tespit edilmesinde, diğer Taraftaki süreler ve ilk işe başlama tarihi dikkate alınır.

Madde 17

12 Aydan Az Olan Sigortalılık Süreleri

- (1) Taraflardan birinin mevzuatına göre geçen sigortalılık süreleri toplamı 12 aydan az olduğunda, şahsın çalıştığı Ülkenin kanunlarına göre bu 12 aydan az süreler için herhangi bir yardım göz önünde tutulmuşsa yalnız o yardım ödenir.
- (2) Bununla birlikte, bu süreler diğer Akit Taraf mevzuatına göre bir yardım hakkının kazanılmasında dikkate alınabilir.

Madde 18

Yardımların Hesaplanması

- (1) Bir Tarafın mevzuatına göre 16'ncı madde uygulanmadan yardım hakkı meydana gelirse, bu Tarafın Yetkili Kurumu sadece kendi mevzuatına uygun olan sigortalılık sürelerini dikkate alarak yardımı tespit eder.
- (2) 1'inci bende göre yardım hakkı mevcut olmadığı takdirde, bu Sözleşmenin 16'ncı maddesine göre sigortalılık süreleri dikkate alınarak yardımlar aşağıdaki gibi hesaplanır. 16'ncı maddenin uygulanmasıyla ilgili olarak idare, toplam sigortalılık sürelerini kendi mevzuatı gereğince hesaplar ve bundan sonra toplanmış sürelerden yalnız kendi mevzuatına göre geçmiş süreyi dikkate alarak yardımın miktarını tespit eder.
- (3) Tarafların mevzuatında aylık yardımın durdurulmasıyla ilgili hükümler var ise, bu hükümler Sözleşmenin uygulanmasında da dikkate alınır.

KISIM III

İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI

Madde 19

Yardımlar

- (1) Sigortalı olduğu sürede iş kazası geçiren veya meslek hastalığına tutulan sigortalı şahıs, yardımlardan Sözleşmenin III'üncü Bölüm 1'inci Kısım hükümlerine uygun olarak sigortalı olduğu Tarafın mevzuatına göre yararlanır.
- (2) İş kazası geçiren veya meslek hastalığına tutulan bir şahıs ikametgahını diğer Taraf Ülkesine naklettiği zaman, kayıtlı bulunduğu Yetkili Kurumun iznini almak koşuluyla bu yardımlardan yararlanmaya devam eder. Bu izin süresi ilgili sağlık kuruluşu raporu ve Yetkili Kurumun muvafakati ile uzatılabilir.

- (3) Bir şahıs ikametgahını diğer Taraf Ülkeye naklettikten sonra iş kazası veya meslek hastalığı tespit edildiği takdirde, kayıtlı bulunduğu Kurumun iznini almak koşuluyla bu Kurumun hesabına iş kazası ve meslek hastalığı sigortasının sağlık ve tedavi yardımlarından yararlanmaya hak kazanır.
- (4) 1, 2 ve 3'üncü bentlerde öngörülen yardımlar, Yetkili Kurumun hesabına iş kazası ve meslek hastalığı yardımı aldığı Tarafın mevzuatına göre ödenir.

Madde 20

Bir Tarafın mevzuatına göre, iş kazası veya meslek hastalığı sonucunda meslekte kazanma gücündeki azalma derecesinin tespit olunmasında, diğer Tarafın mevzuatına göre önceden meydana gelmiş iş kazası ve meslek hastalıkları da, kendi Tarafının mevzuatına göre meydana gelmiş gibi kabul edilir. İlgili şahsa verilecek yardımların tespit edilmesi 22'nci maddenin 2'nci bendine göre uygulanır.

Madde 21

Meslek Hastalıklarıyla İlgili Yardımlar

Meslek hastalığına tutulan şahıs, her iki Taraf Ülkesinde bu meslek hastalığına neden olabilecek bir işte çalışmışsa, sigortalının kendisine veya ölümü halinde hak sahiplerine yapılacak yardımlar, söz konusu işin son defa yapıldığı Tarafın mevzuatına göre sağlanır.

Madde 22

Taraflardan birinin mevzuatına uygun olarak meslek hastalığına göre yardım yapılmış sigortalı şahıs, diğer Taraf Ülkesinde oturduğu sürede bu hastalığı ağırlaşırsa, aşağıdaki kurallar uygulanır:

- (1) İşçi oturduğu yeni Ülkede meslek hastalığının meydana gelmesine veya ağırlaşmasına neden olabilecek bir işte çalışmamışsa, sigortalının ilk Ülkede kayıtlı bulunduğu Yetkili Kurum, ağırlaşmayı da dikkate alarak kendi mevzuatına göre gerekli yardımları yapar.
- (2) Sigortalı şahıs diğer Taraf Ülkte aynı veya ona uygun işte çalışmışsa, onun ilk Ülkede kayıtlı bulunduğu Kurum, sonraki ağırlaşmaya bağlı olmayarak, kendi mevzuatına uygun olarak yapılacak yardımları kendi üzerine alır; yeni oturma yerinin bulunduğu Ülkede kayıtlı bulunduğu Yetkili Kurum işçiye kendi mevzuatına göre saptanan ve ağırlaşmadan sonra ödenmesi gereken yardımın miktarı ile ağırlaşmadan önce hastalık kendi tarafında meydana geldiği takdirde yapacağı yardım miktarı arasındaki farka eşit olan ilave yardım öder.

KISIM IV

AİLE YARDIMLARI

Madde 23

Yardımların Belirlenmesi

- (1) Çocukları için ilave yardımlar ödeme hakkı, diğer Tarafta yaşayan çocuklar da dahil edilerek şahsın sigortalı olduğu Ülke mevzuatına uygun olarak tespit edilir.
- (2) Çocuklar için ilave yardımlar ödeme hakkı, her iki Tarafın mevzuatına göre kazanıldığı takdirde, çocukların oturduğu Ülkenin mevzuatı uygulanır.
- (3) Bu maddenin 1 ve 2'nci bendi, emekli maaşı alan şahıslar için de geçerlidir.

KISIM V

İŞSİZLİK YARDIMI

Madde 24

İşsizlik Yardımları İçin Gerekli Koşullar

İşsizlik yardımları, şahsın sigortalandığı Ülkede uygulanan mevzuata göre gerçekleştirilir. Yardımın belirlenmesinde diğer Akit Tarafta geçen sigortalılık süreleri de dikkate alınır.

BÖLÜM IV

TIBBİ KONTROL

Madde 25

Taraf Ülkelerin birinde oturan veya geçici olarak bulunan kimselerin iş göremezlik durumlarının tespit edilebilmesi için, bir Taraf mevzuatı ile öngörülen tıbbi kontrollerin masrafları iki Ülke arasında yapılacak İdari Anlaşma ile belirlenir.

BÖLÜM V

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 26

İdari Anlaşma

Bu Sözleşmenin uygulanmasıyla ilgili bütün usul ve esaslar, Tarafların Yetkili Makamları arasında yapılacak İdari Anlaşma ile belirlenir.

Madde 27

Bilgi Değişimi ve İdari Yardım

- (1) Bu Sözleşmenin uygulanmasından sorumlu olan Yetkili Makam ve Kurumlar;
 - (1.1) Bu Sözleşmenin uygulanması için mevzuatların olanak tanıdığı her tür bilgiyi birbirlerine iletirler;
 - (1.2) Bu Sözleşmeye veya bu Sözleşmenin uygulandığı mevzuata uygun olarak herhangi bir yardımın ödenmesi veya bu yardıma sahip olma hakkının kazanılmasının tespiti ile ilgili olarak birbirine gerekli yardımı gösterirler;
 - (1.3) Bu Sözleşmenin uygulanması için alınan bütün tedbirleri veya Sözleşmenin uygulanmasını etkileyen mevzuattaki değişiklikleri mümkün olan en kısa sürede birbirlerine bildirirler.
- (2) Bu maddenin 1'inci bendinin (1.2) fıkrasında gösterilen yardım, belirli masrafların geri ödenilmesi için 26'ncı maddeye uygun olarak düzenlenen İdari Anlaşmada olan hükümler saklı kalmak kaydıyla, masrafsız olarak sağlanır. Bir Tarafın Yetkili Kurumu, diğer Tarafın Yetkili Kurumundan ödemeyi talep ettiği takdirde, ödenecek tutarı ABD Doları ile bildirir. Buna göre, ikinci Kurum bu tutarı birinci Kuruma öder.
- (3) Bu Sözleşmeye göre, bir Tarafın diğer Tarafa her hangi bir şahıs hakkında gönderdiği bütün bilgiler, bir Tarafın kanunlarına göre açıklanmasına izin verilene kadar gizli tutulur ve yalnız bu Sözleşmenin ve onun uygulandığı mevzuatın gerçekleştirilmesi amacıyla kullanılır.

Madde 28

Vergi, Ücret ve Harçlardan Muafiyet veya İndirim

Bir Tarafın mevzuatının uygulanması için gerekli herhangi bir belge veya dokümanın hazırlanması ile ilgili bir Tarafın mevzuatında öngörülmüş vergi, ücret, konsolosluk harçları veya idari harçlardan muaf tutulma veya bunlarla ilgili herhangi bir indirim, diğer Taraf mevzuatının uygulanması ile ilgili gerekli belge veya dokümanları da kapsar. Bu Sözleşmenin uygulanması için hazırlanacak herhangi bir belge diplomatik veya konsolosluk yetkililerinin onayı veya benzer formalitelerden muaftır.

Madde 29

Haberleşme Dili

Bu Sözleşmenin yerine getirilmesi için, Tarafların Yetkili Makam ve Kurumları birbiriyle her iki Tarafın resmi devlet dili ile haberleşirler.

Madde 30

Talep, Bilgi ve İtirazların Bildirilmesi

- (1) Taraflardan birinin mevzuatına göre, bir Tarafın Yetkili Makam veya Kurumuna kanuni sürede yapılan bir yardımın ödenmesine veya yardım

hakkının belirlenmesine ilişkin talep, bilgi veya itiraz, diğer Tarafın Yetkili Makam veya Kurumuna sunulmuş gibi kabul edilir. Aynı kural diğer konulara ait dilekçe ve itirazlar için de geçerlidir.

- (2) Bir Tarafın mevzuatına uygun yardım hakkında yapılan talep, diğer Tarafın mevzuatına uygun olarak yapılmış yardım talebi gibi kabul edilir.
- (3) 1 ve 2'nci bentlerin uygulandığı halde talep, bilgi ve itirazın sunulduğu Yetkili Kurum veya Makam derhal diğer Tarafın Yetkili Kurum veya Makamına bu konuda bilgi verir.

Madde 31

Yardımların Ödenmesi

Bir Tarafın Yetkili Kurumu bu Sözleşmeden ileri gelen yardımları kendi para birimi ile ödeyebilir.

Madde 32

Yardımların miktarının belirlenmesi ve Yardım Giderlerinin Ödenmesi

- (1) Bu Sözleşmede öngörülen yardımlar; şahıs her iki Tarafın mevzuatına göre herhangi bir yardım alma hakkına sahip olduğu takdirde, (bulunduğu) oturduğu Ülkenin mevzuatına göre, şahıs yalnız bir Tarafın mevzuatına göre herhangi bir yardım alma hakkına sahip olduğu halde ise, oturduğu yere bağlı olmaksızın, yardımı tayin eden Tarafın mevzuatına göre belirlenir. Yardımlar, hangi Ülke mevzuatına göre hak kazanılmışsa o Ülke ilgili Kurumunun hesabına ödenir.
- (2) Bu Sözleşmede öngörülen hallerde yapılan yardım giderleri karşılıklı hesaplaşma yoluyla ilgili şahsın kayıtlı bulunduğu Ülkenin Yetkili Kurumu tarafından, yardım eden Ülkenin Yetkili Kurumuna İdari Anlaşma ile belirlenmiş usul ve esaslar dahilinde ödenir.

Madde 33

Anlaşmazlıkların Çözümü

- (1) Tarafların Yetkili Makamları Taraflar arasında bu Sözleşmenin yorum ve yerine getirilmesi ile ilgili meydana gelen bütün anlaşmazlıkları görüşerek çözmeye çalışırlar.
- (2) Bir anlaşmazlığın 6 ay içinde ortadan kaldırılması mümkün olmazsa, onun çözümü Taraflardan birinin başvurusu ile aşağıda belirtilen şekilde kurulan hakem heyetine verilir.
 - (2.1) Sözleşmede Taraf olan her bir Devlet, anlaşmazlığın hakem heyeti tarafından çözülmesi ile ilgili müracaatı aldıktan sonraki bir ay içinde, bir hakem tayin eder. Bu şekilde atanan iki hakem, Hakemi sonuncu atayan devletin, bu atamayı bildirmesinde itibaren 2 ay içinde, 3'üncü bir devletin temsilcisi olan bir şahsı 3'üncü hakem olarak seçer.

- (2.2) Sözleşmeye Taraf olan devletlerden biri belirlenen sürede hakem tayin etmezse, diğer devlet Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanına müracaat ederek hakem tayin etmesini ister. Tayin edilen iki hakem tayin olunacak üçüncü hakemin seçilmesi konusunda anlaşmaya varamazsa, aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulur.
- (2.3) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanı Sözleşmeye Taraf olan devletlerden birinin temsilcisi olursa, bu maddeye göre ona verilen görevler Mahkeme Başkan Yardımcısına ya da 3'üncü bir devletten olan en yüksek dereceli hakeme devredilir.
- (3) Hakemler heyeti oy çokluğu ile karar verir. Heyetin kararları her iki Devlet için mecburi nitelik taşır. Sözleşmede Taraf olan her bir devlet kendisinin tayin ettiği hakemin masraflarını öder. Diğer masraflar Sözleşmede Taraf olan devletlerce eşit düzeyde ödenir. Hakemler Heyeti çalışma usullerini kendisi belirler.

BÖLÜM VI

GEÇİCİ HÜKÜMLER

Madde 34

Geçici Hükümler

- (1) Bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tamamlanmış herhangi bir sigortalılık süresi, bu Sözleşmeye göre bir yardım hakkının tespit edilmesinde dikkate alınır.
- (2) Bu Sözleşme yürürlüğe girdiği tarihten önceki süre için bir yardım ödenmesi hakkını doğurmaz.
- (3) Bu maddenin 2'nci fıkraya hükmü saklı kalmak üzere, toptan ödeme yardımları hariç, her hangi bir yardım hakkının belirlenmesinde; bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelmiş malullük, yaşlılık ve ölüm halleri için dikkate alınır. Ancak kazanılan haklar Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 2 yıl içinde yapılan yazılı başvurularda Sözleşmenin yürürlük tarihinden, 2 yıldan sonra yapılan başvurularda ise talep tarihini takip eden aybaşından geçerli olmak üzere ödenir.

Madde 35

Sözleşmenin Yürürlüğe Girmesi ve Süresi

- (1) Bu Sözleşme 5 yıl süreyle yürürlükte kalır ve geçerli olması için zorunlu olan, iç hukuki prosedürlerin yerine getirilmesi konusunda Tarafların yazılı teatilerinin tamamlandığı tarihte yürürlüğe girer. Eğer Taraflardan biri bu sürenin sona ermesinden 6 ay önce diğer Tarafa Sözleşmenin feshedilmesi konusunda yazılı bildirimde bulunmaz ise, Sözleşme 5 yıllık devreler halinde yeniden uzatılmış sayılır.

- (2) Bu Sözleşme feshedildiğinde, Sözleşmenin 3'üncü maddesinde belirtilen şahısların elde ettikleri haklar geçerliliğini korur ve onların Sözleşmeye göre elde edecekleri haklar konusunda karar verilmesini teminen müzakerelere başlanılır. Bu konuda anlaşma olmaz ise, anlaşmazlıklar 33'üncü maddedeki esaslara göre halledilir.
- (3) Bu Sözleşme 17 Temmuz 1998 tarihinde Ankara'da, her iki metin de eşit derecede geçerli olmak üzere Türkçe ve Azerbaycan dillerinde düzenlenerek imzalanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE AZERBAJYAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDAKİ SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN İDARİ ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti arasında 17 Temmuz 1998 tarihinde Ankara'da imzalanan Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin 26'ncı maddesi hükmüne istinaden her iki Tarafın Yetkili Makamları, Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır.

BÖLÜM I GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin 1'inci maddesinde geçen tanımlar, bu Anlaşmada da aynı anlamda kullanılmıştır.

Madde 2

Sözleşmenin 2'nci maddesinde sayılan mevzuatların uygulanması ile ilgili İrtibat Büroları şunlardır.

- (1) Azerbaycan Cumhuriyeti bakımından;
 - (1.1) "Sosyal Sigorta Konusunda" Azerbaycan Cumhuriyeti mevzuatının uygulanması halinde Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Sosyal Müdafaa Fonu - Bakü
 - (1.2) "Meşgullük Konusunda" Azerbaycan Cumhuriyeti mevzuatının uygulanması halinde Emek ve Ahalinin Sosyal Müdafaası Bakanlığı - Bakü
 - (1.3) "Emek" Mevzuatının (Sözleşmenin 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının b/3 ve b/4 alt bentlerinde yazılı "Emeğin Muhafazası Konusunda" ve "Ödemeli İzinler Konusunda" geçerliliğini kayıp etmiş Azerbaycan Cumhuriyeti kanunlarının dahil edildiği Mevzuat) uygulanması halinde:
 - (1.3.1) Tamamı için - Emek ve Ahalinin Sosyal Müdafaası Bakanlığı;
İş kazası ve meslek hastalığına göre yardımlar için - Olayın gerçekleştiği Azerbaycan Cumhuriyeti kurum ve kuruluşları, yetkili makamları. Azerbaycan Cumhuriyeti Emek ve Ahalinin Sosyal Müdafaası Bakanlığı;

Çalışma yeteneğinin geçici olarak kayıp edilmesi, annelik ve doğumla ilgili, çocuk doğmasına göre anneye bir defalık yardımlar, yasalarda tespit edilmiş yaşına gelene kadar çocuğa bakımla ilgili, bunun yanı sıra ölüm yardımları ve işsizlik yardımlarına göre - Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Sosyal Müdafaa Fonu ve Azerbaycan Cumhuriyeti Emek ve Ahalinin Sosyal Müdafaaası Bakanlığı;

- (1.4) Vatandaşların Emeklilik Teminatı Konusunda Azerbaycan Cumhuriyeti mevzuatının uygulanması halinde - Azerbaycan Cumhuriyeti Emek ve Ahalinin Sosyal Müdafaaası Bakanlığı ve Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Sosyal Müdafaa Fonu;
 - (1.5) Sağlık yardımları ve Sağlık sigortalarıyla ilgili - Azerbaycan Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı (Bakü şehri). Azerbaycan Cumhuriyeti Emek ve Ahalinin Sosyal Müdafaaası Bakanlığı. Azerbaycan'da sağlık sigortasını yerine getiren kurumlar.
 - (2) Türkiye Cumhuriyeti bakımından;
 - (2.1) İşçileri (tarım işçileri dahil) kapsayan mevzuatı ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20'nci maddesinde belirtilen sandıklar ile ilgili mevzuatı uygulayan Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı - Ankara
 - (2.2) Devlet memur ve hizmetlileri hakkındaki mevzuatı uygulayan T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü- Ankara
 - (2.3) Esnaf ve sanatkarlar ve diğer bağımsız çalışanlar ile tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar hakkındaki mevzuatı uygulayan Bağ-Kur Genel Müdürlüğü - Ankara
- İrtibat Büroları Anlaşmanın uygulanmasının kolaylaştırılmasına yönelik olarak bu Anlaşmada tespit edilen görevlerden başka gerekli tüm önlemleri almaya ve özellikle idari arımda bulunmaya ve bu konuda aracılık yapmaya yetkilidir.
- İrtibat Büroları, Sosyal Güvenlik Sözleşmesi ile bu Anlaşma'nın uygulanması için gerekli olan formüllerleri kararlaştırırlar.

Madde 3

Sözleşmenin 5'inci maddesinde sayılan yardımlar, Sözleşmenin 3'üncü maddesinde belirtilen şahıslara doğrudan ödenir.

BÖLÜM II

UYGULANACAK MEVZUATLA İLGİLİ HÜKÜMLER

Madde 4

- (1) Sözleşmenin 7'nci maddesinin 1, 2, 3 ve 4'üncü fıkralarının uygulanması halinde, sigortalı gönderilmiş olduğu Taraf Ülkesinin yetkili Kurumlarına kendisini gönderen Taraf Ülke mevzuatının uygulanacağını gösteren bir belge ibraz eder.

- (2) Bu belge: Türkiye’ de veya Azerbaycan’da sigortalının en son tabii olduğu mevzuatın uygulanması ile görevli İrtibat Bürosu tarafından düzenlenir.

Madde 5

- (1) Sözleşmenin 7’nci maddesinin 6’ncı fıkrası ile 8’inci maddesinin 3’üncü fıkrasında sözü edilen şahıslara tanınan tercih hakkı, işçinin çalışmaya başladığı tarihten itibaren 3 aylık süre içinde kullanılabilir.
- (2) İşçi tercih hakkını belirten ve 3 nüsha olarak düzenlenecek belgenin bir nüshasını işverenine, 2 nüshasını da çalıştığı ülkedeki Yetkili Kuruma verir.
- (3) Bu Kurum, tasdik edeceği belgelerden bir nüshasını diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderir.
- (4) Tercih hakkı, işçinin tercihini Yetkili Kuruma bildirdiği ayı takip eden ayın birinci günü yürürlüğe girer.
- (5) Sözleşmenin 7’nci maddesinin 6’ncı ve 8’inci maddesinin 3’üncü fıkralarında sözü edilen işçinin, tercih hakkını kullanmaması halinde, işçinin çalıştığı işyerinin bağlı olduğu Paraf Ülkenin mevzuatı uygulanır.

BÖLÜM III

ÖZEL HÜKÜMLER

Madde 6

- (1) Sözleşmenin 10’uncu maddesinin uygulanmasında, bir ülkeden diğerine giden işçiler ve bunların beraberindeki aile fertlerinin yeni geldikleri ülkenin hastalık ve analık sigortasından yararlanabilmeleri için, diğer ülkede geçirilen sigortalılık sürelerinin nazara alınması gerekiyorsa, bu işçiler yeni işyerlerinin bulunduğu ülkede bu yardımları yapacak olan Yetkili Kuruma, söz konusu sigortalılık sürelerini gösterir belgeyi ibraz etmek zorundadır.
- (2) Söz konusu belge, işçinin isteği üzerine bu ülkeye gelmeden önce son olarak bağlı bulunduğu Yetkili Kurumca verilir.
- (3) İşçi söz konusu belgeyi ibraz edemez ise, yeni işyerinin bulunduğu ülkedeki Yetkili Kurum bu belgenin gönderilmesini, diğer ülkenin Yetkili Kurumundan ister.

Madde 7

- (1) Sözleşmenin 11’inci maddesinde sözü edilen sigortalıların, diğer Taraf Ülkesinde geçici buldukları sırada sağlık yardımlarından yararlanabilmeleri için, bağlı buldukları ülkenin Yetkili Kurumundan alacakları ve sağlık yardımlarına müstahak olduklarını gösterir belgeyi, diğer Ülkenin Yetkili Kurumuna ibraz etmelidir.
- (2) Sigortalının, belgeyi ibraz edememesi halinde, bulunduğu ülkedeki Yetkili Kurum Taraf Ülkenin Yetkili Kurumundan belgenin tanzim edilerek gönderilmesini talep edebilir.

- (3) Sözleşmenin 11'inci maddesinde sayılan kişilerin sağlık yardımlarına hak kazanıp kazanmadığının tespiti ile aile fertlerinin kimler olduğu ve yardımların süresi, gönderen Taraf Ülke Yetkili Kurumunun mevzuatına göre belirlenir.
- (4) Sözleşmenin 11'inci maddesine istinaden yapılan yardımlara ait Taraf Ülke mevzuatına göre düzenlenen faturalar, örneği müşterek hazırlanacak formülere işlenerek 6 ayda bir diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderilir. Bu Kurum, fiili olarak yapılan yardım tutarının toplamını, bildiriye aldığı tarihten itibaren 3 ay içerisinde öder.

Madde 8

- (1) Sözleşmenin 12'inci maddesine istinaden, sigortalının diğer Taraf Ülkede ikamet eden aile fertlerine yapılacak sağlık yardımları için, sigortalının istihdam edildiği ülkenin Yetkili Kurumu, düzenleyeceği belgeyi Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderir.
- (2) Söz konusu yardımlara hak kazanılıp kazanamadığının tespiti ile yardımların süresi ve aile fertlerinin kimler olduğu sigortalının çalıştığı ülke mevzuatına göre, yardımların kapsamı ve ifa şekli ise aile fertlerinin ikamet ettiği ülke mevzuatına göre tayin edilir.
- (3) Yardım hakkının sona ermesi halinde, Yetkili Kurum bu hususu bir belge ile ikamet mahallindeki Yetkili Kuruma bildirir. Bu durumda, yardımlardan faydalanma hakkı, Yetkili Kurum tarafından düzenlenen belgenin tanzim edilerek postaya verildiği tarihten itibaren 30 gün sonra sona erer.
- (4) Sigortalı ve aile fertleri, bu fertlerin sağlık yardımlarından yararlanma haklarına tesir eden mahiyetteki her türlü değişikliği, bilhassa sigortalının işini terk ettiğini veya değiştirdiğini veyahut ailesinden birinin daimi veya geçici ikametgahını naklettiğini, Yetkili Kuruma ve aile fertlerinin ikamet mahallindeki Yetkili Kuruma bildirmekle yükümlüdür.
- (5) Yardımlardan haksız yere yararlanmış olan kimse hakkında işlem yapmak isteyen Yetkili Kuruma, daimi ikamet mahallindeki Yetkili Kurum yardımcı olur.
- (6) Yapılacak yardımlara ait Taraf Ülke mevzuatına göre düzenlenen faturalar, örneği müşterek hazırlanacak formülere işlenerek 6 ayda bir diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderilir. Bu Kurum, fiili olarak yapılan masraf tutarı toplamını, bildiriye aldığı tarihten itibaren 3 ay içerisinde öder.

Madde 9

- (1) Sözleşmenin 13'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında öngörülen aylık alanlar ve aile fertleri ile gelir alanlara Yetkili Kurumun nam ve hesabına sağlık yardımları yapılabilmesi için aylığı veya geliri ödeyen Kurum, ikamet mahallindeki ülkenin Yetkili Kurumuna bir belge gönderir. Söz konusu yardımlara hak kazanıp kazanılmadığının tespiti ile yardımların süresi ve aile fertlerinin kimler olduğu sigortalının çalıştığı ülke mevzuatına göre yardımların kapsamı ve ifa şekli ise aylık veya gelir alan kimselerin ikamet ettiği ülke mevzuatına göre tayin edilir. Yardım hakkının sona ermesi halinde, Yetkili Kurum bu

hususunu bir belge ile ikamet mahallindeki Yetkili Kuruma bildirir. Bu durumda yardımlardan faydalanma hakkı Yetkili Kurum tarafından düzenlenen belgenin tanzim edilerek postaya verildiği tarihten itibaren 30 gün sonra veya ölüm tarihinde sona erer.

- (2) Sözleşmenin 13'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasının uygulanmasında geçici ikamet süresi 45 gün olarak kabul edilir.
- (3) Aylık ve gelir alan kimse, sağlık yardımlarından yararlanma hakkına tesir eden mahiyette her türlü değişikliği, bilhassa aylık veya gelirin kesildiğini veya durdurulduğunu ve kendisinin veya aile fertlerinin ikametgahlarını naklettiklerini ikamet mahallindeki Yetkili Kuruma bildirmekle yükümlüdür.
- (4) Sözleşmenin 13'üncü maddesine istinaden yapılan sağlık yardımlarına ait Taraf Ülke mevzuatına göre ödeme yapılması için düzenlenen faturalar, örneği müştereken hazırlanacak formülere işlenerek 6 ayda bir diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderilir. Bu Kurum fiili olarak yapılan masraf tutarı toplamını, bildiriye aldığı tarihten itibaren 3 ay içerisinde öder.

Madde 10

- (1) Sözleşmenin 14 üncü maddesinin 1 inci fıkrasında belirtilen yardımlar şunlardır.
 - 1- Protezler, ortopedik cihazlar ve komple ortopedik korseler,
 - 2- Ortopedik ayakkabılarla, ortopedik olmayan yardımcı ayakkabılar,
 - 3- Çene ve yüz plastikleri, peruklar,
 - 4- 1 ve 3'üncü fıkralarda belirtilen cihazların yerlerine iyice oturtulmaları için gerekli kalıplar,
 - 5- Takma gözler ve kontak adeseleri, büyüteç ve dürbünlü gözlükler,
 - 6- İşıtme cihazları, özel akustik ve fonetik araçlar,
 - 7- Diş protezi ve damak protezi,
 - 8- Hasta arabaları, tekerlekli koltuklar ve bunlarla ilgili diğer çeşitli gereçler,
 - 9- Tıbbi malzemelerin yenilenmesi,
 - 10- Tedavinin gerektirdiği kürler,
 - 11- Bir şifa yurdunda, sanatoryum veya bir temiz hava tedavi kurumunda ve bir prevantoryumda yapılan tedaviler,
 - 12- Fonksiyon yeteneğine yeniden kavuşturma veya yeniden mesleğe yerleştirme önlemleri,
 - 13- Diş hekimliği ve çene cerrahi alanı dahil olmak üzere hizmetin icrası veya tedavi için yapılacak işlemler,
 - 14- 300 ABD Dolarına eşit Azerbaycan Manatı veya Türk Lirasından fazlaya mal olan, diğer bilumum iyileştirme vasıtaları ve benzerleri,
- (2) Bu gibi yardımların, Sözleşmenin 14 üncü maddesinde de belirtildiği üzere, (acil haller dışında) yetkili Kurumun muvafakati alınmaksızın temin edilmiş olması halinde, yapılan masraflar ödenmez.

- (3) Yapılacak fiili masraf tutarları, örneği müştereken hazırlanacak bir formülere işlenerek 6 ayda bir diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderilir. Bu Kurum, masraf tutarlarını, bildiriye aldığı tarihten itibaren 3 ay içerisinde öder.

Madde 11

- (1) Sözleşmenin 16'ncı maddesinde öngörülen yardımlardan yararlanmak için, işçi veya bir işçinin ölümü halinde hak sahibi durumunda olan kimseler, ikamet ettikleri yerdeki Yetkili Kuruma, bu ülke mevzuatında tayin edilen şekiller dahilinde müracaat ederler.
- (2) Üçüncü bir ülkede ikamet eden işçi veya ölen işçinin hak sahibi durumunda olan kimse, dilekçesini işçinin son defa sigortalı olduğu Ülkedeki Yetkili Kuruma gönderir.
- (3) Dilekçe sahibi, imkan nispetinde sigortalı olduğu iki Ülkenin Kurum veya Kurumlarını ve işçinin nezdinde çalıştığı işveren veya işverenlerini belirtir.

Madde 12

Yukarıdaki madde hükümlerine göre yapılan bir müracaat, müracaatın yapıldığı Yetkili Kurumca sonuçlandırılır. Bu kurum, aşağıda “İşlemi Yürüten Kurum” olarak adlandırılmıştır.

Madde 13

- (1) Sözleşmenin 16'ncı maddesinde öngörülen yardım talepleri ile ilgili olarak verilen dilekçelerin sonuçlandırılması için, İşlemi Yürüten Kurum hüviyet ve medeni hal durumunu gösterir bilgilerle, sigortalının tabi olduğu mevzuata göre geçmiş sigortalılık sürelerini ihtiva eden formüller kullanır.
- (2) Kullanılan formüllerdeki bilgileri, işlemi yürüten Kurum tasdik etmiş ise, formülere, hekim raporu hariç, başka belgenin eklenmesine lüzum yoktur.
- (3) Anılan formüllerin diğer ülkedeki Yetkili Kuruma gönderilmesi, doğrulayıcı belgelerin gönderilmesi yerine geçer.

Madde 14

- (1) İşlemi Yürüten Kurum, öngörülen formülere sigortalının tabi olduğu mevzuata göre geçmiş sigortalılık sürelerini işler ve formüllerin iki nüshasını diğer ülkedeki Yetkili Kuruma gönderir.
- (2) Bu Kurum, formülleri, sigortalı şahsın kendi mevzuatına göre geçmiş sigortalılık sürelerine ait bilgilerle tamamlar ve bir nüshasını İşlemi Yürüten Kuruma iade eder.
- (3) Bundan başka anılan Kurumca, formülere şu bilgiler de yazılır.
 - Sözleşmenin III' üncü Bölümünün 2'nci Kısım hükümleri nazara alınmak suretiyle, kendi mevzuatına göre hesaplanan yardımın tutarı,
 - Sözleşmenin 16'ncı maddesi hükümleri uygulanmaksızın, yardım hakkı meydana gelmiş ise kendi uyguladığı mevzuata göre geçen sigortalılık süreleri için ödeyeceği yardımın tutarı.

Madde 15

Sözleşmenin 18'inci maddesinin 1'inci ve 2'nci fıkralarına istinaden, hesaplanan yardımlar: Bir Taraf Ülkenin Yetkili Kurumunca, diğer Taraf Ülkesinde veya üçüncü bir ülkede ikamet eden ilgililere veya hak sahiplerine doğrudan doğruya Yetkili Kurum tarafından ve bu Kurumun uyguladığı mevzuatta öngörülen vadelerde milletlerarası posta veya banka havalesiyle ödenir. Posta ve bankaca yapılacak masraflar, ilgililerin aylıklarından mahsup edilir.

Madde 16

- (1) Sözleşmenin 19'uncu madde 2'nci fıkrasının uygulanmasında, sigortalı şahsın iş kazası veya meslek hastalıklarından dolayı sağlık yardımlarından yararlanma haklarının yeni ikametgahlarının bulunduğu ülkede devam etmesi için işçinin bağlı bulunduğu Yetkili Kurum tarafından düzenlenmiş ve ikametgahın naklinden sonra yardımlardan yararlanma hakkının devamına bu Kurumca müsaade edildiğini gösteren bir belgeyi yeni ikamet mahallindeki Kuruma ibraz etmek zorundadır.
- (2) Bu belgenin düzenlenmemiş olması halinde, işçinin bağlı bulunduğu Yetkili Kurum, işçinin veya yeni ikamet mahallindeki Kurumun isteği üzerine, bu belgeyi düzenler.
- (3) Sigortalı şahsa yapılacak sağlık yardım tutarı fiili tutarlar üzerinden, örneği müştereken hazırlanacak formülere işlenerek 6 ayda bir diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderilir. Bu Kurum yapılan masraf tutarları toplamını, bildiriye aldığı tarihten itibaren 3 ay içerisinde tasdik ederek öder.

Madde 17

- (1) Sözleşmenin 20, 21, 22'nci maddelerinde öngörülen hallerde, bir iş kazası veya meslek hastalığı geliri bağlanması talebinde bulunan işçi veya ölümle sonuçlanan bir iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle işçinin hak sahibi sıfatıyla gelir bağlanması talebinde bulunan kimse, iş kazası veya meslek hastalığı hangi ülkenin mevzuatına tabi olarak vuku bulmuş veya teşhis edilmiş ise dilekçesini o ülkenin Yetkili Kurumuna, ya doğrudan doğruya veya ikamet ettiği akit ülkenin Yetkili Kurumu aracılığı ile gönderir.
- (2) Gelir talebine ait işlemlerin yürütülmesinde Yetkili Kurum iş kazası veya meslek hastalığına uğrayan kimsenin veya onun ölümünde hak sahiplerinin haklarını kendi uyguladığı mevzuat hükümlerine göre tayin ederek, hak kazandığı yardımın tutarını tespit eder.
- (3) Sözleşmenin 22'nci maddesinin 2'nci fıkrasına göre işçinin diğer Taraf Ülkede meslek hastalığının artmasına sebep olabilecek aynı veya uygun bir işte çalışması halinde, bu Taraf ülkenin Yetkili Kurumu sigortalıya ek olarak ödeyeceği yardım tutarını doğrudan doğruya ilgiliye ödeyerek, diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumuna bu konuda bilgi verir.

Madde 18

Taraf Ülke mevzuatlarına göre, aile yardımlarından faydalanma hakkının doğması, sigortalılık süresine bağlı ise, her iki Taraf Ülkede geçen sigortalılık süreleri aynı zamana rastlamamak koşulu ile birleştirilir.

Madde 19

İşsizlik yardımının belirlenmesinde, diğer Taraf Ülkede geçen sigortalılık sürelerine ihtiyaç duyulması halinde, her iki Taraf Ülkede geçen sigortalılık süreleri aynı zamana rastlamamak şartı ile birleştirilir.

BÖLÜM IV TIBBİ KONTROL

Madde 20

- (1) Azerbaycan Cumhuriyeti mevzuatına göre yardım almakta olup, Türkiye’ de ikamet eden kimselerin idari ve tıbbi kontrolü, Yetkili Kurumun talebi üzerine, Türkiye Cumhuriyeti Sosyal Sigortalar Kurumu aracılığı ile yapılır.
- (2) Türkiye Cumhuriyeti mevzuatına göre yardım almakta olup. Azerbaycan’ da ikamet eden kimselerin idari ve tıbbi kontrolü, Yetkili Kurumun talebi üzerine, Azerbaycan Cumhuriyeti Emek ve Ahalinin Sosyal Müdafaası Bakanlığı Tıbbi Sosyal Ekspertiz Komisyonları aracılığı ile yapılır.
- (3) Ancak, Yetkili Kurumun, yardım yapacağı kimseyi kendi seçeceği bir hekime muayene ettirme ve bu kimsenin sağlık durumu ile çalışma gücünü koruma, idame ve artırmaya ilişkin tedbirler alma hakkı saklıdır.

Madde 21

Tarafların Yetkili Kurumlarınca, malullük derecesinin tayininde diğer Tarafın Yetkili Kurumlarınca elde edilen tıbbi müşahedeleri ve idari bilgileri nazara alır. Yetkili Kurumların ilgili şahsı kendi seçecekleri bir hekime muayene ettirme hakları saklıdır.

Madde 22

Diğer Taraf Ülkenin Sigorta Kurumlarının isteği üzerine, ikamet ve geçici ikamet mahallindeki Yetkili Kurumlarca yapılan tıbbi kontrollerle, idari kontrollerden ileri gelen masraflar, kontrolü yapan Yetkili Kurumlarca karşılanır.

BÖLÜM V ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 23

- (1) Sözleşme hükümlerine göre sigortalı veya hak sahipleri tarafından yapılacak aylık ve gelir talepleri, talep sahibinin ikamet ettiği Ülkedeki Yetkili Kuruma

yapılır. Bu talep aynı zamanda diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumuna da yapılmış sayılır.

- (2) Bu Kurum talebi, vakit geçirmeksizin ilgili belgelerle birlikte, diğer taraf Ülke Yetkili Kurumuna intikal ettirir.
- (3) Talebi alan Kurum en kısa sürede ülkesinde geçen hizmetleri talep edilmesi halinde ilk Kuruma iletir. Her iki Taraf Ülke Yetkili Kurumları, talep hakkında aldıkları kararları karşılıklı olarak birbirlerine bildirirler.

Madde 24

Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin 30 uncu maddesine istinaden yapılacak itirazlar, ilgili Kuruma yapabileceği gibi ikamet edilen taraf Ülke Yetkili Kurumuna da yapılabilir. Bu Kurum itiraz dilekçesini varsa ekleri ile birlikte en kısa zamanda diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderir.

Madde 25

- (1) Sözleşmenin 32'nci maddesinin uygulanmasında, bir Tarafın Yetkili Kurumu, diğer Tarafın Yetkili Kurumundan sağlık yardım masraflarının ödenmesini istediğinde, ödenecek miktarı, yardımın yapıldığı tarihteki cari kur üzerinden A.B.D. Doları olarak hesaplayıp bildirir.
- (2) Bildiriyi alan Taraf Ülke Yetkili Kurumu, masraf tutarlarını 3 ay içerisinde A.B.D. Dolan olarak öder.

Madde 26

Bu anlaşmada belirtilen analık ve protez yardımları dışındaki diğer sağlık yardımlarıyla ilgili hükümler, zorunlu sağlık sigortası konusunda Azerbaycan Cumhuriyeti mevzuatı yürürlüğe girdikten sonra uygulanır.

Madde 27

- (1) Bu idari Anlaşma, Sözleşme ile aynı tarihte yürürlüğe girer ve Sözleşme yürürlükte kaldıkça geçerlidir.
- (2) Bu İdari Anlaşma, 6 Mayıs 2004 tarihinde Bakü'de her iki metin aynı derecede geçerli olmak üzere, Türkçe ve Azerbaycan dillerinde düzenlenerek imzalanmıştır.

EK: 3/7

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE GÜRCİSTAN ARASINDA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

İmza Tarihi: 11.12.1998

Resmi Gazete Tarihi: 07.06.2003

Resmi Gazete No: 25131

Yürürlük Tarihi: 20.11.2003

BÖLÜM I

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Tanımlar

- (1) Bu sözleşmenin uygulanmasında:
 - (1.1) “Ülke” Türkiye bakımından Türkiye Cumhuriyetini, Gürcistan bakımından Gürcistan Devletini,
 - (1.2) “Mevzuat” 2’nci maddede belirtilen kanun ve diğer hukuki normları,
 - (1.3) “Yetkili Makam” Türkiye Cumhuriyeti bakımından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile diğer ilgili Bakanlıkları, Gürcistan bakımından Sosyal Güvenlik Çalışma ve İstihdam Bakanlığını ve diğer ilgili Bakanlıkları,
 - (1.4) “Yetkili Kurum” 2’nci maddede belirtilen mevzuatın yerine getirilmesi konusunda sorumlu Kurumları,
 - (1.5) “Sigortalı Şahıs” 2’nci maddede öngörülen mevzuatın uygulandığı veya uygulanmış olduğu şahısları,
 - (1.6) “Sigortalılık Süresi” sigorta primlerinin ödendiği veya ödenmiş sayıldığı süreyi,
 - (1.7) “Aile Ferdi” Tarafların Yetkili Kurumlarının uyguladığı mevzuatta öngörülen şahısları,
 - (1.8) “Oturma Yeri” sürekli oturma yerini,
 - (1.9) “Geçici Oturma Yeri” Taraf Ülkelerden birinde sürekli oturan şahsın diğer Taraf Ülkede geçici olarak bulunduğu yeri,
 - (1.10) “Yardım” Tarafların kendi mevzuatlarında öngörülen herhangi bir aylığı ve sağlanan diğer hakları, ifade eder.
- (2) Bu maddede belirtilmeyen her tanım, kullanıldığı mevzuatta öngörülen anlamı taşır.

Madde 2

Sözleşmenin Kapsadığı Mevzuat

- (1) Bu Sözleşme aşağıdaki mevzuatı kapsar.
 - (a) Türkiye Cumhuriyeti bakımından:
 - (a.1) İşçileri,(tarım işçileri dahil) kapsayan sosyal sigortalar mevzuatı(hastalık, analık, iş kazaları ve meslek hastalıkları, malullük, yaşlılık ve ölüm),
 - (a.2) Devlet memurlarını kapsayan Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı mevzuatı (malullük, yaşlılık ve ölüm),
 - (a.3) Esnaf ve sanatkarlar ve diğer bağımsız çalışanlar ile tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar hakkındaki mevzuat(malullük, yaşlılık ve ölüm),
 - (a.4) 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20'nci maddesinde belirtilen sandıklarla ilgili mevzuat.
 - (b) Gürcistan bakımından:

Sosyal güvenlik, çalışma ve istihdam, aylıklar, devlet sosyal sigorta ve zararların tazmini hakkında mevzuat.
- (2) Bu Sözleşme, 2'nci maddenin 3'üncü fıkrası hükmü saklı kalmak koşuluyla, 2'nci maddenin 1'inci fıkrasında belirtilen mevzuatı değiştiren, ilaveler yapan, birleştiren veya yerine geçen yasal düzenlemelere de uygulanır.
- (3) Bir Tarafın mevzuatında yeni haklar getiren değişiklikler yapıldığı takdirde, diğer tarafa 3 ay içinde bilgi verilir. Diğer taraf 3 ay içinde söz konusu değişikliklere itiraz etmez ise bu Sözleşme, bu değişikliklere de uygulanır.
- (4) Yeni bir sosyal sigorta kolunun ihdası halinde, buna ilişkin uygulama, Taraflar arasında bu amaçla yeni bir ek sözleşme imzalanması koşuluyla gerçekleştirilir.

Madde 3

Uygulamanın Kapsadığı Kişiler

Bu Sözleşme her iki Tarafın mevzuatında öngörülen kişiler ile onların aile fertlerine uygulanır.

Madde 4

İşlem Eşitliği

Bu Sözleşmenin 3'üncü maddesinde belirtilen şahıslar, Tarafların mevzuatında öngörülen hak ve yükümlülükler bakımından eşit işlem görürler.

Madde 5

Yardımların İhracı

- (1) Bu Sözleşme hükümlerine göre hak kazanılan yardımlar da dahil olmak üzere 3'üncü madde kapsamındaki şahıslara, bir tarafın mevzuatına uygun şekilde ödenecek yardımlar, şahsın diğer Tarafıta yaşaması nedeniyle herhangi

bir şekilde azaltılamaz, durdurulamaz, dondurulamaz, iptal veya müsadere edilemez. Bu yardımlar diğer Taraf Ülkesinde de ödenir.

- (2) Bu Sözleşmenin uygulandığı şahıslar üçüncü ülkede buldukları takdirde bu maddenin 1'inci fıkrasının hükümleri uygulanır.

BÖLÜM II

UYGULANACAK MEVZUATLA İLGİLİ HÜKÜMLER

Madde 6

Bu Sözleşmenin 7'nci ve 8'inci maddelerine aykırı olmadığı takdirde, bir Taraf Ülkesinde çalışan şahıs bu faaliyetle ilgili olarak yalnız çalıştığı Ülke mevzuatına tabi olur.

Madde 7

- (1) Bir Tarafın mevzuatına tabi olan ve işvereni tarafından diğer Taraf Ülkesine 24 aydan az bir süre için çalışmaya gönderilen şahıslar, bu hizmetleri birinci Taraf Ülkesinde yerine getirilmiş gibi işlem görür ve bu Taraf Ülkesinin mevzuatına tabi olur. Her iki Tarafın Yetkili Makamlarının önceden onaylamasıyla bu süre toplam 60 ayı geçmemek şartıyla uzatılabilir.
- (2) Taraf Ülkelerden birinde kendi adına ve hesabına faaliyette bulunan şahıs, bu faaliyetini geçici olarak ikinci Taraf Ülkede gerçekleştirmek amacıyla bu Ülkeye gitmesi durumunda, 24 aya kadar birinci Ülkede faaliyet göstermiş gibi o şahsa birinci Tarafın mevzuatı uygulanır. Her iki tarafın Yetkili Makamlarının önceden onaylaması koşuluyla bu süre toplam 60 ayı geçmemek şartı ile uzatılabilir.
- (3) Taraf Ülkelerin birinde merkezi bulunan hava ve kara taşımacılığı veya telekomünikasyon firmalarında çalışan bir şahsın diğer Taraf Ülkeye gönderilmesi halinde, bu kişi gönderen Tarafın mevzuatına tabi olur.
- (4) Gemi mürettebatı ve diğer personel geminin taşıdığı bayrağın ait olduğu Taraf Ülkenin mevzuatına tabidirler.
- (5) Taraplardan birinin diğer Taraf Ülkesindeki şube veya daimi temsilcilik bürolarında istihdam edilen şahıslar, Şube veya Daimi Temsilciliğin bulunduğu Taraf Ülkenin mevzuatına tabidirler.
- (6) Bir Taraf Ülkenin devlet kuruluşlarında, resmi temsilciliklerinde veya buna eşit olan kurumlarında çalışan şahıslar, vatandaşı olduğu Tarafın mevzuatına tabi olurlar. Bu şahıslar, diğer Tarafın vatandaşı veya sürekli olarak bu ülkede oturuyor iseler, bunlar; sürekli oturdukları Ülkenin mevzuatının uygulanmasını, işe başladıkları tarihten itibaren 3 ay içinde talep edebilirler.

Madde 8

Diplomatik ve Konsolosluk Temsilcilikleri

- (1) Diplomatik ve Konsolosluk Temsilciliklerinde çalışanlar ve bunlara eş tutulan şahıslara, gönderen Tarafın mevzuatı uygulanır.

- (2) Bir Taraf ülkesinde, diplomatik ve konsolosluk temsilciliklerinde çalışan ve Ülkeleri tarafından gönderilmeyen şahıslara, çalıştıkları temsilciliklerin bulunduğu Taraf Ülkenin mevzuatı uygulanır.
- (3) Bu maddenin 1'inci ve 2'nci fıkralarında gösterilenler dışında, diplomatik veya konsolosluk temsilciliğinin ait olduğu Ülkenin vatandaşı olan şahıslar veya o Ülkede daimi oturan şahıslar, Taraf Ülkelerden birinin mevzuatının uygulanmasını, işe başladıkları tarihten itibaren 3 ay içinde talep edebilirler.

Madde 9

İstisnalar

İşçi ve işverenin birlikte talepleri esas alınarak her iki Tarafın Yetkili Makamları veya bu Makamlar tarafından gösterilen Yetkili Kurumların genel mutabakatıyla Sözleşmenin 6'ncı ve 7'nci maddelerinin hükümlerinin uygulanmasında istisnai haller belirlenebilir.

BÖLÜM III

ÖZEL HÜKÜMLER

KISIM I

HASTALIK VE ANALIK YARDIMLARI

Madde 10

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

Taraflardan birinin mevzuatına göre hastalık ve analıkla ilgili yardım hakkının meydana gelmesi, belirli sigortalılık sürelerinin veya staj sürelerinin tamamlanmasına bağlı olduğu hallerde, bir tarafın Yetkili Kurumu, sigortalılık sürelerini birleştirmek yoluyla diğer tarafın mevzuatına göre tamamlanmış sigortalılık sürelerini, aynı zamana rastlamamak şartı ile kendi mevzuatına göre tamamlanmış süreler gibi dikkate alır.

Madde 11

Protezler, İlgili Tıbbi Yardımlar ve

Para Yardımları

- (1) Protezler ve bunlar ile ilgili tıbbi yardımlar, acil haller dışında, Yetkili Kurumun izin vermesi şartıyla gerçekleştirilir.
- (2) Parasal yardımlar(günlük ödenekler), ilgili şahsın kayıtlı bulunduğu Yetkili Kurumca kendi mevzuatına göre ödenir.
- (3) Sigortalıya ödenecek parasal yardımlar ilgilinin aile fertlerinin sayısına göre belirlenmesi halinde, diğer Taraf Ülkesinde ikamet eden aile fertleri de dikkate alınır.

Madde 12

Analık Halinde İş Göremezlik Ödeneği

- (1) Analık yardımları, çalışan sigortalı kadının analık nedeniyle çalışmadığı günler için tarafların mevzuatlarında öngörülen ödemeleri kapsar.
- (2) Bir sigortalı kadının her iki Tarafın mevzuatına göre analık yardımına hak kazandığı hallerde, analık yardımları çocuğun doğduğu Ülke mevzuatına göre sağlanır.

KISIM II

MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM YARDIMLARI

Madde 13

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

- (1) Tarafların mevzuatına göre yardım hakkının doğması, korunması ve yeni hakların kazanılması için ihtiyaç duyulması halinde bir Tarafın Yetkili Kurumu aynı zamana rastlamamak koşulu ile diğer taraftaki sigortalılık sürelerini dikkate alır.
- (2) Şahsın, bu maddenin 1'inci fıkrasının uygulanması sonucu yardıma hak kazanmadığı durumlarda Yetkili Kurumca, Tarafların her ikisinin sosyal güvenlik sözleşmesi imzalamış buldukları üçüncü bir ülkedeki sigortalılık süreleri de birleştirilir.
- (3) Taraflardan birinin mevzuatına göre yardım hakkının belirlenmesinde, diğer Taraftaki sigortalılık süreleri ve ilk işe başlama tarihi dikkate alınır.

Madde 14

12 Aydan Az Olan Sigortalılık Süreleri

Taraflardan birinin mevzuatına göre geçen sigortalılık süreleri toplamı 12 aydan az olduğunda, şahsın çalıştığı Ülkenin kanunlarına göre bu 12 aydan az süreler için herhangi bir yardım öngörülürse yalnız o yardım ödenir.

Bununla birlikte, diğer Akit Taraf mevzuatına göre bir yardım hakkının kazanılması için gerekli olan asgari süreyi tamamlıyorsa, bu süreler kendi ülkesinde geçmiş süreler gibi dikkate alınır.

Madde 15

Yardımların Hesaplanması

- (1) Bir Tarafın mevzuatına göre 13'üncü madde uygulanmadan yardım hakkı meydana gelirse, bu Tarafın Yetkili Kurumu sadece kendi mevzuatına uygun olan sigortalılık sürelerini dikkate alarak yardımı tespit eder.

- (2) Birinci fıkraya hükmüne göre yardım hakkı mevcut olmadığı takdirde, bu Sözleşmenin 13'üncü maddesine göre sigortalılık süreleri dikkate alınarak yardımlar aşağıdaki gibi hesaplanır:

Yetkili Kurum, iki Taraf mevzuatına göre geçmiş toplam sigortalılık süresini dikkate alarak, kendi mevzuatına göre tam aylığı tespit eder. Ödenecek aylık, toplam süreden yalnız kendi mevzuatına göre geçmiş süre esas alınarak hesaplanır.

- (3) Tarafların mevzuatında yardımın durdurulmasıyla ilgili hükümler var ise, bu hükümler Sözleşmenin uygulanmasında da dikkate alınır.

KISIM III

İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI

Madde 16

Yardımlar

- (1) Sigortalı olduğu sürede iş kazası geçiren veya meslek hastalığına tutulan sigortalı şahıs, sağlık yardımları hariç diğer yardımlardan Sözleşmenin 10'uncu madde hükümleri de dikkate alınmak suretiyle sigortalı olduğu Tarafın mevzuatına göre yararlanır.
- (2) Bir Taraf ülkesinde iş kazası geçiren veya meslek hastalığına tutulan bir şahıs diğer Taraf Ülkesinde geçici bulunduğu veya ikametgahını diğer Taraf Ülkesine naklettiği zaman, bu yardımlardan yararlanmaya devam eder.

Madde 17

Bir Tarafın mevzuatına göre, iş kazası veya meslek hastalığı sonucunda meslekte kazanma gücündeki azalma derecesinin tespit olunmasında, diğer Tarafın mevzuatına göre önceden meydana gelmiş iş kazası ve meslek hastalıkları da, kendi Tarafının mevzuatına göre meydana gelmiş gibi kabul edilir. İlgili şahsa verilecek yardımlar 19'uncu maddenin 2'nci fıkrasına göre belirlenir.

Madde 18

Meslek Hastalıklarıyla İlgili Yardımlar

Meslek hastalığına tutulan şahıs, her iki Taraf Ülkesinde bu meslek hastalığına neden olabilecek bir işte çalışmışsa, sigortalının kendisine veya ölümü halinde hak sahiplerine yapılacak yardımlar, söz konusu işin son defa yapıldığı Tarafın mevzuatına göre sağlanır.

Madde 19

Taraflardan birinin mevzuatına uygun olarak meslek hastalığına göre yardım yapılmış sigortalı şahıs, diğer Taraf Ülkesinde oturduğu sürede bu hastalığı ağırlaşırca, aşağıdaki kurallar uygulanır:

- (1) İşçi oturduğu yeni Ülkede meslek hastalığının meydana gelmesine veya ağırlaşmasına neden olabilecek bir işte çalışmamışsa, sigortalının ilk Ülkede kayıtlı bulunduğu Yetkili Kurum, ağırlaşmayı da dikkate alarak kendi mevzuatına göre gerekli yardımları yapar.
- (2) Sigortalı şahıs diğer Taraf Ülkede aynı veya benzer işte çalışmışsa, onun ilk Ülkede kayıtlı bulunduğu Kurum, sonraki ağırlaşmaya bağlı olmayarak, kendi mevzuatına uygun olarak yapılacak yardımları kendi üzerine alır; yeni oturma yerinin bulunduğu Ülkede kayıtlı bulunduğu Yetkili Kurum işçiye kendi mevzuatına göre saptanan ve ağırlaşmadan sonra ödenmesi gereken yardımın miktarı ile ağırlaşmadan önce hastalık kendi tarafında meydana geldiği takdirde yapacağı yardım miktarı arasındaki farka eşit olan ilave yardım öder.

KISIM IV

AİLE YARDIMLARI

Madde 20

Yardımların Belirlenmesi

- (1) Aile fertleri için yardım ödeme hakkı, diğer Tarafta yaşayan çocuklar da dahil edilerek şahsın sigortalı olduğu Ülke mevzuatına uygun olarak tespit edilir.
- (2) Çocuklar için yardım ödeme hakkı, her iki Tarafın mevzuatına göre kazanıldığı takdirde, çocukların oturduğu Ülkenin mevzuatı uygulanır.

KISIM V

İŞSİZLİK YARDIMI

Madde 21

İşsizlik Yardımları İçin Gerekli Koşullar

İşsizlik yardımları, şahsın sigortalandığı Ülkede uygulanan mevzuata göre gerçekleştirilir. Yardımın belirlenmesinde diğer Akit Tarafta geçen sigortalılık süreleri de dikkate alınır

BÖLÜM IV

TIBBİ KONTROL

Madde 22

Taraf Ülkelerin birinde oturan veya geçici olarak bulunan kimselerin iş göremezlik durumlarının tespit edilebilmesi için, bir Taraf mevzuatı ile öngörülen tıbbi kontrollerin masraflarının ödenmesi iki Ülke arasında yapılacak İdari Anlaşma ile belirlenir.

BÖLÜM V

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 23

İdari Anlaşma

Bu Sözleşmenin uygulanmasıyla ilgili bütün usul ve esaslar, Tarafların Yetkili Makamları arasında yapılacak İdari Anlaşma ile belirlenir.

Madde 24

Bilgi Değişimi ve İdari Yardım

- (1) Bu Sözleşmenin uygulanmasından sorumlu olan Yetkili Makam ve Kurumlar;
 - (1.1) Bu Sözleşmenin uygulanması için mevzuatların olanak tanıdığı her tür bilgiyi birbirlerine iletirler,
 - (1.2) Bu Sözleşmeye veya bu Sözleşmenin uygulandığı mevzuata uygun olarak herhangi bir yardımın ödenmesi veya bu yardıma sahip olma hakkının kazanılmasının tespiti ile ilgili olarak birbirine gerekli yardımı gösterirler,
 - (1.3) Bu Sözleşmenin uygulanması için alınan bütün tedbirleri veya Sözleşmenin uygulanmasını etkileyen mevzuattaki değişiklikleri mümkün olan en kısa sürede birbirlerine bildirirler.
- (2) Bu maddeye göre sağlanan idari yardımlar, İdari Anlaşmada aksi belirtilmedikçe ücretsiz olarak sağlanır.
- (3) Bu Sözleşmeye göre, bir Tarafın diğer Tarafa her hangi bir şahıs hakkında gönderdiği bilgiler, bir Tarafın kanunlarına göre açıklanmasına izin verilene kadar gizli tutulur ve yalnız bu Sözleşmede belirtilen kurallara uygun şekilde kullanılır.

Madde 25

Vergi, Ücret ve Harçlardan Muafiyet veya İndirim

Bu Sözleşme gereğince, Sözleşme hükümlerinin uygulanması için gerekli her türlü sertifika ya da doküman vergi, ücret ve harçlardan(rüsum konsolosluk ve idari harçları) muafıdır. Bu Sözleşmenin uygulanması için hazırlanacak herhangi belge diplomatik veya konsolosluk yetkililerinin onayı veya benzer formalitelerden muafıdır.

Madde 26

Haberleşme Dili

Bu Sözleşmenin yerine getirilmesi için, Tarafların Yetkili Makam ve Kurumları birbiriyle her iki Tarafın devlet dili ile haberleşirler.

Madde 27

Talep, Bilgi ve İtirazların Bildirilmesi

- (1) Taraflardan birinin mevzuatına göre, bir Tarafın Yetkili Makam veya Kurumuna yasal sürede yapılan bir yardımın ödenmesine veya yardım hakkının belirlenmesine ilişkin talep, bilgi veya itiraz, diğer Tarafın Yetkili Makam veya Kurumuna yapılmış gibi kabul edilir. Aynı kural diğer konulara ait dilekçe ve itirazlar için de geçerlidir.
- (2) Bir Tarafın mevzuatına uygun olarak yapılan yardım talebi, diğer Tarafın mevzuatına uygun olarak yapılmış yardım talebi gibi kabul edilir.
- (3) Bu maddenin 1 ve 2'nci fıkralarının uygulandığı halde talep, bilgi ve itirazın yapıldığı Yetkili Kurum veya Makam derhal diğer Tarafın Yetkili Kurum veya Makamına bu konuda bilgi verir.

Madde 28

Yardımların Ödenmesi

Tarafların Yetkili Kurumları bu Sözleşmeden ileri gelen yardımları İdari Anlaşmada belirtilecek para birimiyle öder.

Madde 29

Anlaşmazlıkların Çözümü

- (1) Bu Sözleşmenin yorum ve uygulanmasına ilişkin anlaşmazlıklar Tarafların Yetkili Makamları arasında yapılacak görüşmelerle çözümlenir.
- (2) Bir anlaşmazlığın 6 ay içinde ortadan kaldırılması mümkün olmazsa, onun çözümü Taraflardan birinin başvurusu ile aşağıda belirtilen şekilde kurulan hakem heyetine verilir.
 - (2.1) Taraflar anlaşmazlığın hakeme götürülmesini kararlaştırmalarından itibaren bir ay içinde hakemlerini tayin ederler. Bunların atanmasından itibaren 2 ay içinde, üçüncü devletin vatandaşı olan bir hakem seçilir.
 - (2.2) Taraflardan biri belirlenen sürede hakem tayin etmezse, diğer Taraf Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanına müracaat ederek hakem tayin etmesini ister. Tayin edilen iki hakem tayin olunacak üçüncü hakemin seçilmesi konusunda anlaşmaya varamazsa, aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulur.
 - (2.3) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanı Taraflardan birinin vatandaşı ise, bu maddeye göre ona verilen görevler Mahkeme Başkan Yardımcısına ya da üçüncü bir devletin vatandaşı olan en yüksek dereceli hakeme devredilir.
- (3) Hakem heyeti oy çokluğu ile karar verir. Heyetin kararları her iki Taraf için bağlayıcıdır. Taraflar kendilerinin tayin ettiği hakemlerin masraflarını öder. Diğer masraflar Taraflar arasında eşit şekilde paylaşılır. Hakem Heyeti çalışma usullerini kendisi belirler.

BÖLÜM VI

GEÇİCİ VE SON HÜKÜMLER

Madde 30

Geçici Hükümler

- (1) Bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tamamlanmış herhangi bir sigortalılık süresi, bu Sözleşmeye göre bir yardım hakkının belirlenmesinde dikkate alınır.
- (2) Bu Sözleşme yürürlüğe girdiği tarihten önceki süre için bir yardım ödenmesi hakkını doğurmaz.
- (3) Bu maddenin 2'nci fıkraya hükmü saklı kalmak üzere, toptan ödeme yardımları hariç, her hangi bir yardım hakkının belirlenmesinde; bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelmiş malullük, yaşlılık ve ölüm halleri için dikkate alınır. Ancak kazanılan haklar Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 2 yıl içinde yapılan yazılı başvurularda Sözleşmenin yürürlük tarihinden, 2 yıldan sonra yapılan başvurularda ise talep tarihini takip eden aybaşından geçerli olmak üzere ödenir.

Madde 31

Sözleşmenin Yürürlüğe Girmesi ve Süresi

- (1) Bu Sözleşme Tarafların gerekli yasal sürecin tamamlandığını yazılı olarak teyit ettikleri tarihte yürürlüğe girer ve 5 yıl süreyle yürürlükte kalır. Eğer Taraflardan biri bu sürenin sona ermesinden 6 ay önce diğer Tarafa Sözleşmenin feshedilmesi konusunda yazılı bildirimde bulunmaz ise, Sözleşme birer yıllık süreler ile uzatılmış sayılır.
- (2) Sözleşmenin 3'üncü maddesinde belirtilen şahısların elde ettikleri haklar Sözleşmenin feshinden sonra da geçerli olmaya devam eder. Sonuçlandırılmamış talepler hakkında karar vermek üzere gerektiğinde görüşmelere başlanır. Bu konuda anlaşma sağlanamaz ise anlaşmazlıklar 29'uncu madde hükümlerine göre çözümlenir.

Bu Sözleşme 11 Aralık 1998 tarihinde İzmir'de, her iki metin de eşit derecede geçerli olmak üzere Türkçe ve Gürcüce düzenlenerek imzalanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE GÜRCİSTAN HÜKÜMETİ ARASINDAKİ SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN İDARİ ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti arasında imzalanan Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin 23'üncü maddesi hükmüne istinaden her iki Tarafın Yetkili Makamları Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin aşağıdaki hususlarda mutabakata varmışlardır.

BÖLÜM I

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Tanımlar

Bu Anlaşmada, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti arasında imzalanan Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin 1'inci maddesinde belirtilen tanımlar, aynı anlamda kullanılmıştır.

Madde 2

Sözleşmeyi Uygulayacak İrtibat Büroları

(1) Sözleşmeyi Uygulayacak İrtibat Büroları

(a) Türkiye Cumhuriyeti bakımından;

Sözleşmenin 2'nci maddesinde sayılan mevzuatlardan, iş kazaları ve meslek hastalıkları, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigorta kollarının uygulanması ile ilgili İrtibat Büroları şunlardır.

a.1. İşçileri (tarım işçileri dahil) kapsayan sosyal sigortalar mevzuatı ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20'nci maddesinde belirtilen sandıklarla ilgili mevzuat için; Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü-ANKARA

a.2. Devlet memurlarını kapsayan Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı mevzuatı için; T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü-ANKARA

a.3. Esnaf ve sanatkarlar ve diğer bağımsız çalışanlar ile tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar hakkındaki mevzuat için; BAĞ-KUR Genel Müdürlüğü-ANKARA

(b) Gürcistan bakımından; Sözleşmenin 2'nci maddesinde sayılan mevzuatlardan, iş kazaları ve meslek hastalıkları, malûllük, yaşlılık, ölüm, işsizlik ve aile yardımlarına ilişkin sigorta kollarının uygulanması ile ilgili İrtibat Büroları şunlardır.

b.1. İş kazaları ve meslek hastalıkları, malûllük, yaşlılık, ölüm ve analık Yardımlarına ilişkin mevzuat için; Gürcistan Sosyal Güvenlik ve Tıbbi Sigorta Devlet Fonu-TİFLİS

b.2. İstihdam ve işsizlik ile ilgili mevzuat için; Gürcistan Sosyal Güvenlik ve Çalışma Devlet Fonu-TİFLİS

b.3. Meslek hastalığı ile ilgili mevzuat için; Gürcistan İş Güvencesi Devlet Müfettişliği-TİFLİS

b.4. Protezler ve ilgili tıbbi yardımlar, parasal ödemeler ve malûllerin Rehabilitasyonu ile ilgili mevzuat için; Gürcistan Maluliyet Dairesi Başkanlığı-TİFLİS

b.5.Aile yardımları mevzuatı için; Sosyal Güvenlik, Çalışma ve İstihdam Bakanlığı-TİFLİS

- (2). İrtibat Büroları, bu İdari Anlaşma ile belirlenen konuların uygulanması ile görevlidirler. Sözleşmenin uygulanmasında aralarında işbirliği yaparlar, Yetkili Kurumlara doğrudan başvurabilirler.
- (3) İrtibat Büroları, Sözleşmenin uygulanması için gerekli olan formüllerini belirlerler.

Madde 3

Yardımların Ödenmesi

Bu Sözleşme hükümlerine göre hak kazanılan yardımlar sigortalı ve hak sahiplerine doğrudan ödenir.

BÖLÜM II

UYGULANACAK MEVZUATLA İLGİLİ HÜKÜMLER

Madde 4

Sigortalılık Belgesinin Verilmesi

Sözleşmenin 7'nci maddesinin 1, 2, 3, 4'üncü fıkraları ve 6'ncı fıkranın 1'inci cümlesi ile 8'inci maddesinin 1'inci fıkrasının uygulanmasında, sigortalı gönderilmiş olduğu Taraf Ülkenin Yetkili Kurumlarına kendisini gönderen Taraf Ülke mevzuatının uygulanacağını gösteren bir belge ibraz eder.

Bu belge sigortalının en son tabi olduğu mevzuatın uygulanması ile görevli İrtibat Bürosu tarafından düzenlenir.

Madde 5

Tercih Hakkı

Sözleşmenin 7'nci maddesinin 6'ncı fıkrası ile 8'inci maddesinin 3'üncü fıkrasında sözü edilen kişilere tanınan tercih hakkı, sigortalının çalışmaya başladığı tarihten itibaren 3 aylık süre içinde kullanılır. Halen çalışmakta olanlar için bu süre Sözleşmenin yürürlük tarihinden itibaren başlar.

Sigortalı, tercih hakkını belirten ve 3 nüsha olarak düzenlenecek belgenin bir nüshasını işverenine, iki nüshasını da çalıştığı ülkedeki Yetkili Kuruma verir.

Bu Kurum, tasdik edeceği belgelerden bir nüshasını diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderir.

Bu talep, sigortalının tercihini Yetkili Kuruma bildirdiği ayı takip eden ayın birinci günü yürürlüğe girer.

Sözleşmenin 7'nci maddesinin 6'ncı fıkrası ile 8'inci maddesinin 3'üncü fıkrasında sözü edilen sigortalının, tercih hakkını kullanmaması halinde ise, çalıştığı işyerinin bağlı olduğu Taraf Ülkenin mevzuatı uygulanır.

Madde 6

Protezler, İlgili Tıbbi Yardımlar ve Parasal Yardımlar

- (1) Bu yardımı yapacak olan ülkenin mevzuatında öngörülen protez ve tıbbi yardımları 200 ABD Dolarını geçen durumlarda ve acil haller dışında Yetkili Kurumun iznine tabidir.

Bu durumda, yardımı yapacak yerdeki Yetkili Kurum, örneği müştereken düzenlenen formüleri tanzim ederek sigortalının kayıtlı bulunduğu Yetkili Kuruma gönderir. Bu Kurum formüleri doldurup onaylayarak yardımı yapacak olan Yetkili Kuruma muvafakatini bildirir.

Acil hallerde ise Yetkili Kurumun izni alınmaksızın protez ve tıbbi yardım temin edilirse, geçici veya sürekli oturulan yerdeki Yetkili Kurum aciliyeti kanıtlayan tıbbi raporu Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderir.

- (2) Acil haller dışında 1'inci fıkrada belirtilen tutan aşan durumlarda Yetkili Kurumun onayı alınmaksızın yapılan yardımların masrafları ödenmez.
- (3) Para yardımları doğrudan sigortalıya ödenir.

BÖLÜM III

ÖZEL HÜKÜMLER

KISIM II

MALÛLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM YARDIMLARI

Madde 7

Yardımların Ödenmesi

Sözleşmenin 15'inci maddesinin 1'inci ve 2'nci fıkralarına istinaden hesaplanan yardımlar, ilgililerin diğer Taraf Ülkesinde ya da üçüncü bir ülkede ikamet etmeleri durumunda da, Yetkili Kurumların uygulamakta oldukları mevzuatta görülen sürelerde Ödenir.

KISIM II

AİLE YARDIMLARI

Madde 8

Aile Durum Belgesi

Sözleşmenin 20'nci maddesine göre, aile fertlerine yardım ödeme hakkının gerçekleşmesi için, hak sahibi kişi taraflarca müştereken belirlenen başvuru belgesi ile yardımı yapacak Yetkili Kurum veya bulunduğu ülkedeki Yetkili Kuruma başvuruda bulunur.

Yardımları yapmakla yükümlü bulunan Yetkili Kurum, ilgilinin hak kazandığı yardımları uygulamakta oldukları mevzuatta öngörülen sürelerde öder.

KISIM III

İŞSİZLİK YARDIMLARI

Madde 9

İşsizlik Yardımlarının Ödenmesi

İşsizlik yardımının belirlenmesinde, diğer Taraf Ülkede geçen sigortalılık süreleri aynı zamana rastlamamak koşuluyla birleştirilir. Bu yardım, yardımı yapan Tarafın mevzuatında yer alan usul ve esaslar dahilinde ödenir.

KISIM IV

Madde 10

Yardımların Ödenme Şekli

İdari Anlaşmanın 6, 7 ve 8 ‘inci maddelerine göre yapılacak yardımlar, Sözleşmenin 28 ‘inci maddesinde öngörülen yardımı yapacak tarafın para birimiyle ödenir.

Ödemeler posta veya banka havalesi ile yapılır. Bu amaçla yapılan transfer masrafları ilgililerin aylıklarından mahsup edilir.

BÖLÜM IV

TIBBİ KONTROL

Madde 11

Kontrol Muayenesi

- (1) Yetkili Kurumun talebi üzerine, sürekli veya geçici olarak oturulan ülkenin Yetkili Kurumu, ilgilinin tıbbi kontrolünü yaptırarak sonuçlarını örneği müştereken belirlenecek bir formüler ile en kısa sürede Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderir.
- (2) İkamet ve geçici ikamet mahallindeki Yetkili Kurumlarca yapılan tıbbi kontrollerle, idari kontrollerden ileri gelen masraflar, kontrolü yapan Yetkili Kurumlarca karşılanır.

BÖLÜM V

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 12

Bilgi ve İtirazların Bildirilmesi

- (1) Sigortalı ya da ölümü halinde hak sahipleri, Sözleşmeye göre aylık-gelir talebini ikamet ettikleri yerdeki Yetkili Kuruma, bu ülke mevzuatında öngörülen usul ve şekiller dahilinde yapar.
Üçüncü bir Ülkede ikamet eden şahıs ya da hak sahibi durumundaki kimse, talebini son defa sigortalı olarak kayıtlı bulunduğu Yetkili Kuruma iletir. Talep sahibi imkan nispetinde sigortalı olduğu iki ülkenin Kurum veya Kurumları ile çalıştığı işveren veya işverenlerini ya da kendi adına bağımsız olarak çalıştığı işyeri ile ilgili bilgileri sağlar.
- (2) Talebi alan ikamet edilen ülkedeki Yetkili Kurum, müştereken belirlenmiş olan formüller ülkesinde geçen sigortalılık sürelerini de kaydederek diğer taraf Yetkili Kurumuna gönderir.
- (3) Diğer Taraf Yetkili Kurumu, şahsın veya hak sahibi durumundaki kimselerin ikamet ettikleri yerdeki Yetkili Kurumun talep etmesi halinde, ülkesinde geçen sigortalılık sürelerini en kısa zamanda bu amaçla örneği müştereken belirlenecek formülere kaydederek bildirir.
- (4) Yetkili Kurumlar, sigortalılar hakkında aldıkları kararları karşılıklı olarak birbirlerine bildirirler.
- (5) Sözleşmenin 27'nci maddesine istinaden yapılacak itirazlar, ilgili Kuruma yapılabileceği gibi, oturulan ülkenin Yetkili Kurumuna da yapılabilir. Bu Kurum itirazı ekleriyle birlikte en kısa sürede diğer Taraf Ülke Yetkili Kurumuna gönderir.

BÖLÜM VI

GEÇİCİ VE SON HÜKÜMLER

Madde 13

Yürürlük

Bu İdari Anlaşma Sözleşme ile birlikte yürürlüğe girer ve Sözleşmenin yürürlükte kaldığı sürece yürürlükte kalır.

Bu İdari Anlaşma 11 Kasım 1998 tarihinde İzmir'de her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, Türkçe ve Gürcüce düzenlenmiş ve imzalanmıştır.

EK: 3/8
TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE BOSNA HERSEK ARASINDA
SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

İmza Tarihi: 27.05.2003

Resmi Gazete Tarihi: 28.04.2004

Resmi Gazete No: 25446

Yürürlük Tarihi: 01.09.2004

Türkiye Cumhuriyeti ile Bosna-Hersek, iki devlet arasında sosyal güvenlik alanında iyi ilişkiler kurmak amacıyla aşağıdaki konularda anlaşmışlardır.

BÖLÜM I
GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Tanımlar

(1) Bu Sözleşmenin uygulanmasında :

1. “Akit Taraflar” Türkiye Cumhuriyetini ve Bosna-Hersek’i,
2. “Mevzuat” Bu Sözleşmenin 2’nci maddesinde belirtilen sosyal güvenlik rejimleri ve kollarına ilişkin kanunlar, tüzükler ve diğer hukuki mevzuatı,
3. “Yetkili Makam” Türkiye Cumhuriyeti bakımından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile diğer ilgili bakanlıkları, Bosna-Hersek bakımından 2’nci madde 1’inci fıkrada belirtilen mevzuatlardan sorumlu bakanlıkları,
4. “Yetkili Kurum” Bu Sözleşmenin 2’nci maddesinde belirtilen mevzuatların uygulanmasından sorumlu kurumları,
5. “Kurum” Bu Sözleşmenin 2’nci maddesinde belirtilen mevzuatların tamamını veya bir kısmını uygulamakla görevli makam ya da kurumu,
6. “Sigortalı” Bu Sözleşmenin 2’nci maddesinde belirtilen mevzuatların uygulandığı ve uygulanmış olduğu kimseleri,
7. “Sigortalılık Süresi” Bu Sözleşmenin 2’nci maddesinde belirtilen mevzuatlara göre prim veya kesenek ödenmiş, ödenmiş sayılan ya da bu mevzuatlara göre tanınan süreleri,
8. “Aylık ve Gelir” (Para olarak ödenen yardım), Bu Sözleşmenin 2’nci maddesinde belirtilen mevzuatlarda öngörülen herhangi bir aylığı, para şeklindeki diğer yardımları,
9. “Yardım” (aynı yardım) Bu Sözleşmenin 2’nci maddesinde belirtilen mevzuatlarda öngörülen sağlık ve para şeklinde ödenmeyen diğer yardım ve hizmetleri,
10. “Oturma” Hukuki kurallara uygun ve kayıtlı olarak kişinin ikamet ettiği yeri,

11. “Bulunma” Akit taraflardan birinin ülkesinde daimi ikametgahı olan kimsenin, diğer akit tarafın ülkesinde geçici olarak bulunmasını,
 12. “Aile Bireyi” Yetkili kurumca uygulanan mevzuata göre aile bireyi olarak tanımlanan veya öyle kabul edilen kimseleri,
 13. “Hak Sahibi” Yardımlar hangi mevzuata göre yapılıyorsa, o mevzuata göre hak sahibi olarak tanımlanan veya öyle kabul edilen kimseleri,
 14. “İrtibat Bürosu” İdari anlaşma ile belirlenecek ve bu sözleşmenin uygulanmasını sağlamak amacıyla tarafların yetkili kurumları arasında doğrudan irtibatı sağlayacak kurumu, ifade eder.
- (2) Birinci fıkrada tanımlanmayan herhangi bir terim, uygulanacak mevzuatta hangi anlamda kullanılmış ise, o anlamı ifade eder.

Madde 2

Sözleşmenin Uygulanacağı Mevzuat

- (1) Bu Sözleşme aşağıdaki mevzuatları kapsar.
- Bosna-Hersek bakımından;
 1. Analığın korunması ve iş kazaları ile meslek hastalıklarını da kapsayacak şekilde zorunlu sağlık sigortası mevzuatı,
 2. İş kazaları ve meslek hastalıkları güvencesini de kapsayacak şekilde zorunlu emeklilik sigortası, (Yaşlılık, malullük ve ölüm aylığı),
 3. İşsizlik sigortası.
 4. Analık nedeniyle ödenen nakdi yardımlar.
 - Türkiye bakımından;
 1. İşçileri kapsayan Sosyal Sigortalar mevzuatı ile Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar mevzuatı (malullük, yaşlılık, ölüm, iş kazası ve meslek hastalıkları, hastalık ve analık),
 2. Devlet memurlarının emeklilik haklarını düzenleyen Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı mevzuatı (malullük, yaşlılık ve ölüm),
 3. Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu mevzuatı ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar mevzuatı (malullük, yaşlılık ve ölüm),
 4. 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20’inci maddesine tabi olan sandıklarla ilgili mevzuat. (malullük, yaşlılık, ölüm, iş kazası ve meslek hastalıkları, hastalık ve analık),
 5. Bir hizmet akdine tabi olarak çalışan sigortalılar açısından uygulanan İşsizlik Sigortası Mevzuatı.
- (2) Bu Sözleşme, bu maddenin 1’inci fıkrasında belirtilen mevzuatı değiştiren, yeniden düzenleyen birleştiren veya bu mevzuat yerine geçen ya da bu mevzuata ek hükümler getiren her türlü mevzuata da uygulanır.

- (3) Bu Sözleşmenin yeni bir sosyal güvenlik rejimine veya yeni bir sosyal sigorta koluna dair mevzuatı kapsamaması, akit taraflar arasında bu amaçla yeni bir Sözleşme imzalanması yolu ile gerçekleştirilir.

Madde 3

Kişisel Uygulama Alanı

Bu Sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, bu Sözleşme hükümleri, her iki akit taraf mevzuatından birine veya her ikisine evvelce tabi olmuş bulunan veya akit taraflardan birinin mevzuatına halen tabi olan kişiler ve bunların aile bireyleri ile hak sahiplerine uygulanır.

Madde 4

İşlem Eşitliği

Bu Sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, akit taraflardan birinin ülkesinde oturan ve kendilerine bu Sözleşme hükümleri uygulanan kimseler, oturdukları ülkenin mevzuatının sağladığı hak ve yükümlülükler bakımından diğer akit tarafın vatandaşları ile eşit işlem görürler.

Madde 5

Yardımların İhracı

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre elde edilen yardımlar, bu Sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, 3. madde kapsamında bulunan kimselerin diğer taraf ülkesinde veya akit taraf ülkeleri dışında üçüncü bir ülkede oturmaları halinde de aynen ödenir.

Madde 6

Yardımların Birleşmemesi

- (1) Bir yardımın diğer sosyal güvenlik yardımlarıyla veya bir kazançla birleşmesi halinde, akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımın azaltılması, durdurulması veya kesilmesi gerekiyorsa, diğer akit tarafın mevzuatı gereğince sosyal güvenlik yardımlarına hak kazanılmış olması veya diğer akit taraf ülkesinde bir kazanç elde edilmesi halinde de aynı hükümler uygulanır.
- (2) Bu maddenin 1'inci fıkraya hükümleri her iki tarafın yetkili kurumlarınca ödenen malullük, yaşlılık ve ölüm aylıkları ile meslek hastalığı ve iş kazası yardımlarına uygulanmaz.

BÖLÜM II

UYGULANACAK MEVZUAT

Madde 7

Genel Kurallar

Bu Sözleşmede aksine bir hüküm yoksa;

- (1) Bir taraf ülkesinde ücretli çalışanlar, bu çalışmaları ile ilgili olarak, kendilerinin diğer taraf ülkesinde oturmaları ya da işverenin veya işverenin işyeri merkezinin diğer taraf ülkesinde bulunması halinde dahi, çalıştıkları taraf ülke mevzuatına tabi olur.
- (2) Faaliyetini bir taraf ülkesinde icra eden bağımsız çalışan, diğer taraf ülkede otursa dahi, faaliyetini yürüttüğü taraf ülke mevzuatına tabi olur.
- (3) Akit taraflardan birinin memurları ve bu ad altında sayılan kişiler kendilerini çalıştıran akit tarafın mevzuatına tabi olurlar.

Madde 8

Geçici Görevle Çalışanlar

- (1) Akit taraf ülkesinde istihdam edilen bir ücretli çalışan, işvereni tarafından belirli bir işin ifası için diğer akit taraf ülkesine geçici görevli olarak gönderilirse, bu kimse aynı işverenin ücretli çalışanı sıfatını koruduğu takdirde, 24 ayı geçmemek koşulu ile birinci akit taraf ülkesinin mevzuatına tabi olur. Her iki akit tarafın yetkili makamlarının önceden onaylaması ile bu süre toplam 60 ayı geçmemek kaydıyla uzatılabilir.
- (2) Akit taraflardan birinin ülkesinde bir mesleki faaliyet icra eden bağımsız çalışan, faaliyetini geçici olarak diğer akit taraf ülkede gerçekleştirmek amacı ile bu ülkeye gittiği takdirde, 24 aya kadar birinci akit taraf ülke mevzuatına tabi olur. Her iki akit tarafın yetkili makamlarının önceden onaylaması ile bu süre toplam 60 ayı geçmemek kaydıyla uzatılabilir.

Madde 9

Uluslararası Taşımacılık Personeli

- (1) Bir işyerinin, başkası hesabına veya kendi adına karayolu, havayolu, demiryolu veya denizyolu ile uluslararası yolcu veya mal taşımacılığı yapan ve işyeri merkezi diğer akit taraf ülkesinde bulunan, dolaşan veya sefer yapan personelinden olan kimse, bu tarafın mevzuatına tabi olur.
- (2) Anılan işyerinin merkezinin bulunduğu taraf dışındaki akit taraf ülkesindeki bir temsilciliği tarafından çalıştırılan kimse bu temsilciliğin bulunduğu tarafın mevzuatına tabi olur.

Madde 10

Gemi Adamları

- (1) Akit taraflardan birinin bayrağını taşıyan gemide çalışanlar, bu akit tarafın mevzuatına tabi olurlar.
- (2) Akit taraflardan birinin limanında veya karasularında ücretli çalışan ve gemi mürettebatından olmayan bir kimse, diğer akit taraf ülke bayrağını taşıyan bir geminin yükleme, boşaltma veya tamir işlerinde çalışır ya da bu işlere nezaret ederse, hakkında limanın veya karasularının bulunduğu taraf ülkenin mevzuatı uygulanır.
- (3) Akit taraflardan birinin bayrağını taşıyan bir gemide bir faaliyet icra eden ve bu faaliyet için kendisine işyeri merkezi veya ikametgahı diğer akit taraf ülkesinde bulunan bir müessese veya kimse tarafından ücret ödenen kimse, ikinci tarafın mevzuatına, o devletin ülkesinde oturuyorsa tabi olur; ücreti ödeyen müessese veya kimse anılan mevzuatın uygulanmasında işveren sayılır.

Madde 11

Diplomatik Misyonlar ve Konsolosluk Görevlileri

- (1) Akit taraf ülkelerden birinin diplomatik misyonlarında veya konsolosluklarında çalışan diplomatlar ile diplomatların özel hizmetlerinde çalışmak üzere bu misyonların bağlı olduğu akit tarafça görevlendirilenler, gönderen tarafın mevzuatına tabi olurlar.
- (2) Bu maddenin 1'inci fıkrasında bahsedilen hizmetliler mahallinden istihdam edilmiş ise, bulunulan tarafın mevzuatına tabidirler. Ancak, bu kimseler istihdam eden ülkenin vatandaşı iseler, işe alındıkları tarihi takip eden üç ay içerisinde, istihdam eden tarafın mevzuatının uygulanmasını tercih edebilirler.
- (3) Bu maddenin 1. ve 2'inci fıkraları kapsamında olmayanlar hakkında işyerinin bulunduğu tarafın mevzuatı uygulanır.

Madde 12

İstisnalar

İki tarafın yetkili makamları, işçi ve işverenin talebi üzerine, bir kimse veya kişi grupları hakkında uygulanacak mevzuat bakımından bu sözleşmenin 7-11'inci maddelerine istisna teşkil eden hükümler üzerinde anlaşabilirler.

BÖLÜM III

ÖZEL HÜKÜMLER

KISIM I

HASTALIK VE ANALIK YARDIMLARI

Madde 13

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanmak için belirli sigortalılık sürelerinin tamamlanmış olması gerekiyorsa, bu tarafın yetkili kurumu, diğer taraf ülkesinde geçmiş olan sigortalılık sürelerini, aynı zamana rastlamamak koşulu ile, kendi mevzuatına göre geçmiş gibi değerlendirir.

Madde 14

Diğer Akit Taraf Ülkede Sağlık Yardımlarının Yapılması

- (1) İşverenleri tarafından belli bir işin icrası için geçici görevle diğer akit taraf ülkesine gönderilen sigortalı şahsın ve yanlarında oturan aile bireylerinin sağlık durumları derhal (acil) tedaviyi gerektirdiği zaman, iş merkezinin bulunduğu akit tarafın yetkili kurumu nam ve hesabına, hastalık veya analık sigortası yardımlarının tamamından, yararlanırlar.
- (2) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı olarak çalışan kimseler ile yanlarında oturan aile bireyleri, diğer akit taraf ülkesinde geçici olarak buldukları sırada, sağlık durumları derhal (acil) sağlık yardımı yapılmasını gerektirdiği zaman, sigortalı buldukları akit tarafın yetkili kurumu nam ve hesabına hastalık veya analık sigortası yardımlarından, yararlanırlar.
- (3) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı çalışan kimseler ile yanlarında oturan aile bireyleri, akit taraf ülke kurumunca sağlanan hastalık veya analık sigortası yardımlarından yararlanmakta iken, kendi ülkesine döndüğü takdirde, bu yardımlardan yararlanmaya devam ederler. Ancak ilgili, akit taraf ülkesine dönmeden önce diğer akit tarafın yetkili kurumunun iznini almak zorundadır. İzin talebi, ilgilinin sağlık durumunun diğer akit tarafa dönmeye uygun olmadığı hakkında rapor verilmesi halinde ret olunur.

Söz konusu izin önceden alınmamış ise, sonradan da verilebilir.

- (4) Yardımlara hak kazanılıp kazanılmadığı, yardımların süresi ve yardımlardan yararlanacak aile bireyleri sigortalının tabi olduğu ülke mevzuatına göre, yardımların kapsamı ve ifa şekli ise, yardımlardan yararlanacak kimsenin bulunduğu ülke mevzuatına göre belirlenir.

Madde 15

Sigortalının Aile Bireylerine Sağlık Sigortasından Sağlanan Yardımlar

- (1) Sigortalı bulunduğu ülke mevzuatına göre sağlık yardımına hak kazanmış olan şahsın diğer taraf ülkesinde oturan aile bireyleri, oturdukları ülkenin mevzuatına göre sağlık yardımlarına hak kazanmamış olmaları koşulu ile hastalık, analık sigortasıyla sağlanan yardımlardan yararlanırlar.
- (2) Bu maddenin 1'inci fıkrasında sözü edilen aile bireyleri, yetkili kurumun bulunduğu taraf ülkeye geçici olarak gittiklerinde sağlık yardımlarından, bu akit tarafın yetkili kurumunun mevzuatındaki hükümlere göre yararlanırlar.
- (3) Sağlık yardımı giderleri, sigortalının kayıtlı olduğu akit taraf yetkili kurumunca karşılanır.
- (4) Yardımlara hak kazanılıp kazanılmadığı, yardımların süresi ve yardımlardan faydalanacak aile bireylerinin kimler olduğu sigortalının kayıtlı olduğu akit taraf yetkili kurum mevzuatına göre, yardımların kapsamı ve ifa şekli ise oturulan taraf yetkili kurumunun mevzuatına göre belirlenir.

Madde 16

Aylık Sahiplerine Sağlık Sigortasından Sağlanan Yardımlar

- (1) Her iki akit taraf mevzuatına göre ödenmesi gereken aylıklar veya gelirlerden yararlanan aylık-gelir sahibi ve aile bireyleri, sağlık yardımlarından ülkesinde oturduğu akit tarafın mevzuatına göre, yalnız bu tarafın mevzuatına göre bir aylık veya gelir almış gibi yararlanır. Sağlık yardımı masrafları, ikamet yeri yetkili kurumunca karşılanır.
- (2) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre aylık veya gelir alan ve diğer akit taraf ülkesinde oturan bir kimsenin ve aile bireylerinin, aylığı ödeyen akit taraf mevzuatı uyarınca hak kazandıkları sağlık yardımları, aylığı ödeyen akit taraf yetkili kurumunun nam ve hesabına ikamet mahallindeki kurumca sağlanır.
- (3) Akit taraflardan yalnız birinin mevzuatına göre aylık veya gelir bağlanmış olan kimselerin ve bunların yanlarında ikamet eden aile bireylerinin, diğer akit taraf ülkesinde buldukları sırada, durumları derhal (acil) yardım yapılmasını gerektirdiği zaman, aylık veya geliri ödeyen ülkenin yetkili kurumu hesabına olmak kaydıyla sağlık yardımlarından yararlanırlar.

Her iki akit taraf mevzuatına göre aylık veya gelir alan ancak bir tarafta oturan kimseler ile aile bireyleri, diğer akit tarafta buldukları sırada yapılacak sağlık yardımları masrafları, bulunulan ülkenin mevzuatı kapsamında olmak üzere bu ülkenin yetkili kurumunca karşılanır.

- (4) Bu maddenin 2'inci fıkrasına istinaden, sağlık yardımlarına hak kazanılıp kazanılmadığı, yardımların süresi ile yardımlardan yararlanacak aile bireylerinin tespiti aylığı ödeyen akit taraf mevzuatına göre, yardımların kapsamı ve ifa şekli ise aylık almakta olan kimsenin ülkesinde oturduğu akit tarafın mevzuatına göre belirlenir.

Madde 17

Protezler, Büyük Cihazlar ve Diğer Büyük Masraf Gerektiren Sağlık Yardımları

İdari Anlaşmaya ekli listede gösterilen protezlerin, büyük cihazların ve diğer büyük masraf gerektiren sağlık yardımlarının sağlanması, acil haller hariç, şahsın kayıtlı bulunduğu kurumun iznine bağlıdır.

Madde 18

İş göremezlik Ödenekleri

- (1) İş göremezlik ödenekleri yetkili kurumca, bu kurumun uyguladığı mevzuat hükümlerine göre sağlanır.
- (2) Akit taraf ülke mevzuatında sigortalı şahsa yapılacak iş göremezlik ödeneklerinin aile bireylerinin sayısına göre belirlenmesi hükmü varsa, diğer akit taraf ülkesinde oturan aile bireyleri de yetkili kurum tarafından dikkate alınır.

Madde 19

Gider İadesi

Bu sözleşmenin 14, 15, 16, 17, 25 ve 29'uncu maddelerinde öngörülen hallerde yapılan sağlık yardım masrafları, ilgilinin kayıtlı bulunduğu yetkili kurum tarafından yardımları yapan tarafın yetkili kurumuna, İdari Anlaşma ile belirlenecek usul ve esaslar dahilinde ödenir.

KISIM II

MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM AYLIKLARI

Madde 20

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

- (1) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanma hakkı bir sigortalılık süresinin tamamlanmış olması koşuluna bağlı ise, bu mevzuatı uygulayan kurum, diğer akit tarafın mevzuatına tabi olarak geçen sigortalılık sürelerini aynı zamana rastlamamak şartı ile kendi mevzuatına göre geçmiş süreler gibi değerlendirir.
- (2) İlgilinin, bu maddenin uygulanması sonucu yardıma hak kazanamadığı durumlarda taraflar, sosyal güvenlik sözleşmesi imzalamış buldukları üçüncü bir ülkedeki sigortalılık sürelerini de, aynı zamana rastlamamak şartı ile birleştirirler.
- (3) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanma hakkı, bir özel rejim kapsamında bir meslekte veya belirli bir meslekte veya işte belirli bir sürenin tamamlanmasına bağlı ise, sadece ilgili rejim kapsamında geçen süreler veya böyle bir rejimin olmaması durumunda aynı meslekte veya aynı

işte tamamlanmış süreler, eğer uygunsa diğer akit taraf mevzuatı kapsamında bir yardım hakkının belirlenmesinde dikkate alınır. Ancak, diğer taraf ülkesinde böyle bir hizmetin bulunmaması halinde, genel rejime tabi olarak geçen sigortalılık süreleri de bu sürelerle birleştirilir.

- (4) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardım hakkının kazanılması şartlarının tespitinde, diğer taraf ülkedeki ilk işe başlama tarihi de dikkate alınır.
- (5) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlar, sigortalılık süresinin tamamı veya bir kısmındaki ortalama kazanç esasından hesaplandığı takdirde, ödenecek yardımların hesabında dikkate alınacak ortalama kazanç, kendi mevzuatına tabi olarak geçen sigortalılık süreleri içinde elde edilen kazançlara göre belirlenir.

Madde 21

Yardımların Hesaplanması

- (1) Bir kimse aralıklı veya aralıksız olarak akit tarafların mevzuatına tabi olmuşsa, her akit tarafın kurumu, uyguladığı mevzuata göre, bu kimsenin veya hak sahiplerinin gereğine göre 20'nci madde hükümleri dikkate alınarak yardımlardan yararlanma hakkının bulunup bulunmadığını tespit eder.
- (2) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanma hakkı 20'nci madde hükmü uygulanmaksızın kazanılıyorsa, bu tarafın yetkili kurumu ödenmesi gereken yardım miktarını yalnız bu tarafın mevzuatına göre geçen sigortalılık sürelerini dikkate alarak belirler.
- (3) İlgili kimse akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlara ancak 20'nci madde hükümlerinin uygulanması suretiyle hak kazanıyor ise, bu tarafın yetkili kurumu yardımları aşağıda belirtildiği şekilde hesaplar.
 1. Yetkili kurum, her iki akit tarafın mevzuatlarına göre geçen bütün sigortalılık sürelerini yalnız kendisinin uyguladığı mevzuata göre geçmiş gibi değerlendirerek nazari miktarı hesaplar.
 2. Bununla birlikte, miktarı sigortalılık sürelerinin uzunluğuna bağlı olmayan yardımlar söz konusu ise, bu miktar 1'inci bentte sözü edilen nazari miktar olarak kabul edilir.
 3. Yetkili kurum daha sonra bu fıkranın 1. veya 2'nci bentlere göre hesaplanan nazari tutarın, uyguladığı mevzuata göre geçen sigortalılık süreleri uzunluğunun, riskin meydana gelmesinden önce her iki akit tarafın mevzuatlarına göre geçen sigortalılık süreleri toplamı uzunluğuna olan oranını, fiili tutar olarak belirler. Bu, ilgiliye ödenecek tutardır.
 4. Bu aylıklara ilave olarak yapılan yardımlar da 1. 2. ve 3'üncü bentlere göre hesaplanır.
 5. Eğer riskin meydana gelmesinden önce her iki akit tarafın mevzuatlarına göre geçen sigortalılık sürelerinin uzunluğu bir tam yardımdan yararlanmak için akit taraflardan birinin mevzuatına göre gerekli azami süreden fazla ise,

bu tarafın yetkili kurumu, bu fıkranın 1'inci bendini uygulamak suretiyle, uyguladığı mevzuatta öngörülen tam yardım miktarına eşit yardımdan fazla miktarda bir yardım tahsisi ile yükümlü olmaksızın, anılan sürelerin toplam uzunluğu yerine sözü edilen azami süreyi dikkate alır.

- (4) Akit taraf yetkili kurumu, uyguladığı mevzuat uyarınca, sigortalılık süresinin doldurulması temelinde eşit veya daha yüksek bir miktarının tespit edilmesi olasılığı varsa, bu maddenin yukarıdaki fıkralarında yer alan hükümleri uygulanamaz.

Madde 22

Oniki Aydan Az Sigortalılık Süreleri

- (1) 21'inci madde hükümlerine bakılmaksızın, bir akit tarafın mevzuatına göre geçen sigortalılık sürelerinin toplam uzunluğu oniki ayı tamamlamıyorsa ve yalnız bu süreler dikkate alındığında bu mevzuata göre hiçbir hak doğmuyorsa, bu tarafın kurumu anılan sürelerle göre yardım sağlamak zorunda değildir.
- (2) Bu durumda, diğer akit taraf ülke yetkili kurumu, bu maddenin 1'inci fıkrasında belirtilen süreleri kendi mevzuatına göre geçmiş süreler gibi değerlendirerek, aylığı hesaplar.

KISIM III

ÖLÜM YARDIMI

Madde 23

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi ve Ölüm Yardımlarının Ödenmesi

- (1) Akit tarafların mevzuatlarında ölüm yardımı varsa ve bu mevzuatlara göre ölüm yardımlarından yararlanmak için sigortalılık sürelerinin tamamlanmış olması gerekiyorsa, yetkili kurum, bu yardımların hesaplanmasında, diğer akit tarafta geçen süreleri, aynı zamana rastlamamak koşulu ile sanki kendi ülkesinde geçmiş gibi nazara alır.
- (2) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı bulunan bir kimse, diğer akit taraf ülkesinde öldüğü takdirde, sigortalı olduğu akit taraf ülkesinde ölmüş gibi kabul edilir ve ölüm yardımına hak kazanır.
- (3) Bu Sözleşmenin uygulanmasında, her iki akit tarafın mevzuatı uyarınca ölüm yardımından yararlanma hakkı bulunuyorsa,
 1. Yardım, yalnız ölümün meydana geldiği akit taraf mevzuatına göre ödenir, veya,
 2. Ölüm akit tarafların ülkeleri dışında meydana gelmişse, yardım, yalnız yardımdan yararlanma hakkına konu teşkil eden ölüm olayından önce kişinin son defa mevzuatına tabi olduğu akit taraf mevzuatına göre ödenir.

KISIM IV

MESLEK HASTALIKLARI VE İŞ KAZALARI

Madde 24

Her İki Akit Taraf Ülkesinde Aynı Riske Maruz Kalma

- (1) Meslek hastalığına tutulan kimse, her iki akit taraf ülkesinde bu hastalığa neden olabilecek bir işte çalışmışsa, bu kimsenin veya hak sahiplerinin talep edebilecekleri yardımlar, duruma göre bu maddenin 2. ve 4'üncü fıkraları hükümleri dikkate alınarak- koşullarını en son yerine getirdikleri akit tarafın mevzuatına göre sağlanır.
- (2) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre meslek hastalığı yardımlarından yararlanma hakkı, hastalığın ilk kez bu ülkenin kendi topraklarında meydana gelmiş olması koşuluna bağlı bulunuyorsa, bu koşul, bu hastalığın ilk kez diğer akit tarafın ülkesinde meydana gelmiş olması halinde de yerine getirilmiş sayılır.
- (3) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre meslek hastalığı yardımlarından yararlanma hakkı, hastalığın, böyle bir hastalığa neden olabilecek son faaliyetin sona ermiş olmasından sonra belirli bir süre içerisinde meydana gelmiş olması koşuluna bağlı bulunuyorsa, bu tarafın yetkili kurumu, bu hastalığın diğer akit taraf ülkesinde ne zaman meydana geldiğini tetkik ederek, diğer akit tarafın ülkesinde icra edilen aynı nitelikteki faaliyetleri, bu faaliyetler kendi mevzuatına göre icra edilmiş gibi değerlendirir.
- (4) Akit taraflardan birinin mevzuatı, doğrudan veya dolaylı olarak yardım hakkını meslek hastalığının meydana gelmesine yol açan bir faaliyetin belirli bir süre zarfında icra edilmiş olması koşuluna bağlıyorsa, o tarafın yetkili kurumu, birleştirme işleminin yapılmasında, böyle bir faaliyetin diğer akit tarafın ülkesinde icra edildiği süreleri de değerlendirir.

Madde 25

Diğer Akit Tarafta Oturma veya Bulunma

- (1) İş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan ve diğer akit taraf ülkesinde oturan kimseler, yetkili kurumun hesabına, oturdukları ülke mevzuatı kapsamında kabul edilerek, sağlık yardımlarından yararlanırlar.
- (2) İş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan ve diğer akit taraf ülkesinde bulunan kimseler, yetkili kurumun hesabına, buldukları ülke mevzuatı kapsamında kabul edilerek, acil sağlık yardımlarından yararlanırlar.

Madde 26

Meslek Hastalığının Ağırlaşması

Akit taraflardan birinin mevzuatına uygun olarak meslek hastalığı yardımı yapılmış sigortalı şahıs, diğer taraf ülkesinde oturduğu sürede bu hastalığı ağırlaşırsa, aşağıdaki kurallar uygulanır.

- (1) Meslek hastalığına yakalanan kimse ikinci akit tarafın mevzuatına göre anılan hastalığa neden olacak veya hastalığı ağırlaştıracak bir faaliyet icra etmemiş ise, birinci akit tarafın yetkili kurumu, uyguladığı mevzuat hükümleri çerçevesinde ağırlaşmayı dikkate alarak yardım giderlerini üstlenmek zorundadır.
- (2) Sigortalı şahıs böyle bir faaliyeti ikinci taraf mevzuatına göre icra etmiş ise, birinci akit tarafın yetkili kurumu, yardım giderlerini, ağırlaşmayı nazara almaksızın uyguladığı mevzuatı çerçevesinde üstlenmek zorundadır; ikinci tarafın yetkili kurumu ise kendi mevzuatı çerçevesinde göre ilgili şahsın ağırlaşmadan sonraki durumu dikkate alınarak hesaplanacak yardım miktarı ile ağırlaşmadan önceki ödenmesi gereken yardım miktarı arasındaki farkı öder.

KISIM V

İŞSİZLİK YARDIMLARI

Madde 27

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

- (1) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanma hakkı sigortalılık sürelerinin tamamlanması koşuluna bağlı bulunuyorsa, bu tarafın yetkili kurumu, diğer akit tarafın mevzuatına tabi olarak geçen sigortalılık sürelerini aynı zamana rastlamamak koşulu ile değerlendirir.
- (2) Yardımların miktarı, süresi ve ödeme şekli yardımı yapan yetkili kurumun mevzuatına göre belirlenir.
- (3) Bu sözleşmenin 5'inci maddesindeki hükümleri işsizlik yardımlarında uygulanmaz.

BÖLÜM IV

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 28

İdari Önlemler ve İşbirliği Usulleri

- (1) Akit tarafların yetkili makamları bu Sözleşmenin uygulanması için idari anlaşmayı yapar ve gerekli idari tedbirleri alırlar.
- (2) Akit tarafların yetkili makamları bu Sözleşmenin uygulanması ile ilgili olarak alınan önlemler konusunda mümkün olan en kısa süre içerisinde birbirlerine gerekli bilgileri teati ederler ve bu Sözleşmenin uygulanmasını etkileyen ölçüde kendi ulusal yasalarında yapılan değişiklikleri de en kısa süre içerisinde birbirlerine bildirirler.
- (3) Akit tarafların yetkili makamları bu Sözleşmenin uygulanmasını kolaylaştırmak üzere irtibat kurumları tesis ederler.

- (4) Bu Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin her sorun için akit tarafların yetkili makamları ve kurumları sanki bu sorunlar kendi ulusal yasalarını etkiliyormuş gibi birbirlerine yardımcı olurlar. Bu idari yardımlaşma parasız yapılır.
- (5) Bu Sözleşme hükümleri uyarınca bir akit tarafa diğer akit tarafça hakkında bildirimde bulunulan kişilere ilişkin her nevi bilgi, bu Sözleşmenin uygulanması esnasında gizlilik değeri taşır ve ancak bu Sözleşmenin ve tabi olduğu ilgili mevzuat çerçevesinde kullanılabilir.

Madde 29

Tıbbi Kontroller

- (1) Bir akit taraf ülkesinde oturan veya bulunan kimselerin iş göremezlik durumlarının tespit edilebilmesi için bir taraf mevzuatına göre öngörülen tıbbi kontroller, yetkili kurumun talebi üzerine ve yetkili kurumun hesabına ilgilinin oturma veya bulunma yerindeki kurum tarafından yapılır.
- (2) Şayet tıbbi kontroller, her iki akit tarafın mevzuatlarının uygulanması için yapılıyorsa, ilgilinin oturma veya bulunma yerindeki kurum tarafından yapılır, masraflar bu kuruma aittir.

Madde 30

Resmi Dillerin Kullanılması

- (1) Bu Sözleşmenin uygulanmasında akit tarafların makamları ve kurumları, kendi dilleri ile haberleşirler.
- (2) Bir dilekçe veya belge diğer tarafın resmi dili ile yazılmış olduğu gerekçesiyle reddolunamaz.

Madde 31

Giderlerden ve Tasdikten Bağışıklık

- (1) Bir akit tarafın mevzuatı çerçevesinde ibraz olunan evrak veya diğer belgeler harç, damga resmi, konsolosluk veya yönetime ilişkin giderlerden kısmen yada tamamen muaf ise, bu muafiyet diğer tarafın mevzuatına göre veya bu Sözleşme uyarınca ibraz olunan evrak veya diğer belgeler için de uygulanır.
- (2) Bu Sözleşmenin uygulanmasında ibraz edilecek her türlü belge, Elçilik ve Konsolosluk makamlarının ilave tasdikinden muaftır.

Madde 32

Bir Talep veya İtiraz Başvurusunun Verilmesi

- (1) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre, ilgili tarafın yetkili makam veya kurumuna yasal süresi içerisinde yapılmış bulunan bir yardım ödenmesi veya yardım hakkının belirlenmesi hususundaki talep, bildirim veya itiraz, diğer tarafın yetkili makamına sunulmuş gibi kabul edilir. Aynı husus, diğer konulara ilişkin dilekçeler ile beyannameler ve itirazlar konusunda da geçerlidir.

- (2) Bir taraf mevzuatı uyarınca yapılan yardım talebi, diğer tarafın mevzuatı uyarınca muadil bir yardım için talep olarak kabul edilir.
- (3) 1 ve 2'inci fıkranın uygulandığı herhangi bir durumda, talep, bildiri veya itirazın sunulduğu yetkili makam veya kurum, bunu geciktirmeksizin diğer tarafın yetkili makam veya kurumuna iletir.

Madde 33

Üçüncü Kişinin Sorumluluğu

- (1) Bir kimse, akit taraflardan birinin mevzuatına göre, diğer bir akit taraf ülkesinde sebep olunan veya meydana gelen bir kaza nedeniyle yardım görmekte ise, yardımları sağlamakta olan kurumun, zararı tazmin etmekle yükümlü üçüncü kişilere karşı talepte bulunma hakları vardır.
- (2) 1'inci fıkrada belirtilen kurumlar, uygulanan mevzuata göre üçüncü kişilere karşı hak iddiasında bulunabilecek olan sigortalının veya hak sahibinin yerine geçmesi halinde, üçüncü kişilere karşı doğrudan doğruya hak iddiasında bulunabilirler.
- (3) Bu maddenin 2'inci fıkrasında yer alan bu durum diğer akit tarafça tanınır.

Madde 34

Haksız Yere Ödenen Miktarların Geri Alınması

- (1) Bu Sözleşmenin uygulanmasında malullük, yaşlılık veya ölüm yardımlarının ödenmesi veya yeniden gözden geçirilmesi sırasında akit taraflardan birinin yetkili kurumu bir yararlanıcıya hak ettiği bir meblağı aşan miktarda ödeme yapmışsa, bu kurum, yararlanıcıya müteakbil yardımları ödemekle yükümlü olan diğer akit tarafın kurumundan fazladan ödenen miktarı, bu kimseye ödeyeceği miktarlardan kesmesini talep edebilir. Bu sonuncu kurum, bu şekilde kestiği meblağı diğer tarafa transfer eder. Eğer bu tür geri alma işlemi yapılamıyorsa, aşağıdaki fıkralar hükümleri uygulanır;
- (2) Akit taraflardan birinin kurumu, yardımlardan yararlanan bir kimseye hak ettiğinden fazla bir meblağ ödemişse, bu kurum, uyguladığı mevzuatta öngörülen koşullar ve sınırlar dahilinde, yararlanıcıya yardım sağlamakla yükümlü diğer akit tarafın kurumundan, fazla ödeme konusu olan miktarı, bu kimseye ödediği meblağlardan kesmesini talep edebilir. Bu sonuncu kurum kesintiyi -bu fazladan ödeme sanki kendisi tarafından yapılmış gibi kendi mevzuatında öngörülen koşullar ve sınırlar dahilinde yapar ve böylece kestiği meblağı alacaklı kuruma transfer eder.
- (3) Akit taraflardan birinin kurumu, yararlanıcıya mevzuatına göre avans ödemişse, bu kurum, diğer tarafın kurumundan yararlanıcıya bu kurumun aynı süre için borçlu olduğu meblağlardan ödenen avans tutarını kesmesini talep edebilir. Bu sonuncu kurum kesintiyi yapar ve böylece kesilen meblağı alacaklı kuruma transfer eder.

Madde 35

Ödemede Kullanılacak Para

- (1) Bu Sözleşme uyarınca yapılacak yardımlar, akit taraf yetkili kurumunun kendi para birimiyle yapılır.
- (2) Şayet yararlanıcı diğer akit tarafta ya da üçüncü bir ülkede oturuyor ise o takdirde ödeme o günkü resmi kur üzerinden konvertibl bir para birimi ile yapılır. Hesaplama şekli ve kurun saptanması, İdari Anlaşmaya göre düzenlenecektir.
- (3) Bu Sözleşme uyarınca akit taraflardan birinin yetkili kurumu diğer akit tarafın kurumunca sağlanan yardımlara ilişkin gider iadesine yönelik meblağları ödemekle yükümlü ise, borç ikinci tarafın parası ile ifade olunur. Birinci kurum -akit taraflar arasında başka ödeme usulleri üzerinde anlaşma yoksa-anılan para ile yapılan ödeme nedeniyle borçtan yasal olarak kurtulmuş sayılır.

Madde 36

Anlaşmazlıkların Çözülmesi

- (1) Akit tarafların yetkili makamları bu Sözleşmenin yorumlanmasında ve uygulanmasında ortaya çıkan her türlü anlaşmazlıkların çözülmesinde bütün imkanlarını kullanacaklardır.
- (2) Eğer bir anlaşmazlık, bu maddenin 1'inci fıkrasında belirtildiği biçimde ve 6 ay içerisinde çözümlenemezse, anlaşmazlık akit taraflardan birinin yetkili makamının talebi üzerine aşağıda belirtildiği şekilde oluşturulan Hakem Heyetine götürülür;
 1. Her akit tarafın Hükümeti, anlaşmazlığın hakem heyeti tarafından giderilmesi ile ilgili başvurunun eline geçmesinden itibaren altı ay içinde bir hakem tayin eder. Hükümetlerce atanan iki hakem, (akit taraflardan hakemini en son tayin etmiş olan tarafın bu tayin hakkında diğer tarafa bildirimde bulunduğu tarihi izleyen iki aylık süre zarfında), akit taraflardan biri veya diğerinin vatandaşı olmayan üçüncü bir hakem tayin eder.
 2. Akit tarafın Hükümetlerinden biri, belirtilen süre içinde hakem tayin etmezse, diğer taraf Uluslararası Adalet Divanı Başkanından veya Başkanın akit taraflardan birinin vatandaşı olması durumunda Başkan yardımcısından veya akit taraflardan birinin vatandaşı olmayan ve Başkan yardımcısından sonra gelen yargıçtan bir hakem tayin etmesini talep edebilir. İki hakemin bir üçüncü hakem tayininde anlaşamamaları halinde de taraflardan biri veya diğerinin hükümetlerinin talebi üzerine aynı usul uygulanır.
 3. Hakem Heyeti, taraflar arasında yapılan Sözleşmeye ve uluslararası hukukun genel hükümlerine (prensiplerine) istinaden oy çokluğu ile karar verir. Hakem Heyeti çalışma usul ve esaslarını kendisi belirler.

Hakem Heyetinin kararları bağlayıcı ve kesindir.

Her akit taraf kendi üyesinin masrafları ile Hakem Heyetindeki temsil giderleri ile ilgili masrafları karşılar. Başkanlık ve diğer masraflar eşit olarak akit taraflar arasında paylaşılır.

BÖLÜM V

GEÇİCİ VE SON HÜKÜMLER

Madde 37

Geçici Hükümler

- (1) Bu Sözleşme, yürürlüğe girmesinden önceki bir dönem için hiçbir hak doğurmaz.
- (2) Bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden önce bir akit tarafın mevzuatına göre geçen bir sigortalılık süresi, bu Sözleşme hükümlerine göre doğan hakların belirlenmesinde değerlendirilir.
- (3) Bu maddenin 1'inci fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla, bu Sözleşme uyarınca bir hak, Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden önce gerçekleşmiş olan bir riskle ilgili olsa dahi, doğar.
- (4) Yalnız bu Sözleşme uyarınca ödenmesi gereken herhangi bir yardım, ilgilinin bu Sözleşme hükümlerine uygun olarak talepte bulunması halinde, önceden tasfiye edilen haklar, bir toptan ödemeye yer verilmemiş olması kaydıyla, bu Sözleşmenin yürürlük tarihinden geçerli olarak ödenecektir.
- (5) Bu maddenin 4'üncü fıkrasında sözü edilen talep bu Sözleşmenin yürürlük tarihinden itibaren iki yıl içinde yapılırsa, bu Sözleşmeye göre doğan haklar, akit tarafların mevzuatlarındaki hakkın düşmesine veya zaman aşımına uğramasına ilişkin hükümleri, ilgili hakkında uygulanmaksızın sözleşmenin yürürlük tarihinden itibaren kazanılır. Sözleşmenin yürürlük tarihinden itibaren iki yıl geçtikten sonra yapılan taleplerde ise talep tarihi esas alınır.

Madde 38

Yürürlük

- (1) Bu Sözleşme akit tarafların iç mevzuatlarındaki usuller dahilinde onaylanacak ve onaylandığı, en kısa zamanda diğer akit tarafa bildirilecektir.
- (2) Bu Sözleşme, son onay bildiriminin yapıldığı ayı izleyen ikinci ayın birinci gününde yürürlüğe girecektir.

Madde 39

Sözleşmenin Süresi

Bu Sözleşme süresiz olarak yürürlükte kalacaktır.

Akit taraflardan biri, diğer akit tarafa diplomatik yollardan, içinde bulunulan yılın sonuna en az 6 ay kala yazılı bildirimde bulunmak suretiyle bu Sözleşmeyi feshedebilir. o takdirde Sözleşme, o yılın sonu itibarıyla sona erer.

Madde 40

Kazanılmış Hakların Korunması

- (1) Bu Sözleşmenin feshi halinde, Sözleşme uyarınca kazanılmış olan haklar geçerliliğini korur.
- (2) Bu Sözleşmenin feshi halinde henüz karara bağlanmamış yardım hakları ile ilgili tüm işlemler, bu Sözleşme hükümlerine göre sonuçlandırılır.

Bu Sözleşme 27.05.2003. tarihinde Ankara’da, tamamı eşit derecede geçerli olmak üzere Türkçe ve Hırvatça, Boşnakça, Sırpça olarak düzenlenmiş ve imzalanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE BOSNA-HERSEK CUMHURİYETİ ARASINDAKİ SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN İDARİ ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti ile Bosna- Hersek Cumhuriyeti arasında 27.05.2003 tarihinde Ankara’da imzalanan Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin uygulanmasına ilişkin olarak her iki Tarafın Yetkili Makamları Sözleşmenin 28’inci maddesinin 1’inci fıkrası uyarınca aşağıdaki hususlarda mutabakata varmışlardır.

BÖLÜM I GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Tanımlar

- (1) Bu İdari Anlaşmada,
 1. “Sözleşme” deyimi, Türkiye Cumhuriyeti ile Bosna- Hersek Cumhuriyeti arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesini ifade eder,
 2. “Anlaşma” deyimi, Türkiye Cumhuriyeti ile Bosna- Hersek Cumhuriyeti arasındaki Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin İdari Anlaşmayı ifade eder.
- (2) Bu Anlaşmada, sözleşmenin 1’inci maddesinde geçen tanımlar aynı manada kullanılmıştır.

Madde 2

Sözleşmeyi Uygulayan İrtibat Mercileri

- (1) Sözleşmenin 2’nci maddesinde sayılan mevzuatların uygulanması ile ilgili İrtibat Mercileri şunlardır.

A-Türkiye bakımından;

1. İşçiler (tarım işçileri dahil) ve sandıklarla ilgili, malullük, yaşlılık, ölüm, iş kazası ve meslek hastalıkları, hastalık ve analık için, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı – ANKARA

2. Memurlar ile ilgili malullük, yaşlılık ve ölüm için, T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü – ANKARA
3. Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar ile ilgili malullük, yaşlılık ve ölüm için, Bağ-Kur Genel Müdürlüğü – ANKARA
4. İşsizlik sigortası için, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü – ANKARA

B-Bosna- Hersek bakımından;

1. Bosna- Hersek Federasyonunda; Sözleşmenin 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının 1'inci bendindeki mevzuatın uygulanması için, Bosna- Hersek Federasyonu Sağlık Sigorta ve Re-Sigorta Kurumu- SARAYBOSNA
 2. Republika Sırpka'da; Sözleşmenin 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının 1'inci bendindeki mevzuatın uygulanması için Republika Sırpka Sağlık Sigorta Sandığı- BANJA LUKA
 3. Bosna- Hersek Federasyonunda; Sözleşmenin 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının 2'nci bendindeki mevzuatın uygulanması için, Emeklilik Sigorta Federal Kurumu – MOSTAR
 4. (Republika Sırpka'da; Sözleşmenin 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının 2'nci bendindeki mevzuatın uygulanması için, Republika Sırpka Emeklilik ve Malullük Sigortası Sandığı- BİJELJİNA
 5. Bosna- Hersek Federasyonunda; Sözleşmenin 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının 3'üncü bendindeki mevzuatın uygulanması için, İstihdam Federal Kurumu- SARAYBOSNA
 6. Republika Sırpka'da; Sözleşmenin 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının 3'üncü bendindeki mevzuatın uygulanması için, Republika Sırpka İstihdam Cumhuriyet Kurumu- PALE
 7. Bosna- Hersek Federasyonunda; Sözleşmenin 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının 4'üncü bendindeki mevzuatın uygulanması için, Sosyal Güvence için mahalli Kantonal Bakanlık.
 8. Republika Sırpka'da; Sözleşmenin 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının 43'üncü bendindeki mevzuatın uygulanması için, Republika Sırpka Çocuk Yardım Fonu- BİJELJİNA
 9. Bosna- Hersek Brçko Diskriktunda- Sözleşmenin 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının 1-4'üncü bendindeki mevzuatın uygulanması için, Sağlık, Kamu Güvenlik ve Kamu Aktiviteler Birimi- BRÇKO
- (2) İrtibat mercileri, bu Anlaşmada belirtilen görevlerin yanı sıra diğer her türlü idari önlemlerin alınması hususunda, özellikle idari yardımın sağlanmasında birbirlerine yardımcı olurlar.
- (3) İrtibat mercileri bu Sözleşmenin uygulanması için iki dilde formüller düzenlerler.

Madde 3

Yardımların Ödenmesi

Sözleşmenin 5'inci maddesinde belirtilen yardımlar, Sözleşmenin 3'üncü maddesinde belirtilen şahıslara doğrudan ödenir.

BÖLÜM II

UYGULANACAK MEVZUAT

Madde 4

Sigortalılık Belgesinin Verilmesi

Sözleşmenin 7'nci maddesinin 3'üncü fıkrası, 8'inci, 9'uncu maddenin 1'inci fıkrası, 10'uncu maddenin 1 ve 3'üncü fıkraları ile 11'inci maddenin 1'inci fıkrasının uygulanmasında ilgili kimse, gönderilmiş olduğu taraf ülkenin yetkili kurumlarına kendisini gönderen taraf ülke mevzuatının uygulanacağını gösteren bir belge ibraz eder.

Bu belge;

Türkiye'de; Bu Anlaşmanın 2'nci maddesinde sıralanan sigortalının en son tabi olduğu mevzuatın uygulanması ile görevli irtibat merci veya mercileri ,

Bosna- Hersek'de; Sağlık Sigorta Kurumu,

tarafından verilir.

Madde 5

Geçici Görev Süresinin Uzaması

- (1) Sözleşmenin 8'inci maddesine istinaden uzayan geçici görev süresi için, ilgilinin bağlı bulunduğu taraf ülke yetkili makamı geçici olarak bulunulan taraf ülke yetkili makamına düzenlenecek formüllerleri göndererek, bu sürede de ilgilinin bu taraf ülke mevzuatına tabi kalması için onay isteyecektir.
- (2) Geçici olarak bulunulan taraf ülke yetkili makamı onay vermesi durumunda, mutabakatını formüler üzerinde belirterek taraf ülke yetkili makamına iade eder.

Madde 6

Tercih Hakkı

- (1) Sözleşmenin 11'inci maddesinin 2'nci fıkrasında belirtilen ve mahallinden istihdam edilmiş kişiler için tercih süresi bu Sözleşmenin yürürlük tarihinden itibaren başlar.
- (2) Tercih talebi, ilgilinin tercihini yaptığı tarihten itibaren geçerlidir.

BÖLÜM III

ÖZEL HÜKÜMLER

KISIM I.

HASTALIK VE ANALIK YARDIMLARI

Madde 7

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

(1) Sözleşmenin 13'üncü maddesinin uygulanmasında sigortalı, geldiği taraf ülkedeki yetkili kuruma sigortalılık sürelerini gösterir belgeyi ibraz etmek zorundadır.

(2) Sigortalının talebi üzerine bu belge;

Türkiye'de:

- Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı,
 - T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü,
 - Bağ-Kur Genel Müdürlüğü,
- ve bunların yetkili teşkilatları tarafından verilir.

Bosna- Hersek'de,

Sağlık Sigorta Kurumu
tarafından verilir.

(3) Sigortalı söz konusu belgeyi ibraz edemez ise, yeni işyerinin bulunduğu taraf ülkedeki yetkili kurum bu belgenin gönderilmesini, diğer taraf ülkenin yetkili kurumundan ister.

Madde 8

Diğer Akit Taraf Ülkede Çalışma veya Bulunma Halinde Sağlık Yardımlarından Yararlanma

(1) Sözleşmenin 14'üncü maddesinin 1 ve 2'nci, 16'ncı maddesinin 3'üncü fıkrası 1'inci paragrafında sözü edilen sigortalılar ve aile fertleri, diğer taraf ülkede geçici olarak buldukları sırada sağlık yardımlarından faydalanabilmeleri için, bağlı buldukları ülkenin yetkili kurumundan alacakları ve sağlık yardımlarına müstahak olduklarını gösterir belgeyi diğer taraf ülkenin kurumuna ibraz eder. Bu belgede yapılacak yardımların süresi de gösterilir.

(2) 1'inci fıkrada belirtilen belgenin, sigortalı tarafından ibraz edilememesi durumunda, bulunduğu ülkedeki kurum, diğer taraf ülkenin kurumundan belgenin tanzim edilerek gönderilmesini talep edebilir.

(3) Sözleşmenin 14'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasının uygulanmasında sigortalılar hastalık ve analık sigortaları yardımlarından yararlanma haklarının, kendi ülkesine döndüğünde devam edebilmesi için, sigortalının bağlı bulunduğu

kurum tarafından düzenlenmiş ve ikametgahın naklinden sonra yardımlardan yararlanma hakkının devamına bu kurumca müsaade edildiğini ve yardımların süresini gösteren bir belgeyi yeni ikamet mahallindeki kuruma ibraz etmek zorundadır.

- (4) 3'üncü fıkrada belirtilen belge, ikametın naklinden önce düzenlenememiş ise, sigortalının ya da yeni ikamet mahallindeki kurumun talebi üzerine, ikamet naklinden sonra da sigortalının bağlı bulunduğu kurumca düzenlenebilir.
- (5) 3'üncü fıkrada belirtilen sigortalının sağlık durumu önceden öngörülen sürenin ötesinde de yardımların devam ettirilmesini gerekli kıldığı takdirde sağlık yardımlarının süresi hekim raporu sonucunda ve yetkili kurum kararı ile uzatılır.

Madde 9

Sigortalının Aile Bireylerinin Sağlık Yardımları

- (1) Sözleşmenin 15'inci maddesine istinaden, sigortalının diğer taraf ülkede oturan aile bireylerinin sağlık yardımlarından faydalanabilmeleri için, sigortalını istihdam edildiği ülkenin kurumunca düzenlenecek belge taraf ülke kurumuna gönderilir.
- (2) Yardım hakkının sona ermesi halinde, sigortalının bağlı olduğu kurum bu hususu bir belge ile aile bireylerinin oturduğu yerdeki kuruma bildirir. Bu durumda, yardımlardan faydalanma hakkı, belgenin tanzim tarihinden itibaren 30 gün sonra sona erer.
- (3) Sigortalı ve aile bireyleri sağlık yardımlarına tesir edebilecek her türlü değişiklikleri özellikle, işyerinin değişmesi veya iş münasebetinin sona ermesi veya oturma yerinin değişmesi gibi halleri kuruma bildirirler.

Madde 10

Aylık Sahiplerinin Sağlık Yardımları

- (1) Sözleşmenin 16'ncı maddesinin 2'nci fıkrasında sözü edilen aylık sahipleri ve aile bireylerinin sağlık yardımlarından faydalanabilmeleri için kurum; oturulan ülkenin kurumuna bir belge gönderir.
- (2) Yardım hakkının sona ermesi halinde kurum, bu hususu oturulan ülkedeki kuruma bir belge ile bildirir. Bu durumda yardımlardan faydalanma hakkı, belgenin tanzim tarihinden itibaren 30 gün sonra veya ölüm tarihinde sona erer.

Madde 11

Protezler, Büyük Cihazlar ve Büyük Masraf Gerektiren Sağlık Yardımları

- (1) Bu Anlaşmanın ekinde yer alan protezlerin, büyük cihazların ve büyük masraf gerektiren sağlık yardımlarının değerinin acil haller hariç 200 avroyu geçmesi durumunda yardımlar, yetkili kurumun onayı ile sağlanır.

- (2) 1'inci fıkrada belirtilen ve acil hallerde yapılan tutarı 200 avroyu geçen yardımlar hakkında tıbbi dokümanlarla diğer akit taraf yetkili kurumuna bilgi verilir.

Madde 12

İş göremezlik Ödenekleri

- (1) İş göremezlik ödenekleri yetkili kurumca doğrudan sigortalıya ödenir.
- (2) Eğer hastahane tedavisine izin verilmiş ise geçici ikamet edilen yerin Kurumu durumu öğrendiğinde bu konuda yapılan işlemleri diğer akit taraf yetkili kurumuna bildirilir.

Madde 13

Gider İadesi

- (1) Sözleşmenin 14 17, 25 ve 29'uncu maddelerine istinaden yapılan sağlık yardımı masrafları akit tarafların yetkili makamları başka bir ödeme şekli üzerinde anlaşmamışlar ise fiili tutarlar üzerinden kuruma ödenir.
- (2) Yapılan sağlık yardımı masrafları, ait olduğu hesaplaşma yılının 01 Temmuz tarihindeki Merkez Bankası kuru esas alınarak avro olarak tespit edilir.
- (3) Sağlık yardımı masraflarına ilişkin formüllerler hazırlanacak liste ekinde 01 Ocak- 30 Haziran, 01 Temmuz- 31 Aralık tarihleri arasındaki 6'şar aylık dönemler halinde diğer taraf ülke yetkili kurumuna gönderilir. Bu kurum dokümanları aldığı tarihten itibaren bir ay içerisinde toplam miktarın % 50'sini, kalan kısmı ise incelemelerini tamamladıktan sonra ve en geç 6 ay içerisinde öder.

KISIM II

MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM AYLIKLARI

Madde 14

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

Sözleşmenin 20'nci maddesine istinaden, yardım hakkının doğması için, diğer taraf ülkede geçen sigortalılık sürelerine ihtiyaç duyulması halinde, o ülkenin kurumundan sigortalılık sürelerini gösterir formüllerlerin gönderilmesi talep edilir.

Madde 15

Müracaatın Yapılması

- (1) Sigortalı veya sigortalının ölümü halinde hak sahibi durumunda olan aile bireyleri aylık taleplerini, oturdukları yerdeki yetkili kuruma yaparlar.
- (2) Aylık talebinde bulunan kişi, akit taraf ülkeleri dışında bir ülkede oturuyorsa, talebini sigortalının son defa mevzuatına tabi olduğu taraf ülkenin yetkili kurumuna yapar.

- (3) Talebi alan kurum, irtibat mercileri vasıtasıyla en kısa zamanda talep ile birlikte gerekli olan belgeleri diğer taraf ülke irtibat merciine gönderir.
- (4) Akit taraf ülkelerinin irtibat mercileri, sigortalı veya hak sahipleri hakkında o ülke mevzuatına göre aldıkları kararları birbirlerine bildirirler.

Madde 16

Yardımların Ödenmesi

- (1) Akit taraf mevzuatlarına göre yapılacak ödemeler, Sözleşmenin 35'inci maddesinin 2'inci fıkrasına istinaden, ödeme tarihindeki Merkez Bankası kuru üzerinden avro olarak ödenir.
- (2) 1'inci fıkrada belirtilen ödemeler, yararlanıcıya yetkili kurumun uyguladığı mevzuatta öngörülen sürelerde posta veya banka havalesi ile ödenir. Posta veya banka masrafları ilgililerin aylık gelirlerinden kesilir.

Madde 17

Bir Yıldan Az Sigortalılık Süreleri

Sözleşmenin 22'nci maddesinin 2'nci fıkrasına istinaden hesaplanan aylığın tamamı, yararlanıcıya ödenir.

KISIM III

CENAZE YARDIMI

Madde 18

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi ve Cenaze Yardımının Ödenmesi

- (1) Sözleşmenin 23'üncü maddesine istinaden, cenaze yardımından yararlanmak için hak sahipleri, ya doğrudan yetkili kuruma ya da oturdukları ülkenin kurumu aracılığı ile yardımları ödeyecek kuruma müracaat ederler.
- (2) Dilekçeye, kanıtlayıcı belgelerle birlikte gerekiyor ise sigortalılık sürelerini gösterir belge de eklenir.
- (3) Cenaze yardımı, diğer taraf ülkede veya üçüncü bir ülkede oturan ilgililere doğrudan doğruya ödenir.

KISIM IV

MESLEK HASTALIKLARI VE İŞ KAZALARI

Madde 19

Her İki Akit Taraf Ülkesinde Aynı Riske Maruz Kalma

İlgili kimsenin, mevzuatına göre söz konusu meslek hastalığına sebep olabilecek bir işte son defa çalıştığı akit tarafın kurumu, Sözleşmenin 24'üncü maddesinin 2 ve 4'üncü

fıkralarının hükümlerini nazara alarak, ilgili kimsenin veya hak sahiplerinin, mevzuatında öngörülen koşulları yerine getirmediklerini tespit ederse, bu kurum; irtibat mercileri vasıtasıyla,

- a) İlgili kimsenin daha önce mevzuatına göre söz konusu meslek hastalığına sebep olabilecek bir işte çalıştığı diğer akit tarafın irtibat mercisine tüm belgeler ile birlikte, mütalaasını ve düzenlenen tıbbi raporları bir örneğini gönderir.
- b) Aynı zamanda ilgili kimseye, kararını ve özellikle yardımın red edilme sebebi ile kanuni itiraz yollarını, sürelerini ve dokümanların diğer akit taraf ülke irtibat mercisine gönderildiği tarihi bildirir.

Madde 20

Diğer Akit Tarafta Oturma veya Bulunma

- (1) Sigortalı, Sözleşmenin 25'inci maddesine istinaden sağlık yardımlarından faydalanabilmek için oturduğu veya bulunduğu ülkenin kurumuna, bağlı bulunduğu kurumca düzenlenmiş olan belgeyi ibraz etmelidir.
- (2) Sigortalı 1'inci fıkrada belirtilen belgeyi ibraz edemez ise, bulunulan veya oturlan ülkenin kurumu, yetkili kurumdan belgeyi talep eder.
- (3) Bu belge oturma halinde, oturlan ülkenin kurumuna belgenin iptal edildiğine dair bir bildirimde bulunulmadıkça geçerlidir.

Madde 21

Tıbbi Kontrol

Yetkili kurumun talebine istinaden, oturlan veya bulunulan ülke kurumu, ilgilinin tıbbi kontrolünü yaptırarak sonuçlarını en kısa sürede taraf ülke kurumuna gönderir.

KISIM V

İŞSİZLİK YARDIMLARI

Madde 22

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

- (1) İşsizlik yardımından faydalanmak isteyen kimse, diğer taraf ülkede geçen sigortalılık süreleri, işsizlik ödeneği aldığı süreleri ve işsizlik ödeneği aldıktan sonra işsizlik sigortası primi ödediği süreler ile ilgili belgeleri bu taraf ülke kurumuna ibraz eder.
- (2) Bu belgenin sigortalı tarafından ibraz edilememesi halinde yetkili kurum, diğer taraf ülke kurumundan belgenin tanzim edilerek gönderilmesini talep edebilir.

BÖLÜM IV

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 23

İtiraz Başvurusunun Yapılması

Sözleşmenin 32'nci maddesine istinaden yapılacak itirazlar, ilgili yetkili kuruma yapılabileceği gibi, oturlan ülkenin yetkili kurumuna da yapılabilir. Bu kurum, itirazı, varsa ekleri ile birlikte en kısa sürede diğer taraf ülke yetkili kurumuna gönderir.

Madde 24

İstatistiki Bilgiler

İrtibat büroları yılda bir defa diğer Akit tarafa yapılan ödemelerle ilgili istatistiki bilgileri içeren raporları birbirlerine verirler. İstatistiki bilgileri içeren raporlar, yardımın cinsi, yararlanıcı sayısı ve toplam meblağı kapsamalıdır.

BÖLÜM V

SON HÜKÜMLER

Madde 25

Yürürlük

Bu İdari Anlaşma, Sözleşme ile birlikte yürürlüğe girer ve Sözleşme yürürlükte olduğu sürece yürürlükte kalır.

Bu İdari Anlaşma 27.05.2003. tarihinde Ankara'da her iki metin de eşit derecede geçerli olmak üzere Türkçe ve Bosna-Hersek'in resmi dilleri olan Hırvatça, Boşnakça, Sırpça olarak düzenlenmiştir.

EK 1

PROTEZLER, BÜYÜK CİHAZLAR VE BÜYÜK MASRAFLAR GEREKTİREN SAĞLIK YARDIMLARI

- (1) Protez cihazları, ortopedik cihazları ve destek cihazları , takviyeli dokudan ortopedik korseler ile bütün munzam parçalar, aletler ve takımlar dahil,
- (2) Ortopedik ayakkabılar, ve munzam ayakkabılar (ortopedik olmayanlar),
- (3) Çene ve yüz protezleri, peruklar,
- (4) Göz protezleri, kontak camları, gözlükler,
- (5) İşıtme cihazları,
- (6) Hastalar için arabalar,
- (7) 1 – 6'ncı fıkralarda öngörülen malzemelerin yenilenmesi,

EK: 3/9
TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE KANADA ARASINDA SOSYAL
GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

İmza Tarihi: 19.06.1998

Resmi Gazete Tarihi: 21.10.2004

Resmi Gazete No: 25620

Yürürlük Tarihi: 01.01.2005

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kanada Hükümeti,

bundan böyle “Taraflar” olarak adlandırılacaklardır, sosyal güvenlik alanında işbirliği yapmayı tasarlamış, bu amaçla bir Anlaşma yapmaya karar vermiş ve aşağıdaki hususlarda mutabakata varmışlardır.

KISIM I
GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Tanımlar

(1) Bu Anlaşmanın uygulanmasında :

- 1.1. “Yetkili Makam” Kanada bakımından, Kanada mevzuatının uygulanmasından sorumlu Bakan veya Bakanları; ve Türkiye bakımından, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile diğer ilgili Bakanlıkları;
- 1.2. “Yetkili Kurum” Kanada bakımından, yetkili makamı; ve Türkiye bakımından, madde II (1) (b)’de belirtilen mevzuatın uygulanmasından sorumlu kurum veya kurumları;
- 1.3 “Mevzuat” Bir Taraf bakımından, o Taraf ile ilgili olarak Madde II (1)’de belirtilen kanun ve tüzükleri;
- 1.4 “Kredilenebilir Süre” Kanada bakımından, Kanada Aylık Planı uyarınca bir maluliyet aylığı ödenebilen süre de dahil, Kanada mevzuatına göre bir yardım hakkının elde edilmesi için kullanılan prim veya ikamet süresini; ve Türkiye bakımından ise, prim veya kesenek ödenmiş ve ödenmiş sayılan süreyi;
- 1.5.“Yardım” Bir Taraf bakımından, o Taraf mevzuatında bir hükme bağlanmış herhangi bir nakdi yardım, aylık veya ödenek anlamını ve böyle bir nakdi yardım, aylık veya ödeneğe uygulanacak herhangi bir ek veya artışı;
- 1.6. “Ülke” Kanada bakımından, Kanada ülkesini; ve Türkiye bakımından, Türkiye Cumhuriyeti ülkesini; ifade eder.

(2) Bu maddede tanımlanmayan herhangi bir terim, uygulanacak mevzuatta kendisine atfedilen anlamı taşır.

Madde 2

Anlaşmanın Uygulanacağı Mevzuat

- (1) Bu Anlaşma aşağıdaki mevzuata uygulanır:
 - (a) Kanada bakımından:
 - (i) Yaşlılık Güvencesi Kanunu (Old Age Security Act) ve bununla ilgili tüzükler,
 - (ii) Kanada Aylık Planı (Canada Pension Plan) ve bununla ilgili tüzükler;
 - (b) Türkiye bakımından :

İş kazaları ile meslek hastalıkları, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile sınırlı olmak üzere;

 - (i) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu,
 - (ii) 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu,
 - (iii) 1479 sayılı BAĞ-KUR Kanunu,
 - (iv) 2925 sayılı Tarım işçileri ile 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunları,
 - (v) Yukarıdaki Kanunlara ilişkin yasal düzenlemeler,
 - (vi) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20'inci maddesine tabi sandıklar hakkındaki mevzuat,
- (2) Bu Anlaşma, 3'üncü paragraf hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 1'inci paragrafta belirlenen mevzuatı değiştiren, ilaveler getiren, birleştiren veya yerine geçen kanun ve tüzüklere de uygulanır.
- (3) Bu Anlaşma, bir Taraf mevzuatını yeni hak sahibi gruplar ve yeni yardımlarla genişleten kanun ve tüzüklere, bir Taraf tarafından bu kanun ve tüzüklerin yürürlüğe girmesini müteakip 3 ay içinde, diğer Taraf bir itiraz bildiriminde bulunmadıkça, bu kanun ve tüzüklere de uygulanır.

Madde 3

Uygulamamın Kapsadığı Kişiler

Bu Anlaşma, Türkiye ve Kanada mevzuatına tabi olmuş kimseler ile bunların iki ülkeden birinin uygulanan mevzuatının kapsamında bulunan bakmakla yükümlü olduğu kimselere ve geride kalan hak sahiplerine uygulanır.

Madde 4

İşlem Eşitliği

III. Maddede tanımlanan kimseler akit Tarafların mevzuatına göre, hak ve yükümlülük bakımından eşit işlem görürler.

Madde 5

Yardımların İhracı

Bu Anlaşmada aksi belirtilmedikçe :

- (1) Bu Anlaşma dolayısıyla elde edilen yardımlar dahil, III. Maddede tanımlanan her hangi bir kişiye bir Taraf mevzuatı uyarınca ödenecek yardımlar, sadece kişinin diğer Taraf ülkesinde ikamet ediyor olması nedeniyle her hangi bir indirim, değişiklik, durdurma, iptal veya hacze tabi tutulamaz ve bu yardımlar diğer Taraf ülkesinde de ödenir.
- (2) Her iki Tarafın mevzuatına tabi olan veya olmuş bir kimseye veya böyle bir kimsenin bakmakla yükümlü olduğu kişiler veya geride kalan hak sahiplerine, bu Anlaşma uyarınca ödenecek yardımlar, üçüncü bir Devlet ülkesinde de ödenir.

KISIM II

UYGULANACAK MEVZUAT İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Madde 6

Kapsam İle İlgili Kurallar

- (1) Bu Anlaşmanın aşağıda hükümleri saklı kalmak kaydıyla:
 - (a) Bir Taraf ülkesinde çalışan, istihdam edilen bir kişi, o işle ilgili olarak, sadece o Tarafın mevzuatına tabi olur;ve
 - (b) Daimi olarak bir Taraf ülkesinde ikamet eden ve diğer Tarafın ülkesinde veya her iki Taraf ülkesinde kendi hesabına, kendi işinde çalışan bir kimse, o işle ilgili olarak, sadece daimi ikamet ettiği Tarafın mevzuatına tabi olur.
- (2) Bir Tarafın mevzuatına tabi olan ve aynı veya ilgili bir işveren için diğer Taraf ülkesinde 24 ayı geçmeyecek bir süre için hizmet vermek üzere istihdam edilen bir kimse, bu hizmetleri birinci ülkede yapıyormuş gibi birinci Taraf mevzuatına tabi olur. Her iki Tarafın yetkili makamlarının önceden onayı ile bu 24 aylık süre toplam olarak 60 ayı geçmemek kaydı ile uzatılabilir.
- (3) Bir kimse, bu Anlaşma hükümleri uygulanmaksızın bir geminin mürettebatı olarak iş nedeniyle her iki Taraf mevzuatına tabi olacak ise, bu işle ilgili olarak Türk bandırası taşıyan gemide çalışan personel Türk mevzuatına, diğer halleri için Kanada mevzuatına tabidir.
- (4) Bir Taraf adına diğer Taraf ülkesinde yürütülen bir devlet görevi ile ilgili olarak istihdam edilen kimse, eğer sadece ikinci Tarafın vatandaşı ise veya normal olarak ikinci Taraf ülkesinde ikamet ediyorsa, ikinci Tarafın mevzuatına tabi olur. Söz konusu kimse birinci Tarafın vatandaşı ise, birinci Tarafın mevzuatına tabi olmayı tercih edebilir.
- (5) Tarafların yetkili makamları, ortak mutabakat ile her hangi bir kişi veya kişi grupları ile ilgili olarak bu madde hükümlerinin uygulanmasını değiştirebilir.

Madde 7

Kanada Mevzuatı Bakımından Belirli İkamet Sürelerinin Tanımı

- (1) Sadece Yaşlılık Güvencesi Kanunu'na göre yardımların miktarının hesaplanmasında :
 - (a) Bir kimsenin, Türkiye'de her hangi bir bulunma veya ikamet süresi boyunca Kanada Aylık Planına veya Kanada'nın bir eyaletinin kapsamlı aylık planına tabi olması halinde, bu kimse ve onunla birlikte ikamet eden ve istihdam veya kendi ad ve hesabına çalışma nedeniyle Türk mevzuatına tabi olmayan eşi ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler için bu süre, Kanada'da geçmiş bir ikamet süresi gibi kabul edilir; ve
 - (b) Eğer bir kimse, Kanada ülkesindeki her hangi bir bulunma veya ikamet süresi sırasında, Türk mevzuatına tabi olur ise, bu kimse ve kendisi ile birlikte ikamet eden ve istihdam veya kendi ad ve hesabına çalışma nedeniyle Kanada Aylık Planı veya Kanada'nın bir eyaletinin kapsamlı aylık planına tabi olmayan eşi ve bakmakla yükümlü olduğu kimseler için, bu süre Kanada'da geçmiş bir ikamet süresi olarak kabul edilmez.
- (2) 1'inci paragrafın uygulanmasında :
 - (a) Bir kimsenin sadece Türkiye'de bulunduğu veya ikamet ettiği süre sırasında istihdam veya kendi ad ve hesabına çalışması nedeniyle ilgili plana prim ödenmesi halinde, bu kimsenin bu süre sırasında Kanada Aylık Planı veya Kanada'nın bir eyaletinin kapsamlı aylık planına tabi olacağı kabul edilecektir.
 - (b) Bir kimsenin sadece Kanada'da bulunduğu veya ikamet ettiği süre sırasında bu istihdam veya kendi ad ve hesabına çalışması nedeniyle Türk mevzuatına zorunlu olarak prim ödemesi halinde, bu kimsenin bu süre sırasında Türk mevzuatına tabi olacağı kabul edilecektir.

KISIM III

YARDIMLARLA İLGİLİ HÜKÜMLER

BÖLÜM II

BİRLEŞTİRME

Madde 8

Kanada ve Türkiye Mevzuatı Uyarınca Süreler

- (1) Bir kimsenin, bir Tarafın mevzuatına göre, yeterli kredilenebilir süreyi tamamlayamaması nedeniyle, bir yardım ödenmesine hak kazanamaması durumunda, bu kimsenin, bu yardımın ödenmesine hak kazanması, sürelerin çakışmaması koşuluyla, 2 ila 4'üncü paragraflarda belirlendiği gibi, bu sürelerin birleştirilmesi suretiyle tespit edilir.

- (2) (a) Kanada Yaşlılık Güvencesi Kanununa göre, bir yardım ödemesine hak kazanmanın tespitinde, Türk mevzuatı uyarınca kredilenebilir bir süre, Kanada ülkesindeki bir ikamet süresi olarak kabul edilir.
(b) Kanada Aylık Planına göre, bir yardım ödenmesine hak kazanmanın tespitinde, Türk mevzuatı uyarınca kredilenebilir en az 90 günlük bir süreyi kapsayan bir takvim yılı, Kanada Aylık Planı uyarınca kredilenebilir bir yıl olarak kabul edilir.
- (3) Türk mevzuatına göre, bir yaşlılık yardımı ödenmesine hak kazanılmasının tespitinde:
 - (a) Kanada Aylık Planı uyarınca kredilenebilir bir süre olan bir takvim yılı, Türk mevzuatı uyarınca kredilenebilir 360 gün olarak kabul edilir; ve
 - (b) Kanada'nın Yaşlılık Güvencesi Kanunu'na göre, kredilenebilir bir süre olan ve Kanada Aylık Planı uyarınca kredilenebilir sürenin bir bölümü olmayan bir gün, Türk mevzuatı uyarınca kredilenebilir bir gün olarak kabul edilir.
- (4) Türk mevzuatına göre, bir maluliyet veya ölüm yardımının ödenmesine hak kazanılmasının tespitinde, Kanada Aylık Planı uyarınca kredilenebilir bir süre olan bir takvim yılı, Türk mevzuatı uyarınca kredilenebilir 360 gün olarak kabul edilir.
- (5) Bir kimsenin Türk sigortasına girişinden önce Kanada mevzuatına göre sigortalanmış bulunması halinde, bu giriş, Türk sigortasına giriş olarak kabul edilir.

Madde 9

Üçüncü Bir Devlet Mevzuatına Göre Geçen Süreler

Eğer bir kimse, Tarafların mevzuatları uyarınca, VIII. Maddede belirtildiği gibi, birleştirilmiş kredilenebilir süreler esas alınarak, bir yardım ödemesine hak kazanamaz ise, bu kimsenin bu yardım ödemesine hak kazanıp kazanmadığı bu süreler ile her iki Taraftaki sürelerin birleştirilmesini sağlayan sosyal güvenlik anlaşmaları ile bağlı buldukları bir üçüncü Devletin mevzuatına göre geçen kredilenebilir sürelerin birleştirilmesi suretiyle tespit edilir.

Madde 10

Birleştirilecek Asgari Süre

Bu Anlaşmanın her hangi bir diğer hükmüne bakmaksızın, eğer bir Taraf mevzuatı uyarınca, bir kimse tarafından tamamlanmış kredilenebilir sürelerin toplamı bir yıldan az ise ve eğer, sadece bu süreleri göz önüne alarak, mevzuat uyarınca bir yardım hakkı mevcut değilse, o Tarafın yetkili kurumundan bu Anlaşma dolayısı ile bu süreler ile ilgili olarak o kimseye yardım bağlaması talep edilemez. Şu kadar ki, bu süreler uygulanan mevzuata göre yardım hakkının belirlenmesinde diğer tarafça dikkate alınır.

BÖLÜM II

KANADA MEVZUATI UYARINCA YARDIMLAR

Madde 11

Yaşlılık Güvencesi Kanunu Uyarınca Yardımlar

- (1) Eğer bir kimse, sadece 1'inci Bölümün birleştirme hükümlerinin uygulanması suretiyle bir aylık veya eş tahsisatı ödemesine hak kazanır ise, Kanada yetkili kurumu, yalnızca Yaşlılık Güvencesi Kanunu uyarınca dikkate alınabilecek olan Kanada'daki ikamet sürelerini esas alarak, kısmi aylık veya eş ödeneği bağlanmasını sağlayan Yaşlılık Güvencesi Kanunu hükümlerine uygun olarak, o kimseye ödenebilecek aylık veya eş ödeneğinin miktarını hesaplar.
- (2) 1'inci paragraf aynı zamanda, Kanada'da bir aylık ödemesine hak kazanan, ancak Kanada dışında bir aylığın ödenmesine hak kazanmak için Yaşlılık Güvencesi Kanunu ile istenen asgari süre için Kanada'da ikamet etmemiş bir kişiye de uygulanır.
- (3) Bu Anlaşmanın diğer hükümlerine bakılmaksızın :
 - (a) Eğer o kimsenin ikamet süreleri, 1'inci Bölümde belirtildiği gibi birleştirildiği zaman, en az Kanada dışında bir aylık ödenmesine hak kazanmak için Yaşlılık Güvencesi Kanununda istenen minimum Kanada ikamet süresine eşit ise, Kanada dışındaki bir kimseye bir yaşlılık güvencesi aylığı ödenir; ve
 - (b) Bir eş ödeneği ve garanti edilen gelir zammı, Kanada dışındaki bir kimseye sadece Yaşlılık Güvencesi Kanununun izin verdiği ölçüde ödenir.

Madde 12

Kanada Aylık Planı Uyarınca Yardımlar

Eğer bir kimse, sadece 1'inci Bölümün birleştirme hükümlerinin uygulanmasıyla bir yardım ödemesine hak kazanırsa, Kanada yetkili kurumu bu kimseye ödenecek yardımın miktarını aşağıdaki şekilde hesaplar:

- (a) Yardımın kazanç-bağlantılı kısmı, Kanada Aylık Planı hükümlerine uygun olarak, yalnızca bu Plan uyarınca aylığa esas kazançlar esas alınarak tespit edilir; ve
- (b) Yardımın sabit miktarlı kısmı;
Kanada Aylık Planı hükümlerine uygun olarak tespit edilen yardımın sabit miktarlı kısmının miktarının,
- (ii) O yardım hakkının belirlenmesi için bu Plan uyarınca gerekli minimum staj süresi ile bağlantılı olarak Kanada Aylık Planı'na prim ödeme sürelerinin oranının temsil eden kesiri,
ile çarpılması suretiyle tespit edilir, ancak hiçbir şekilde bu kesir bir'i aşamaz.

BÖLÜM III

TÜRK MEVZUATI UYARINCA YARDIMLAR

Madde 13

Ödenecek Yardım Miktarının Hesaplanması

- (1) Türk kredilenebilir sürelerinden bir aylık veya gelir bağlanması talep etmek hakkının mevcut olmaması, ancak Anlaşmanın VIII veya IX maddesi sonucu bir aylık veya gelir talep etme hakkının mevcut olması halinde, aşağıdaki hükümler uygulanır:
 - (a) Yetkili Türk Sosyal Güvenlik Kurumu, birleştirilen kredilenebilir süreleri kendi mevzuatına göre geçmiş gibi dikkate alarak aylık veya geliri tespit eder.
 - (b) Yetkili Türk Sosyal Güvenlik Kurumu daha sonra (a) bendine göre nazari olarak tespit edilen aylık veya gelirin kendi mevzuatına göre geçen kredilenebilir sürelerin her iki akit Taraf mevzuatına göre geçen kredilenebilir süreler toplamına olan oranına uygun kısmını hesaplayarak, ödenecek aylık veya gelir miktarını belirler.
2. Türk mevzuatındaki aylığın azaltılması, durdurulması veya kesilmesi ile ilgili hükümler bu Anlaşmanın uygulanmasında nazara alınır.

KISIM IV

İDARİ VE ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 14

İdari Düzenleme

- (1) Tarafların yetkili makamları, İdari Düzenleme vasıtasıyla, bu Anlaşmanın uygulanması için gerekli önlemleri alırlar.
- (2) Tarafların irtibat büroları, bu düzenlemede belirtilir.

Madde 15

Bilgi ve Karşılıklı Yardım

- (1) Bu Anlaşmanın uygulanmasından sorumlu yetkili makam ve kurumlar:
 - (a) Mevzuatlarının izin verdiği ölçüde, bu Anlaşmanın uygulanması için gerekli herhangi bir bilgiyi birbirlerine bildirirler;
 - (b) Bu Anlaşma veya bu Anlaşmanın uyguladığı mevzuat uyarınca herhangi bir yardımın ödenmesi veya bu yardıma hak kazanmanın tespiti ile ilgili olarak, konu onların kendi mevzuatlarının uygulanması ile ilgiliymiş gibi, birbirlerine yardımcı olurlar; ve
 - (c) Mümkün olan en kısa zamanda, bu Anlaşmanın uygulanması için alınan tüm önlemleri veya Anlaşmanın uygulanmasını etkilemesi halinde, kendi mevzuatlarındaki değişiklikleri birbirlerine bildirirler.

- (2) Alt paragraf 1 (b)'de işaret edilen yardım, belirli masraf türlerinin geri ödenmesi için XIV. Maddeye uygun olarak yapılan İdari Düzenlemede yer alan herhangi bir hüküm saklı kalmak kaydıyla, ücretten muaf olarak sağlanır. Bir Tarafın yetkili kurumu diğer Tarafın yetkili kurumundan ödemeyi istediğinde, birinci kurum ikinci kuruma, birinci Tarafın para birimini belirterek ödenecek miktarı bildirir. Bunun üzerine, ikinci kurum bu miktarı, birinci Tarafın para birimi ile birinci kuruma öder.
- (3) Bir Tarafın yasaları uyarınca açıklanması gerekmedikçe, bu Anlaşmaya göre bir Tarafça diğer Tarafa bir kimse hakkında gönderilen herhangi bir bilgi gizlidir ve sadece bu Anlaşmanın ve bu Anlaşmanın uygulandığı mevzuatın yürütülmesi amacıyla kullanılır.

Madde 16

Vergi, Resim, Ücret ve Harçlardan Muafiyet veya İndirim

- (1) Bir Tarafın, mevzuatın uygulanması için gerekli herhangi bir belge veya dokümanın hazırlanması ile ilgili olarak o Tarafın mevzuatınca hükme bağlanmış bulunan vergiler, resim, konsolosluk ücretleri veya idari harçlardan muafiyet veya bunlarla ilgili herhangi bir indirim, diğer Taraf mevzuatının uygulanması ile ilgili gerekli belge ve dokümanları da kapsar.
- (2) Bu Anlaşmanın uygulanması için yapılması gerekli resmi türde herhangi bir belge, diplomatik veya konsolosluk yetkililerinin onayından veya benzer formalitelerden muaftır.

Madde 17

Haberleşme Dili

Bu Anlaşmanın uygulanması için Tarafların yetkili makamları ve kurumları bir diğeri ile, iki Taraftan birinin herhangi bir resmi dili ile doğrudan haberleşebilirler.

Madde 18

Talep, Bildiri ve İtirazların Sunulması

- (1) Akıt Taraflardan birinin mevzuatına göre, o Tarafın yetkili makam veya kurumuna yasal süresi içinde yapılmış olan bir yardımın ödenmesi veya yardım hakkının belirlenmesine ilişkin talep, bildiri veya itiraz, diğer Tarafın yetkili makamına, kurumuna sunulmuş gibi kabul edilir. Aynı husus diğer konulara ilişkin dilekçeler ile beyannameler ve itirazlar için de geçerlidir.
- (2) Bu Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten sonra bir Taraf mevzuatı uyarınca yapılan yardım talebi, diğer Tarafın mevzuatı uyarınca muadil bir yardım için talep olarak kabul edilir.

Şu kadar ki başvuru sahibinin :

- (a) talebinin diğer Tarafın mevzuatı uyarınca da geçerli olduğunu dilekçesinde belirtmiş olması,

- (b) veya diğer Tarafın mevzuatı uyarınca tamamlanmış kredilenebilir sürelerle ilişkin bilgi ve belgeleri ibraz etmesi gereklidir.

Yukarıdaki hususlar müracaatçının dilekçesinde açık olarak yardım talebinin ertelenmesini istemesi halinde geçerli değildir.

(3) 1 ve 2'nci paragrafın uygulandığı herhangi bir durumda, talep, bildiri veya itirazın sunulduğu yetkili makam veya kurum, bunu gecikmeksizin diğer Tarafın yetkili makam veya kurumuna iletir.

Madde 19

Yardımların Ödenmesi

Bir Tarafın yetkili kurumu bu Anlaşma'ya göre çıkan yükümlülüklerini o Tarafın para birimi ile yerine getirebilir.

Madde 20

Sorunların Çözülmesi

- (1) Bu Anlaşmanın yorum ve uygulanması ile ilgili olarak, Taraflar arasında ortaya çıkacak her türlü uyuşmazlık Tarafların yetkili makamları arasında yapılacak doğrudan müzakerelerin konusunu oluşturur.
- (2) Bu suretle ortaya çıkan bir uyuşmazlık, değinilen müzakerelerin başlama tarihini izleyen 6 ay zarfında belirlenen şekilde çözümlenemediği takdirde, keyfiyet Taraflardan birisinin talebi üzerine, oluşum tarzı ve usule ilişkin uygulama kuralları taraflar arasında yapılacak bir anlaşma ile belirlenecek bir Tahkim Komisyonuna sunulur.
- (3) Tahkim Komisyonu, uyuşmazlık hakkında anlaşmanın ruhu ve temel ilkeleri uyarınca bir karar verir. Komisyonun kararları bağlayıcı ve kesindir.

Madde 21

Kanada'nın bir Eyaleti ile Anlaşma

Türkiye'nin ilgili makamı ve Kanada'nın bir eyaleti, bu Anlaşmanın hükümleri ile çelişmediği sürece Kanada'da eyalet yetkisi içerisinde herhangi bir sosyal güvenlik konusunda anlaşmalar yapabilirler.

KISIM V

GEÇİCİ VE NİHAİ HÜKÜMLER

Madde 22

Geçici Hükümler

- (1) Bu Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten önce tamamlanmış kredilenebilir herhangi süre, bu Anlaşma uyarınca bir yardım hakkının tespitinde dikkate alınır.

- (2) Bu Anlaşmanın hiçbir hükmü, bu Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten önceki bir süre için bir yardım ödenmesi alma hakkını vermez.
- (3) 2'nci paragraf hükmüne tabi olmak üzere, bir toptan ödmeden başka, bir yardım, bu Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten önce vuku bulmuş olaylarla ilgili olarak bu Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geçerli olmak üzere ödenir.

Madde 23

Süre ve Sona Erme

- (1) Bu Anlaşma süresinde herhangi bir kısıtlama olmaksızın yürürlükte kalır. Anlaşma herhangi bir tarihte iki Taraftan biri tarafından diğer Tarafa yazılı olarak, 12 aylık ihbar süresi verilmek suretiyle feshedilebilir.
- (2) Bu Anlaşmanın sona ermesi halinde, onun hükümlerine göre bir kimsenin elde etmiş olduğu herhangi bir hak devam eder ve bu hükümler dolayısıyla hak kazanma esnasında hakların karara bağlanması için görüşmeler yapılır.

Madde 24

Yürürlüğe Girme

Bu Anlaşma, her bir Tarafın diğer Taraftan bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için dahili şartların uygun olduğuna ilişkin yazılı bildirim aldığı ayı takip eden dördüncü ayın birinci günü yürürlüğe girer.

Hükümetleri tarafından usulünce yetkili kılınmış aşağıda imzaları bulunan kişiler bu Anlaşmayı imzalamışlardır.

Bu Anlaşma Ankara'da, 19 Haziran 1998 tarihinde her bir metin eşit geçerlilikte olmak üzere, Türkçe, İngilizce ve Fransızca dillerinde, iki kopya halinde düzenlenmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE KANADA HÜKÜMETİ ARASINDA İMZALANAN SOSYAL GÜVENLİK ANLAŞMASININ UYGULANMASINA İLİŞKİN İDARİ DÜZENLEME

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kanada Hükümeti arasında 19 Haziran 1998 tarihinde Ankara'da imzalanan Sosyal Güvenlik Anlaşmasının XIV. Maddesine uygun olarak, yetkili makamlar:

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı;

Kanada Hükümeti adına, İnsan Kaynaklarını Geliştirme Bakanı;

Aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmaya varmışlardır.

KISIM I

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Tanımlar

- (1) Bu İdari Düzenlemede kullanılan “Anlaşma”, 19 Haziran 1998 tarihinde Ankara’da Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kanada Hükümeti arasında imzalanan Sosyal Güvenlik Anlaşması anlamına gelmektedir.
- (2) Herhangi bir diğer terim, Anlaşma’ da ona verilen anlamı taşır.

Madde 2

İrtibat Büroları

Anlaşmanın XIV. Maddesi gereğince, aşağıda belirtilen kuruluşlar irtibat büroları olarak belirlenmişlerdir.

Kanada bakımından;

- (a) Anlaşmanın II. Kısım ile bu İdari Düzenlemenin II. Kısımının uygulanması hariç, (uygulanacak mevzuatla ilgili hükümler) tüm hususlarla ilgili olarak, Uluslararası İşlemler Bölümü, Gelir Güvenliği Programları Şubesi, İnsan Kaynaklarını Geliştirme Departmanı; ve
- (b) Anlaşmanın II. Kısım ve bu İdari Düzenlemenin II. Kısımının uygulanması ile ilgili olarak, Kaynak Azaltımı Bölümü, Ulusal Gelirler Departmanı;

Türkiye bakımından;

- (a) Sosyal sigortalara ilişkin mevzuatın ve 506 sayılı Kanunun Geçici 20. Maddesinin uygulanmasında;
Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü - ANKARA
- (b) Devlet memurlarını kapsayan T.C. Emekli Sandığı’na ait mevzuatın uygulanmasında;
T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü - ANKARA
- (c) Esnaf ve Sanatkarlar ve diğer bağımsız çalışanları kapsayan sosyal sigorta mevzuatı uygulanmasında; Bağ-Kur Genel Müdürlüğü - ANKARA

KISIM II

UYGULANACAK MEVZUATLA İLGİLİ HÜKÜMLER

Madde 3

- (1) Anlaşmanın VI. Maddesinin sırasıyla 2, 4, ve 5'inci paragraflarında öngörüldüğü üzere, görevlendirme, tercih veya değişiklikleri kapsayan durumlarda, mevzuatı uygulanan Tarafın irtibat bürosu, istenmesi halinde, söz konusu iş ile ilgili olarak, istihdam edilen işçi ile bu kişinin işvereninin o mevzuata tabi olduğunu gösteren belirli süreli bir belge tanzim edecektir.
- (2) (a) Anlaşmanın VI. Maddesinin 2'nci paragrafında değinilen muvafakatin, kapsanan mevcut sürenin sona ermesinden önce talep edilmesi gerekmektedir.
- (b) Anlaşmanın VI. Maddesinin 4'üncü paragrafında değinilen tercihin, görevlere başlanılmasından sonraki altı ay içinde veya istihdam edilmekte olan şahsın Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte, bu görevleri yürütüyor olması halinde, Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten sonraki altı ay içinde talepte bulunması suretiyle yapılması gerekmektedir.
- (c) Bu taleplerin mevzuatı uygulanan Tarafın irtibat bürosuna yapılması gerekmektedir.
- (3) Anlaşmanın VI. Maddesinin 4. paragrafında tanımlandığı üzere, Hükümet tarafından istihdam edilme durumunda, söz konusu işveren uygulanan mevzuatın tüm diğer işverenler için öngördüğü şartlara uyacaktır.
- (4) Paragraf 1'de değinilen belgeler, diğer Tarafın irtibat bürosunca kabul edilecek formüllerler şeklinde tanzim edilecektir. Söz konusu istihdam edilen şahısla birlikte, bu şahsın işvereni ile diğer Tarafın irtibat bürosu bir kopya alma hakkına sahip olacaktır.

KISIM III

YARDIMLARLA İLGİLİ HÜKÜMLER

Madde 4

Talep Yöntemi

- (1) Bir Tarafın irtibat bürosu diğer Tarafın mevzuatına göre bir yardım talebi aldığı anda, geciktirmeksizin, talebin alındığı tarihi de belirterek, bu talebi diğer Tarafın irtibat bürosuna gönderecektir.
- (2) Talep ile birlikte, birinci Tarafın irtibat bürosu, diğer Tarafın yetkili kurumuna, talep sahibinin yardıma hak kazanmasını belirlemek için gerekli olabilecek mevcut herhangi bir belgeyi de gönderecektir.
- (3) Talepname içinde, talepte bulunan şahısla ilgili kişisel bilgiler, bilgilerin belgelerle de doğrulandığını teyit edecek olan birinci Tarafın irtibat bürosunca onaylanacaktır. Bu şekilde onaylanmış formülerin karşı Tarafa iletilmesinde irtibat bürosu doğrulayıcı belge göndermekten muaf tutulacaktır. Bu Paragrafın

atıfta bulunduğu bilgi türü üzerinde Tarafların irtibat bürolarınca mutabık kalınacaktır.

- (4) Paragraf 1 ve 2’de değinilen talep ve belgelemeye ilave olarak, birinci Tarafın irtibat bürosu diğer Tarafın irtibat bürosuna, özellikle, birinci Tarafın mevzuatına göre kredilendirilebilir süreleri gösteren bir birleştirme formüleri gönderecektir. Tarafların irtibat büroları, birlikte anlaşarak, her biri bu amaç için kullanılacak olan birleştirme formülerlerini belirleyeceklerdir.
- (5) Diğer Tarafın yetkili kurumu, bilahare talep sahibinin yardıma hak kazanabilirliğini belirleyecek ve kendi irtibat bürosu vasıtasıyla, şayet hak kazanılmış ise, talep sahibine verilecek yardımı birinci Tarafın irtibat bürosuna bildirecektir.
- (6) Tarafların irtibat büroları, birlikte anlaşarak, 1’inci paragrafta tanımlanan talebin sunulacağı formülerleri belirleyeceklerdir. Bu talebin formülerle yapılmaması halinde, bir Tarafın irtibat bürosu, diğer Tarafın mevzuatına göre yapılan bir yardım talebini kabul etmeyi reddedebilir. Böyle bir durumda, irtibat bürosu diğer Tarafın irtibat bürosunu derhal bundan haberdar edecektir.

Madde 5

Tıbbi Muayeneler

- (1) Bir Tarafın irtibat bürosu, istek halinde, kendi uyguladığı mevzuatın izin verdiği ölçüde, bir talep sahibinin veya yardımdan yararlanan kişinin maluliyeti ile ilgili mevcut tıbbi bilgi ve belgeyi diğer Tarafın irtibat bürosuna sağlayacaktır.
- (2) Bir Tarafın yetkili kurumunun, diğer Tarafın ülkesinde ikamet eden talep sahibi veya yardımdan yararlanan kişinin tıbbi muayeneye tabi tutulmasını istemesi halinde, birinci Tarafın irtibat bürosunun talebi üzerine, ikinci Tarafın irtibat bürosu, tıbbi muayeneleri yapan irtibat kurumunun uyguladığı kurallara göre ve masrafları bu tıbbi muayeneyi isteyen kurumdan karşılanmak üzere bu muayeneyi yapmak için düzenlemelerde bulunacaktır.
- (3) Yapılan masrafların ayrıntılı dökümünün alınması üzerine, birinci Tarafın irtibat bürosu, geciktirmeksizin, Paragraf 2’nin hükümlerinin uygulanması sonucu meydana gelen meblağa ilişkin ödemeyi diğer Tarafın irtibat bürosuna yapacaktır.

Madde 6

İstatistiklerin değişimi

Tarafların yetkili kurumları, Anlaşma’ ya göre yapılmış olan her bir ödemeyle ilgili yıllık istatistik bilgileri karşılıklı bildireceklerdir. Bu istatistikler yardım türleri itibariyle, hak sahiplerinin sayısı ve ödenen toplam yardım miktarlarına ilişkin verileri kapsayacaktır.

KISIM IV

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 7

Formülerler ve Ayrıntılı İşlemler

Bu İdari Düzenlemeye tabi olarak, Tarafların irtibat büroları, Anlaşmanın uygulanması için gerekli olan formülerler ve ayrıntılı işlemler üzerinde mutabakata varacaklardır.

Madde 8

Yürürlük

Bu İdari Düzenleme, Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte yürürlüğe girecek ve Anlaşma sürecince geçerli olacaktır.

Her bir metin aynı derecede geçerli olmak üzere 19 Haziran 1998 tarihinde Ankara'da Türkçe, İngilizce ve Fransızca dillerinde ikişer nüsha olarak hazırlanmıştır.

EK: 3/10
TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE KEBEK ARASINDA SOSYAL
GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

İmza Tarihi: 21.11.2000

Resmi Gazete Tarihi: 18.02.2004

Resmi Gazete No: 25377

Yürürlük Tarihi: 01.01.2005

Sosyal Güvenlik alanında mevzuatlarından karşılıklı olarak yararlanmayı arzu ederek,

aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır.

KISIM I
GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Tanımlar

- (1) Mutabakatta aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, aşağıdaki deyimler karşılarında yazılı anlama gelirler:
 - (1.1) “Yetkili Makam” Kebek bakımından; ilgili mevzuatı uygulamakla görevli Kebek Bakanı, Türkiye bakımından; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve ilgili diğer Bakanlıklar,
 - (1.2) “Yetkili Kurum” Kebek bakımından; 2’nci maddenin 1 inci fıkrasının (a) bendinde belirtilen mevzuatın uygulanmasından sorumlu Kebek Bakanlık veya Kuruluşu, Türkiye bakımından; 2’nci maddenin 1 inci fıkrasının (b) bendinde belirtilen mevzuatın uygulanmasından sorumlu kurum veya kuruluşlar,
 - (1.3) “Mevzuat” Sosyal güvenlik dalları ve rejimleri konusunda 2’nci maddede sözü edilen kanun, tüzük ve yönetmelikler ile bunların ek ve değişiklikleri,
 - (1.4) “Sigortalılık Süresi” Kebek bakımından; Kebek Gelirler Rejimi hakkındaki kanun uyarınca primlerin veya bir malullük gelirin ödendiği her yıl veya eşdeğer kabul edilen diğer bütün yıllar, Türkiye bakımından; yürürlükteki mevzuata göre prim ödenen ve prim ödenmiş kabul edilen süreler,
 - (1.5) “Yardımlar” Taraplardan her birinin mevzuatında öngörülen bir aylık, gelir, ödenek, maktu bir miktar veya her nevi tamamlayıcı, ek ya da zam niteliğindeki yardımlar dahil para yardımları,
 - (1.6) “Vatandaş” Kebek bakımından; Kanada vatandaşlığını taşıyan ve 2’nci maddenin 1 inci fıkrasının (a) bendinde sözü edilen mevzuata tabi olan veya o mevzuata tabi olmuş olup, o mevzuat uyarınca haklara sahip olan

veya olmuş bulunan kimse, Türkiye bakımından; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığım taşıyan ve 2'nci maddenin 1 inci fıkrasının (b) bendinde sözü edilen mevzuata tabi olan veya o mevzuata tabi olmuş olup, o mevzuat uyarınca haklara sahip olan veya olmuş bulunan kimse,

- (2) Bu maddede tanımlanmayan herhangi bir deyim, uygulanacak mevzuatta kendisine atfedilen anlamı taşır.

Madde 2

Mutabakatın Kapsadığı Mevzuat

- (1) Bu Mutabakat;

- a) Kebek bakımından; Kebek Gelirler Rejimine ilişkin mevzuata,
b) Türkiye Bakımından; sadece malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarını kapsamak üzere;

I) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'na,

II) 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'na,

III) 1479 sayılı BAĞ-KUR Kanunu'na,

IV) 2925 sayılı Tarım İşçileri ile 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunlarına,

V) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20. Maddesine tabi sandıklar hakkındaki mevzuata, uygulanır.

- (2) Bu Mutabakat, 1 inci paragrafta sözü edilen mevzuatı tamamlayan veya o mevzuatın yerine geçen veya o mevzuatı değiştiren kanun veya tüzük hükümlerine de uygulanır.
- (3) Bu Mutabakat, bir taraf mevzuatını yeni hak sahibi gruplar ve yeni yardımlarla genişleten kanun ve tüzüklere, diğer tarafça bu kanun ve tüzüklerin yürürlüğe girmesini takip eden 3 ay içinde, bir itiraz bildiriminde bulunulmadıkça uygulanır.
- (4) Yeni bir sosyal güvenlik dalını kapsayan kanun veya tüzük, bu hususta taraflar arasında Mutabakatta değişiklik yapılması halinde uygulanır.

Madde 3

Kişisel Uygulama Alanı

Aksine hüküm bulunmadığı takdirde, bu Mutabakat, taraflardan birinin mevzuatına tabi olan veya tabi olmuş bulunan kimseler ile bunların hak sahiplerine uygulanır.

Madde 4

İşlem Eşitliği

Mutabakatta aksine hüküm bulunması hariç, 3 üncü maddede tanımlanan kimseler akit taraflardan birinin mevzuatının uygulanmasında o tarafın vatandaşları ile eşit işleme tabidirler.

Madde 5

Yardımların İhracı

- (1) Bu Mutabakatta aksi belirtilmedikçe; bir taraf mevzuatı veya Mutabakat uyarınca ödenecek yardımlar, sadece yararlananın diğer taraf ülkesinde ikamet etmesi veya bulunması nedeniyle indirilemez, değiştirilemez, kesilemez, iptal edilemez veya geri alınamaz. Bu yardımlar diğer taraf ülkesinde de ödenir.
- (2) Bir akit tarafça, Mutabakata göre diğer akit taraf ülkesinde ödenebilen bir yardım, birinci tarafın kendi vatandaşlarına iç mevzuatı uyarınca uyguladığı aynı koşullarla, her iki tarafın ülkeleri dışında da ödenir.

KISIM II

UYGULANACAK MEVZUATA İLİŞKİN HÜKÜMLER

Madde 6

Genel Kural

Bu Mutabakatta aksine hüküm bulunmadıkça 7, 8, 9, 10 ve 11'inci madde hükümleri saklı kalmak üzere, bir tarafın ülkesinde çalışan kimse o tarafın mevzuatına tabidir.

Madde 7

Kendi Hesabına Çalışanlar

Bir tarafın ülkesinde ikamet eden ve diğer taraf ülkesinde veya her iki tarafın ülkesinde kendi ad ve hesabına çalışan kimse bu çalışma ile ilgili olarak, yalnız ikamet yeri ülkesinin mevzuatına tabidir.

Madde 8

Geçici Görevliler

Bir tarafın mevzuatına tabi olan ve işvereni tarafından 60 ayı geçmeyen bir süre için diğer taraf ülkesine geçici olarak gönderilen kimse, geçici görevli olarak bulunduğu süre zarfında, bu çalışma ile ilgili olarak, birinci tarafın mevzuatına tabidir. Bu süre, iki tarafın yetkili makamlarının onayı ile uzatılabilir.

Madde 9

Bir Uluslararası Nakliye Firması Tarafından İstihdam Edilen Gemi veya Uçak Personeli

- (1) Uluslararası bir nakliyatçının gemi veya uçak personeli sıfatıyla her iki taraf ülkesinde çalışan ve kendi ad ve hesabına ya da başkası hesabına hava veya deniz yolu ile yolcu veya mal taşımacılığı yapan ve işyeri merkezi taraflardan birinin ülkesinde bulunan kimse, bu çalışma ile ilgili olarak, yalnız işyeri

merkezinin bulunduğu tarafın mevzuatına tabidir.

- (2) Bununla birlikte, anılan kimse, teşebbüsün işyeri merkezinin bulunduğu Taraf dışında diğer tarafın ülkesinde bir şubesi veya daimi temsilciliğinin bulunması halinde ülkesinde bu şube veya daimi temsilciliğin bulunduğu taraf mevzuatına tabidir.
- (3) 1 ve 2'nci paragraflara karşın, istihdam edilen kimse, ağırlıklı olarak ikamet ettiği taraf ülkesinde çalışıyorsa, bu çalışma ile ilgili olarak, kendisini istihdam eden nakliyatçının o ülkede işyeri merkezi, şubesi veya daimi temsilciliği bulunmasa dahi, yalnız o taraf mevzuatına tabi olur.

Madde 10

Devlet Hizmeti Gören Kimse

- (1) Taraflardan biri adına devlet hizmeti gören ve diğer taraf ülkesinde bir çalışma için görevlendirilen kimse, bu çalışma ile ilgili olarak birinci tarafın mevzuatına tabi olur.
- (2) Taraflardan birinin ülkesinde ikamet eden ve o ülkede diğer taraf adına devlet hizmeti gören kimse, bu çalışma ile ilgili olarak, o ülkede uygulanan mevzuata tabi olur. Ancak, bu kimse kendisini istihdam eden tarafın vatandaşı ise, çalışmaya başladıktan veya Mutabakatın yürürlüğe girmesinden itibaren 6 aylık bir süre zarfında, kendisini istihdam eden ülke mevzuatının uygulanması yolunda tercihte bulunabilir.
- (3) Mutabakatın hiçbir hükmü, 2'nci maddede sözü edilen mevzuatla ilgili olarak, 18 Nisan 1961 tarihli Elçilik İlişkileri Hakkındaki Viyana Sözleşmesi hükümlerine veya 24 Nisan 1963 tarihli Konsolosluk İlişkileri Hakkındaki Viyana Sözleşmesi hükümlerine aykırı biçimde yorumlanamaz.

Madde 11 Tabi Olmaya İlişkin İstisna Hükümleri

Her iki tarafın yetkili makamları, karşılıklı anlaşmak suretiyle, bir kişi veya kişiler grubu ile ilgili olarak 6,7,8,9 ve 10'uncu madde hükümlerinin uygulanmasını değiştirebilirler.

KISIM III

YARDIMLARA İLİŞKİN HÜKÜMLER

Madde 12

Sağlanacak Yardımlar

Bu Kısım;

- (1) Kebek bakımından 2'nci maddenin 1 inci fıkrasının (a) bendinde sözü edilen mevzuatta öngörülen bütün yardımlara uygulanır.
- (2) Türkiye bakımından ise 2'nci maddenin 1 inci fıkrasının (b) bendinde sözü edilen mevzuatta öngörülen bütün yardımlara uygulanır.

Madde 13

Sürelerin Birleştirilmesi İlkesi

- (1) Bir kimsenin her iki taraf mevzuatına göre geçmiş süreleri varsa ve o kimse bir yardımdan yararlanmak için taraflardan yalnız birinin mevzuatına göre geçen süreler itibariyle yardıma hak kazanmıyorsa, o tarafın yetkili kurumu, uyguladığı mevzuat çerçevesinde yardımdan yararlanma hakkının doğmasında, gerektiği ölçüde, kendi mevzuatına göre geçen süreleri ve diğer taraf mevzuatına göre geçen süreleri çakışan sürelerden biri dikkate alınmak suretiyle birleştirir.
- (2) Bu Mutabakatın herhangi bir diğer hükmüne bakılmaksızın, eğer bir taraf mevzuatı uyarınca, bir kimse tarafından tamamlanmış sigortalılık sürelerinin toplamı bir yıldan az ise ve eğer, sadece bu süreler göz önüne alınarak, mevzuat uyarınca bir yardım hakkı doğmuyorsa, o tarafın yetkili kurumundan bu Mutabakat dolayısı ile bu süreler ile ilgili olarak o kimseye yardım sağlanması talep edilemez. Şu kadar ki, bu süreler uygulanan mevzuata göre yardım hakkının belirlenmesinde diğer tarafça dikkate alınır.

Madde 14

Kebek Mevzuatı Uyarınca Sağlanacak Yardımlar

- (1) Taraflardan her ikisinin mevzuatına tabi olmuş bulunan bir kimse, kendisi, geçindirmekle yükümlü olduğu kimseleri, dul ve yetimleri veya hak sahipleri için 13 üncü maddede öngörülen süre birleşimine başvurmaksızın, Kebek Mevzuatı uyarınca bir yardımdan yararlanma hakkının doğması için gerekli koşulları taşıyorsa, Kebek Yetkili Kurumu uyguladığı mevzuat hükümlerine göre yardım miktarını belirler.
- (2) 1'inci paragrafta sözü edilen kimse, süre birleşimine başvurmaksızın bir yardımdan yararlanma hakkının doğması için gerekli koşulları taşımıyorsa, Kebek Yetkili Kurumu aşağıda belirtildiği şekilde hareket eder:
 - a) Anılan kurum, Türk Yetkili Kurumunun bir takvim yılında asgari 90 günlük bir sigortalılık süresinin Türk Mevzuatına göre alacak kaydedildiğini tasdik etmesi halinde ve bu sürenin Kebek Mevzuatında tanımlanan şekilde prim ödeme sürelerine dahil olması kaydıyla, bir prim ödeme yılını tanıyarak;
 - b) Anılan kurum 13 üncü maddeye uygun olarak, (a) paragrafı uyarınca tanınan yılları ve Kebek Mevzuatına göre geçen süreleri birleştirir.
- (3) Yardımdan yararlanma hakkının 2'nci paragrafta öngörülen süre birleşimi çerçevesinde kazanılmış olması halinde, Kebek Yetkili Kurumu ödenecek yardım miktarını aşağıda belirtildiği şekilde tayin eder:
 - a) Yardımın kazançlara bağlı olan kısmının miktarı Kebek Mevzuatına göre hesaplanır,
 - b) Bu Mutabakat uyarınca ödenecek yardımın sabit oranlı birleşik miktarı; Kebek Gelirler Rejimine göre belirlenen sabit oranlı yardım miktarı ile

bu rejime ilişkin mevzuatta tanımlanan prim ödeme süreleri ve Kebek Gelirler Rejimindeki prim ödeme süreleri arasındaki oranı gösteren kesrin çarpılması suretiyle hesaplanır.

Madde 15

Türk Mevzuatı Uyarınca Sağlanacak Yardımlar

- (1) Taraflardan her ikisinin mevzuatına tabi olmuş bulunan bir kimse, kendisi, bakmakla yükümlü olduğu kimseler, dul ve yetimler veya hak sahipleri için 13 üncü maddede öngörülen süre birleşimine başvurmaksızın, Türk Mevzuatı uyarınca bir yardımdan yararlanma hakkının doğması için gerekli koşulları taşıyorsa, Türk Yetkili Kurumu uyguladığı mevzuat hükümlerine göre yardım miktarını belirler.
- (2) (1)'inci paragrafta sözü edilen kimse, süre birleşimine başvurmaksızın bir yardımdan yararlanma hakkının doğması için gerekli koşulları taşıyamıyorsa, Türk Yetkili Kurumu aşağıda belirtildiği şekilde hareket eder:
 - a) Türk Mevzuatı uyarınca bir yaşlılık ödemesi hakkı doğması için;
 - i) anılan kurum, Kebek Yetkili Kurumu tarafından tasdik edilen her sigorta yılı için, Türk Mevzuatına göre 360 prim gününü kabul eder.
 - ii) (a) i bendinin uygulanmasıyla bir yardım hakkı doğmuyorsa, anılan kurum, Kebek ülkesinde uygulanan yaşlılık sigortasına göre ikamet edilen her günü, Türk Mevzuatı uyarınca prim ödenmiş bir gün olarak kabul eder, ancak bu gün Kebek Mevzuatına göre geçen bir sigortalılık süresi ile çakışmamalıdır ve bu şekilde kabul edilen gün sayısı da yılda 360'ı aşmamalıdır.
 - iii) anılan kurum, (a) i ve (a) ü bentleri uyarınca tanınan günleri, Türk Mevzuatı kapsamında geçen sürelerle birleştirir.
 - b) Türk Mevzuatı uyarınca malullük veya ölüm yardımı hakkı doğması için, Kebek Gelirler Rejimi Yasasına göre sigortalı olunan bir takvim yılı Türk Mevzuatınca 360 gün olarak kabul edilir.
- (3) Bir kimsenin, Türk Sigorta Rejimine giriş tarihinden önce, Kebek Gelirler Rejimi Yasası uyarınca bir sigortalılık süresi veya Kebek ülkesinde uygulanan Yaşlılık Yasası uyarınca bir ikamet süresi varsa, bu sürelerden başlangıç tarihi en eski olanı, Türk Sigorta Rejimine giriş tarihi olarak kabul edilir.
- (4) Eğer yardımdan yararlanma hakkı 2'nci paragrafta öngörülen süre birleşimi sayesinde kazanılıyorsa, Türk Yetkili Kurumu ödenecek yardım miktarını aşağıdaki gibi tayin eder:
 - a) Önce ödenecek teorik yardımın miktarı, 2'nci fıkra uyarınca birleştirilmiş tüm sigortalılık süreleri, Türk Mevzuatına göre geçmiş gibi kabul edilerek hesaplanır.
 - b) (a) bendine göre hesaplanan tutar şu oranla çarpılır. Bu oranın payı Türk Mevzuatına göre geçirilmiş sürelerin toplamıdır. Paydası ise Türk Mevzuatına göre geçirilmiş sürelerin toplamı ile 2'nci paragrafta göz önüne alınması istenen sürelerin toplamı ile elde edilen süredir.

- c) (b) bendinin uygulanmasında, yalnız 2'nci paragrafın (a) i bendi uyarınca tanınan sigortalı sürelerin birleştirilmesi sayesinde bir yardım hakkı kazandırsa, Kebek Ülkesinde uygulanan yaşlılık sigortasının uygulanmasıyla kabul edilen ikamet süreleri ödenecek yardımın hesaplanmasında dikkate alınmaz.

Madde 16

Üçüncü Taraf Mevzuatına Göre Geçen Süreler

Eğer bir kimse 14 veya 15'inci maddelerde öngörülen birleştirme işleminden sonra bir yardıma hak kazanmıyorsa, taraflardan her birine sigortalılık sürelerinin birleştirilmesine ilişkin hükümleri içeren yasal bir sosyal güvenlik belgesi ile bağlı olan bir üçüncü tarafın mevzuatına göre geçen sigortalılık süreleri, bu bölümde öngörülen usuller dahilinde, yardımlardan yararlanma hakkının tespitinde nazara alınır.

KISIM IV

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 17

İdari Düzenleme

- (1) Mutabakatın uygulama usul ve esasları taraflarca düzenlenecek bir İdari Düzenleme'de belirtilir.
- (2) Taraflardan her birinin irtibat kurumları İdari Düzenleme'de gösterilir.

Madde 18

Yardım Talebi

- (1) Mutabakat hükümleri uyarınca bir yardımdan yararlanmak için ilgili kimse, İdari Düzenlemede öngörülen usuller dahilinde talepte bulunur.
- (2) III üncü Kısımın uygulanmasında, bir tarafın mevzuatına göre Mutabakatın yürürlüğe girmesinden sonra yapılan bir yardım talebi aşağıdaki hallerde diğer tarafın mevzuatına göre yapılmış bir talep sayılır;
 - a) İlgili kimsenin, talebinin diğer tarafın mevzuatı uyarınca yapılmış bir talep olarak kabul edilmesi niyetini belirtmesi halinde;
 - b) İlgili kimsenin, talep tarihinde, sigortalılık sürelerinin diğer taraf mevzuatına göre geçtiğini bildirmesi halinde; Böyle bir talebin alındığı tarih, bu talebin birinci tarafın mevzuatına göre alındığı tarih olarak kabul edilir.
- (3) Talebin, 2'nci paragrafta belirtildiği şekilde kabul edilmesi, ilgilinin yardım talebinin diğer taraf mevzuatı uyarınca ertelenmesini istemesine engel olmaz.

Madde 19

Yardımların Ödenmesi

- (1) Her türlü para yardımı, hak sahibi kimseye, ödemeyi yapacak olan tarafın parasına göre veya ilgilinin ikamet yeri ülkesinde geçerli olan bir paraya göre, idari giderler veya yardımın ödenmesinde yapılan her nevi giderler için indirim yapılmaksızın ödenir.
- (2) 1 inci paragrafın uygulanmasında, bir kambiyo oranı uygulamasına başvurulması gerekiyorsa, bu oran ödemenin yapıldığı tarihte yürürlükte olan orandır.

Madde 20

Bir Talep, Bir Bildirim veya Bir İtirazın Sunulması

- (1) Bir tarafın mevzuatı uyarınca o tarafın yetkili makamına veya kurumuna belirli bir süre zarfında yapılması gereken bir talep, bir bildirim veya itiraz aynı süre içinde diğer tarafın yetkili makamına veya kurumuna yapılırsa geçerli sayılır. Bu durumda, anılan ikinci tarafın yetkili makamı veya kurumu, söz konusu talep, dilekçe, bildirim veya bu itirazı vakit geçirmeden birinci tarafın yetkili makamına veya kurumuna gönderir.
- (2) Bu dilekçe, bu talep veya bu itiraz ya da bildirim taraflardan birine gönderildiği tarih, diğer tarafın bir yetkili makamına veya kurumuna sunulduğu tarih olarak kabul edilir.

Madde 21

Tıbbi Kontroller

- (1) Bir tarafın yetkili kurumunun talebi üzerine, diğer tarafın yetkili kurumu ikinci taraf ülkesinde ikamet eden veya bulunan bir kimseyi ilgilendiren tıbbi kontrolleri yapmak üzere lüzumlu tedbirleri alır.
- (2) 1 inci paragrafta sözü edilen tıbbi kontroller yalnız diğer tarafın ülkesinde yapılmış olmaları nedeniyle geçersiz sayılamaz.

Madde 22

Gider ve Vizeden Bağışıklık

- (1) Bir tarafın mevzuatının uygulanmasında bir belge veya evrakın düzenlenmesi ile ilgili olarak o taraf mevzuatında öngörülen her nevi gider bağışıklığı veya indirimi diğer taraf mevzuatının uygulanmasında gerekli belgeler ile evrakı da kapsar.
- (2) Mutabakat uyarınca gerekli her nevi belge, elçilik veya konsolosluk vizesinden veya benzeri diğer her nevi işlem den bağışıklıktır.

Madde 23

Kişisel Nitelikli Bilgilerin Korunması

- (1) Bu maddede, “bilgi” sözcüğü bir gerçek veya tüzel kişinin kimliğinin kolayca tespitine imkan veren her nevi bilgiyi ifade eder.
- (2) Bir tarafın mevzuatına göre bir bilginin açığa vurulması gerekli olmadıkça, bir tarafın kurumunca diğer tarafın kurumuna gönderilen her nevi bilgi gizli kalır ve münhasıran Mutabakatın uygulanmasında kullanılır.
- (3) Bilgileri içeren bir dosyaya girme, ülkesinde bu dosyanın bulunduğu taraf mevzuatına tabidir.

Madde 24

İdari Yardımlaşma

Yetkili makamlar ve kurumlar:

- a) Mutabakatın uygulanmasında gerekli her nevi bilgiyi karşılıklı olarak birbirlerine verirler;
- b) Mutabakatın uygulanmasıyla ilgili her nevi sorun için bir gider sözkonusu olmaksızın birbirlerine yardım ederler;
- c) Mutabakatın uygulanması amacıyla alınan önlemler veya mevzuatlarında Mutabakatın uygulanmasını etkileyecek biçimde meydana gelen değişiklikler konusunda her nevi bilgiyi birbirlerine gönderirler;
- d) Mutabakatın yorumunda veya uygulanmasında karşılaşılan güçlükleri birbirlerine bildirirler.

Madde 25

Kurumlar Arası Ödemeler

- (1) Bir tarafın yetkili kurumu diğer tarafın yetkili kurumuna 21’inci maddeye göre yapılan her tıbbi kontrole ilişkin giderleri ödemek zorundadır. Bununla birlikte, yetkili kurumların elinde mevcut tıbbi bilgiler veya diğer bilgilerin aktarılması idari yardımlaşmanın tamamlayıcı bir parçasını oluşturur ve gidersiz yerine getirilir.
- (2) 1 inci Paragrafta belirtilen ödemenin nasıl yapılacağı İdari Düzenleme’de belirtilir.

Madde 26

Haberleşmeler

- (1) Her iki tarafın yetkili makamları, kurumları ve kuruluşları, aralarında kendi resmi dilleri ile haberleşebilirler.
- (2) Bir mahkemenin veya kurumun kararı diğer tarafın ülkesinde ikamet eden kimseye doğrudan gönderilebilir.

Madde 27

Anlaşmazlıkların Çözülmesi

- (1) Her iki tarafın yetkili makamları, taraflar arasında bu Mutabakatın yorumu ve uygulanmasında doğabilecek her nevi anlaşmazlığı doğrudan müzakereler yolu ile çözmeye gayret ederler.
- (2) Eğer ihtilaf, müzakerelerin başlama tarihinden itibaren 6 ay zarfında çözümlenemediği takdirde, taraflardan biri veya her ikisinin talebi üzerine, Hakem Komisyon'una gönderilir. Bu Hakem Komisyonun oluşum tarzı ve işleyiş usulleri İdari Düzenleme'de belirlenir.
- (3) Hakem Komisyonu ihtilafın çözülmesi için uyuşmazlık hakkında Mutabakatın ruhu ve temel ilkelerine göre bir karar verir. Komisyonun kararları bağlayıcı ve kesindir.

KISIM V

GEÇİCİ VE SON HÜKÜMLER

Madde 28

Geçici Hükümler

- (1) Mutabakat, yürürlük tarihinden önceki süre için hiçbir yardım ödenmesi hakkını doğurmaz.
- (2) III üncü Bölümün uygulanmasında ve I inci paragraf hükümleri saklı kalmak kaydıyla;
 - a) Mutabakatın yürürlüğe girmesinden önce geçen bir sigortalılık süresi Mutabakat uyarınca bir yardımdan yararlanma hakkının doğmasında nazara alınır,
 - b) Ölüm toptan ödemesi dışındaki bir yardım, Mutabakatın yürürlüğe girmesinden önceki bir olayla ilgili dahi olsa Mutabakat uyarınca ödenir.
 - c) Tarafların, hakların zaman aşımına ilişkin mevzuat hükümleri dikkate alınmaksızın, 13 üncü madde ile öngörülen hizmet birleştirilmesi sonucu bir yardım ödenmesi gerektiğinde ve bu yardım talebi, Mutabakat'ın yürürlüğe giriş tarihinden itibaren iki yıl içinde yapılırsa, Mutabakat'tan doğan haklar:
 - i) Olay Mutabakat'ın yürürlüğe giriş tarihinden önce meydana gelmişse, yürürlük tarihinden itibaren, veya,
 - ii) Mutabakat'ın yürürlüğe giriş tarihinden sonraki olaylar için ise, emeklilik, ölüm veya yardım hakkı doğuran tıbben onaylanmış bir malullük tarihinden itibaren, kazanılır. Şayet yardım talebi, Mutabakat'ın yürürlüğe giriş tarihinden sonraki iki yıllık sürenin sona ermesinden sonra yapılırsa, haklar, Taraflardan biri veya diğerinin mevzuatlarında öngörülen tarihten itibaren kazanılır.

- d) Vatandaşlık veya ikamet durumu nedeniyle reddedilmiş uzatılmış veya durdurulmuş olan bir yardım, ilgilinin talebi üzerine, Mutabakatın yürürlük tarihinden itibaren bağlanır veya ihya edilir.
 - e) Mutabakatın yürürlüğe girmesinden önce bağlanmış olan bir yardım, ilgilinin talebi üzerine yeniden gözden geçirilir. Yardım aynı zamanda re'sen yeniden gözden geçirilebilir. Eğer yeniden gözden geçirme işlemi Mutabakatın yürürlüğe girmesinden önce ödenen miktarın altında bir yardımın tespiti sonucunu doğuruyorsa, yardım önceki düzeyinde ödenmeye devam eder.
 - f) (d) ve (e) bentlerinde öngörülen talep. Mutabakatın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 2 yıllık bir süre içinde yapılırsa; tarafların, hakların zaman aşımına ilişkin mevzuat hükümlerine rağmen. Mutabakattan doğan hakları, Mutabakat'ın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kazanılır.
 - g) (d) ve (e) bentlerinde öngörülen talep, Mutabakatın yürürlüğe girmesini izleyen 2 yıllık sürenin sona ermesinden sonra yapılırsa; uygulanan mevzuatın daha elverişli hükümleri saklı kalmak kaydıyla, zaman aşımına uğramayan haklar, talep tarihi itibarıyla kazanılır.
- (3) 8 inci maddenin uygulanmasında Mutabakatın yürürlüğe girdiği tarihte geçici görevli kişi durumunda bulunan bir kimse ancak, o tarihten itibaren geçici olarak görevlendirilmiş kabul edilir.

Madde 29

Mutabakatın Yürürlüğe Girmesi ve Fesih

- (1) Akit taraflardan her biri diğer tarafa Mutabakatın yürürlüğe girmesi için gerekli olan iç usulleri tamamladığını bildirir.
- (2) Mutabakat akit taraflar arasında karşılıklı mektup teatisi ile belirlenen yürürlüğe giriş tarihinden itibaren sınırsız bir süre için geçerlidir. Mutabakat, taraflardan birinin diğer tarafa yaptığı bildirim ile feshedilebilir. Mutabakat bildirim tarihini izleyen en az 12 ay sonra, 31 Aralık'ta sona erer.
- (3) Eğer Mutabakat sona ererse, Mutabakat hükümleri uyarınca kazanılmış olan haklar devam eder ve Mutabakat uyarınca kazanılmakta olan haklar üzerinde karar vermek üzere müzakerelere girilir.

21 Kasım tarihinde, Kebek'de her iki metin aynı şekilde geçerli olmak üzere, Türkçe ve Fransızca dillerinde düzenlenmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE KEBEK HÜKÜMETİ ARASINDA SOSYAL GÜVENLİKLE İLGİLİ MUTABAKATIN UYGULANMASINA İLİŞKİN İDARİ DÜZENLEME

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kebek Hükümeti arasında 21/11/2000 tarihinde Kebek'de imzalanan Sosyal Güvenlik Mutabakatının 17'nci maddesine uygun olarak, Hükümetlerin Mutabakat'ın uygulamaya konulması yönündeki arzularını dikkate alarak, yetkili makamlar, aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmaya varmışlardır:

Madde 1

Tanımlar

Bu İdari Düzenlemede

- a) “Mutabakat” tanımı, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kebek Hükümeti arasında 21/11/2000 tarihinde imzalanan sosyal güvenlikle ilgili Mutabakat anlamına gelir.
- b) Kullanılan diğer tanımlar Mutabakatın 1’inci maddesinde kendilerine atfedilen anlamı taşır.

Madde 2

İrtibat Kurumları

Mutabakatın 17’inci maddesinin 2’nci paragrafındaki hükümlerine uygun olarak, taraflardan her birinin belirlediği irtibat kurumları şunlardır:

- (1) Kebek bakımından;
Göçmenler ve Vatandaşlarla ilişkiler Bakanlığının, Sosyal Güvenlik Mutabakatları ve Denklik Müdürlüğü veya Kebek Yetkili .Makamının daha sonra tayin edeceği her türlü kuruluş,
- (2) Türkiye bakımından, Mutabakatın 1’inci maddesinde yetkili kurumlar olarak tanımlanan;
 - a) Sosyal Sigortalar mevzuatı, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu’nun Geçici 20’nci maddesine tabi sandıklar mevzuatı ile ücretli tarım çalışanları Sosyal Sigortalar Kanununa ilişkin mevzuatın uygulanmasında; Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) Genel Müdürlüğü - ANKARA
 - b) Devlet memurlarını kapsayan T.C. Emekli Sandığına ait mevzuatın uygulanmasında;
T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü - ANKARA
 - c) Esnaf ve Sanatkarlar ve kendi hesabına çalışanlar ile serbest tarım çalışanlarını kapsayan sosyal sigorta mevzuatının uygulanmasında; BAĞ-KUR Genel Müdürlüğü - ANKARA

Madde 3

Sigortalılık Belgesi

- (1) Mutabakatın 7, 8, 9, 10 ve 11’inci maddelerinin uygulanmasında, tararlardan birinin yasasına tabi iken diğer tarafın ülkesinde çalışan kişiye o mevzuata tabi olduğunu gösteren bir belge verilir.

Bu belge;

- a) Bu kimse Kebek yasalarına tabi ise, Kebek İrtibat Kurumları,
- b) Bu kimse Türkiye Cumhuriyeti yasalarına tabi ise, Türk irtibat Kurumları, tarafından verilir.

- (2) Mutabakatın 8 inci maddesinin uygulanmasında bir işveren öngörülen 60 aylık süreye ek bir süre için bir kimseyi görevlendirmek isterse, bu uzatma süresi için sigortalılık belgesi talebi ilgili irtibat kurumuna sürenin bitiminden 3 ay önce sunulması gerekmektedir.
- (3) Sigortalılık belgesini veren irtibat kurumları 1'inci paragrafta belirtilen diğer irtibat kurumuna, ilgiliye ve gerektiğinde, ilgilinin işverenine bu belgenin bir örneğini gönderir.

Madde 4

Emeklilik, Malullük ve Ölüm Yardımları

- (1) Mutabakatın III'üncü Kısmının uygulanmasında, Mutabakat gereğince, aylık talebinde bulunmak için, taraflardan birinin irtibat kurumuna veya mevzuatı uygulanan tarafın yetkili kurumuna başvurulur.
- (2) 1'inci paragrafta belirtilen aylık talebi, bir irtibat kurumuna yapılmışsa, bu kurum talebi mümkün olan en kısa sürede gerekli kanıtlayıcı belgelerle birlikte diğer tarafın yetkili kurumuna iletir.
- (3) Mutabakatın 18 inci maddesinin 2'nci paragrafında belirtilen aylık talebini alan tarafın yetkili kurumu, bu talebi kendi ülkesindeki irtibat kurumuna gönderir. İrtibat kurumu, talebi gerekli kanıtlayıcı belgelerle birlikte, diğer taraf ülkenin yetkili kurumuna gönderir.
- (4) Talep formülerinde bulunan her türlü nüfus kayıt bilgileri, talebi ileten irtibat kurumu tarafından onaylanır. Böylece kanıtlayıcı belgelerin getirilmesi sorununu ortadan kaldırır.
- (5) İrtibat kurumu ilk defa kendisine ibraz edilen her belgenin aslı veya bir kopyasını muhafaza eder ve istendiği takdirde bir kopyayı diğer taraf yetkili kurumunun istifadesine sunar.
- (6) Bu mutabakatta öngörülen yasal belgeler ve talep bir irtibat formüleri ile birlikte gönderilir.
- (7) Bir tarafın irtibat kurumu veya yetkili kurumu istendiğinde, diğer tarafın irtibat kurumu veya yetkili kurumu uyguladığı mevzuat gereğince tanınan sigortalılık sürelerini irtibat formüleri üzerinde belirtir.
- (8) Yetkili kurum uyguladığı mevzuat uyarınca bir karar alır almaz, bu kararı, kendi mevzuatında öngörülen başvuru süresi ve yollarını da belirterek, dilekçe sahibine bildirir ve aynı zamanda diğer tarafın irtibat kurumunu irtibat formülleri kullanarak bu karardan haberdar eder.

Madde 5

Kurumlararası Ödeme

Mutabakatın 25'inci maddesine göre taraflardan birinin diğer taraf adına yaptığı masrafların dökümü her yılın sonunda kanıtlayıcı belgelerle diğer ülke yetkili kurumuna gönderilir.

Yetkili kurum, talep edilen masraflar toplamını en geç üç ay içinde diğer taraf yetkili kurumuna öder.

Madde 6

Formüllerler

İdari Düzenleme ile öngörülen prosedürde kullanılan tüm formüller veya gerekli dokümanlar her iki tarafın Mutabakatın uygulanmasından sorumlu irtibat ve yetkili kurumları tarafından birlikte düzenlenir.

Madde 7

İstatistik Veriler

Her iki tarafın irtibat kurumları, her takvim yılında, Mutabakat uyarınca hak sahiplerine yapılan Ödemelerle ilgili yıllık istatistik verileri usulüne uygun olarak birbirlerine ulaştırırlar. Bu veriler, hak sahiplerinin sayısını ve yardım kategorisine göre, yardımların toplam tutarını kapsar.

Madde 8

Hakem Komisyonu

Mutabakatın 27'nci maddesinde belirtilen Hakem Komisyonu'nun oluşumu aşağıdaki gibidir.

- (1) Mutabakata taraf olanlar, anlaşmazlığın Hakem Komisyonu tarafından giderilmesi ile ilgili müracaatın elinde geçmesinden itibaren bir ay içinde akit taraflardan her biri birer hakem tayin eder. Bu şekilde tayin edilen iki hakem, hakemini son olarak atayan tarafın bu atamayı bildirmesinden itibaren iki ay içinde üçüncü bir devletin uyruğundaki bir kişiyi üçüncü hakem olarak seçer.
- (2) Mutabakata taraf olanlardan birinin tespit edilen süre içinde hakem tayin etmemesi durumunda, diğer taraf Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanına başvurarak, hakem tayin etmesini isteyebilir. Tayin edilen iki hakemin atanacak üçüncü hakemin seçimi konusunda mutabakata varamamaları halinde, aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulur.
- (3) Hakem heyeti oy çokluğu ile karar verir. Heyetin kararları her iki taraf için de bağlayıcı niteliktedir. Mutabakata taraf olanlar kendisi tarafından atanan hakemin masraflarını karşılar. (4) Diğer masrafları mutabakatın tarafları eşit oranda karşılarlar. Hakem heyeti çalışma usullerini kendisi belirler.

Madde 9

Yürürlüğe Girme ve Geçersiz Hale Gelme

İdari Düzenleme Mutabakat ile aynı tarihte yürürlüğe girer. Mutabakatın geçersiz olması, İdari Düzenlemeyi de geçersiz kılar.

21 Kasım 2000 tarihinde, Kebek'de Türkçe ve Fransızca dillerinde, her iki metin eşit derecede geçerli olmak üzere iki nüsha olarak düzenlenmiştir.

EK: 3/11
TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE ARNAVUTLUK ARASINDA
SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

İmza Tarihi: 14.07.1998

Resmi Gazete Tarihi: 9.11.2000

Resmi Gazete No: 24225

Yürürlük Tarihi: 01.02.2005

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Arnavutluk Cumhuriyeti Hükümeti, bundan böyle “Taraflar” olarak adlandırılacaktır, sosyal güvenlik alanında işbirliği yapmayı tasarlamış, bu amaçla bir Sözleşme yapmaya karar vermiş, ve aşağıdaki hususlarda mutabakata varmışlardır:

BÖLÜM I
GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Tanımlar

- (2) Bu sözleşmenin metninde kullanılan kavramlar:
- (1.1) “Ülke” Türkiye bakımından Türkiye Cumhuriyeti, Arnavutluk bakımından Arnavutluk Cumhuriyeti;
 - (1.2) “Mevzuat” 2. maddede belirtilen Kanun, Tüzük ve Yönetmelikleri,
 - (1.3) “Yardım” Bir Taraf bakımından, o Taraf mevzuatında bir hükme bağlanmış herhangi bir nakdi yardım, aylık veya ödenek anlamını ve böyle bir nakdi yardım, aylık veya ödeneğe uygulanacak her hangi bir ek veya artışı,
 - (1.4) “Yetkili Makam” Türkiye Cumhuriyeti bakımından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, ülkenin tümünde veya herhangi bir bölümünde sosyal güvenlik branşları ve sistemlerinden sorumlu Bakanlıklar ve diğer ilgili Makamları, Arnavutluk Cumhuriyeti bakımından, Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı, ülkenin tümünde veya herhangi bir bölümünde sosyal güvenlik branşları ve sistemlerinden sorumlu bakanlıklar veya diğer ilgili Makamları,
 - (1.5) “Yetkili Kurum” 2. maddede belirtilen mevzuatın yerine getirilmesi konusunda sorumlu Kurum ve Kuruluşları,
 - (1.6) “Sigortalılık Süresi” Sigorta primleri ödenmiş ve ödenmiş sayılan süreleri,
 - (1.7) “Sigortalı Şahıs” 2. maddede belirtilen mevzuatın uygulandığı veya uygulanmış olduğu şahısları,
 - (1.8) “Aile Ferdi” Tarafların Yetkili Kurumlarının uyguladığı mevzuatta öngörülen şahısları,

- (1.9) “İkamet” Sürekli ikamet edilen yeri,
 - (1.10) “Geçici İkamet” Taraf ülkelerden birinde sürekli oturan şahsın diğer Taraf ülkede geçici olarak ikamet ettiği yeri, ifade eder.
- (2) Bu maddede belirtilmeyen her tanım, kullanıldığı mevzuatta öngörülen anlamı taşır.

Madde 2

Sözleşmenin Uygulanacağı Mevzuat

- (1). Bu Sözleşme aşağıdaki mevzuata uygulanır:
 - (a) Türkiye Cumhuriyeti bakımından:
 - (a.1) İşçileri kapsayan Sosyal Sigortalar Kanunu ile Tarım işçileri Sosyal Sigortalar Kanunu ;
 - (a.2) Devlet memurlarını kapsayan, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu (Malullük, Yaşlılık ve Ölüm);
 - (a.3) Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu (Malullük, Yaşlılık ve Ölüm) :
 - (a.4) 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20. maddesine tabi olan Sandıklarla ilgili mevzuat:
 - (b) Arnavutluk Cumhuriyeti bakımından:
 - (b.1) Sosyal Sigorta Mevzuatı (Hastalık ve analık, İş kazaları ve meslek hastalıkları, maluliyet, yaşlılık ve ölüm) çalışan kişileri ve aynı zamanda ekonomik olarak aktif olan diğer kişileri (işçiler ve kendi işinde çalışanları)
 - (b.2) Aile yardımları ile ilgili mevzuat,
 - (b.3) Sağlık sigortası ile ilgili mevzuat,
 - (b.4) Sağlık bakımı ile ilgili mevzuat,
- (2) Bu Sözleşme, 3.bendi hükmü saklı kalmak kaydıyla, 1. bendinde belirlenen mevzuatı değiştiren, ilaveler getiren, birleştiren veya yerine geçen yasal düzenlemelere de uygulanır.
- (3) Bir Tarafın mevzuatında yeni haklar getiren değişiklikler yapıldığı takdirde, diğer Tarafa 3 ay içinde bilgi verilir. Diğer Taraf 3 ay içinde söz konusu değişikliklere itiraz etmez ise bu sözleşme, bu değişikliklere de uygulanır.
- (4) Yeni bir sosyal sigorta koluna ilişkin mevzuata, Akit Taraflar arasında bu amaçla Sözleşme yapılması şartıyla uygulanır.

Madde 3

Uygulamamın Kapsadığı Kişiler

Bu Sözleşme, Türkiye Cumhuriyeti ve Arnavutluk Cumhuriyeti mevzuatına tabi olan veya tabi olmuş kişiler ile bunların iki ülkeden birinin uygulanan mevzuatının kapsamında bulunan bakmakla yükümlü olduğu kimselere ve geride kalan hak sahiplerine uygulanır

Madde 4

İşlem Eşitliği

3'üncü maddede tanımlanan kimseler Akit Tarafların mevzuatına göre, hak ve yükümlülük bakımından eşit işlem görürler.

Madde 5

Yardımların İhracı

Bu Sözleşmede aksi belirtilmedikçe;

- (1) Bu Sözleşme dolayısıyla elde edilen yardımlar dahil, 3'üncü maddede tanımlanan herhangi bir kimseye bir Taraf mevzuatı uyarınca ödenecek yardımlar, o kimsenin diğer Taraf ülkesinde ikamet ediyor olması nedeniyle, herhangi bir indirim, değişiklik, durdurma, iptal veya hacze tabi tutulamaz ve bu yardımlar diğer Taraf ülkesinde de ödenir.
- (2) Her iki Tarafın mevzuatına tabi olan veya olmuş bir kimseye veya böyle bir kimsenin bakmakla yükümlü olduğu kimseler veya geride kalan hak sahiplerine, bu Sözleşme uyarınca ödenecek yardımlar, üçüncü bir Devlet ülkesinde de ödenir.
- (3) Bu maddenin 1'inci paragraf hükümleri aşağıdaki yardımlara uygulanmaz.
 - (a) İşsizlik yardımları,
 - (b) Bir yardım veya ihtiyaç durumunda bağlanan özel yardımlar.

BÖLÜM II

UYGULANACAK MEVZUATLA İLGİLİ HÜKÜMLER

Madde 6

Kapsam ile ilgili Kurallar

- (1) Bu Sözleşmenin aşağıdaki hükümleri saklı kalmak kaydıyla;
 - (1.1) Bir Taraf ülkesinde istihdam edilen bir kimse, o işle ilgili olarak, sadece o Tarafın mevzuatına tabi olur; ve
 - (1.2) Daimi olarak bir Taraf ülkesinde ikamet eden ve diğer Tarafın ülkesinde veya her iki Taraf ülkesinde kendi hesabına, kendi işinde çalışan bir kimse, o işle ilgili olarak, sadece daimi ikamet ettiği Tarafın mevzuatına tabi olur.
- (2) Bir Tarafın mevzuatına tabi olan ve işvereni tarafından diğer Taraf ülkesinde 24 ayı geçmeyecek bir süre istihdam edilen bir kimse, bu hizmetleri birinci Taraf ülkesinde yapıyormuş gibi sadece birinci Taraf ülkesinin mevzuatına tabi olur. Her iki Tarafın Yetkili Makamlarının önceden onayı ile bu 24 aylık süre, toplam olarak 60 ayı geçmemek kaydı ile uzatılabilir.
- (3) Bir kimse, bu Sözleşme hükümleri uygulanmaksızın bir geminin mürettebatı olarak iş nedeniyle her iki Taraf mevzuatına tabi olacak ise, bu işle ilgili olarak

Türk bandırası taşıyan gemide çalışan personel Türk mevzuatına, Arnavutluk bandırası taşıyan gemide çalışan personel Arnavutluk mevzuatına tabidir.

- (4) Bir Taraf adına diğer Akit Taraf ülkesinde bir hükümet çalışması görevi ile ilgili olarak istihdam edilen kimseler eğer istihdam eden Tarafın vatandaşı iseler, vatandaşı olduğu Tarafın mevzuatına tabi olurlar. Bu kimseler diğer Akit Tarafın vatandaşı iseler veya daimi olarak o ülkede ikamet etmekte iseler haklarında daimi ikamet ettikleri ülkenin mevzuatının uygulanması isteyebilirler. Yapılan tercih eski sürelerle teşmil edilemez.
- (5) Tarafların Yetkili Makamları, ortak mutabakat ile herhangi bir kimse veya grupları ile ilgili olarak bu madde hükümlerinin uygulanmasını değiştirebilirler.

BÖLÜM III

YARDIMLARLA İLGİLİ HÜKÜMLER

KISIM I

BİRLEŞTİRME

Madde 7

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

- (1) Taraflardan birinin mevzuatına göre yardıma hak kazanılması, korunması veya yeniden kazanılmasının belirli sigortalılık sürelerinin tanımlanmasına bağlı olduğu hallerde, bir Tarafın Yetkili Kurumu diğer Taraftaki sigortalılık sürelerini, aynı zamana rastlamamak şartı ile kendi mevzuatına uygun olarak kabul eder.
- (2) Taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı olarak ilk işe alınma, yardım hakkının korunması veya tekrar kazanılması şartlarının tespit edilmesinde, diğer Taraftaki süreler ve ilk işe başlama tarihi dikkate alınır.

Madde 8

Üçüncü Bir Devlet Mevzuatına Göre Geçen Süreler

Eğer bir kimse, Tarafların mevzuatları uyarınca, 7. maddede belirtildiği gibi birleştirilmiş sigortalılık süreleri esas alınarak, bir yardım ödenmesine hak kazanamaz ise, bu kimsenin bu yardım ödemesine hak kazanıp kazanmadığı bu süreler ile her iki Taraftaki sürelerin birleştirilmesini sağlayan sosyal güvenlik sözleşmeleriyle bağlı buldukları bir üçüncü Devletin mevzuatına göre geçen sigortalılık sürelerinin birleştirilmesi suretiyle tespit edilir.

Madde 9

Birleştirilecek Asgari Süre

Bu Sözleşmenin diğer bir hükmüne bakılmaksızın, bir Taraf mevzuatı uyarınca, bir kimse tarafından tamamlanmış sigortalılık sürelerinin toplamı bir yıldan az ise ve eğer, sadece bu süreler göz önüne alınarak, o mevzuat uyarınca bir yardım hakkı doğmuyorsa o Tarafın Yetkili Kurumundan bu Sözleşme dolayısı ile bu süreler ile ilgili olarak ilgili kimseye herhangi bir yardım bağlanılması talep edilemez. Şu kadar ki, bu süreler uygulanan mevzuata göre yardım hakkının belirlenmesinde diğer Tarafça dikkate alınır

KISIM II

HASTALIK VE ANALIK YARDIMLARI

Madde 10

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre hastalık ve analık yardımları hakkının doğması, korunması veya yeniden kazanılmasının, belirli sigortalılık veya çalışma sürelerinin tamamlanmasına bağlı olduğu hallerde, bir Akit Tarafın Yetkili Kurumu diğer Akit Tarafın mevzuatına göre tamamlanmış sigortalılık veya çalışma sürelerini kendi mevzuatına göre tamamlanmış süreler gibi dikkate alınır.

Madde 11

Sağlık Yardımlarından Yararlanma

- (1) İşverenleri tarafından belli bir işin icrası için geçici görevle Türkiye’ de çalıştırılan Arnavutluk Sigortalısı ile yanlarında ikamet eden aile fertleri veya Arnavutluk’ ta çalıştırılan Türk sigortalısı ile yanlarında ikamet eden aile fertlerinin durumları derhal (acil) tedaviyi gerektirdiği zaman iş merkezinin bulunduğu Taraf ülkenin hesabına, hastalık veya analık sigortası yardımlarından, hastaneye yatırılma dahil, yararlanırlar.
- (2). Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı çalışan kimseler ile yanlarında ikamet eden aile fertlerinin geçici olarak diğer Akit Taraf ülkesinde buldukları sırada, sağlık durumları derhal (acil) tedaviyi gerektirdiği zaman, kayıtlı buldukları ülkenin hesabına hastalık veya analık sigortası yardımlarından, hastaneye yatırılma dahil, yararlanırlar.
- (3) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı çalışan kimseler ile yanlarında ikamet eden aile fertleri Türkiye Cumhuriyeti veya Arnavutluk Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Kurumlarınca sağlanan hastalık veya analık sigortası yardımlarından yararlanmakta iken, ikametgahını diğer Akit Taraf ülkesine naklettiği takdirde, bu yardımlardan yararlanmaya devam ederler. Ancak ilgili, ikametgahını değiştirmeden önce Yetkili Kurumun müsaadesini almak zorundadır. Müsaade talebi, yalnız bu Kurumun bir hekimi tarafından ilgilinin sağlık durumunun ikametgahını diğer Akit Taraf ülkesine nakletmesine mani olduğu hakkında rapor verilmesi halinde reddolunur.

Elde olmayan sebeplerden dolayı önceden alınmamış olsa dahi, muvafakat sonradan da verilebilir.

- (4) Yardımlara hak kazanılıp kazanılmadığı sigortalının istihdam edildiği ülke mevzuatına göre, aile fertleri, yardımların kapsamı ve ifa şekli ise ikamet edilen veya geçici olarak bulunulan ülke mevzuatına göre tayin edilir.
- (5) Sigortalı bulunduğu ülke mevzuatına göre yardıma hak kazanmış olan kişinin diğer Taraf ülkesinde ikamet eden aile fertleri, ikamet ettikleri ülkenin mevzuatına göre sağlık yardımlarından faydalanma hakkına sahip bulunmamak şartı ile hastalık, analık sigortasıyla sağlanan sağlık yardımlarından faydalanırlar.

- (6) Aile fertleri ikametgahlarını Yetkili Kurumun bulunduğu ülkeye naklettiklerinde, yardımlardan, bu Akit Taraf mevzuatındaki hükümlere göre faydalanırlar. Bu hüküm, aile fertlerine ikametgahlarını değiştirmeden önce buldukları ülkenin kurumu tarafından sağlanan yardımlardan aynı hastalık veya analık vak'ası için faydalanmaya başlamış olmaları halinde de uygulanır. Bu halde Yetkili Kurumun uyguladığı mevzuatta sağlık yardımları için azami bir süre belirtilmiş ise, ikametgahın naklinden önce yardım yapılmış olan süreler dikkate alınır.
- (7) Yardımların giderleri, sigortalının kayıtlı bulunduğu Taraf ülkece karşılanır.

Madde 12

Aylık Sahiplerinin Sağlık Yardımları

- (1) İki ülkede geçmiş sigortalılık sürelerinin birleştirilmesi suretiyle her iki Akit Taraf mevzuatına göre aylık veya gelir bağlanmış olan bir kimse, ülkesinde ikamet etmekte olduğu Akit Tarafın mevzuatına göre sağlık yardımlarına hak kazandığı ve aile fertlerine bu hakkı kazandırdığı takdirde, yardımlar ikamet edilen ülkenin kurumunun yükümlülüğünde ve bu kurumun mevzuatına göre sağlanır.
- (2) Akit Taraflardan yalnız birinin mevzuatına göre aylık veya gelir bağlanmış olan bir kimse, diğer Akit Taraf ülkesinde ikamet ettiği takdirde, aylığı ödeyen Akit Taraf mevzuatı uyarınca gerek kendisinin gerek aile fertlerinin hak kazandıkları sağlık yardımları, aylığı ödeyen Akit Taraf Yetkili Kurumunun nam ve hesabına ikamet mahallindeki kurumca sağlanır.
- (3) Her iki Akit Taraf mevzuatına göre aylık veya gelir bağlanmış olan kimseler ile Akit Taraflardan yalnız birinin mevzuatına göre aylık veya gelir bağlanmış olan kimselerin ve bunların yanlarında ikamet eden aile fertlerinin diğer Akit Taraf ülkesinde geçici ikametlerinde, durumları derhal (acil) yardım yapılmasını gerektirdiği zaman, birinci halde daimi ikamet edilen ülkenin Yetkili Kurumu, ikinci halde aylığı ödeyen ülkenin Yetkili Kurumu hesabına olmak kaydıyla, sağlık yardımlarından yararlanırlar.
- (4) Bu yardımlara hak kazanılıp kazanılmadığı, her iki Taraftan aylık almakta olanlar için daimi ikamet ettiği ülkenin, sadece bir Taraftan aylık alanlar için ise aylığı ödeyen Akit Tarafın mevzuatına göre tespit olunur. Yardımların kapsamı, süresi ve ifa şekli aylık almakta olan kimsenin ikamet ettiği ülke mevzuatına göre tayin edilir.

Madde 13

Önemli Sağlık Yardımları ile Para Yardımları

- (1) Bu Sözleşmenin 11, 12/2-3 maddeleri gereğince sağlık yardımlarından yararlanma hakkı bulunan kimselere yapılacak önemli sağlık yardımlarının sağlanması, mutlak olarak acil olan haller dışında Yetkili Kurumun müsaade vermesi şartına bağlıdır.
- (2) Para yardımlarının (günlük ödeneklerin) ödenmesi ilgilinin kayıtlı bulunduğu Kurumun mevzuatına göre sağlanır.

Madde 14

Sağlık Yardımı Masraflarının Ödenmesi

Bu Sözleşmenin 11, 12, 13, 15, 18, 19, 20. maddelerinde öngörülen hallerde yapılan sağlık yardım masrafları, ilgilinin kayıtlı bulunduğu Kurum Tarafından, yardımları yapan ülkenin Yetkili Kurumuna, İdari Anlaşma ile tespit edilecek usul ve esaslar dahilinde ödenir.

Madde 15

Analık Yardımları

Bir sigortalının veya bunların aile fertlerinden birinin bir veya her iki Akit Taraf mevzuatına göre analık yardımlarından faydalanma hakkının doğması halinde bu kişiler hakkında, gerekirse 10.maddeye göre birleştirilen sigortalılık süreleri de nazara alınmak suretiyle, yalnız doğumun vuku bulunduğu ülkede yürürlükte olan mevzuat hükümleri uygulanır.

Analık yardımlarına hak kazanan bir kimseye yapılan sağlık yardımları, duruma göre bu Sözleşmenin 11, 12 ve 13.maddelerindeki esaslar çerçevesinde karşılanır.

KISIM III

CENAZE MASRAFLARI

Madde 16

- (1) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı bulunan bir kimse, diğer Akit Taraf ülkesinde öldüğü takdirde, sigortalı olduğu Akit Taraf ülkesinde ölmüş gibi, cenaze masraflarına hak kazanır.
- (2) Bu Sözleşmenin uygulanmasında, her iki Akit Taraf mevzuatına göre cenaze masrafı ödenmesi mümkün olan hallerde, cenaze masrafı ölüm hangi Akit Taraf ülkesinde vaki olmuş ise o Taraf mevzuatına göre ödenir.
- (3) Ölüm Akit Tarafların ülkeleri dışında vuku bulmuş ise, maktu cenaze masrafı karşılığı, ölen kimse son olarak Akit Taraflardan hangisinin mevzuatına tabi olmuş ise O Taraf mevzuatına göre ödenir.
- (4) İlgilinin ölüm tarihinde, söz konusu yardım hakkının doğması için yeni çalışılan ülkenin mevzuatında öngörülen sigortalılık süresini doldurmaması halinde, bu ülkede geçen sigortalılık sürelerini tamamlamak üzere, diğer ülkede işçinin daha önce geçirdiği sigortalılık süreleri de dikkate alınır.

KISIM IV

MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM YARDIMLARI

Madde 17

Ödenecek Yardım Miktarının Hesaplanması

- (1) Taraflardan birinin mevzuatına göre münhasıran aylık veya gelir bağlanmasına hak kazanan bir kimseye, diğer Akit Tarapta geçen sigortalılık süreleri dikkate alınmadan müstakil aylık bağlanır.

- (2) Bir Akit Taraf mevzuatına göre müstakil bir aylık veya gelir bağlanması hakkının mevcut olmaması, ancak Sözleşmenin 7 veya 8. maddesine göre geçen süreler dikkate alınmak suretiyle bir aylık veya gelir talep etme hakkının mevcut olması halinde, aşağıdaki hükümler uygulanır.
 - (2.1) Aylığın hesaplanmasında her bir Tarafın yetkili sosyal güvenlik kurumu, birleştirilen sigortalılık sürelerini kendi mevzuatına göre geçmiş gibi dikkate alarak aylık veya geliri tespit eder.
 - (2.2) Yetkili Kurum, daha sonra 2.1.bendine göre nazari olarak tespit edilen aylık veya gelirin kendi mevzuatına göre geçen sigortalılık sürelerinin her iki Akit Taraf mevzuatına göre geçen sigortalı süreler toplamına olan oranına uygun kısmını hesaplayarak, ödenecek aylık veya gelir miktarını belirler.
- (3) Akit Tarafların mevzuatlarındaki aylığın azaltılması, durdurulması veya kesilmesi ile ilgili hükümler bu Sözleşmenin uygulanmasında nazara alınır.

KISIM V

İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI

Madde 18

İş Kazalarıyla İlgili Yardımlar

- (1) Akit Taraflardan her birinde uygulanan mevzuata göre iş kazaları sonucu bağlanan gelirlere yapılan zamlar veya ek olarak sağlanan tamamlayıcı yardımlar, bu kimselerin ikametgahlarını diğer Taraf ülkesine nakletmeleri halinde de devam eder.
- (2) Taraflardan birinin ülkesinde bir iş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan bir kimse geçici iş göremezlik devresinde sağlanan yardımlardan yararlanmaya başladıktan sonra ikametgahını diğer memlekete naklettiği zaman, hareketinden önce, kayıtlı bulunduğu Yetkili Kurumun iznini almak şartıyla, bu yardımlardan yararlanmaya devam eder.

Verilen izin müddetinin sonunda iş kazası veya meslek hastalığına uğrayan kimsenin durumu gerektiriyorsa, bu izin hekim raporuna istinaden ve Yetkili Kurumun muvafakati ile iyileşinceye kadar uzatılır.
- (3) Bir kimse ikametgahını diğer memlekete naklettikten sonra iş kazası veya meslek hastalığının nüksetmesi halinde, kaza tarihinden veya meslek hastalığının ilk teşhisinde kayıtlı bulunduğu Kurumun muvafakatini almak şartıyla, iş kazaları sigortasının sağlık tedavi yardımlarından yararlanmaya hak kazanır.
- (4) Bu maddenin 2 ve 3.bendinde öngörülen hallerde sağlık (tedavi) yardımları, bu yardımın kapsamı ve ifa şekilleri bakımından işçinin yeni ikametgahının bulunduğu memlekette uygulanan mevzuattaki hükümlere göre bu memleketin Kurumu tarafından sağlanır. Bu maddenin 2.bendinde öngörülen halde, para yardımları (günlük ödenekler) ilgilinin tabi olduğu mevzuata uygun olarak ve kayıtlı olduğu Kurum tarafından sağlanır.

- (5) Bu maddenin 2 ve 3.bentlerinde öngörülen hallerde yapılan yardımların masrafı işçinin kayıtlı olduğu Kurumca ödenir. İşçinin kayıtlı bulunduğu Kurum tarafından yeni ikametgahının bulunduğu memleketteki kuruma, sağlık yardımı masraflarının nasıl ödeneceği İdari Anlaşma ile tespit olunur.
- (6) Bu maddenin 2 ve 3.bentlerinde öngörülen hallerde, İdari Anlaşmaya bir liste eklenerek önemli sağlık yardımlarının sağlanması, acil haller hariç, işçinin kayıtlı bulunduğu Kurumun müsaadesine bağlıdır.
- (7) Bir ülkenin mevzuatına göre, bir iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meydana gelen daimi iş göremezlik derecesinin tayininde, diğer ülkenin mevzuatına göre evvelce vukua gelmiş olan iş kazaları ve meslek hastalıkları, o memleketin mevzuatına göre vukua gelmiş gibi nazara alınır.

Madde 19

Meslek Hastalıklarıyla İlgili Yardımlar

- (1) Meslek hastalığına uğrayan kimse, her iki memleketin ülkesi üzerinde söz konusu hastalığa sebep olabilecek bir işte çalışmış ise, sigortalının veya ölümünde hak sahiplerinin talep ettiği yardımlar, münhasıran söz konusu işin en son icra edildiği memleket ülkesindeki mevzuata göre, ilgili bu mevzuatın öngördüğü şartları yerine getirmiş olmak kaydı ile sağlanır.
- (2) Ülkelerden birinin mevzuatı meslek hastalığı yardımlarından yararlanmayı, hastalığın ilk defa kendi ülkesi üzerinde tıbben müşahede edilmiş olması şartına bağlıyorsa, hastalık ilk defa diğer Akit Taraf ülkesinde müşahede edildiği takdirde, bu şart yerine gelmiş sayılır.
- (3) Ülkelerden birinin mevzuatına göre yardım yapılmış olan bir meslek hastalığının, hastanın diğer ülkede ikamet ettiği sırada ağırlaşması halinde, aşağıdaki kurallar uygulanır.
 - (3.1) İşçi, yeni ikamet ettiği ülkede meslek hastalığının meydana gelmesine veya ağırlaşmasına sebep olabilecek bir işte çalışmış ise, sigortalının ilk memlekette kayıtlı bulunduğu Kurum, ağırlaşmayı da hesaba katarak, kendi mevzuatına göre gerekli yardımları yapar.
 - (3.2) İşçi, yeni ikamet ettiği memlekette böyle bir işte çalışmış ise, ilk ülkedeki kayıtlı bulunan Kurum, ağırlaşmayı hesaba katmaksızın, kendi mevzuatına göre yapılacak yardımları üzerine alır; yeni ikametgahın bulunduğu ülkede kayıtlı bulunulan Kurum, işçiye, kendi mevzuatına göre tayin edilen ve ağırlaşmadan sonra ödenmesi gerekli yardım tutarı ile ağırlaşmadan önce hastalık kendi ülkesinde meydana gelmiş olsaydı ödeyeceği yardım tutarı arasındaki farka eşit bir ek yardım öder.

KISIM VI

İDARİ VE TIBBİ KONTROL

Madde 20

- (1) Bir Taraf ülkesinden malullük yada iş kazası, meslek hastalığından dolayı iş göremez durumunda olan ve diğer Taraf ülkesinde ikamet eden ve sosyal güvenlik haklarından yararlanmaları için maluliyet durumlarının tespiti gereken kimselerin idari ve tıbbi kontrolleri, Yetkili Kurumun talebi üzerine diğer Akit Taraf Yetkili Kurumunca yapılır.

Şu kadar ki, Yetkili Kurum, ilgiliyi ister ikamet ettiği ülkede isterse kendi ülkesinde seçeceği bir hekime muayene ettirme hakkını muhafaza eder. Bu durumda yol paraları ve ikamet masrafları talebi yapan Yetkili Kurumca karşılanır.

- (2) Kontrol masrafları kontrolü talep eden Yetkili Kurumca İdari Anlaşmada belirlenen usul ve esaslara göre ödenir.

BÖLÜM IV

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 21

İdari Düzenleme

İki ülkenin Yetkili Makamları tarafından yapılacak bir genel İdari Anlaşma, bu Sözleşmenin uygulanması için ihtiyaç duyulan şartları ve özellikle, İdari Anlaşmaya açıkça atıfta bulunulan maddelerle ilgili şartları tespit edecektir.

Bu İdari Anlaşmada iki ülkenin yetkili irtibat kurumları tespit olunacaktır.

Ayrıca, usul ve esasların uygulamaya konulması için bu genel İdari Anlaşmaya ve gereğinde bir Ek İdari Anlaşmaya lüzumlu görülecek ve müştereken tespit edilecek formüller de eklenecektir.

Madde 22

Bilgi Değişimi ve Karşılıklı Yardım

- (1) Bu Sözleşmenin uygulanmasından sorumlu Yetkili Makam ve Kurumlar:
 - (1.1) Mevzuatlarının izin verdiği ölçüde, bu Sözleşmenin uygulanması için gerekli her türlü bilgiyi birbirlerine bildirirler;
 - (1.2) Bu Sözleşme veya bu Sözleşmenin uygulandığı mevzuat uyarınca her hangi bir yardımın ödenmesi veya bu yardıma hak kazanmanın tespiti ile ilgili olarak kendi mevzuatlarının uygulanması ile ilgiliymiş gibi, birbirlerine yardımcı olurlar; ve
 - (1.3) Mümkün olan en kısa zamanda, bu Sözleşmenin uygulanması için alınan tüm önlemleri veya Sözleşmenin uygulanmasını etkilemesi halinde, kendi mevzuatlarındaki değişiklikleri birbirlerine bildirirler.

- (2) Bu maddenin alt paragraf 1.2.fıkrasında işaret edilen yardım, belirli masraf türlerinin geri ödenmesi için 21.maddeye uygun olarak yapılan İdari Anlaşmada yer alan herhangi bir hüküm saklı kalmak kaydıyla, ücretten muaf olarak sağlanır. Bir Tarafın Yetkili Kurumu diğer Tarafın Yetkili Kurumundan ödemeyi istediğinde, birinci Kurum ikinci Kuruma, birinci Tarafın para birimini belirterek ödenecek miktarı bildirir. Bunun üzerine, ikinci Kurum bu miktarı, birinci Tarafın para birimi ile birinci Kuruma öder.
- (3) Bir Tarafın yasaları uyarınca açıklanması gerekmedikçe, bu Sözleşmeye göre bir Tarafça diğer Tarafa bir kimse hakkında gönderilen her hangi bir bilgi gizlidir ve sadece bu Sözleşmenin ve bu Sözleşmenin uygulandığı mevzuatın yürütülmesi amacıyla kullanılır.

Madde 23

Vergi, Resim, Ücret ve Harçlardan Muafiyet veya İndirim

- (1) Bir Tarafın, mevzuatın uygulanması için gerekli her hangi bir belge veya dokümanın hazırlanması ile ilgili olarak o Tarafın mevzuatınca hükme bağlanmış bulunan vergiler, resim, konsolosluk ücretleri veya idari harçlardan muafiyet veya bunlarla ilgili her hangi bir indirim, diğer Taraf mevzuatının uygulanması ile ilgili gerekli belge ve dokümanları da kapsar.
- (2) Sözleşmenin uygulanması için yapılması gerekli resmi türde her hangi bir belge, diplomatik veya konsolosluk yetkililerinin onayından veya benzer formalitelerden muaftır.

Madde 24

Haberleşme Dili

Bu Sözleşmenin uygulanması için Tarafların Yetkili Makamları ve Kurumları bir diğeri ile, iki Taraftan birinin resmi dili ile doğrudan haberleşirler.

Madde 25

Talep, Bildiri ve İtirazların Sunulması

- (1) Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre, o Tarafın Yetkili Makam veya Kurumuna yasal süresi içinde yapılmış olan bir yardımın ödenmesi veya yardım hakkının belirlenmesine ilişkin talep, bildiri veya itiraz, diğer Tarafın Yetkili Makamına, Kurumuna sunulmuş gibi kabul edilir. Aynı husus diğer konulara ilişkin dilekçeler ile beyannameler ve itirazlar içinde geçerlidir.
- (2) Bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra bir Taraf mevzuatı uyarınca yapılan yardım talebi, diğer Tarafın mevzuatı uyarınca muadil bir yardım için talep olarak kabul edilir.

Şu kadar ki başvuru sahibinin:

- (2.1) Talebinin diğer Tarafın mevzuatı uyarınca da geçerli olduğunu dilekçesinde belirtmiş olması,

- (2.2) Veya diğer Tarafın mevzuatı uyarınca tamamlanmış kredilenebilir sürelerle ilişkin bilgi ve belgeleri ibraz etmesi gereklidir.
- Yukarıdaki hususlar müracaatçının dilekçesinde açık olarak yardım talebinin ertelenmesini istemesi halinde geçerli değildir.
- (3) 1 ve 2.bendin uygulandığı her hangi bir durumda, talep, bildiri veya itirazın sunulduğu Yetkili Makam veya Kurum, bunu gecikmeksizin diğer Tarafın Yetkili Makam veya Kurumuna iletir

Madde 26

Yardımların Ödenmesi

Bir Tarafın Yetkili Kurumu bu Sözleşmeye göre doğan yükümlülüklerini o Tarafın para birimi ile yerine getirebilir.

Madde 27

Anlaşmazlıkların Çözümü

- (1) Akit Taraf Yetkili Makamları, Akit Taraflar arasında bu Sözleşmenin yorumu ve tatbiki nedeni ile çıkacak tüm anlaşmazlıkları müzakere yolu ile halletmeye çalışırlar.
- (2) Bir anlaşmazlığın bu şekilde altı ay içinde giderilmesi mümkün olmazsa, bu durumda anlaşmazlığın çözümü Akit Taraflardan birinin müracaatı üzerine aşağıdaki şekilde oluşturulacak olan bir hakem heyetine devredilir.
- (2.1) Sözleşmeye Taraf olan her devlet, anlaşmazlığın hakem heyeti tarafından giderilmesi ile ilgili müracaatın eline geçmesinden itibaren bir ay içinde bir hakem tayin eder. Bu şekilde tayin edilen iki hakem, hakemini son olarak atayan devletin bu atamayı bildirmesinden itibaren iki ay içinde üçüncü bir devletin uyuğundaki bir kişiyi üçüncü hakem olarak seçer.
- (2.2) Sözleşmeye Taraf olan devletlerden birinin tespit edilen süre içinde hakem tayin etmemesi durumunda, diğer devlet Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanına başvurarak, hakem tayin etmesini isteyebilir. Tayin edilen iki hakemin atanacak üçüncü hakemin seçimi konusunda mutabakata varamamaları halinde, aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurabilir.
- (2.3) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Başkanının Sözleşmenin Tarafı olan devletlerden birinin uyuğunda olması halinde, bu madde ile kendisine verilen görevler mahkemenin başkan yardımcısına yada aynı uyrukta olma durumunun söz konusu olmadığı en yüksek dereceli hakime devredilir.
- (3) Hakem heyeti oy çokluğu ile karar verir. Heyetin kararları her iki devlet için de bağlayıcı niteliktedir. Sözleşmeye Taraf olan her devlet kendisi tarafından atanan hakemin masraflarını karşılar. Diğer masraflar Sözleşmeye Taraf olan devletlerce eşit oranda karşılanır. Hakem heyeti çalışma usullerini kendisi belirler.

BÖLÜM V

GEÇİCİ VE SON HÜKÜMLER

Madde 28

Geçici Hükümler

- (1) Bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tamamlanmış her hangi bir sigortalılık süresi, bu Sözleşme uyarınca bir yardım hakkının tespitinde dikkate alınır.
- (2) Bu Sözleşmenin hiçbir hükmü, bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki bir süre için bir yardım ödenmesi hakkını vermez.
- (3) 2. paragraf hükmüne tabi olmak üzere, bir toptan ödemededen başka, bir yardım, bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önce vuku bulmuş olaylarla ilgili olarak bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geçerli olmak üzere ödenir.

Madde 29

Sözleşmenin Yürürlüğe Girmesi ve Süresi

- (1) Sözleşmenin yürürlüğe girmesi için Taraflardan her biri diğer Tarafa gerekli olan iç mevzuatın tamamlandığını bildirir. Sözleşme bilginin verildiği aydan sonraki takvim ayının birinci gününden başlayarak yürürlüğe girer.
- (2) Taraflardan birinin teşebbüsü ile Sözleşme feshedilebilir. Fesih, bildiri tarihini izleyen 6. ayın sonunda geçerlilik kazanır.
- (3) Sözleşme ihlal edildiği takdirde, bu Sözleşme hükümlerine göre elde edilen haklar kendi geçerliliğini kaybetmez ve Sözleşmeye göre elde edilmekte olan haklar hakkında karar alınmasıyla ilgili görüşmelere başlanılır. Bu konuda anlaşmaya varılamadığı takdirde, ihtilaflar 27'inci maddeye göre çözülür.

Bu Sözleşme 15 Temmuz 1998 tarihinde Tirana' da Arnavutça, Türkçe ve İngilizce dillerinde her üç metin de aynı derecede geçerli olmak üzere ikişer orijinal nüsha olarak düzenlenmiş ve imzalanmıştır. Yorum farklılıklarında İngilizce metin esas alınır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE ARNAVUTLUK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDAKİ SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN GENEL İDARİ ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Hükümeti arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin 21'inci maddesi hükmüne istinaden her iki Tarafın Yetkili Makamları Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin olarak aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

BÖLÜM I GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Tanımlar

Bu anlaşmada, Sözleşmenin 1. maddesinde geçen tanımlar, aynı anlamda kullanılmıştır.

Madde 2

Sözleşmenin Uygulanacağı Mevzuat İle İlgili İrtibat Büroları

Sözleşmenin 2. maddesinde sayılan mevzuatların uygulanması ile ilgili İrtibat Büroları şunlardır:

- (1) Türkiye Cumhuriyeti bakımından;
İşçileri (tarım işçileri dahil) kapsayan mevzuatı ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20. maddesinde belirtilen sandıklar ile ilgili mevzuatı uygulayan Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü-ANKARA, Devlet memur ve hizmetlileri hakkındaki mevzuatı uygulayan T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü-ANKARA, Esnaf ve sanatkarlar ve diğer bağımsız çalışanlar ile tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar hakkındaki mevzuatın uygulanması bakımından Bağ-Kur Genel Müdürlüğü-ANKARA.
- (2) Arnavutluk Cumhuriyeti bakımından;
 - (a) İşçileri, işverenleri ve kendi adına ve hesabına çalışanları kapsayan Sosyal Sigortalar Mevzuatını (hastalık, analık, iş kazası ve meslek hastalığı, yaşlılık, maluliyet ve aile aylıkları) uygulayan Sosyal Sigortalar Kurumu,
 - (b) Sağlık bakımı sigortası mevzuatını uygulayan Sağlık Bakımı Sigortası Kurumu.İrtibat Büroları, Sözleşmenin uygulanmasının kolaylaştırılmasına yönelik olarak bu Anlaşma'da tespit edilen görevlerin yanı sıra, gerekli tüm önlemleri almaya ve özellikle idari yardımda bulunmaya ve bu konuda aracılık yapmaya yetkilidir.
İrtibat Büroları, Sözleşme ile bu Anlaşma'nın uygulanması için gerekli olan formüllerleri kararlaştırırlar.

Madde 3

Sözleşmenin 5'inci maddesinde belirtilen yardımlar sözleşmenin 3'üncü maddesinde belirtilen şahıslara doğrudan ödenir.

BÖLÜM II

UYGULANACAK MEVZUATLA İLGİLİ HÜKÜMLER

Madde 4

(1) Sözleşmenin 6. maddesinin (1.2)'inci bendinde belirtilen hallerde ikamet edilen ülkenin, 2. fıkrasında belirtilen hallerde ise, gönderen ülke mevzuatının uygulanacağını gösteren formüllerli ilgili kimse taraf ülke kurumuna ibraz eder.

(2) Bu belgeler, Türkiye'de sigortalının en son tabi olduğu mevzuatın uygulanması ile görevli İrtibat Bürosu,

Arnavutluk'ta sigortalının son olarak tabi olduğu mevzuatı uygulamakla görevli İrtibat Bürosu tarafından düzenlenir.

Madde 5

Sözleşmenin 6'ncı maddesinin 4'üncü fıkrasında sözü edilen şahıslara tanınan tercih hakkı, ya sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten veya sigortalının çalışmaya başladığı tarihten itibaren 3 aylık süre içinde kullanılır.

Sigortalı, tercih hakkını belirten ve üç nüsha olarak düzenlenecek formüllerlerin bir nüshasını işverenine, iki nüshasını da çalıştığı ülkedeki Yetkili Kuruma verir.

Bu Kurum, tasdik edeceği belgelerden bir nüshasını Akit Taraf Yetkili Kurumuna gönderir.

Tercih hakkı, sigortalının tercihinin Yetkili Kuruma bildirdiği ayı takip eden ayın birinci günü yürürlüğe girer.

Sözleşmenin 6. maddesinin 4. fıkrasında sözü edilen sigortalının tercih hakkını kullanmaması halinde, çalıştığı işyerinin bağlı olduğu Taraf ülkenin mevzuatı uygulanır.

BÖLÜM III

YARDIMLARLA İLGİLİ HÜKÜMLER

KISIM I

BİRLEŞTİRME

Madde 6

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

Bir Tarafın mevzuatına göre, yardıma hak kazanılması, korunması veya yeniden kazanılması için gerektiğinde, diğer Taraftaki sigortalılık süreleri aynı zamana rastlamamak şartı ile birleştirilir.

Birleştirilen sigortalılık sürelerine rağmen, ilgili kimse bir yardım ödenmesine hak kazanamaz ise, Akit Tarafların Sosyal Güvenlik Sözleşmesi ile bağlı buldukları üçüncü bir devletin mevzuatına tabi geçen sigortalılık süreleri de birleştirilir.

Madde 7

Bir Taraf mevzuatına göre geçen sigortalılık sürelerinin toplamı bir yıldan az ise ve sadece bu sürelere istinaden bir yardım hakkı doğmuyor ise, o Tarafın Yetkili Kurumundan bu sözleşme dolayısıyla bu süreler ile ilgili olarak her hangi bir yardım talep edilemez. Şu kadar ki, diğer Taraf Yetkili Kurumu yardım hakkının belirlenmesinde bu süreleri dikkate alır.

KISIM II

HASTALIK VE ANALIK YARDIMLARI

Madde 8

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

Sigortalı şahsın her iki Taraf ülkesinde de sigortalılık süreleri mevcut ise, bu süreler yardım hakkının doğması, korunması veya yeniden kazanılması için aynı zamana rastlamamak şartı ile birleştirilir.

Madde 9

Sağlık Yardımlarından Yararlanma

Sözleşmenin 11'inci maddesinin 1. ve 2'inci fıkralarının uygulanmasında sigortalılar, kayıtlı buldukları ülkenin Yetkili Kurumundan alacakları sağlık yardımlarına müstahak olduklarını gösterir formüllerleri, diğer Akit Taraf Yetkili Kurumuna ibraz eder.

Sigortalının, formüllerleri ibraz edememesi halinde, geçici olarak bulunduğu ülkedeki Yetkili Kurum, diğer Akit Taraf Yetkili Kurumundan formüllerlerin tanzim edilerek gönderilmesini talep eder.

Sözleşmenin 11'inci maddesinin 5'inci fıkrasına istinaden sigortalının, diğer Taraf ülkede ikamet eden aile fertlerinin sağlık yardımlarından faydalanabilmesi için sigortalının istihdam edildiği ülke Yetkili Kurumu tanzim edeceği formüllerleri diğer Akit Taraf Yetkili Kurumuna gönderir.

Yardım hakkının sona ermesi durumunda Yetkili Kurum bu hususu bir formüler ile diğer Akit Taraf Yetkili Kurumuna bildirir. Bu durumda, yardımlardan faydalanma hakkı, Yetkili Kurumca düzenlenen formüllerlerin tanzim tarihinden itibaren 30 gün sonra sona erer.

Madde 10

Sözleşmenin 12'inci maddesinin 2'inci fıkrasına istinaden aylık veya gelir sahibi ile aile fertlerinin sağlık yardımlarından faydalanabilmeleri için, aylık veya gelir ödeyen Kurumca düzenlenecek formüllerler, daimi ikamet edilen ülke Yetkili Kurumuna gönderilir.

Yardım hakkının sona ermesi halinde, Yetkili Kurum bu hususu bir formüler ile ikamet mahallindeki Yetkili Kuruma bildirir. Bu durumda, yardımlardan faydalanma hakkı Yetkili Kurumca düzenlenen formülerlerin tanzim tarihinden 30 gün sonra veya ölüm tarihinde sona erer.

Her iki Akit Taraf ülke mevzuatlarına göre aylık veya gelir bağlanmış şahıslar ve aile fertleri, diğer Taraf ülkede geçici olarak buldukları sırada, durumları derhal yardım yapılmasını gerektirdiği takdirde, Yetkili Kurumca düzenlenmiş olan formülerleri geçici ikamet ettikleri ülke Yetkili Kurumuna ibraz eder.

Madde 11

Sözleşmenin 13'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında öngörülen önemli sağlık yardımlarının listesi bu Anlaşmanın 1'nolu Ek'inde gösterilmiştir.

Sözleşmenin 13'üncü maddesi ile 18'inci maddesinin 4'üncü fıkrasına istinaden yapılacak para yardımları doğrudan doğruya ilgililere borçlu Kurumlar tarafından ödenir. Ödeme posta veya banka havalesi ile bu Kurumların uyguladığı mevzuatlarda öngörülen vadelerde yapılır.

Madde 12

Sağlık Yardımı Masraflarının Ödenmesi

- (1) Sözleşmenin 11'inci maddesinin 1. ve 2'inci fıkraları ile 12, 13, 15, 18, 19 ve 20. maddelerine göre fiili tutarlar üzerinden yapılacak olan sağlık yardımları masraf faturaları, örneği müşterek hazırlanacak bir cetvel ekinde 6 ayda bir Akit Taraf Yetkili Kurumuna gönderilir. Bu kurum, masraf tutarları toplamını, bildiriye aldığı tarihten itibaren 3 ay içerisinde onaylar ve öder.
- (2) Sözleşmenin 11'inci maddesinin 5'inci fıkrasına istinaden yapılacak sağlık yardımlarına ait hesaplaşma her takvim yılı için götürü olarak yapılır.

Götürü miktar, aile başına yıllık ortalama maliyetin, hesaba dahil edilecek aile sayısı ile çarpılmak sureti ile elde edilir. Hesap unsurları aşağıdaki gibi tespit olunur:

Kişi başına aylık ortalama maliyet, bir takvim yılı içinde, sigortalılar ile bunların aile fertlerine yapılan sağlık yardımlarına ait masraf tutarının, ilk yardım ve hastanede tedavi görenlerin toplam sayısı ve 12 rakamı ile bölünmesiyle tespit edilir.

Aile başına aylık ortalama maliyet, kişi başına aylık ortalama maliyetin, belirli bir katsayının bir fazlası ile çarpılmasıyla elde edilir.

Sigortalı başına aile fertlerinin ortalama sayısını gösteren bu katsayı, aile fertleri sayısının, sigortalı sayısına bölünmesiyle bulunur. Bu katsayı, taraflarca ayrı ayrı kurumların hesap ve tahminleri için kullanılan istatistiki bilgiler nazara alınarak her takvim yılı için belirlenir.

Katsayı ve ilgili istatistikler mutabakat temini için diğer Taraf Yetkili Kurumuna gönderilir. Bu hususta çıkacak her türlü uyuşmazlık Akit Tarafların Yetkili Makamlarınca çözümlenir.

- (3) Dikkate alınacak her aile ve ay sayısı, aylık bir cetvelde belirtilir. Bu cetveller bir takvim yılı için düzenlenen belgelerin birer nüshası ile birlikte ait olduğu yılı takip eden 6 ay içinde diğer Taraf Yetkili Kurumuna gönderilir. Bu kurum üç ay içerisinde incelemelerini sonuçlandırarak masraf tutarlarını öder.

KISIM III

CENAZE MASRAFLARI

Madde 13

Sözleşmenin 16'ncı maddesinde belirtilen cenaze masraflarından yararlanmak için, Türk mevzuatına tabi sigortalıların Arnavutluk'ta ikamet eden hak sahipleriyle, Arnavutluk mevzuatına tabi sigortalıların Türkiye'de ikamet eden hak sahipleri, ya doğrudan doğruya, veya ikamet ettikleri ülkenin Yetkili Kurumu aracılığı ile yardımları ödeyecek olan Kuruma müracaat ederler.

Başvuru formuna kanıtlayıcı belgelerle, gerektiği takdirde sigortalılık sürelerini gösterir formüller de eklenir.

IV. KISIM

MALÛLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM YARDIMLARI

Madde 14

Yardımların Ödenmesi

Sözleşmenin 17'inci maddesine istinaden sağlanan yardımlar, ilgililerin veya hak sahiplerinin karşı Taraf ülkesinde, ya da üçüncü bir ülkede ikamet etmeleri durumunda da ödenir.

Ödemeler, Kurumların uygulamakta oldukları mevzuatlarda öngörülen vadelere uluslararası posta veya banka havalesi ile yapılır. Transfer masrafları ilgililerin aylıklarından mahsup edilir.

KISIM V

İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI

Madde 15

Sözleşmenin 18'inci maddesinin 2'inci fıkrasının uygulanmasında, sigortalının İş Kazası veya Meslek Hastalıklarından dolayı sağlık yardımlarından yararlanma haklarının yeni ikametgâhlarının bulunduğu ülkede devam etmesi için, sigortalı şahıs bağlı bulunduğu Kurum tarafından düzenlenmiş ve ikametgâhın naklinden sonra yardımlardan yararlanma hakkının devamına bu Kurumca müsaade edildiğini gösteren formüllerini yeni ikamet mahallindeki Kuruma ibraz etmelidir.

Formüllerlerin önceden düzenlenmemiş olması halinde, sigortalı şahsın, bağlı bulunduğu Kurum, yeni ikamet mahallindeki Kurumun talebi üzerine, bu formüllerleri düzenler.

Sözleşmenin 18'inci maddesinin 3'üncü fıkrasının uygulanmasında, ilgilinin ikamet etmekte olduğu ülkedeki Yetkili Kurumun talebi üzerine, kayıtlı bulunduğu Yetkili Kurumun düzenleyeceği formüllerle istinaden sağlık yardımları yapılır.

KISIM VI

İDARİ VE TIBBİ KONTROL

Madde 16

Bir Akit Taraf Yetkili Kurumunun talebi üzerine, ikamet veya geçici ikamet edilen ülke Kurumlarınca yapılan tıbbi kontrollerle idari kontrollerden ileri gelen masraflar, kontrolün yapılmasını isteyen Kurumlarca karşılanır.

BÖLÜM IV

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 17

Talep, Bildiri ve İtirazların Sunulması

Sigortalı ya da ölümü halinde hak sahipleri, Sözleşmeye göre aylık-gelir talebini ikamet ettikleri yerdeki Yetkili Kuruma, bu ülke mevzuatında öngörülen usul ve şekiller dahilinde yapar.

Üçüncü bir ülkede ikamet eden şahıs ya da hak sahibi durumundaki kimse, talebini son defa sigortalı olarak kayıtlı bulunduğu Yetkili Kuruma iletir.

Talep sahibi imkân nispetinde sigortalı olduğu iki ülkenin Kurum veya Kurumları ile çalıştığı işveren veya işverenlerini ya da kendi adına bağımsız olarak çalıştığı işyeri ile ilgili bilgileri sağlar.

Talebi alan ikamet edilen ülkedeki Yetkili Kurum, düzenleyeceği formüllerle ülkesinde geçen sigortalılık sürelerini gösterir formüllerle de ekleyerek, diğer Akit Taraf Yetkili Kurumuna gönderir.

Akit Taraf Yetkili Kurumu, şahsın veya hak sahibi durumundaki kimselerin ikamet ettikleri yerdeki Yetkili Kurumun talep etmesi halinde, ülkesinde geçen sigortalılık sürelerini en kısa zamanda bir formül ile bildirir.

Akit Taraf Yetkili Kurumları, ilgili her bir kimse hakkında aldıkları kararı karşılıklı olarak birbirlerine bildirirler.

Sözleşmenin 25. maddesine istinaden yapılacak itirazlar, doğrudan doğruya ilgili Kuruma yapılabileceği gibi, ikamet edilen ülkedeki Yetkili Kurum aracılığı ile de yapılabilir.

BÖLÜM V

GEÇİCİ VE SON HÜKÜMLER

Madde 18

Geçici Hükümler

Sözleşmenin 28'inci maddesinin 3'üncü fıkrasının uygulanmasında, toptan ödeme yardımları hariç, bir yardım hakkının belirlenmesinde, bu sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelmiş malullük, yaşlılık ve ölüm halleri de dikkate alınır. Kazanılan haklar ise, sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 2 yıl içinde yapılan başvurularda, sözleşmenin yürürlük tarihinden itibaren, 2 yıldan sonra yapılan başvurularda, talep tarihini takip eden aybaşından geçerli olmak üzere ödenir.

Madde 19

Bu Genel İdari Anlaşma, Sosyal Güvenlik Sözleşmesi ile aynı tarihte yürürlüğe girer ve Sözleşme yürürlükte kaldıkça geçerlidir.

Bu Genel İdari Anlaşma 10 Eylül 1998 tarihinde İstanbul'da Türkçe, Arnavutça ve İngilizce olarak, her üç metinde aynı derecede geçerli olmak üzere ikişer orijinal nüsha olarak düzenlenmiş ve imzalanmıştır. Yorum farklılıklarında İngilizce metin esas alınır.

EK

Önemli Sağlık Yardımları

- (1) Önemli sağlık yardımları listesi aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir.
 - (a) Kürler,
 - (b) Bir nekahet evinde, bir prevantoryum, bir sanatoryum veya aeriyoum da bakım ve hekim tedavisi,
 - (c) Fonksiyonel re-adaptasyon veya yeniden mesleğe kazandırma eğitim tedbirleri,
- (2) Sözleşmenin 13'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının uygulanmasında, önemli sağlık yardımları ilgilinin hayatını veya sağlık durumunu tehlikeye koymadan ertelenmesinin mümkün olmaması halinde, yardımların sağlanması için gerekli olan izin talebi yerine acilliği haklı gösteren tıbbi nedenleri belirtir bir rapor, yardımları yapan Yetkili Kurumca, diğer Akit Taraf Yetkili Kurumuna gönderilir.

EK: 3/12

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE HIRVATİSTAN ARASINDA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

İmza Tarihi: 12.06.2006

Resmi Gazete Tarihi: 30.11.2011

Resmi Gazete No: 28128

Yürürlük Tarihi: 01.06.2012

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE HIRVATİSTAN CUMHURİYETİ ARASINDA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan Cumhuriyeti, iki devlet arasında sosyal güvenlik alanında iyi ilişkiler kurmak amacıyla aşağıdaki konularda anlaşmışlardır.

BÖLÜM I

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Tanımlar

- (1) Bu Sözleşmenin uygulanmasında :
 - (a) “Akit Taraflar” Türkiye Cumhuriyetini ve Hırvatistan Cumhuriyetini,
 - (b) “Mevzuat” Bu Sözleşmenin 2’nci maddesinde belirtilen sosyal güvenlik rejimleri ve kollarına ilişkin kanunlar, tüzükler ve diğer hukuki mevzuatı,
 - (c) “Yetkili Makam” Türkiye Cumhuriyeti bakımından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını, Hırvatistan Cumhuriyeti bakımından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığını,
 - (d) “Yetkili Kurum” Bu Sözleşmenin 2’nci maddesinde belirtilen mevzuatların uygulanmasından sorumlu kurumları,
 - (e) “Kurum” Bu Sözleşmenin 2’nci maddesinde belirtilen mevzuatların tamamını veya bir kısmını uygulamakla görevli makam ya da kurumu,
 - (f) “Sigortalı” Bu Sözleşmenin 2’nci maddesinde belirtilen mevzuatların uygulandığı ve uygulanmış olduğu kimseleri,
 - (g) “Sigortalılık Süresi” Bu Sözleşmenin 2’nci maddesinde belirtilen mevzuatlara göre prim veya kesenek ödenmiş, ödenmiş sayılan ya da bu mevzuatlara göre tanınan süreleri,
 - (h) “Aylık, Gelir ve Yardım” Bu Sözleşmenin 2’nci maddesinde belirtilen mevzuatlarda öngörülen herhangi bir aylık, gelir ve yardımı,
 - (i) “Oturma “Hukuki kurallara uygun ve kayıtlı olarak kişinin ikamet ettiği yeri,

- (j) “Bulunma” Akit taraflardan birinin ülkesinde daimi ikametgahı olan kimsenin, diğer akit tarafın ülkesinde geçici olarak bulunmasını,
 - (k) “Aile Bireyi” Yetkili kurumca uygulanan mevzuata göre aile bireyi olarak tanımlanan veya öyle kabul edilen kimseleri,
 - (l) “Hak Sahibi” Yardımlar hangi mevzuata göre yapılıyorsa, o mevzuata göre hak sahibi olarak tanımlanan veya öyle kabul edilen kimseleri, ifade eder.
- (2) Birinci fıkrada tanımlanmayan herhangi bir terim, uygulanacak mevzuatta hangi anlamda kullanılmış ise, o anlamı ifade eder.

Madde 2

Sözleşmenin Uygulanacağı Mevzuat

- (1) Bu Sözleşme aşağıdaki mevzuatları kapsar.
- Türkiye bakımından;
- a) İşçileri kapsayan Sosyal Sigortalar mevzuatı ile Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar mevzuatı (malullük, yaşlılık, ölüm, iş kazası ve meslek hastalıkları, hastalık ve analık)
 - b) Devlet memurlarının emeklilik haklarını düzenleyen Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı mevzuatı (malullük, yaşlılık ve ölüm)
 - c) Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu mevzuatı ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar mevzuatı (malullük, yaşlılık ve ölüm)
 - d) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20 nci maddesine tabi olan sandıklarla ilgili mevzuat. (malullük, yaşlılık, ölüm, iş kazası ve meslek hastalıkları, hastalık ve analık)
 - e) Bir hizmet akdine tabi olarak çalışan sigortalılar açısından uygulanan İşsizlik Sigortası Mevzuatı
- Hırvatistan bakımından;
- a) Analığın korunması ve iş kazaları ile meslek hastalıklarını da kapsayacak şekilde zorunlu sağlık sigortası mevzuatı,
 - b) İş kazaları ve meslek hastalıkları güvencesini de kapsayacak şekilde zorunlu emeklilik sigortası, (Yaşlılık, malullük ve ölüm aylığı, mesleki rehabilitasyon ve vücuda zarar verilmesi durumunda maddi tazminat)
 - c) İşsizlik sigortası
- (2) Bu Sözleşme, bu maddenin 1’inci fıkrasında belirtilen mevzuatı değiştiren, yeniden düzenleyen birleştiren veya bu mevzuat yerine geçen ya da bu mevzuata ek hükümler getiren her türlü mevzuata da uygulanır.
- (3) Bu Sözleşmenin yeni bir sosyal güvenlik rejimine veya yeni bir sosyal sigorta koluna dair mevzuatı kapsamaması, akit taraflar arasında bu amaçla yeni bir Sözleşme imzalanması yolu ile gerçekleştirilir.

Madde 3

Kişisel Uygulama Alanı

Bu Sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, bu Sözleşme hükümleri, her iki akit taraf mevzuatından birine veya her ikisine evvelce tabi olmuş bulunan veya akit taraflardan birinin mevzuatına halen tabi olan kişiler ve bunların aile bireyleri ile hak sahiplerine uygulanır.

Madde 4

İşlem Eşitliği

Bu Sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, akit taraflardan birinin ülkesinde oturan ve kendilerine bu Sözleşme hükümleri uygulanan kimseler, oturdukları ülkenin mevzuatının sağladığı hak ve yükümlülükler bakımından diğer akit tarafın vatandaşları ile eşit işlem görürler.

Madde 5

Yardımların İhracı

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre elde edilen yardımlar, bu Sözleşmede aksine bir hüküm yoksa 3'üncü madde kapsamında bulunan kimselerin diğer taraf ülkesinde veya akit taraf ülkeleri dışında üçüncü bir ülkede oturmaları halinde de aynen ödenir.

Madde 6

Yardımların Birleşmemesi

- (1) Bir yardımın diğer sosyal güvenlik yardımlarıyla veya bir kazançla birleşmesi halinde, akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımın azaltılması, durdurulması veya kesilmesi gerekiyorsa, diğer akit tarafın mevzuatı gereğince sosyal güvenlik yardımlarına hak kazanılmış olması veya diğer akit taraf ülkesinde bir kazanç elde edilmesi halinde de aynı hükümler uygulanır.
- (2) Bu maddenin 1'inci fıkrası hükümleri her iki tarafın yetkili kurumlarınca ödenen malüllük, yaşlılık ve ölüm aylıkları ile meslek hastalığı ve iş kazası yardımlarına uygulanmaz.

BÖLÜM II.

UYGULANACAK MEVZUAT

Madde 7

Genel Kurallar

Bu Sözleşmede aksine bir hüküm yoksa;

- (1) Bir taraf ülkesinde ücretli çalışanlar, bu çalışmaları ile ilgili olarak, kendilerinin diğer taraf ülkesinde oturmaları ya da işverenin veya işverenin işyeri merkezinin diğer taraf ülkesinde bulunması halinde dahi, çalıştıkları taraf ülke mevzuatına tabi olur.

- (2) Faaliyetini bir taraf ülkesinde icra eden bağımsız çalışan, diğer taraf ülkede otursa dahi, faaliyetini yürüttüğü taraf ülke mevzuatına tabi olur.
- (3) Akit taraflardan birinin memurları ve bu ad altında sayılan kişiler kendilerini çalıştıran akit tarafın mevzuatına tabi olurlar.

Madde 8

Geçici Görevlendirme

- (1) Akit taraf ülkesinde istihdam edilen bir ücretli çalışan, işvereni tarafından belirli bir işin ifası için diğer akit taraf ülkesine geçici görevli olarak gönderilirse, bu kimse aynı işverenin ücretli çalışanı sıfatını koruduğu takdirde, 24 ayı geçmemek koşulu ile birinci akit taraf ülkesinin mevzuatına tabi olur. Her iki akit tarafın yetkili makamlarının önceden onaylaması ile bu süre toplam 60 ayı geçmemek kaydıyla uzatılabilir.
- (2) Akit taraflardan birinin ülkesinde bir mesleki faaliyet icra eden bağımsız çalışan, faaliyetini geçici olarak diğer akit taraf ülkede gerçekleştirmek amacı ile bu ülkeye gittiği takdirde, 24 aya kadar birinci akit taraf ülke mevzuatına tabi olur. Her iki akit tarafın yetkili makamlarının önceden onaylaması ile bu süre toplam 60 ayı geçmemek kaydıyla uzatılabilir.

Madde 9

Uluslararası Taşımacılık Personeli

- (1) Bir işyerinin, başkası hesabına veya kendi adına karayolu, havayolu, demiryolu veya denizyolu ile uluslararası yolcu veya mal taşımacılığı yapan ve işyeri merkezi diğer akit taraf ülkesinde bulunan, dolaşan veya sefer yapan personelinden olan kimse, bu tarafın mevzuatına tabi olur.
- (2) Anılan işyerinin merkezinin bulunduğu taraf dışındaki akit taraf ülkesinde bir şube veya daimi temsilciliği tarafından çalıştırılan kimse bu şube veya daimi temsilciliğin bulunduğu tarafın mevzuatına tabi olur.

Madde 10

Gemi Adamları

- (1) Akit taraflardan birinin bayrağını taşıyan gemide çalışanlar, bu akit tarafın mevzuatına tabi olurlar.
- (2) Akit taraflardan birinin limanında veya karasularında ücretli çalışan ve gemi mürettebatından olmayan bir kimse, diğer akit taraf ülke bayrağını taşıyan bir geminin yükleme, boşaltma veya tamir işlerinde çalışır ya da bu işlere nezaret ederse, hakkında limanın veya karasularının bulunduğu taraf ülkenin mevzuatı uygulanır.
- (3) Akit taraflardan birinin bayrağını taşıyan bir gemide bir faaliyet icra eden ve bu faaliyet için kendisine işyeri merkezi veya ikametgahı diğer akit taraf ülkesinde bulunan bir müessese veya kimse tarafından ücret ödenen kimse, ikinci tarafın mevzuatına, o devletin ülkesinde oturuyorsa tabi olur; ücreti ödeyen müessese veya kimse anılan mevzuatın uygulanmasında işveren sayılır.

Madde 11

Diplomatik Misyonlar ve Konsolosluk Görevlileri

- (1) Akit taraf ülkelerden birinin diplomatik misyonlarında veya konsolosluklarında çalışan diplomatlar ile diplomatların özel hizmetlerinde çalışmak üzere bu misyonların bağlı olduğu akit tarafça görevlendirilenler, gönderen tarafın mevzuatına tabi olurlar.
- (2) Bu maddenin 1'inci fıkrasında bahsedilen hizmetliler mahallinden istihdam edilmiş ise, bulunulan tarafın mevzuatına tabidirler. Ancak, bu kimseler istihdam eden ülkenin vatandaşı iseler, işe alındıkları tarihi takip eden üç ay içerisinde, istihdam eden tarafın mevzuatının uygulanmasını tercih edebilirler.
- (3) Bu maddenin 1'inci ve 2'nci fıkraları kapsamında olmayanlar hakkında işyerinin bulunduğu tarafın mevzuatı uygulanır.

Madde 12

İstisnalar

İki tarafın yetkili makamları, işçi ve işverenin talebi üzerine, bir kimse veya kişi grupları hakkında uygulanacak mevzuat bakımından bu sözleşmenin 7-11'inci maddelerine istisna teşkil eden hükümler üzerinde anlaşabilirler.

BÖLÜM III

ÖZEL HÜKÜMLER

KISIM I

HASTALIK VE ANALIK YARDIMLARI

Madde 13

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanmak için belirli sigortalılık sürelerinin tamamlanmış olması gerekiyorsa, bu tarafın yetkili kurumu, diğer taraf ülkesinde geçmiş olan sigortalılık sürelerini, aynı zamana rastlamamak koşulu ile, kendi mevzuatına göre geçmiş gibi değerlendirir.

Madde 14

Diğer Akit Taraf Ülkede Sağlık Yardımlarının Yapılması

- (1) İşverenleri tarafından belli bir işin icrası için geçici görevle diğer akit taraf ülkesine gönderilen sigortalı şahsın ve yanlarında oturan aile bireylerinin durumları tedaviyi gerektirdiği zaman, iş merkezinin bulunduğu akit tarafın yetkili kurumu nam ve hesabına, hastalık veya analık sigortası yardımlarının tamamından, yararlanırlar.

- (2) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı olarak çalışan kimseler ile yanlarında oturan aile bireyleri, diğer akit taraf ülkesinde geçici olarak buldukları sırada, sağlık durumları derhal (acil) sağlık yardımı yapılmasını gerektirdiği zaman, sigortalı buldukları akit tarafın yetkili kurumu nam ve hesabına hastalık veya analık sigortası yardımlarından, yararlanırlar.
- (3) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı çalışan kimseler ile yanlarında oturan aile bireyleri, akit taraf ülke kurumunca sağlanan hastalık veya analık sigortası yardımlarından yararlanmakta iken, kendi ülkesine döndüğü takdirde, bu yardımlardan yararlanmaya devam ederler. Ancak ilgili, akit taraf ülkesine dönmeye önce diğer akit tarafın yetkili kurumunun iznini almak zorundadır. İzin talebi, ilgilinin sağlık durumunun diğer akit tarafa dönmeye uygun olmadığı hakkında rapor verilmesi halinde ret olunur.
Söz konusu izin önceden alınmamış ise, sonradan da verilebilir.
- (4) Yardımlara hak kazanılıp kazanılmadığı, yardımların süresi ve yardımlardan yararlanacak aile bireyleri sigortalının tabi olduğu ülke mevzuatına göre, yardımların kapsamı ve ifa şekli ise, yardımlardan yararlanacak kimsenin bulunduğu ülke mevzuatına göre belirlenir.

Madde 15

Sigortalının Aile Bireylerine Sağlık Sigortasından Sağlanan Yardımlar

- (1) Sigortalı bulunduğu ülke mevzuatına göre sağlık yardımına hak kazanmış olan şahsın diğer taraf ülkesinde oturan aile bireyleri, oturdukları ülkenin mevzuatına göre sağlık yardımlarına hak kazanmamış olmaları koşulu ile hastalık, analık sigortasıyla sağlanan yardımlardan yararlanırlar.
- (2) Bu maddenin 1'inci fıkrasında sözü edilen aile bireyleri, yetkili kurumun bulunduğu taraf ülkeye geçici olarak gittiklerinde sağlık yardımlarından, bu akit tarafın yetkili kurumunun mevzuatındaki hükümlere göre yararlanırlar.
- (3) Sağlık yardımı giderleri, sigortalının kayıtlı olduğu akit taraf yetkili kurumunca karşılanır.
- (4) Yardımlara hak kazanılıp kazanılmadığı, yardımların süresi ve yardımlardan faydalanacak aile bireylerinin kimler olduğu sigortalının kayıtlı olduğu akit taraf yetkili kurum mevzuatına göre, yardımların kapsamı ve ifa şekli ise oturulan taraf yetkili kurumunun mevzuatına göre belirlenir.

Madde 16

Aylık Sahiplerine Sağlık Sigortasından Sağlanan Yardımlar

- (1) Her iki akit taraf mevzuatına göre ödenmesi gereken aylıklar veya gelirlerden yararlanan aylık-gelir sahibi ve aile bireyleri, sağlık yardımlarından ülkesinde oturduğu akit tarafın mevzuatına göre, yalnız bu tarafın mevzuatına göre bir aylık veya gelir almış gibi yararlanır. Sağlık yardımı masrafları, ikamet yeri yetkili kurumunca karşılanır.

- (2) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre aylık veya gelir alan ve diğer akit taraf ülkesinde oturan bir kimsenin ve aile bireylerinin, aylığı ödeyen akit taraf mevzuatı uyarınca hak kazandıkları sağlık yardımları, aylığı ödeyen akit taraf yetkili kurumunun nam ve hesabına ikamet mahallindeki kurumca sağlanır.
- (3) Akit taraflardan yalnız birinin mevzuatına göre aylık veya gelir bağlanmış olan kimselerin ve bunların yanlarında ikamet eden aile bireylerinin, diğer akit taraf ülkesinde buldukları sırada, durumları derhal (acil) yardım yapılmasını gerektirdiği zaman, aylık veya geliri ödeyen ülkenin yetkili kurumu hesabına olmak kaydıyla sağlık yardımlarından yararlanırlar. Her iki akit taraf mevzuatına göre aylık veya gelir alan ancak bir tarafta oturan kimseler ile aile bireyleri, diğer akit tarafta buldukları sırada yapılacak sağlık yardımları masrafları, bulunulan ülkenin mevzuatı kapsamında olmak üzere bu ülkenin yetkili kurumunca karşılanır.
- (4) Bu maddenin 2'nci fıkrasına istinaden, sağlık yardımlarına hak kazanılıp kazanılmadığı, yardımların süresi ile yardımlardan yararlanacak aile bireylerinin tespiti aylığı ödeyen akit taraf mevzuatına göre, yardımların kapsamı ve ifa şekli ise aylık almakta olan kimsenin ülkesinde oturduğu akit tarafın mevzuatına göre belirlenir.

Madde 17

Protezler, Büyük Cihazlar ve Büyük Masraf Gerektiren Sağlık Yardımları

İdari Anlaşmaya ekli listede gösterilen protezlerin, büyük cihazların ve diğer büyük masraf gerektiren sağlık yardımlarının sağlanması, acil haller hariç, şahsın kayıtlı bulunduğu kurumun iznine bağlıdır.

Madde 18

İş göremezlik Ödenekleri

- (1) İş göremezlik ödenekleri yetkili kurumca, bu kurumun uyguladığı mevzuat hükümlerine göre sağlanır.
- (2) Akit taraf ülke mevzuatında sigortalı şahsa yapılacak iş göremezlik ödeneklerinin aile bireylerinin sayısına göre belirlenmesi hükmü varsa, diğer akit taraf ülkesinde oturan aile bireyleri de yetkili kurum tarafından dikkate alınır.

Madde 19

Gider İadesi

Bu sözleşmenin 14, 15, 16, 17, 25 ve 29'uncu maddelerinde öngörülen hallerde yapılan sağlık yardım masrafları, ilgilinin kayıtlı bulunduğu yetkili kurum tarafından yardımları yapan tarafın yetkili kurumuna, İdari Anlaşma ile belirlenecek usul ve esaslar dahilinde ödenir.

KISIM II

MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM AYLIKLARI

Madde 20

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

- (1) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanma hakkı bir sigortalılık süresinin tamamlanmış olması koşuluna bağlı ise, bu mevzuatı uygulayan kurum, diğer akit tarafın mevzuatına tabi olarak geçen sigortalılık sürelerini aynı zamana rastlamamak kaydı ile kendi mevzuatına göre geçmiş süreler gibi değerlendirir.
- (2) İlgilinin, bu maddenin uygulanması sonucu yardıma hak kazanmadığı durumlarda taraflar, sosyal güvenlik sözleşmesi imzalamış buldukları üçüncü bir ülkedeki sigortalılık sürelerini de, aynı zamana rastlamamak koşulu ile birleştirirler.
- (3) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanma hakkı, bir özel rejim kapsamında bir meslekte veya belirli bir meslekte veya işte belirli bir sürenin tamamlanmasına bağlı ise, sadece ilgili rejim kapsamında geçen süreler veya böyle bir rejimin olmaması durumunda aynı meslekte veya aynı işte tamamlanmış süreler, eğer uygunsuzsa diğer akit taraf mevzuatı kapsamında bir yardım hakkının belirlenmesinde dikkate alınır. Ancak, diğer taraf ülkesinde böyle bir hizmetin bulunmaması halinde, genel rejime tabi olarak geçen sigortalılık süreleri de bu sürelerle birleştirilir.
- (4) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre bir yardımın tahsisi, riskin meydana geldiği tarihte bu mevzuata tabi olma koşuluna bağlı bulunuyorsa, bu koşul; ilgili veya duruma göre ölen kişinin, belirtilen tarihte diğer tarafın mevzuatına tabi olması veya söz konusu kişi ve hak sahiplerinin diğer akit tarafın mevzuatına göre müteakıl yardımları talep edebilmeleri halinde de yerine getirilmiş sayılır.
- (5) Akit taraflardan birinin mevzuatı yardımdan yararlanma hakkının belirlenmesinde bir aylık veya gelirin sağlandığı sürenin dikkate alınmasını öngörüyorsa, bu tarafın yetkili kurumu, diğer akit tarafın mevzuatına göre bir aylık veya gelirin ödenmiş olduğu süreyi de dikkate alır.
- (6) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardım hakkının kazanılması şartlarının tespitinde, diğer taraf ülkedeki ilk işe başlama tarihi de dikkate alınır.
- (7) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlar, sigortalılık süresinin tamamı veya bir kısmındaki ortalama kazanç esasından hesaplandığı takdirde, ödenecek yardımların hesabında dikkate alınacak ortalama kazanç, kendi mevzuatına tabi olarak geçen sigortalılık süreleri içinde elde edilen kazançlara göre belirlenir.

Madde 21

Yardımların Hesaplanması

- (1) Bir kimse aralıklı veya aralıksız olarak akit tarafların mevzuatına tabi olmuşsa, her akit tarafın kurumu, uyguladığı mevzuata göre, bu kimsenin veya hak sahiplerinin gereğine göre 20'nci madde hükümleri dikkate alınarak yardımlardan yararlanma hakkının bulunup bulunmadığını tespit eder.
- (2) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanma hakkı 20'nci madde hükmü uygulanmaksızın kazanılıyorsa, bu tarafın yetkili kurumu ödenmesi gereken yardım miktarını yalnız bu tarafın mevzuatına göre geçen sigortalılık sürelerini dikkate alarak belirler.
- (3) İlgili kimse akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlara ancak 20'nci madde hükümlerinin uygulanması suretiyle hak kazanıyor ise, bu tarafın yetkili kurumu yardımları aşağıda belirtildiği şekilde hesaplar.
 - (a) Yetkili kurum, her iki akit tarafın mevzuatlarına göre geçen bütün sigortalılık sürelerini yalnız kendisinin uyguladığı mevzuata göre geçmiş gibi değerlendirerek nazari miktarı hesaplar.
 - (b) Bununla birlikte, miktarı sigortalılık sürelerinin uzunluğuna bağlı olmayan yardımlar söz konusu ise, bu miktar (a) bendinde sözü edilen nazari miktar olarak kabul edilir.
 - (c) Yetkili kurum daha sonra bu fıkranın (a) veya (b) bendine göre hesaplanan nazari tutarın, uyguladığı mevzuata göre geçen sigortalılık süreleri uzunluğunun, riskin meydana gelmesinden önce her iki akit tarafın mevzuatlarına göre geçen sigortalılık süreleri toplamı uzunluğuna olan oranını, fiili tutar olarak belirler. Bu, ilgiliye ödenecek tutardır.
 - (d) Bu aylıklara ilave olarak yapılan yardımlar da (a), (b) ve (c) bendlerine göre hesaplanır.
 - (e) Eğer riskin meydana gelmesinden önce her iki akit tarafın mevzuatlarına göre geçen sigortalılık sürelerinin uzunluğu bir tam yardımdan yararlanmak için akit taraflardan birinin mevzuatına göre gerekli azami süreden fazla ise, bu tarafın yetkili kurumu, bu fıkranın (a) bendini uygulamak suretiyle, uyguladığı mevzuatta öngörülen tam yardım miktarına eşit yardımdan fazla miktarda bir yardım tahsisi ile yükümlü olmaksızın, anılan sürelerin toplam uzunluğu yerine sözü edilen azami süreyi dikkate alır.
- (4) Akit taraf yetkili kurumu, uyguladığı mevzuat uyarınca, sigortalılık süresinin doldurulması temelinde eşit veya daha yüksek bir miktarının tespit edilmesi olasılığı varsa, bu maddenin yukarıdaki fıkralarında yer alan hükümleri uygulanamaz.

Madde 22

Bir Yıldan Az Sigortalılık Süreleri

- (1) 21'inci madde hükümlerine bakılmaksızın, bir akit tarafın mevzuatına göre geçen sigortalılık sürelerinin toplam uzunluğu bir yılı bulmuyorsa ve yalnız

bu süreler dikkate alındığında bu mevzuata göre hiçbir hak doğmuyorsa, bu tarafın kurumu anılan sürelerle göre yardım sağlamak zorunda değildir.

- (2) Bu durumda, diğer akit taraf ülke yetkili kurumu, bu maddenin 1'inci fıkrasında belirtilen süreleri kendi mevzuatına göre geçmiş süreler gibi değerlendirerek, aylığı hesaplar.

KISIM III ÖLÜM YARDIMI

Madde 23

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi ve Ölüm Yardımlarının Ödenmesi

- (1) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre ölüm yardımlarından yararlanmak için sigortalılık sürelerinin tamamlanmış olması gerekiyorsa, yetkili kurum, bu yardımların hesaplanmasında, diğer akit tarafta geçen süreleri, aynı zamana rastlamamak koşulu ile sanki kendi ülkesinde geçmiş gibi nazara alır.
- (2) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı bulunan bir kimse, diğer akit taraf ülkesinde öldüğü takdirde, sigortalı olduğu akit taraf ülkesinde ölmüş gibi kabul edilir ve ölüm yardımına hak kazanır.
- (3) Bu Sözleşmenin uygulanmasında, her iki akit tarafın mevzuatı uyarınca ölüm yardımından yararlanma hakkı bulunuyorsa,
 - (a) Yardım, yalnız ölümün meydana geldiği akit taraf mevzuatına göre ödenir veya
 - (b) Ölüm akit tarafların ülkeleri dışında meydana gelmişse, yardım, yalnız yardımdan yararlanma hakkına konu teşkil eden ölüm olayından önce kişinin son defa mevzuatına tabi olduğu akit taraf mevzuatına göre ödenir.

KISIM IV MESLEK HASTALIKLARI VE İŞ KAZALARI

Madde 24

Her İki Akit Taraf Ülkesinde Aynı Riske Maruz Kalma

- (1) Meslek hastalığına tutulan kimse, her iki akit taraf ülkesinde bu hastalığa neden olabilecek bir işte çalışmışsa, bu kimsenin veya hak sahiplerinin talep edebilecekleri yardımlar, -duruma göre bu maddenin 2'nci ve 4'üncü fıkraları hükümleri dikkate alınarak- koşullarını en son yerine getirdikleri akit tarafın mevzuatına göre sağlanır.
- (2) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre meslek hastalığı yardımlarından yararlanma hakkı, hastalığın ilk kez bu ülkenin kendi topraklarında meydana gelmiş olması koşuluna bağlı bulunuyorsa, bu koşul, bu hastalığın ilk kez diğer akit tarafın ülkesinde meydana gelmiş olması halinde de yerine getirilmiş sayılır.

- (3) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre meslek hastalığı yardımlarından yararlanma hakkı, hastalığın, böyle bir hastalığa neden olabilecek son faaliyetin sona ermiş olmasından sonra belirli bir süre içerisinde meydana gelmiş olması koşuluna bağlı bulunuyorsa, bu tarafın yetkili kurumu, bu hastalığın diğer akit taraf ülkesinde ne zaman meydana geldiğini tetkik ederek, diğer akit tarafın ülkesinde icra edilen aynı nitelikteki faaliyetleri, bu faaliyetler kendi mevzuatına göre icra edilmiş gibi değerlendirir.
- (4) Akit taraflardan birinin mevzuatı, doğrudan veya dolaylı olarak yardım hakkını meslek hastalığının meydana gelmesine yol açan bir faaliyetin belirli bir süre zarfında icra edilmiş olması koşuluna bağlıyorsa, o tarafın yetkili kurumu, birleştirme işleminin yapılmasında, böyle bir faaliyetin diğer akit tarafın ülkesinde icra edildiği süreleri de değerlendirir.

Madde 25

Diğer Akit Tarafta Oturma veya Bulunma

İş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan ve diğer akit taraf ülkesinde oturan veya bulunan kişiler, yetkili kurumun hesabına, oturdukları veya buldukları ülke mevzuatı kapsamında kabul edilerek, sağlık yardımlarından yararlanırlar.

Madde 26

Meslek Hastalığının Ağırlaşması

Akit taraflardan birinin mevzuatına uygun olarak meslek hastalığı yardımı yapılmış sigortalı şahıs, diğer taraf ülkesinde oturduğu sürede bu hastalığı ağırlaşırsa, aşağıdaki kurallar uygulanır.

- (a) Meslek hastalığına yakalanan kimse ikinci akit tarafın mevzuatına göre anılan hastalığa neden olacak veya hastalığı ağırlaştıracak bir faaliyet icra etmemiş ise, birinci akit tarafın yetkili kurumu, uyguladığı mevzuat hükümleri çerçevesinde ağırlaşmayı dikkate alarak yardım giderlerini üstlenmek zorundadır.
- (b) Sigortalı şahıs böyle bir faaliyeti ikinci taraf mevzuatına göre icra etmiş ise, birinci akit tarafın yetkili kurumu, yardım giderlerini, ağırlaşmayı nazara almaksızın uyguladığı mevzuatı çerçevesinde üstlenmek zorundadır; ikinci tarafın yetkili kurumu ise kendi mevzuatı çerçevesinde göre ilgili şahsın ağırlaşmadan sonraki durumu dikkate alınarak hesaplanacak yardım miktarı ile ağırlaşmadan önceki ödemesi gereken yardım miktarı arasındaki farkı öder.

KISIM V

İŞSİZLİK YARDIMLARI

Madde 27

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

- (1) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yardımlardan yararlanma hakkı sigortalılık sürelerinin tamamlanması koşuluna bağlı bulunuyorsa, bu tarafın yetkili kurumu, diğer akit tarafın mevzuatına tabi olarak geçen sigortalılık sürelerini aynı zamana rastlamamak koşulu ile değerlendirir.
- (2) Yardımların miktarı, süresi ve ödeme şekli yardımı yapan yetkili kurumun mevzuatına göre belirlenir.
- (3) Bu sözleşmenin 5'inci maddesindeki hükümleri işsizlik yardımlarında uygulanmaz.

BÖLÜM IV

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 28

İdari Önlemler ve İşbirliği Usulleri

- (1) Akit tarafların yetkili makamları bu Sözleşmenin uygulanması için idari anlaşmayı yapar ve gerekli idari tedbirleri alırlar.
- (2) Akit tarafların yetkili makamları bu Sözleşmenin uygulanması ile ilgili olarak alınan önlemler konusunda mümkün olan en kısa süre içerisinde birbirlerine gerekli bilgileri teait ederler ve bu Sözleşmenin uygulanmasını etkileyen ölçüde kendi ulusal yasalarında yapılan değişiklikleri de en kısa süre içerisinde birbirlerine bildirirler.
- (3) Akit tarafların yetkili makamları bu Sözleşmenin uygulanmasını kolaylaştırmak üzere irtibat kurumları tesis ederler.
- (4) Bu Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin her sorun için akit tarafların yetkili makamları ve kurumları sanki bu sorunlar kendi ulusal yasalarını etkiliyormuş gibi birbirlerine yardımcı olurlar. Bu idari yardımlaşma parasız yapılır.
- (5) Bu Sözleşme hükümleri uyarınca bir akit tarafa diğer akit tarafça hakkında bildirimde bulunulan kişilere ilişkin her nevi bilgi, bu Sözleşmenin uygulanması esnasında gizlilik değeri taşır ve ancak bu Sözleşmenin ve tabi olduğu ilgili mevzuat çerçevesinde kullanılabilir.

Madde 29

Tıbbi Kontroller

- (1) Bir akit taraf ülkesinde oturan veya bulunan kimselerin iş göremezlik durumlarının tespit edilebilmesi için bir taraf mevzuatına göre öngörülen tıbbi

kontroller, yetkili kurumun talebi üzerine ve yetkili kurumun hesabına ilgilinin oturma veya bulunma yerindeki kurum tarafından yapılır.

- (2) Şayet tıbbi kontroller, her iki akit tarafın mevzuatlarının uygulanması için yapılıyorsa, ilgilinin oturma veya bulunma yerindeki kurum tarafından yapılır, masraflar bu kuruma aittir.

Madde 30

Resmi Dillerin Kullanılması

- (1) Bu Sözleşmenin uygulanmasında akit tarafların makamları ve kurumları, kendi dilleri ile haberleşirler.
- (2) Bir dilekçe veya belge diğer tarafın resmi dili ile yazılmış olduğu gerekçesiyle reddolunamaz

Madde 31

Giderlerden ve Tasdikten Bağışıklık

- (1) Bir akit tarafın mevzuatı çerçevesinde ibraz olunan evrak veya diğer belgeler harç, damga resmi, konsolosluk veya yönetime ilişkin giderlerden kısmen ya da tamamen muaf ise, bu muafiyet diğer tarafın mevzuatına göre veya bu Sözleşme uyarınca ibraz olunan evrak veya diğer belgeler için de uygulanır.
- (2) Bu Sözleşmenin uygulanmasında ibraz edilecek her türlü belge, Elçilik ve Konsolosluk Makamlarının tasdikinden muafır.

Madde 32

Bir Talep veya İtiraz Başvurusunun Verilmesi

- (1) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre, ilgili tarafın yetkili makam veya kurumuna yasal süresi içerisinde yapılmış bulunan bir yardım ödenmesi veya yardım hakkının belirlenmesi hususundaki talep, bildirim veya itiraz, diğer tarafın yetkili makamına sunulmuş gibi kabul edilir. Aynı husus, diğer konulara ilişkin dilekçeler ile beyannameler ve itirazlar konusunda da geçerlidir.
- (2) Bir taraf mevzuatı uyarınca yapılan yardım talebi, diğer tarafın mevzuatı uyarınca muadil bir yardım için talep olarak kabul edilir.
- (3) 1 ve 2'nci fıkranın uygulandığı herhangi bir durumda, talep, bildiri veya itirazın sunulduğu yetkili makam veya kurum, bunu geciktirmeksizin diğer tarafın yetkili makam veya kurumuna iletir.

Madde 33

Üçüncü Kişinin Sorumluluğu

Bir kimse akit taraflardan birinin mevzuatı uyarınca diğer akit tarafın ülkesinde meydana gelen veya meydana gelmesine neden olunan bir zarar-ziyan için yardım görmekte ise, yardımları ödemekle yükümlü kurumun zararı tazmin etmekle yükümlü üçüncü kişilere karşı hakları aşağıdaki şekilde düzenlenir;

- (a) Yardımları ödemekle yükümlü kurum kendisine uygulanan mevzuat uyarınca, yararlanıcının üçüncü kişiye karşı sahip olduğu haklar da onun yerine geçer ve diğer akit taraf bu yerine geçmeyi tanır,
- (b) Yardımları ödemekle yükümlü kurum üçüncü kişiye karşı doğrudan rücu hakkına sahipse, diğer taraf bu hakkı tanır.

Madde 34

Haksız Yere Ödenen Miktarların Geri Alınması

- (1) Bu Sözleşmenin uygulanmasında malullük, yaşlılık veya ölüm yardımlarının ödenmesi veya yeniden gözden geçirilmesi sırasında akit taraflardan birinin yetkili kurumu bir yararlanıcıya hak ettiği bir meblağı aşan miktarda ödeme yapmışsa, bu kurum, yararlanıcıya müteakıl yardımları ödemekle yükümlü olan diğer akit tarafın kurumundan fazladan ödenen miktarı, bu kimseye ödeyeceği miktarlardan kesmesini talep edebilir. Bu sonuncu kurum, bu şekilde kestiği meblağı diğer tarafa transfer eder. Eğer bu tür geri alma işlemi yapılamıyorsa, aşağıdaki fıkralar hükümleri uygulanır;
- (2) Akit taraflardan birinin kurumu, yardımlardan yararlanan bir kimseye hak ettiğinden fazla bir meblağ ödemişse, bu kurum, uyguladığı mevzuatta öngörülen koşullar ve sınırlar dahilinde, yararlanıcıya yardım sağlamakla yükümlü diğer akit tarafın kurumundan, fazla ödeme konusu olan miktarı, bu kimseye ödediği meblağlardan kesmesini talep edebilir. Bu sonuncu kurum kesintiyi -bu fazladan ödeme sanki kendisi tarafından yapılmış gibi- kendi mevzuatında öngörülen koşullar ve sınırlar dahilinde yapar ve böylece kestiği meblağı alacaklı kuruma transfer eder.
- (3) Akit taraflardan birinin kurumu, yararlanıcıya mevzuatına göre avans ödemişse, bu kurum, diğer tarafın kurumundan yararlanıcıya bu kurumun aynı süre için borçlu olduğu meblağlardan ödenen avans tutarını kesmesini talep edebilir. Bu sonuncu kurum kesintiyi yapar ve böylece kesilen meblağı alacaklı kuruma transfer eder.

Madde 35

Ödemede Kullanılacak Para

- (1) Bu Sözleşme uyarınca yapılacak yardımlar, akit taraf yetkili kurumunun kendi para birimiyle yapılır.
- (2) Şayet yararlanıcı diğer akit tarafta ya da üçüncü bir ülkede oturuyor ise o takdirde ödeme o günkü resmi kur üzerinden konvertibl bir para birimi ile yapılır. Hesaplama şekli ve kurun saptanması, İdari Anlaşmaya göre düzenlenecektir.
- (3) Bu Sözleşme uyarınca akit taraflardan birinin yetkili kurumu diğer akit tarafın kurumunca sağlanan yardımlara ilişkin gider iadesine yönelik meblağları ödemekle yükümlü ise, borç ikinci tarafın parası ile ifade olunur. Birinci kurum - akit taraflar arasında başka ödeme usulleri üzerinde anlaşma yoksa - anılan para ile yapılan ödeme nedeniyle borçtan yasal olarak kurtulmuş sayılır.

Madde 36

Anlaşmazlıkların Çözülmesi

- (1) Akit tarafların yetkili makamları bu Sözleşmenin yorumlanmasında ve uygulanmasında ortaya çıkan her türlü anlaşmazlıkların çözülmesinde bütün imkânlarını kullanacaklardır.
- (2) Eğer bir anlaşmazlık, bu maddenin 1'inci fıkrasında belirtildiği biçimde ve 6 ay içerisinde çözümlenemezse, anlaşmazlık akit taraflardan birinin yetkili makamının talebi üzerine aşağıda belirtildiği şekilde oluşturulan Hakem Heyetine götürülür;
 - (a) Her akit tarafın Hükümeti, anlaşmazlığın hakem heyeti tarafından giderilmesi ile ilgili başvurunun eline geçmesinden itibaren altı ay içinde bir hakem tayin eder. Hükümetlerce atanan iki hakem, (akit taraflardan hakemini en son tayin etmiş olan tarafın bu tayin hakkında diğer tarafa bildirimde bulunduğu tarihi izleyen iki aylık süre zarfında), akit taraflardan biri veya diğerinin vatandaşı olmayan üçüncü bir hakem tayin eder.
 - (b) Akit tarafın Hükümetlerinden biri, belirtilen süre içinde hakem tayin etmezse, diğer taraf Uluslararası Adalet Divanı Başkanından veya Başkanın akit taraflardan birinin vatandaşı olması durumunda Başkan yardımcısından veya akit taraflardan birinin vatandaşı olmayan ve Başkan yardımcısından sonra gelen yargıçtan bir hakem tayin etmesini talep edebilir. İki hakemin bir üçüncü hakem tayininde anlaşamamaları halinde de taraflardan biri veya diğerinin hükümetlerinin talebi üzerine aynı usul uygulanır.
- (3) Hakem Heyeti, taraflar arasında yapılan Sözleşmeye ve Uluslararası hukukun genel hükümlerine (prensiplerine) istinaden oy çokluğu ile karar verir. Hakem Heyeti çalışma usul ve esaslarını kendisi belirler.

Hakem Heyetinin kararları bağlayıcı ve kesindir.

Her akit taraf kendi üyesinin masrafları ile Hakem Heyetindeki temsil giderleri ile ilgili masrafları karşılar. Başkanlık ve diğer masraflar eşit olarak akit taraflar arasında paylaşılır.

BÖLÜM V

GEÇİCİ VE SON HÜKÜMLER

Madde 37

Geçici Hükümler

- (1) Bu Sözleşme, yürürlüğe girmesinden önceki bir dönem için hiçbir hak doğurmaz.
- (2) Bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden önce bir akit tarafın mevzuatına göre geçen bir sigortalılık süresi, bu Sözleşme hükümlerine göre doğan hakların belirlenmesinde değerlendirilir.

- (3) Bu maddenin 1'inci fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla, bu Sözleşme uyarınca bir hak, Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden önce gerçekleşmiş olan bir riskle ilgili olsa dahi, doğar.
- (4) Yalnız bu Sözleşme uyarınca ödenmesi gereken herhangi bir yardım, ilgilinin bu Sözleşme hükümlerine uygun olarak talepte bulunması halinde, önceden tasfiye edilen haklar, bir toptan ödemeye yer verilmemiş olması kaydıyla, bu Sözleşmenin yürürlük tarihinden geçerli olarak ödenecektir.
- (5) Bu maddenin 4'üncü fıkrasında sözü edilen talep bu Sözleşmenin yürürlük tarihinden itibaren iki yıl içinde yapılırsa, bu Sözleşmeye göre doğan haklar, akit tarafların mevzuatlarındaki hakkın düşmesine veya zaman aşımına uğramasına ilişkin hükümleri, ilgili hakkında uygulanmaksızın, o tarihten itibaren kazanılır. Sözleşmenin yürürlük tarihinden itibaren iki yıl geçtikten sonra yapılan taleplerde ise talep tarihi esas alınır.

Madde 38

Yürürlük

- (1) Bu Sözleşme akit tarafların iç mevzuatlarındaki usuller dâhilinde onaylanacak ve onaylandığı, en kısa zamanda diğer akit tarafa bildirilecektir.
- (2) Bu Sözleşme, son onay bildirimimin yapıldığı ayı izleyen üçüncü ayın birinci gününde yürürlüğe girecektir.

Madde 39

Sözleşmenin Süresi

Bu Sözleşme süresiz olarak yürürlükte kalacaktır.

Akit taraflardan biri, diğer akit tarafa diplomatik yollardan, içinde bulunulan yılın sonuna en az 6 ay kala yazılı bildirimde bulunmak suretiyle bu Sözleşmeyi feshedebilir. o takdirde Sözleşme, o yılın sonu itibarıyla sona erer.

Madde 40

Kazanılmış Hakların Korunması

- (1) Bu Sözleşmenin feshi halinde, Sözleşme uyarınca kazanılmış olan haklar geçerliliğini korur.
- (2) Bu Sözleşmenin feshi halinde henüz karara bağlanmamış yardım hakları ile ilgili tüm işlemler, bu Sözleşme hükümlerine göre sonuçlandırılır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE HIRVATİSTAN CUMHURİYETİ ARASINDAKİ SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN İDARİ ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan Cumhuriyeti arasında tarihinde’de imzalanan Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin uygulanmasına ilişkin olarak her iki Tarafın Yetkili Makamları Sözleşmenin 28. maddesinin 1. fıkrası uyarınca aşağıdaki hususlarda mutabakata varmışlardır.

BÖLÜM I GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Tanımlar

- (1) Bu İdari Anlaşmada,
 - (a) “Sözleşme” deyimi, Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan Cumhuriyeti arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesini ifade eder,
 - (b) “Anlaşma” deyimi, Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan Cumhuriyeti arasındaki Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin İdari Anlaşmayı ifade eder.
- (2) Bu Anlaşmada, sözleşmenin 1’inci maddesinde geçen tanımlar aynı manada kullanılmıştır.

Madde 2

Sözleşmeyi Uygulayan İrtibat Mercileri

- (1) Sözleşmenin 2’nci maddesinde sayılan mevzuatların uygulanması ile ilgili İrtibat Mercileri şunlardır.

Türkiye bakımından;

 - (a) İşçiler (tarım işçileri dahil) ve sandıklarla ilgili, malullük, yaşlılık, ölüm, iş kazası ve meslek hastalıkları, hastalık ve analık için, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı – ANKARA
 - (b) Memurlar ve bu ad altında sayılanlar ile ilgili malullük, yaşlılık ve ölüm için, T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü – ANKARA
 - (c) Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar ile ilgili malullük, yaşlılık ve ölüm için, Bağ-Kur Genel Müdürlüğü – ANKARA
 - (d) İşsizlik sigortası için, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü – ANKARA

Hırvatistan bakımından;

 - (a) Analık yardımları ve iş kazaları ile meslek hastalıklarını kapsayacak şekilde zorunlu sağlık sigortası mevzuatı için, Sağlık Sigortası Kurumu – ZAGREB

- (b) İş kazaları ve meslek hastalıkları güvencesini de kapsayacak şekilde zorunlu emeklilik sigortası için (yaşlılık, malullük ve ölüm aylığı, mesleki rehabilitasyon ve vücuda zarar verilmesi durumunda maddi tazminat) Hırvatistan Emekli Sandığı-ZAGREB
- (c) Zorunlu işsizlik sigortası mevzuatı için, Hırvatistan İş Bulma Kurumu-ZAGREB
- (2) İrtibat mercileri, bu Anlaşmada belirtilen görevlerin yanı sıra diğer her türlü idari önlemlerin alınması hususunda, özellikle idari yardımın sağlanmasında birbirlerine yardımcı olurlar.
- (3) İrtibat mercileri bu Sözleşmenin uygulanması için iki dilde formüller düzenlerler.

Madde 3

Yardımların Ödenmesi

Sözleşmenin 5'inci maddesinde belirtilen yardımlar, Sözleşmenin 3'üncü maddesinde belirtilen şahıslara doğrudan ödenir.

BÖLÜM II

UYGULANACAK MEVZUAT

Madde 4

Sigortalılık Belgesinin Verilmesi

Sözleşmenin 7'nci maddesinin 3'üncü fıkrası, 8'inci, 9'uncu maddenin 1'inci fıkrası, 10'uncu maddenin 1 ve 3'üncü fıkraları ile 11'inci maddenin 1'inci fıkrasının uygulanmasında ilgili kimse, gönderilmiş olduğu taraf ülkenin yetkili kurumlarına kendisini gönderen taraf ülke mevzuatının uygulanacağını gösteren bir belge ibraz eder.

Bu belge;

Türkiye'de; Bu Anlaşmanın 2'nci maddesinde sıralanan sigortalının en son tabi olduğu mevzuatın uygulanması ile görevli irtibat merci veya mercileri ,

Hırvatistan'da; Sağlık Sigortası Kurumunun yetkili bürosu tarafından verilir.

Madde 5

Geçici Görev Süresinin Uzaması

Sözleşmenin 8'inci maddesine istinaden uzayan geçici görev süresi için, ilgilinin bağlı bulunduğu taraf ülke yetkili makamı geçici olarak bulunulan taraf ülke yetkili makamına düzenlenecek formüllerleri göndererek, bu sürede de ilgilinin bu taraf ülke mevzuatına tabi kalması için onay isteyecektir.

Geçici olarak bulunulan taraf ülke yetkili makamı onay vermesi durumunda, mutabakatını formüller üzerinde belirterek taraf ülke yetkili makamına iade eder.

Madde 6

Tercih Hakkı

Sözleşmenin 11'inci maddesinin 2'nci fıkrasında belirtilen kimseler, tercih hakkını çalışmaya başladıkları tarihten itibaren 3 aylık süre içinde kullanabilirler. Halen çalışmakta olanlar için bu süre Sözleşmenin yürürlük tarihinden itibaren başlar.

Tercih talebi, ilgilinin tercihini yaptığı tarihten itibaren geçerlidir.

BÖLÜM III

ÖZEL HÜKÜMLER

KISIM I

HASTALIK VE ANALIK YARDIMLARI

Madde 7

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

Sözleşmenin 13'üncü maddesinin uygulanmasında sigortalı, geldiği taraf ülkedeki yetkili kuruma sigortalılık sürelerini gösterir belgeyi ibraz etmek zorundadır.

Sigortalının talebi üzerine bu belge;

Türkiye'de:

- Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı,
 - T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü,
 - Bağ-Kur Genel Müdürlüğü,
- ve bunların yetkili teşkilatları tarafından verilir.

Hırvatistan'da,

- Sağlık Sigortası Kurumu
- ve yetkili büroları tarafından verilir.

Sigortalı söz konusu belgeyi ibraz edemez ise, yeni işyerinin bulunduğu taraf ülkedeki yetkili kurum bu belgenin gönderilmesini, diğer taraf ülkenin yetkili kurumundan ister.

Madde 8

Diğer Akit Taraf Ülkede Çalışma veya Bulunma Halinde Sağlık Yardımlarından Yararlanma

- (1) Sözleşmenin 14'üncü maddesinin 1've 2'nci fıkrasında sözü edilen sigortalılar ile 16. maddenin 3'üncü fıkrası birinci paragrafında sözü edilenler, diğer taraf ülkede geçici olarak buldukları sırada sağlık yardımlarından faydalanabilmeleri için, bağlı buldukları ülkenin yetkili kurumundan

alacakları ve sağlık yardımlarına müstahak olduklarını gösterir belgeyi diğer taraf ülkenin kurumuna ibraz eder. Bu belgede yapılacak yardımların süresi de gösterilir.

- (2) 1'inci fıkrada belirtilen belgenin, sigortalı tarafından ibraz edilememesi durumunda, bulunduğu ülkedeki kurum, diğer taraf ülkenin kurumundan belgenin tanzim edilerek gönderilmesini talep edebilir.
- (3) Sözleşmenin 14'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasının uygulanmasında sigortalılar hastalık ve analık sigortaları yardımlarından yararlanma haklarının, yeni ikametgahlarının bulunduğu ülkede devam etmesi için, sigortalının bağlı bulunduğu kurum tarafından düzenlenmiş ve ikametgahın naklinden sonra yardımlardan yararlanma hakkının devamına bu kurumca müsaade edildiğini ve yardımların süresini gösteren bir belgeyi yeni ikamet mahallindeki kuruma ibraz etmek zorundadır.
- (4) 3'üncü fıkrada belirtilen belge, ikamet naklinden önce düzenlenememiş ise, sigortalının ya da yeni ikamet mahallindeki kurumun talebi üzerine, ikamet naklinden sonra da sigortalının bağlı bulunduğu kurumca düzenlenebilir.
- (5) 3'üncü fıkrada belirtilen sigortalının sağlık durumu önceden öngörülen sürenin ötesinde de yardımların devam ettirilmesini gerekli kıldığı takdirde sağlık yardımlarının süresi hekim raporu sonucunda ve yetkili kurum kararı ile uzatılabilir.
- (6) Şu kadar ki, ilgili ağır ve uzun süreli tedavi gerektiren hastalıklardan birine tutulmuş ise, yardımların uzatılması reddedilemez.

Madde 9

Sigortalının Aile Bireylerinin Sağlık Yardımları

- (1) Sözleşmenin 15'inci maddesine istinaden, sigortalının diğer taraf ülkede oturan aile bireylerinin sağlık yardımlarından faydalanabilmeleri için, sigortalının istihdam edildiği ülkenin kurumunca düzenlenecek belge taraf ülke kurumuna gönderilir.
- (2) Yardım hakkının sona ermesi halinde, sigortalının bağlı olduğu kurum bu hususu bir belge ile aile bireylerinin oturduğu yerdeki kuruma bildirir. Bu durumda, yardımlardan faydalanma hakkı, belgenin tanzim tarihinden itibaren 30 gün sonra sona erer.
- (3) Sigortalı ve aile bireyleri sağlık yardımlarına tesir edebilecek her türlü değişiklikleri özellikle, işyerinin değişmesi veya iş münasebetinin sona ermesi veya oturma yerinin değişmesi gibi halleri kuruma bildirirler.

Madde 10

Aylık Sahiplerinin Sağlık Yardımları

Sözleşmenin 16'ncı maddesinin 2'nci fıkrasında sözü edilen aylık sahipleri ve aile bireylerinin sağlık yardımlarından faydalanabilmeleri için kurum; oturulan ülkenin kurumuna bir belge gönderir.

Yardım hakkının sona ermesi halinde kurum, bu hususu oturulan ülkedeki kuruma bir belge ile bildirir. Bu durumda yardımlardan faydalanma hakkı, belgenin tanzim tarihinden itibaren 30 gün sonra veya ölüm tarihinde sona erer.

Madde 11

Protezler, Büyük Cihazlar ve Büyük Masraf Gerektiren Sağlık Yardımları

Bu Anlaşmanın ekinde yer alan protezlerin, büyük cihazların ve büyük masraf gerektiren sağlık yardımlarının değerinin acil haller hariç 200 ABD Dolarını geçmesi durumunda yardımlar, yetkili kurumun onayı ile sağlanır.

Madde 12

İş göremezlik Ödenekleri

İş göremezlik ödenekleri yetkili kurumca doğrudan sigortalıya ödenir.

Madde 13

Gider İadesi

Sözleşmenin 14 – 17, 25 ve 29’uncu maddelerine istinaden yapılan sağlık yardımı masrafları fiili tutarlar üzerinden kuruma ödenir.

Yapılan sağlık yardımı masrafları, ait olduğu hesaplaşma yılının 01 Temmuz tarihindeki Merkez Bankası kuru esas alınarak Amerikan Doları olarak tespit edilir.

Sağlık yardımı masraflarına ilişkin formüllerler hazırlanacak listeler ile birlikte 6 ayda bir diğer taraf ülke yetkili kurumuna gönderilir. Bu kurum dokümanları aldığı tarihten itibaren bir ay içerisinde toplam miktarın % 75’ini, kalan kısmı ise incelemelerini tamamladıktan sonra ve en geç 6 ay içerisinde öder.

KISIM II

MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM AYLIKLARI

Madde 14

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

Sözleşmenin 20’nci maddesine istinaden, yardım hakkının doğması için, diğer taraf ülkede geçen sigortalılık sürelerine ihtiyaç duyulması halinde, o ülkenin kurumundan sigortalılık sürelerini gösterir formüllerin gönderilmesi talep edilir.

Madde 15

Müracaatın Yapılması

- (1) Sigortalı veya sigortalının ölümü halinde hak sahibi durumunda olan aile bireyleri aylık taleplerini, oturdukları yerdeki yetkili kuruma yaparlar.

- (2) Aylık talebinde bulunan kişi, akit taraf ülkeleri dışında bir ülkede oturuyorsa, talebini sigortalının son defa mevzuatına tabi olduğu taraf ülkenin yetkili kurumuna yapar.
- (3) Talebi alan kurum, irtibat mercileri vasıtasıyla en kısa zamanda talep ile birlikte gerekli olan belgeleri diğer taraf ülke irtibat merciine gönderir.
- (4) Akit taraf ülkelerinin irtibat mercileri, sigortalı veya hak sahipleri hakkında o ülke mevzuatına göre aldıkları kararları birbirlerine bildirirler.

Madde 16

Yardımların Ödenmesi

- (1) Akit taraf mevzuatlarına göre yapılacak ödemeler, Sözleşmenin 35'inci maddesinin 2'nci fıkrasına istinaden, yetkili kurumca ödeme tarihindeki Merkez Bankasının kuru üzerinden yararlanıcının oturduğu ülke para birimi ile ödenecektir.
- (2) 1'inci fıkrada belirtilen ödemeler, yararlanıcıya yetkili kurumun uyguladığı mevzuatta öngörülen sürelerde posta veya banka havalesi ile ödenir.
- (3) Posta ve bankaca yapılacak masraflar, ilgililere yapılacak ödemelerden mahsup edilir.

Madde 17

Bir Yıldan Az Sigortalılık Süreleri

Sözleşmenin 22'nci maddesinin 2'nci fıkrasına istinaden hesaplanan aylığın tamamı, yararlanıcıya ödenir.

KISIM III CENAZE YARDIMI

Madde 18

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi ve Cenaze Yardımının Ödenmesi

- (1) Sözleşmenin 23'üncü maddesine istinaden, cenaze yardımından yararlanmak için hak sahipleri, ya doğrudan yetkili kuruma ya da oturdukları ülkenin kurumu aracılığı ile yardımları ödeyecek kuruma müracaat ederler.
- (2) Dilekçeye, kanıtlayıcı belgelerle birlikte gerekiyor ise sigortalılık sürelerini gösterir belge de eklenir.
- (3) Cenaze yardımı, diğer taraf ülkede veya üçüncü bir ülkede oturan ilgililere doğrudan doğruya ödenir.

KISIM IV

MESLEK HASTALIKLARI VE İŞ KAZALARI

Madde 19

Her İki Akit Taraf Ülkesinde Aynı Riske Maruz Kalma

İlgili kimsenin, mevzuatına göre söz konusu meslek hastalığına sebep olabilecek bir işte son defa çalıştığı akit tarafın kurumu, Sözleşmenin 24'üncü maddesinin 2 ve 4'üncü fıkralarının hükümlerini nazara alarak, ilgili kimsenin veya hak sahiplerinin, mevzuatında öngörülen koşulları yerine getirmediğini tespit ederse, bu kurum; irtibat mercileri vasıtasıyla,

- İlgili kimsenin daha önce mevzuatına göre söz konusu meslek hastalığına sebep olabilecek bir işte çalıştığı diğer akit tarafın irtibat mercisine tüm belgeler ile birlikte, mütalaasını ve düzenlenen tıbbi raporlarının bir örneğini gönderir.
- Aynı zamanda ilgili kimseye, kararını ve özellikle yardımın red edilme sebebi ile kanuni itiraz yollarını, sürelerini ve dokümanların diğer akit taraf ülke irtibat mercisine gönderildiği tarihi bildirir.

Madde 20

Diğer Akit Taraf Oturma veya Bulunma

- Sigortalı, Sözleşmenin 25'inci maddesine istinaden sağlık yardımlarından faydalanabilmek için oturduğu veya bulunduğu ülkenin kurumuna, bağlı bulunduğu kurumca düzenlenmiş olan belgeyi ibraz etmelidir.
- Sigortalı 1'inci fıkrada belirtilen belgeyi ibraz edemez ise, bulunulan veya oturlan ülkenin kurumu, yetkili kurumdan belgeyi talep eder.
- Bu belge oturma halinde, oturlan ülkenin kurumuna belgenin iptal edildiğine dair bir bildirimde bulunulmadıkça geçerlidir.

Madde 21

Tıbbi Kontrol

Yetkili kurumun talebine istinaden, oturlan veya bulunulan ülke kurumu, ilgilinin tıbbi kontrolünü yaptırarak sonuçlarını en kısa sürede taraf ülke kurumuna gönderir.

KISIM V

İŞSİZLİK YARDIMLARI

Madde 22

Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

İşsizlik yardımından faydalanmak isteyen kimse, diğer taraf ülkede geçen sigortalılık sürelerini gösterir belgeyi, bu taraf ülke kurumuna ibraz eder.

Bu belgenin sigortalı tarafından ibraz edilememesi halinde yetkili kurum, diğer taraf ülke kurumundan belgenin tanzim edilerek gönderilmesini talep edebilir.

BÖLÜM IV ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 23

İtiraz Başvurusunun Yapılması

Sözleşmenin 32'nci maddesine istinaden yapılacak itirazlar, ilgili yetkili kuruma yapılabileceği gibi, oturlan ülkenin yetkili kurumuna da yapılabilir. Bu kurum, itirazı, varsa ekleri ile birlikte en kısa sürede diğer taraf ülke yetkili kurumuna gönderir.

Madde 24

İstatistiki Bilgiler

İrtibat büroları yılda bir defa diğer Akit tarafa yapılan ödemelerle ilgili istatistiki bilgileri birbirlerine verirler. İstatistiki bilgiler, yardımın cinsi, yararlanıcı sayısı ve toplam meblağı kapsamağdır.

BÖLÜM V SON HÜKÜMLER

Madde 25

Yürürlük

Bu İdari Anlaşma, Sözleşme ile birlikte yürürlüğe girer ve Sözleşme yürürlükte olduğu sürece yürürlükte kalır.

Bu İdari Anlaşma tarihinde her iki metin de eşit derecede geçerli olmak üzere Türkçe ve Hırvatça olarak düzenlenmiştir.

EK: 1

PROTEZLER, BÜYÜK CİHAZLAR VE BÜYÜK MASRAFLAR GEREKTİREN SAĞLIK YARDIMLARI

- (8) Protez cihazları, ortopedik cihazları ve destek cihazları , takviyeli dokudan ortopedik korseler ile bütün munzam parçalar, aletler ve takımlar dahil,
- (9) Ortopedik ayakkabılar, ve munzam ayakkabılar (ortopedik olmayanlar),
- (10) Çene ve yüz protezleri, peruklar,
- (11) Göz protezleri, kon takt camları, gözlükler,
- (12) İşitme cihazları,

- (13) Diş Protezleri (sabit ve çıkarılabilir) ve ağız boşluğunu kapatıcı protezleri,
- (14) Hastalar için arabalar,
- (15) 1 – 7’nci fıkralarda öngörülen malzemelerin yenilenmesi,
- (16) Kürler,
- (10) Bir nekahet evinde, bir prevantoryum, bir sanatoryum ve acriyom da bakım ve hekim tedavisi,
- (11) Fonksiyonel re-adaptasyon veya yeniden mesleğe kazandırma eğitim tedbirleri,

KAYNAKÇA

BAMF: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Alman Federal Göç ve Sığınmacılar Servisi) <http://www.bamf.de/SharedDocs/MILo-DB/DE/Rueckkehrfoerderung/Laenderinformationen/Informationsblaetter/cfs-bosnien-herzegowina-download-englisch.pdf?blob=publicationFile>

EURAXESS: <http://www.euraxess.hr/sitegenius/topic.php?id=285>

EUROSTAT, Uluslararası Göç ve Sığınma İstatistikleri: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

ISSA: International Social Security Association <http://www.issa.int/Observatory/Country-Profiles/Regions/Europe/Croatia/Scheme-Description>

ISSA: “Social Security Programs Throughout the Word: Europe”, Social Security Association, Washington, DC, 2012.

MISSOC: “Social Protection in the Member States of the European Union, of the European Economic Area and in Switzerland”, European Commission, Directorate-General for Employment and Social Affairs and Inclusion Unit, Brussels, 2011, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=858&langId=en>

MISSCEO: http://www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialsecurity/MISSCEO/missceo_en.asp

SSA: “Social Security Programs Throughout the Word: Europe, Africa, Asia and the Pacific, The Americas”, Social Security Association, Washington, DC, 2012. <http://www.ssa.gov/policy/docs/progdsc/ssptw/index.html>

Kanunlar

132 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Yasası (73/2007 Sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

506 sayılı Sosyal Sigorta Kanunu (17/07/1964 tarih ve 11766 sayılı Resmi Gazete Gazete’de yayınlanmıştır.)

1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu (14/09/1971 tarih ve 13956 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

2147 sayılı Yurt Dışında Çalışan Türk Vatandaşlarının, Yurt Dışında Çalışma Sürelerinin Sosyal Güvenlik Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun (25/07/1978 tarih ve 16357 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu (17/10/1983 tarih ve 18197 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu (20/10/1983 tarih ve 18197 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

3201 sayılı Yurt Dışında Çalışan Türk Vatandaşlarının, Yurt Dışında Çalışma Sürelerinin Sosyal Güvenlik Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun (22/05/1985 tarih ve 18761 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu (17/06/1949 tarih ve 7235 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (16/06/2006 tarih ve 26200 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

Uluslararası Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri

Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Federal Konseyi Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesi (10/08/1971 tarih ve 13922 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

Türkiye Cumhuriyeti ve Norveç Krallığı Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi (07/10/1980 tarih ve 17128 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiriyesi Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi (11/03/1985 tarih ve 18691 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Arasında Sosyal Güvenlik Anlaşması (25/11/1999 tarih ve 23887 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

Türkiye Cumhuriyeti ile Makedonya Cumhuriyeti Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi (12/03/2000 tarih ve 23991 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi (09/10/2000 tarih ve 24225 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Arnavutluk Cumhuriyet Hükümeti Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi (09/11/2000 tarih ve 24225 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi (07/06/2003 tarih ve 25131 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kanada Hükümeti Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi (21/10/2004 tarih ve 25620 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kebek Hükümeti Arasında Sosyal Güvenlik Konusunda Mutabakat (18/02/2004 tarih ve 25377 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

Türkiye Cumhuriyeti ile Bosna-Hersek Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi (28/04/2004 tarih ve 25446 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan Cumhuriyeti Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi (30/11/2011 tarih ve 28128 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

İnternet Kaynakları

<http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/diyih.portal?page=yv&id=1>

http://dwvg.ge/wp-content/uploads/2010/03/Yearbook_2010.pdf,

25 bin
çalışanımızla

ülkemize hizmet etmekten
gurur duyuyoruz.

“hepimiz
hepiniz için”

Değişimi hisset, Dönüşüme ortak ol...

ÇALIŞMA VE
SOSYAL GÜVENLİK
İLETİŞİM MERKEZİ
ALO 170

Parayla satılmaz.